Tavaszi Szél

Absztraktkötet

Széchenyi István Egyetem

2018

TAVASZI SZÉL KONFERENCIA 2018
NEMZETKÖZI MULTIDISZCIPLINÁRIS KONFERENCIA

ABSZTRAKTKÖTET

SZERKESZTETTE:
DR. KERESZTES GÁBOR

KIADÓ:

DOSZ doktoranduszok országos szövetsége

MINDEN JOG FENNTARTVA.

BUDAPEST
2018.

ISBN 978-615-5586-26-2

TARTALOMJEGYZÉK

AGRÁRTUDOMÁNYI SZEKCIÓ 35

BALOGH Pál Géza
KECSKÉTŐL AZ ASZTALIG. TERMELÉS, FELDOLGOZÁS ÉS MUNKASZERVEZET KÉT JELENKORI ALTERNATÍV MEZŐGAZDASÁGI KISÜZEMBEN 36

FARAGÓ Nikolett, SZABÓ Péter, ÁBEL Ildikó
A SZŐLŐÜLTETVÉNY TELEPÍTÉSÉNEK KÖLTSÉGEI, TÁMOGATÁSI LEHETŐSÉGEI 37

FODOR Márk
HALFOGYASZTÁSI SZOKÁSOK FELTÉRKÉPEZÉSE 38

GORLICZAY Edit, BÁRÁNY László, PECSMÁN Dénes, TAMÁS János
ANOXIKUS KÖRÜLMÉNYEK KÖZÖTT ELŐÁLLÍTOTT KOMPOSZT OLDATOK VIZSGÁLATÁNAK ELŐZETES ÉRTÉKELÉSE 39

HORVÁTH Brigitta, PELES Ferenc, BERECZKI László, ERŐS Ágnes, SIPOS Rita, LOVÁSZ Csaba, MICSINAI Adrienn
METHICILLIN-REZISZTENS *STAPHYLOCOCCUS AUREUS* (MRSA) MALDI-TOF MS MÓDSZERREL TÖRTÉNŐ VIZSGÁLATA SORÁN ALKALMAZOTT MINTAELŐKÉSZÍTÉSI ELJÁRÁSOK ÖSSZEHASONLÍTÁSA . 40

KUCSERKA Tamás, SIMON Brigitta, ANDA Angéla
FŰZ ÉS NYÁR AVAR LEBONTÁSÁNAK SZEZONÁLIS VIZSGÁLATA A BALATON ÉS A KIS-BALATON TERÜLETÉN 41

KÁLMÁN Ákos
MADÁRINFLUENZA GAZDASÁGI HATÁSAI MAGYARORSZÁGON 42

SIMON Brigitta, KUCSERKA Tamás, ANDA Angéla
A NÁD LEBONTÁSA SORÁN FELSZABADULÓ NITROGÉN ÉS FOSZFOR MENNYISÉGE A BALATON KESZTHELYI-ÖBLÉBEN 43

SIMON Brigitta, KUCSERKA Tamás, ANDA Angéla
A VÍZ ALÁ MERÜLŐ, GYÖKEREZŐ HÍNÁRTÁRSULÁSOK PÁROLGÁS-MÓDOSÍTÓ HATÁSÁNAK VIZSGÁLATA 44

Ádám SIMON, József NÉMETH, János OLÁH, István KOMLÓSI, Levente CZEGLÉDI
MELANIN-CONCENTRATING HORMONE (MCH) AND THE REGULATION OF FEED INTAKE IN CHICKENS 45

SOÓS Adrienn, BALI Lóránt, SZABÓ Péter
A SZŐLÉSZETI-BORÁSZATI ÁGAZAT HELYZETE ÉS ANNAK ASPEKTUSAI A MURAVIDÉK (PREKMURJE) RÉGIÓBAN 46

TOKODYNÉ Szabadi Nikolett, HAJNIK Lilla, TÓTH Zoltán, SZABÓ Zoltán, KALÓ Péter
A PAPRIKA (CAPSICUM SPP.) XANTHOMONAS CAMPESTRIS PV. VESICATORIA BAKTÉRIUM ELLENI REZISZTENCIÁJÁNAK GENETIKAI VIZSGÁLATA 47

TAKÁCS Marianna, OLÁH János
A TAVASZI SERKENTŐ ETETÉS HATÁSA A MÉHCSALÁDOK NEMZEDÉKVÁLTÁSRA 48

HARTA István, WINKLER Dániel, FÜLEKY György
BEERDŐSÍTETT SZÁNTÓFÖLDI TARTAMKÍSÉRLETEK TALAJLAKÓ MEZOFAUNÁJÁNAK (COLLEMBOLA) VIZSGÁLATA 49
KESZTE Szilvia
SÜLLŐ (SANDER LUCIOPERCA) MIKROSZATELLIT MARKEREK ALKALMAZÁSÁNAK LEHETŐSÉGE A KŐSÜLLŐ (SANDER VOLGENSIS) GENETIKAI DIVERZITÁS VIZSGÁLATÁRA 50
SZOBONYA Nikoletta, VANEK Bálint, LADÁNYI Márta, KOCH Csaba, BODOR Péter, BÁLO Borbála
A SZŐLŐ LOMBSZERKEZET LÉGI ÉS FÖLDI VIZSGÁLATA KÜLÖNBÖZŐ TŐKEMŰVELÉSMÓDOKON 51
FALUDI Gergely
SZŐLŐTÖRKÖLY ETETÉSÉNEK HATÁSAI A TEJELŐ SZARVASMARHÁKNÁL (REVIEW)..... 52
HORVÁTH Márta, PESTI-ASBÓTH Georgina, GÁLNÉ REMENYIK Judit, BABINSZKY László
EGY ÚJ MIKROBIÁLIS FERMENTÁCIÓS ELJÁRÁSSAL ELŐÁLLÍTOTT PROBIOTIKUM FELHASZNÁLÁSÁNAK LEHETŐSÉGE A BROJLER TAKARMÁNYOZÁSBAN 53
DÁVID Veronika
A MEGÚJULÓ ENERGIAFORRÁS-FELHASZNÁLÁSRA VONATKOZÓ BERUHÁZÁSOK MEGTÉRÜLÉSÉNEK VIZSGÁLATA TELEPÜLÉSI SZINTEN ... 55
Emna AYARI; Cs. NEMETH; T. ADRIENN, L. DÀVID, L. FRIEDRICH
UHT TREATMENT OF LIQUID YOLK EGG 56
MOLNÁR Árpád
A SZELÉN FITOTOXICITÁS HÁTTÉRFOLYAMATAI KÜLÖNBÖZŐ SZELÉNTOLERANCIÁJÚ NÖVÉNYEKBEN 57
SINKA Lúcia, TAKÁCSNÉ HÁJOS Mária, CZELLÉR Krisztina, TUBA Géza, ZSEMBELI József
TALAJKONDICIONÁLÓ (PRP-SOL) ALKALMAZÁSÁNAK HATÁSA ZÖLDBAB JELZŐNÖVÉNYRE LIZIMÉTERES KÍSÉRLETBEN..... 58
TÓTH Adrienn, NÉMETH Csaba, LÁNG Péter, LÁNG Dávid, HIDAS Karina, Emna AYARI, FRIEDRICH László
A TOJÁSFEHÉRJE POR INNOVATÍV FELHASZNÁLÁSÁNAK LEHETŐSÉGEI ... 59
MADAR Ágota, TAKÁCSNÉ HÁJOS Mária, FEHÉR Milán, STÜNDL László
TERMESZTÉSI MÓDOK HATÁSA KÜLÖNBÖZŐ SALÁTA FAJTÁK HOZAMÁRA ÉS MINŐSÉGÉRE..... 60
SUCH Nikoletta Amanda, KOLTAY Ilona Anna, NAGY Jennifer, SZŰCS Krisztina, MOLNÁR Andor, PÁL László, WÁGNER László, HUSVÉTH Ferenc, DUBLECZ Károly
A MEZŐGAZDASÁGI TERÜLETEK ANTIBIOTIKUM SZENNYEZÉSÉNEK KOCKÁZATA A SZERVES TRÁGYÁN KERESZTÜL, HATÁSAIK A NÖVÉNYEKRE, KIVÁLTÁSI LEHETŐSÉGEIK AZ ÁLLATI TERMELÉSBEN 62
JUHÁSZNÉ TÓTH Réka, KISS Dóra, CSAPÓ János
SZELÉNES TEJ ELŐÁLLÍTÁSA..... 63
CSERNUS Brigitta, SIMON Ádám, GÁLNÉ REMENYIK Judit, ASBÓTH Georgina, JÁVOR András, BAY Péter, CZEGLÉDI Levente
BIOAKTÍV HATÓANYAGOK HATÁSA A HÁZITYÚK INTERLEUKIN EXPRESSZIÓJÁRA 64

BOJTÉ Csilla, LOVÁSZ Csaba, TÍMÁR Eszter, LAJKÓ László, LUKÁCS József, MICSINAI Adrienn, TÓTH Szilárd
MINTA-ELŐKÉSZÍTÉSI ELJÁRÁS FEJLESZTÉSE NAPRAFORGÓ VETŐMAGOK MALDI-TOF VIZSGÁLATÁRA 65
KOLTAY Ilona Anna; BENEDEK Zsuzsanna, HEGEDŰSNÉ BARANYAI Nóra, SUCH Nikoletta Amanda, FARKAS Levente, NAGY Jennifer, SZŰCS Krisztina, PÁL László, WÁGNER László, DUBLECZ Károly
CSÖKKENTETT FEHÉRJETARTALMÚ TÁPOK ETETÉSÉNEK HATÁSA SERTÉSEK AMMÓNIA-EMISSZIÓJÁRA 66

ÁLLAM- ÉS JOGTUDOMÁNYI SZEKCIÓ 67

Dr. NAGY Melánia
A MIGRÁCIÓ ÉS A TERRORIZMUS 68
Dr. PETHŐ András János
A SÉRELEMDÍJ ALKALMAZÁSÁNAK SÍKJAI AZ ORVOSI MŰHIBAPEREKBEN 69
LICHTENSTEIN András
A LEGALITÁS ÉS AZ OFFICIALITÁS ELVÉNEK JOGIRODALMI ÉS JOGGYAKORLATI ÉRTELMEZÉSE[1] 70
Dr. LUGOSI József
A JOGÉRVÉNYESÍTÉS ÉS A POLGÁRI PERES ELJÁRÁS KÖLTSÉGEI 71
Dr. NOVÁK István
A PLURALIZMUS HATÁSA A KATOLIKUS KÁNONJOG FEJLŐDÉSÉRE 72
Dr. OROSZ Flóra
FOGLALKOZTATÁST ÖSZTÖNZŐ SZÖVETKEZETI FORMÁK 73
Dr. STANKOVICS Petra
AZ AGRÁRTÁMOGATÁSOK SZABÁLYOZÁSÁNAK JÖVŐJE 74
Dr. SZABÓ Péter Zsigmond
A NŐI MUNKA SZABÁLYOZÁSÁNAK FŐBB CSOMÓPONTJAI A XIX. SZÁZADI EGYESÜLT KIRÁLYSÁGBAN, KITEKINTÉSSEL A MAGYAR JOGALKOTÁSRA IS 75
PŐDÖR Lea
A „KÖNNYŰ ESET” ÉS A „NEHÉZ ESET” DILEMMÁJA A BÍRÓI DÖNTÉSHOZATALBAN 76
Dr. KRISTON Edit
ALAPELVEK KERESZTTÜZÉBEN – GONDOLATOK A HÁZASSÁGI VAGYONJOGI SZERZŐDÉSEK TARTALMÁRÓL 77
SÁPI Edit
COLLECTIVE RIGHTS MANAGEMENT AND DRAMATIC WORKS LICENSING 78
MARSOVSZKI Ádám
A KÖZIGAZGATÁSI ELJÁRÁSOK SORÁN MEGJELENŐ TÁJÉKOZTATÁSHOZ VALÓ JOG MÚLTJA, JELENE ÉS JÖVŐJE 79
Dr. TÓTH Gábor Márton
AZ EURÓPAI UNIÓS SZÁMLAZÁROLÁSI VÉGZÉS, MINT A TAGÁLLAMOK KÖZÖTTI BIZTOSÍTÁSI INTÉZKEDÉS ÚJ FORMÁJA 80
Luca BOROS
EUROPEAN IDENTITY – THE MISSING LINK? 81
Dr. IDZIG Izabella
NEMZETKÖZI HÁTTÉR AZ ELEKTRONIKUS ADATOK VILÁGÁBAN 82

TÓTH Zoltán Balázs
AZ ÁLLAMÉPÍTÉS KIHÍVÁSAI AZ ÉSZAK-AFRIKAI ÉS KÖZEL-KELETI ORSZÁGOK ESETÉBEN 83
GONDOLA Csaba
AZ EURÓPAI UNIÓ KÜLPOLITIKÁJA A LOJALITÁS ELVÉNEK TÜKRÉBEN 84
Dr. WÁGNER Tamás Zoltán
REGIONÁLIS ÁLLAMI TÁMOGATÁSOK, AVAGY MEDDIG TERJED A TAGÁLLAMI MOZGÁSTÉR? 85
BUKVA Kármen
SZERBIA CSATLAKOZÁSA AZ EURÓPAI UNIÓHOZ A BERLINI FOLYAMAT TÜKRÉBEN 86
Rita Tünde GALÁNTAI
EVALUATION OF "JUDGE MADE LAW" IN THE PRACTISE OF THE HUNGARIAN CONSTITUTIONAL COURT 87
VASAS Tamás
KÉT URALKODÓ ESZME CONCHA GYŐZŐ ÁLLAMBÖLCSELETÉBEN 88
Dr. MÉSZÁROS Pál Emil
A RENDELKEZÉSI ALAPELV ASPEKTUSAI AZ ELSŐFOKÚ POLGÁRI PERES ELJÁRÁSBAN 89
Dr. BENDES Ákos, TORMA Adrienne
CYBERCRIME, A JELEN ÉS A JÖVŐ KIHÍVÁSAI 90
Dr. BORBÁS Eszter
MEDIÁCIÓ A JOGI OKTATÁSBAN 91
Dr. BENDA Vivien
NEMZETKÖZI JOG ÉS UNIÓS JOG – NEMZETKÖZI JOG VAGY UNIÓS JOG? A KÉT JOGREND KAPCSOLATÁNAK BIZONYTALANSÁGÁBÓL FAKADÓ PROBLÉMÁK, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A KÖRNYEZETVÉDELEMRE 92
Dr. FOLTA Dóra
AZ ALKOHOLISTÁKKAL SZEMBEN ALKALMAZHATÓ INTÉZKEDÉSEK AZ 1961-ES ÉS AZ 1978-AS BÜNTETŐ TÖRVÉNYKÖNYBEN 93
KOLOSTYÁK Kamilla
A „LEGFONTOSABB ÍGÉRET" MEGSZEGÉSÉNEK JOGKÖVEKEZMÉNYEI AZ EGYHÁZ ÉS AZ ÁLLAM PERSPEKTÍVÁJÁBÓL A XIX. SZÁZADI MAGYARORSZÁGON 94
Dr. DRÓCSA Izabella
POLITIKAI VAGY KÖZTÖRVÉNYES? MATUSKA SZILVESZTER PERE 95
Dr. HALÁSZ Csenge
HOMÁLYOS ARCOK, AVAGY A RENDŐRKÉPMÁST ÖVEZŐ JOGVITA AKTUÁLIS KÉRDÉSEIRŐL 96
Dr. RITÓ Evelin
AZ ÓKOR VÁROSAINAK JELENTŐSÉGE 97
Dr. NYERGES Éva
A MUNKABÉRBŐL VALÓ LEVONÁS CÉLJA ÉS KORLÁTAI 98

BIOLÓGIATUDOMÁNYI SZEKCIÓ 99

BATA Zsófia, VÉRTESSY G. Beáta, POPPE László
ENZIMMÉRNÖKSÉG FENILALANIN AMMÓNIA-LIÁZON 100
DOBOS Orsolya
A HY5 ÉS HYH TRANSZKRIPCIÓS FAKTOROK SZEREPE A NÖVÉNYI CIRKADIÁN ÓRA SZABÁLYOZÁSÁBAN 101
SZVÁK Enikő, Antal SKLÁNITZ, Lénárd SZABÓ, Áron BÉNI, István JÁNOS, Márta DOBRÓNÉ TÓTH, Zita SZIKSZAI, Zsófia KERTÉSZ, Mihály MOLNÁR, Katalin HUBAY, István MAJOR, Hedvig GYŐRY, Karola BIACSI, György PÁLFI, Erika MOLNÁR, Tamás HAJDU, Tamás SZENICZEY, Kinga KARLINGER, Edina BARANYAI, Krisztina SCHEFFER, KOVÁCS József, Virág PABESCHITZ, Orsolya LÁSZLÓ, Ildikó PAP, Ildikó SZIKOSSY
A GAMHUDI MÚMIÁK MULTIDSZCIPLINÁRIS KUTATÁSÁNAK ELSŐ SZAKASZA (ELŐZETES EREDMÉNYEK) 102
APARI Péter, MÜLLER Viktor
A RÁK EVOLÚCIÓJA: AZ „OKOSTUMOR” KONCEPCIÓ 103
MÉSZÁROS Tünde
PULSATILLA GRANDIS WENDER. ASZMAGOK ÉLETKÉPESSÉGÉNEK ÉS MÉRETÉNEK VIZSGÁLATA 104
JIPA András, ÜRMÖSI Adél, Margaret MUKAMI, JUHÁSZ Gábor
Atg8 GÉNEK MUTÁNS ALLÉLJAINAK JELLEMZÉSE *DROSOPHILA MELANOGASTERBEN* 105
BALOGH Fanni
EGY VI. TÍPUSÚ SZULFID KINON OXIDOREDUKTÁZ C-TERMINÁLIS DOMÉNJÉNEK FUNKCIONÁLIS ANALÍZISE 107
FARKAS Enikő, SZÉKÁCS András, KOVÁCS Boglárka, OLÁH Marianna, HORVÁTH Róbert, SZÉKÁCS Inna
XENOBIOTIKUMOK HATÁSÁNAK TANULMÁNYOZÁSA MC3T3-E1 SEJTVONALON JELÖLÉSMENTES BIOSZENZORRAL 108
HAMAR Éva, KIS András, TALLER János, HAVELDA Zoltán
DICER-LIKE, ARGONAUTA ÉS RNS-FÜGGŐ RNS POLIMERÁZ GÉNCSALÁDOK AZONOSÍTÁSA ÁRPÁBAN (*HORDEUM VULGARE* L.) ÉS LEHETSÉGES SZEREPÜK A NÖVÉNYI STRESSZVÁLASZBAN 109
ÜRMÖSI Adél, Bhattacharjee ARINDAM, JIPA András, JUHÁSZ Gábor
AZ UBIKVITIN FÜGGŐ SZELEKTÍV AUTOFÁGIA VIZSGÁLATA p62/Ref(2)P LIR MUTÁNS *DROSOPHILA* MODELLEN 110

FIZIKATUDOMÁNYI SZEKCIÓ 111

SZABÓ Róbert
A HŐTAN TANÍTÁSÁNAK SZAKMÓDSZERTANI LEHETŐSÉGEI KULTÚRTÖRTÉNETI SZEMPONTBÓL 112
NAGY Gyula
POLITETRAFLUORETILÉN PROTONNYALÁBOS MEGMUNKÁLÁSA 113
FLENDER Roland, SÁROSI Krisztina, PETRÁCS Ervin, BÖRZSÖNYI Ádám, CHIKÁN Viktor
A MÁSODHARMONIKUS KELTÉSHEZ HASZNÁLT NEMLINEÁRIS KRISTÁLY VASTAGSÁGÁNAK HATÁSA A KÉTSZÍNŰ LÉZERREL LEVEGŐPLAZMÁBAN KELTETT THZ-ES IMPULZUS INTENZITÁSÁRA 114

HORVÁTH Mercédesz
FOTONIKUS KIRSTÁLYSZÁL DISZPERZIÓJÁNAK VIZSGÁLATA ABLAKOLT FOURIER-TRANSZFORMÁCIÓS SPEKTRÁLIS INTERFEROMETRIÁVAL 115
ZUBA Viktor, NAGYMIHÁLY Roland Sándor, CAO Huabao, JÓJÁRT Péter, FLENDER Roland, BÖRZSÖNYI Ádám, CHVYKOV Vladimir, OSVAY Károly, KALASHNIKOV Mikhail
POPULÁCIÓ INVERZIÓ ÁLTAL INDUKÁLT TÖRÉSMUTATÓ VÁLTOZÁS TITÁN-ZAFÍR KRISTÁLYBAN 116
MITNYAN Tibor
A VW CEPHEI FOTOMETRIAI ÉS SPEKTROSZKÓPIAI ANALÍZISE 117
SIPOS Evelin
ROSTOS SZERKEZETŰ POLIMER MEMBRÁNOK MECHANIKAI VIZSGÁLATA 118
KÜRTI Varinia, POLANEK Róbert, FLENDER Roland, BÖRZSÖNYI Ádám
LÉZERES FILAMENTÁCIÓK IONIZÁLÓ HATÁSÁNAK ONKOTERÁPIÁS SZEMPONTBÓL TÖRTÉNŐ VIZSGÁLATA 119

FÖLDTUDOMÁNYI SZEKCIÓ 120

JÁSZ Erzsébet
A KÖZÉPFOKÚ SZAKKÉPZÉSI HÁLÓZAT ÉS A MUNKANÉLKÜLISÉGI HELYZET JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOK MEGYÉBEN 121
KAMPÓ Ildikó
KÁRPÁTALJA PRIORITÁSAI AZ EU TURIZMUSFEJLESZTÉSI PROJEKTJEIBEN 122
KONDOR Henrietta
AZ ALGYŐ-HÁT METAMORF KÉPZŐDMÉNYEI 123
Tamás LENGYEL
ANALYTICAL APPROACH FOR FRACTURE CONDUCTIVITY 124
Patrik PUSZTAI, Dr. Anita JOBBIK
A NEW, EXTENDED MATERIAL BALANCE EQUATION FOR INVESTIGATION OF DIFFERENT GAS FLOW MODELS 125
TÓTH Bettina
A GASZTRONÓMIAI TERMÉKEK TURIZMUSFEJLESZTÉSI PÉLDÁI MAGYARORSZÁG VIDÉKI TÉRSÉGEIBEN 126
TÓTH László
TANYÁS TÉRSÉGEINK JELENE ÉS JÖVŐJE, UTAK ÉS LEHETŐSÉGEK KÉT ALFÖLDI MINTATERÜLET ASPEKTUSÁBÓL 127
GRAMA Izabella
EGY PUSZTAFÖLDVÁRI SZÉNHIDROGÉN TÁROLÓ STATIKUS MODELLEZÉSE 128
KÓTI Tibor
A SZEKUNDER MUNKAERŐ – PIAC TERÜLETI PREFERENCIÁINAK VIZSGÁLATA 129
KATONA Gábor
DEFORMÁCIÓS FÁZISOK AZONOSÍTÁSA, DINAMIKUS VETŐSZEPARÁLÁS METÓDUSÁNAK BEMUTATÁSA A KELET-BÜKKI KARCOS VETŐFELÜLETEK PÉLDÁJÁN 130

SZALAI Ádám
VÁROSI TÉRHASZNÁLAT VIZSGÁLATA, TÉRPÁLYÁK MODELLEZÉSE KIVÁLASZTOTT SZEGEDI MINTATERÜLETEN 131
CSETE Ákos Kristóf
A VÁROSI ZÖLD INFRASTRUKTÚRA VÍZGAZDÁLKODÁSBAN BETÖLTÖTT SZEREPÉNEK VIZSGÁLATA A KLÍMAVÁLTOZÁS TÜKRÉBEN, SZEGEDI PÉLDÁN 132
HORVÁTH Ágnes
SEKÉLYGEOFIZIKAI VIZSGÁLATOK SZEREPE A HŐSZIVATTYÚS RENDSZEREK TELEPÍTÉSÉNEK ELŐKÉSZÍTÉSÉBEN 133
DROTÁR Nikolett
A HATÁRON ÁTNYÚLÓ GAZDASÁGI ÉS TURISZTIKAI EGYÜTTMŰKÖDÉSEK TOKAJ-HEGYALJA ÉS FELSŐ BODROGKÖZ TELEPÜLÉSEI KÖZÖTT A PÁLYÁZATOK TÜKRÉBEN 134
TREML Júlia
HATÁR, AMI ÖSSZEKÖT – SOPRON ÉS BURGENLAND KAPCSOLATÁNAK TÁRSADALOMFÖLDRAJZI ELEMZÉSE 135
MÁLTESICS Péter
A BAKONY-BALATON GEOPARK BEMUTATÁSA 136
IZING Máté Antal
VISK FALUSI TURIZMUSÁBAN REJLŐ POTENCIÁLOK, FEJLESZTÉSI LEHETŐSÉGEK ÉRTÉKELÉSE KÉRDŐÍVES FELMÉRÉS ALAPJÁN 137
WALTER Heléna, PÁL-MOLNÁR Elemér, KIRI Luca
FLUIDUMZÁRVÁNY VIZSGÁLATOK A DITRÓI ALKÁLI MASSZÍVUM TELÉRKITÖLTŐ ÁSVÁNYFÁZISAIBÓL 138

HADTUDOMÁNYI SZEKCIÓ 139

DEÁK Veronika
SOCIAL ENGINEERING ÉS BIZTONSÁGTUDATOSSÁG 140
GYÖRÖK László
KATONAI ÉPÍTMÉNYEK ÉLETTARTALMÁT, GAZDASÁGOSSÁGÁT BEFOLYÁSOLÓ MŰSZAKI-GAZDASÁGI TÉNYEZŐK 141
HARANGOZÓ Dániel
TUDJMAN KÖPÖNYEGÉBŐL? HADSEREG ÉS POLITIKA HORVÁTORSZÁGBAN A KILENCVENES ÉVEKBEN 142
Dr. Ferenc PETRUSKA
PUBLIC LAW RESPONSES TO TERROR THREAT IN EUROPE 143
Levente Gábor SZABÓ
JAPANESE UNDERWATER SHOTS IN WORLD WAR II *SACRIFICING ACCURACY FOR KILLSHOTS* 144
TÖRÖK Szilárd
GDPR FELMÉRÉSEK TAPASZTALATAI ÉS A FELKÉSZÜLÉS HATÁSAI 145
BERKI Gábor
KIBERTÉRI MŰVELETEK ESZKÖZEI ÉS MÓDSZEREI 146
BÁNYÁSZ Péter
KIBERBŰNÖZÉS ÉS KÖZÖSSÉGI MÉDIA 147

ORBÓK Ákos
AZ INNOVÁCIÓ ALAPJÁT JELENTŐ ANONIM,- ÉS A SZEMÉLYES BRAINSTROMING HATÉKONYSÁGÁNAK ÖSSZEHASONLÍTÓ VIZSGÁLATA. 148
SEBŐK István
AZONOS CÉLOK, ELTÉRŐ KIHÍVÁSOK A MAGYAR FEGYVERGYÁRTÁS KÜLÖNBÖZŐ KORSZAKAI 149
KISS Dávid
A MAGYAR VÉDELEMGAZDASÁGI STRUKTÚRA MODELLEZÉSÉNEK AKTUÁLIS KÉRDÉSEI 150
VÁCZI Dániel
VÉDEKEZÉSI LEHETŐSÉGEK A KÖZLEKEDÉSI KRITIKUS INFRASTRUKTÚRÁK ELLENI DDOS TÁMADÁSOKKAL SZEMBEN 151
GYÖRÖK László
A KATONAI LÉTESÍTMÉNYEK KIALAKÍTÁSÁBAN RÉSZTVEVŐ SZERVEZETEK ÁLTAL ALKALMAZHATÓ NÉHÁNY IRÁNYÍTÁSI RENDSZER, SZABÁLYOZÁSOK, ÉS E LÉTESÍTMÉNYEK KIALAKÍTÁSÁT BEFOLYÁSOLÓ MINŐSÉGI VONATKOZÁSOK 152
Ambrus MÓZES
AN IGNORED GENOCIDE - THE FATE OF ROHINGYAS FROM MYANMAR 153
PÁKOZDI Márta
A KATONA-EGÉSZSÉGÜGYI SZAKÁLLOMÁNY PÁLYAVÁLASZTÁSÁNAK MOTIVÁCIÓI 154

HITTUDOMÁNYI SZEKCIÓ 155

SÜVEGES Gergő
KÖZÖSSÉGFEJLŐDÉS ÚJ UTAKON: A TERMÉSZETES KÖZÖSSÉGFEJLŐDÉS (NCD) MAGYARORSZÁGI ADAPTÁCIÓJÁNAK TAPASZTALATA 156
POSPÍŠIL Miklós
A HOMOSZEXUALITÁS TÉMÁJÁVAL KAPCSOLATOS, SZUBJEKTÍVEN VÁLOGATOTT BIBLIAI IGÉK ELEMZÉSE 157
NEGYELA Zoltán
PARADIGMAVÁLTÁS AZ EGYHÁZI TEMETKEZÉS SZEMLÉLETÉBEN 158
Dr. ILLYÉS Magda
VALLÁSOS FUNDAMENTALIZMUS ÉS TEKINTÉLYELVŰSÉG 159
SEREGHY Xénia
A BÉRMÁLÁS KISZOLGÁLTATÁSÁNAK IDEJE - RÉGI PRAXIS ÉS ÚJ TENDENCIA 160
KISS Gábor
A VILÁGI KRISZTUSHÍVŐK KÖZREMŰKÖDÉSÉNEK LEHETŐSÉGEI AZ EGYHÁZKORMÁNYZATI HATALOM TEKINTETÉBEN 161
Dr. FAZEKAS István
ÚJ ADALÉKOK JÉZUS PERÉNEK VIZSGÁLATÁHOZ 162
JUHÁSZ Pál Balázs
„HISZEN JERUZSÁLEM ÚJRA FÖLÉPÜL…” – TÓBIÁS KÖNYVÉNEK JERUZSÁLEM-TEOLÓGIÁJA 163
Dr. CSEH Balázs
AZ ISZLÁM ÉS A PÉNZ 164

İlker KISA
PLOTINUS' CONCEPTS OF THE SELF 165
BEKE Adorján
A SZERELEM METAFIZIKUS ELEMZÉSE KAROL WOJTYLA, KÉSŐBBI SZENT II. JÁNOS PÁL PÁPA SZERINT 166

IRODALOMTUDOMÁNYI SZEKCIÓ 167

BALOG Edit Otília
„AZ IHLETETT SZÍV S NYILT ÉSZ LÁNGIGÉJE" DUKAI TAKÁCH JUDIT FOLYÓIRATOKBAN PUBLIKÁLT KÖLTEMÉNYEI 168
Noémi ALBERT
SPATIAL TRAUMAS – TRAUMATIC SPACES: EMMA DONOGHUE'S *ROOM* ... 169
SZABÓ Roland
AZ ÉGITEST-MOTÍVUM ANALÍZISE JÓZSEF ATTILA KÉSEI KÖLTÉSZETÉBEN 170
POSTA Anna
SZENTÍRÁS-MAGYARÁZAT VAGY EPOSZ? MÓZES KÖNYVEI LEONHARDUS MOKOSCHINUS 1599-ES LATIN NYELVŰ ÓSZÖVETSÉG-ÁTKÖLTÉSÉBEN 171
NAGY Ignác
A LENGYEL ÉS A TATÁR IDENTITÁS SZINTÉZISE A LENGYELORSZÁGI TATÁROK KÖLTÉSZETÉBEN 172
Péter FEJES
FOUCAULT AND THE TRANSCENDENTAL 173
ARATÓ Anna
PHILIPPE DE BEAUMANOIR MŰVEI AZ INTERTEXTUALITÁS TÜKRÉBEN – A XIII. SZÁZADI ÓFRANCIA SZERELMI KÖLTÉSZET MEGKÖZELÍTÉSI LEHETŐSÉGEI 174
HENDE Fruzsina
„ÁLMOMBAN ÁTSÉTÁLTAM EGY MÁSIK, EGY SZOMSZÉDOS REGÉNYBE" – OTTLIK REGÉNYEINEK KALEIDOSZKÓPJA 175
SZAKÁL Katalin
MORO A MEDÚZA - EGY TRAUMATIKUS ESEMÉNY IRODALMI REPREZENTÁCIÓJÁNAK LEHETŐSÉGEI AZ ALDO MORO-GYILKOSSÁG 40. ÉVFORDULÓJÁRA 176
BABOS Orsolya
FIKCIÓ ÉS VALÓSÁG – FILOZÓFIAI KÉRDÉSEK PHILIP K. DICK MŰVEIBEN ÉS ADAPTÁCIÓIBAN 177
HANZELIK Gábor
IMPERIALISTÁK A SZOCIALIZMUS REALISTÁJA MÖGÖTT – WHITMAN HATÁSA HRABAL MŰVEIRE 178
RÉDAI Gergely
A TÉR METAFORIZÁCIÓJA KOSZTOLÁNYI KORAI NOVELLÁIBAN 179
TAKÁCS Tímea
A RÚT ESZTÉTIKÁJA SÁRKÖZI GYÖRGY *VIOLA* ÉS KOSZTOLÁNYI DEZSŐ *PACSIRTA* CÍMŰ MŰVÉBEN 180
KISS Tímea
AZ OLVASÁS VIADALA – AVAGY EGY KORTÁRS TRILÓGIA HELYE AZ IRODALOMÓRÁN 181

TÓTH Gizella
RAVASZ JÓZSEF MESÉINEK VIZSGÁLATA AZ ELSŐDLEGES SZOCIALIZÁCIÓ TÜKRÉBEN 182
ÁSHIN Julianna Luca
SZERZŐSÉG-KONCEPCIÓK KOVÁCS ANDRÁS FERENC *ALEKSZEJ PAVLOVICS ASZTROV HAGYATÉKA* CÍMŰ KÖTETÉBEN 183
Györgyi KOVÁCS
THE VILLAIN IN THE SONG OF ICE AND FIRE BOOKS AND IN A GOTHIC NOVEL 184
Péter TAMÁS
MISREPRESENTING (AND RECOVERING?) THE VICTIM IN VLADIMIR NABOKOV'S *LOLITA* 185
SOMOGYI Katalin
NARRATÍV FOTOGRÁFIA MINT TRAUMAFELDOLGOZÁSI MÓD MÁRTON LÁSZLÓ: ÁRNYAS FŐUTCA CÍMŰ REGÉNYÉBEN 186
NÁDASDI Nóra
AZ INUIT ŐSLAKOS KULTÚRA REPREZENTÁCIÓJA FARLEY MOWAT REGÉNYEI ALAPJÁN 187
SUPLICZ Emőke
AZ ÉNEK EREJE A MAGYAR IRODALMI EMLÉKEZETBEN: A RÉGISÉG IRODALMÁBAN FENNMARADT RÁOLVASÁSOK EREJE 188

KÉMIA- ÉS KÖRNYEZETTUDOMÁNYI SZEKCIÓ 189

KISS LEIZER Géza Károly, NAGY Mátyás
TAVI HULLADÉKAINK ÉS A KÖRNYEZETBIZTONSÁG 190
MÓNOK Dávid, VÉGVÁRI György
BIOTESZT MÓDSZEREK ALKALMAZÁSÁNAK LEHETŐSÉGEI BARNAMEZŐS TERÜLETEK TALAJAINAK VIZSGÁLATÁRA 191
KÖRMÖCZI Tímea, SIJA Éva, BERKECZ Róbert
DIZÁJNER DROGOK FOGYASZTÁSÁNAK IGAZOLÁSA A METABOLOMIKA SEGÍTSÉGÉVEL 192
JUHÁSZ Ádám
A KINURÉNSAV KÖTŐDÉSNEK FELÜLETI PLAZMON REZONANCIA SPEKTROSZKÓPIÁS VIZSGÁLATA RECEPTOR MODELLEKEN 193
JANÓNÉ UNGOR Ditta Anita, JUHÁSZNÉ Dr. CSAPÓ Edit
FLUORESZCENS ARANY NANOKLASZTEREK SZENZORIKAI ALKALMAZÁSA 194
TÓTH Tünde, Dr. KISS Éva
MODELL HATÓANYAGOK NANOKAPSZULÁZÁSA BIODEGRADÁBILIS POLIMERBE 196
TÓTH Nóra, TAJTI Ádám, BÁLINT Erika
FOLYAMATOS ÜZEMŰ ÉSZTERESÍTÉSI REAKCIÓK VIZSGÁLATA 197
Sandor MANESES
ESTABLISHMENT OF ASSESSMENT OF A METHODOLOGY FOR A FUEL GENERATED FROM DEGRADED MATERIALS FROM LANDFILLED MUNICIPAL SOLID WASTE 199

NÁFRÁDI Máté, BARTUS Pravda Cora, Dr. ALAPI Tünde
MÁTRIX HATÁS VIZSGÁLATA FENILUREA PESZTICIDEK HETEROGÉN FOTOKATALITIKUS ÁTALAKÍTÁSÁRA – REAKCIÓKÖZEG, HUMINSAVAK ÉS SZERVETLEN IONOK 200
TÓTH Krisztina, JURIGA Dávid, NAGY Krisztina, JEDLOVSZKY-HAJDÚ Angéla, VARGA Gábor, ZRÍNYI Miklós
ELEKTROMOS SZÁLHÚZÁSSAL ELŐÁLLÍTOTT POLI(ASZPARTAMID) ALAPÚ NANO HATÓANYAG HORDOZÓ RENDSZEREK SZINTÉZISE ÉS VIZSGÁLATA 201
SZUNYOG Györgyi
AZ ÓLOM(II)- ÉS NIKKEL(II)-ION KOORDINÁCIÓS KÉMIÁJÁNAK ÖSSZEHASONLÍTÁSA CISZTEINT TARTALMAZÓ PEPTIDEKEN KERESZTÜL 202
LUKÁCS Márton, KEREKES Zsuzsanna
TAU FEHÉRJE KÖTŐHELYÉT MODELLEZŐ PEPTIDEK VIZSGÁLATA 203
SZÉKELY Enikő
OLDALLÁNC HATÁSA A MULTIHISZTIDIN PEPTIDEK RÉZ(II)- KOMPLEXEI REDOXI SAJÁTSÁGAIRA 204
SZOKOL Bianka, GYÁFRÁS Lilla, Dr. NAGY József, Dr. POPPE László
NEM-TERMÉSZETES HETROAROMÁS α -, ILLETVE β - AMINOSAVAK ELŐÁLLÍTÁSA, VIZSGÁLATA ENZIMKATALITIKUS REAKCIÓKBAN 205
FARKAS Emese, INCZE Dániel János, MOLNÁR Zsófia, Dr SÁTORHELYI Péter, Dr. SZAKÁCS Zoltán, Dr. HORNYÁNSZKY Gábor, Dr. POPPE László
ω-TRANSZAMINÁZ ÉS PIRUVÁT DEKARBOXILÁZ ENZIMKASZKÁD MEGVALÓSÍTÁSÁNAK VIZSGÁLATA 206
MOLNÁR Tibor János
A TÖRTÉNETI ÖKOLÓGIAI LÁBNYOM MEGHATÁROZÁSÁNAK MÓDSZERTANI KÉRDÉSEI 207
SÓJA János, MISKOLCZI Norbert
MŰANYAGHULLADÉKOK ÚJRAHASZNOSÍTÁSA: ÉRTÉKNÖVELT TERMÉKEK ELŐÁLLÍTÁSA KATALITIKUS HŐBONTÁSSAL 208
BODNÁR Brigitta, Dr. IMRE Norbert, Prof. Dr. MARTINEK Tamás
ÚJ TÍPUSÚ SEJTPENETRÁLÓ PEPTIDEK AZONOSÍTÁSA, SZINTÉZISE ÉS BIOLÓGIAI VIZSGÁLATA 209

KOMMUNIKÁCIÓ- TUDOMÁNYI SZEKCIÓ 211

ANDRÁS Hanga
NEMZET-E A SZÉKELY? 212
NAGY Erzsébet Györgyi
A BIZALMI VAGYONKEZELÉS INTÉZMÉNYRENDSZERE 213
RÁKÓCZY Zsuzsanna
„KEEP CALM AND FRAME” AZ ALTERNATÍV VITARENDEZÉS ÉS A KERETEZÉSELMÉLET KAPCSOLATA 214
TÓTH Aliz, TÓTH Tamás
DONALD TRUMP TWITTER-KOMMUNIKÁCIÓJA A 2016. SZEPTEMBER ÉS A 2017. MÁJUS KÖZÖTTI IDŐSZAKBAN 215
VECZÁN Zoltán
EGY PROTO-ALTRIGHT MÉDIAHACK 216

RÉTVÁRI Márton
RETORIKA- ÉS PREZENTÁCIÓTECHNIKA OKTATÁS VIRTUÁLIS TÉRBAN... 217
LIPS Adrián, MÁTRAVÖLGYI Dorottya, SZTRUHÁR Bettina
SZÍNHÁZESZMÉNY ÉS RENDEZÉS: NÉMETH ANTAL ÉS VIDNYÁNSZKY ATTILA CSONGOR ÉS TÜNDÉJE 218
NAGY Júlia
DALSZÖVEGEK EURÓPÁJA 220
SÁNDOR Cecília
SZÉKELYFÖLDI MITIKUS ÉS NEMZETI IDENTITÁSDISKURZUSOK EGY LOKÁLIS KUTATÁS KONTEXTUSÁBAN..... 221
OROSZI Borbála
AZ IDEGENEKHEZ VALÓ VISZONY VIZSGÁLATA EGY IFJÚSÁGI VALLÁSOS KÖZÖSSÉGBEN..... 222
Gyöngyi KATONA
PEOPLE EXPERIENCE: SOCIALLY RESPONSIBLE WORKSPACE..... 223
SZELES Nóra
A KÖZÖSSÉGI KOMMUNIKÁCIÓ HATÁSA A VÁLLALATI PÉNZÜGYEKRE ... 224
KOVÁCS Eszter
A MEGÉNEKLÜNK ROMÁNIA MŰKÖDÉSI MECHANIZMUSA A GYERGYÓ-VIDÉKI ÉRTELMISÉGIEK SZEMSZÖGÉBŐL - KULTÚRPOLITIKA, A MŰKÖDTETŐK VILÁGA –..... 225
JÁMBOR Dorottya
A NEMI ESSZENCIALIZMUS MECHANIZMUSAINAK NYOMÁBAN – PILOTINTERJÚ-ELEMZÉS 226

KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI SZEKCIÓ..... 227

BAKSA Máté
A NEGATÍV KAPCSOLATOK STRUKTURÁLIS HATÁSAI SZERVEZETI HÁLÓZATOKBAN 228
BALSA-BUDAI Nikolett
A FENNTARTHATÓ ÉRTÉKREND VIZSGÁLATA DEBRECENI EGYETEMISTÁK KÖRÉBEN 229
KIS Katalin, BÁNFI Orsolya
FENNTARTHATÓ ENERGIAGAZDÁLKODÁS – MEGÚJULÓ ENERGIAFORRÁSOK AFRIKÁBAN 230
BARABÁS Réka
EGYETEMEK SZEREPE A KIS- ÉS KÖZÉPVÁLLALKOZÁSOK FEJLESZTÉSÉBEN..... 231
BAREITH Tibor, Dr. CSONKA Arnold
AZ AGRÁRERDÉSZETI POTENCIÁL ÖSSZETEVŐI – TERÜLETI BECSLÉS 232
BAREITH-KISS Marianna, Dr. CSONKA Arnold
VÁLLALKOZÁSOK TÁRSADALMI BEÁGYAZOTTSÁGÁNAK ELMÉLETEI.... 233
BIHARI Katalin
THE TRADE RELATIONS BETWEEN THE EUROPEAN UNION AND LATIN-AMERICA AFTER 2000 234
BOSNYÁK-SIMON Nikolett
A KÖRNYEZETI SZÁMVITEL FEJLŐDÉSÉNEK ÉS FOGALMÁNAK TÖRTÉNETI ÁTTEKINTÉSE, VALAMINT ÖSSZEKAPCSOLÁSA A VÁLLALATOK TEVÉKENYSÉGÉNEK KÖRNYEZETVÉDELMI ASPEKTUSAIVAL 235

CZECZELI Vivien
A NEGATÍV KAMATLÁB-POLITIKA ALKALMAZÁSÁNAK EDDIGI TAPASZTALATAI 236
CZIKKELY Márton
ALTERNATÍV VÍZTISZTÍTÁSI ÉS NEHÉZFÉM ELTÁVOLÍTÁSI MÓDSZER KOCKÁZATMENEDZSMENTI ÉRTÉKELÉSE 237
Imola CSÓKA
INEQUALITY AND GROWTH – THE ROLE OF THE WELFARE STATE 238
ESSŐSY Ákos
A RUGALMAS FOGLALKOZTATÁS IRÁNTI FOGADÓKÉSZSÉG A MAGYAR KKV-K KÖRÉBEN 239
FAIN Máté
THE EFFICIENCY OF STATE FUNDED SUBSIDIES ON CORPORATE PERFORMANCE 240
FALUDI Tamás
A SZERZŐDÉSTÍPUSOKKAL TÖRTÉNŐ ELLÁTÁSILÁNC KOORDINÁCIÓS LEHETŐSÉGEK ÁTTEKINTÉSE 241
GEISZ András
PORTFÓLIÓ ÉRTÉKELÉS ALACSONY KAMAT- ÉS GAZDASÁGI NÖVEKEDÉSI KÖRNYEZETBEN 242
GYIMESI Áron
AZ IPAR 4.0 PARADIGMA ADAPTÁCIÓJÁNAK LEHETŐSÉGEI ÉS KORLÁTAI A VÁLLALATOK SZEMSZÖGÉBŐL 243
HAJMÁSY Gyöngyi
A MAGYARORSZÁGI SZÁLLODÁK VIZSGÁLATA A DOLGOZÓKKAL VALÓ FELELŐS BÁNÁSMÓD TEKINTETÉBEN 244
HOLLÓSY-VADÁSZ Gábor
A PSM ÉS A MUNKAHELYI ELÉGEDETTSÉG KAPCSOLATÁNAK A VIZSGÁLATA EGY ÖNKORMÁNYZAT ESETÉBEN 245
ILYÉS Márton
JÁTÉKELMÉLETI ALKALMAZÁSOK HÁLÓZATOS PIACOK ESETÉBEN 246
ILYÉS Márton
TEHETSÉGGONDOZÁSI KONCEPCIÓ A GAZDASÁGI FELSŐOKTATÁSBAN – A CORVINUS EGYETEM PÉLDÁJA 247
INZSÖL Renáta
RÖVID ELLÁTÁSI LÁNCCAL KAPCSOLATOS TÁMOGATÁSI LEHETŐSÉGEK A HAZAI LEADER PROGRAMBAN (2014-2020) 248
IVÁNYI Tamás
HAZAI PÉLDÁK A VÁROSMARKETINGES MOBIL APPLIKÁCIÓK ALKALMAZÁSÁRA 249
Vivien JAKKEL
RISK ASSESSMENT IN AUDITING 250
KÁDÁR Csaba
TARTALÉKKÉPZÉS MODELLEZÉSE AZ ÚJ IFRS 9 NEMZETKÖZI SZÁMVITELI STANDARDOK SZERINT 251
KARDOS Adrienn, KUPA Krisztina
CROWDFUNDING AND TAX ISSUES 252
KARIKA Máté András
A GAMIFIKÁCIÓ DEFINÍCIÓI ÉS ILLESZKEDÉSE A MEGATRENDEK KÖZÉ .. 253

KIS Katalin
AZ AFRIKAI REGIONÁLIS INTEGRÁCIÓK ÉS AZ EGYESÜLT ÁLLAMOK BILATERÁLIS KERESKEDELMÉT ALAKÍTÓ TÉNYEZŐK 254
KISS Péter
INVOLVEMENT OF MNES IN DIGITAL TRANSFORMATION 255
KISS Péter
DIGITAL TRANSFORMATION IN NOWADAYS 256
KONKA Boglárka
A BRIT AUTÓIPAR JÖVŐKÉPÉNEK NÉHÁNY ELEME 257
KOZMA Dorottya Edina
AZ EURÓPAI UNIÓ FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉSI CÉLJAINAK (SDG) VIZSGÁLATA 258
KRAJCSIK Zsolt
FELSŐOKTATÁSI KÖRKÉP VAGY KÓRKÉP? FELSŐOKTATÁS A SZÁMOK TÜKRÉBEN 259
KRÉMER Viktória
FENNTARTHATÓ UTAZÁS: REÁLIS ELVÁRÁS VAGY LEHETETLEN KÜLDETÉS? MAGYARORSZÁGI UTAZÁSI IRODÁK KÍNÁLATÁNAK ELEMZÉSE 260
LAKATOS Zsolt
A NŐI IGAZGATÓK ARÁNYÁNAK A VÁLTOZÁSÁNAK HATÁSA KELET-KÖZÉP-EURÓPAI VÁLLALATOK TŐZSDEI MEGÍTÉLÉSÉRE 261
LANGÁR Bence
THE LIQUIDITY OF THE HUNGARIAN AND CZECH STOCK MARKETS – MAIN DRIVERS AND MOTIVATIONS OF GOING PUBLIC? 262
LISKA Fanny
TURISZTIKAI SZOLGÁLTATÁSOK FOGYASZTÓI PREFERENCIÁI 263
LŐRINCZ Noémi Szilvia
E-MOBILITY AND AUTONOMOUS DRIVING: ROLE OF TRUST WITHIN GLOBAL VALUE CHAINS 264
MÁTÉ Tünde
EYOF 2017 GYŐR TÁRSADALMI HATÁSAI – CÉLOK - AKCIÓK - HATÁSOK 265
MEIRMANOVA Aigul
IMPROVEMENT OF AGRICULTURAL MANAGEMENT BASED ON IT 266
METSZŐSY Gabriella
A FOLYAMATFEJLESZTÉS SIKERESSÉGE DÖNTÉSMÓDSZERTANI MEGKÖZELÍTÉSBEN 267
MISIK Sándor
IMPLICIT KORRELÁCIÓ A DEVIZAPIACON – EMPIRIKUS ALKALMAZÁS 268
MURÁNYI Klaudia
A KRIPTOVALUTÁK AKTUÁLIS PIACI HELYZETE 269
PALICZ Alexandr Maxim
AZ EURÓPAI INTEGRÁCIÓ JÖVŐJE: A TÖBBSEBESSÉGES EURÓPA KONCEPCIÓ EREDETE ÉS POTENCIÁLIS ELŐNYEI ÉS HÁTRÁNYAI 270
Ágnes PAPP-BATA, Zoltán SZAKÁLY
NETNOGRAPHIC INVESTIGATION ON CONSUMER ATTITUDES TOWARD BEETROOT, A HEALTH-PROMOTING FUNCTIONAL FOOD 271

POGÁCSÁS Csilla
A NEMEK ESÉLYEGYENLŐSÉGÉNEK VIZSGÁLATA AZ ORSZÁGOK KULTURÁLIS ÉS GAZDASÁGI JELLEMZŐI ALAPJÁN 272
REISINGER Rita
PÉNZÜGYI MAGATARTÁS VIZSGÁLATA ÉS A BANKOKBA VETETT BIZALOM 273
RÉTFALVI Péter
SZENIOR VÁSÁRLÁSI SZOKÁSOK A BÚTORPIACON 274
RÉTFALVI Péter
A VEVŐI ELÉGEDETTSÉG ÉS A LOGISZTIKAI KISZOLGÁLÁS, MINT SZOLGÁLTATÁSI CSOMAG VIZSGÁLATA A BÚTORIPARI VÁLLALATOK KÖRÉBEN 275
SÜVEGES Gábor
HŐSZOLGÁLTATÓK KÖRNYEZETI ELEMZÉSE – GAZDASÁGI ÉS TÁRSADALMI HATÁSOK 276
SZABÓ Zsolt Mihály
DÖNTS, HA TUDSZ! - KORLÁTOZOTT RACIONALIZMUS HATÁSAI A NYUGDÍJBIZTONSÁGRA 277
SZENNAY Áron
A VÁLLALATI TÁRSADALMI FELELŐSSÉGVÁLLALÁS HATÁSA A JÖVEDELMEZŐSÉGRE 278
SZUJÓ Krisztina
AZ IPAR 4.0 HOZTA TECHNOLÓGIAI VÁLTOZÁSOK HATÁSAI 279
Krisztina SZUCS
WHY THEY COOPERATE? - WHY WE ALALYZE COOPERATIVE STRATEGIES OF ANIMAL GROUPS 280
TACZMANN Róbert
INSTANT PAYMENTS IN LATIN AMERICA 281
TAKÁCS Olga
A TŐKE, A MUNKA ÉS A BRUTTÓ HOZZÁADOTT ÉRTÉK EGYÜTTMOZGÁSÁNAK ELEMZÉSE WAVELET TRANSZFORMÁCIÓVAL 282
TIKÁSZ Gáspár Bendegúz
LÉTEZHET-E 21. SZÁZADI MEGOLDÁS A 19. SZÁZAD PROBLÉMÁIRA? 283
TÓTH Marcell László
SMART CITY MEGOLDÁSOK POZSONYBAN 284
TÓTH Tamás
MŰKÖDÉSI TÁMOGATÁSOK HATÁSA A MEGÚJULÓ ERŐMŰVEK TÉRBELI ELHELYEZKEDÉSÉRE MAGYARORSZÁG PÉLDÁJA ALAPJÁN 285
Viktória Erika TÓTH
IMPACTS OF ORGANIZATIONAL AND INDIVIDUAL FACTORS ON KNOWLEDGE SHARING ATTITUDE 286
TUMIK Ábel
A LEAN MENEDZSMENT ADAPTÁLHATÓSÁGA A KÖZSZFÉRÁBAN 287
VALOCIKOVÁ Cyntia
HUNLYWOOD – AVAGY HOGYAN VISZONYULNAK A NÉZŐK A HAZAI FILMEKHEZ? 288
David VARGA
TRIPLE-BOTTOM-LINE FRAMEWORK OF FINTECH COMPANIES 289
BAKÓ Tamás
JUGOSZLÁVIA GAZDASÁGPOLITIKAI SIKEREI ÉS ELLENTMONDÁSAI 290

HEGEDÜS Judit
KELET-KÖZÉP-EURÓPAI TÖRTÉNETI MODELLEK A VÁROSFEJLESZTÉSBEN 291
PACSI Diána
A JÁTÉKOSÍTÁS HASZNÁLATA A MARKETING KAMPÁNYOKBAN MAGYARORSZÁGON 292
FARKAS László
AZ ELÉGEDETTSÉG FOGALMA ÉS VIZSGÁLATI LEHETŐSÉGEI 293
CSAPÓ László Attila
A SMART LEAN INFORMÁCIÓGAZDÁLKODÁSI SIKERTÉNYEZŐI 294
Dr. SZABÓ Linda Zsófia
NAGYVÍZI MEDREK HASZNÁLATÁRA VONATKOZÓ SZABÁLYOZÁS A NAGYVÍZI MEDERKEZELÉSI TERVEK TÜKRÉBEN 295
KERESZTES Gábor
A KKV-K VERSENYKÉPESSÉGÉNEK VIZSGÁLATA AZ INNOVÁCIÓS TELJESÍTMÉNY ASPEKTUSÁBÓL 296
BIHARI Katalin
CAN CHINA LEAD THE WORLD ECONOMY? 297
POLSTER Csilla
TRENDEK A CSALÁDI VÁLLALKOZÁSOK KUTATÁSÁBAN 298
KÁPOLNAI Zsombor
KERESKEDELMI FOLYAMATOK A BUDAPESTI AGGLOMERÁCIÓ ÉSZAKI SZEKTORÁBAN 299

KÖZIGAZGATÁS-TUDOMÁNYI SZEKCIÓ 300

Annamária BELÁZ
M-GOVERNMENT SERVICES: A SECURITY CHALLENGE 301
DARIDA Zsuzsa
KÖZIGAZGATÁSI KÉPZÉS A TUDOMÁNY SZEMÉVEL 302
HEGYESI Zoltán
A JÁRÁSI HIVATALOK HELYE ÉS SZEREPE AZ ÁLLAMIGAZGATÁSI FELADATOK ELLÁTÁSÁBAN 303
JUGOVITS Károly
A PROGRAM-KIÉRTÉKELÉS JOGI-KÖZIGAZGATÁSI HÁTTERE MAGYARORSZÁGON ÖSSZEHASONLÍTÓ ASPEKTUSBAN 304
KIS Katalin
SINO-AFRIKAI KAPCSOLATOK - KERESKEDELEM ÉS AZ ÚJ TENGERI SELYEMÚT[1] 305
LEHOCZKI Zóra Zsófia
AZ ÁLLAMI TULAJDONÚ GAZDASÁGI TÁRSASÁGOK FELETTI TULAJDONOSI JOGGYAKORLÁS, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A MAGYAR NEMZETI VAGYONKEZELŐ ZRT.-RE 306
MOLNÁR András
A PÉNZÜGYI ÖNGONDOSKODÁS JELENTŐSÉGE A KATASZTRÓFA-HELYREÁLLÍTÁSBAN: HAZAI HELYZETKÉP ÉS NEMZETKÖZI KITEKINTÉS 307
PATÓ Viktória Lilla
NŐI EGYENJOGÚSÁGI STRATÉGIÁK NEMZETKÖZI KITEKINTÉSBEN 308

POLGÁR Zoltán
A TÁRSASHÁZKEZELÉS ÉS AZ ÖNKORMÁNYZATI DÖNTÉSHOZATAL ÖSSZEKAPCSOLÁSI LEHETŐSÉGEI 309
RÁCZ Anita
A TARTÓS MUNKANÉLKÜLISÉG MEGSZÜNTETÉSÉRE IRÁNYULÓ FOGLALKOZTATÁSPOLITIKA AKTUÁLIS KÉRDÉSEI 310
SZABÓ László András
MIGRATION, STATE AND CULTURAL CONFLICTS 311
SZAKOS Judit
PROACTIVE STATE AS A FUTURE? OVERVIEW FROM THE NIGHT-WATCHMAN TO THE ENTREPRENEURIAL STATE 312
VARGA-KOCSICSKA Aleksandra
HORVÁTORSZÁGOT ÉRINTŐ MIGRÁCIÓS FOLYAMATOK ÉS AZ ORSZÁG TERÜLETÉN ÉLŐ KISEBBSÉGEK HELYZETE 313
WENINGER Sándor
AZ ÖNKORMÁNYZATI TULAJDONBAN LÉVŐ GAZDASÁGI TÁRSASÁGOK JELLEGZETESSÉGEI 314

MATEMATIKA- ÉS INFORMATIKATUDOMÁNYI SZEKCIÓ 315

AGÁRDI Anita
OPTIMÁLIS LERAKAT MEGHATÁROZÁSA A TÖBB ÜGYNÖKÖS EGY LERAKATOS UTAZÓ ÜGYNÖK PROBLÉMA MEGOLDÁSÁBAN 316
BEKE Ákos
VÉGES GEOMETRIÁK DOMINÁLÓ SZÁMAI 317
Péter Marcell BERKICS
ON SELF-ADJOINT LINEAR RELATIONS 318
CSUBÁK Dániel, HUDOBA Péter, VÖRÖS Péter
ADATVÉDELEM PUBLIKUS FELHŐKBEN 319
HAJDU Flóra
NEMLINEÁRIS RENDSZEREK NUMERIKUS VIZSGÁLATÁNAK PÁRHUZAMOSÍTÁSI LEHETŐSÉGEI 320
KONDOR Gábor
K-SZOBATÁRS PROBLÉMA METRIKUS TÉRBEN – KLASZTEREZÉS EGYENLŐ ELEMSZÁMÚ ÉS KISMÉRETŰ CSOPORTOKKAL 321
Bálint MOLNÁR, Dóra Anna MATTYASOVSZKY-PHILIPP
COGNITIVE ENTERPRISE AND COGNITIVE INFORMATION SYSTEMS 322
MEDGYES Krisztián, Dr. KOVÁCS Tamás
AUTOMATA TORLÓDÁS DETEKTÁLÁS, JÁRMŰ KOMMUNIKÁCIÓVAL 323
Judit SZŰCS
IMAGE RECONSTRUCTION FROM PICROSS-BASED VECTORS 324

MŰSZAKI TUDOMÁNYI SZEKCIÓ 325

TAKÁCS Krisztina
IVÓVÍZ FOGYASZTÁSI SZOKÁSOK HAZÁNKBAN 326
GOMBOS Katalin
WHAT KIND OF PARAMETER CAN INFLUENCE HUMAN BRIGHTNESS PERCEPTION? 327

BAUER Márk Ottó
POLIAX TC3 CNC MEGMUNKÁLÓ KÖZPONT VEZÉRLÉSÉNEK MODERNIZÁLÁSA NYÍLT FORRÁSKÓDÚ (LINUXCNC) VEZÉRLŐVEL 328
Manoj Kumar PAL
COMPARISON OF DIFFERENT SAC SOLDERS 329
Manoj Kumar PAL
FABRICATION OF SOLDER MATERIAL BY POWDER METALLURGY ROUTE 330
Ali Kareem ABDULRAZZAQ
ELECTRO-THERMAL MODELING OF PHOTOVOLTAIC (PV) SYSTEMS 331
Laszlo KAJDOCSI
EVALUATION OF MESH-NETWORKING CAPABILITIES IN OMNET++ 333
KOCSIS SZÜRKE Szabolcs
A LITHIUM POLYMER AKKUMULÁTOROK ALAKVÁLTOZÁS VIZSGÁLATA ELMOZDULÁSMÉRŐ SZENZOROKKAL 334
BANADICS Endre Antal
NYÁR FAANYAG MODIFIKÁLÁSA SEGÉDANYAGOKKAL 335
CSAVAJDA Péter
ISO KONTÉNERES SZÁLLÍTÁS KLIMATIKUS ÉRTÉKEINEK ELEMZÉSE A MAGYARORSZÁG – MEXIKÓ VISZONYLATON 336
TÓTH Barnabás
ANALIZE THE QUALITY OF BASE-PAPERS USING FOR PACKAGINGS BY DSC TECHNIQUE 337
Dheeraj VARANASI
GRAIN BOUNDARY PENETRATION OF LOW ALLOYED STEELS BY COPPER 338
Dheeraj VARANASI
GRAIN BOUNDARY PENETRATION OF STEELS BY NICKEL 339
Kanokon NUILEK, Andrea SIMON, Peter BAUMLI
INFLUENCE OF THERMAL TREATMENT TO THE CARBON NANOSTRUCTURE OF NATURAL WASTE MATERIALS 340
Hamid LAHMAIDI
CALCULATION OF THE FILLING OF THE POROUS METALS BY SALTS DISSOLVED AQUEOUS SOLUTIONS 341
Hamid LAHMAIDI
WETTABILITY OF NICKEL SUBSTRATES AND NICKEL FOAMS BY SATURATED NANO3 SOLUTIONS 342
KRETZ András
TALAJREHABILITÁCIÓS ELJÁRÁSOK A VOLT KATONAI REPÜLŐTEREKNÉL 343
RÓZSÁS Gábor
PLESZ Balázs, BOGNÁR György
KONCENTRÁTOROS NAPELEMEK HŰTÉSÉRE SZOLGÁLÓ, HÁTOLDALI KONTAKTUSBA INTEGRÁLT MIKROMÉRETŰ HŰTŐCSATORNÁK KIALAKÍTÁSI TECHNOLÓGIÁJA 344
PATYI Szabolcs
FÜGGÖNYFAL SZERKEZETEK MAGYARORSZÁGON AZ 1950-ES ÉVEKTŐL NAPJAINKIG 346
HORVÁTH Bence, Dr. MÁTHÉ Katalin, Prof. Dr. CSÓKA Levente
AZ IPARI KENDER FELHASZNÁLÁSA 347

DEBRECZENI Dániel
EVOLVENS FOGAZATOK MIKROGEOMETRIÁJÁNAK DEFINIÁLÁSI MÓDSZEREI 348
VÖRÖSKŐI Kata
AUTÓIPARI CSOMAGOLÁSI RENDSZEREK MEGVÁLASZTÁSÁNAK MÓDSZERTANI KÉRDÉSEI TENGERENTÚLI KOMBINÁLT SZÁLLÍTÁSI FELADATOK ESETÉN 349
MOLNÁR Bence
HALMAZOLT EGYSÉGRAKOMÁNYOK DINAMIKÁJÁNAK LABORATÓRIUMI ELEMZÉSE SZÉLESSÁVÚ VÉLETLENSZERŰ GERJESZTÉSŰ RÁZÓVIZSGÁLAT ESETÉN 350
LACZÓ Zoltán
KOCKAHÁZAK ÉS HELYETTESÍTŐ ÉPÜLETEIK ÉPÜLETENERGETIKÁJA 351
BAK Bendegúz Dezső, KALMÁR-NAGY Tamás
MECHANISZTIKUS TURBULENCIAMODELL ENERGIASPEKTRUMA 352
Lívia GYURIK, Attila EGEDY, Zsolt ULBERT
IMMERSED BOUNDARY METHOD FOR MODELLING OF MULTIPHASE FLOW 353
BALLA Esztella
LAPÁTMETSZETEK KÖRÜLI ÁRAMLÁS ÁLTAL KELTETT ZAJ SZIMULÁCIÓS VIZSGÁLATA 354
HORKAI András, SUGÁR Viktória, Dr. TALAMON Attila
NAGYPANELES TECHNOLÓGIÁVAL ÉPÜLT LAKÓÉPÜLETEK ÉS A KÖZEL NULLA ENERGETIKAI SZABÁLYOZÁS 355
SUGÁR Viktória, HORKAI András, Dr. TALAMON Attila
A BELVÁROSI ÉPÜLETÁLLOMÁNY ENERGETIKAI MODERNIZÁCIÓS LEHETŐSÉGEI – JELLEGMEGŐRZŐ FELÚJÍTÁSI MÓDSZEREK ÉRTÉKELÉSE 356
FÜLE Péter, KRISTÓF Gergely
SZENNYEZŐANYAG LOKÁLIS KONCENTRÁCIÓJÁNAK BECSLÉSE MINIMÁLIS BEMENŐ ADAT SEGÍTSÉGÉVEL 357
JUHÁSZ János
IPAR 4.0 LOGISZTIKAI ASPEKTUSAI JUST-IN-SEQUENCE ELLÁTÁS VONATKOZÁSÁBAN 358
BOGNÁR Eszter Katalin
AZ IOT KATONAI ALKALMAZÁSI LEHETŐSÉGEI ÉS BIZTONSÁGI KIHÍVÁSAI 359
HEGYI Norbert
KÖNNYŰ ÉS KÖZEPES SZEMÉLYZET NÉLKÜLI SZABAD BALLONOK BIZTONSÁGOS NYOMKÖVETÉSE 360
ROMÁN Krisztina, Dr. SZABÓ Tamás
PVC/FALISZT KOMPOZIT TULAJDONSÁGAINAK MEGHATÁROZÁSA 361
ROMÁN Krisztina, ROMÁN László
ÖREGÍTETT ÜVEGSZÁL ERŐSÍTÉSŰ PVC KOMPOZIT MECHANIKAI TULAJDONSÁGÁNAK VIZSGÁLATA 362
TÓTH Annamária, HALÁSZ Katalin
ÚTIFŰMAG ALAPÚ, GLICERINNEL, VALAMINT POLI(ETILÉN-GLIKOL)-LAL LÁGYÍTOTT FILMEK TULAJDONSÁGAINAK VIZSGÁLATA 363
SZABÓ Veronika Anna
RECILÁLT PET A JÁRMŰIPARBAN ÉS AZ ÉPÍTŐIPARBAN 364

MŰVÉSZETI- ÉS MŰVÉSZETTUDOMÁNYI SZEKCIÓ 365

KŐHALMI Péter
ERDÉLY MIKLÓS FESTÉSZETÉRŐL 366
ERDŐSI-BODA Katinka
A ZENEI INTERPRETÁCIÓ ÉRTELMEZÉSÉNEK HERMENEUTIKAI ASPEKTUSAI 367
KOZSUHÁROV Zsuzsanna
A ROBOTKAROS PROTOTYPING RENDSZER ALKALMAZÁSA A KÉPZŐ- ÉS ALKALMAZOTT MŰVÉSZETEKBEN – ÚJ ELJÁRÁSOK KIDOLGOZÁSA 368
LAKATOS Gabriella
AZ 1931 ÉS 1944 KÖZÖTT KÉSZÜLT MAGYAR JÁTÉKFILMEK FORRÁSMŰVEINEK KUTATÁSA 369
SZÉKELY Márton
PÁLYÁZATI TERVEK STÍLUSVÁLTOZÁSAI A SZÁZADFORDULÓN 370
ADAMOVICH Ferenc
AZ AFFEKTÍV MOZGÁSPEDAGÓGIA 371
NÉMETH Nóra
A VINGAI BOLGÁRAJKÚ MAGYAROK TEMPLOMA – IDENTITÁSKÉRDÉS EGY ÉPÍTÉSZETI TERVPÁLYÁZATON 372
HUSZÁR Linda
MAGYAR FILM NOIR? 373

NYELVTUDOMÁNYI SZEKCIÓ 374

Fruzsina BACHSTETTER
MOTIVATION AND FOREIGN LANGUAGE LEARNING 375
BAKÓ Barbara
AZ IDIÓMÁK MEGÉRTÉSE SORÁN ALKALMAZOTT INTERPRETÁCIÓS STRATÉGIÁKRÓL 376
DOBOSNÉ FÖLDI Brigitta
AZ ÉN-HATÉKONYSÁG ÉS NÉHÁNY SZOCIÁLIS KOMPETENCIA ÖSSZETEVŐ ÖSSZEFÜGGÉSÉNEK VIZSGÁLATA 12 ÉVES TANULÓK KÖRÉBEN 377
KÁZMÉR Klára
ÍROTT SZÖVEGEK MEGÉRTÉSE A DUNASZERDAHELYI GIMNAZISTÁK KÖRÉBEN 378
NÉMETH Edit
SPANGLISH 379
SITKEI Dóra
MAGYARUL TANULÓ LENGYEL ANYANYELVŰ BESZÉLŐK KÖZTESNYELVI MEGNYILATKOZÁSAINAK VIZSGÁLATA METAPRAGMATIKAI TUDÁSUK ALKALMAZÁSÁRA VONATKOZÓAN A KÉRÉS BESZÉDAKTUSÁBAN 380
SZABÓ Noémi
THE IMPACT OF CROSS-LINGUISTIC AWARENESS ON THIRD LANGUAGE ACQUISITION 381

ORVOS- ÉS EGÉSZSÉGTUDOMÁNYI SZEKCIÓ 382

Dr. BENCZE János, Dr. HORTOBÁGYI Tibor
A LEMUR TIROZIN-KINÁZ 2 VIZSGÁLATA NEURODEGENERATÍV DEMENCIÁKBAN 383
RUSZNYÁK Ágnes
BÉTA-CIKLODEXTRIN SZÁRMAZÉKOK ENDOCITÓZISÁNAK ÉS CELLULÁRIS HATÁSAINAK VIZSGÁLATA INTESZTINÁLIS EPITÉL SEJTEKEN 384
Dr. KULMÁNY Ágnes Erika, Dr. FRANK Éva, Dr. PUSKÁS László, ALFÖLDI Róbert, Dr. ZUPKÓ István
EGY ÚJ ANDROSZTA-5,16-DIÉN ANALÓG VEGYÜLET ANTIPROLIFERATÍV HATÁSA *IN VITRO* ÉS *IN VIVO* 385
SZABÓ Krisztina, Dr. IHÁSZ Ferenc
A SZÍVFREKVENCIA VARIABILITÁS ÉJSZAKAI ÉS NAPPALI PARAMÉTEREINEK VIZSGÁLATA ALVÁSI APNOE SZINDRÓMÁS BETEGEK KÖRÉBEN. 386
BANKÓ Csaba, DOMJÁN Brigitta, KOLLÁR Ernő, SZOMBATHY Csaba, BACSÓ Zsolt
A RÁDIÓFREKVENCIÁS SUGÁRZÁS BIOLÓGIAI HATÁSÁNAK VIZSGÁLATA EMLŐS SEJTEKBEN 387
GAJDÁCS Márió, KINCSES Annamária, NOVÉ Márta, UNGER Vivien, TÓTH Viktor, BARTA HOLLÓ Berta, MAGYARI József, MOLNÁR József, MÉSZÁROS SZÉCSÉNYI Katalin, SPENGLER Gabriella
SCHIFF-BÁZIS TÍPUSÚ LIGANDOKKAL RENDELKEZŐ ÁTMENETIFÉM-KOMPLEXEK DAGANATELLENES HATÁSÁNAK VIZSGÁLATA 388
GAJDÁCS Márió, DOMÍNGUEZ-ÁLVAREZ Enrique, SPENGLER Gabriella
ANTITUMOR ACTIVITY OF ORGANOSELENIUM COMPOUNDS AGAINST SPECIFIC TUMOR TYPES WITH SIGNIFICANT MORTALITY IN HUNGARY ... 389
Dr. SZABÓ István, HORMAY Edina, CSETÉNYI Bettina, KARÁDI Zoltán
ÍZÉRZÉKELÉS A GASZTROINTESZTINÁLIS RENDSZERBEN? 390
GUTH Kitti, Dr. SZABÓ István, Dr. MIKÓ-BARÁTH Eszter, Dr. JANDÓ Gábor
A TÉRLÁTÁS VIZSGÁLATÁNAK ÚJ TÁVLATAI 391
BUJDOSÓ Orsolya, Dr. PÁL László
KERESKEDELMI ÉS NEM KERESKEDELMI EREDETŰ TÖMÉNY SZESZESITALOK NEHÉZFÉM TARTALMÁNAK ÖSSZEHASONLÍTÁSA 392
SZŐLLŐSI Gergő
AZ INFLUENZA ELLENI ÁTOLTOTTSÁGOT BEFOLYÁSOLÓ TÉNYEZŐK VIZSGÁLATA COPD-S BETEGEK KÖRÉBEN A 2009 ÉS 2014-ES EURÓPAI LAKOSSÁGI EGÉSZSÉGFELMÉRÉS ADATAI ALAPJÁN 393
PÉNZES Gabriella
KÖZÉPISKOLÁSOK KÖRÉBEN ZAJLÓ INTERVENCIÓ ALAPÁLLAPOT FELMÉRÉSÉNEK EREDMÉNYEI 394
Erand LLANAJ, Roza ADANY
EATING OUT OF HOME AND MICRONUTRIENT INTAKE IN STUDENTS 395
NAGY-BORSY Emese, SZEITL Blanka, KISS István, RÁKOSY Zsuzsa
A HAJLÉKTALAN EMBEREK SPECIFIKUS EGÉSZSÉGPROBLÉMÁI 396
VARGA Rita, MOLNÁR Kristóf, JEDLOVSZKY-HAJDÚ Angéla
POLI(ASZPARAGINSAV) ALAPÚ MESTERSÉGES EXTRACELLULÁRIS MÁTRIXOK ELŐÁLLÍTÁSA ÉS SZÖVETTENYÉSZTÉSRE VALÓ ALKALMASSÁGÁNAK VIZSGÁLATA 397

SKERLECZ Petra, GULYÁS Barnabás, NEDECZKY Lilla, TAKÁCS Judit, RÁKOSY Zsuzsa
MAGYARORSZÁGI KÖZÉPISKOLAI KOLLÉGISTÁK EGÉSZSÉGMAGATARTÁSÁNAK VIZSGÁLATA 398
KOTHENCZ Anna, HAJAGOS-TÓTH Judit, GÁSPÁR Róbert
AZ ALFA-TOKOFEROL ÉS COX-GÁTLÓK CERVIX REZISZTENCIÁRA GYAKOROLT HATÁSÁNAK VIZSGÁLATA 399
SINKA Izabella, Anita KISS, Erzsébet MERNYÁK, János WÖLFLING, Gyula SCHNEIDER, Imre OCSOVSZKI, Ching-Ying KUO, Hui-Chun WANG, István ZUPKÓ
MÓDOSÍTOTT ÖSZTRADIOL SZÁRMAZÉKOK TUMORELLENES HATÁSA EMLŐKARCINÓMÁS SEJTVONALAKON 400
KOVÁCS Nóra, Dr. NAGY Attila, PÁLINKÁS Anita, SIPOS Valéria, VINCZE Ferenc, SZŐLLŐSI Gergő József, Dr. SÁNDOR János
A HÁZIORVOS EGYÉNI JELLEMZŐINEK HATÁSA A BETEGELLÁTÁS MINŐSÉGÉRE 401
CSETÉNYI Bettina Réka, HORMAY Edina, SZABÓ István, MINTÁL Kitti, KARÁDI Zoltán
AZ INTERLEUKIN-1β ÍZ-PERCEPCIÓT MÓDOSÍTÓ HATÁSA PATKÁNY CINGULÁRIS KÉRGÉBEN 403
PANDUR Attila, BÁNFAI Bálint, SIPOS Dávid, SCHISZLER Bence, Prof. Dr. BETLEHEM József, Dr. RADNAI Balázs
DÖNTÉSHOZATAL A SÜRGŐSSÉGI ELLÁTÁSBAN- A PULMONÁLIS EMBOLIZÁCIÓ DIAGNOSZTIZÁLÁSÁNAK LEHETŐSÉGEI 404
KOLOSTYÁK Zsuzsanna
AZ EGR2 TRANSZKRIPCIÓS FAKTOR MAKROFÁG POLARIZÁCIÓBAN BETÖLTÖTT SZEREPÉNEK VIZSGÁLATA 405
KARÁCSONY Ilona
AZ ISKOLA-EGÉSZSÉGÜGYI SZOLGÁLAT SALUTOGENETIKUS FELADATELLÁTÁSÁNAK LEHETŐSÉGEI 406
PÓNUSZ Róbert, KOVÁCS Dalma, NÉMETH Noémi, Prof. Dr. BONCZ Imre, Dr. ENDREI Dóra
EGYNAPOS SEBÉSZET A MAGYARORSZÁGI EGYETEMEKEN 407
NÉMETH Noémi, CSERNÁK Gabriella, ELMER Diána, HORVÁTH Lilla Anita, PÓNUSZ Róbert, Prof. Dr. BONCZ Imre, Dr. ENDREI Dóra
HEVENY SZÍVINFARKTUS ELŐFORDULÁSA, TERÜLETI MEGOSZLÁSA MAGYARORSZÁGON 409
LOVAS Szabolcs
KÉMIAI SZENNYEZŐK AZ ÁRUSZÁLLÍTÁS ÉS RAKTÁROZÁS ZÁRT TEREIBEN – EGY HIÁNYOSAN SZABÁLYOZOTT MUNKAEGÉSZSÉGÜGYI TERÜLET 410
VINCZE Ferenc, KOVÁCS Nóra, PÁLINKÁS Anita, SIPOS Valéria, SZŐLLŐSI Gergő József, Dr. SÁNDOR János
A HIPERTÓNIÁS BETEGEK ALACSONY GONDOZÁSI HATÉKONYSÁGÁVAL KAPCSOLATBAN ÁLLÓ TÉNYEZŐK VIZSGÁLATA 411
SIPOS Dávid, VECSERA Timea, KEDVES András, PANDUR Attila, LUKÁCS Gábor, TÓTH Zoltán, REPA Imre, KOVÁCS Árpád
PET-CT KÉPALKOTÁS KIEGÉSZÍTŐ SZEREPE A STÁDIUMBESOROLÁSBAN 413

HORVÁTH Ivett Szalóme
FIZIOTERÁPIÁS FEJLESZTŐ PROGRAM HATÁSA KISISKOLÁSOK ÍRÁSKÉPÉRE 414
SIPOS Valéria, KOVÁCS Nóra, PÁLINKÁS Anita, VINCZE Ferenc, SZŐLLŐSI Gergő József, Dr. SÁNDOR János
A RENDSZERESEN DOHÁNYZÓK HÁZIORVOSI ELLÁTÁSÁNAK VIZSGÁLATA 415
LÁSZLÓ Loretta
GÉNEXPRESSZIÓS VIZSGÁLATOK SEJTVONALAKON ÉS FIXÁLT, PARAFFINBA ÁGYAZOTT SZÖVETEKBEN CHEMOPREVENTÍV SZEREK HATÁSMECHANIZMUSAINAK JELLEMZÉSÉRE 416
ELMER Diána, Prof. Dr. BONCZ Imre, Dr. ENDREI Dóra, Dr. ÁGOSTON István, NAGY-BALÁZS Diána, NÉMETH Noémi
LÉTSZÁM ÉS JÖVEDELEM HELYZET A JÁRÓBETEG-ELLÁTÁSBAN MAGYARORSZÁGON 417
SZÁSZ István, KOROKNAI Viktória, JÁMBOR Krisztina, VIKAS Patel, KISS Tímea, ÁDÁNY Róza, BALÁZS Margit
ÚJ GYÓGYSZERJELÖLT MOLEKULA HATÁSA BRAF MUTÁNS MELANOMA SEJTVONALAKRA 418
PIKÓ Péter, FIATAL Szilvia, KÓSA Zsigmond, SÁNDOR János, ÁDÁNY Róza
HDL-KOLESZTERIN SZINTET BEFOLYÁSOLÓ CETP ÉS LIPC GÉNEK HAPLOTÍPUS VIZSGÁLATA MAGYAR ÁLTALÁNOS ÉS ROMA POPULÁCIÓKON 419
PÁLINKÁS Anita, VINCZE Ferenc, SZŐLLŐSI Gergő József, SIPOS Valéria, KOVÁCS Nóra, KŐRÖSI László, DÖME Péter, SÁNDOR János
A KEZELETLEN DEPRESSZIÓ HATÁSA A HIPERTÓNIÁS ÉS/VAGY DIABÉTESZES BETEGEK SZAKELLÁTÁSÁRA 420
JÁMBOR Krisztina, SZÁSZ István, KOROKNAI Viktória, ÁDÁNY Róza, BALÁZS Margit
OSTEOPONTIN VARIÁNSOK ELTÉRŐ EXPRESSZIÓJA HUMÁN MELANOMA SEJTVONALAKBAN 421
HORVÁTH Orsolya, GYÖNGYI Zoltán
A KUTYÁK ÁLTAL VÉGZETT EGÉSZSÉGÜGYI DIAGNOSZTIKAI CÉLÚ SZAGLÁSVIZSGÁLATOK MÓDSZERÉNEK ÉS EREDMÉNYÉNEK ÖSSZEFÜGGÉSEI 422
FINTA Regina, GUGÁNOVITY Zsanett, KOVÁCS Denisz, Dr. NAGY Edit
A FÁJDALOM ÉS A POSZTURÁLIS FUNKCIÓ ÖSSZEFÜGGÉSEI: A M. MULTIFIDUS LUMBORUM AKTIVITÁS VÁLTOZÁSAI 423
LENGYEL Máté
BEXAROTENE ÉS CARVEDILOL SZINERGISTA GYÓGYSZER KOMBINÁCIÓ CHEMOPREVENTÍV HATÁSÁNAK VIZSGÁLATA MOLEKULÁRIS SZINTEN 424
Bhumika UPRETI, Enikő GEBRI , Attila KISS , Csaba HEGEDŰS
DENTAL RESPECTS OF MYELOMA MULTIPLEX 425
SCHISZLER Bence, Dr. BÁNFAI Bálint, PANDUR Attila, Prof. Dr. BETLEHEM József, Dr. RADNAI Balázs
A STROKE ÉS AZ IDŐ KAPCSOLATA A PREHOSPITÁLIS ELLÁTÁSBAN 426
DÓZSA Gréta
ALKOHOLIZMUSBAN SZENVEDŐ BETEGEK SZUBJEKTÍV ÁLLAPOTFELMÉRÉSE FIZIOTERÁPIÁS SZEMSZÖGBŐL 427

HAJDÚ Péter
KISKÖRE - ÚT, EGY EGÉSZSÉGTUDATOSABB VÁROSÉRT 428
VIRGA József, SZIVOS László, HORTOBÁGYI Tibor, ZAHUCZKY Gábor, TÓTH Judit, Jörg FELSBERG, REMÉNYI-PUSKÁR Judit, BOGNÁR László, KLEKNER Álmos
MOLEKULÁRIS PROGNOSZTIKAI MARKEREK GLIOBLASTOMÁBAN 429
FŰZI Márta
DEBRECEN FELNŐTT LAKOSSÁGÁNAK MENTÁLIS EGÉSZSÉGE 430

PSZICHOLÓGIAI ÉS NEVELÉSTUDOMÁNYI SZEKCIÓ 431

ZSILA Ágnes
A CYBER-AGRESSZIÓ ÁLDOZATAI: PSZICHÉS EGÉSZSÉG, ELKÖVETŐVÉ VÁLÁS ÉS SEGÍTSÉGKÉRÉS 432
ZSILA Ágnes, OROSZ Gábor
POKÉMON GO: MOTIVÁCIÓ ÉS JÁTÉKHASZNÁLAT A NÉPSZERŰSÉGI ROBBANÁS IDEJÉN ÉS AZT KÖVETŐEN 433
PERES Krisztina, KAMPIS Dóra, KIRÁLY Ildikó
AZ EMLÉKEZET HAJNALÁN – KÉT ÉVES GYERMEKEK HOSSZÚ TÁVÚ EMLÉKEZETÉNEK VIZSGÁLATA 434
ORAVECZ Adrienn
KÉRDŐÍVES VIZSGÁLAT A HAZAI INTEGRÁLT OKTATÁS HELYZETÉRŐL 435
JOÓ Emese
IKSZES KURÁTOROK − A MÚZEUMI ÉS AZ ISKOLAI KÖZÖSSÉGI SZOLGÁLAT NEVELÉSI CÉLJAINAK ÉS EGYÜTTMŰKÖDÉSÉNEK VIZSGÁLATA MUZEÁLIS INTÉZMÉNYEKBEN 436
BARÁTH Ákos
ETHICAL DILEMMA AND SOCIAL NETWORKS - A PSYCHOLOGICAL EXPERIMENT ON AUTONOMOUS VEHICLES 437
KOVÁCS Karolina Eszter
THE CHARACTERISTICS AND TERRITORIAL DISTRIBUTION OF HEALTH-BEHAVIOURAL CLUSTERS AMONG STUDENTS 438
NAGY Friderika
ÉRTÉKKÖVETÍTÉS A MAGYARORSZÁGI KÖZÉPISKOLAI KOLLÉGIUMOKBAN 439
NAGY Krisztina
AZ ISKOLAI JÓLLÉT BEFOLYÁSOLÓ TÉNYEZŐINEK EMPIRIKUS VIZSGÁLATA ÁLTALÁNOS ISKOLÁS TANULÓK KÖRÉBEN 440
SÁNDOR-DOBOS Emese
FARKAS Vera
SZEMÉLYISÉGTÉNYEZŐK ÉS A CSAPATREZILENCIA ÖSSZEFÜGGÉSEI AGILIS PROJEKTMENEDZSMENT MÓDSZERTAN ALKALMAZÁSA MELLETT 441
PETŐ Réka
FUNKCIÓTANULÁS A MODELL NYELVHASZNÁLATÁNAK FÜGGVÉNYÉBEN 442
HANKÓ Csilla
A FOGYATÉKOSSÁGGAL ÉLŐ SZÜLŐK HELYZETE 443
MOLNÁR Attila Károly
FELNŐTTKORI TANULÁS A MAGYAR ÉS SZLOVÁK BÖRTÖNÖKBEN 444

NEMES László
TANULÁS DIGITÁLIS KÖRNYEZETBEN ÉS A KÖNYVTÁRI-LEVÉLTÁRI-MÚZEUMI GYŰJTEMÉNYEK 445
BERTA-SZÉNÁSI Panna
A TANTERMI KÖRNYEZETE VÁLTOZÁSAI MAGYARORSZÁGON AZ 1950-ES ÉVEK UTÁN 446
VAS János
VIDEOJÁTÉKOK AZ OKTATÁSBAN – EGY EGYETEMI KOLLOKVIUM RÉSZTAPASZTALATAI 447
VARGA Csaba
COMPARATIVE EXAMINATION OF CHILDHOOD MEMORIES AND MALADAPTIVE SCHEMES CONNECTED TO PARENTAL MALTREATMENT .. 448
Márta DABÓCZY
THE POSSIBLE CORRELATION BETWEEN MUSICAL AND LANGUAGE TALENT 449
KRAUSZ Anita, DOMBI Edina
KISISKOLÁS GYERMEKEK ÉRZELEMFELISMERÉSE 450

RENDÉSZETTUDOMÁNYI SZEKCIÓ 451

BÁLINT Krisztián
A VAJDASÁGI SZABADKAI ÁLTALÁNOS ISKOLÁBAN DOLGOZÓ TANÁROK MEGLÁTÁSAI AZ ELEKTRONIKAI ÉS MECHANIKAI ISKOLAVÉDELEM TERÜLETÉN 452
BARÁTH Noémi Emőke
FÓKUSZBAN A PÁLYAVÁLASZTÁSI MOTIVÁCIÓK ÉS A JÖVŐKÉP A MAGYAR RENDŐRHALLGATÓK KÖRÉBEN 453
Dr. POTOCZKI Zoltán
A LŐPORJÖVEDÉK RÖVID HAZAI TÖRTÉNETE 454
Dr. POZSGAI Petra
KENYA BIZTONSÁGA, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A NŐK HELYZETÉRE 455
SCHWEICKHARDT Gotthilf
INSARAG IRÁNYELV ÉS AZ EURÓPAI UNIÓ POLGÁRI VÉDELMI MECHANIZMUSÁNAK ÖSSZEHASONLÍTÁSA 456
Dr. SUBA László
AZ INTERKULTURÁLIS KOMMUNIKÁCIÓ SZEREPE AZ ADÓ- ÉS VÁMHATÓSÁGNÁL 457
ERDŐS Ákos
ERKÖLCSTELENSÉG VAGY PATOLÓGIÁS MŰKÖDÉS? PROBLÉMÁS ÉS KÉNYSZERES VISELKEDÉSEK MEGJELENÉSE ÉS MEGÍTÉLÉSE A MAGYAR RENDÉSZETI SZERVEK ÁLLOMÁNYÁNAK KÖRÉBEN A XX. SZÁZAD ELSŐ FELÉBEN 458
HÉDER Klára
MEGFIGYELÉS ÉS SZUBJEKTÍV BIZTONSÁG 459
KISPÁL Judit, NAGY Gyula
A TELEPÜLÉSI BIZTONSÁGGAL KAPCSOLATOS KONFLIKTUSOK ÉS MEGOLDÁSI KÍSÉRLETEIK 460
MAGASVÁRI Adrienn
AZ EMBERI TÉNYEZŐ SZEREPE A SZERVEZETI VÁLTOZÁS SIKERÉBEN – EGY INTEGRÁCIÓ MARGÓJÁRA 461

SZOCIOLÓGIAI ÉS MULTIDISZCIPLINÁRIS TÁRSADALOMTUDOMÁNYI SZEKCIÓ 462

HEGEDŰS Imre
DEBRECENI EGYETEM KOLLÉGISTÁINAK KÖRNYEZETTUDATOSSÁGA ... 463
TAKÁCS Izolda
NŐK ÉS A TUDOMÁNY 464
Dr. BOGNÁR Csaba
DIGITÁLIS ÁLLAMPOLGÁRSÁGTÓL A KIBORGI ÁTALAKULÁS FELÉ 465
ZIMÁNYI Róbert G.
MINŐSÉGI SPORTESEMÉNYEK RENDEZÉSÉNEK FELTÉTELEI – MAGYARORSZÁGI ATP ÉS WTA TENISZTORNÁK ELEMZÉSE 466
NAGY Ilona
TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI PROJEKTEK LAKOSSÁGI MEGÍTÉLÉSÉNEK ÖSSZEKAPCSOLÓDÁSAI ÉS TÉRBELI KÜLÖNBSÉGEI 467
LIPCSEI László Péter
ALTERNATÍV TÖRTÉNELMI EMLÉKEZET: A SZÉLSŐJOBBOLDAL DISZKURZÍV VALÓSÁGÁNAK EGY VIZSGÁLATI ASPEKTUSA 468
BIRÓ Viktória, GUDMANN András, NAGY Gyula
A TURIZMUS HATÁSA A HORVÁTORSZÁGI DUBROVNIK TELEPÜLÉS VÁROSNÖVEKEDÉSÉRE 469
KEPE Nóra
MI LESZ HA RÁM KATTAN? – A KÖZÖSSÉGI MÉDIA KITERJEDÉSÉT MAGYARÁZÓ TÉNYEZŐK NAPJAINKBAN 470
KRANKOVITS Melinda
FELSŐOKTATÁSI MODELLEK KELET-KÖZÉP-EURÓPÁBAN 471
GYURINA Eszter
PROJEKT-SZERVEZET HIVATALI KÖRNYEZETBEN 472
BAGYURA Márton, BRECSOK Anna Ágnes
JÓ ÁLLAM PERCEPCIÓK A LAKOSSÁG KÖRÉBEN 473
FODOR Rita
MENTÁLHIGIÉNÉS FOGLALKOZTATÁSOK A SZOCIÁLIS ELLÁTÓRENDSZERBEN 474
BALÁZS András
A FŐVÁROSI ROMA SZEGÉNY CSALÁDOK JÖVEDELEMSZERZÉSI ÉS GAZDÁLKODÁSI SAJÁTOSSÁGAI 475
BALÁZS-LEGEZA Borbála
A VIDÉKI MEGÉLHETÉS ÁTALAKULÁSA A POSZTSZOCIALISTA MAGYARORSZÁGON 476
SZEDERKÉNYI Kornélia
TDM-SZEMPONTÚ ŐRSÉG LEHATÁROLÁS 477
KÖRÖSÉNYI Dániel
TÁRSADALMI CSOPORTOK A HARMINCAS ÉVEK MAGYAR FILMJÉBEN 478
FAUST Anita
A HÍRMÉDIA GEOPOLITIKÁJA – A SMART POWER MÉRÉSÉNEK ELMÉLETI MODELLJE 479
ELEKES Tamás Lajos
BITCOIN: A KÓDOLT BIZALOM 480

TÖRTÉNELEM- ÉS POLITIKATUDOMÁNYI SZEKCIÓ 481

SIPOS Tamás
AZ ATOMERŐMŰ ÉPÍTÉS POLITIKAI KÉRDÉSEI, ÉS A HELYI POLITIKA SZEREPE A DÖNTÉSHOZATALBAN 482
GIBÁRTI Sára
AZ ENSZ ÉLELMEZÉSÜGYI ÉS MEZŐGAZDASÁGI SZERVEZETÉNEK MEGALAKULÁSA: ELŐZMÉNYEK ÉS A KEZDETEK 483
KÖŐ Artúr
OKTATÁS ÉS NACIONALIZMUS A XIX-XX. SZÁZAD FORDULÓJÁN A MAGYAR- ÉS ROMÁN KIRÁLYSÁGBAN. A „LEX APPONYI" ÉS A SPIRU HARET-FÉLE OKTATÁSÜGYI TÖRVÉNYEK 484
SZABÓ Róbert
A KALOCSAI JÉZUS-TÁRSASÁGI INTÉZET TÖRTÉNETE ÉS ÁLDOZATVÁLLALÁSA AZ ELSŐ VILÁGHÁBORÚBAN 485
TÓTH Dóra
NŐK TÁRSADALMI POZÍCIÓJÁNAK VIZSGÁLATA A POLITIKA VILÁGÁBAN MAGYARORSZÁGON, 1989-TŐL NAPJAINKIG 486
KERESZTES Gábor
A SOPRONI BORVIDÉK KIALAKULÁSÁNAK KEZDETEI 487
LAKATOS Hajnalka
A TÁRSADALMI SZEREPVÁLLALÁS JELENTŐSÉGE A RÉPACUKOR MAGYARORSZÁGI ELTERJEDÉSÉBEN 488
KISS Márton
KONFISKÁLÁS VAGY HATALOMÉPÍTŐ STRATÉGIA? A RÁKÓCZI-SZABADSÁGHARC BIRTOKADOMÁNYOZÁSAI A DUNÁNTÚL KELETI FELÉN (1705-1709) 489
RIGÓ Balázs
AZ 1955. ÉVI ORSZÁGOS SPORTÉRTEKEZLET 490
TABI Norbert
A FUTBALLHULIGANIZMUS JELENSÉGÉNEK TÖRTÉNETE MAGYARORSZÁGON A RÁKOSI- ÉS A KÁDÁR-RENDSZERBEN 491
Dóra CZEFERNER
WHY IS THE ROSIKA SCHWIMMER COLLECTION IN THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY OF CRUCIAL IMPORTANCE FOR THE HUNGARIAN HISTORIOGRAPHY? 492
TELEKY Béla
THE ECONOMIC RELATIONSHIP BETWEEN AUSTRIA AND HUNGARY IN THE SHADOW OF THE TWO WORLD WARS 493
TELEKI András János
EGY KONZERVATÍV FEMINISTA: GRÓF TELEKI SÁNDORNÉ PÁLYAKÉPE 494
BAKÓ Bálint
SZOVJET DESTABILIZÁCIÓS KÍSÉRLETEK A BALTI ÁLLAMOKBAN 1919 ÉS 1940 KÖZÖTT 495
APJOK Vivien
A MAROS FOLYÓ TÁRSADALMI MEGJELENÉSE A 20. SZÁZAD ELSŐ FELÉNEK MAKÓI SAJTÓANYAGÁBAN 496

LENGYEL Ádám
„*HOGY MÁSOK ÉLHESSENEK*" AZ EGYESÜLT ÁLLAMOK LÉGIEREJÉNEK HARCI KUTATÓ-MENTŐ EGYSÉGÉNEK RÖVID TÖRTÉNETE A MÁSODIK VILÁGHÁBORÚTÓL A HIDEGHÁBORÚ VÉGÉIG. 497
LENGYEL Ádám
„*SENKIT SEM HAGYUNK HÁTRA*" AMERIKAI HARCI MENTŐAKCIÓK SZOMÁLIÁBAN ÉS AFGANISZTÁNBAN 498
SZABÓ Levente Gábor
MODERNIZÁCIÓ A MEIDZSI KORSZAKBAN 499
VARGA Dániel
AZ 1853-AS MILÁNÓI FELKELÉS MAGYAR VONATKOZÁSI 500
CSÍK Ádám Lajos
A MAGYAR NÉPHADSEREG PÁNCÉLOS CSAPATAINAK RÉSZVÉTELE AZ 1968-AS CSEHSZLOVÁKIA ELLENI INTERVENCIÓBAN: A „ZALA GYAKORLAT". 501
SZABÓ Mátyás
POLITIKAI PEREK SZÉLSŐSÉGES SZUBKULTÚRÁK ELLEN AZ 1980-AS ÉVEKBEN – A „MOS-OI"- ÉS AZ „AURORA"-ÜGY 502
KOVÁCS Gergely Lajos
A KLÉRUS KÉPVISELŐI ÉS A ZSIDÓKÉRDÉS 503
POLYÁK Petra
„WIDERSTAND" ÉS „OPPOSITION" A NÉMET FELSŐOKTATÁS-TÖRTÉNETI KUTATÁSOKBAN 504
HEGEDÜS Zoltán
KONZERVATÍV PÁRTKIADVÁNYOK NAGY-BRITANNIÁBAN A MÁSODIK VILÁGHÁBORÚ UTÁN 505
TÓTH László
A KORMÁNYZATI STABILITÁST BEFOLYÁSOLÓ INTÉZMÉNYES VISZONYOK KELET-KÖZÉP-EURÓPÁBAN 506
TAKÁCS Bálint
MAGYAR HADIFOGLYOK L'AQUILÁBAN (1915-1918) 507
Dr. CZENE-POLGÁR Viktória
1945-56 KÖZÖTT ELKÖVETETT SZABOTÁZSÜGYEK 508
DEBRECZENI Márk
A HIDEGHÁBORÚS KONFLIKTUSOK ÚJ HADSZÍNTERE: AZ OLIMPIAI JÁTÉKOK 509
SZUDA Krisztina Eszter
A MAGYARORSZÁGI SZLOVÁKSÁG A GENFI EURÓPAI NEMZETISÉGI KONGRESSZUSON 510
Jarmo GOMBOS
EFFECTS OF BREXIT ON THE UNITED KINGDOM AND THE EUROPEAN UNION 511
CSONTA István
A LEUVENI KATOLIKUS EGYETEM ÉS A HOME CARDINAL MINDSZENTY SZEREPE AZ 1956-OS BELGIUMI MAGYAR EMIGRÁCIÓ ÉLETÉBEN 512
HOLLE Alexandra
A POPULIZMUS TÉRNYERÉSE. EGY GENERÁCIÓS JELENSÉG? 513
GYANTÁR Noémi
A JUGOSZLÁV NEMZETFOGALOM DEKONSTRUKCIÓJA 514

MOLNÁR Tibor János
A SZERVEZETT BETELEPÍTÉST MEGALAPOZÓ POLITIKAI DÖNTÉSEK A 18. SZÁZADI MAGYARORSZÁGON 515
VÁRNAI Gergely
THE TREATY OF PORTSMOUTH 1905 FROM THE VIEWPOINT OF RUSSIA 516
POLGÁR Attila
EGY MÁSFAJTA PEREMVIDÉK. REFORMÁCIÓ, RENESZÁNSZ ÉS HATÁRMENTALITÁS A KORA ÚJKORI IZLANDON 517
HEGEDÜS András
VÁRKONYI NÁNDOR ÉS A Z OKKULT, NÁCI IDEOLÓGIA KAPCSOLÓDÁSI PONTJAI 518
VEILANDICS Franciska
A MAGYAR VÁLASZTÓI MAGATARTÁS ELEMZÉSE – NŐK A KÖZÉLETBEN 519

AGRÁRTUDOMÁNYI SZEKCIÓ

KECSKÉTŐL AZ ASZTALIG. TERMELÉS, FELDOLGOZÁS ÉS MUNKASZERVEZET KÉT JELENKORI ALTERNATÍV MEZŐGAZDASÁGI KISÜZEMBEN

BALOGH Pál Géza
MA-hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Intercisa Múzeum
Kutatási terület: Történeti folklorisztika (20. század eleji diákgyűjtések), gazdaságantropológia (jelenkori alternatív kistermelők gazdasági stratégiái)
baloghpalgeza@gmail.com

Mesterszakos szakdolgozatomban két, alapvetően a kecsketartásra specializálódott, általam „alternatívként” (mind szemléletben, mind módszerekben – állatokat kímélő termelési módszerek, egészséges élelmiszer előállításának célja) definiált mezőgazdasági kisüzem tevékenységét vizsgáltam. Kutatásomban néprajzi és antropológiai módszerekkel – élettörténeti és mélyinterjúkkal, résztvevő megfigyeléssel és a gazdaságok online tevékenységének elemzésével – kerestem a választ a gazdaságok mentalitására, létrejöttére és működésére vonatkozó kérdésekre. Az egyik ilyen kulcskérdés a gazdaságok tevékenysége kapcsán a termékek előállítása: hogyan tudják ezek a mezőgazdasági családi háttér, és innen szerzett tudás nélküli, „gyüttment” gazdaságok megszerezni a gazdaság sikeres működtetéséhez szükséges tudást? Milyen tényezők befolyásolják a helyszín-, valamint a fajtaválasztást, a termelési és feldolgozási módszerek és a termékkínálat kialakítását? Milyen munkaszervezet jellemzi ezeket a gazdaságokat: hogyan oszlik meg a munka ezekben az új, az egykori parasztoktól, de a szocialista agrárvállalkozóktól is gyökeresen különböző, sajátos mentalitású gazdaságokban korok és nemek szerint? Ezek a kérdések véleményem szerint nemcsak a társadalomtudományok számára izgalmasak, de szándékom szerint egy – egyelőre esettanulmány szintű – választ is adhatnak a humánökológia és a vidékfejlesztés azon kérdésére, hogy mennyire lehet építeni ezekre az új szereplőkre a vidék élhetőbbé tételében. Így arra is megkísérlek választ adni, hogy milyen pozitív munkaerőpiaci, társadalmi, és ökológiai változások remélhetők az ilyen városról jött, alternatív, „gyüttment” mezőgazdasági vállalkozók terjedésétől. Arra a vidékfejlesztés számára fontos kérdésre is választ keresek, hogy miképpen lehet a termelés, a feldolgozás és a munkaszervezet kérdése felől nézve sikeressé tenni egy hasonló vállalkozást?

Kulcsszavak: termelés, kézműves élelmiszerfeldolgozás, mezőgazdasági kisüzemek, gazdaságantropológia, vidékfejlesztés

A SZŐLŐÜLTETVÉNY TELEPÍTÉSÉNEK KÖLTSÉGEI, TÁMOGATÁSI LEHETŐSÉGEI

FARAGÓ Nikolett
MSc-hallgató
Pannon Egyetem, Georgikon Kar
Kutatási terület: vidékfejlesztés, szőlőtermesztés gazdasági ökonómiája
farago.nikolett.66@gmail.com

SZABÓ Péter
tanársegéd
Pannon Egyetem, Georgikon Kar
Kutatási terület: Szőlőtermesztés, szőlőszaporítás, kertészeti ökonómia
szabopeter@georgikon.hu

ÁBEL Ildikó
egyetemi docens
Kutatási terület: Számvitel, vezetői számvitel, gazdasági elemzés
abel@georgikon.hu

A Nemzetközi Szőlészeti és Borászati Hivatal (OIV) adatai szerint 2015-ben a világ szőlőterülete 7,5 millió hektár volt, mely csökkenő tendenciát mutat. Magyarország szőlőtermesztése több évszázados múltra tekint vissza és a szőlő-borágazat még napjainkban is jelentős. A magyarországi szőlő-bor ágazat a világ bortermelésének töredékét, mintegy 1%-át adja.
A szőlőterület nagysága az EU-csatlakozást követően jelentősen csökkent, azonban az elmúlt pár évben stabilizálódni látszik, a termőterület jelenleg mintegy 63 ezer hektárt tesz ki. Az Európai Unió területén komoly szabályozás alá esik a borszőlő termesztése, a tagállamok számára csupán évi egy százaléknyi területbővítést engedélyeznek, pedig ennél jóval nagyobb növekedésre is lenne igény Magyarországon. Az Európai Unió új szőlőtelepítési engedélyezési szabályozásának köszönhetően ugyan korlátozott mértékben, de alkalom nyílik a tagállamok számára a termelési potenciál növelésére.
Kutatásunk során a hazai szőlőtelepítés helyzetét, illetve annak lehetőségeit vizsgáltuk. Kutatásunkban az egy hektárra jutó telepítési költségekkel, illetve az igénybe vehető támogatási lehetőségekkel foglalkoztunk. Arra a kérdésre kerestünk választ, hogy 1 hektár cserszegi fűszeres szőlő telepítése milyen költségekkel jár, és milyen támogatások állnak rendelkezésre. Munkánk során gazdasági számításokat végeztünk, melyek segítségével azt vizsgáltuk, hogy a szőlőtelepítésnek milyen beruházási költségei vannak, továbbá ki szerettük volna emelni a telepítési támogatások fontosságát, amelyek csökkenthetik ezen beruházás magas forrásigényét.
A téma rendkívül aktuális napjainkban, hiszen nagy anyagi befektetést és kockázatot jelent egy szőlő ültetvény telepítése, aminek megtérülése hosszú távúnak mondható. Jelenleg bár problémát okoz a vidéki térségekben az elnéptelenedés, ennek ellenére mégis lassú, de kedvező tendenciát figyelhetünk meg. A hazai szőlőtermő terület lassú növekedése is elősegítheti a kedvező folyamatok alakulását. A magas beruházási forrásigény mellett óriási problémát okoz a termőföldhöz jutás is. A termőföld ára nagyon magas, továbbá nehezíti a telepítést az is, hogy művelés alatt állnak a jelenlegi területek.
Összességében viszont úgy gondoljuk, hogy a talajhoz mért legjobb fajta kiválasztásával, megfelelő tápanyag-utánpótlással, illetve némi szerencsével sikeresen tudunk gazdálkodni.

Kulcsszavak: szőlő, telepítés, költség, támogatás, beruházás

HALFOGYASZTÁSI SZOKÁSOK FELTÉRKÉPEZÉSE

FODOR Márk
MSc-hallgató
Debreceni Egyetem, Gazdaságtudományi Kar
Kutatási terület: Marketing, élelmiszerfogyasztás, halfogyasztás
fodormark93@gmail.com

Kérdőívem elkészítése előtt az volt a célom, hogy megvizsgáljam a magyar halfogyasztási szokásokat. Kíváncsi voltam arra is, hogy miként befolyásolja a jövedelemhelyzet, valamint a különböző húsok elkészíthetősége, zsírtartalma. Befolyásolja-e a fogyasztókat az, hogy a termék magyar vagy külföldi?
Kutatómunkámat a szekunder kutatással kezdtem, ahol elkészítettem a kérdőívet. Igyekeztem úgy megszerkeszteni, hogy információt kapjak a fogyasztók általános húsfogyasztási és vásárlási szokásairól is. Ezt követően tértem át a halfogyasztásra. Itt kitértem arra, hogy az emberek milyen gyakorisággal tesznek az asztalukra és vásárolnak különböző haltermékeket. Amennyiben nem, vagy ritkán, akkor kötődik –e valamilyen kiemelt időszakhoz a termékek előnyben részesítése.
A kitöltésre a közösségi média segítségét vettem igénybe, ahol különböző csoportokban és oldalakon osztottam meg a kérdőívet. Összesen 511 válasz érkezett, ám a minta nem tekinthető reprezentatívnak. A válaszadók 61,4 %-a nő, 38,6 %-a pedig férfi. Életkorokat tekintve a 0-18-as korosztályból 9,2 %, a 19-25 közötti korosztály 53,2 %, 26-35 között 14,1 %, 36-45 között 11,0 %, 46-55 között 6,3 %, 56 felett pedig 6,2 % töltötték ki. Ebből 42,1 %-nak van felsőfokú végzettsége vagy diplomája, 45,0 %-nak középfokú végzettsége / érettségije, 9,8 %-nak 8 általános, 3,1 %-nak pedig szakmunkás. Az adatok kiértékelése az SPSS programcsomag segítségével történt.
Húskészítményeket a megkérdezettek csaknem fele (49,0 %) fogyaszt és mindössze 8,7 % ritkábban, mint hetente. Ez utóbbinak különböző okai lehetnek. Legtöbben (30,6 %) a bonyolult elkészítést jelölte meg indokként, további 18,9 % egészségügyi okokat. A leggyakrabban fogyasztott húsféle a csirke (95,0 %), míg a hal mindösszesen 30,2 %-ot kapott.
Kutatási területem fókuszában a halfogyasztás állt, így ennek jellemzőit is vizsgáltam. Ebből kiderült, hogy 76,9 % ritkábban, mint havonta, vagy havonta 2-3 alkalommal eszik. Ennek az oka az, hogy nem szeretik (45,3 %). Itt felmerült kérdésként az is, hogyha ritkán fogyaszt halat, akkor melyik az az időpont, amikor fogyaszt. Erre egyhangúlag a karácsony érkezett válaszként.
Ha figyelembe vesszük az egészségtudatosságot, akkor azt láthatjuk, hogy azok, akik nagyon odafigyelnek az egészséges választásra, hetente 1-2 alkalommal fogyasztanak halat, ez egyébként 1,2 %-ot jelent. Azok, akik egyáltalán nem figyelnek oda, ők ritkábban, mint havonta esznek. Ide a válaszadók 0,8 %-a tartozik. Érdekes tény az is, hogy akik figyelnek is rá meg nem is, azok havonta 2-3 alkalommal teszik asztalra a halat (19,0 %).
Azok közül, akiknek fontos az egészséges táplálkozás, ők szintén havi 2-3 alkalommal esznek halat (9,0 %). Akiknek nem, azok is ezt a választ jelölték, ám ők összesen 2,2 %-ot tesznek ki.
A válaszadók 43,1 %-a a halat a drága árkategóriába sorolta, azonban akadtak olyanok is (31,1 %), akik szerint még pont elviselhető. 71,9 %-nak fontos tényező az ár a hal megvételénél. Ezzel ellentétben a származási helyet már nem tartották annyira fontosnak, de még itt is odafigyelnek rá (58,7 %).

Kulcsszavak: Hal, Halfogyasztás, Marketing, Vásárlási szokások, Fogyasztói magatartás

ANOXIKUS KÖRÜLMÉNYEK KÖZÖTT ELŐÁLLÍTOTT KOMPOSZT OLDATOK VIZSGÁLATÁNAK ELŐZETES ÉRTÉKELÉSE

GORLICZAY Edit - BÁRÁNY László - PECSMÁN Dénes - TAMÁS János
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem, Mezőgazdaság-, Élelmiszertudományi és Környezetgazdálkodási Kar
Kutatási terület: környezetgazdálkodás, állattenyésztési szerves melléktermékei, szerves tápanyagutánpótlás, baromfitrágya kezelés
edit.gorliczay@agr.unideb.hu

A hazánkban jelenleg alkalmazott extenzív komposztálási technológiák alkalmazásával az istállótrágya könnyen felvehető nitrogén-tartalmának jelentős része légszennyező anyagként távozik a légkörbe, s ily módon akár környezetterhelést is okozhat. A modern, intenzív vagy félintenzív komposztálási technológiák előnyei közé tartozik az, hogy a trágya kezelése rövidebb időt vesz igénybe, a technológia zárt vagy félig zárt kialakítása miatt a környezetterhelés sokkal kisebb, valamint a trágya tápanyag-szolgáltató képessége növelhető. A komposztálás során keletkezett anyag új termék alapanyagát jelenti, ezért a kutatásunk során a célunk az volt, hogy komposztálással kezelt mélyalmos brojler baromfitrágyából folyékony tápanyagutánpótlásra alkalmas terméket, komposzt oldatot hozzunk létre. A komposzt oldat előnyei közé tartozik az, hogy a trágya nem szilárd, hanem folyékony formába kerül kijuttatásra a növénytermesztési technológiákban, amely egy koncentráltabb, retard hatású forma, melynek a tápanyag-szolgáltató képessége nagyobb. A komposzt oldat egy talajéletfokozó, mikrobiális termék, mely öntözött és permetezett formában juttatható ki.
A kísérleteket a Víz- és Környezetgazdálkodási Intézet laboratóriumaiban háromszoros ismétlésben végeztük el. A komposzt oldat előállítása során a következő paraméterek hatását vizsgáltuk az előállított termék beltartalmi paramétereire: (1) komposzt/víz arány, (2) áztatási idő, (3) levegőztetés/nem levegőztetés, (4) inkubálási hőmérséklet.
A komposzt oldat előállításához szükséges paraméterekről megállapítottuk, hogy a kiindulási anyagként használt komposztált baromfitrágya beltartalmi paraméterei közül az alábbiak határozzák meg legnagyobb mértékben az előállított oldatok tulajdonságait: a különböző nitrogén-formák aránya (NO_2-N, NO_3-N, NH_4-N), a nitrogén-formák koncentrációja, valamint a sótartalom. Emellett elmondható az is, hogy a tágabb komposzt/víz arányú (1/40, 1/50) oldatok előállítása költséghatékonyabb. A nem levegőztetett komposzt oldatokban az oxigénszegény körülmények hatására az áztatási idő előrehaladával a kémhatás savanyú irányba tolódott el (pH 6,3), mely nagyban befolyásolta az oldatban lévő tápanyagok koncentrációját. A levegőztetés hatására magasabb tápelem-tartalom volt kimutatható, valamint a kémhatás is semleges, illetve enyhén lúgos tartományban mozgott. A levegőztetett oldatok esetében a szaghatás kisebb volt az anoxikus körülmények között előállított oldatokkal szemben, amely azzal magyarázható, hogy az 1,6 liter/perc intenzitású levegőztetés hatására a bejuttatott oxigén reagált a kén-hidrogénnel, amelyből kén-dioxid, valamint víz keletkezett, s a kén-dioxid elillant.
A továbbiakban tervezzük, hogy a mélyalmos baromfitrágyából előállított komposzt oldatokat mikrobiológiailag is megvizsgáljuk, s meghatározzuk az E. coli, valamint összcsíraszámát.
A kutatás a GINOP-2.2.1-15-2017-00043 azonosítószámú, „Többcélú organikus biofermentum termékcsalád kidolgozása és piaci bevezetése” című projekt támogatásával valósult meg.

Kulcsszavak: komposzt oldat, baromfitrágya, komposzt

METHICILLIN-REZISZTENS *STAPHYLOCOCCUS AUREUS* (MRSA) MALDI-TOF MS MÓDSZERREL TÖRTÉNŐ VIZSGÁLATA SORÁN ALKALMAZOTT MINTAELŐKÉSZÍTÉSI ELJÁRÁSOK ÖSSZEHASONLÍTÁSA

HORVÁTH Brigitta[1], PELES Ferenc[1], BERECZKI László[2], ERŐS Ágnes[3], SIPOS Rita[3], LOVÁSZ Csaba[4], MICSINAI Adrienn[4]
[1]*Debreceni Egyetem Mezőgazdaság-, Élelmiszertudományi és Környezetgazdálkodási Kar*
[2]*MikroMikoMed Kft., Budapest*
[3]*Biomi Kft., Budapest*
[4]*WESSLING Hungary Kft., Budapest*
horvath.brigitta920108@gmail.com

Az antibiotikum rezisztens baktériumok terjedését, a multirezisztens kórokozók megjelenését napjainkban az egyik legfontosabb közegészségügyi veszélyként tarthatjuk számon. A rezisztencia kialakulása összefügg az antibiotikumok nem megfelelő alkalmazásával a humán és az állatgyógyászatban egyaránt, melynek következményeképpen szűkülnek a terápiás lehetőségek. A vizsgálatokat segítené, ha a tenyésztésen alapuló módszerek esetén a rezisztencia megállapítását műszeresen lehetne végezni. Éppen ezért vizsgáltuk meg a MALDI-TOF MS technika alkalmazhatóságát MRSA azonosításában, így téve lehetővé a multirezisztens kórokozók gyorsabb, pontosabb azonosítását, mely segítséget nyújthat az infekciókontroll, monitoring, valamint terápia során.
A MALDI-TOF MS technika egy repülési idő tömegszám analizátor és egy lézer ionforrás összekapcsolásán alapul. Alkalmazása során információkhoz jutunk a vizsgált minta makromolekuláiról, fehérjeprofiljáról. Azonban az így kapott, ujjlenyomat szerű spektrumokat nagymértékben befolyásolhatja a mintaelőkészítési eljárás. Annak érdekében, hogy a methicillin-rezisztens *Staphylococcus aureus*t biztonságosan azonosítani lehessen, egy olyan minta előkészítési eljárást kidolgozását tűztük ki célul, mely a kapott markerszettek szempontjából a legoptimálisabbnak bizonyult. A módszer fejlesztése során 4 különböző mintaelőkészítési eljárást (etanolos előkészítés, direkt mintafelvitel, direkt mintafelvitel hangyasavval, módosított direkt mintafelvitel) hasonlítottunk össze, valamint figyelembe vettük a különböző mikrobiológiai tenyésztési körülmények (Véres agar, Mueller-Hinton agar, Baird-Parker agar) spektrumokra gyakorolt hatásait is.

Kulcsszavak: MALDI-TOF MS, antibiotikum rezisztencia, *Staphylococcus aureus,* módszerfejlesztés

FŰZ ÉS NYÁR AVAR LEBONTÁSÁNAK SZEZONÁLIS VIZSGÁLATA A BALATON ÉS A KIS-BALATON TERÜLETÉN

KUCSERKA Tamás
adjunktus
Pannon Egyetem, Georgikon Kar, Meteorológia és Vízgazdálkodás Tanszék
Kutatási terület: avar lebontásának vizsgálata
kucserkatamas@gmail.com

SIMON Brigitta
PhD hallgató
Pannon Egyetem, Georgikon Kar, Meteorológia és Vízgazdálkodás Tanszék

ANDA Angéla
egyetemi tanár
Pannon Egyetem, Georgikon Kar, Meteorológia és Vízgazdálkodás Tanszék

A vízben történő avarlebontás vizsgálatának köszönhetően információt nyerhetünk a vizeink állapotáról, valamint jobban megismerhetjük a lebomlás folyamatait, feltételeit illetve időtartamát. A vizeinkbe került avar jelentősen hozzájárul vizeink szervesanyag terheléséhez, ezért a lebontás vizsgálata és megértése alapvető fontosságú. Kísérletünkben célul tűztük ki meghatározni fűz és nyár avar lebontási ütemét egy téli és egy nyári időszakban, makrogerinctelen szervezetek jelenlétében és azok hiányában, a Balaton és a Kis-Balaton területén. Ehhez a szakirodalomban is alkalmazott avarzsákos módszert használtuk, kis és nagy lyukbőségű zsákokkal (Ø=3 mm (avarzsák) és Ø=900 µm (planktonháló zsák)), melyekbe ismert száraz tömegű (10 g) avart töltöttünk, majd ezeket a víztestekbe helyeztük. A mintavételek 2 hetente történtek. Meghatároztuk a bomlás ütemét, a felezési időket, illetve a víz fizikai és kémiai tulajdonságait (pH, vezetőképesség, NH_4^+, NO_3^-, SO_4^{2-}, PO_4^{3-}, Cl^-). Az avarlebontás ütemének meghatározásához a szakirodalomban elterjedt exponenciális formulát alkalmaztuk: $M_t=M_0*e^{-kt}$, ahol M_t a visszamaradt száraz avar tömege (g), M_0 a száraz avar tömege a 0 időpontban (g), k az exponenciális bomlási együttható, t a kihelyezés óta eltelt idő (nap). Ebből az összefüggésből kifejeztük a lebontási rátát, melynek segítségével az avarok gyors, közepes, illetve lassú bomlási kategóriákba sorolhatók. Ha k<0,005, akkor az avar lassú, ha k=0,005-0,01, akkor közepes, ha k>0,01, akkor gyors bomlási kategóriába kerül. Minden minta esetében meghatároztuk a minták felezési idejét is a $T_H= \ln 2 \cdot k^{-1}$ összefüggés segítségével. A lebontási görbék mindkét avar és mintavételi hely esetében a szakirodalomban általános exponenciális lebontási ütemet követték. A nyári időszakban az avar bomlása lényegesen gyorsabb ütemben történt, mint télen. A két víztest esetében elmondható, hogy az avar gyorsabban bomlott a Balatonban, mint a Kis-Balatonban, melynek fő oka a nagyobb mértékű áramlás. Nyáron magasabb leontási rátákat határoztunk meg, mint télen, illetve ezek az értékek magasabbak voltak a fűz avar esetében a Kis-Balatonban. A lebontási ráták nyáron a gyors kategóriába estek, míg télen főleg a közepesbe. A vízkémiai változók tekintetében megállapítható, hogy nincs szignifikáns különbség sem a víztestek, sem a mintavételi helyek között. A mért értékek Magyarország felszíni vizeire jellemző tartományba esnek.

„Az Emberi Erőforrások Minisztériuma ÚNKP-17-4 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának támogatásával készült”

Kulcsszavak: fűz, nyár, avar lebontás, Balaton, Kis-Balaton

MADÁRINFLUENZA GAZDASÁGI HATÁSAI MAGYARORSZÁGON

KÁLMÁN Ákos
Szent István Egyetem, Gazdálkodás és Szervezés Tudományi Doktori Iskola

A madárinfluenza megjelenése 2016 év végén súlyos problémákat idézett elő Magyarország baromfiágazatában. A Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal (NÉBIH) információ alapján Magyarországon a baromfi- és tojáságazatban a 2016. november és 2017. április között észlelt magas patogenitású madárinfluenza-járvány miatt 240 gazdaságban több mint 2,8 millió állatot öltek le. Az elpusztított állomány 90 százaléka víziszárnyas volt. A közvetlen károkon kívül jelentős volt a közvetett kár is, amely a vágó, feldolgozó üzemek leállásából, vagy csökkentett vágásszámból adódott. A járvány nem okozott zavart a hazai piac ellátásában, azonban átmenetileg visszaesett a baromfihús- és a tojástermelés, illetve több export-célország korlátozta a magyarországi baromfitermékek importját. Mivel a fertőzés törzsállományokat is érintett, ezért átmenetileg importból kellett vásárolni tenyészanyagot. A KSH adatai alapján a baromfitermékek külkereskedelmi egyenleg csaknem 38 százalékkal romlott 2017-ben a 2016. évihez viszonyítva. Az import növekedéséhez azonban a 2017. januári ÁFA csökkentés is hozzájárult. A legtöbb ország regionális (a fertőzött régiókkal szembeni) importkorlátozást vezetett azonban a kár súlyosabb azon partnerországok esetében, amelyek Magyarország teljes területére vonatkozóan vezettek be tilalmat. Az AKI vágási statisztikája szerint a vágóhidakon is számottevően kevesebb baromfit vágtak le 2017-ben, emellett komoly kár keletkezett az elmaradt termelésből fakadó jövedelem kiesésből. Az integrációk többszörösen szenvedtek károkat, hiszen a járvány gazdasági hatása a termékpálya több szegmensében is jelentkezett. Az ország csomópontja az őszi és a tavaszi madárvonulásnak, ezért a jövőben is számolni lehet a vírus megjelenésével, aminek kockázata az állategészségügyi előírások betartásával és a madarak zárttartásával jelentősen csökkenthető.

A NÁD LEBONTÁSA SORÁN FELSZABADULÓ NITROGÉN ÉS FOSZFOR MENNYISÉGE A BALATON KESZTHELYI-ÖBLÉBEN

SIMON Brigitta
PhD hallgató
Pannon Egyetem, Georgikon Kar, Meteorológia és Vízgazdálkodás Tanszék
Kutatási terület: nád lebontásának vizsgálata
simonbrigitta.georgikon@gmail.com

KUCSERKA Tamás
adjunktus
Pannon Egyetem, Georgikon Kar, Meteorológia és Vízgazdálkodás Tanszék

ANDA Angéla
egyetemi tanár
Pannon Egyetem, Georgikon Kar, Meteorológia és Vízgazdálkodás Tanszék

A felszíni élővizek minőségének javítása, illetve fenntartása az Európai Unió Vízkeret Irányelv egyik kiemelt célja. A múlt században a Balaton délnyugati öblözetében végbement eutrofizációs folyamatok felhívták a figyelmet a tó ökoszisztémájának külső tápanyagterheléssel szembeni sérülékenységére. A különböző nitrogén- és foszforformák koncentrációi az ökológiai rendszer kulcsfontosságú paraméterei, amelyek hatással lehetnek a vízi szervezetekre és a természetes vizek egész ökológiai egyensúlyára. Napjainkban egyre nagyobb hangsúlyt fektetnek nemzetközi szinten is a vízi és mocsári növények vízminőségbefolyásoló szerepének tisztázására. Amikor a makrofiták elpusztulnak, az életük során akkumulált elmennyiséget visszaszolgáltatják környezetüknek, és az így létrejövő bomlási folyamatok jelentősen megnövelhetik az adott víztest tápanyagtartalmát. A mineralizáció során a szerves tápanyagok, például a foszfor és a nitrogén szerves formákká alakulnak át, ami növeli a tó belső tápanyagterhelését. A fitoplankton növekedését foszfor-korlátozottnak tekintik a világ számos sekély tava esetében.
Ebben a tanulmányban, 2017. október 16-tól 2018. március 19-ig a Balatonban domináns makrofita, a közönséges nád (*Phragmites australis* L.) különböző részeinek – avas levél, szár és rizóma – lebontási folyamatában a tápanyagkioldódás dinamikáját vizsgáltuk a szakirodalomban is alkalmazott perkollációs módszerrel. A kísérlet során 0,5 liter térfogatú, jól zárható üvegpalackokat 10 gramm légszáraz növényi anyaggal töltöttünk meg és desztillált vízzel feltöltve természetes hőmérsékleten *in situ* inkubáltuk a Balaton Keszthelyi-öbölben, 1 méter mélyen. A mintákról meghatározott időközönként a folyadékfázist eltávolítottuk, melyben meghatároztuk a víz pH-értékét, vezetőképességét, illetve spektrofotometriás módszerrel az összes nitrogén és összes foszfor tartalmát.
Az eredmények azt mutatták, hogy a növényi részek kezdeti nitrogén és foszfor tartalma, illetve kioldódásának üteme eltért a nád három szerve között. Az avas nád levél esetében a magas kezdeti nitrogén tartalom nagyobb mértékű nitrogén kioldódást eredményezett a rizómához és szárhoz viszonyítva az első 42 napban. Legnagyobb kezdeti foszfor koncentrációval a nád rizóma rendelkezett, ennek ellenére a kioldódás során az első 14 napban a nád levél mintái esetében volt magasabb vízbe került foszfor mennyisége, majd ezt követően, a 28. naptól a rizóma mintáiban mértünk magasabb foszfor koncentrációt. A nád szár tápelem tartalma – ezáltal a vízbe kerülő nitrogén és foszfor mennyisége elmaradt a másik két szervtől, de jelenléte mégsem elhanyagolható a rendszer egészének tápanyagforgalmát tekintve.

„AZ EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTÉRIUMA ÚNKP-17-3 KÓDSZÁMÚ ÚJ NEMZETI KIVÁLÓSÁG PROGRAMJÁNAK TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT”

Kulcsszavak: nád levél, nád szár, nád rizóma, kioldódás, Balaton

A VÍZ ALÁ MERÜLŐ, GYÖKEREZŐ HÍNÁRTÁRSULÁSOK PÁROLGÁS-MÓDOSÍTÓ HATÁSÁNAK VIZSGÁLATA

SIMON Brigitta
PhD hallgató
Pannon Egyetem, Georgikon Kar, Meteorológia és Vízgazdálkodás Tanszék
Kutatási terület: párolgás vizsgálata
simonbrigitta.georgikon@gmail.com

KUCSERKA Tamás
adjunktus
Pannon Egyetem, Georgikon Kar, Meteorológia és Vízgazdálkodás Tanszék

ANDA Angéla
egyetemi tanár
Pannon Egyetem, Georgikon Kar, Meteorológia és Vízgazdálkodás Tanszék

A Balaton felszínéről elpárolgó víz mennyiségének ismerete sok elméleti és gyakorlati kérdés tisztázásához szükséges. A párolgási folyamat - a nagy mennyiségű hőlekötéssel és vízgőzkibocsátással közvetlenül befolyásolhatja az időjárási elemek alakulását a tó parti üdülősávjában. Emellett sok gyakorlati kérdéskör megválaszolásához is támpontot adhat: mennyi idő szükséges a tó vízkészletének kicserélődéséhez, a párolgás milyen mértékben hat Balaton vízszintjének ingadozására, időegység alatt mekkora mennyiségű víz párolog el és ez milyen viszonyban van a meteorológiai elemekkel.
Nemzetközi szinten a párolgás mérésére a WMO javaslata alapján a hagyományos párolgásmérő „A" kádakat alkalmazzák. Vizsgálataink során ilyen kádakat használtunk, mely könnyebbé teszi méréseink más földrajzi térségben kapott eredményekkel való összehasonlítását. A kísérletet a Pannon Egyetem Georgikon Karának keszthelyi Agrometeorológiai Kutatóállomásán állítottuk be 2014-2017 tenyészidőszakában, ahol két kezelést alkalmaztunk: (1) a hagyományos, tiszta vízzel töltött „A" kád mellett (2) egy iszappal és gyökerező hínárnövényekkel telepített kád napi párolgását határoztuk meg. Vizsgálataink indokoltságát az adja, hogy olyan átlátszó, tiszta víz, melyet a párolgásmérés során használnak, a természetben nincs, emellett a sekély tavak litorális zónája kisebb-nagyobb mennyiségben hínárnövényzetet is tartalmaz.
A Balaton esetében a Keszthelyi-öbölben legelterjedtebb hínárfajok párolgásmódosító hatását vizsgáltunk (*Myriophyllum spicatum*, *Potamogeton perfoliatus*, *Najas marina*), melyeket szintén a Balatonból származó, párolgásmérő „A" kádba terített iszapba ültettünk. A napi párolgáson kívül az állomáson elhelyezett, az Országos Meteorológiai Szolgálat tulajdonában álló QLC-50 automata mérőállomás adatai alapján a napi átlagos léghőmérsékletet, relatív páratartalmat, csapadékmennyiséget is detektáltuk. A kádak feletti sugárzás mérése HD 2303.0 típusú fénysugárzás érzékelő műszerrel történt, a beeső és visszavert sugárzás hányadából albedót számoltunk. A vízhőmérsékletek rögzítése DeltaOHM HD 226-1 típusú adatgyűjtővel történt.
Eredményeink azt mutatják, hogy a hínárral telepített kezelés minden évben többet párologtatott a hagyományos, tiszta vízzel töltött „A" káddal szemben, továbbá az adatok ismeretében pontosítható a Balatonból elpárolgott víz mennyiségének meghatározása az adott évekre.
A prezentáció elkészítését az EFOP-3.6.3-VEKOP-16-2017-00008 számú projekt támogatta. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósult meg.

Kulcsszavak: párolgás, párolgásmérő „A" kád, Balaton, hínár

MELANIN-CONCENTRATING HORMONE (MCH) AND THE REGULATION OF FEED INTAKE IN CHICKENS

Ádám SIMON
predoctoral fellow
University of Debrecen, Faculty of Agricultural and Food Sciences and Environmental Management, Department of Animal Husbandry
Research topic: chicken genetics
simon.a@agr.unideb.hu

József NÉMETH
senior research fellow
University of Debrecen, Faculty of Medicine, Department of Pharmacology and Pharmacotherapy
nemeth.jozsef@med.unideb.hu

János OLÁH
research fellow
University of Debrecen, Farm and Regional Research Institute of Debrecen
olahja@agr.unideb.hu

István KOMLÓSI
professor
University of Debrecen, Faculty of Agricultural and Food Sciences and Environmental Management, Department of Animal Husbandry
komlosi@agr.unideb.hu

Levente CZEGLÉDI
associate professor
University of Debrecen, Faculty of Agricultural and Food Sciences and Environmental Management, Department of Animal Husbandry
czegledi@agr.unideb.hu

The European Union's chicken meat production reached 14.8 million tons in 2016, which is 12.6% of the global production. This means almost 6.5 billion birds. For meat production, improved fast growing broiler chickens (meat type chickens) are bred. These broilers reach their slaughter weight of 2.2-2.5 kg by 35-40 days. This final weight is twice bigger than the value 50 years before. Understanding the regulation of avian feed intake is a significant scientific topic in animal science, as the amount of consumed feed, its digestibility and the breed's genetic capabilities interact to affect the performance of farm animals.

We aimed to quantify the gene expression changes of the potent orexigenic melanin concentrating hormone (MCH) in chicken (*Gallus gallus*) hypothalamus with quantitative real-time polymerase chain reaction, and for the first time determine peptide concentrations with a novel radioimmunoassay under different feeding status. Twenty four broiler-type chickens (Ross 308 line) was divided into three groups: *ad libitum* fed, fasted for 24 h, fasted for 24 h then refed for 2 h to investigate the changes of the aforementioned target gene expression using altered nutritional states. Fasting for 24 h significantly increased MCH-like immunoreactivity. Fasting for 24 h then refed for 2h further significantly increased MCH peptide concentration compared to ad libitum state but not to fasted state. In conclusion the MCH peptide concentration altered in chicken hypothalamus with different feeding states, this may indicate a possible role of MCH in chicken feed intake regulation.

The preparation of the current work was supported by the ÚNKP-17-3 New National Excellence Program of the Ministry of Human Capacities and the EFOP-3.6.3-VEKOP-16-2017-00008 project.

Keywords: chicken, expression, fasting, MCH, qPCR

A SZŐLÉSZETI-BORÁSZATI ÁGAZAT HELYZETE ÉS ANNAK ASPEKTUSAI A MURAVIDÉK (PREKMURJE) RÉGIÓBAN

SOÓS Adrienn
MSc-hallgató
Pannon Egyetem Georgikon Kar
Kutatási terület: szőlőtermesztés a Muravidéken, határon átnyúló kapcsolatok, szőlő nemesítés és szaporítás
soosadrienn95@gmail.com

BALI Lóránt
adjunktus
Pannon Egyetem Georgikon Kar
Kutatási terület: szőlőtermesztés a Muravidéken, határon átnyúló kapcsolatok, szőlő nemesítés és szaporítás
balilori@georgikon.hu

SZABÓ Péter
tanársegéd
Pannon Egyetem Georgikon Kar
Kutatási terület: szőlőtermesztés a Muravidéken, határon átnyúló kapcsolatok, szőlő nemesítés és szaporítás
szabopeter25@gmail.com

A szőlőtermesztés és borászat kiemelkedően fontos szerepet játszik a mezőgazdaságban és a vidékfejlesztésben egyaránt. Kutatásunk a szlovéniai Muravidéken vizsgálja a két ágazat sajátosságait. A térségben jelentős a borászatok száma, melyek nagymértékben meghatározzák a helyi gazdaság és a turizmus szerkezetét. Ennek függvényében vizsgáltuk az értékesítés egyes aspektusait is ebben a témában. Kitérünk a Muravidéken hivatalosan engedélyezett fajták termesztett területének nagyságára, a különböző fajták termesztésére és az ezekből készült borok mennyiségének értékesítésére. A vizsgálat fő célja, hogy az említett területen a borászati ágazat milyen szinten kapcsolódik az egyes vidék fejlődését meghatározó tényezőkhöz, illetve a kutatás kitér az egyes fajták értékesítésének volumenére is.
A vizsgálat lekérdezésen alapul, melyben a Muravidéken élő szőlőtermelő gazdák, illetve a területen a borfogyasztók véleményére vagyunk kíváncsiak. A kapott eredmények kiértékelésével szeretnénk választ kapni arra a kérdésre, hogy mekkora az egyes fajták termőterülete, illetve milyenek a különböző fajtákból készített borok értékesítési jellemzői. A tanulmány célja tehát a Muravidéki szőlészeti-borászati ágazat elemző bemutatása, hogy választ találjunk arra kérdésre, miszerint hogyan kapcsolódhat a szőlőtermesztés és borászat a vidékfejlesztéshez, mennyiben korrelál a kettő egymással. Ahhoz, hogy erre választ kapjunk fontos megvizsgálni a vállalkozások lehetséges fejlesztései irányait. A kérdőíves kutatás során felmerültek kérdések a fejlesztésekkel kapcsolatban, melyek a vállalkozások jövőbeni lehetséges fejlesztési terveire kérdezetek rá. A kiértékelt eredmények alapján elmondható, hogy a megkérdezett összes vállalkozás tervez valamilyen formában fejlesztést az elkövetkezendő időben.

Kulcsszavak: Muravidék, vidékfejlesztés, gazdaságfejlesztés, borászat, értékesítés

A PAPRIKA (CAPSICUM SPP.) XANTHOMONAS CAMPESTRIS PV. VESICATORIA BAKTÉRIUM ELLENI REZISZTENCIÁJÁNAK GENETIKAI VIZSGÁLATA

TOKODYNÉ Szabadi Nikolett, HAJNIK Lilla, TÓTH Zoltán, SZABÓ Zoltán, KALÓ Péter
tudományos segédmunkatárs
Nemzeti Agrárkutatási és Innovációs Központ, Mezőgazdasági Biotechnológiai Kutatóintézet
Kutatási területe: Rezisztencia gének térképezése és klónozása paprikából
tokodyne.szabadi.nikolett@abc.naik.hu

Magyarországon a zöldségtermesztés jelentős hányadát a *Solenaceae* család különböző paprika (*Capsicum* spp.) fajtái teszik ki. A paprikán jelentkező egyik legjelentősebb károkat okozó betegség a bakteriális eredetű levélfoltosság, amit a *Xanthomonas campestris pv. vesicatoria* (Xcv) baktérium vált ki. Ez a kórokozó világszerte elterjedt, különösen a trópusi és szubtrópusi területeken, ahol a magas hőmérséklet és jelentős csapadék mennyiség ideális feltételeket biztosít az elterjedéséhez. Hazánkban a fóliaházakban termesztett paprikák esetében jelentős az Xcv baktérium által okozott kártétel, de a globális felmelegedés hatására már szabadföldi termesztésben is elterjedőben van. Napjainkban egyre nagyobb az igény a patogénekkel szemben rezisztens növény fajokra, amelyek kevesebb vagy vegyszer nélküli termesztéssel is megfelelő terméshozamot eredményeznek. A paprikatermesztés hatékony, környezetbarát és fenntartható védelmét a rezisztencia nemesítés teszi lehetővé. Vannak kereskedelmi paprika fajták, amelyekben domináns rezisztencia gének (Bs1, Bs2, Bs3) kombinációi lettek beépítve, azonban ezek nem védenek a Xcv baktérium összes rasszával szemben. A specifikus, egy patogén törzzsel szembeni rezisztencia kialakulása során a gazda rezisztencia gének termékei ismerik fel a patogén avirulencia gének termékeit. A gazdanövény és kórokozó közötti kölcsönhatás következtében számos jelátviteli út aktiválódik, amelynek eredményeként létrejövő sejtszintű változások képesek meggátolni a patogén fertőzés kialakulását. A patogén mikroorganizmusok újabb avirulencia faktorok csatasorba állításával képesek lehetnek újra fertőzni a gazdanövényeket, ezzel folytatva a két partner közötti fegyverkezési versenyt. Ez az evolúciós versengés teszi szükségessé újabb és újabb rezisztens vonalak előállítását.

Kulcsszavak: paprika (*Capsicum* spp.), *Xanthomonas campestris pv. vesicatoria* baktérium, rezisztencia, fenntartható növényvédelem

A TAVASZI SERKENTŐ ETETÉS HATÁSA A MÉHCSALÁDOK NEMZEDÉKVÁLTÁSRA

TAKÁCS Marianna
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem, Mezőgazdaság-, Élelmiszertudományi és Környezetgazdálkodási Kar, Állattenyésztési Tudományok Doktori Iskola
Kutatási terület: Méhészet
takacsmarianna@agr.unideb.hu

OLÁH János
tudományos munkatárs
Debreceni Egyetem, Agrár Kutatóintézetek és Tangazdaság, Debreceni Tangazdaság és Tájkutató Intézet
Kutatási terület: törzsállattenyésztés, szaporodásbiológia
olahja@agr.unideb.hu

A magyar méhészeti gyakorlatban a méhészek kétéves kor után lecserélik a méhanyát, melyet azzal indokolnak, hogy a méhanya életkora befolyásolhatja a méhcsaládok tavaszi populációnövekedését. Napjainkban azonban a méhanyák elfogadtatási aránya csökkenő tendenciát mutat, melyet elsősorban az olasz méh (*Apis mellifera ligustica*) hazai megjelenése okoz.
A méhészeti kísérletben 2016-ban 59 (16 hároméves, 22 kétéves és 21 egyéves méhanyás család), 2017-ben 58 méhcsalád (18 hároméves, 20 kétéves és 20 egyéves méhanyás család) vett részt. A méhészeti telephely a két vizsgálati évben nem azonos: 2016-ban egy akácerdőben, míg 2017-ben egy zárt kertben folytak a vizsgálatok Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében, Nyírmadán.
A méhcsaládok erőteljes tavaszi serkentését 2017-ben az új telephely gyenge ökológiai adottságai is indokolták. Két alkalommal antibiotikum-mentes lepénnyel, 4 alkalommal pedig 1:1 arányú cukorsziruppal segítettük a méhcsaládok fejlődését. A megfelelő ivóvíz hiányában temperált vizű itató került kihelyezésre a kaptárok elé, melynek vizét zeolit készítménnyel dúsítottuk (a természetes hatást az itatótálcában mohatelepek behelyezésével valósítottuk meg), míg 2016-ban a családoknak egy alkalommal biztosítottunk 0,5 kg antibiotikum-mentes lepényt.
A méhcsaládok tavaszi fejlődésének vizsgálata a fiasításos keretek számának nyomon követésével valósult meg. A Közép-Boczonádi fészek 10 kerete közül azok száma került feljegyzésre minden méhcsalád esetében, amelyeken összefüggő, nagy kiterjedésű fiasítást találtunk. Az adatok feljegyzésére 2016-ban március közepétől május 1-ig, míg 2017-ben május 19-ig volt lehetőségünk.
Az adatok statisztikai elemzését IBM SPSS (version 22.) statisztikai program segítségével végeztük (One-way Analysis of variance, Post-Hoc Tukey Test).
Az első kísérleti évben azt tapasztaltuk, hogy március 25-től április 17-ig a három eltérő korú méhanyás csoport szignifikánsan különbözik a fiasításos keretek számát illetően. A nemzedékváltás időpontját a május 1-i vizsgálat alkalmával észleltük a méhcsaládokban. 2017-ben a nemzedékváltás időpontját az április 17-i vizsgálat során tapasztaltuk, azonban ezen korai időpontban is jelentkezett a szignifikáns eltérés a három csoport között (a hároméves méhanyás családokban a fiasítással rendelkező keretek száma szignifikánsabb alacsonyabb).
A családerősség vizsgálatok során kapott eredményeink gyakorlati vonatkozásában elmondható, hogy a nemzedékváltás időpontjában lévő fiasítás eltérő képet mutat a különböző életkorú méhanyával rendelkező családokban. Ez az eltérés a méhanya petézési képességének helyes időpontban történő megítélésére ad lehetőséget.
A 2017. április 17-én észlelt egyöntetű (állományos belüli) nemzedékváltás korainak tekinthető, melyet az erőteljesebb tavaszi serkentő etetés idézhetett elő, míg 2016-ban ez az állapot egy későbbi időpontban jelentkezett. Tehát a tavaszi serkentés hatására a nemzedékváltás egy korábbi időpontban következhet be, azonban a méhanya életkorának család-erősséget befolyásoló hatását nem enyhíti, hiszen a két vizsgálati évben mind a három csoport szignifikáns különbségeket mutatott.

Kulcsszavak: méhanya életkora, nemzedékváltás, tavaszi serkentő etetés, fiasítás

BEERDŐSÍTETT SZÁNTÓFÖLDI TARTAMKÍSÉRLETEK TALAJLAKÓ MEZOFAUNÁJÁNAK (COLLEMBOLA) VIZSGÁLATA

HARTA István
PhD hallgató
Szent István Egyetem, Környezettudományi Intézet
Kutatási terület: Hosszantartó műtrágyázás utóhatása akác- és tölgyerdőre, valamint a talaj tulajdonságaira
hartaistvan1990@gmail.com

WINKLER Dániel
egyetemi docens
Soproni Egyetem Vadgazdálkodási és Gerinces Állattani Intézet
Kutatási terület: madárközösségek ökológiája, bioakusztika, talajfaunisztikai vizsgálatok (Collembola)
winkler.daniel@uni-sopron.hu

FÜLEKY György
professor emeritus
Szent István Egyetem, Környezettudományi Intézet
Kutatási terület: a talaj tápelem szolgáltató képessége, tápelemek és toxikus anyagok megkötődése a talajban; nitrát a talajszelvényben, komposztálási folyamatok, talajvizsgálatok a környezetrekonstrukcióban
fuleky.gyorgy@mkk.szie.hu

A gyenge minőségű szántók és a művelésből kivont területek beerdősítése környezetvédelmi és gazdasági szempontból is egyre szükségszerűbb. Az erdősítést követően a talajtulajdonságok javulnak, nő a biodiverzitás és a környezeti faktorokkal szembeni ellenálló-képesség. Az eltérő talajállapotú szántóterületek beerdősítés utáni állapota jól vizsgálható a Szent István Egyetem két műtrágyázási tartamkísérletében, melyeken ma több mint 20 éves fehér akác (*Robinia pseudoacacia*) és kocsánytalan tölgy (*Quercus robur*) faállomány található. A talaj tulajdonságaiban bekövetkezett változások vizsgálatához a mezofauna egyik csoportját, az ugróvillásokat (Collembola) választottuk, hiszen kiváló indikátorok és egyértelműen reagálnak a bármilyen talajdegradációra, illetve a gazdálkodási mód megváltozására.
A vizsgálatokhoz a két műtrágyázási tartamkísérlet 5-5 kezelését jelöltük ki. Minden mintaterületen 3 ismétlésben talajmintát gyűjtöttünk a 0-20 cm-es rétegből, majd ezek részletes vizsgálata (pH_{KCl}, pH_{H2O}, Humusztartalom, AL-P_2O_5, AL-K_2O, KCl-NO_3^-, KCl-NH_4^+, KA) történt meg. A talajállatok vizsgálatához mintaterületenként 3 ismétlésben talaj- mintát gyűjtöttünk, 100 cm^3-es szabványosított mintavevővel, majd az állatok kinyeréséhez Berlese-Tullgren futtatókat használtunk. A meghatározást követően a fajlista szintű eredményeket közösségi karakterisztikákkal (egyedszám, diverzitás, kiegyenlítettség, dominancia-viszonyok) jellemeztük.
A tölgyes kísérleti terület talajeredményeinek alapján a humusz-, foszfor- és káliumtartalom még mindig szignifikánsan magasabb a korábbi nagyobb műtrágyadózissal terhelt parcellákon, az akácosban azonban csak a foszfortartalom volt szignifikánsan magasabb a második legnagyobb dózisú kezelésben. A két állományt összehasonlítva, a kálium- és a nitrogéntartalom kivételével minden vizsgált talajparaméter szignifikánsan különbözik. A Collembola faunisztikai eredmények alapján a nyílt élőhelyek fajai jellemzőek, a tipikus erdei fajok csak kis számban képviseltetik magukat. Ez a faállományok relatív fiatal korával magyarázható. Az akácos nagyobb humusztartalma az abundancia magasabb értékeit eredményezte, a fajgazdagság, a diverzitás és az egyenletesség azonban nagyobb az őshonos kocsánytalan tölgyes állományban.
A kutatás az Emberi Erőforrások Minisztériuma ÚNKP-17-3 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának támogatásával készült.

Kulcsszavak: fehér akác, kocsánytalan tölgy, újraerdősítés, bioindikáció, műtrágyázás

SÜLLŐ (SANDER LUCIOPERCA) MIKROSZATELLIT MARKEREK ALKALMAZÁSÁNAK LEHETŐSÉGE A KŐSÜLLŐ (SANDER VOLGENSIS) GENETIKAI DIVERZITÁS VIZSGÁLATÁRA

KESZTE Szilvia
PhD-hallgató
Szent István Egyetem, Állattenyésztés-tudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: Molekuláris módszerek fejlesztése közösségi és gazdasági jelentőségű halfajokra
keszte.szilvia@gmail.com

A kősüllő (*Sander volgensis*) értékes húsú, hazánkban őshonos faj, amely különösen kedvelt a horgászok körében. A magyar populációk genetikai hátterének tanulmányozása azonban mindezidáig nem történt meg. Vizsgálatunk ezen hiányosságot igyekszik pótolni a balatoni kősüllő állomány genetikai diverzitás vizsgálatára alkalmas, mikroszatellit markerekre alapozott, multiplex PCR (polimeráz láncreakció) módszer kidolgozásával.
A vizsgálat első szakaszában két hazai kősüllő populációból, Szarvasról (6 db) és Kiskörérőll (9 db) gyűjtöttünk mintákat, melyek később további egyedek bevonásával kontroll populációként vesznek majd részt az analízisben. A szövet mintákból DNS-t nyertünk ki, majd közeli rokonából, a süllőből (*Sander lucioperca*) izolált 16 mikroszatellit markert adaptáltuk és optimalizáltuk a kősüllőre. A detektált allélok hossza (bázispár) alapján meghatároztuk a markerek polimorf információs tartalmát (PIC érték) és a vizsgálatokra alkalmas markerekből megkezdtük a multiplex mikroszatellit marker szett összeállítását, mely optimalizálása jelenleg is tart.
A vizsgált 16 mikroszatellit markerből 14 marker adaptációja sikeres volt, azonban 3 monomorfnak bizonyult. Tíz marker kellő mértékben polimorfnak bizonyult (MS420, MS386, MS404, MS704, MS373, MS701, MS682, MS707, MS422, MS395), 5 marker pedig a meglehetősen informatív kategóriába esett (MS422, MS682, MS701, MS395, MS707). Az eredmények szerint a süllőre fejlesztett mikroszatelliteket sikeresen lehet adaptálni a kősüllőre és azok alkalmasak lehetnek a későbbi balatoni populáció genetikai jellemzésére is, de az állományok diverzitásának felmérésére alkalmas multiplex szett kidolgozásához további polimorf markerek bevonása szükséges.

Kulcsszavak: genetika, diverzitás, süllő, kősüllő, mikroszatellit, marker, halgazdálkodás

A SZŐLŐ LOMBSZERKEZET LÉGI ÉS FÖLDI VIZSGÁLATA KÜLÖNBÖZŐ TŐKEMŰVELÉSMÓDOKON

SZOBONYA Nikoletta
PhD-hallgató
Szent István Egyetem, Szőlészeti Tanszék
Kutatási terület: Különböző terroirok térinformatikai elemzése
szobonya90@gmail.com

VANEK Bálint
Ventus-Tech Kft.
balint.vanek@ventustech.hu

LADÁNYI Márta
Szent István Egyetem Biometria és Agrárinformatika Tanszék
Ladanyi.Marta@kertk.szie.hu

KOCH Csaba
Koch-Vin Kft.
info@kochboraszat.hu

BODOR Péter
Szent István Egyetem Szőlészeti Tanszék
bodor.peter@kertk.szie.hu

BÁLO Borbála
Szent István Egyetem Szőlészeti Tanszék
Balo.Borbala@kertk.szie.hu

A távérzékelési technika napjainkban rendkívül fontos eszköz a szőlőültetvény vegetatív növekedésének és élettani tulajdonságok merésére, leírására. Az általunk végzett összefüggés vizsgálatokkal, a légi és földi mérések között eddig még csak kevés irodalom foglalkozik.
A 2017. évi nyári terepi méréseinket a Hajós-Bajai borvidéken található Koch-Vin Kft. Cserszegi fűszeres ültetvényében, különböző sorirányú (ÉK-DNy, ÉNy-DK) és művelésmódú (Sylvoz és Módosított Sylvoz) tőkék esetében végeztük a vegetációs időszak folyamán a Sylvoz illetve a Módosított Sylvoz művelésmódú tőkéket légi távérzékelési technikával (UAV) valamint földi felvételezési módszerekkel vizsgálatuk a különböző sorirányok esetében.
A légi felvételezések adataiból NDVI térképet készítettünk. A földi méréseknél a szőlőtőkék lombszerkezetét Point Quadrat módszerrel, a lombozat mikroklímáját EasyLog EL USB-2+ típusú hőmérséklet, páratartalom, relatív nedvesség mérővel (Lascar Electronics, UK) végeztük. Az NDVI adatok, a levél réteg szám, a külső levelek és a fürtök százalékos aránya, valamint a fürtzóna hőmérséklet és páratartalom adatainak összehasonlító elemzésére matematikai, statisztikai számítást végeztünk Marascuillo eljárással.
Eredményeink segítenek értelmezni a légi felvételezések adatait, az UAV technika eredményeit közelebb hozzák a gyakorlati szőlőtermesztők számára.

Kulcsszavak: szőlőtermesztés, lombszerkezet, mikroklíma, távérzékelés, NDVI

SZŐLŐTÖRKÖLY ETETÉSÉNEK HATÁSAI A TEJELŐ SZARVASMARHÁKNÁL (REVIEW)

FALUDI Gergely
PhD-hallgató
Pannon Egyetem, Festetics Doktori Iskola
Kutatási terület: Szarvasmarha tenyésztés, szaporodásbiológia
fg910722@gmail.com

A mezőgazdaság az a termelő ágazat a világon, amely a legszorosabb kapcsolatban áll a természetes környezetével és ez által a leginkább függ is attól. Ahhoz hogy mezőgazdaságban elérjük a gazdasági és ökológiai fenntarthatóságot, meg kell találni azon módszereket és technológiákat amelyek az elérhető erőforrásokat legjobban hasznosítják a lehető legkisebb környezeti hatással (Capper et al, 2008). Ezekből kiindulva minden mezőgazdasági ágazatnak kötelessége, az ennek megfelelő gyakorlatok és technológiák alkalmazása.
A kérődzők takarmányozásában az ipari melléktermékek alkalmazása környezeti és gazdasági szempontból is előnyös, mivel jól tudják hasznosítani ezeket a rostban gazdag azonban gyenge minőségű takarmány alapanyagokat (Moate et al, 2014; Khiaosa-ard et al, 2015). A mezőgazdasági melléktermékek egy részét sok féle tápanyag tartalom alapján jellemezhetjük, ezektől függ azok takarmányozási felhasználhatósága (rost-, fehérje-, emészthető szervesanyag tartalom, stb.)
Ebben az áttekintésben a szőlőtörköly tejelő szarvasmarhánál való etetésének lehetőségét dolgoztam fel, az ebben a témában készült jelentőseb kísérletek eredményeinek segítségével.
A szőlőtörköly a bor készítés melléktermeke, a szőlő levének kipréselése után visszamaradó növényi részek (kocsány, héj, mag), az így visszamaradó törköly 40%-a mag és 60%-a pép (Mirzaei-Aghsaghali és Maheri-Sis, 2008). A legfontosabb különbségek az etetési kísérletek között az azokban felhasznált szőlőtörköly feldolgozottságának mértéke volt. Valamint még jelentős eltérések voltak annak bekeverési arányában illetve a kísérleti állatok számát, korát és laktációs státuszát és a takarmányuk összetételét tekintve.
A szőlőtörköly etetési kísérleteiben, annak felhasznált formájától függetlenül, egy esetben sem tapasztaltak válogatást vagy jelentős csökkenést a kísérleti állatok szárazanyag felvételében, így az állatok minden esetben felvették a megfelelő mennyiségű szőlőtörköly származékot (Gessner et al, 2015; Moate et al, 2014; Santos et al, 2014). A szárazanyag felvételnek jelentős szerepe van a tejelő szarvasmarha takarmányok összeállításakor. A tej mennyiségére és annak zsír-, fehérje-, laktóz- valamint szomatikus sejtszám tartalmára gyakorolt hatást két esetben nem tapasztaltak a fenti kísérletek közül (Moate et al, 2014; Santos et al, 2014). Santos et al (2014) és Moate et al (2014) a tej összetételét vizsgálva azt tapasztalták, hogy annak PUFA tartalma és aránya az össz zsírhoz képest arányosan emelkedett az etet szőlőtörköly mennyiségének hatására. Gessner et al (2015) voltak azok akik a kontrol csoporthoz képest a feldolgozott szőlőtörköllyel takarmányozott állatok tejmennyiségében emelkedést tapasztalt az ellést követő 4., 5. és 6. hétben. A kutatók minden esetben kiemelik a szőlőtörköly polifenol tartalmát és azok közül is a tannin jelentőségét. Ezt az anyag a törkölyben jelentős mennyiségben megtalálható.
A szölőtörköly alacsony táplálóanyag tartalma ellenére magas rosttartalma mellet potenciális és olcsó takarmányforrás a szarvasmarhák számára (Moate et al,2014). A tanin tartalom a kísérletek alapján hatással van a takarmányban található fehérjékre, azokkal komplexeket alkotva bendőben való hasznosulásukat gátolja, amely elviekben így a vékonybélben felszívódó azaz by-pass fehérje mennyiségét növeli. A témában készült kutatások arra mutatnak rá, hogy a flavonoidokban gazdag növényi származékok takarmányként való alkalmazása stratégia lehet a kérődzők egészségének és teljesítményének javítására (Gessner et al, 2015).

Kulcsszavak: szarvasmarha, takarmányozás, szőlőtörköly, melléktermék, tanin

EGY ÚJ MIKROBIÁLIS FERMENTÁCIÓS ELJÁRÁSSAL ELŐÁLLÍTOTT PROBIOTIKUM FELHASZNÁLÁSÁNAK LEHETŐSÉGE A BROJLER TAKARMÁNYOZÁSBAN

HORVÁTH Márta
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem, Mezőgazdaság-, Élelmiszertudományi és Környezetgazdálkodási Kar, Takarmány-és Élelmiszer Biotechnológiai Tanszék
Kutatási terület: A hőstressz hatásának csökkentése a kacsa takarmányozásban
mhorvath@agr.unideb.hu

PESTI-ASBÓTH Georgina
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem, Mezőgazdaság-, Élelmiszertudományi és Környezetgazdálkodási Kar, Élelmiszertechnológiai Intézet
georgina.asboth@gmail.com

GÁLNÉ REMENYIK Judit
adjunktus
Debreceni Egyetem, Mezőgazdaság-, Élelmiszertudományi és Környezetgazdálkodási Kar, Élelmiszertechnológiai Intézet
remenyik@agr.unideb.hu

BABINSZKY László
egyetemi tanár
Debreceni Egyetem, Mezőgazdaság-, Élelmiszertudományi és Környezetgazdálkodási Kar, Takarmány-és Élelmiszer Biotechnológiai Tanszék
babinszky@agr.unideb.hu

A beállított kísérlet célja, annak megállapítása, hogy egy új fermentációs eljárással előállított probiotikum miképpen befolyásolja a brojlerek termelési paramétereit. A vizsgálatban összesen 360 (1 napos) vegyes ivarú Ross 308 brojler került beállításra. A kísérlet 1 napos korban indult és 42 napos korban zárult. Ezen időszak alatt a négyfázisú (prestarter, indító, nevelő, befejező) takarmány és ivóvíz ad libitum állt a madarak rendelkezésre. A kísérletben 3 fülke, fülkénként 60 madár (összesen 180 madár) részesült azonos kezelésben. A kísérletben két kezelést alkalmaztunk: **K0** (kontroll) és **K1** (kísérleti takarmány). A **K0** kezelésben a brojlerek a szükségleteiknek megfelelő energia (AMEn) és táplálóanyag tartalmú prestarter, indító, nevelő és befejező takarmányt kaptak (Magyar Takarmánykódex, 2004). A **K1** takarmányt egy új kettős fermentációs technológiával előállított probiotikumos készítménnyel egészítettünk ki. A készítményben a mikroorganizmusok a saját biológiai mátrixukban kerülnek bevitelre, így a baktériumok (Lactobacillus-, Bifidobaktérium törzsek) által előállított metabolitok (vitaminok, szerves savak) is jelen vannak a készítményben. A takarmány táplálóanyag és ásványi anyag tartalmának meghatározása Wendee-i analízissel történt. A vizsgálat során a madarak súlya, a kísérlet 1., 10., 21., 32. és 42.napján került megmérésre. Feljegyzésre került továbbá a napi takarmány felvétel és meghatározásra került a napi súlygyarapodás, a fajlagos takarmány-, energia és fehérje értékesítés. A kísérleti adatok statisztikai értékelését egytényezős varianciaanalízissel (ANOVA) végeztük el. A szignifikáns kezeléshatást $P < 0,05$ szinten vizsgáltuk (SAS, 2010).

A kísérleti adatok azt mutatták, hogy a probiotikum alkalmazása pozitív hatással volt a termelési paraméterekre. A kísérleti takarmány etetésekor szignifikánsan (P<0,05) nőtt a brojlerek záró súlya (**K0**: 2590 g/madár, **K1**: 2717 g/madár) továbbá javult a napi súlygyarapodás a négy fázisban (prestarter, indító, nevelő, befejező) (**K0**: 19; 45; 89; 89 g/nap/madár és **K1**: 19 ,47, 85, 104 g/nap/madár) valamint a teljes kísérlet során (**K0**: 61 g/nap/madár és **K1**: 64 g/nap/madár) (P<0,05). A **K1** csoportban mind a négy fázisban valamint a kísérlet teljes ideje alatt szignifikánsan (P<0,05) csökkent a takarmány felvétel (**K0**: 5, 83, 133, 199, 420 g/nap/madár és **K1**: 4, 73, 119, 172, 369 g/nap/madár), javult a fajlagos takarmányértékesítés (**K0**: 0,26; 1,47; 1,45; 1,88; 1,32 kg/kg súlygyarapodás és **K1**: 0,21; 1,31; 1,31; 1,37; 1,12 kg/kg súlygyarapodás) továbbá a fajlagos energia (AME_n) (**K0**: 31,2; 183,5; 186; 244,5 MJ/kg súlygyarapodás és K1: 26,3; 163,9; 167,9; 177,8 MJ/kg súlygyarapodás) és a fajlagos fehérje (**K0**: 55,1; 298,4; 276,6; 343,36 g/kg súlygyarapodás és **K1**: 46,5; 266,7; 249,6;249,9 g/kg súlygyarapodás) felhasználás is (P<0,05). A kísérletben kapott adatok alapján megállapítható, hogy az új fermentációs eljárással előállított probiotikum alkalmazásával van lehetőség a brojlerek termelésének javítására.

Kulcsszavak: brojler, probiotikum, termelési paraméterek

A MEGÚJULÓ ENERGIAFORRÁS-FELHASZNÁLÁSRA VONATKOZÓ BERUHÁZÁSOK MEGTÉRÜLÉSÉNEK VIZSGÁLATA TELEPÜLÉSI SZINTEN

DÁVID Veronika
MSc-hallgató
Pannon Egyetem Georgikon Kar
Kutatási terület: Megújuló energiaforrás-hasznosítás települési szinten
dav.veronika94@gmail.com

Régóta nem vitatott tény, hogy többféle szempontból is szükség van az alternatív energiákban rejlő potenciál kihasználására – természeti környezetre gyakorolt jótékony hatásai már javarészt ismertek, egy korábbi tanulmányunkban pedig már ismertettük, hogy milyen pozitívan hat ez a szemlélet egy településre. Ez alkalommal az előbbiekben felsoroltakon felül megvizsgálásra kerül a szóban forgó beruházások pénzügyi vetülete, azaz azok megtérülése. Napjainkban az energiaellátás és az ehhez fűződő energiafüggőség is kulcskérdéssé vált világszerte. A különböző szakirodalmak áttekintése után bizonyossá vált, hogy Magyarország lemaradásban van az alternatív energiák felhasználást tekintve. Azonban napjainkban egyre inkább terjed azok népszerűsége világszerte, főként a napelemek és napkollektorok esetében. Az ez által okozott kínálatnövekedés árcsökkenést idézett elő a napelemek piacán, így az elmúlt években már hazánk is elkezdett nyitni a napenergia felhasználása felé.
A kutatás során elsőként a KSH Tájékoztató a kiemelten hátrányos kistérségekről című kiadványában bemutatott mutatórendszeréből kiválasztott mutatókat használtunk a települések helyzetének megismerésére. Majd az adott településeken megvalósuló megújuló energiaforrást hasznosító beruházások megtérülése került a vizsgálatok fókuszába. Ehhez a beruházások hatékonyságát vizsgáló mutatókat hívtuk segítségül, vagyis a nettó jelenérték (NPV), a belső megtérülési kamatláb (IRR), valamint a diszkontált megtérülési idő mutatók kiszámítására került sor. A beruházások megtérülését számtalan tényező befolyásolhatja (bekerülési érték, meghibásodások, megtermelt energia mennyisége, annak átvételi ára, megegyező időtartamú befektetés hozama, stb.), melyeket a lehető legszélesebb körben vontunk be. A számításokhoz szükséges alapadatokat a feldolgozott szakirodalmak és a települési polgármesterekkel való interjúkészítés adta. Emellett néhány paraméter változásának hatását is vizsgáltuk, az érzékenységvizsgálat módszerével. Mivel nagy értékű beruházásokról beszélünk, fontosnak tartottuk megvizsgálni a kockázati tényezők hatását is. Erre a kvalitatív kockázatelemzés módszerét választottuk, és a valószínűségi-hatás mátrix eredményeivel dolgoztunk.

Kulcsszavak: megújuló energiaforrás, napelem, biomassza, településfejlesztés.

AZ EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTÉRIUMA ÚNKP-17-2 KÓDSZÁMÚ ÚJ NEMZETI KIVÁLÓSÁG PROGRAMJÁNAK TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT

UHT TREATMENT OF LIQUID YOLK EGG

Emna AYARI[1]; Cs. NEMETH[2]; T. ADRIENN[1], L. DÀVID[2], L. FRIEDRICH[1]
[1] Department of Refrigeration and Livestock Products Technology, Faculty of Food Science, Szent Istvan University
[2] Capriovus Ltd., Szigetcsép
ayari.mna@gmail.com

Starting from mechanical revolution, each day, new methods, new equipment have emerged. Today, the Ultra Heat Treatment (UHT) is one of the important technology that permits to the industry to reduce processing time while maintaining the same quality of the products. Egg and Egg products are known as heat-sensitive products, so the UHT enable us to preserve their qualities after a heat treatment.
Our aim is to study the effect of UHT treatment (approximately 67°C for 190 seconds) on the Liquid Egg Yolk (LEY). During twenty-one days, the pH and color were measured every seven days, and we count the numbers of mesophilic aerobe cell counts. We studied also the damage of protein using DSC (Differential Scanning Calorimetry).
On the 14th day of conversation, the reference samples (raw LEY) show a high microbial contamination that makes us stopped their tests while the treat samples retain their properties until the 21st day.

Keywords: UHT, Egg, Yolk

A SZELÉN FITOTOXICITÁS HÁTTÉRFOLYAMATAI KÜLÖNBÖZŐ SZELÉNTOLERANCIÁJÚ NÖVÉNYEKBEN

MOLNÁR Árpád
Szegedi Tudományegyetem Természettudományi és Informatikai Kar Növénybiológiai Tanszék
Kutatási terület: Szelén tolerancia vizsgálata növényekben
molnara@bio.u-szeged.hu

A szelén egy nemfémes elem mely esszenciális minden magasabb rendű élőlény számára kivéve a növényeket. A növények mégis képesek felvenni és elraktározni, mely nagy mennyiségben károsítja a növényi szervezetet. A fő toxicitási útvonalak a nem specifikus szelenoproteinek képződése, zavarok a szén, tápanyag és hormonális háztartásban és a nitro-oxidatív stressz. A nitro-oxidatív stressz egy másodlagos stressz mely módosult reaktív oxigén és nitrogénforma metabolizmust, valamint makromolekula módosításokat foglal magába. A poszttranszlációs makromolekula módosítások közül én a protein tirozin nitrációval (PTN) foglalkoztam behatóbban, mely a reaktív nitrogénformák hatására a tirozin aminosavon bekövetkező irreverzibilis módosulás és legtöbbször inaktiválja a fehérjét.
Kísérleteimet különböző Se tűrésű növényfajokkal, azaz a szenzitív lúdfűvel (*Arabidopsis thaliana*), toleráns indiai mustárral (*Brassica juncea*), egy szelén érzékeny gyógynövény csüdfű fajjal (*Astragalus membranaceus*) valamint egy hiperakkumuláló csüdfű fajjal (*Astragalus bisulcatus*) folytattam. A növényekkel három kísérleti rendszerben foglalkoztam, melyekben a kezelések nátrium szelenittel vagy szelenáttal történtek. Megvizsgáltam a növények morfológiáját, a felvett szelén mennyiségét, a reaktív nitrogén- és oxigénformák metabolizmusának változásait valamint a PTN-t.
A növények mindhárom rendszerben felvették a szelént a kezelések hatására, mely az érzékenyebb növényeknél megváltoztatta a morfológiát. A növényeknél jelentkezett nitro-oxidatív stressz bár legjelentősebb az érzékeny *Astragalus membranaceus* fajban volt. A hiperakkumuláló *Astragalus bisulcatus* kontroll közeli nitrációs választ mutatott a Se kezelés hatására, míg a szelén érzékeny *Astragalus membranaceus* egy jelentős mintázatbeli változást mutatott gyökérben, amely az aktív protein pool lényeges módosulására utal. A PTN igen jelentős volt indiai mustárban a toxikusabb szelenit kezelések hatására is. Eredményeim alapján elmondható, hogy a Se terhelés által okozott módosult PTN hátterében a reaktív nitrogén- és oxigénformák metabolizmusának felborulása állt.
Az eredményeink alapján a PTN és a növények Se stressz toleranciája között szoros kapcsolat áll fenn. A Se stresszt tűrő fajokban nem jön létre PTN vagy a kialakult fokozott nitrációs mintázat nem változik a kontrollhoz képest. A Se érzékeny növényeknél, mint az *Astragalus membranaceus* megváltozik a PTN mintázat és a szervek egyes szöveteiben jelentős nitráció erősödést figyelhetünk meg. A megfigyeléseink elsőként mutatták ki a PTN és Se érzékenység közötti közvetlen kapcsolatot és támasztották alá a PTN kulcsszerepét a Se stressz folyamán.
A munka a Bolyai János Kutatási Ösztöndíj (BO/00751/16/8) támogatásával készült. A kísérletek anyagi hátterét a következő pályázat biztosította: NKFI-6 K120383.

Kulcsszavak: indiai mustár, lúdfű, csüdfű, szelén, protein tirozin nitráció

TALAJKONDICIONÁLÓ (PRP-SOL) ALKALMAZÁSÁNAK HATÁSA ZÖLDBAB JELZŐNÖVÉNYRE LIZIMÉTERES KÍSÉRLETBEN

SINKA Lúcia[1], TAKÁCSNÉ HÁJOS Mária[2], CZELLÉR Krisztina[3], TUBA Géza[3], ZSEMBELI József[3]
MSc-hallgató
[1] Debreceni Egyetem Mezőgazdaság-, Élelmiszertudományi- és Környezetgazdálkodási Kar
[2] Debreceni Egyetem Mezőgazdaság-, Élelmiszertudományi- és Környezetgazdálkodási Kar Kertészettudományi Intézet
[3] Debreceni Egyetem, Agrár Kutatóintézetek és Tangazdaság, Karcagi Kutatóintézet
Kutatási terület: zöldségtermesztés, talajtan
sinkalucia@gmail.com

A hazai zöldségtermesztésben kiemelkedő szerepe van az Alföldnek, azonban gyakran problémát jelentenek a tájra jellemző, kisebb-nagyobb mértékben szikes talajok, melyekben a vízben oldható sók, elsősorban a nátriumsók, igen nagy koncentrációban fordulnak elő, melyek korlátozzák a zöldségnövények termeszthetőségének lehetőségét. A Debreceni Egyetem Agrár Kutatóintézetek és Tangazdaság Karcagi Kutatóintézetének térségében is nagy a szikes talajok részaránya, így javításának kiemelt szerepe van a kutatási témák között. Az Intézet egyik perspektivikus talajjavítási kísérletének vizsgálati eszközeként a karcagi liziméter állomás 12 darab átfolyóvizes lizimétere szolgál, amelyek segítségével a talajok víz- és sóforgalma, illetve a növények vízhasznosítása határozható meg nagy precizitással. A liziméterekben 2011 óta a PRP-SOL talajkondicionáló szert alkalmazzák a talajjavításra, kísérleti jelleggel. A pellet formájú termék természetes kötésű kalcium és magnézium karbonátokat tartalmaz. Ez segít csökkenteni a talajtömörödöttségére visszavezethető stresszhatásokat, javítja a talajszerkezetet és a talajéletet. Kísérletünkben 6 db liziméter (egyenként 1,46 m^3 térfogatú) talajában alkalmaztuk a PRP-SOL talajkondicionáló szert 50 g/liziméter (150 kg/ha) dózisban, kontrollként pedig a másik 6 liziméter kezeletlen talaja szolgált. Jelzőnövényként bokorbabot (*Phaseolus vulgaris* L. var. *nanus*) vetettünk 6 tő/m^2-es sűrűségben, 2017 augusztus 14-én. A bab sóküszöb értéke 1,0 mS/cm (a talajkivonat EC-je alapján), amely a főbb zöldségnövények közül a legkisebb, azaz a bab sóérzékenynek minősül.
Megállapítottuk, hogy a kezelt edényekben a bokorbab biomassza tömege 51%-al, a hüvelytermés darabszáma 76%-al, valamint az összes hüvelytermés tömege szintén 75%-al nagyobb értéket mutatott a kezeletlen kontrollhoz képest. A talajvizsgálati eredmények értékeléséből megállapítható, hogy azokban a liziméterekben, ahol 6 éve használják a PRP-SOL-t, a talajkondicionálás jótékony hatást gyakorolt a talaj semleges kémhatásának fenntartására, továbbá a talajban oldott összes sótatalom mértéke is jóval kisebb volt a PRP-SOL-al kezelt talajokban. Az eredeti talajállapot eredményei alapján 0,13% összes oldott sótartalommal gyengén szikes volt a talaj, a kezelés után azonban 0,05% alá csökkent, továbbá a kezelt talajok eredményei alapján egy kismértékű humusztartalom növekedés is megállapítható.
Kísérleti eredményeink alapján javaslatot kívánunk tenni arra, hogy milyen talajjavításra alkalmas alternatív módszert alkalmazzunk olyan talajadottságú területen, melynek sótartalma kedvezőtlenül hat a sóérzékeny zöldségnövény fajokra.

Kulcsszavak: szikesedés, talajkondicionálás, liziméter, bokorbab

A TOJÁSFEHÉRJE POR INNOVATÍV FELHASZNÁLÁSÁNAK LEHETŐSÉGEI

TÓTH Adrienn[1], NÉMETH Csaba[2], LÁNG Péter[1], LÁNG Dávid[2], HIDAS Karina[1], Emna AYARI[1], FRIEDRICH László[1]
tudományos segédmunkatárs
[1]Szent István Egyetem, Élelmiszertudományi Kar, Hűtő- és Állatitermék Technológiai Tanszék
[2]Capriovus Kft.
Élelmiszertudomány- és technológia, kíméletes tartósítási eljárások
toth.drnn@gmail.com

A táplálkozástudomány egyik kiemelkedő témakörévé váló sporttáplálkozásról egyre többet hallunk a médiában és tudományos fórumokon egyaránt. Ez nem csoda, hiszen a 21. század embere lassan nem csak a tápanyagbevitel mennyiségét de minőségét is tudatosan választja meg. Emellett az ülőmunkát végzők egyre tudatosabban folytatnak sporttevékenységet hobbi, vagy rekreációs célzattal.
Kísérletünkben tojásfehérje por alapú termékeket vizsgáltunk, amelyek hiánypótlónak tekinthetőek a sportteljesítményt növelő termékek piacán.
Az egyes termékek összetételét úgy határoztuk meg, hogy egy-egy adag elfogyasztása fedezze az ajánlásoknak megfelelő, egyszerre a szervezetbe juttatandó fehérje mennyiségét. A tojásfehérje por mellett különböző élelmiszerszínezékeket és édesítőszereket, illetve aromákat kombináltunk, illetve a megfelelő állomány kialakításának érdekében habzásgátló szert is adagoltunk.
Az egyes -leíró érzékszervi bírálatok alapján – összeállított receptúrákból vizsgáltuk a termékek viszkozitását, színét, ph-értékét, illetve érzékszervi tulajdonságait laikus és hasonló termékeket rendszeresen fogyasztó bírálókkal egyaránt. A receptúrákat kereskedelmi forgalomban megtalálható, növényi fehérje alapú termékekkel is összehasonlítottuk.
Eredményeink azt mutatják, hogy az egyes ízesítések (eper, csokoládé) remekül elfedik a tojásfehérje jellegzetes illatát és ízét, ezzel érzékszervileg kedvező tulajdonságokkal bíró termékeket kaptunk. A viszkozitás-jellemzők azt mutatják, hogy az egyes minták jól oldódnak, a fogyasztói elvárásoknak minden tekintetben megfelelnek, sőt a kereskedelmi forgalomban megvásárolt mintákhoz képest kedvezőbb tulajdonságokkal rendelkeznek (pl. az lassabb ülepedés, kisebb habképződés). Érzékszervi szempontból a termékek mindkét bíráló panelnél kedvező értékeléseket kaptak.
Összességében elmondható, hogy a kedvező tulajdonságok mellett a fejlesztett és vizsgált termékek tökéletesen igazodnak, így hozzájárulhatnak a kiegyensúlyozott fehérjebevitelhez a megfelelő élvezeti érték biztosítása mellett.

Kulcsszavak: tojásfehérje-por, sporttáplálkozás, fehérjebevitel

TERMESZTÉSI MÓDOK HATÁSA KÜLÖNBÖZŐ SALÁTA FAJTÁK HOZAMÁRA ÉS MINŐSÉGÉRE

MADAR Ágota
MSc-hallgató
Debreceni Egyetem, Mezőgazdaság-, Élelmiszertudományi és Környezetgazdálkodási Kar, Kertészettudományi Intézet
madar.agota@gmail.com

TAKÁCSNÉ HÁJOS Mária
egyetemi docens
Debreceni Egyetem, Mezőgazdaság-, Élelmiszertudományi és Környezetgazdálkodási Kar, Kertészettudományi Intézet
hajos@agr.unideb.hu

FEHÉR Milán
tudományos munkatárs
Debreceni Egyetem, Mezőgazdaság-, Élelmiszertudományi és Környezetgazdálkodási Kar, Állattudományi, Biotechnológiai és Természetvédelmi Intézet, Állattenyésztési Tanszék
feherm@agr.unideb.hu

STÜNDL László
egyetemi docens, intézetvezető
Debreceni Egyetem, Mezőgazdaság-, Élelmiszertudományi és Környezetgazdálkodási Kar, Élelmiszertechnológiai Intézet
stundl@agr.unideb.hu

A talajon történő termesztés mellett megkülönböztetünk más alternatív termesztési módot is, így a vízkultúrás (hidropónia) és az akvapóniás termesztést, amely a hidropónia és az akvakultúra kombinációjából alakult ki. Az akvapóniánál a halak által termelt anyagcsere termék biztosítja a növények fejlődését. A növények számára felvehető tápanyagformát, mineralizációs folyamatok során alakítják át különböző baktériumtörzsek. A hidropóniás szubsztrát (ár-apály) egységbe, azonban már műtrágya kijuttatásával történik a tápanyag utánpótlás.
A levélzöldségeknél is jól alkalmazhatóak e termesztési módok. A saláta (*Lactuca sativa* L.) ásványi anyag, rost és vitamint tartalma mellett, ki kell emelni minőségrontó tényezőket is, ilyen a nitrit és a nitrát. Ezen beltartalmi tényezőket fokozottan meghatározza a termesztéstechnológia. A saláta alfajgazdagsága kimagasló, a termesztésben különböző típusai szerepelnek, így vannak fejesedő (*Lactuca sativa* convar. *capitata* L.) és fejet nem képző típusok (*Lactuca sativa* convar. *secalina*).
Kísérletünkben akvapóniás és hidropóniás termesztésben értékeltünk két fejes saláta genotípust (*'Edina'* és *'Május királya'*), és két fejet nem képző típust (*'Lollo Rossa'*, *'Lollo Bionda'*). Mindkét termesztési módnál a gyökerek rögzítésére égetett agyaggolyó szolgált. Az állomány kialakításához 5-6 leveles palántákat ültettünk ki (25 tő/fajta), 25 x 25 cm térállásban. Az állományt 5 hét elteltével értékeltük.
Megállapítottuk, hogy a hidropóniás rendszer irányított tápanyagellátása nagyobb fejtömeget eredményezett a vizsgált fajtáknál. Ez az eltérés akár 80 %-ot is elért az akvapóniás rendszerhez képest. A fajták közötti különbség, főként az utóbbi rendszernél volt megfigyelhető, ami a fajták egyedi érzékenységére utal a tápanyag-ellátottságot illetően.

A minőséget jelentősen meghatározza a szárazanyag tartalom is. Legnagyobb értéket a ’*Lollo Rossa’* mutatta (8,51%) a hidropóniás rendszerben. A többi fajtánál megbízható különbséget a két termesztési módnál erre a paraméterre vonatkozólag nem állapítottunk meg. A nitrát tartalomra valamennyi fajtánál a hidropóniás rendszernél mértünk nagyobb értékeket (269,5-406,5 mg/kg), melyet a rendszerben lévő víz nagyobb nitrit és nitrát tartalma igazol. Hasonló tendenciát állapítottunk meg a nitrit mennyiségére is. A nitrát mennyisége, még így is alatta maradt a levélzöldségeknél engedélyezett határértékeknek.
Összességében megállapítható, hogy a hidropóniás rendszer vizeinek nagyobb tápanyagtartalma nagyobb hozamot eredményezett, azonban a nitrát értékei is magasabbak voltak. Az akvapóniás rendszer megfelelő halfaj és hőmérsékleti viszonyok kiválasztásával eredményes lehet jó minőségű (alacsony nitrát tartalom) alapanyag előállításában.

Kulcsszavak: akvapónia, hidropónia, saláta, nitrát

A MEZŐGAZDASÁGI TERÜLETEK ANTIBIOTIKUM SZENNYEZÉSÉNEK KOCKÁZATA A SZERVES TRÁGYÁN KERESZTÜL, HATÁSAIK A NÖVÉNYEKRE, KIVÁLTÁSI LEHETŐSÉGEIK AZ ÁLLATI TERMELÉSBEN

SUCH Nikoletta Amanda, KOLTAY Ilona Anna, NAGY Jennifer, SZŰCS Krisztina, MOLNÁR Andor, PÁL László, WÁGNER László, HUSVÉTH Ferenc, DUBLECZ Károly
PhD-hallgató
Pannon Egyetem Georgikon Kar, Állattudományi Tanszék
Kutatási területe: Baromfitakarmányozás
suchnikoletta@gmail.com

Az antibiotikumokat felfedezésük óta nagy mennyiségben használták a mezőgazdasági termelés állattenyésztési ágazatában nem csupán betegségek kezelésére, hanem megelőzésképpen és hozamfokozóként is. A túlzott felhasználás vezetett az antibiotikum rezisztens bakteriális törzsek számának emelkedéséhez. Ennek a veszélyét ma már komoly problémának tekintik világszerte. Az Európai Unióban az antibiotikumok hozamfokozóként való használatát 2003-ban tiltották be, azonban a szakhatóságok által vezetett statisztika szerint tagállamok felhasználása között jelentős különbségek vannak. Mivel az állatok emésztőcsövéből az antibiotikumok abszorpciója nem teljes, valamint felszívódásuk után az állat szervezetében folyó anyagcsere folyamatokban nem mindig bomlanak le teljes egészében, így az állattenyésztés során felhasznált szerek nagy aránya jut a szerves trágyán keresztül a mezőgazdasági területekre, ahol a talajból a növények felveszik, és szöveteikbe akkumulálják őket. Míg arra nincs bizonyíték, hogy milyen hatással vannak a növényekben felhalmozódott hatóanyagok az emberi szervezetre, a növények fejlődésére bizonyítottan hatással vannak. A zöldségnövények jelenthetik a nyersen való fogyasztás következtében a legnagyobb kockázatot a gyógyszerhatóanyagok felhalmozódása és a rezisztens baktériumok humán expozíciója esetében. Ennek a tanulmánynak a célja az antibiotikumok és maradékanyagaik mezőgazdasági területekre jutásának bemutatása, hatásának felmérése a növényekre, a globális jogi szabályozás áttekintése, valamint az antibiotikum használat jótékony hatásainak kiváltását célzó új alternatív készítmények feltérképezése az állati termelésben. A témával foglalkozó kutatások eredményei rámutatnak, hogy továbbra is foglalkozni kell a gyógyszerfelhasználás csökkentésének kérdésével. Fontos a jogi szabályozás naprakészen tartása, a legújabb kutatási eredmények figyelembe vételével, hiszen nagy a potenciális lehetőség a gyógyszerkészítmények felhasználásának javítására. Kulcsfontosságú lépés lehet az állattartó gazdaságok megfelelő tájékoztatása a túlzott felhasználás árnyoldalairól, valamint az alternatív készítmények fejlesztése, tesztelése és használatuk népszerűsítése.

Kulcsszavak: antibiotikum, szerves trágya, antibiotikum rezisztencia, probiotikum

SZELÉNES TEJ ELŐÁLLÍTÁSA

JUHÁSZNÉ TÓTH Réka, KISS Dóra, CSAPÓ János
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem Állattenyésztési Tudományok Doktori Iskola
Kutatási terület: Élelmiszertudomány, Élelmiszer-előállítás, Tej és tejtermékek, Borászat
tothre@agr.unideb.hu

A szelént a 20. század elején toxikus elemnek tartották, míg 1957-ben Schwarz és Foltz nem publikálták az állatkísérleteiket, amelyben bebizonyították, hogy a szelén szervezetünk számára nélkülözhetetlen. A szelénhiány olyan betegségek kialakulásához vezethet, melyek súlyos és tartós egészségkárosító hatással járnak. A szelén szerepe az elmúlt évek során jelentősen felértékelődött. Mivel Magyarország hiányos szelénellátottságúnak számít, ezért mindenképpen szükségünk van a pótlására. Ennek a fogyasztó számára az egyik legkönnyebb módja az, ha az alapvető élelmiszerekkel viszi be a szervezetébe. Kutatásunkban azt vizsgáltuk, hogy előállítható-e magas szeléntartalmú tej az állatok takarmányozása révén.
Kísérletünk során három magyar tarka tehenet szelénnel dúsított takarmánnyal etettünk. Megmértük az alaptakarmány és tejminták Se-tartalmát a kísérlet előtt, illetve alatt, és arra a következtetésre jutottunk, hogy az orális szelénkiegészítés hatással van a tej szeléntartalmára, ezzel lehetővé téve magas Se-tartalmú termékek előállítását. A szeléntartalmat megfelelő mintaelőkészítés után ICP-MS-sel határoztuk meg, ennek eredményeit az 1. táblázat tartalmazza.

1. táblázat: A tej szeléntartalma

Kísérleti csoport	**A tej szeléntartalma *(µg/kg)***
Kontroll (alaptakarmány)	18
1 mg Se kiegészítés	31
2 mg Se kiegészítés	53
4 mg Se kiegészítés	81

Méréseink szerint az általunk előállított tej jó alternatíva lehetne a napi szelénszükséglet kielégítésére.
További kutatásainkban szeretnénk modellezni a szelén kiürülését a szarvasmarhák szervezetéből. Vizsgálnánk, hogy a kísérlet során előállított tej szeléntartalma megjelenik-e a belőle készített tejtermékben, továbbá hogyan reagálnak a tejtermékek előállításához szükséges kultúrák a szelén jelenlétére.

Kulcsszavak: tej, szelén, funkcionális élelmiszer, takarmányozás, tehén

BIOAKTÍV HATÓANYAGOK HATÁSA A HÁZITYÚK INTERLEUKIN EXPRESSZIÓJÁRA

CSERNUS Brigitta[1], SIMON Ádám[1], GÁLNÉ REMENYIK Judit[2], ASBÓTH Georgina[2], JÁVOR András[3], BAY Péter[4], CZEGLÉDI Levente[1]

[1] Debreceni Egyetem, Mezőgazdaság-, Élelmiszertudományi és Környezetgazdálkodási Kar Állattenyésztési Tanszék
[2]Debreceni Egyetem, Mezőgazdaság-, Élelmiszertudományi és Környezetgazdálkodási Kar Élelmiszertechnológiai Intézet
[3]Debreceni Egyetem, Mezőgazdaság-, Élelmiszertudományi és Környezetgazdálkodási Kar Állatgenetikai Laboratórium
[4]Debreceni Egyetem, Általános Orvostudományi Kar Orvosi Vegytani Intézet
csernusb@agr.unideb.hu, czegledi@agr.unideb.hu

A brojlercsirke tartására és egyben teljesítményére számos betegség jelent veszélyt. Ezek közül a bakteriális eredetű fertőzésekre – mint például a szalmonellózis, kokcidiózis – a védekezés gyógyszeres kezeléssel, antibiotikumokkal történik. Ez azonban egyrészt költséges, másrészt rezisztens mikrobák kialakulását eredményezheti, ami jelen lehet az előállított terméken, ezáltal veszélyeztetheti a fogyasztó egészségét is. Napjainkban a kutatások fontos részét képezi olyan természetes hatóanyagok alkalmazása, melyek immunmoduláns hatással bírnak, így csökkenthetik a felhasznált állatgyógyászati készítmények mennyiségét. Kutatásunk során a fruktooligoszacharidoknak és az antocianinoknak a brojlercsirke immunstátuszára gyakorolt hatását vizsgáljuk. Mivel az élesztőgomba (*Saccharomyces cerevisiae*) sejtfalából származó β-glükán immunmoduláló hatása számos közleményben bizonyított, így a kísérlet során e hatóanyaggal kiegészített takarmányban részesülő csoport pozitív kontrollként került beállításra. Az immunmoduláns hatás igazolását génexpressziós vizsgálatok keretében mRNS szinten határoztuk meg a toll-like receptor 4 (TLR-4), valamint a következő citokinek esetén: interleukin-1β (IL-1β), interleukin-6 (IL-6), interferon-α (IFN-α), interferon-γ (IFN-γ). A citokinek szerepe az információ-közvetítésben és a sejtkommunikáció szabályozásában rejlik. Az IL-1β az interleukin-1 családhoz tartozik és szerepet játszik a gyulladási reakciók kialakulásában. Baktériummal, vírussal és parazitával fertőzött állatoknál a szervezet IL-1β emelkedett expressziót mutat, amely az adott interleukin gyulladást támogató szerepével magyarázható. Az IL-6 szerepe a limfociták aktiválódásának és differenciálódásának szabályozásában van. A gyulladásos reakciókban való részvétele miatt a natív immunválasz elengedhetetlen molekulája, továbbá meghatározó a B-limfociták effektor sejtekké való érésében és az ellenanyag-termelésben is. Az IFN-α és az IFN-γ az IFN-család tagjai. Az IFN-α antivirális tulajdonsággal rendelkező citokin. Az IFN-γ kulcsfontosságú a Th1 sejtek által szabályozott immunválaszban. A TLR-4 a toll-like receptor családba tartozó protein, aktivációja a gyulladásos folyamatban résztvevő citokinek felszabadulását eredményezi, melyek a veleszületett immunrendszer aktiválódásához vezetnek. Eddigi eredményeink alapján a vizsgált hatóanyagok hatást gyakorolnak a fent említett molekulák expressziójára.

A kutatást a GINOP-2.3.2-15-2016-00042 és az EFOP 3.6.1-16-2016-00022 számú projektek támogatták. A projektek az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósultak meg.

Kulcsszavak: brojlercsirke, immunstátusz, interleukin-expresszió

MINTA-ELŐKÉSZÍTÉSI ELJÁRÁS FEJLESZTÉSE NAPRAFORGÓ VETŐMAGOK MALDI-TOF VIZSGÁLATÁRA

BOJTÉ Csilla[1], LOVÁSZ Csaba[2], TÍMÁR Eszter[3], LAJKÓ László[4], LUKÁCS József[3], MICSINAI Adrienn[2], TÓTH Szilárd[5]
[1]Debreceni Egyetem Kerpely Kálmán Doktori Iskola, Debrecen
[2]WESSLING Hungary Kft., Budapest
[3]NÉBIH Növénytermesztési és Kertészeti Igazgatóság, Budapest
[4]Phytopatent Kft., Szolnok
[5]Fleischmann Rudolf Kutatóintézet, Kompolt

A mezőgazdaság szereplői számára fontos, hogy gyors, költséghatékony és pontos információkat szerezzenek döntéshozatal előtt a különböző terményekről, vetőmagvakról, azok minőségéről. Erre többféle megoldás is létezik, mi a vizsgálatainkat napraforgó kaszattermések MALDI-TOF-MS (Matrix Assisted Laser Desorption Ionisation Time of Flight Mass Spectormetry) eljárással történő összehasonlítására fókuszáltuk. Ezeknek a vizsgálatoknak az volt a célja, hogy a magból kinyerhető fehérjék összehasonlító ujjlenyomat vizsgálatát elvégezzük, melynek során a különböző mintaelőkészítési, illetve mintafelviteli technikák végső eredményre gyakorolt hatását is értékeljük.
A MALDI-TOF tömegspektrometria alapvetően egy lézer ionforrás és repülési-idő tömeg analizátor összekapcsolásán alapul. A készülékben a lézer energiája a segédanyag (mátrix) közvetítésével ionizálja a célvegyületeket (például fehérjéket), majd azok a tömegspektrométer nagyfeszültségű terében felgyorsulva jutnak a detektorba. Repülés közben megtörténik az ionok tömeg szerinti elválasztása, információt nyújtva a különböző minták fehérjeprofiljairól.
A napraforgó kaszattermés tartalékfehérjéinek kinyerésére többféle minta-előkészítési eljárást próbáltunk ki. Megvizsgáltuk a kaszatterméseket héjjal, illetve hántova előkészíteni, továbbá egészben, illetve darálva, annak érdekében, hogy a tömegspektrumok intenzitását össze tudjuk vetni.
Továbbá, négyféle extrakciós módszer közül (nátrium-kloridos, savas nátrium kloridos, 1-propanolos, illetve 2-pronalonos extraháló puffer) a tömegspektrumokban megjelenő fehérje csúcsok száma és intenzitása alapján a 1-propanolos extrakció bizonyult a leghatékonyabbnak.
A kapott tömegspektrumok analízisét *Bruker Daltonics flexAnalysis Software* segítségével végeztük.
A kidolgozott eljárás további megerősítő vizsgálatok és validálás után alkalmazhatóvá válhat napraforgó vetőmagok genetikai homogenitásának tesztelésében vagy egyéb összehasonlító vizsgálatokban is.

Kulcsszavak: Maldi-Tof,, Genetika, Homogenitás, tartalékfehérjék

CSÖKKENTETT FEHÉRJETARTALMÚ TÁPOK ETETÉSÉNEK HATÁSA SERTÉSEK AMMÓNIA-EMISSZIÓJÁRA

KOLTAY Ilona Anna; BENEDEK Zsuzsanna, HEGEDŰSNÉ BARANYAI Nóra, SUCH Nikoletta Amanda, FARKAS Levente, NAGY Jennifer, SZŰCS Krisztina, PÁL László, WÁGNER László, DUBLECZ Károly
PhD-hallgató
Pannon Egyetem Georgikon Kar Állattudományi Tanszék
Kutatási terület: Sertéstakarmányozás
ilcsu92@gmail.com

Az egyes állattartási módszerek, az alkalmazott korszerű-, és kevésbé korszerű eljárások különféle módon és mélységben hatnak a környezetre. Az állattartás legfőbb környezeti vonatkozásai az állat anyagcseréjéhez kapcsolódnak, melynek során az állat az elfogyasztott takarmányt hasznosítva a felesleget üríti, s ennek következményeként tápanyagokban gazdag trágya keletkezik. A gazdasági állatokkal összefüggő ammónia emisszió egy kritikus környezetszennyező tényező. Az állatok N-ürítése csökkenthető, ha a tápok fehérje és aminosav tartalmát minél pontosabban közelítjük az állat szükségletéhez. Az ammónia emissziót befolyásoló legfontosabb takarmányozási lehetőségek az ürített N arányának csökkentése a vizelettel, a tápok fehérjetartalmának csökkentése megfelelő aminosav kiegészítéssel, több takarmányozási fázis használata, továbbá a vizelet és a bélsár pH-jának csökkentése.
Kutatásunk során a fehérjecsökkentés hatékonyságát vizsgáltuk kísérleti körülmények között. Vizsgálatainkat a Czakó J. által megfogalmazott anyagforgalmi kísérletekre vonatkozó metodika alapján végeztük el, „B" genotípusba sorolható Magyar Nagyfehér sertésállománnyal. Egy hagyományos fehérjetartalmú tápsor (kontroll) mellett egy 1,5 (1. kezelés), illetve egy 3%-al (2. kezelés) kisebb fehérjetartalmú tápot etettünk csoportonként azonos kezdősúlyú ártányokkal. Az állatokat csoportosan hizlaltuk. Minden tipikusnak tekinthető takarmányozási fázisban 6-6 állatot egyedi kihasználási ketrecbe helyeztünk és teljes N-forgalmi vizsgálatot végeztünk négy takarmányozási fázisban, választott malac kortól vágásig. Így kaptuk a következő eredményeket. Az összes ürített N, illetve a bélsárral és a vizelettel ürített N mennyiségének változása az elvárásoknak megfelelően alakult. A csökkentett, fehérjetartalmú tápokat fogyasztó állományoknál minden fázis esetében alacsonyabb ürítési értéket kaptunk a kontroll csoporthoz viszonyítva. N emészthetőség szempontjából is a fehérjecsökkentett tápok etetése esetében kaptunk jobb eredményeket. A kisebb fehérjetartalmú tápot fogyasztó állatok N-retenciója szintén minden fázisban kedvezőbb volt. A kapott eredmények részben az emészthetőség javulásával, részben pedig a kisebb karbamid ürítéssel magyarázhatók. Az ammónia leltár számításakor jelenleg hazánkban 34%-os N-retencióval számolunk a 20-50 kg közötti és az 50 kg-nál nagyobb hízó sertéseknél. Eredményeink alapján ezek az értékek a valóságban lényegesen kedvezőbbek, amit egyéb más irodalmi adatok is megerősítenek. További fontos eredményünk, hogy a hizlalás során a különböző korcsoportú állatok a N- és TAN ürítés szempontjából eltérően reagálnak a tápok fehérjecsökkentésére és a fehérjecsökkentés hatása nem additív, hanem csökkenő hatékonyságú.
Összességében tehát elmondható, hogy a tápok fehérjetartalmának csökkentése megfelelő aminosav kiegészítéssel, hatékony módszer a sertéshízlalásból származó ammónia emisszió csökkentésére, ez által az állattenyésztés környezetterhelésének mérséklésére.

Kulcsszavak: Ammónia emisszió, fehérje csökkentés, környezetterhelés, sertéstakarmányozás

ÁLLAM- ÉS JOGTUDOMÁNYI SZEKCIÓ

A MIGRÁCIÓ ÉS A TERRORIZMUS

Dr. NAGY Melánia
PhD-hallgató
Pécsi Tudományegyetem Állam és Jogtudományi Kar Doktori Iskola
Kutatási terület: a terrorizmus, radikalizáció
nagy.melania@ajk.pte.hu

A 2014-es év végén és a 2015-ös év elején, Európát tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet sújtotta. Óriási nehézségekkel kellett szembenéznie az öreg kontinens biztonságpolitikájának. A személyazonosítással nem rendelkező személyek áradata, félelmet és bizonytalanságot keltett az érkező idegenekkel szemben.
Nem lehetett tudni, hogy ki az, aki valóban áldozata körülményeinek és egy háborús övezet menekültjeként szeretne menedékjogot Európa határain belül vagy csak a kedvező helyzetet kihasználó, radikalizálódott merénylő.
A XXI. század egyik legnagyobb előnye a felgyorsult információcsere. Míg nagyszüleink levélben közölték a gondolataikat, addig ma már, facebookon vagy instagramon chatelünk. Ezeket az előnyöket használja fel az Iszlám Állam elnevezés alatt működő terrorszervezet is. Korábban is voltak terrorcselekmények csak a technikai eszközök nem tudták lehetővé tenni, hogy pillanatok alatt az egész világ tudomására hozzák a katasztrófát. Rendkívüli módon használja fel az ISIS az internet adta lehetőségeket, melyek felsorakoztatását a tanulmányomban megkísérlek.
A nagy információáradat egyben magában hordozza az információtorzulását valamint a szélsőséges eszmék kialakulásának a lehetőségét. Ennek eredményeként sokan gondolják, hogy tisztában vannak a migráció és a terrorizmus problémakörével. Ennek ellenére le kell szögeznünk, hogy az egész Európai Unióban nincsen egységes fogalmi meghatározás a terrorizmus fogalmára vonatkozóan. Ennek a problémának a megoldására számos definíció született, de egy egységes álláspont kialakítása, még nem jött létre. A már meglévő definíciókat pedig teljesen téves tartalommal párosítják, ami számos nehézséget eredményez, mind az elméletben, mind a gyakorlatban.
Tanulmányom célkitűzésének határoztam meg továbbá, hogy a migráció és terrorizmus kapcsolatrendszerét a fogalmi meghatározások pontosításával és a rengeteg témában született ellentmondásos szakirodalom tisztásával feltárjam. Mindemellett górcső alá veszem a hazai jogalkotás migrációs válságra adott válaszát, amelyet a 2012. évi C. törvényben ratifikált. Többek között elemzés alá kerül a határzár tiltott átlépése (352/A.§) határzár megrongálása (352/B. §) határzárral kapcsolatos építési munka akadályozása (352/C §).

Kulcsszavak: migráció, öngyilkos merénylet, új jogszabályok

A SÉRELEMDÍJ ALKALMAZÁSÁNAK SÍKJAI AZ ORVOSI MŰHIBAPEREKBEN

Dr. PETHŐ András János
PhD-hallgató
Széchenyi István Egyetem Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Kar
Kutatási terület: A kár meghatározása az orvosi jogban
dr.petho.andras@gmail.com

Az új Polgári Törvénykönyv új intézményként vezette be a sérelemdíjat, mely a nem vagyoni hátrányok kompenzálását célozza meg, egyúttal egyfajta magánjogi büntetésként is szolgál. Mivel a sérelemdíj esetén a személyiségi jogsértés bekövetkeztén túl további hátrány bizonyítása nem szükséges, így várhatóan az orvos gyógyító tevékenysége során fellépő felelősségi jogvitákat is befolyásolni fogja az új jogintézmény.
Az orvosi jog a polgári jog része, de annak egy speciális területe. Így bár a sérelemdíjra vonatkozó törvényi szabályok megegyeznek, számos olyan aspektus merül fel, melyre az ún. orvosi műhibaperek során külön figyelemmel kell lenni. Ezek közül a legfontosabb speciális szabályokat azt jelenti, hogy az egészségügyi törvény az ellátásban résztvevőktől az általános szabályokhoz képest többletfeltételeket fűz a felróhatóság alóli kimentéshez, illetőleg külön meghatározza az egészségügyi szolgáltatót, mint a személyiségi jogi jogsértésekért felelőst.
Az orvosi jogi jogsértés alapjául szolgáló magatartások is különfélék lehetnek, így keletkezhetnek diagnosztikai vagy kezelési hibából illetőleg a tájékoztatáshoz való jog megsértéséből. Azonban közös bennük, hogy még a vagyonban beálló károk is minden esetben valamely személyiségi jogsérelemből erednek.
A központi kérdés általában az, hogy sérült-e a beteg élethez, egészséghez illetve testi épséghez való joga. De a jogsérelem szempontjából is több alkalmazási síkja merül fel a sérelemdíjnak. Így az esély elvesztésének problematikája vagy az az eset, amikor az egészségügyi ellátásból eredően kialakult életveszélyes állapot átmeneti ugyan, de elkerülhető lett volna.
Ugyanígy külön dimenzióba emeli az orvosi műhiba értékelését az, hogy van-e olyan személy, aki a beteg sérelme folytán maga is önálló jogon érvényesíthet sérelemdíj iránti igényt. Az ún. hozzátartozói igények az új PTK. hatálybalépésével szintén új jegyekkel gazdagodhatnak az orvosi jogi esetekben.

Kulcsszavak: sérelemdíj, felelősség, orvosi jog, polgári jog, orvosi műhiba

A LEGALITÁS ÉS AZ OFFICIALITÁS ELVÉNEK JOGIRODALMI ÉS JOGGYAKORLATI ÉRTELMEZÉSE[1]

LICHTENSTEIN András
PhD-hallgató
Szegedi Tudományegyetem Állam-és Jogtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: büntető eljárásjog, alapelvek, vádhatósági rendszerek
lichten@juris.u-szeged.hu

Egy-egy jogterület alapelveinek vizsgálata soha nem lehet érdektelen, kodifikációs időszakban azonban kiemelt jelentőséggel bír. E gondolatra figyelemmel az előadás témája a büntetőeljárás alapját képező legalitás és az officialitás elve.
A nevezett alapelvek értelmezése a bőséges szakirodalom ellenére korántsem egységes. Eltérő álláspontokkal találkozhatunk mind tartalmukat, mind pedig címzetti körüket illetően. A magyar büntető eljárásjog tudományának kezdetén a korábbi szerzők (*Angyal, Finkey*) a legalitás elvét egyértelműen nyomozási, vádemelési és vádképviseleti kötelességként értelmezik, amelynek kizárólagos címzettje az ügyész. Ennek szükségképpeni feltételét látják az officialitás elvében, azaz azt, hogy az eljárás megindítása a sértett akaratától függetlenítendő és így az eljárás annak hiányában is elrendelhető legyen. A későbbi irodalomból *Bárd* és *Király* ezzel szemben úgy vélik, hogy az eljárásjogi legalitás a büntető törvények alkalmazásának kötelességét jelenti minden, erre hivatott – bűnüldöző – hatóság számára. *Erdei Árpád* az újabb tankönyvirodalom és a hatályos büntetőeljárási törvény elemzése során azt mutatja ki, hogy ezek jellemzően a hivatalból való eljárás elve címszó alatt tárgyalják a legalitás és az officialitás elveit együtt, noha álláspontja szerint e két elv tételesjogi összekapcsolása szükségtelen, sőt téves. Megállapítható tehát, hogy az egyes szerzők kivétel nélkül elismerik a két elv szoros kapcsolatát, azonban számos különböző állásponttal találkozhatunk e szoros kapcsolat milyenségét illetően.
A fentiekre figyelemmel az előadás első harmadának célkitűzése a különböző jogirodalmi álláspontok áttekintése, elemzése, valamint szintetizálása a leghelyesebbnek vélt értelmezés meghatározása és az eltérő nézetek közötti ellentétek feloldása érdekében, amely álláspontom szerint a legalitás és officialitás elveinek tágabb, illetve szűkebb értelemben vett fogalmának bevezetésével és rendszerbe foglalásával valósítható meg. Az előadás második szerkezeti egységének középpontjában a 1998. évi XIX. törvény 6. §-ának, illetve a 2017. évi XC. törvény Preambulumának és 4. §-ának vizsgálata áll. Az alapelvek és értelmezésük – természetükből fakadóan – ugyanakkor kihívás elé állítják a jogalkalmazót is. Az előadás zárásaként erre a problémára kívánok reagálni a vonatkozó alkotmánybírósági határozatok és a bírói gyakorlat ismertetésén keresztül, a legalitás és officialitás elveinek bíróság általi értelmezésének elemzésével.

Kulcsszavak: legalitás, officialitás, hivatalból való eljárás, a büntetőeljárás alapja

[1] AZ EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTÉRIUMA UNKP-17-3 KÓDSZÁMÚ ÚJ NEMZETI KIVÁLÓSÁG PROGRAMJÁNAK TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT

A JOGÉRVÉNYESÍTÉS ÉS A POLGÁRI PERES ELJÁRÁS KÖLTSÉGEI

Dr. LUGOSI József
PhD-hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Doktori Iskola
Kutatási terület: Jogérvényesítés a polgári peres eljárásban
drlugosijozsef@gmail.com

1. Bevezetés: A polgári peres eljárás kezdeményezése – főszabály szerint - az eljárást kezdeményező felperes számára költségvonzattal jár. A jogállam működése alkotmányos alapokon nyugszik. Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.) „Szabadság és Felelősség" c. fejezetésnek XXVIII. cikk (1) bekezdése szerint „mindenkinek joga van ahhoz, hogy … valamely a perben jogait és kötelezettségeit törvény által felállított független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el". Az Alaptörvény ezen előírása tekinthető az állam kötelezettségeként deklarált (9/1993. (XI.29.) AB határozat) Access to Justice (bírósághoz való hozzáférés) alkotmányos alapelve megfogalmazásának.
2. Tárgyalás: A bírósághoz való hozzájutás alkotmányos követelménye, illetve a bíróság természetes és jogi személy számára való elérhetővé tétele azt a kötelezettséget is rója a jogalkotó államra, hogy az eljárási illeték összegére és a költségkedvezmények körére vonatkozó szabályok megalkotásával az állampolgárok jelentős része az előírt bírósági költségek előlegezésére, illetve a költségkedvezmények igénybevételére vonatkozó szabályoknak meg tudjon felelni. Az igényérvényesítő fél szemszögéből nézve joga van bírósághoz fordulni, de kötelezettsége a polgári per megindításakor – az általános előírás szerint – az eljárási illetéket is előlegezni. A Polgári perrendtartásról szóló – 2018. január 1-től hatályos - 2016.évi CXXX. törvény 80.§ (1) bekezdése szerint a perköltség fogalomhoz már a jog érvényesítésével okozati összefüggésben és szükségképpen felmerült minden – a perben vagy azt megelőzően felmerült - költség is hozzátartozik. Vita tárgyát képezheti, hogy a jelenleg hatályos szabályok szerint a jogszabályban meghatározott illetékalap után – ha az illetékekről szóló 1990.évi XCIII. tv. (Itv.) másként nem rendelkezik - 6%, de legalább 15.000,- Ft legfeljebb 1.500.000,- Ft polgári peres eljárási illeték arányosnak tekinthető-e, illetve milyen szempontok alapján kellene meghatározni annak összegét, nagyságát (42.§ (1) bek.). Az eljárás költségei körébe beletartozik a jogi képviselettel kapcsolatban felmerülő költség és ez a felvetés elvezet minket a perbeli kötelező jogi képviselet, az eljárás ésszerű határidőn belül való befejezése kérdéseihez is (Bjj.37.§ (3) bek.).
3. Összegzés: A polgári peres eljárás megindításával kapcsolatos költségek előlegezésének mértéke és összege megállapítása során a jogkereső közönség anyagi teherbíró képességére figyelemmel kell lenni. Hasonló szabálynak kell nézetünk szerint érvényesülnie a költségkedvezmények biztosítása körében, amelyek körében tendenciaként érvényesül, hogy az állam a legújabb költségmentességi jogszabállyal (2017.évi CXXVIII.tv.) a kedvezmények körének szélesítése mellett a legteljesebb körű kedvezmény (teljes költségkedvezmény) szűkítése irányába mozdul el. Az alkotmányos alapelv zavartalan érvényesülése csak abban az esetben valósulhat meg, ha a jogkereső közönség széles tömegei nincsenek elzárva a bírósághoz fordulástól, más kérdés, hogy az új Pp. (2016.évi CXXX.tv.) szabályai mennyiben követelik meg a fél professzionális eljárását, és ez biztosítható-e jogi képviselő nélkül.

Kulcsszavak: jogérvényesítés, bíróság, perköltség, arányosság, képviselet

A PLURALIZMUS HATÁSA A KATOLIKUS KÁNONJOG FEJLŐDÉSÉRE

Dr. NOVÁK István
PhD-hallgató
Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Deák Ferenc Doktori Iskola

Doktori értekezésem tervezett címe: *„Egyes szellemi irányzatok (szekularizmus, pluralizmus, klerikalizmus) hatása az európai világi jogrendszerek és az egyházi jog XIX-XX. századi fejlődésére.*" E dolgozatnak egyik alfejezete lesz a pluralizmus és annak hatása illetve kapcsolata a katolikus kánonjog fejlődésére. Az előadásban illetve tanulmányban e kérdést vizsgálom és mutatom be röviden a pluralizmus fogalmát, annak a XX. századi kodifikált kánonjogra gyakorolt hatását. A pluralizmus a sokszínűséget jelenti. Miközben állandó törekvés van, hogy a hatalmon lévők a jog által saját képükre formálják és befolyásolják a társadalmat, az egyház is a vizsgált időszakban elszenvedi a társadalmi változások nyomán a sok megjelenő eszmék közepette azt, hogy már nem egyeduralomi keret a kereszténység. Itt a vizsgálatot arra terjeszteném ki, hogy egyrészt milyen változásokat eredményezett a XX. században a pluralizmus térnyerése, ugyanakkor az egyházi jog rendszerét is párhuzamba állítom. A dolgozat arra is rá kíván mutatni, hogy a katolikus egyház jogának két jelentős kódexe, a Corpus Iuris Canonici 1917 és a Corpus Iuris Canonici 1983 milyen szellemi és világi hatások alatt keletkezett. A pluralizmus egy olyan irányzat, amely éppen az egyeduralmat a vallások területén hosszú időn át hangoztató egyház nehezen tudott elfogadni. Ezt azonban nem önző okokból tette, hanem azért, mert az egyház szeme előtt az emberek üdvössége lebegett és ehhez csak és kizárólag az egyház által adott normák betartását tartotta szükségesnek illetve kötelezőnek. A II. Vatikáni Zsinat ebben is fordulatot hozott. Nemcsak az ökumenizmus mozgalma, hanem a vallásokkal, a nem keresztény vallásokkal folyó párbeszéd is fontos téma lett. A zsinatnak köszönhetően olyan új kódexre volt szükség, amely mindezeket szem előtt tartja, és olyan módon szabályozza az egyházhoz tartozók életét, hogy abban helye legyen az egyéb gondolkodású emberekkel való kapcsolatnak is. Megjelenik például az ökumenikus házasságkötés fogalma, kialakul a párbeszéd lehetősége a különböző felekezetek között, nem ellenség, hanem társ lesz belőlük, amit a kódexnek illetve más forrásoknak kellett rendeznie. Mindezeket mutatjuk be az előadásban és a tanulmányban.

FOGLALKOZTATÁST ÖSZTÖNZŐ SZÖVETKEZETI FORMÁK

Dr. OROSZ Flóra
PhD-hallgató
Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar
Kutatási terület: Agrárjog- Szociális farmrendszer
oroszflora93@gmail.com

A XX. század második felében jelentkező gazdasági válság hatására egyre nagyobb figyelem irányult a foglalkoztatás /szociális/felzárkóztatás politikai kérdések kezelésére. Ennek nyomán a munkanélküliség csökkentése, munkahelyek biztosítása, a megnövekedett szociális problémák kezelése, az esélyegyenlőség megteremtése, a hátrányos helyzetben lévő személyek felzárkóztatása alapvető fontosságúvá váltak. Ennek a világméreteket öltő gazdasági és társadalmi problémakörnek a megoldására jelent meg a szociális gazdaság koncepciója, amely speciális helyet foglal el a gazdasági életben. Mintegy alternatívát állít a kapitalizmus haszonelvűsége mellé akként, hogy a társadalmi értékekre helyezi a hangsúlyt. Szereplői különféle szervezetek lehetnek, amelyek közül kiemelkedik, meghatározó szerepet tölt be a szövetkezeti szervezeti forma.
A szövetkezet a gazdaság és a társadalom valamennyi szektorában eredményesen működik, ugyanis tagjai számára vagyoni helyzetet, társadalmi, szociális, kulturális, egészségügyi, oktatási szolgáltatást is nyújt. Az önsegély és egyenlőség elvén, valamint az igazságos, demokratikus és szolidáris működés alapértékeken alapszik. A gazdasági élet szereplői mellett a nemzetközi szervezetek, így az ENSZ, az ILO, a Szövetkezetek Nemzetközi Szövetsége, illetve az Európai Unió egyes szervei is felismerték a szövetkezetekben rejlő potenciált, melyet több dokumentumban is kifejtették. Ezekben foglalkoztatáspolitikai, szociálispolitikai célok megvalósítására, valamint válsághelyzet kezelésére alkalmas szervezeti formaként határozzák meg a szövetkezetet.
Észlelve a XX. század foglalkoztatáspolitikai problémáit, olyan speciális szövetkezeti típusok kerültek kialakításra, melyeket kifejezetten foglalkoztatást ösztönző rendeltetéssel ruháztak fel, elősegítve ezzel a munkanélküliség csökkentését, a munkahelyek biztosítását. A magyar szövetkezeti jogalkotás a gyakorlatban jelentkező problémákra tekintettek, harmonizálva a nemzetközi dokumentumokban megfogalmazott ajánlásokkal, iránymutatásokkal, megalkotta a szociális szövetkezetet, az iskolaszövetkezetet, illetve a 2017-ben megjelenő közérdekű nyugdíjas szövetkezetet, mint speciális szövetkezeti típust.
Előadásomban azt vizsgálom, hogy a fent említette szövetkezeti típusok hogyan járulnak hozzá a foglalkoztatás elősegítéséhez, a munkanélküliség csökkentéséhez, egyáltalán milyen szerepet töltenek be a gazdasági és társadalmi életben. Magyar szakirodalom mellett feldolgozásra kerülnek nemzetközi források is kiemelve azokat az európai uniós tagállamokat, ahol szintén jól működő szövetkezeti formákkal találkozunk.

Kulcsszavak: speciális szövetkezeti formák, foglalkoztatás, hátrányos helyzetűek

AZ AGRÁRTÁMOGATÁSOK SZABÁLYOZÁSÁNAK JÖVŐJE

Dr. STANKOVICS Petra
PhD-hallgató
Pannon Egyetem Georgikon Kar, Növénytermesztés és Földhasználati Tanszék
Kutatási terület: Agrárjog, Talajvédelem
stankovics.petra@gmail.com

Az EU mezőgazdasági szakpolitikája a Közös Agrárpolitika (KAP) egy olyan dinamikus támogatási rendszer, amely az Európai Unió félmilliárd polgárát folytonosan ellátja megfizethető minőségi élelmiszerekkel, élelmiszerexportot generál, és központi szerepet játszik a vidéki közösségek, falvak és városok jövőjének biztosításában, valamint a biodiverzitás, a tájkép és a talaj minőségének megőrzésében. Fő célkitűzése, hogy természeti erőforrások olyan használatát alakítsa ki, amely lehetővé teszi a fenntartható élelmiszer-termelést és a stabil élelmiszer-ellátást, társadalmi és a környezetvédelmi szempontokat szem előtt tartva. A támogatási rendszer alapját a többéves pénzügyi keretről szóló rendeletek képezik, melyeket az Európai Parlament egyetértését követően a Tanács fogad el. Ezek rögzítik jogilag kötelező erejű kötelezettségvállalások alapján az éves általános költségvetés felső határait az EU összességében, illetve a különböző tevékenységi területekre külön-külön. Jelenleg a KAP költségvetése a 2014–2020 közötti időszakra terjed ki, amelynek a keretében összesen 408,31 milliárd eurónyi kiadásra van lehetőség, ami az EU összköltségvetésének körülbelül 38%-át teszi ki.
A agrártámogatások jelenleg alapvetően határozzák meg a mezőgazdaság arculatát, a magyar mezőgazdaság számára továbbra is alapvető fontosságúak az uniós agrár- és vidékfejlesztési támogatások. Már most foglalkoztatja a magyar gazdálkodókat, miként változik az uniós Közös Agrárpolitika 2020 után. Az Európai Bizottság az új, 2020-tól érvényes költségvetésének kialakításával és ezzel párhuzamosan a különböző szakpolitikai témákkal kapcsoltban is kontinens-szerte nyilvános konzultációkat bonyolít le. Az éghajlatváltozás, az Európai Unió tagországainak változó hozzáállása és elvárásai, a bizonytalan gazdasági környezet és a globális kereskedelem változásai mind befolyásolják a mezőgazdasági termelők mindennapi tevékenységét. A jogalkotók feladata az, hogy segítsék őket ezen hatások kezelésében, valamint, hogy közép- és hosszú távon jogi egyértelműséget és átláthatóságot biztosítsanak. A Zöldítés az éghajlat és a környezet szempontjából előnyös mezőgazdasági gyakorlatokat takar. A zöldítés szabályai a KAP reform eredményeképpen, 2015-től kerültek bevezetésre hazánkban. Elsődleges cél, hogy a mezőgazdasági tevékenységet végzők egyre nagyobb mértékben járuljanak hozzá a mezőgazdaság alapját is képező környezet és természeti erőforrások megőrzéséhez.
A kutatás célja, hogy feltérképezze az EU-s agrártámogatások szabályozásának rendszerét és jövőjét, kiemelten vizsgálva a Zöldítést és annak hatásait a hazai mezőgazdaságra (sikerül-e környezetbarátabbá tenni a földhasználatot). A jogszabályelemzés alapját képezi a 67/2016. (X. 13.) FM *rendelet a 2016. évi egységes területalapú támogatás, valamint az egyéb közvetlen támogatások összegeinek megállapításáról*, a 2007. évi XVII. törvény *a mezőgazdasági, agrár-vidékfejlesztési, valamint halászati támogatásokhoz és egyéb intézkedésekhez kapcsolódó eljárás egyes kérdéseiről* és a 0/2015. (III. 13.) FM rendelet *az éghajlat és környezet szempontjából előnyös mezőgazdasági gyakorlatokra nyújtandó támogatás igénybevételének szabályairól, valamint a szántóterület, az állandó gyepterület és az állandó kultúrával fedett földterület növénytermesztésre vagy legeltetésre alkalmas állapotban tartásának feltételeiről.* Ezenfelül vizsgálom a témával kapcsolatos hazai és EU-s gyakorlatot bemutató szakirodalmakat, így a MAGYARORSZÁG KORMÁNYA B/ . számú jelentését az agrárgazdaság 2016. évi helyzetéről és a JRC jelentését: The EU-Wide Individual Farm Model for Common Agricultural Policy Analysis (IFM-CAP v.1).

Kulcsszavak: agrártámogatás, zöldítés, agrárjog, földhasználat, talajvédelem

A NŐI MUNKA SZABÁLYOZÁSÁNAK FŐBB CSOMÓPONTJAI A XIX. SZÁZADI EGYESÜLT KIRÁLYSÁGBAN, KITEKINTÉSSEL A MAGYAR JOGALKOTÁSRA IS

Dr. SZABÓ Péter Zsigmond
PhD-hallgató
Széchenyi István Egyetem Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: jogtörténet, a XIX. századi magyar és angol munkajogi szabályozás összehasonlító elemzése
sz.peter12345@gmail.com

Az előadás a női munka szabályozásának főbb csomópontjait mutatja be a XIX. századi Egyesült Királyságban. A bevezetés röviden felvázolja a munkajog általános helyzetét tárgyi időszakban (önálló jogág-e a korszakban vagy a magánjog keretei között létezik), valamint elemzi a gyári törvényhozás „megszületéséhez" vezető gazdasági és társadalmi körülményeket (az ipari forradalom hatása, munkakörülmények és munkafeltételek a gyári törvények megszületése előtt, a munkavállalók helyzetének javítására irányuló kezdeti jogalkotói lépések).
A következő részek az Egyesült Királyság jelentősebb gyári törvényeinek vonatkozó rendelkezéseit elemzik, ennek keretében kerül sor a női munka definiálására és annak elhatárolására a gyermekmunkától. A napi munkaidő, az étkezési szünetek és az éjszakai munkavégzés bemutatása után a túlmunka és a szabadságok kerülnek tárgyalásra. Olyan témák is feldolgozásra kerülnek, mint a vasárnapi munkavégzés tilalma vagy a terhesség miatti „szabadságolás" gyökerei.
A legfontosabb jogszabályok és rendelkezések áttekintése után az előadás egyfajta fejlődési ív felvázolására törekszik, bemutatva, hogyan terjedt ki először a 18. életévüket be nem töltött munkavállalókra (a gyermekekre és a fiatal személyekre – nemre való tekintet nélkül), aztán a 18. életévüket betöltött női alkalmazottakra a szabályozás hatálya.
A referátum célja annak bizonyítása, hogy a nők napi munkaidejének maximumára általánosságban egy javuló tendencia a jellemző a korszak folyamán (először a textilgyárakban, majd folyamatosan bővülő körben a textilgyáraktól eltérő gyárakban is); valamint annak igazolására is kísérletet tesz, hogy az egyéb tárgyalt témakörök vonatkozásában is általánosságban kedvező változások következtek be a vizsgált időszakban.
Az előadás kitekintést nyújt a magyar jogalkotásra is, megvizsgálva, hogy az ipari törvények tartalmaztak-e a női munkavállalók munkavégzésével kapcsolatos rendelkezéseket.

Kulcsszavak: gyári törvények, női munka

A „KÖNNYŰ ESET” ÉS A „NEHÉZ ESET” DILEMMÁJA A BÍRÓI DÖNTÉSHOZATALBAN

PŐDÖR Lea
tanársegéd, PhD-hallgató
Széchenyi István Egyetem Állam-és Jogtudományi Kar
Kutatási terület: jogelmélet, bírói jogalkalmazás
leapodor@gmail.com

A bírói jogalkalmazói tevékenységről kialakult felfogások rendkívül széles skálán mozognak; igen sokatmondó példa lehet, ha a Montesquieu által megfogalmazottakra gondolunk („a bíró legyen a törvény szája”), esetleg Weber „paragrafus-automata” bírójára, vagy az 1907-es svájci polgári törvénykönyv által körvonalazott bíró-alakra, akitől alkalomadtán jogalkotói tevékenység kifejtése is elvárható. Talán a leghíresebb és legtöbbet emlegetett bírói eszmény lehet a Dworkin által kreált „Herkules-bíró”, akinek jellegzetessége az, hogy még az ún. nehéz eseteket is képes legjobb tudása szerint megoldani úgy, hogy azzal valóban helyes döntés szülessen.
Előadásomban azt kívánom vizsgálni, hogy a sok helyütt uralkodó, hagyományosnak tekinthető jogalkalmazási-modell vajon tényleg kimerül-e abban, ahogyan megfogalmazódik; eszerint ugyanis adottak a tények és a norma, s e kettő folyamatos egymásra vetítése adja ki a konklúziót, vagyis a döntést. Ezt a módszert szokás szillogizmusnak nevezni, s sok helyütt azonosítják valamiféle „mechanikus” jogalkalmazói tevékenységgel – holott tudva lévő, hogy az élet szülte esetek korántsem szoktak olyan egyértelműek lenni, hogy e komoly szellemi kihívást jelentő bírói szerepet ilyen lekicsinylő jelzővel illessük. Ha a jogalkalmazást egy sajátos aspektusból szeretnénk láttatni, akkor a jogi dogmatika területére kell látogatást tennünk. A dogmatikában megjelenik ugyanis a jogalkalmazás egyes típusainak elkülönítése aszerint, hogy milyen esetek várnak döntésre. Ez alapján az elemzés megvizsgálja, mi is a jogalkalmazási dilemma az ún. könnyű esetek és az ún. nehéz esetek eldöntésekor. A könnyű eset (más szóhasználatban egyszerű eset) kapcsán a bírónak tulajdonképpen semmiféle nehézséggel nem kell számolnia, az ítélethozatal nem jelent különösebb szellemi kihívást. Ellenben a nehéz eset, melynél többféle forrása lehet a felmerülő nehézségnek (pl. ténymegállapítás nehézsége, jogértelmezési nehézség, erkölcsi nehézség, joghézag, stb.), s még ha fel is fedezi a bíró, hogy éppen melyikkel van dolga, akkor sem egyértelmű, miként tud eljutni az ítéleti bizonyosság állapotába. A vizsgálati tárgy körüljárása felvet egy további kérdést is: mennyiben dönthető el a könnyű eset és a nehéz eset szabályalapon, vagyis nevezhetjük-e a könnyű esetet és a nehéz esetet szabályalapú döntésnek.

Kulcsszavak: jogalkalmazás, bírói döntés, könnyű eset, nehéz eset

ALAPELVEK KERESZTTÜZÉBEN – GONDOLATOK A HÁZASSÁGI VAGYONJOGI SZERZŐDÉSEK TARTALMÁRÓL

Dr. KRISTON Edit
tudományos segédmunkatárs
Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar Civilisztikai Tudományok Intézete
Kutatási terület: családjog, kötelmi jog
jogedit@uni-miskolc.hu

A házassági vagyonjogi szerződés nem újkeletű intézmény a házastársak vagyoni viszonyait illetően, hiszen már a korai magyar magánjogunk is ismerte és alkalmazta ezt a jogintézményt, ugyanakkor mégsem terjedt el széleskörben a házasulandók és házastársak között. Ez a tendencia az utóbbi időben változóban van, tekintettel arra, hogy a házastársak vagyona rendkívül dinamikusan változik. Sokféle vagyonelem, vagyontárgy keveredik létrehozva ezzel egy rendkívül szövevényes vagyoni kapcsolatot a felek között. Ennek megkönnyítését segíti elő a házassági vagyonjogi szerződés, mely által a felek a törvény rendelkezéseitől eltérően, saját igényeiknek megfelelően alakíthatják a közöttük fennálló jogviszonyt. Maga a jogintézmény a hatályos szabályozás tekintetében a Ptk. családjogi rendelkezései között került szabályozásra, ugyanakkor továbbra is irányadó rá mögöttes szabályként a kötelmi jog és a szerződési jog. E kettősség eredményeképpen érdemes lehet vizsgálat tárgyává tenni, hogyan is hatnak e területek speciális alapelvei egymásra, milyen viszony is van közöttük és hogyan befolyásolhatja mindez a szerződés tartalmának kialakítását. Jelen előadásom célja a családjog és a kötelmi jog alapelveinek összevetése, egymással történő ütköztetése. Arra a kérdésre keresem a választ, hogy egyfelől a házastársak milyen mértékű „szabadságot” élvezhetnek a megállapodásuk tartalmának kidolgozásakor, másrészt mennyiben korlátozza őket az, ha külső harmadik személy is érintett a vagyon rendezésében.

Kulcsszavak: családjog, kötelmi jog, alapelvek, házassági vagyonjogi szerződés

COLLECTIVE RIGHTS MANAGEMENT AND DRAMATIC WORKS LICENSING

SÁPI Edit
assistant research fellow, PhD-Candidate
University of Miskolc
Research topic: copyright law
jogsapi@uni-miskolc.hu

The rules relating to the legal institution of collective rights management is one of the evergreen topics of copyright law. Until 2016, the main legal basis of the regulations on collective rights management was the Act LXXVI of 1999 on Copyright. On the 27th June 2016 a new act was promulgated, which is the Act XCIII of 2016 on collective right management of copyright and related rights. According to the legal rules, collective rights management means the exercise of copyrights and rights related to copyright that cannot be individually exercised stemming from the nature or circumstances of use, as a consequence of which they are exercised through organizations established by the owners of rights to this end, regardless of whether it is prescribed by law or based on the decision of the owners of these rights. Within the framework of collective rights management, the organization (CMO) shall determine the amount of royalties and other conditions of use. In the field of copyright, we can separate the so-called grand rights and the small rights. Small rights mean that the licensing of the uses of such works is happening through collective rights management organizations. On the contrary, grand rights refer to the situation, that the uses of works shall be licensed only by the author, and not by the CMO. These works are the musical and literary works which are intended for stage, consequently they are the classical theatre productions. Despite of the rules, in the theatrical practice, the management of rights and the licensing process are often exercised by theatrical agencies and not by the author himself.
In the presentation we would like to outline the new legal basis relating to CMOs and we would like to put special emphasis on the difference of legal status of CMOs and theatrical agencies.

Key words: dramatic works, collective rights management, theatre, grand rights, CMO

A KÖZIGAZGATÁSI ELJÁRÁSOK SORÁN MEGJELENŐ TÁJÉKOZTATÁSHOZ VALÓ JOG MÚLTJA, JELENE ÉS JÖVŐJE

MARSOVSZKI Ádám
PhD-hallgató
Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: szociális jog, közigazgatás, tájékoztatáshoz való jog
marsovadam@gmail.com

A tájékoztatáshoz való jog gyökerei egészen az államigazgatási eljárás általános szabályairól szóló 1957. évi IV. törvényig (a továbbiakban Et.) visszanyúlnak. Az Et-ben még csak az ügyfelek értesítése, az iratbetekintési jog, illetve a hatósági döntésekben megjelenő fellebbezési lehetőségről és az eljárás során alkalmazott jogszabályokról való tájékoztatás jelent meg.
A törvény utódja, az államigazgatási eljárás általános szabályairól szóló 1981. évi I. törvény (a továbbiakban Áe.) volt, ami tovább bővítette a tájékoztatáshoz való jog tartalmát. A törvény alapelvi szinten rendelkezett a következőről: " [az] államigazgatási szervek előmozdítják a jogok érvényesülését és a kötelességek teljesítését…" továbbá kifejtették a döntéshozók, hogy az eljáró hatóságok tájékoztatják az ügyfeleket az őket megillető jogokról és az őket terhelő kötelezettségekről.
Az Et. és az Áe. „eredményeit" a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban Ket.) vitte tovább. A törvény alapelveiben megfogalmazták a tisztességes ügyintézéshez való jogot, megerősítették azt, hogy a hatóság biztosítja az ügyfelek számára a jogaikról és kötelezettségekről való tudomásszerzést, sőt a korlátozottan cselekvőképes és cselekvőképtelen ügyfelek esetén kiemelték az egyéniesített tájékoztatást is.
2010 után a Magyary Program 11.0 elindulásával a tájékoztatáshoz való jog még több szerephez jutott az ügyfélbarát közigazgatás kialakítása során, hiszen az elektronikus tájékoztató anyagok, az élethelyzethez kapcsolódó és kapcsolt ellátásokról való tájékoztatás iránti igény felerősödése és az országos telefonos ügyfélszolgálat fejlesztése pozitív hatást gyakorol az ügyfelek közigazgatási eljárásokhoz való hozzáférésükre.
Napjainkban a tájékoztatáshoz való jog az Alaptörvény Szabadság és felelősség rész XXIV. cikkében megjelenő tisztességes hatósági eljáráshoz való jogból vezethető le, de megjelenik az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvényben alapelvi szinten, az elektronikus ügyintézés és a bizalmi szolgáltatások általános szabályairól szóló 2015. évi CCXXII. törvényben egyfelöl ügyféljogként másfelől a közigazgatási hatóság kötelezettségeként is.
A kutatás deskriptív és analitikus módszereken nyugszik, vagyis a vizsgálat alapjául leginkább jogszabályok, szakirodalmak, közigazgatás fejlesztési dokumentumok és döntéshozói célkitűzések szolgálnak.
A kutatás célja, hogy a közigazgatási eljárások során megjelenő tájékoztatáshoz való jog kialakulását, jellemzőit, fejlődését, jogi kereteit és a napjainkban meghatározó formáját bemutassam. Az eredményeket felhasználva szeretném feltárni, hogy az ügyféltájékoztatásnak vannak-e elméleti, jogi vagy gyakorlati hiányosságai és a vizsgálódás során szeretnék következtetéseket levonni arra vonatkozóan, hogy szükséges-e további lépéseket tenni az ügyfelek tájékoztatásának előmozdításához.

Kulcsszavak: közigazgatás, tájékoztatáshoz való jog

AZ EURÓPAI UNIÓS SZÁMLAZÁROLÁSI VÉGZÉS, MINT A TAGÁLLAMOK KÖZÖTTI BIZTOSÍTÁSI INTÉZKEDÉS ÚJ FORMÁJA

dr. TÓTH Gábor Márton
PhD-hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam és Jogtudományi Doktori Iskola
Kutatási téma: hitelbiztosítékok (önálló zálogjog)
tothgabormarton@gmail.com

A hazai jogrendszer civilisztikai dimenziójának idei évben történt legjelentősebb eseménye kétség kívül a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény, vagyis az új Pp. (a továbbiakban: Pp.) hatálybalépése volt. Nem szabad azonban figyelmen kívül hagyni, hogy Magyarország az Európai Igazságügyi Térség részese, ezáltal a kötelezően alkalmazandó jogszabálytömeg nem kizárólag a hazai jogalkotó szervektől ered, és az egyes eljárások egymással összhangban való alkalmazása szükségképpen megoldásra váró problémákat vethet fel.

A magyar polgári eljárásjog régóta ismeri a biztosítási intézkedés jogintézményét, mely a kielégítési végrehajtással való szoros kapcsolata révén a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Vht.) X. fejezetében nyert szabályozást. Előfordulhatnak ugyanis olyan helyzetek, amikor a hitelezőnek jogos érdeke fűződhet ahhoz, hogy az adós végrehajtás alá vonható vagyonát, vagy annak egy részét a marasztalásra irányuló döntés meghozatala, vagy annak jogerőre emelkedése előtt állami hatalom közreműködése útján a későbbi sikeres kielégítés érdekében elkülönítsék. Az uniós tagállamok közötti szabad tőke- és szolgáltatásnyújtás elkerülhetetlen velejárója, hogy különböző tagállamokat érintő szerződéses kapcsolatokban a szerződéses kötelmek nem, vagy nem megfelelő teljesítését eredményező helyzetek alakuljanak ki. A belső piac megfelelő működéséhez pedig elengedhetetlenül szükséges a tagállamok közötti polgári és kereskedelmi ügyekben folytatott együttműködés. Ezen együttműködés keretében megvalósítandó célok elérése érdekében - felismerve az előbb említett szerződéses kockázatok mérséklésének a súlyát – fogadta el az Európai Parlament és a Tanács rendes jogalkotási eljárásban a 655/2014/EU rendeletet (a továbbiakban: Rendelet). A jogszabály az egyes tagállamok jogában már meglévő biztosítási jellegű intézkedések alternatívájaként teremtette meg az európai számlazárolási végzésre vonatkozó uniós eljárást, mely norma a formájára való tekintettel - lévén, hogy rendeleti szabályozást nyert - közvetlenül alkalmazandó a tagállamokban.

A Rendelet hatálya megfelelően illeszkedik az igazságügyi együttműködés keretében korábban elfogadott uniós eljárások tárgyi hatályához, és egyezés figyelhető meg a tekintetben is, hogy a számlazárolási végzés kibocsátására kizárólag tagállamközi ügyek vonatkozásában van helye. A végzés kibocsátásának feltételei nem feltétlenül azonosak a Vht. 185.-189. §-aiban meghatározott feltételekkel és a Rendelet, valamint a Vht. egymáshoz való viszonya az alkalmazás kérdésében is joggal vethet fel kérdéseket. További elmélkedésekre adhat okot a Rendelet szabályainak a Pp. rendelkezéseivel, valamint az elektronikus ügyintézés és a bizalmi szolgáltatások általános szabályairól szóló 2015. évi CCXXII. törvény alkalmazandó normáival való összevetése. Előadásomban ki kívánok térni továbbá arra, hogy mely anyagi jogi biztosítéki formák felelhetnek meg Rendelet 12., illetve 38. cikkeiben meghatározott biztosítéknak, illetve alternatív garanciának.

*Kulcsszavak***:** biztosítási intézkedés, számlazárolás, európai polgári eljárásjog

EUROPEAN IDENTITY – THE MISSING LINK?

Luca BOROS
PhD-Student
National University of Public Service
Research area: Comparative Constitutional Law, European Constitutional Law
bl.borosluca@gmail.com

The European Union was established under the aegis of finding peace and avoiding another World War. During the time the tools of the Union to create a unified Europe have become both legal and economic instead of becoming moral or intellectual. The reason behind this evolution is more or less obvious: the fact that the European Union is a sui generis creature includes not only the possibility of establishing something new and unique but also the lack of stable basics for the people who are actually the building element of the European Union. And without these foundation (call it now the common European identity), the only possible way to hold it together were the legal and economic regulations.
The problem is that without the feeling that we, Europeans, all have something in common, nothing seems resolvable on a longer term. Even if we do not say it out loud, the reason why we cannot give adequate answers to our questions and crisis is that we don't know exactly what is European (acceptable) and what is not (unacceptable). That's why, despite all of the urgent problems of the European Union, several scholars believe that the question of the European identity should be on the agenda.
In his well-known book, the National Identity, Anthony D. Smith claims that the national identity is originated from seven different elements: common historical territory, common myths and historical background, common mass culture, common right and obligations and common economy with the right of free movement of the people. The presentation aims to go through these seven criteria and examine whether is there any chance to create a European identity just as the national was created according to inter alia Benjamin Constant and Renan Ernest.
"United in diversity." The motto of the European Union highlights what could be the biggest strength of the Union and what is its one of the biggest problem recently. If there is a chance to find the way to create a common identity, we should start work on it now. If there isn't we should ask ourselves, is it even possible to maintain something which is not able to determine itself?

Keywords: European Union, European identity, Anthony D. Smith

NEMZETKÖZI HÁTTÉR AZ ELEKTRONIKUS ADATOK VILÁGÁBAN

Dr. IDZIG Izabella
PhD-hallgató
Széchenyi István Egyetem Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola
Szerző kutatási területe, témája: Büntetőeljárásjog, elektronikus bizonyítékok
dr.idzig.izabella@gmail.com

Jelen kutatásom a büntetőeljárásban felmerülő elektronikus bizonyítékokkal foglalkozik, ez alapján kívánom a doktori értekezésemet elkészíteni, melynek témája az elektronikus bizonyítékok, vagyis elektronikus adatok büntetőeljárásban történő felhasználásának lehetőségei, módjai.
A témaválasztásom indoka, a bűncselekmények felderítése kapcsán elérhetővé váló elektronikus bizonyítékok egyre erősödő jelenléte a hazai büntetőeljárásokban.
A dolgozat célja a nyomozás során beszerzett, illetve az az után felmerülő elektronikus formában lévő bizonyítékok bírói szakban történő felhasználásának, kezelésének és értékelésének, ennek a mikéntjének a bemutatása
Ahhoz, hogy ezen bizonyítékok, adatok felhasználásról és felhasználhatóságáról tudjuk értekezni, szükséges bemutatni és megvizsgálni az ilyen típusú bizonyítékok miben lévőségét, fajtáit, megjelenési, rögzítési, rendelkezésre bocsátási és felhasználási módjait, mivel ezek a magyar eljárásokban szinte egyáltalán nem ismertek, hiszen olyan új típusú formátumban jelennek meg, amelyeket eddig bűnjelraktárakban és bűnjeljegyzékekben nem találhattunk meg.
A témakörben fontos fogalmak bemutatása körében azok magyarázatát, esetleges rendszerbe foglalásukat, és a rendszerben elhelyezésüket kívánom elvégezni.
A bűnözés internacionalizálódása kapcsán ezen új típusú bizonyítékok feltalálási helyei eltérő, egymástól akár több száz vagy több ezer kilométerre is lehetnek, különböző, akár több ország jogrendszere és fennhatósága alá is tartozhatnak. Ezen világszerte megjelenő adatok beszerzése nehézségbe ütközhet, különösen, ha a nyomozás alatt nem teljes körűen kerülnek feltérképezésre és beszerzésre az elektronikus adatok és bizonyítékok, vagy ha bírósági szakba lépés után merülnek fel akár magyar, akár külföldi eredetű adatok és bizonyítékok, így azokat már a bíróságnak, az eljáró bírónak szükséges felkutatni és az ügy részévé tenni. Ezekben az esetekben felmerül a nemzetközi együttműködés, adott esetben nemzetközi jogsegély alkalmazása, mely jogintézményeket a büntetőeljárás sikeres lefolytatásához és a bizonyítékok beszerzéséhez szükséges mértékben, egy fejezetben kívánok bemutatni.
Ez a nemzetközi szabályozási háttér lesz a Tavaszi Szél Konferencián tartandó előadásomnak és a megjelenő publikációmnak a témája.
Értekezésemben az elektronikus bizonyítékok fenti rendszerű bemutatása után azoknak a büntető eljárások során való felhasználhatóságát, megjelenését és kezelését kívánom vizsgálni, kitérve arra a kérdésre, hogy ezen bizonyítékok megbízhatósága milyen szempontok szerint ellenőrizhető.
A beszerzés és felhasználhatóság kapcsán felmerülő jogi szabályozási kérdések, lehetőségek és szükséges engedélyek témakörében felmerülő anomáliákat kívánom megválaszolni.
Értekezésemben bemutató, leíró és elemző-összehasonlító módszereket kívánok használni.
Kutatásom célja az elérendő eredményeken keresztül a hazai büntetőeljárásokban a bírói szakban megjelenő elektronikus bizonyítékok fogalmának megismertetése, ezen bizonyítékok fajtáiknak megfelelő kezelésének elősegítése, így felhasználásuk eredményességének fejlesztése, illetve az elektronikus bizonyítékokkal kapcsolatos ismeretek szélesítése a büntetőeljárások folyamán.

Kulcsszavak: büntetőeljárás, elektronikus bizonyíték, nemzetközi együttműködés

AZ ÁLLAMÉPÍTÉS KIHÍVÁSAI AZ ÉSZAK-AFRIKAI ÉS KÖZEL-KELETI ORSZÁGOK ESETÉBEN

TÓTH Zoltán Balázs
PhD-hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem
Kutatási terület: Gazdasági biztonság
toth.zoltanbalazs@gmail.vom

Az Arab tavaszt forradalmi és megmozdulási hullám lángba borította az észak-afrikai és közel-keleti régió országait. Évtizedeken keresztül stabil rezsimek dőltek meg, és egyes országokban – Líbia, Szíria, Irak – a társadalmi feszültségek belső fegyveres konfliktussá nőtték ki magukat. A polgárháborúval sújtott országok központi kormányzatai elveszítették az állam teljes területe feletti ellenőrzést, ami a militáns és terrorista csoportok térnyerésének, többek között az Iszlám Állam proto- állammá történő fejlődésének kedvezett.
A fegyveres konfliktusok aktivizálták mind a regionális hatalmi viszonyok alakításában érdekelt környező országokat, mind pedig az Egyesült Államokat, Oroszországot, és számos európai országot is. A külföldi intervencióban érdekelt felek elképzelései jelentősen eltérnek egymástól, többek között közvetlenül, vagy közvetett módon ez is hozzájárul a fegyveres konfliktusok folytatásához.
A konferencia előadás a fegyveres konfliktussal sújtott országokra fókuszál abból a szempontból, hogy milyen kilátások nyílnak az államépítésre. A több éve tartó katonai-politikai megosztottság okán kétségtelen, hogy ezen államokat újra kell szervezni, ugyanakkor a konszolidáció iránya meglehetősen képlékeny.
Az államépítés folyamatában érdekeltek lehetnek a környező országok, a világpolitikát meghatározó országok, az Európai Unió, valamint nemzetközi és regionális szervezetek egyaránt. A probléma viszont ugyanaz, mint jelenleg: a számos szereplő eltérő koncepciók mentén építené fel a régi-új államot, ennélfogva az érdekellentétek belátható időn belül nem tudnak feloldódni.
Az államépítés megvalósításához feltétlenül szükséges megismerni azokat a törésvonalakat és hatalmi érdekeket, amelyek mentén az egymással szemben álló felek felsorakoznak. Az Európai Uniónak a földrajzi közelség okán kiemelten fontos számba venni azokat a határokon átívelő kockázatokat, amelyek az államépítés megkezdése előtt okoznak kihívást – migráció, drog-, és fegyvercsempészés, terrorizmus, stb. –, illetve az államépítés folyamatában jelentkeznek – például a nyugati eszméket elutasító elit hatalomra kerülése. A kockázatértékelés nem öncélú, hiszen az Európai Unió napjainkban is elszenvedője a fegyveres konfliktusoknak – mint például migrációs válság, regionális gazdaság és kereskedelem zsugorodása okán.
A kockázatok megismerésével akár az Európai Unió, akár a tagállamok többségét is tömörítő NATO felkészülhet a közeljövő kihívásaira. Ráadásul a kockázatok tudatában elkerülhetővé válhatnak a leendő államépítési folyamat során elkövethető hibák. Hogy ehhez milyen tényezőket szükséges megismerni, mennyire mélyen kell beleásni magunkat a regionális hatalmi viszonyok vizsgálatába, a konferencia előadás fő vonalát kívánja képviselni.

Kulcsszavak: államépítés, fegyveres konfliktus, Európai Unió

AZ EURÓPAI UNIÓ KÜLPOLITIKÁJA A LOJALITÁS ELVÉNEK TÜKRÉBEN

GONDOLA Csaba
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem Marton Géza Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola

A Doktoranduszok Országos Szövetsége által szervezett Tavaszi Szél elnevezésű konferencián előadásom célja, hogy doktori kutatómunkám alapvetéseit mutassa be, nevezetes azt, hogy az Európai Unió külkapcsolatait, kiváltképp annak külkereskedelmét miként befolyásolja az Európai unió működéséről szóló Szerződés 4. cikk (3) bekezdésébe foglalt lojalitási alapelv. Ezt elsődlegesen abból a szemszögből vizsgáljuk, hogy az Európai Unió kizárólagos hatáskörébe tartozó közös kereskedelempolitika a nevezett alapelvet figyelembe véve mekkora mozgásteret hagy tagállamok számára arra, hogy önálló gazdasági tevékenységet folytassanak harmadik államok irányába, illetve, hogy ennek a mozgástérnek a határai pontosan hol találhatók meg. Az előadás kitér arra, hogy pontosan mit is értünk az Európai Unió külpolitikája alatt, hogy hogyan viszonyul egymáshoz a Lisszabon óta egységes alapelvi és célrendszerre helyezett közös kül-és biztonságpolitika, valamint a közös kereskedelempolitika, illetve, hogy ez az egységesítés milyen gyakorlati problémákat idéz elő. Bemutatásra kerül továbbá, hogy a különböző külső relevanciával járó Uniós tevékenységek szerződések szerinti minősítése milyen kihívások elé állítja az egyes intézményeket, valamint tagállamokat és, hogy a tagállamok milyen értelmezési módszerekkel igyekeznek áttörni a reájuk szabott szűkös keretet. Az előadás a továbbiakban ezt a tagállami igyekezetet veti össze a lojalitás által megkívánt –bár koránt sem egyszerűen meghatározható- magatartásformával és egyben rámutat arra, hogy a puszta formális jogértelmezés esetében a tagállamok, mitöbb bizonyos esetekben az Uniós intézmények is igen gyakran kerülnek szembe a rájuk normatív hatállyal bíró alapelvvel. Végezetül az értekezés rávilágít arra a tényre, hogy az egyes tagállamok által folytatott külpolitikai és külkereskedelmi törekvések gyakorta nem részesülnek egységes, egyenlő elbírálásban az Európai Unió, valamint a többi tagállam részéről.

REGIONÁLIS ÁLLAMI TÁMOGATÁSOK, AVAGY MEDDIG TERJED A TAGÁLLAMI MOZGÁSTÉR?

Dr. WÁGNER Tamás Zoltán
PhD-hallgató
Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Jog- és Államtudományi Kar
Kutatási terület: Protekcionizmus
wagnertomi@freemail.hu

Az állami gazdaságpolitika egyik sarokkövének számít, hogy az adott kormányzat saját maga határozhatja meg, hogy az egyes támogatásokat hol és milyen mértékben alkalmazza. Azonban az uniós jog szigorú előírásokat tartalmaz az állami támogatásokra vonatkozóan: főszabály szerint a tagállamok nem élhetnek ezzel az eszközzel. Ugyanis az ilyen lépések veszélyeztethetik a belső piac integritását. Ennek ellenére az EUMSZ 107. cikke az általános tilalom mellett szűk körben kivételeket fogalmaz meg. Ezek közül az egyik az ún. regionális támogatások kérdésköre, ami szoros összefüggésben áll az EU regionális politikájával is. Ennek legfontosabb célkitűzése, hogy a leszakadó vagy elmaradott régiók felzárkózzanak a gazdagabbakhoz, csökkentve ezzel az Unióban fennálló társadalmi egyenlőtlenségeket. Alapelvei között pedig többek között az is szerepel, hogy az uniós támogatások nem léphetnek a tagállamiak helyébe (addicionalitás): a programozási időszakban ezeket fenn kell tartani, melyet az időszak közepén és végén az Európai Bizottság ellenőriz. Ez utóbbi könnyen ellentétbe kerülhet az uniós versenypolitikával, mivel ezen keresztül a tagállamok megkísérelhetik kijátszani a szigorú szabályozást. Ugyanakkor a strukturális és kohéziós alapoknak döntő mértékben az újonnan csatlakozott keleti tagállamok a kedvezményezettjei, amelyeknek számos tekintetben ez az egyetlen lehetőségük a valódi felzárkózásra (e tekintetben külön érdemes kiemelnünk Írországot, mint pozitív példát). Viszont ennek kapcsán azt is meg kell említenünk, hogy ezzel multinacionális vállalatok letelepedését is elősegíthetik, számos esetben indokolatlan állami támogatást nyújtva. A legfőbb érv pedig az, hogy mindez munkahelyeket teremt az adott régióban.
Az uniós intézmények, mindenekelőtt a Bizottság komoly dilemma elé kerül ezekben az ügyekben: megszorítóan értelmezze az uniós szabályokat vagy teret engedjen az egyes tagállami fejlesztéspolitikáknak? Előbbi esetben azt kockáztatja, hogy végső soron ellehetetlenítheti a regionális politika célkitűzéseit. Utóbbi tekintetben pedig a belső piac integritása kerülhet veszélybe. Létezik-e aranyközépút? Vajon össze lehet-e mindezen szempontokat egyeztetni?
Tanulmányomban többek között ezekre a kérdésekre is keresem a választ. Ennek során ugyanakkor figyelembe kell venni azt a tényt is, hogy az uniós jogrend napjainkban olyan területekre is kiterjed, amelyek korábban a tagállami szuverenitáshoz tartoztak. Mindezek kapcsán adódik a kérdés: vajon meddig terjed a tagállami mozgástér?

Kulcsszavak: versenypolitika, belső piac, állami támogatás, regionális politika, tagállami mozgástér

SZERBIA CSATLAKOZÁSA AZ EURÓPAI UNIÓHOZ A BERLINI FOLYAMAT TÜKRÉBEN

BUKVA Kármen
PhD-hallgató
Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: Szerbia geopolitikai kihívásai az Uniós csatlakozás tükrében
bukva.karmen@juris.u-szeged.hu

Az Európai Uniót állandó és dinamikus fejlődés, valamint folyamatos átalakulás jellemzi, ezért érdemes figyelemmel kísérni olyan államokhoz fűződő kapcsolatát, amelyek belátható időn belül csatlakoznak hozzá. Egyre több nyugat-balkáni állam szeretne az Európai Unió tagjává válni, de egyre szigorúbb feltételrendszer alá vetik az újonnan társulni kívánó államokat. A majdnem végeláthatatlan csatlakozási folyamat révén az államok veszíthetnek motivációjukból, amit az Unió a perspektívája növelésével gátolhat meg.
Fő fókuszt a Szerbiai Köztársaság kapja, ahol elsődleges prioritásként az Uniós csatlakozás kérdésköre van napirenden, illetve legfőbb külpolitikai céljaként tekinti a teljes jogú uniós tagság elnyerését. Az uniós vívmányok fejezeteire irányuló értékelés mellett a szerző kitér arra, hogy Szerbia hogyan képes rendezni a konfliktusait, milyen kompromisszumokat köt Koszovóval és milyen mértékben tesz eleget az Unió elvárásainak. A kérdés már csak az, hogy egészen konkrétan ez milyen előnyökkel jár egyik, s a másik fél számára. Ezzel szemben az EU feladata, hogy növelje vonzerejét a nyugat-balkáni államok számára, illetve, hogy megfelelő makropályán tartsa az érintett országokat, hiszen a dinamikus fejlődésnek nem szabad megtörnie. Ezt a folyamatot nevezzük Berlini folyamatnak. A fogalmak letisztázása mellett fontos kiemelni, hogy maga az eljárás nem elég Szerbia Uniós csatlakozásának beteljesedéséhez, de legalább segíti az integrációt és fenntartja ezen államok uniós perspektíváját.

Kulcsszavak: Szerbia, csatlakozás, Európai Unió, Berlini folyamat.

EVALUATION OF "JUDGE MADE LAW" IN THE PRACTISE OF THE HUNGARIAN CONSTITUTIONAL COURT

Rita Tünde GALÁNTAI
PhD-Student
Eötvös Loránd University Doctoral School of Legal Studies
Research area: Lawmaking in judicial practice
gritatunde@gmail.com

Background: In continental legal systems, such as the Hungarian legal system, the task of the court is to enforce the law, in which course the law must be interpreted. The meaning of judicial interpretation, however, cannot be simply defined, it is difficult to give precise description of the cases when, instead of the interpretation of the law, judges make the law. Judicial law making rises a number of constitutional issues related to the fundamental requirement of the rule of law, for example, the separation of powers, or the prohibition of the retroactive legislation.
Method: The decisions of the Hungarian Constitutional Court were reviewed between 2012-2017, according to the cases published on the website of the Constitutional Court, and the occurrence of „judicial law", „judge-made law", „judicial law-making", „gaps in law" and related Hungarian terms were examined. The selected cases were further analyzed and classified according to the person submitted the petition, the type of petition, the constitutional law provisions that served as a base of the petition, and the decision of the Constitutional Court.
Results and conclusions: Related to the total number of cases completed by the Constitutional Court in a given year, around 5 percent was the average number of petitions in which the „judicial law making" or similar terms were used as the base of the constitutional violation. Most of these petitions were constitutional complaints. A low number of cases were submitted by judges, stating that the decision ensuring uniformity of the Supreme Court of Justice, related to the actual ongoing case, is contrary to the Fundamental Law, because the Supreme Court of Justice exceeded the limits of interpretation.
Constitutional Court did not question theoretically the existence of judicial law making and its constitutional relevance, Constitutional Court gave even a definition and description for this phenomenon. However, the possibility of the examination of this question in concrete cases was dramatically narrowed. More than 90 percent of the submitted petitions were rejected without any substantive examination. The Constitutional Court strongly restricted the scope of those Fundamental Law's provisions that can be relied on in the constitutional complaint. According to the decisions of the Constitutional Court, the right for the rule of law, in its general meaning, cannot be the base of a constitutional complaint, since it does not belong to the fundamental rights of a natural person, only its concrete forms, such as the prohibition of the retroactive law making, can indicate the violation of the fundamental rights. Furthermore, in the view of the Constitutional Court, the examination of the Supreme Court of Justice's decision ensuring uniformity is theoretically not possible in a constitutional complaint, since it imposes an obligation on the courts and not on the persons. In the reviewed decisions, Constitutional Court generally refrained from criticizing the judicial interpretation of the law, avoiding the infringement of judicial independence and the extension its own function and powers.

Keywords: judge made law, Hungarian Constitutional Court, rule of law, separation of powers

KÉT URALKODÓ ESZME CONCHA GYŐZŐ ÁLLAMBÖLCSELETÉBEN

VASAS Tamás
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem Marton Géza Állam –és Jogtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület állambölcselet, politikai filozófia
englander89@gmail.com

Előadásomban **Concha Győző(1846-1933):** ***A konzervatív és a liberális elv*** című tanulmányát szándékozom bemutatni, mint eszmetörténeti szempontból jelentős értekezést, valamint annak teoretikai tartalmát tervezem ismertetni. PHD - kutatásom alanya, Concha Győző jogfilozófus eme két kiemelkedő jelentőségű, politikai filozófiai szempontból értékelendő irányzatoknak a hazai, XIX. századi és XX. század eleji megjelenéseit vizsgálja az elemzett értekezésben. Ezen belül külön relevanciával bírnak, véleményem szerint, Concha részéről az *állam*, a *társadalom*, a *jog,* és a *politika* fogalmainak definitív meghatározási kísérletei, melyeknek bemutatását szintén tervezem előadásomban. *Concha Győző* értekezésében a két elemzett irányzat diverzitását, ugyanakkor egymásra utaltságát, komplementer viszonyát is elemzi, és részletes kitekintéssel interpretálja a brit konzervativizmus XVIII.-XIX. századi halladó szellemű irányzatának politikai produktumait, ezeknek a konzekvenciáit érdemes figyelembe venni, összehasonlítva azokkal a megállapításokkal, amelyeket *Concha* a két eszme hazai érvényesülésével kapcsolatban rögzít azok szerepéről a politikai és államböcseleti gondolkodás fejlődésében. A hazai eszmetörténeti bölcselet XIX-XX. századi formálódásában, a konzervativizmus és a liberalizmus fogalmainak meghatározásában *Concha* kiemelt szerepet tulajdonít **Szekfű Gyula: Három nemzedék** című művének, az ezzel kapcsolatos megállapításait, és a *Három nemzedék* következtetéseivel kapcsolatos álláspontjának ismertetését is fontosnak tartom a téma szempontjából. Továbbá érdekes analitikus és komparatív értelmezési szempont *Concha* gondolkodásában a történelmi keresztény egyházak fejlődéstörténetének és az elemzett eszméknek a kapcsolata, kifejezetten annak a jelenségnek a vizsgálata, amely elméleti összefüggést és kölcsönhatást feltételez a történelmi vallásosság és egyháziság fejlődése, valamint a liberális, illetve konzervatív irányzatok befolyásoló hatásai között. Ezek a tendenciák jelentős mértékben meghatározták *Concha* szerint a modernkori magyar államszervezet fejlődésének az irányvonalait is.

Kulcsszavak: eszmetörténet, konzervativizmus, liberalizmus, állam, társadalom, jog

A RENDELKEZÉSI ALAPELV ASPEKTUSAI AZ ELSŐFOKÚ POLGÁRI PERES ELJÁRÁSBAN

Dr. MÉSZÁROS Pál Emil
tanársegéd
Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Büntető és Polgári Eljárásjogi Tanszék
Kutatási terület: A polgári jog alapelveinek és a polgári eljárásjog alapelveinek kapcsolódása illetve azok alkalmazása a polgári peres és nemperes eljárásokban
meszaros.pal@ajk.pte.hu

A rendelkezési elv a fél azon jogát jelenti, miszerint a polgári peres eljárás során a fél határozza meg az eljárás megindítását, személyi és tárgyi feltételeit illetve részben az eljárás kereteinek meghatározását.
A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény által – a törvény hatályba lépésétől a rendszerváltozásig – meghatározott szocialista rendelkezési jogot felváltotta a demokratikus jogállamokban ismert rendelkezési jog elve, amelyet az Alkotmánybíróság az önrendelkezés jogából vezetett le, hiszen az eljárásjogi értelemben vett rendelkezési jog annak egyik aspektusa. A rendelkezési joggal kapcsolatos értelmezés a jogirodalom és a jogalkalmazás szempontjából is legjelentősebben a rendszerváltozáskor változott meg. A 2016. évi CXXX. törvény hatálybalépésével a rendelkezési jog törvényi definíciója elvontabb lett, azonban a joggyakorlat és a jogirodalom által tett alapvetéseket megtartotta. A polgári peres eljárás alapvető struktúrájának megváltoztatása és így az egyes jogintézmények módosítása, kiegészítése illetve új - a magyar polgári perjog által eddig ismeretlen - jogintézmények bevezetése indokolttá teszi a rendelkezési jog értelmezését és annak bemutatást az egyes jogintézményekkel összefüggésben. Rendelkező cselekményeknek tekintjük különösen a kereseti kérelem előterjesztését, a keresetváltoztatást, módosítást, a viszontkeresetet, a jogról való lemondást illetve elismerést, az egyezségkötést vagy például a kereseti kérelemtől történő elállást.
Álláspontom szerint a rendelkezési jog tartalmának megvizsgálása, meghatározása az új polgári perrendtartás hatályba lépése miatt időszerű és szükséges. Azonban a rendelkezési jognak az egész törvénykönyvre történő elemzése – terjedelme és összetettsége miatt – jelen tanulmányban nem célszerű, így jelen esetben a rendelkezési jogot, mint alapelvet az elsőfokú eljárásra vetítve és arra leszorítva vizsgálom meg.

Kulcsszavak: Rendelkezési jog, 2016. évi CXXX. törvény, elsőfokú eljárás, rendelkező cselekmények

CYBERCRIME, A JELEN ÉS A JÖVŐ KIHÍVÁSAI

Dr. BENDES Ákos, TORMA Adrienne
PhD-hallgató
Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar
Kutatási terület: A digitális adat, mint digitális bizonyíték
bendes.akos@ajk.pte.hu

A számítástechnika számos előnye mellett rendelkezik egy úgynevezett sötét oldallal is. Sajnos a mai modern világban a mindennapi életünk szerves részét képezi a számítógépes bűnözés, az elektronikus és/vagy az online környezetben elkövetett jogellenes cselekmények.
Napjainkban bárki könnyedén lehet tettes és áldozat is, vagy akár egyszerre mindkettő. A lehetséges bűncselekményeket a teljesség igényével nem lehet felsorolni, ugyanis akár naponta tud egy új típusú bűncselekmény megjelenni, vagy akár a meglévők kombinációja alkot egy eddig ismeretlen vagy nem szabályozott cselekményt.
Maga az elkövetés megvalósulhat tevéssel és nem tevéssel is. Nem szükséges maga a bűncselekmény elkövetésének a szándéka, véletlenszerűen is el lehet követni, anélkül, hogy a tettes tudata átfogná. Természetesen a tipikus esete a szándékos elkövetés, amikor az elkövető tudatában van a cselekményével, és ezt vágyva követi el. A cybercrime szó maga rendkívül széles tartalommal bír, pontos meghatározása talán lehetetlen is, mégis egy megfelelően széles és rugalmas megfogalmazás esetén lehetőség nyílik egy használható és naprakész fogalom megalkotására.
Az online bűncselekmények egyik legfelkapottabb területe a gyermekpornográfia, amely a kibertérben elkövetett bűncselekmények közül a legnagyobb közfelháborodást és megbotránkozást keltő bűncselekmény. Mégse mondhatjuk, hogy az internet hozta létre ezt a jelenséget, mert deviáns viselkedésű emberek korábban is léteztek. Vagyis az igény adott volt és úgymond megvolt a felvevő piac erre a „termékre", az internet pedig megteremtette a közeget, ahol a kereslet és a kínálat találkozott. Ezek az általában rejtőzködő emberek el tudnak bújni külvilág elől mégis ki tudják élni azokat a vágyaikat, amelyeket korábban még csak elképzelni sem mertek. A magyar szabályozás nem veszi át, nem ülteti át az uniós szabályozást, hanem saját jogi szabályozásának alapján jár el ezekben az ügyekben. Amennyiben joghézagot vagy ellentmondást észlel benne, abban az esetben fordul az uniós joghoz a probléma orvoslására. Átlagosan a nemi élet, és szabadság elleni büntetőeljárások az összes büntetőeljárás 1 százalékát teszik ki, amely a teljes eljárási rendszert nézve egy elég alacsony szám. A megdöbbentő adat, hogy a gyermekpornográfiával érintett büntetőeljárások száma viszont ebből 47 százalékot ölel fel. Vagyis a gyermekpornográfia az adott területen a legelterjedtebb bűncselekmény. Áldozatai a gyermekek, akik teljesen ki vannak szolgáltatva a deviáns viselkedéseknek és szinte teljesen védekezésre képtelenek.
Az elmúlt év leggyorsabban növekedő számítógépes fenyegetését vitathatatlanul az RANSOMWARE-ek, azaz a zsarolóvírusok jelentették, és ne legyenek illúzióink ez idén sem lesz másképp. Az ilyen kártevők erős titkosítási algoritmusokkal teszik használhatatlanná a file-okat, és a dekódoló kulcsért váltságdíjat követelnek, amelyet általában Bitcoinban kell kifizetni.
A kibertér számos lehetőséget ad a zsaroláson kívül a zaklatásra is, amelynek egyre több fiatal esik áldozatául. Amíg régen egy iskolai vagy munkahelyi zaklatás esetén haza lehetett menni a biztonságos otthonba vagy éppen a biztonságos munkahelyre, jelen digitális világban a zaklatók bárhol elérik az áldozatukat online, és lehetetlen a menekülés.

Kulcsszavak: büntetőeljárás, büntetőjog, családjog, cybercrime, digitális

MEDIÁCIÓ A JOGI OKTATÁSBAN

Dr. BORBÁS Eszter
Pécsi Tudományegyetem Állam és Jogtudományi Kar Polgári Jogi Tanszék
Kutatási terület: Polgári jogi felelősség, Mediáció
borbas.eszter@ajk.pte.hu

A mediáció közvetítést, egy speciális konfliktuskezelő, alternatív vitarendező módszert jelent. Az eljárásban a mediátor a felek közti vitában semleges harmadik félként segíti a konfliktushoz vezető okok feltárását, mederben tartja a felek mindegyike számára előnyös megállapodáshoz vezető folyamat alakulását.
A közvetítés azóta létező intézmény, mióta a társadalomban maga a konfliktus jelen van. Gyökerei az ősi közösségekből erednek, ahol a konfliktusok feloldásának mindennapi eszközeként használták. A mediáció mai értelemben alkalmazott formája az USA-ban az 1960-as évek elejétől, Nyugat-Európában pedig az 1980-as években jelent meg. Hazánkban a mediáció meghonosodását a demokratikus átalakulás tette lehetővé. A mediációs eljárásra vonatkozó hatályos rendelkezéseket a közvetítői tevékenységről szóló 2002. évi LV. törvény tartalmazza.
A mediációs ismeretek elsajátítása, korunk jogászképzésének nem része. Álláspontom szerint, azonban a jövő generációinak – így különösen a társadalomtudományok leendő doktorainak- páratlan lehetősége és egyben nemes küldetése lehet, hogy „win-win" kimenetet megvalósító mediációval váltsák fel a versengésen és rivalizáláson alapuló konfliktuskezelést, problémamegoldást. A 2017/2018. tavaszi félévtől (egy szintén jogász és mediátor végzettséggel is rendelkező kolléganővel karöltve) indított mediációs tárgyú gyakorlati szeminárium elindításának célja olyan újfajta gyakorlati kurzus megteremtése, amely konkrét szituációs gyakorlatokon keresztül ismerteti többek között a mediáció szakaszait, a konfliktuselmélet téziseit, a szükséglet-érzelmek feltárását vagy a konfliktuskezelés módszereit. A különböző pozícióban levő személyek a mediáció alkalmazásával képessé válhatnak arra, hogy pl. a kulturális vagy egyéb különbségekből adódó érdekellentéteket kezelni tudják. A szemináriumok alkalmával nagy hangsúlyt fektetünk az elméleti alapok gyakorlati úton való elsajátítására, erre épül a tárgyi tematika is. A kurzus alkalmával elsajátított mediációs ismeretek, technikák alkalmazhatók az élet számos területén, egyszerűbb családi, párkapcsolati konfliktusok feloldására, de a munkahelyi konfliktusok kezelésére is kiválóan alkalmas eszköz.
Előadásom alkalmával a mediáció szükségességét, széles körű alkalmazási lehetőségeit és friss szemináriumi tapasztalataimat, annak tematikáját, és néhány gyakorlati feladatot osztanék meg az érdeklődőkkel. Bízom abban, hogy a konfliktusok feloldásának hatékonysága növekedhet, a mediációs módszerek szélesebb körű elterjedése olyan szemléletváltásra adhat módot a jövő jogásznemzedéke számára, amely a kapcsolatokat, mint értékeket, a konfrontációt, mint a kapcsolatok fejlődésének eszközét pozitívumként kezeli.

Kulcsszavak: Alternatív vitarendezési eljárás, mediáció, win-win, konfliktuskezelés

NEMZETKÖZI JOG ÉS UNIÓS JOG – NEMZETKÖZI JOG VAGY UNIÓS JOG? A KÉT JOGREND KAPCSOLATÁNAK BIZONYTALANSÁGÁBÓL FAKADÓ PROBLÉMÁK, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A KÖRNYEZETVÉDELEMRE

Dr. BENDA Vivien
PhD hallgató
Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog – és Államtudományi Kar Doktori Iskola

Az előadás és az abból készített tanulmány a nemzetközi jog és az Európai Unió jogrendje közötti korántsem egyértelmű kapcsolatot kívánja vizsgálni, különös tekintettel a környezetvédelemre, mely terület globális jellege kiemelten vezethet a két jogrend intézményei közötti hatásköri kollízióhoz.
A kérdés egyrészt felveti a tagállamok szuverenitásának problémáját, valamint az esetleges hierarchia meglétét a nemzetközi jog és az uniós jogrend között. Mivel nem alakult ki általánosan elfogadott doktrína, elsősorban a releváns ítélkezési gyakorlat vizsgálata nyújthat támpontot. Ennek keretében részletesebben kívánom vizsgálni a sellafield-i MOX-üzem esetét (Európai Bíróság, C-459/03 sz., Európai Unió Bizottsága kontra Írország). A nukleáris erőművekben energiaforrásként szolgáló úgynevezett MOX-ot előállító üzem létesítése által felvetett környezetvédelmi kérdések tisztázása érdekében Írország először az OSPAR-egyezmény alapján kívánta rendezni a jogvitát, majd az elutasítást követően, a Nemzetközi Tengerjogi Bírósághoz fordult. Ezt követően azonban az Európai Unió Bizottsága kötelezettségszegési eljárást indított Írországgal szemben, elsősorban arra hivatkozva, hogy a nemzetközi vitarendezés adott esetben a tagállam lojalitási kötelezettségének megszegéséhez vezetett, ugyanis az EK. 292. cikk és az EA. 193. cikk értelmében a tagállamoknak tartózkodnia kell a Szerződésekkel összefüggő viták unión kívüli vitarendezési módjainak igénybevételétől. Itt tehát jogvita rendezésének kulcsa abban állt, hogy az adott ügyben Írország által felhozott, az UNCLOS egyes releváns rendelkezéseire támaszkodó érvek a közösségi jog hatáskörébe tartoznak-e. Mivel az ügy Írország elmarasztalásával zárult, joggal vetődik fel az aggodalom, hogy az Unió túlterjeszkedett hatáskörén, egyfajta extraterritoriális jogalkotás megvalósítása által, mely adott esetben hátrányos lehet a tagállamokra nézve.
Az előadás célja többek között a MOX-eset által felvetett úgynevezett vegyes-szerződések problematikájának vizsgálata, melyekben egyrészt az Unió is részes fél, valamint a tagállamok is. Továbbá figyelembe kívánok venni más, a nemzetközi jog, illetve uniós jog terrénumát érintő eseteket, úgy mint a Sólyom – ügy vagy a „nyitott égbolt esetek", valamint a nemzetközi felhatalmazás eseteit.

AZ ALKOHOLISTÁKKAL SZEMBEN ALKALMAZHATÓ INTÉZKEDÉSEK AZ 1961-ES ÉS AZ 1978-AS BÜNTETŐ TÖRVÉNYKÖNYBEN

Dr. FOLTA Dóra
PhD-hallgató
Széchenyi István Egyetem Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: Büntetőjog
dora.folta@gmail.com

Az alkohol a legelterjedtebb legális drog Az alkohol fogyasztása olyannyira elterjedt és elfogadott, a társasági élet velejárójának tekinthető, hogy magát az alkoholfogyasztást magát nem tekintjük devianciának, az alkoholizmust viszont igen. Az idült alkoholizmust a társdalom elítélendőnek tartja, a lerészegedést viszont bizonyos alkalmak esetében tolerálja.
Az alkoholizmus tipikus menekülő, visszahúzódó devianciaforma. Fogyasztása eufóriát okoz, mely során a védettség érzése szállja meg az egyént. Az alkoholizmushoz vezető úton az első lépés az alkohollal, mint droggal történő megismerkedés, amit a próbálkozások szakasza követ. Ezt követő szakaszban következik a kiegyensúlyozott használat, melyet már a mértéktelen használat követ. Az utolsó fázis a függőség kialakulása, ahonnan már segítség nélkül nincs visszaút.
A hatályos jogszabályok akként rendelkeznek, hogy az alkoholistákkal szembeni jogkövetkezmények alkalmazásának feltétele, hogy az elkövető alkohol fogyasztással összefüggésben kövessen el bűncselekményt. Az ittas állapot a beszámítási képességet korlátozhatja vagy kizárhatja, tudatzavart állapotnak tekinthető. Ennek ellenére az esetek túlnyomó részében nem értékelhető büntethetőséget kizáró okként, amennyiben az elkövető saját elhatározásából került ittas vagy bódult állapotba. Ebben az esetben a büntetőjogi szankció mértékének meghatározásánál az ittas állapotban történő elkövetés súlyosító körülmény a BKv. 56. alapján.
Az alkoholistáknak és azoknak is, akik ittas állapotban követnek el bűncselekményt, a társadalom tagjainak megvetésével, elítélésével is egyértelműen számolnia kell.
Azonban az alkoholos állapotban történő bűnelkövetés, az alkoholizmus kezelése nem csak napjainkban fontos és aktuális téma. A Magyar Népköztársaság Büntető Törvénykönyvében már találunk ezzel kapcsolatos szabályozást. Tanulmányomban az 1961. évi V. tv. által szabályozott kényszerelvonó-kezelés jogintézményét mutatom be, elemzem az intézkedéssel kapcsolatban kialakult bírói gyakorlatot, valamit összevetem a zárt gyógyintézeti és rendelőintézeti kezeléssel kapcsolatos végrehajtási szabályokat.
Az 1961. évi Btk-ban szabályozott kényszerelvonó kezelést már a 60-as években bírálatok érték. Az alkoholisták kényszergyógyításával az új Btk. is foglalkozott, továbbra is fenntartotta az intézkedést, ugyanakkor az 1978. évi. IV. tv. az intézkedés elnevezését és a tartalmát illetően változásokat hozott.

Kulcsszavak: Alkoholista, intézkedés, alkohol elvonó intézkedés, kényszerelvonó kezelés, alkoholisták kényszergyógyítása

A „LEGFONTOSABB ÍGÉRET” MEGSZEGÉSÉNEK JOGKÖVEKEZMÉNYEI AZ EGYHÁZ ÉS AZ ÁLLAM PERSPEKTÍVÁJÁBÓL A XIX. SZÁZADI MAGYARORSZÁGON

KOLOSTYÁK Kamilla
BA-hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Államtudományi és Közigazgatási Kar
Kutatási terület: A házassági bontóperek szabályozása
kolostyakkamilla@hotmail.com

A társadalom legkisebb egysége és egyben alappillére a család, amelynek csírája a házasság. A család az emberi természet orgánuma, nem elég a gyermek születése, annak az igaz emberré való nevelése is komoly jelentőséggel bír. Ezen túl két ember tartós együttélésére azért is szükség van, mert az ember megkívánja a nemek kölcsönös támogatását és rendelkezik a szeretet kizárólagos vágyával. Az életük hanyatló szakaszában egymást támogató segítségre van szükség. Mindez csak az életre szóló legfontosabb ígéret megtartásával, az örök hűséggel valósítható meg. Látható, hogy a házasság, család, gyermek elválaszthatatlan fogalmak és azok egységének a fenntartása komoly társadalmi feladat. Ennek érdekében minden időkre visszamenőleg találhatunk egyházi, polgárjogi és büntetőjogi intézkedéseket.
Sajnos napjainkban a házasság stabilitásának gyengülése tapasztalható, ez a folyamat a II. világháború után vette kezdetét és napjainkra aggasztó mértékűvé vált. Tömeges a válás, kevesebb a házasságkötés, sok a sérült gyermek és felnőtt. A jelenség a társadalmat alapjaiban rázza meg. A tapasztalt tragikus élethelyzetek nagyon megérintettek és egyben az érdeklődésemet is felkeltették, hogy mit csináltak egykor másként és hol csúszott ilyen jelentős hiba a gépezetbe, amelynek számos család áldozatául vált.
Kérdéseim megválaszolása érdekében kezdtem el kutatásomat, amely arra irányult, hogy mélyrehatóan megismerjem a házassági köteléki jogot, kiemelt figyelmet szentelve a Codex Iuris Canonici-ban és az 1894. évi XXXI. törvénycikkben foglaltakra, valamint az 1878. évi V. törvénycikk „A szemérem elleni bűntettek és vétségek” című fejezetére. Az elméleti hátteret megismerve levéltári gyűjtőmunkát végeztem és az 1830-1910 közötti időszakban keletkező házassági köteléki perek iratait tanulmányoztam. Vizsgáltam a válások gyakoriságát, indokait, kiemelten fókuszálva arra, hogy a házasságtörés, mint bontó ok milyen arányban fordul elő és, hogy azok végül hány esetben fejeződnek be büntetőjogi perrel. Természetesen feljegyzésre került a válást kezdeményezők neme, a házasfelek vallása és foglalkozása is.
Az adott időszakból talált megközelítőleg százhatvan bontóper tizenhat százaléka végződik elválasztással, hét százalék elutasításra kerül és közel nyolcvan százalékról nem áll rendelkezésre az ítéletről szóló adat. A feleségek által beadott válókeresetekben válóokként az agresszió és a házasságtörés szerepel leggyakrabban. A férfiak esetében a brutalitásról ritkán esik szó, ők a hűtlen elhagyásra és házasságtörésre hivatkoznak a legtöbbször. A dokumentumokból kiderül, hogy a perek nagyon hosszúra nyúlnak és az is, hogy a házastársak sok esetben már régóta külön élnek. Az is jól látható, hogy egykor is voltak rosszul sikerült házasságok, de az emberek toleránsabbak voltak egymással szemben és az egymásra utaltság is nagyobb volt. A házasság felbontásához csak súlyos esetben folyamodtak. A békéltetésre családon és egyházon belül is nagy hangsúlyt fektettek és elválasztás csak végső esetben történt meg.

A kutatás az Emberi Erőforrások Minisztériuma ÚNKP-17-1 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának támogatásával készült.

Kulcsszavak: házasság, család, egyház, bontóperek

POLITIKAI VAGY KÖZTÖRVÉNYES? MATUSKA SZILVESZTER PERE

Dr. DRÓCSA Izabella
PhD-hallgató
Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Jog- és Államtudományi Kar

Jelen tanulmányom a köznyelvben elhíresült ún. biatorbágyi merényletet követő büntetőeljárással foglalkozik, amelyet a rendelkezésemre álló levéltári forrásokból és a releváns, sajtóban megjelent cikkek alapján rekonstruáltam.
Röviden ismertetném a történeti tényállást, hogy látható legyen, milyen típusú bűncselekményről van szó: 1931. szeptember 13-án éjjel a biatorbágyi viadukt keleti részén lévő kőhíd fölött, a jobb oldali sín mellett egy 2 méter hosszú, ekrazittal töltött vascső került elhelyezésre, ami közvetlenül érintkezett a Bécsbe közlekedő gyorsvonattal, hatalmas robbantást okozva ezáltal. Az esetnek 22 halálos áldozata, és 15 sebesültje volt. A sebesültek elszállítását követően a Budapesti Csendőr Nyomozó Osztályának Parancsnoksága és a Királyi Államrendőrség, valamint a MÁV kirendelt szakértői kezdték meg a nyomozást, melynek eredményeképpen már a helyszínen megállapításra került az a körülmény, mely szerint a nyomok szándékos bűncselekmény elkövetésére utalnak. Mindezt tovább erősítette az a körülmény, hogy a bűncselekmény helyszínén a merénylő egy röpiratot is hagyott, melynek megfogalmazása alapján felmerült a gyanú, hogy az elkövető a kommunista ideológia híve volt. Kezdetben ismeretlen tettes ellen folytatódott a büntetőeljárás nyomozati szakasza, ám rövid időn belül kiderült a tettes személye: a robbantást Matuska Szilveszter kántor és tanító követte el, aki már a magyarországi merénylet előtt Ausztriában és Németországban is vonatbalesetet idézett elő, amelyek miatt 1932. június 17-én a bécsi országos büntetőtörvényszék nyilvános erőszakosság bűntette miatt 6 év szabadságvesztésre ítélte.
E büntetőeljárás számos olyan sajátosságot mutat, amelyből következtetéseket lehet levonni a két világháború közötti büntetőjog fejlődésére. A fent kifejtett cselekményből látható, hogy annak megítélése igen hamar politikai színezetet kapott, mert a sajtóban megjelent cikkek alapján látható, hogy elsősorban a kommunistáknak tulajdonították a bűntett elkövetését. Ennek köszönhető többek között az, hogy a bűncselekmény elkövetését követően statáriumot vezette be *A háború esetére szóló kivételes intézkedésekről rendelkező 1912. évi LXIII.* törvény alapján, amely felhatalmazta a kormányt, hogy háború idején, sőt már „a háború fenyegető veszélyének okából elrendelt előkészületek esetében" is különleges intézkedéseket tegyen, rendkívüli, a hadihelyzet miatt szükséges szabályokat léptessen életbe. Azonban álláspontom szerint ez az intézkedés aggályokat vet fel, hiszen tényként el kell ismerni a bűncselekmény súlyosságát, azonban háborús helyzet fennállásáról egyáltalán nem lehet beszélni ebben az időben. Másrészt felmerült a törvényi tényállás beazonosítása kapcsán, hogy robbantást politikai bűncselekményként kezelje az ügyészség, tehát ne a Csemegi-kódex, hanem A*z állami és társadalmi rend hatályosabb védelméről szóló 1921. évi III. törvény* (továbbiakban: Átv.) 1. és 2- §-ban meghatározott államfelforgatás alap-és minősített esete alapján emeljen vádat. Végül a törvényszék első fokon kizárta e körülmény fennállását, így Matuska Szilveszter az akkor hatályos büntetőkódexben szabályozott 22 rendbeli emberölés, illetve annak kísérlete miatt halálbüntetésre ítélte.
Tanulmányom szorosan kötődik kutatási témámhoz, amely a XX. századi magyarországi rendtörvényekkel és az ez alapján lefolytatott büntetőperekkel kapcsolatos, hiszen ez esetben a bíróság szűken értelmezte az Átv. rendelkezéseit, tehát kizárta a bűncselekmény politikai mivoltát.

HOMÁLYOS ARCOK, AVAGY A RENDŐRKÉPMÁST ÖVEZŐ JOGVITA AKTUÁLIS KÉRDÉSEIRŐL

Dr. HALÁSZ Csenge
PhD-hallgató
Miskolci Egyetem Deák Ferenc Állam-és Jogtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: A polgári jogi személyiségvédelem újdonságai és szankciórendszerének specifikumai
ha.csenge0701@gmail.com

Egy állam létéhez, és működéséhez elengedhetetlen a belső védelmi funkció hatékony megvalósulása. E tekintetben a rendőrség látja el a legkarakterisztikusabb feladatot, indokolt esetben olyan állami kényszereszközök alkalmazásával, amelyek szükségképpen együtt járnak az intézkedés alá vont jogalanyok személyiségi jogainak korlátozásával. Ezért időről-időre olyan eseményeknek lehetünk tanúi, melyek a közvélemény érdeklődésének homlokterébe kerülnek, mivel megkérdőjeleződhet az alkalmazott rendőri intézkedések szükséges vagy arányos volta. Hazánkban ékes példáját jelenti ennek a 2006 októberében kezdődött, budapesti tüntetéssorozat. Az akkor tanúsított rendőri intézkedések a közéleti viták kereszttüzében álltak, hiszen azonosító jelzés nélküli rendőrök könnygázt, gumilövedéket, és tompfát is bevetettek a tiltakozó tömeg résztvevői ellen.
A tanulmányom középpontjában álló jogvita azonban nem a 2006-os eseményekkel, hanem egy 2011-es internetes újságcikkel vette kezdetét. Az Index.hu internetes hírportál *„Rendvédelmi szakszervezetek tüntetése”* címmel számolt be az országos rendvédelmi szakszervezetek budapesti tiltakozásáról, melyhez olyan, a helyszínen készített fotókat mellékelt, melyeken négy, szolgálatot teljesítő rendőr arca kitakarás nélkül volt látható. A fotókon megjelenő rendőrök peres eljárást indítottak a weboldal szolgáltatója ellen személyiségi jogaik megsértése tárgyában. A bíróságnak olyan kérdésekre kellett válaszolnia, mint például, hogy lehet-e kitakarás nélkül megjelentetni a szolgálatot teljesítő rendőr arcképét valamely sajtótermékben? Közszereplő-e a rendőr? Mikor nem öncélú az ábrázolás? A közügyek szabad vitatását biztosító alapjog erősebb-e mint a szolgálatot teljesítő rendőr személyiségi joga? A Fővárosi Törvényszék, az Ítélőtábla és a Kúria is azonos álláspontra helyezkedett: az intézkedő rendőrök személyiségi joga sérelmet szenvedett azáltal, hogy egy sajtótermékben, hozzájárulásuk nélkül nyilvánosságra hozták a képmásukat. Az Alkotmánybíróság ettől eltérő felfogásra jutott, a 28/2014. (IX.29.) számú AB határozatában Alaptörvény-ellenesnek minősítette és megsemisítette a Fővárosi Ítélőtábla döntését. Úgy ítélte meg, hogy a személyiségi jogok védelme nem alapozhatja meg a sajtószabadság alkotmányos értékének a korlátozását. Ezt követően az Ítélőtábla az új eljárásban már az AB által kialakított szempontrendszer figyelembevételével volt köteles eljárni, ennek ellenére, ismét a taláros testületével ellentétes álláspontra helyezkedett. A Kúria helybenhagyta a jogerős ítéletet, majd újabb Alkotmánybírósági határozat született a tárgykörben.
Ezek az eltérő álláspontok túlmutatnak a korábbi kérdéseken, immár az jelenti az eldöntendő tárgyat, hogy az alaptörvény védelmének legfőbb szerve adhat-e kötelező *„iránymutatást”* a legfelsőbb bírói fórumnak?
Tanulmányomban polgári jogi és alkotmányjogi alapvetés megtétele után, bemutatom a Kúria és Alkotmánybíróság álláspontjainak az ellentmondását és a jogvita legfontosabb állomásait, melyből előremutató következtetések levonására törekszem. A téma aktualitása kétségtelen, a jogtudomány művelői mellett számos jogvédő szervezet is állást foglalt ebben az ügyben, mely még nem ért véget, kimenetelét a tudományos élet résztvevői mellett a közvélemény is feszült figyelemmel várja.

Kulcsszavak: polgári jog, személyiségi jogok, képmáshoz való jog, sajtószabadság, Alkotmánybíróság

AZ ÓKOR VÁROSAINAK JELENTŐSÉGE

Dr. RITÓ Evelin
PhD-hallgató
Miskolci Egyetem Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: közigazgatás, e-kormányzat, elektronikus közszolgáltatások, Smart City
jogrito@uni-miskolc.hu

Napjainkban a társadalmi átalakulások, tudományos felfedezések, valamint a technika rohamos fejlődésének korát éljük. Ezt a folyamatot a „civilizáció" térhódítása, az életszínvonal emelkedése, az ember várható életkorának növekedése, a Föld lakosságának rohamos növekedése kíséri. A népességnövekedés többek között a városok számának és nagyságának növekedésével is jár. Mára már a Föld lakóinak több mint a fele városban lakik. A 21. század elején a városokban élők száma meghaladta a teljes emberi populáció 50%-át. A század végére ez az arány várhatóan 70-75%-ra fog nőni. Ez a folyamat nem csak a városok jelentőségére mutat rá, de arra a felelősségre és kihívásra is, amit az urbanizáció világszerte jelent. A gazdasági kihívások, a fenntartható és kiszámítható jövő megteremtésének szándéka eredményezte az okos település koncepciók kidolgozását, amelyek a legújabb információs és kommunikációs technológiákat alkalmazzák a gyors és átlátható működés érdekében.
A városok életébe egyre nagyobb mértékben beépülő infokommunikációs megoldások hatékonyan és alacsonyabb költségek mellett járulnak hozzá ahhoz, hogy a lakosság életminősége („quality of life") érezhetően javuljon, mindezt úgy, hogy közben helyi és országos szinten is élénküljön egy közösség gazdasága. Az okos városok koncepcióinál a digitális technológiák jelenléte olyan alapvető körülményt jelent, hogy azt talán szükségtelen is külön hangsúlyozni. Az viszont már nem olyan egyértelmű, hogy milyen technológiától vagy megoldástól lesz egy város digitálisan okos. Fontos szempont, hogy az adott település a fejlődő technológia lehetőségeit közelebb hozza az ott élők számára és ezáltal egy fenntarthatóbb, élhetőbb környezetet teremtsen. Jelen tanulmány tárgyát az ókori városok jellemzőinek a bemutatása képezi, mivel kérdésként merülhet fel, hogy az említett modern városok kialakulásának milyen előzményei voltak az említett korszakban?

Kulcsszavak: Smart City, ókor, városfejlesztés, modernizáció

A MUNKABÉRBŐL VALÓ LEVONÁS CÉLJA ÉS KORLÁTAI

Dr. NYERGES Éva
PhD-hallgató
Széchenyi István Egyetem Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: munkajog, munkabér, minimálbér, garantált bérminimum, bérpolitika
eva@drnyerges.com

A bért alapvetően a munkáért kapott ellentételezésként foghatjuk fel. Leegyszerűsítve természetesen valóban nem más, mint a munka ellenértékeke, ám a munkabér egyúttal – a munkavállalók többsége számára – egyet jelent a megélhetés biztosításával. A legtöbb munkavállalónak a bér jelenti az elsődleges bevételi forrást, amely a saját és családtagjai szükségleteit a megfelelő életszínvonalon biztosítja. A bérnek tehát – a méltányolható megélhetést biztosító elvek alapján – szociális funkciója is van.
A szociális funkcióval összefüggő érdekeket számos garanciális jellegű intézkedés és szabály rögzíti. A bérfizetéssel összefüggő előírások garanciális jelleggel biztosítják, hogy a megélhetés fedezetéül szolgáló minimális forrás a munkavállaló rendelkezésére álljon. Jogszabály rendelkezik a legkisebb kötelező munkabér biztosításáról, valamint e célt szolgálják a munkabér védelmére vonatkozó törvényes rendelkezések, mint a forintban történő fizetés elve (amelynek indokoltsága némi vitát mégis megenged), a havonta történő bérfizetés kötelezettsége, vagy a bérfizetés helyének meghatározása.
További, a gyakorlatban igen lényeges szabályok vonatkoznak a munkabérből való levonás alkalmazására, amely meglehetős pontossággal és szigorral határolja körül azokat az eseteket, melyekben a munkáltató jogszerűen eszközölhet levonást a munkavállaló béréből. Ennek indoka nyilvánvalóan az, hogy a munkavállaló napi megélhetésének fedezete ne kerüljön veszélybe.
A Munka Törvénykönyve erre tekintettel zárt felsorolásban rögzíti, hogy a munkáltató milyen esetekben és milyen garanciális szabályok betartása mellett rendelkezhet a munkavállaló munkabére felett. A munkabérből való levonásnak a törvény alapján kizárólag négy esetben lehet helye. Levonás terheli így a munkabér meghatározott részét jogszabály vagy jogerős határozat kötelezése esetén. Egyéb esetben pedig akkor lehetséges, ha az a munkavállalónak nyújtott munkabérelőleg visszakövetelése miatt válik szükségessé, vagy ahhoz a munkavállaló előzetesen, kifejezett nyilatkozatával hozzájárul.
Jóllehet, a munkabérből való levonás szinte általánosan alkalmazott eszközévé vált az igényérvényesítésnek, a gyakorlatban mégis számos kérdés merül fel a rendelkezések értelmezésével, illetve alkalmazásával kapcsolatban. A hozzájáruló nyilatkozattal szemben támasztható követelmények, valamint a levonás jogcímének legitimitása ugyanis joggal vethet fel aggályokat.

Kulcsszavak: levonásmentes munkabérrész, munkabér, munkabér védelme, munkabérből való levonás

BIOLÓGIATUDOMÁNYI SZEKCIÓ

ENZIMMÉRNÖKSÉG FENILALANIN AMMÓNIA-LIÁZON

BATA Zsófia, VÉRTESSY G. Beáta, POPPE László
PhD-jelölt
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Vegyészmérnöki és Biomérnöki Kar, Oláh György Doktori Iskola
Magyar Tudományos Akadémia, Természettudományi Kutatóközpont, Enzimológiai Intézet
Kutatási terület: MIO enzimek szerkezet-funkció kapcsolatának vizsgálata
bata.zsofia@mail.bme.hu

Aromás aminosav ammonia-liázok és 2,3-aminomutázok tartalmazzák – általános jellemzőként – a poszt-transzlációs módosulással létrejövő 3,5-dihydro-4-methylidene-5*H*-imidazol-5-one (MIO) prosztetitkus csoportot. Az úgy nevezett MIO-enzimek felhasználhatóak – ipari szinten is – α- or β-amino aminosavak enantioszelektív formában való előállítására sztereoszelektív szintézissel, lehetővé téve környezetbarátabb és olcsóbb kémiai előállítások alkalmazását. Biokatalizátorok alkamazásának további előnye, hogy előállításuk megújuló alapanyagokból történik, biodegradábilisak és nem toxikusak. Továbbá a nagy fokú szelektivitásuk leegyszerűsíti a reakcióelegyek feldolgozását és magasabb termékhozam érhető el. Biokatalizátorok alkalmazásának korlátot szab azonban enantioszelektivitásuk, mivel vad-típusú formájukban a természetes enantiomerek előállítását teszik lehetővé, amelyek sok esetben a célvegyület tükörképi izomerjei. Munkánk célja, a nem természetes, D-fenilalanint elbontani képes fenilalanin ammónia-liáz létrehozása.
Enzimkatalízis végbemeneteléhez a szubsztrát 0.1 Å pontos pozicionálása szükséges. A fehérjéket felépítő aminosavak összetett kölcsönhatás-hálózatban vannak, így egy-egy aminosav mutációja többféle, előrre nem mindig megállapítható, szerkezeti változást eredményez. Új funkció létrehozása minden esetben sokkal nehezebb feladat, mint egy funkció eltüntetése, mely kialakításához nagy áteresztőképességű szűrővizsgálatok szükségesek. Így első lépésben kifejlesztettünk egy analitikai módszert, amellyel rövid idő alatt több ezer különböző fehérjeváltozat vizsgálható. Majd az általunk megfejtett kristályszerkezet alapján kiválasztottunk három pozíciót, amelyek alkalmasak lehetnek a fehérje enantioszeketivitásának befolyásolására. Fehérjekönyvtárat hoztunk létre, amely ezekben a pozíciókban különféle aminosavakat tartalmaznak. Nagy áteresztőképességű módszerrel vizsgáltunk a létrehozott enzimek D- és L-fenilalaninból ammónia eliminációs képességet, aktivitását.

Kulcsszavak: Fehérjeszerkezet, Kiralitás, Kinetika, Enzimmérnökség, Nagyáteresztő képességű szűrés (HTPS)

A HY5 ÉS HYH TRANSZKRIPCIÓS FAKTOROK SZEREPE A NÖVÉNYI CIRKADIÁN ÓRA SZABÁLYOZÁSÁBAN

DOBOS Orsolya
Fiatal kutató
Magyar Tudományos Akadémia Szegedi Biológiai Kutatóközpont, Foto- és Kronobiológia Csoport
Kutatási terület: A növényi cirkadián óra elemeinek feltérképezése és jellemzése
dobos.orsolya@brc.mta.hu

A HYPOCOTYL ELONGATION FACTOR 5 (HY5) és a HYH HOMOLOG (HYH) a fotomorfogenezis egyik legintenzívebben vizsgált pozitív szabályozói. Funkciójukat tekintve transzkripciós faktorok, melyek az Arabidopsis genom 10%-ára, ezen belül a fény indukált gének mintegy 20%-ára vannak hatással. Szerkezetük nagyfokú egyezést mutat, szerepük ennek köszönhetően is meglehetősen átfedő: elengedhetetlen komponensek a fotomorfogenezis irányításában, integrációs pontok a fény- és hormon jelátvitelben, ezenkívül részt vesznek az UV-B tolerancia kialakításában, ozmotikus- és ionstresszre adott válaszokban is.
Tudományos tevékenységem során a HY5 és a HYH transzkripciós faktorok egy újabb, fontos élettani területen betöltött szerepét vizsgálom: a növényi cirkadián óra szabályozásában. A cirkadián óra „lelkében”, az ún. központi oszcillátorban az órakomponensek negatív visszacsatolásos módszerrel szabályozzák egymás kifejeződését, működését. Az oszcillátor által generált ritmikus jel a növény számára leghasznosabb időpontokra időzíti az egyes életfolyamatok bekapcsolását (pl. a keményítő lebontást az éjszakai, a fotoszintézishez szükséges fehérjék termelődését a nappali órákra), ezáltal pedig jelentős energiamegtakarítás érhető el. Emiatt fontos, hogy a növény a „szubjektív”, biológiai óráját – különböző bemeneti jelek segítségével – minél pontosabban a külső, „objektív” időhöz igazítsa.
Eddigi munkánk során bizonyítást nyert, hogy a HY5 és HYH kékfény-specifikus módon, a cirkadián oszcillátor több pontján hatva képesek befolyásolni az óra sebességét azáltal, hogy a közvetelnül az óragének promóter-régiójához, azon belül is specifikus DNS motívumokhoz kötődve gátolják azok transzkripcióját. A csak kék fényben lejátszódó jelenség oka a HY5 és HYH fehérjék megemelkedett mennyisége a sejtben. Ez egyrészt a HY5 és az HYH gének megemelkedett transzkripciós rátájának köszönhető, melyre RT-PCR technika alkalmazásával derítettünk fényt. Másrészt, Western-blot analízissel kimutattuk, hogy a HY5 és HYH fehérjék kék fényben kisebb mértékű degradációt szenvednek el.
Eredményeink arra utalnak, hogy a HY5 és HYH fehérjék aktív komponensei lehetnek annak az eddig kevéssé vizsgált jelátviteli útnak, amely által a fény spektrális eloszlása hatással lehet a növényi cirkadián óra működésére.

Kulcsszavak: fény, cirkadián óra, beállítás, transzkripciós faktor

A GAMHUDI MÚMIÁK MULTIDSZCIPLINÁRIS KUTATÁSÁNAK ELSŐ SZAKASZA (ELŐZETES EREDMÉNYEK)

SZVÁK Enikő[1,2], Antal SKLÁNITZ[4], Lénárd SZABÓ[4], Áron BÉNI[5], István JÁNOS[6], Márta DOBRÓNÉ TÓTH[6], Zita SZIKSZAI[7], Zsófia KERTÉSZ[7], Mihály MOLNÁR[8], Katalin HUBAY[8], István MAJOR[8], Hedvig GYŐRY[9], Karola BIACSI[10], György PÁLFI[2], Erika MOLNÁR[2], Tamás HAJDU[11], Tamás SZENICZEY[11], Kinga KARLINGER[12], Edina BARANYAI[13], Krisztina SCHEFFER[14], KOVÁCS József[15], Virág PABESCHITZ[16], Orsolya LÁSZLÓ[17], Ildikó PAP[2,3], Ildikó SZIKOSSY[3]

PhD-hallgató
Szegedi Tudományegyetem, Biológia Doktori Iskola, Humánbiológia Képzési Program
Kutatási terület: antropológia
szvakeniko@gmail.com

[2]Szegedi Tudományegyetem, Természettudományi és Informatikai Kar, Embertani tanszék, Szeged
[3]Magyar Természettudományi Múzeum, Embertani tár, Budapest
[4]Continental Automotive Hungary Kft, Minőségbiztosítási labor, Budapest
[5]Debreceni Egyetem, Mezőgazdaság- Élelmiszertudományi és Környezetgazdálkodási Kar, Agrokémiai és Talajtani Intézet, Debrecen
[6]Nyíregyházi Egyetem, Környezettudományi Intézet, Nyíregyháza
[7]Magyar Tudományos Akadémia Atommagkutató Intézet, Ionnyaláb-fizikai Laboratórium, Debrecen
[8]Magyar Tudományos Akadémia Atommagkutató Intézet, Hertelendi Ede Környezetanalitikai Laboratórium, Klímakutatási és Környezetfizikai (IKER) Laboratórium, Debrecen
[9]Szépművészeti Múzeum, Budapest
[11]Eötvös Loránd Tudományegyetem, Embertani tanszék,Budapest
[12] Radiológiai Klinika, Semmelweis Orvostudományi Egyetem, Budapest
[13]Agilent Atomic Spektroszkópiai Laboratórium, Szervetlen és Analitikai Kémia Tanszék, Debreceni Egyetem,Debrecen
[14]Magyar Nemzeti Múzeum, Semmelweis Orvostörténeti Múzeum, Budapest
[15]Déri Múzeum, Debrecen
[16]NVIC - Netherlands-Flemish Institute in Cairo
[17]Magyar Nemzeti Múzeum, Alkalmazott Természettudományi Laboratórium, Budapest

Projektünk célja az első magyar egyiptomi ásatásból (1907) származó múmiák multidiszciplináris kutatása. A múmiák biológiai rekonstrukciója befejeződött. Jelenleg a kémiai elemanalízisek zajlanak (FAAS, ICP) melyekkel az egykor élt egyének étkezési szokásaiba szeretnénk betekinteni. Vizsgáljuk az őket ért esetleges természetes vagy mesterséges anyagok behatását is (pl. mérgezés).
Az elmúlt évben az ATOMKI segítségével néhány múmián C^{14} vizsgálattal sikerült a korszakot pontosítani, igazolva ezzel, hogy a Szépművészeti Múzeumban őrzött koporsókkal egyidősek a múmiák. Ebben az esetben nem lehet szó a XIX. században virágzó múmia kereskedelem során oly gyakori hamisításról és a sírok korábbi(ókori) bolygatásáról sem. (újratemetett múmiák esete).
A mumifikált maradványokat virtuális boncolásnak vetettük alá CT és RTG vizsgálatokkal, mellyel a lehető többet kívántuk megtudni az egyének egészségi állapotáról.
Fontosnak tartjuk a mumifikálási módszer és az eljárás során használt anyagok kémiai módszerekkel történő azonosítását. Így szeretnénk kideríteni, hogy az elhunyt egyéneket milyen minőségű eljárásnak vették alá haláluk után. Ha több és drágább anyagot sikerül kimutatni, akkor az adott egyén társadalmi ranglétrán betöltött magasabb pozíciójára utalhat.
Támogatóink: Continental Automotive Hungary Kft., DE, ELTE, NYE, SZTE, MTM, ATOMKI Debrecen, NOVO-LAB Kft..
A hallgatót az EMMI, az Emberi Erőforrás Támogatáskezelő által kiírt Nemzeti Tehetség Program keretében a „Nemzet Fiatal Tehetségeiért Ösztöndíj” *(*NTP-NFTÖ-17-0066*)* számú pályázat *támogatta*.

Kulcsszavak: Egyiptom, múmia, Gamhud

A RÁK EVOLÚCIÓJA: AZ „OKOSTUMOR” KONCEPCIÓ

APARI Péter;
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Biológiai Intézet, Budapest

MÜLLER Viktor
Evolúciós Rendszerek Kutatócsoport, Magyar Tudományos Akadémia Ökológiai Kutatóközpont, Tihany

Néhány ráktípus ismételten kifejlődő komplex tulajdonságokat mutat, amelyek megkönnyítik a tumorok távolabbra terjedését, vagy hosszú távú perzisztenciáját, de látszólag semmilyen előnnyel nem járnak a tumoron belüli kompetíció szintjén. Ilyen például a „niche-konstrukció” (tumorspecifikus célszövetek átprogramozása), amely megágyaz a távoli metasztázisok számára; a pozitív hosszú távú visszacsatolási körök, melyek keretében távoli mechanizmust aktiválnak a tumorfaktorok, amelyek térben szétterjedve indukálják a tumor növekedését; a lokális niche-konstrukció, amely a rákok mikrokörnyezetéhez kapcsolódó sejteket alakítja át; valamint a metasztázisok adaptív fenotipikus plaszticitása. Ezeket a jellegeket nevezzük „okostumor” tulajdonságoknak, amelyeknek nemcsak önmagában a komplexitása érdekes, hanem nagyon nehéz olyan szelekciós nyomást elképzelni, amely a lokális kompetitív mikrokörnyezetben előnyben részesítené az evolúciójukat. Ezek a bélyegek sokkal inkább összhangban lennének olyan transzmisszibilis (egyedek között terjedő) ágensekkel, amelyek hozzájárulnak a karcinogenezishez, és hasznot is húznak belőle. A legtöbb „okostumor” bélyegekkel rendelkező ráktípus nem kapcsolható ismert onkogén patogénhez, de a jellegek visszatérő felbukkanása ismeretlen ágensekre enged következtetni, amelyek vagy kódolják, vagy megkönnyítik ezeknek a tulajdonságoknak a kialakulását. Evolúciós megfontolások alapján felvetjük, hogy a rákos esetek egy részének hátterében egyelőre ismeretlen fertőző ágensek állhatnak: ha a tesztelhető jóslásaink további vizsgálatok által megerősítést nyernek, akkor új stratégiai és gyógyszeres támadási pontokat tudunk javasolni erre a rendkívül súlyos betegségkörre. A hipotézisünk nem kizárja, hanem kiegészíti a rák kialakulásának, illetve hajlamának korábbi magyarázatait, amelyek a szomatikus evolúción, preadaptáción, vagy atavisztikus tulajdonságokon, illetve az ismert karcinogén hatásokon alapultak.

PULSATILLA GRANDIS WENDER. ASZMAGOK ÉLETKÉPESSÉGÉNEK ÉS MÉRETÉNEK VIZSGÁLATA

MÉSZÁROS Tünde
PhD-hallgató
Pannon Egyetem, Georgikon Kar, Növénytudományi és Biotechnológiai Tanszék
meszarost773@gmail.com

A *Pulsatilla grandis* Wender. Közép-Európa ritka és veszélyeztetett évelő növénye, állományai csökkenőben vannak, emiatt biológiájának és ökológiájának minél részletesebb ismerete természetvédelmi szempontból is kiemelt jelentőségű.
2016. tavaszán aszmagcsoportokra vonatkozó adatgyűjtést végeztem két *P. grandis* populációban, továbbá felhasználtam Németh (2016) adatait is. Mivel a *P. grandis* jóval kisebb areával rendelkező faj, mint nyugati rokona, a *P. vulgaris*, ezért eredményeimet a *P. vulgaris*-ról elérhető eredményekkel hasonlítottam össze.
Az adatok kiértékelése SPSS statisztikai csomaggal történt. Az átlagokat szórásanalízissel (One-Way ANOVA) vagy 2 független mintás T-próbával hasonlítottam össze, és a Post Hoc tesztek közül a Tukey HSD tesztet használtam.
A vizsgált területeken a szárhossz, az átlagos összes (életképes+léha) aszmagszám, az életképes/léha aszmagok aránya, az életképes és a léha aszmagok hossza és szélessége, az életképes és a léha aszmagok repítőszőrének hossza területenként szignifikánsan eltért. Az egyedeken lévő terméscsoportok száma nem befolyásolta az életképes aszmagok átlagos számát, és az átlagos szárhossztól is függetlennek bizonyult. Ez a változékonyság a faj nagyfokú alkalmazkodóképességére enged következtetni.
A *P. grandis* növényeken végzett megfigyeléseket összehasonlítva a *P. vulgaris*-ra vonatkozó eredményekkel elmondható, hogy a terméscsoportonkénti összes aszmagszám, az életképes és a léha aszmagok terméscsoportonkénti száma, és az összes (életképes és léha) aszmag átlagos hossza is jelentősen nagyobb a *P. grandis* esetében. A *P. grandis* növényeken termésképzéskor mért virágzati szárak átlagos hossza, illetve az összes (életképes és léha) aszmag repítőkészülékének átlagos hossza szignifikánsan nem tér el a *P. vulgaris*-ról közölt adatoktól.
Fenti megfigyelések hozzájárulnak a faj biológiájának részletesebb megértéséhez, a *P. grandis* és *P. vulgaris* fajok közötti különbségek feltárásához, és ezen keresztül védelmi stratégiájuk kidolgozásához.

Kulcsszavak: Pulsatilla vulgaris, szár, életképes magok, léha magok, repítőkészülék hossza

Atg8 GÉNEK MUTÁNS ALLÉLJAINAK JELLEMZÉSE *DROSOPHILA MELANOGASTERBEN*

JIPA András
PhD-hallgató
Szegedi Tudományegyetem Természettudományi és Informatikai Kar, Biológia Doktori Iskola;
Magyar Tudományos Akadémia Szegedi Biológiai Kutatóközpont Genetikai Intézet
jipaandras@gmail.com

ÜRMÖSI Adél
PhD-hallgató
Szegedi Tudományegyetem Természettudományi és Informatikai Kar, Biológia Doktori Iskola;
Magyar Tudományos Akadémia Szegedi Biológiai Kutatóközpont Genetikai Intézet
urmosiadel@gmail.com

Margaret MUKAMI
ITC hallgató
Magyar Tudományos Akadémia Szegedi Biológiai Kutatóközpont Genetikai Intézet
margaret_mukami@yahoo.com

JUHÁSZ Gábor
Csoportvezető
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Anatómia, Sejt és Fejlődésbiológia Tanszék
Magyar Tudományos Akadémia Szegedi Biológiai Kutatóközpont Genetikai Intézet
szmrt@elte.hu

Az autofágia egy eukariotákban konzervált intracelluláris lebontó folyamat. A fő útvonala folyamán keletkezik egy membráncisztерna, amit izoláló membránnak (fagofórnak) hívunk. Az izoláló membrán körbenövi a citoplazma egy részletét, majd kettős membránnal határolt vezikulává zárul, amit autofagoszómának hívunk. Végül az autofagoszóma fuzionál egy lizoszómával, ezáltal tartalma és belső membránja lebomlik a lizoszómák hidrolitikus enzimei által. Ez a katabolikus útvonal igen fontos szerepet játszik az eukarióta sejtekben: a makromolekulák és a sejtorganellumok turnoverét biztosítva lassítja az öregedést, míg éhezés esetén az élőlény túléléséhez elengedhetetlen. Mivel az autofágiában szereplő központi géneket mindössze 25 éve írták le és kezdték el jellemezni élesztőben, még viszonylag keveset tudunk arról, hogy milyen folyamatokban játszanak szerepet a többsejtűekben. A Drosophila Atg (autophagy-related genes) gének molekuláris genetikai, sejt- és fejlődésbiológiai vizsgálatával fényt deríthetünk e géntermékek funkcióira.
Az Atg8 egy olyan ubikvitin szerű fehérje, amelyet egy ubikvitinálással analóg enzimrendszer konjugál foszfatidiletanolamin (PE) molekulára. Emlősökben hét *Atg8* gént is azonosítottak, amelyek nagymértékű redundanciát mutatnak, ami nagyon nehézzé teszi a vizsgálatukat. *Drosophilában* mindössze két *Atg8* gént írtak le: az *Atg8a*-t és az *Atg8b*-t. Az Atg8a-nak bioinformatikai adatbázisok és Western blot kísérletek alapján kiderült, hogy nincs megbízható null allélja. Ezért egy Trojan-Gal4 kazettával géncsapdáztam az Atg8a-t, amelyet jellemeztem. A mutáns allél késő báb letalitást mutatott és Western blott kísérleten erősen halmozza a szelektív autofág szubsztrát p62-t, valamint Atg8a ellenanyaggal nem mutatható ki az expressziója. CRISPR/CAS9 közvetítette homológ rekombinációval kicseréltük a fehérje lipidációjához szükséges glicint kódoló kodont STOP kodonra. A mutáns a vártnak megfelelően a gén lipidálódásra képtelen változatát expresszálja, amit Western blottal is igazoltunk. Külön érdekesség, hogy a null mutánssal ellentétben ez az allél életképes. Mindkét Atg8a mutánst

felhasználva lárválisan zsírtestekben szomatikus klónokat állítottunk elő és fluoreszcens mikroszkópban megvizsgáltuk őket. Riporter konstrukciók és lizoszómális vitális festés alapján kijelenthető, hogy a mutáns sejtekben jelentősen visszaesett az autofág aktivitás.
Egy másik Atg8 homológra, az Atg8b-re, amely kizárólag herében mutat expressziót, szintén nincs leközölt mutáns allél. Ezért elsőként CRISPR/CAS9 *in vivo* mutagenezissel mutáns jelölteket állítottunk elő, majd a jelöltek között PCR-el izoláltuk a deléciós mutánsokat. A mutáns allél hímivarsejtjei erősen immobilisak, ami hímsterilitást okoz. Ugyanakkor Western blot kísérletek és különböző organellum riporterek vizsgálata alapján úgy tűnik a génnek érdekes módon nincs az autofágiában funkciója. Jelenleg azon dolgozunk, hogy kimutassuk milyen sejtbiológiai és/vagy molekuláris funkció kiesése okozza az Atg8b mutánsok sterilitását.

Kulcsszavak: autofágia*, Atg8, Drosophila melanogaster*

EGY VI. TÍPUSÚ SZULFID KINON OXIDOREDUKTÁZ C-TERMINÁLIS DOMÉNJÉNEK FUNKCIONÁLIS ANALÍZISE

BALOGH Fanni
MSc-hallgató
Szegedi Tudományegyetem, Természettudományi és Informatikai Kar, Biotechnológiai Tanszék
Kutatási terület: VI. típusú szulfid kinon oxidoreduktáz enzim analízise
fanni931012@gmail.com

A rendkívül ősi, az élővilág szinte összes csoportjában megtalálható membrán kötött szulfid kinon oxidoreduktáz (Sqr) enzimek membrán kötött flavoproteinek amelyek a szulfid oxidációjának katalízisével fontos szerepet játszanak a mikroorganizmusoktól kezdve a magasabbrendű szervezetek számos anyagcsere és fiziológiás folyamatában. A szulfid oxidációja során felszabadított elektronokkal a membránokban található kinon molekulákat redukálnak, ezzel többek közt fotoszintetizáló mikróbák anyagcsere folyamatait látják el elektronokkal. Az Sqr enzimek működésében különösen fontos szerepet játszik a fehérjék keveset vizsgált C-terminális doménje, amely feltételezések szerint több funkciót is betölt: részt az elektron akceptor kinon molekulákat kötő hely kialakításában, a membrán külső oldalához való kötődésben és az ezt megelőző membrán transzlokációjában is.
A fotoszintetikus bíbor kénbaktérium *Thiocapsa roseopersicinában* található egy az Sqr fehérjék VI. típusába sorolható enzim (SqrF). Egyik célkitűzés az SqrF fehérje C-terminális doménje funkciójának részletes felderítése. Szekvencia összehasonlítások és az SqrF fehérje szerkezeti homológia modellje alapján feltételezhető, hogy a V331, I333 valamint az F366 apoláris aminosavak részt vesznek az enzim membránhoz kötődő felszínéről kiinduló és az aktív centrumig húzódó kinon kötő zseb kialakításában. Munkámban ezen aminosavak funkciójának meghatározását tűztem ki célul. Vizsgáltam továbbá az SqrF fehérje C-terminális végén található, a más típusú Sqr fehérjékhez képest rövidebb α-hélix szerepét az enzim működésében és a membránnal való kölcsönhatásában. Az SqrF fehérjék nagy többségében nem azonosítható szignál szekvencia, így nagy tudományos jelentősége van a membránon való transzlokációhoz szükséges információt hordozó elem azonosításának, ami modellünk szerint a fehérje C-terminális α-hélixe lehet.
Munkám eddigi szakaszában elkészítettem Strep II affinitás taggel fúzionáltatott V331A, F366A mutáns SqrF változatokat termelő *T. roseopersicina* törzseket. Affinitás kromatográfiával tisztított mutáns és vad típusú SqrF fehérjéket denaturáló és natív gélelektroforézissel, abszorbancia spektroszkópiával vizsgáltam, valamint részletesen jellemztem biokémiai és enzimkinetikai tulajdonságaikat. Eredményeim igazolták a vizsgált aminosavak szerepét az enzimnek a kinon szubsztráttal való kölcsönhatásában és így a működési folyamatában.
Előállítottam továbbá C-terminális α-hélixben deléciós (DCT) SqrF fehérjét termelő *T. roseopersicina* törzset amelyből szintén affinitás kromatográfiával tisztítottam a mutáns fehérjét. A csonkított C-terminálisú SqrF enzim a vad típusú fehérjéhez hasonlóan képes kötődni a sejtmembránhoz amelyben való elhelyezkedésének irányát vizsgáltam. A DCT mutáns SqrF biokémiai és katalítikus analízise megmutatta, hogy a C-terminális α-hélix hiányában is működőképes az enzim, azonban stabilitása és működési mechanizmusa ebben a formában eltérő lehet a vad típusú SqrF enzimétől.
Eredményeim igazolták a C-terminális domén szerepét a VI. típusú Sqr enzimek kinon szubsztráttal való kölcsönhatásában, valamint új adatokat szolgáltattak az Sqr fehérjék membrán transzlokációs és membrán kötődési folyamatainak felderítéséhez.

Kulcsszavak: elektrontranszport, oxidoreduktáz, kinon, szulfid

XENOBIOTIKUMOK HATÁSÁNAK TANULMÁNYOZÁSA MC3T3-E1 SEJTVONALON JELÖLÉSMENTES BIOSZENZORRAL

FARKAS Enikő, SZÉKÁCS András, KOVÁCS Boglárka, OLÁH Marianna, HORVÁTH Róbert, SZÉKÁCS Inna

PhD-hallgató
Pannon Egyetem, Vegyészmérnöki- és Anyagtudományok Doktori Iskola
Magyar Tudományos Akadémia, Energiatudományi Kutatóközpont, Műszaki Fizikai és Anyagtudományi Intézet
Kutatási terület: Nanobioszenzorika, nanotechnológia, toxikológia, biofizika
farkas.eniko@energia.mta.hu

A sejttoxicitás vizsgálathoz főként biokémiai technikákat (pl.: MTT és enzimatikus teszteket) és állatetetéses teszteket használnak az irodalomban. Az Epic® BenchTop jelölésmentes optikai bioszenzor képes érzékelni a sejt morfológiájának és dinamikus tömegeloszlásának változását a szenzorfelület felett 100-150 nm-rel. Ennek a tulajdonságának köszönhetően új lehetőségeket teremt xenobiotikumok sejttoxicitásának hatékony és gyors meghatározásban.
A formázott növényvédő szerek környezetre gyakorolt hatása és toxicitása nagymértékben eltérhet az aktív vagy a többi alkotó komponensétől. Ilyen növényvédőszer-készítmény a Roundup gyomirtó. Számos tanulmány született, amelyben megállapították, hogy ez a készítmény mérgező mind állatokra, mind az emberekre nézve (endokrin zavarokat, idegrendszeri megbetegedéseket okoz és teratogén hatása van), illetve jelenléte kimutatható vizekben és talajban.
Kutatásunk célja egy új módszer fejlesztése xenobiotikumok sejttoxicitás-vizsgálatához az Epic®BenchTop bioszenzor segítségével. Kísérleteink során Epic®BT bioszenzor segítségével a felületen letapadt csont eredetű (preoszteoblaszt, MC3T3-E1) sejtvonalon teszteltük a Roundup Classic növényvédő szert, ennek hatóanyagát a glyphosate-ot és formázó anyagát a polietoxilált faggyú-amint (POEA). A bioszenzor segítségével meg tudtuk határozni a reagensek sejtekre gyakorolt koncentrációfüggő citosztatikus és citotoxikus hatását, valamint az IC_{50} értékeket szérumos (Roundup Classic: 0,024%, POEA: 0,003%, glyphosate: 0,068%) és szérummentes tápközegben (Roundup Classic: 0,028%, POEA: 0,003%, glyphosate: 0,223%). Holografikus mikroszkópiával nyomon követtük a sejtmorfológiai változásokat és ezzel a módszerrel az Epic®BT bioszenzor által mért adatokat is alá tudtuk támasztani.
Az új bioszenzor-technikáról bebizonyosodott, hogy sejttoxicitás vizsgálatokban megbízhatóan alkalmazható és használata a hagyományos módszereknél jóval előnyösebb, mivel nagy áteresztő képességű, nem igényel drága jelölő anyagot, szérumos tápközegben alkalmazható, valós idejű és gyors vizsgálatot tesz lehetővé, amely sejthalál bekövetkezése előtt is képes meghatározni a sejttoxicitást.

Kulcsszavak: jelölésmentes bioszenzor, citotoxicitás, glyphosate, holografikus mikroszkópia, xenobiotikum

DICER-LIKE, ARGONAUTA ÉS RNS-FÜGGŐ RNS POLIMERÁZ GÉNCSALÁDOK AZONOSÍTÁSA ÁRPÁBAN (*HORDEUM VULGARE* L.) ÉS LEHETSÉGES SZEREPÜK A NÖVÉNYI STRESSZVÁLASZBAN

HAMAR Éva
PhD-hallgató
Nemzeti Agrárkutatási és Innovációs Központ Mezőgazdasági Biotechnológiai Kutatóintézet
Kutatási terület: növénybiotechnológia, árpa RNSi
hamar.eva@abc.naik.hu

KIS András
Nemzeti Agrárkutatási és Innovációs Központ Mezőgazdasági Biotechnológiai Kutatóintézet
Kutatási terület: növénybiotechnológia, egyszikű genomszerkesztés
kis.andras@abc.naik.hu

TALLER János
Pannon Egyetem, Georgikon Kar
Kutatási terület: növénybiotechnológia
taller@georgikon.hu

HAVELDA Zoltán
Nemzeti Agrárkutatási és Innovációs Központ Mezőgazdasági Biotechnológiai Kutatóintézet
Kutatási terület: növénybiotechnológia, növényi RNSi
havelda.zoltan@abc.naik.hu

A kis szabályozó RNS molekulákra épülő RNS interferencia (RNSi) minden eukarióta élőlényben megtalálható géncsendesítési mechanizmus, mely megnyilvánulhat poszt-transzkripciós (PTGS: *Post Trascriptional Gene Silencing*) és transzkripciós (TGS: *Transcriptional Gene Silencing*) szinteken. Szerepe a növényekben sokrétű, az egyedfejlődéstől (vegetatív szervek kialakulása, virágzás, termésérés) a környezetre adott válaszreakciókon át (biotikus- és abiotikus stresszválasz) a genomstabilitásig (mobilis genetikai elemek féken tartása) szinte minden élettani folyamat szabályozásában részt vesz.
Kulcsszereplői a kis RNS-ek képződését és érését katalizáló Dicer-like- (DCL), a folyamatok végrehajtásában résztvevő Argonauta- (AGO) és a jelsokszorosításért felelő RNS függő RNS polimeráz (RDRP) fehérjék. A molekuláris biológiai modellnövény *Arabidopsis thalianában*, valamint a gazdasági jelentőséggel is bíró rizsben, kukoricában, paradicsomban, olasz muharban és szőlőben már számos tagját leírták és jellemezték az előbb megnevezett fehérje- illetve az ezeket kódoló géncsaládoknak. Ezzel szemben árpa RNSi „gépezetéről" - bár genomja 2012 óta ismert és a negyedik legnagyobb mennyiségben termesztett gabonaféleként tartják számon – eddig nem született hasonló átfogó tanulmány.
Kutatócsoportunk célja a feltételezett árpa *AGO*, *DCL* és *RDR* gének bioinformatikai módszerekkel történő azonosítása, evolúciós rokonsági kapcsolataik feltárása, expressziójuk vizsgálata különböző szövettípusokban és stresszhatásokra, valamint az általuk kódolt fehérjék funkciójának megismerése.
Eddigi eredményeink arra engednek következtetni, hogy az árpa genom által kódolt 10 feltételezett AGO, 5 feltételezett DCL és 7 feltételezett RDR fehérje, méretében, doménszerkezetében és filogenetikai kapcsolatrendszerében nagyban hasonlít a megfelelő *Arabidopsis* és rizs ortológokhoz. Kódoló génjeik promóterrégiója számos olyan motívumot tartalmaz, melyek sztesszválaszban betöltött szerepükre utalnak. Az *in silico* eredmények igazolására elsősorban abiotikus stressznek (hő, szárazság) kitett árpanövények mintáiban vizsgáljuk az általunk azonosított RNSi komponensek génexpressziós változásait.

Kulcsszavak: RNSi, árpa, bioinformatika, abiotikus stressz

AZ UBIKVITIN FÜGGŐ SZELEKTÍV AUTOFÁGIA VIZSGÁLATA p62/Ref(2)P LIR MUTÁNS *DROSOPHILA* MODELLEN

ÜRMÖSI Adél
PhD-hallgató
Szegedi Tudományegyetem Természettudományi és Informatikai Kar, Biológia Doktori Iskola;
Magyar Tudományos Akadémia Szegedi Biológiai Kutatóközpont Genetikai Intézet
urmosiadel@gmail.com

Bhattacharjee ARINDAM
Tudományos munkatárs
Magyar Tudományos Akadémia Szegedi Biológiai Kutatóközpont, Lendület Drosophila Autofágia Kutató Csoport
cryomail@yahoo.com

JIPA András
PhD-hallgató
Szegedi Tudományegyetem Természettudományi és Informatikai Kar, Biológia Doktori Iskola;
Magyar Tudományos Akadémia Szegedi Biológiai Kutatóközpont, Lendület Drosophila Autofágia Kutató Csoport
jipaandras@gmail.com

JUHÁSZ Gábor
Csoportvezető
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Anatómia, Sejt- és Fejlődésbiológia Tanszék
Magyar Tudományos Akadémia Szegedi Biológiai Kutatóközpont Genetikai Intézet
juhasz.gabor@brc.mta.hu

Az autofágia (sejtes önemésztés) során a sejt saját anyagait lizoszómák segítségével lebontja, és a felszabadult anyagokat újrahasznosítja. A p62/Ref(2)P egy szelektív autofágia receptor, melynek közvetítésével az ubikvitinált fehérjék és organellumok autofágia útján degradálódnak. A lebomlás során a p62/Ref(2)P az ubikvitin felismerő UBA (ubiquitin-interacting domain) doménjén keresztül kapcsolódik a degradálandó fehérjék poliubikvitin láncához, és a LIR (LC3-interacting region) motívum segítségével pedig az Atg8/LC3 autofág struktúrákhoz rögzült formájára horgonyzódik. Az Atg8/LC3 a formálódó autofagoszóma membránjában helyezkedik el, ezáltal lehetővé válik a lebontandó fehérje autofagoszómába kerülése. Az autofagoszóma és a lizoszóma fúziójával az utóbbiban található hidrolítikus enzimek elvégzik a lebontást. A p62/Ref(2)P szerepének vizsgálatához CRISPR/Cas9 *in vivo* mutagenézissel létrehoztunk egy kettős aminosav cserét hordozó vonalat, amelyben a LIR motívum kulcsfontosságú triptofánját és izoleucinját alaninokra cseréltünk. A CRISPR/Cas9 egy szekvencia specifikus endonukleáz rendszer, amely a prokarióták adaptív immunrendszerét képezi. A rendszernek két fontos része van: a Cas9 endonukleáz és a célgén specifikus guide-RNS. A Cas9 endonukleáz a DNS gRNS által kijelölt helyén egy kettős szálú vágást ejt. Ezzel a módszerrel LIR domén mutáns vonalakat azonosítottunk, amelyeknél PCR technikával ellenőriztük a mutációk meglétét, és western blot technikával kimutattuk a p62/Ref(2)P lebontásának hiányát. A LIR mutációt hordozó törzs homozigóta állapotban életképes és fertilis, azonban p62/Ref(2)P felhalmozódás figyelhető meg különféle szövetekben. Ezenkívül megfigyelhető az adult állatok izom sejtjeiben (IFM) mitokondriális DNS (mtDNS) felhalmozódás, amely a szelektív mitokondrium autofágia (mitofágia) hibájára utal ezekben a mutánsokban.

Kulcsszavak: autofágia, mitofágia, p62, Ref(2)P

FIZIKATUDOMÁNYI SZEKCIÓ

A HŐTAN TANÍTÁSÁNAK SZAKMÓDSZERTANI LEHETŐSÉGEI KULTÚRTÖRTÉNETI SZEMPONTBÓL

SZABÓ Róbert
MA (osztatlan) hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Természettudományi Kar
Kutatási terület: Fizika tanítása, Történelem tanítása, A hőtan tanítása kultúrtörténeti szempontból (szakmódszertani kutatás)
szabo.robert2014elte@gmail.com

Egyes középiskolai tantárgyak integrációjával elérhető, hogy a tanulók mélyebb és koherensebb tudást sajátítsanak el. Ennek megfelelően, szakmódszertani kutatásomban igyekeztem példát mutatni az interdiszciplinaritás, a társadalom- és természettudományok nem megszokott (fizika-történelem) összekapcsolására. Mindezek oktatási környezetbe helyezése ugyanis egyértelműen támogatott és elvárt a mai módszertani megközelítésekben.
Jelen kutatásom célja, hogy megmutassam, a hőtan fejezetet hogyan lehet tanítani a fizika kultúrtörténetén keresztül. A választott fejezet ideális, hiszen minden részét tarkítják történelmi érdekességek: a gáztörvényektől, a főtételeken át, a fázisátalakulásokig. Célom volt megalkotni egy olyan oktatási koncepciót, mely a kerettantervnek megfelelő anyagot tartalmazza, de történelmi köntösbe öltöztetve. A tananyagot legendás és szemléletformáló nagy kísérleteken és korabeli technikai újításokon keresztül építettem fel. Gondolok itt például a Joule-kísérletre, a hőerőgépekre, lőfegyverekre stb.
Pályamunkám a bevezetés mellett három nagyobb egységre bontható. A motivációk és célok felsorolása után rövid kitekintést adok a tanításra szánt témakör, illetve feladatok pedagógiai és pszichológiai hátteréről, s megemlítem a kognitív és kritikai gondolkodás szerepének fontosságát. Ezután, első ízben a hőtan fejlődésének első szakaszát vizsgálom meg (1750-1850), kiemelve Joule munkásságát és kísérletét. Utóbbira vonatkozóan saját számításos példákat is írtam, amelyeknél felhasználtam Joule eredeti levelét. Itt egy izgalmas elírásra, akár történeti hibára világítottam rá. Ezután egy egyszerű kísérleti összeállítást hoztam fel példaként, amellyel a fajhő könnyen, osztálytermi körülmények között is mérhetővé válik.
Kutatásom másik nagyobb egységében a belső égésű motorok történeti fejlődésével, fizikai felépítésével foglalkoztam. Itt ugyancsak egy egyszerű, alkohollal elvégezhető kísérlettel vázoltam fel a fejezet mondanivalóját, majd kifejtettem a motorok működési elvét. Bepillantást adtam a Carnot-körfolyamat tanításának lehetőségeibe, majd a fogalom kapcsán rávilágítottam, hogy milyen körülmények gátolják, akadályozzák a maximális hatásfok elérését a gépkocsik esetén.
Kutatásom eredménye, hogy a történeti háttérrel kiegészített fizikát összegyűjtve, egyetlen tananyag formájában készíthettem el, s azt használni és alkalmazni is tudtam egy budapesti középiskolában is (ELTE Treffort Ágoston Gyakorló Gimnázium). Ugyanakkor nem elhanyagolható szempont volt az sem, hogy a témában fellelhető kísérletek és számításos példák nyomán érdekesebb és izgalmasabb módon magyarázhattam el a hőtan egyes részeit. A Fizikatanári Ankéton kutatásomról posztert állítottam ki, amelyen nem csak eddig elért eredményeimet, de a kutatás általam elkészített kísérleteit is bemutattam.
Kutatásom megírásával, a továbbiakban célom, hogy mindezt egy publikáció útján is népszerűsítsem, illetve konferenciákon is előadhassam és további szakvéleményeket fogalmazhassak meg.

Kulcsszavak: hőtan tanítása, Joule-kísérlet, belső égésű motor, fizika tanítása, tananyagkészítés

POLITETRAFLUORETILÉN PROTONNYALÁBOS MEGMUNKÁLÁSA

NAGY Gyula
PhD-jelölt
Debreceni Egyetem Fizikai Tudományok Doktori Iskola, Magyar Tudományos Akadémia Atommagkutató Intézet
nagy.gyula@atomki.mta.hu

A politetrafluoretilén (PTFE, hétköznapi nevén teflon, a Teflon® márkanévből köznevesülve) számos kedvező fizikai és kémiai tulajdonsága miatt az iparban előszeretettel használt anyag, a különböző fajtájú sugárzásokra adott válaszainak vizsgálata ezért a tudomány régóta kutatott területe. A szakirodalomból tudjuk, hogy néhány MeV energiájú protonokkal történő besugárzás hatására, a besugárzási körülményektől függően akár bemélyedéseket, akár kitüremkedéseket is létre lehet hozni a felületen, amelyek potenciálisan mind alkalmazhatók is a mikro- vagy nanofluidikai és -elektromechanikai rendszerekben.
Jelen munka során a PTFE vákuumban történő, kis áramsűrűségű protonbesugárzás okozta felületi morfológiai változásait vizsgáltuk meg. A besugárzásokhoz használt 1 MeV energiájú protonnyalábot az MTA Atomki 5 MV-os Van de Graaff típusú részecskegyorsítója szolgáltatta. A 0 fokos nyalábvégre telepített pásztázó proton mikroszonda résrendszerével és mágneses kvadrupól fókuszáló lencséivel a nyaláb áramsűrűségét 10 – 100.000 pA/mm^2 között logaritmikus lépésekben változtattuk. Modellszámítások szerint még a legnagyobb áramsűrűség (100.000 pA/mm², ami 1 MeV nyalábenergia esetén 100 mW/mm² teljesítménysűrűségnek felel meg) is kellően alacsony ahhoz, hogy besugárzás közben a target hőmérséklete makroszkopikusan ne emelkedjen néhány Celsius foknál többet. A közölt ionfluenst 0,1 – 2.500 nC/mm^2 között változtattuk minden áramsűrűség esetén. A besugárzások után a felületi morfológia változásait interferencia kontraszt mikroszkópiával, elektronmikroszkópiával és felületi profilometriával vizsgáltuk meg.
A kapott eredmények azt mutatják, hogy minden áramsűrűség esetén a közölt ionfluenssel a megmunkálási mélység növekszik, azonban minden esetben létezik egy küszöb fluens, ahol a folyamat visszájára fordul. Először a marási mélység csökkenni kezd, majd ellentétes irányú folyamat indul meg, az anyag felülete elkezd felpúposodni. Az előadásban bemutatom a mennyiségi eredményeket, ismertetem a lejátszódó folyamatok valószínűsíthető magyarázatát, illetve a módszer egy lehetséges alkalmazását a protonnyalábos írásban.

Kulcsszavak: anyagmódosítás, protonnyalábos mikromegmunkálás

A MÁSODHARMONIKUS KELTÉSHEZ HASZNÁLT NEMLINEÁRIS KRISTÁLY VASTAGSÁGÁNAK HATÁSA A KÉTSZÍNŰ LÉZERREL LEVEGŐPLAZMÁBAN KELTETT THZ-ES IMPULZUS INTENZITÁSÁRA

FLENDER Roland[1], SÁROSI Krisztina[2], PETRÁCS Ervin[1], BÖRZSÖNYI Ádám[1,2], CHIKÁN Viktor[2,3]

PhD-hallgató
[1]Szegedi Tudományegyetem
[2]ELI-HU Nonprofit Kft.
[3]Kansas State University
Kutatási terület: THz-es impulzusok keltése
flender_roland@titan.physx.u-szeged.hu

A kétszínű levegőplazmában keltett THz-es sugárzás kiemelt figyelmet kapott az elmúlt közel két évtizedben. Ez a technika a potenciálisan teljesen levegő alapú THz-es spektroszkópia felhasználási lehetőségei miatt különösen fontos. Ezzel a módszerrel ugyanis lehetőség van roncsolásmentesen azonosítani olyan komplex molekulákat, amik jelen vannak például a különböző robbanóanyagokban és tudatmódosító szerekben is.
Az egyik legelterjedtebb séma a levegőplazmában történő THz keltésre az úgynevezett közösutas elrendezés. Ennek során a nagyintenzitású ultrarövid lézerimpulzust egy 1-es típusú BBO (béta bárium borát) kristályon keresztül fókuszáljuk le a levegőbe. A BBO-ban keletkezett másodharmonikus és a fundamentális nyaláb együttesen ionizálják a levegőt. A keletkezett plazmában az elektronok gyorsulnak a kétszínű lézerimpulzus elektromos terében. A gyorsulás szimmetrikus, ha az impulzusok közötti fáziskülönbség 0 vagy π, illetve aszimmetrikus, ha a fáziskülönbség $\pi/2$ vagy $3\pi/2$. Aszimmetrikus esetben a plazmában elektromosáram épül fel, amely a THz-es sugárzás forrásaként szolgál.
Az utóbbi években a felhasználási lehetőségek és a detektálás javítása mellett komoly kutatási hangsúlyt kapott a keltett THz-es sugárzás mennyiségének és minőségének javítása is. Többek között vizsgálták már az impulzusok polarizációjának, spektrumának és fázisának hatása mellett a fókuszáló geometria jelentőségét is, hogy csak néhány példát említsek.
Munkám során numerikus szimuláción keresztül vizsgáltam meg a kétszínű lézerimpulzus előállításához használt BBO kristálynak a levegőplazmában keltett THz-es impulzusra gyakorolt hatását. Túlságosan vékony kristály esetén a másodharmonikus keltő folyamat nem hatékony és így nem keletkezik elegendően intenzív frekvenciakétszerezett impulzus, ami miatt a THz keltés hatékonysága sem optimális. Túlságosan vastag kristály esetén az áthaladó impulzusok számottevően megnyúlnak időben, amely következtében az intenzitásuk lecsökken, ami miatt a THz keltés hatékonysága szintén nem optimális. A konverziós hatásfok és a diszperzió együttes hatását figyelembe véve, van egy optimális kristályvastagság, amely esetén a keltett THz-es intenzitás maximális. Ez a vastagság nagyban függ az alkalmazott csúcsintenzitástól és spektrális sávszéleségtől.
Következtetésképpen, megmutattam, hogy a másodharmonikus keltéshez használt BBO kristály vastagsága és a fundamentális impulzus paraméterei közötti összhang kritikus szerepet játszik az kétszínű lézerimpulzussal levegőplazmában keltett THz-es impulzus maximális intenzitásának elérésében.

Kulcsszavak: THz keltés, Nemlineáris optika, Ultrarövid impulzusok

FOTONIKUS KIRSTÁLYSZÁL DISZPERZIÓJÁNAK VIZSGÁLATA ABLAKOLT FOURIER-TRANSZFORMÁCIÓS SPEKTRÁLIS INTERFEROMETRIÁVAL

HORVÁTH Mercédesz
MSc-hallgató
Szegedi Tudományegyetem Természettudományi és Informatikai Kar Optikai és Kvantumelektronikai tanszék
Kutatási terület: Spektrálisan bontott interferometria, fotonikus optikai szálak diszperziójának vizsgálata
horvathmercedesz@titan.physx.u-szeged.hu

A fotonikus kristályszálak olyan speciális fényvezető szálak, melyek optikai tulajdonságai mikrostrukurált szerkezetüknek köszönhetően tetszőlegesen változtatható. A tervezés során alkalmazásnak megfelelően alakíthatóak a szál diszperziós és vezetési tulajdonságai, kettőstörésük, valamint nemlinearitásuk, akár egymástól függetlenül is. Azonban a tervezett mikrostruktúra pontos létrehozása nehezen kivitelezhető, ezért már a tervezéskor számolni kell a gyártási folyamatok következtében kialakuló optikai tulajdonságokban fellépő eltérésekre. Ennek okán a fotonikus kristályszálak optikai tulajdonságainak vizsgálatára a gyártást követően is szükség van.
A spektrálisan bontott interferometria egy nagypontosságú, lineáris módszer, amely alkalmas optikai elemek, így optikai szálak diszperziójának mérésére. A kapott spektrális interferogramok kiértékelésére többféle lehetőségünk van, melyek közül az ablakolt Fourier-transzformációs kiértékelési módszert optikai szálak diszperziójának meghatározására korábban még nem alkalmazták. Ez a módszer egy Fourier-transzformáción alapuló gerincvonal kereső algoritmus, mellyel a csoportkésleltetés direkt módon kapható meg.
Jelen tanulmányban egy HC-800-02 (NKT Photonics) típusú, légmagos fotonikus kristályszál diszperziójának vizsgálatával kapcsolatos mérési eredményeimet ismertetem. Kísérleti elrendezésként egy spektrálisan bontott Mach-Zehnder interferométert építettem, melyet titán:zafír lézerrel világítottam meg. Az optikai szál két polarizációs tengelye mentén terjedő módus gerjesztését a szál előtt elhelyezett félhullám lemezzel állítottam be. A kapott spektrális interferogramokat ablakolt Fourier-transzformációs módszerrel értékeltem ki. A módszert alkalmazva az optikai szál gyors és lassú polarizációs tengelyére vonatkozó kromatikus diszperziót nagy pontossággal határoztam meg. Az ablakolt Fourier-transzformációs módszer abban az esetben is eredményesen alkalmazható, amennyiben mindkét polarizációs módus egyidejűleg gerjesztődik. Ekkor a két polarizációs tengely mentén terjedő impulzus egymással is interferál, valamint a referenciaimpulzussal is, annak megfelelő polarizációja esetén. Az ablakolt Fourier-transzformációs módszerrel egyetlen interferogram rögzítésével és kiértékelésével kapható meg a két polarizációs irány csoportkésleltetése, valamint a közöttük fellépő csoportkésleltetés-különbség (differential group delay, DGD) is. Ezt kihasználva elvégeztem egy olyan mérést, amelyben az optikai szál előtt elhelyezett félhullám lemezt forgattam egy adott késleltetés estén. Ekkor a referenciakarban a polarizáció a szál két polarizációs irányához képest 45°-os szögben állt. Az inteferogramok kiértékelésével egy olyan ábrasorozatot kaptam eredményül, melyen nyomon követhető, hogy a gerjesztés változtatásával hogyan erősödik, illetve gyengül meg a gyors, illetve lassú tengely mentén terjedő módushoz és a DGD-hez tartozó jel.

Kulcsszavak: spektrálisan bontott interferometria, fotonikus kristályszál, kromatikus diszperzió, polarizációs módusdiszperzió, ablakolt Fourier-transzformáció

POPULÁCIÓ INVERZIÓ ÁLTAL INDUKÁLT TÖRÉSMUTATÓ VÁLTOZÁS TITÁN-ZAFÍR KRISTÁLYBAN

ZUBA Viktor[1], NAGYMIHÁLY Roland Sándor[1,2], CAO Huabao[2], JÓJÁRT Péter[1,2], FLENDER Roland[1], BÖRZSÖNYI Ádám[1,2], CHVYKOV Vladimir[2], OSVAY Károly[2], KALASHNIKOV Mikhail[2],

MSc-hallgató
[1]Szegedi Tudományegyetem
[2]ELI-HU Nonprofit Kft.
Kutatási terület: Lézerrendszerek fejlesztése
viktorzuba@titan.physx.u-szeged.hu

Napjainkban a kutatási célú, ipari, vagy akár biológiai alkalmazásra alkalmas nagyintenzitású lézerrendszerek erősítő közege a legtöbb esetben az ún. titán-zafír ($Ti:Al_2O_3$, röviden: Ti:Sa) kristály. Jó hővezetése és nagy abszorpciós, valamint emissziós hatáskeresztmetszete, továbbá nagy szélességű emissziós spektruma miatt alkalmas ultrarövid lézerimpulzusok előállítására és erősítésére. Az ultrarövid lézerimpulzusok erősítését legelterjedtebb módszere a fázismodulált impulzus erősítés (chirped pulse amplification, CPA) technika. A CPA alapú lézerrendszerek olyan forradalmi kutatási területeket nyitottak meg, mint az attoszekundumos tudomány, a lézeres részecske gyorsítás, vagy az ultragyors plazmafizikai folyamatok vizsgálata.
A lézeraktív közeg emissziós spektrumának alakjából kifolyólag az erősítés során spektrális beszűkülés jön létre. A spektrális beszűkülés jelentősen csökkenti a legrövidebb elérhető impulzushosszt. Emellett az erősített impulzusok spektrális komponenseinek fázisa különböző változásokat szenvedhet el az erősítés folyamata során. A fázisváltozások az impulzusok hosszának fluktuációt eredményezik, amit a lézerrendszer alkalmazhatóságának érdekében minimalizálni kell. Ennek eléréséhez a fázist módosító effektusok lehető legpontosabb ismerete szükséges.
Munkám során a kristály pumpa-impulzusokkal történő gerjesztésének hatását vizsgálom az ultrarövid impulzusok fázisára vonatkozóan. Kísérleteimet széles spektrális tartományon, 700-900 nm között, a π- és σ-polarizált impulzusokkal is elvégeztem. A felhasznált kísérleti elrendezés megtervezése és megvalósítása során törekedtem a mérés stabilitásának maximalizálására, amely érdekében egy kvázi-egyutas interferométert építettem és használtam. Továbbá sikeresen leválasztottam a pumpálás hőmérsékleti és populáció inverzió által okozott hozzájárulásokat a mért fázistoláshoz, ezzel is pontosítva a vizsgált effektus leírását. Végül meghatároztam a törésmutató változását a mért spektrális fázistolásokból.
A pumpálás hatása egyértelműen megfigyelhető az impulzusok fázisviszonyaiból. Következésképpen a kapott eredményeknek meghatározó szerepük van az ultraszélessávú lézerimpulzusok keltésének és erősítésének további fejlesztésében, minthogy a fáziskomponensek rendezése kritikus az impulzusok időbeli hosszának és csúcsintenzitásának szempontjából.

Kulcsszavak: Ultrarövid impulzusok, Titán:Zafír, Lézer erősítő rendszerek

A VW CEPHEI FOTOMETRIAI ÉS SPEKTROSZKÓPIAI ANALÍZISE

MITNYAN TIBOR
PhD-hallgató
Szegedi Tudományegyetem Fizika Doktori Iskola
Kutatási terület: Fedési kettőscsillagok fotometriai és spektroszkópiai vizsgálata
mtibor@titan.physx.u-szeged.hu

Az érintkező kettőscsillagok olyan objektumok, melyekben mindkét komponens kitölti a Roche-térfogatát, ezáltal fizikai kontaktus lép fel közöttük az L1 Lagrange-pontban. A komponensek általában fősorozati, vagy ahhoz közeli állapotban vannak, a csillagok alakja torzult (csepp alakú), amely a fénygörbe folyamatos változását okozza, keringési periódusuk jellemzően 1 napnál rövidebb. A jelenleg leginkább elfogadott elmélet szerint a komponenseket egy konvektív burok veszi körül, mely tömeg- és energiatranszportot létesít közöttük. A VW Cephei egyike a legalaposabban vizsgált érintkező kettőscsillagoknak a szakirodalomban, azonban máig nem sikerült olyan konzisztens modellt megalkotni, amely magyarázná a rendszer minden egyes megfigyelt tulajdonságát. Ennek hátterében állhat az a tény, hogy a nagyszámú fotometriai méréshez képest meglehetősen kevés spektroszkópiai vizsgálat készült erről az objektumról. Munkám célja az volt, hogy új, időben egymáshoz közel történt fotometriai és spektroszkópiai mérésekkel gyarapítsam a szakirodalmat, illetve ezen új mérések feldolgozása után megvizsgáljam, milyen változások történtek a rendszerben az elmúlt két évtizedben. A spektrumokból keresztkorrelációs módszer segítségével meghatároztam a komponensek radiálissebesség-görbéjét, majd a mért fénygörbékkel szimultán fizikai modellt illesztettem az adatokra a PHOEBE nevű modellező program segítségével. Ezen kívül minden egyes mért spektrumhoz előállítottam egy szintetikus színképet is a saját, Python nyelven megírt programommal, majd a mért és modellspektrumok különbségeinek segítségével meghatároztam a Hα-vonal ekvivalens szélességének fázisfüggő változását. A spektrumok alapján megerősítettem, hogy a nagyobb tömegű komponens aktívabb, mint kisebb tömegű társa és kimutattam, hogy a fotoszférikus és a kromoszférikus aktivitás között korreláció van. Végül felvetettem még, hogy az aktivitás általam megfigyelt tulajdonságai hasonlóságot mutatnak az úgy nevezett flip-flop jelenséggel, azonban ennek megerősítésére további mérések szükségesek.

Kulcsszavak: kettőscsillag, fotometria, spektroszkópia, modellezés, aktivitás.

ROSTOS SZERKEZETŰ POLIMER MEMBRÁNOK MECHANIKAI VIZSGÁLATA

SIPOS Evelin
PhD-hallgató
Semmelweis Egyetem, Elméleti Orvostudományok Doktori Iskola
Biofizikai és Sugárbiológiai Intézet, Nanokémiai Kutatócsoport
Kutatási terület: Szintetikus polimer gélrostokból álló bioszövetek fizikai tulajdonságainak vizsgálata
sipos.evelin@med.semmelweis-univ.hu

A sérült szövetek pótlása napjainkban még mindig nagy kihívást jelent az orvostudomány számára, hiszen a beültetett idegen testet a beteg szervezete nem mindig képes befogadni. Erre nyújthat megoldást az, ha a páciens saját reprodukcióra képes sejtjeiből laboratóriumi körülmények között készítjük el a beültetendő szövetrészt. Ehhez olyan mesterséges struktúrákra van szükségünk, amelyek hasonlóak a sejt természetes szaporodási környezetéhez, az extracelluláris mátrixhoz (ECM). Az extracelluláris mátrix főként kollagén szálakból felépülő, a sejtek számára átjárható polimer hálózat, amely segíti a sejtek megtapadását, valamint biztosítja a tápanyag- és információ áramlását. A mesterséges ECM előállításához aminosav alapú polimerek, például poli(aszparaginsav) használhatók, melyeket elektrosztatikus szálhúzással képesek vagyunk az ECM-hez hasonló szálas szerkezetben létrehozni.
De mi lenne, ha a szövetrész a kívánt helyen, közvetlenül a páciensben nőné be ezt a hálózatot? Ennek megvalósításához olyan anyagokra vagy szükségünk, amelyet a szervezet befogad (biokompatibilis), könnyedén beültethető, illetve szerepe betöltését követően a szervezetben lebomlik (biodegradábilis). Attól függően, hogy a szervezet melyik részére kívánjuk beültetni, igen eltérő mechanikai kitettségnek kell ellen tartaniuk e struktúráknak. Kutatáson célja elektrosztatikus szálképzéssel biokompatibilis polimer szövedékek előállítása terhelhetőségének és mechanikai stabilitásának megállapítása, a planáris szövetek egyirányú erő-deformáció kapcsolatának vizsgálatával.
Munkám során poliszukcinimid (PSI)-et állítottam elő termikus polikondenzáció útján, amely a poli(aszparaginsav) (PASP) anhidridje. A poliszukcinimid poli(aszparaginsav)-vá történő átalakítását az élő szervezeten belül a sejtek képesek elvégezni. A polimer így már lebontható a sejtek számára, képes bekerülni a metabolit körforgásba. A poliszukcinimidből elektrosztatikus szálhúzással polimer hálózatot készítettem, amely szerkezetét scanning elektron mikroszkópiás vizsgálat során összevetettem a természetben előforduló membránok szerkezeti felépítésével. Mivel a test egyes részein más és más a szövedék mechanikai igénybevétele, így tanulmányoztam a PSI hálók teherbírását eltérő környezetekben, összehasonlítva kipreparált biológiai membránokkal.
Az eredmények alapján következtetések vonhatók le a polimer hálót összetartó erők típusáról, illetve ezek környezet indukálta változásairól. A tapasztalatok azt mutatják, hogy a hálók előállítási protokolljában alkalmazott változások szintén mechanikai tulajdonságbeli eltéréseket indukálnak. A nedves és a száraz minta merőben eltérő viselkedése újabb megválaszolásra váró kérdéseket vet fel az alkalmazhatóság tekintetében.

Kulcsszavak: Extracelluláris mátrix, Elektrosztatikus szálképzés, Poliszukcinimid, Biológiai membrán, Mechanikai tulajdonság

LÉZERES FILAMENTÁCIÓK IONIZÁLÓ HATÁSÁNAK ONKOTERÁPIÁS SZEMPONTBÓL TÖRTÉNŐ VIZSGÁLATA

KÜRTI Varinia[1], POLANEK Róbert[2], FLENDER Roland[1], BÖRZSÖNYI Ádám[1,2]
MSc-hallgató
[1]Szegedi Tudományegyetem
[2]ELI-HU Nonprofit Kft.
Kutatási terület: Filament ionizáló hatása
kvarinia@titan.physx.u-szeged.hu

Mióta a rákos megbetegedésekre sugárkezelést használnak, azóta az orvosok és kutatók elsődleges célja az ép szövetekre eső halálos dózismennyiség minimalizálása, a daganatos céltérfogatra jutó dózismennyiség maximalizálása mellett. Ezzel a sugárkezelések hatékonyságát lehet növelni, miközben a korai és késői szövődmények előfordulásának valószínűsége csökken.
A sugárterápiás kezelések optimalizálását célzó technikai fejlesztések mellett felmerült a lézerfilamentáció sugárterápiás eszközként való alkalmazásának lehetősége. Femtoszekundumos lézerimpulzusok által keltett filamentum olyan térben és időben kontrollált energiasűrűséget hoz létre, mely lokálisan képes jelentős ionizációt létrehozni és ezáltal biológiai és kémiai hatást kifejteni.
A vizes, valamint biológiai szempontból releváns közegekben létrehozott filamentumok tulajdonságait, illetve azok kémiai, biológiai hatásait nem rég kezdték tanulmányozni. Ezek során olyan fizikai-kémiai folyamatokat mutattak ki, melyek az ionizáló sugárzások által indukált kémiai, valamint biológiai hatásokkal összemérhetőek.
Munkám során a lézerfény által kialakított fény-anyag kölcsönhatás mechanizmusát vizsgáltam. Ezen belül egy speciálisabb esettel foglalkoztam, a lézer által folyadékokban keltett filament okozta változásokat kémiai rendszerekben. A kutatás folyamán Fricke-oldatot és FBX-oldatot használtam. Ezek a kémiai oldatok az ionizáló sugárzások esetében egy jól ismert dozimetriai eszközök, mely a víz radiolízisén alapszanak így várható volt, hogy a filamentáció ionizáló hatására is hasonlóan reagálnak. Továbbá az ionizáló hatás mellett további vizsgálatokat végeztem arról, hogy az ionizáló hatás és a filamentum paraméterei között milyen összefüggés található. Kísérleteim során először a Fricke- és FBX-oldatnál figyelem meg a filamentum ionizáló hatását majd a későbbi kísérletek során az FBX-oldatnál vizsgáltam a filamentum paraméterei és ionizáló hatása közötti összefüggést. A filamentum paraméterei közül változtattam a sugárzás idejét, a lézernyaláb energiáját, a lézerimpulzus hosszát és lézernyaláb lefókuszálásnak mértékét.
Növelve a sugárzás idejét és a nyaláb energiáját kimutatható volt az ionizáló hatás növekedése is. Az ionizáló hatás lineárisan növekedett az idővel és az energiával, azonban egy bizonyos mennyiség után átment exponenciális függésbe. Növelve az impulzushosszt és az optikai leképezőeszköz fókusztávolságát az ionizáló hatás csökkent.
Összefoglalásképpen, megmutattam, hogy a lézerfény paramétereinek változtatásával lehet befolyásolni a filament ionizáló hatását.

Kulcsszavak: Filament, Ionizáló hatás, Dozimetria

FÖLDTUDOMÁNYI SZEKCIÓ

A KÖZÉPFOKÚ SZAKKÉPZÉSI HÁLÓZAT ÉS A MUNKANÉLKÜLISÉGI HELYZET JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOK MEGYÉBEN

JÁSZ Erzsébet
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem, Társadalomföldrajzi és Területfejlesztési Tanszék
Kutatási terület: oktatásföldrajzi, a szakképzés és a munkaerő-piaci helyzet kapcsolata, földrajz szakmódszertan
jaszerzsebet@gmail.com

Az oktatási helyzet gyorsan változik napjainkban, viszonylag rövid időn belül születnek reformok bármelyik képzési szinten, amelyek célja minden esetben az oktató-nevelő munka hatékonyabbá tétele. Az elmúlt években a legtöbb változás talán a szakképzést érintette: nevezéktani, fenntartói, tantervi, képzési területeken. A szakképzés legfontosabb célja ez lehet, hogy a munkaerő-piaci igényekhez igazodjon pozitív irányba lendítve ezzel a gazdasági-társadalmi folyamatokat is. Rengeteget lehet arról hallani, hogy szükség van a jó szakmával rendelkező fiatalokra a munkaerő-piacon, de a fiataloknak is egy jó perspektíva lehet egy szakma az életben való sikeres boldoguláshoz.
Jász-Nagykun-Szolnok megye vizsgálata több szempontból is indokolt. Jó a közlekedésföldrajzi helyzete, hatással van rá a főváros közelsége, több településen is megvannak a szakmai képzések történelmi hagyományai. Alföldi megyei léte ellenére színesebb arculattal rendelkezik, mint egy hagyományos agrárgazdasági megye. A rendszerváltás előtt nagy szerepe volt a dezindusztrializációnak, de az ipar utána sem épült le. A megyék ipari növekedési pályáira vonatkozó korábbi vizsgálat alapján a nyertes alföldi megyék közé sorolták. Ebből kifolyólag érdemes a szakképzési kínálatot és a munkaerő-piaci igényeket is vizsgálni.
A megyében három szakképzési centrumban folyik a középfokú szakképzés: a Szolnoki Szolgáltatási Szakképzési Centrumban 6, a Szolnoki Műszaki Szakképzési Centrumban 6 és a Karcagi Szakképzési Centrumban 8 tagintézménnyel. A képzési struktúra sokszínű, a szakmacsoportok mindegyikére van kínálat. Van lehetőségük a fiataloknak szakmát tanulni, és van lehetőségük a megyéjükben elhelyezkedni, viszont kérdéses, hogy mennyire élnek ezekkel a lehetőségekkel. Sajnos itt is jellemző a vidék azon problémája, miszerint a fiatalok elköltöznek, máshol alapítanak családot, a lakosság elöregszik.
A munkanélküliség szempontjából a megye 2015-ben a 6 legnagyobb munkanélküliségű megye közé tartozott. Az elmúlt tíz év arányváltozásai igazodnak az országos trendekhez. Az értékek régiós átlag alatt vannak ugyan, de országos átlag fölött, ami munkaerő-piaci helyzet megoldandó kérdéseire enged következtetni.
A vizsgálatok helyzetfeltáró célzattal készültek a kutatás folytatásához. A legfontosabb kérdések, hogy a szakképző intézmények és a munkaerő-piaci igények mennyire keresnek és találnak közös megoldásokat, illetve tudnak-e a gazdasági, társadalmi, demográfiai folyamatokra is pozitív hatást gyakorolni.

Kulcsszavak: munkaerő-piac, munkanélküliség, szakképzés, Jász-Nagykun-Szolnok megye

KÁRPÁTALJA PRIORITÁSAI AZ EU TURIZMUSFEJLESZTÉSI PROJEKTJEIBEN

KAMPÓ Ildikó
PhD-hallgató
Pécs Tudományegyetem Természettudományi Kar Földtudományi Doktor Iskola

Kárpátalja földrajzi elhelyezkedését tekintve 4 EU-s országgal is határos. Természeti adottságai, ásvány- és termálvizei jelentősen befolyásolhatják a turizmus fejlesztését. Az állami szabályzás jelenleg külön-külön szabályozza a szállodaipart, a vendéglátást, s nem a turizmus, mint gazdasági ágazat részeként. Így állami támogatásban sem részesül.
A határokon átnyúló együttműködések szervezeti struktúráját az idegenforgalomban elsősorban nonprofit szervezetek és a helyi önkormányzatok, erre a célra létrehozott alapítványok valósítják meg. Ezek közül a külgazdasági kapcsolatokért, a határokon átnyúló kapcsolatokért és befektetésekért felelős osztály, a turizmus fejlesztése érdekében megyei szinten létrehozott állandó képviselői tanács az illetékes.
A 2000-es évek elején Ukrajna új pályázati programbesorolásba került, így anyagi támogatások lehívására is jogosulttá vált. Ekkor az INTERREG III program kezdte finanszírozni a Kárpátaljai fejlesztési projekteket. Az összegek lehívását és a programok lebonyolítását vidékünkön csak nonprofit szervezetek végezhették. A 2000–2006 közötti időszakra érvényes INTERREG III keretében Ukrajna – részben Magyarországgal együtt – több programban vett részt. Az ország hat megyéje részese a CADSES-térségnek, valamint az új szomszédsági politika keretei között Kárpátaljára is kiterjed a magyar–szlovák–ukrán szomszédsági program.
2002-ben közösségi és regionális szervezetek kezdeményezésére létrejött a "Regionális Fejlesztési Ügynökség és a határokon átnyúló együttműködéseket elősegítő "Kárpátalja" szervezet a Kárpátaljai megyei tanácsban, amelynek fő feladatai közé tartozik a turizmus fejlesztésére irányuló projektek fejlesztése, a kölcsönösen előnyös együttműködések irányítása a határokon átnyúló Kárpát-régióban. Ezen szervezetek Kárpátalja egész területén megvalósuló programok támogatására nyújtanak be pályázatokat az EU-hoz tartozó szervekhez. De vannak oktatási intézmények, önkormányzati nonprofit szervezetek, amelyek helyi szinten megvalósuló programok megszervezésére nyújtanak be pályázatokat közvetlenül Uniós vagy a szomszédos országokban létrehozott alapítványokhoz.
2003-ban a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Területfejlesztési Tanács a Kárpátaljai Területi Tanáccsal partnerségben elindította a Híd az együttműködéshez, 2003 című projektet a TACIS CBC SPF Program támogatásával. A létrehozott Ukrán–Magyar Területfejlesztési Iroda már az EU-bővítés utáni időszakban gondolkodva szervezte meg tevékenységét.
2007-2013 időszakban az ENPI HUSKROUA EU-s programok valósultak meg Kárpátalján. Ezekben a projektekben kárpátaljai nonprofit szervezetek már teljes jogú partnerkén vettek részt, így jelentős anyagi támogatásokat is kaptak sikeresen megpályázott és megszervezett programok esetén. Az ENPI programok nagyobb eszközbeszerzésre is támogatást nyújtottak (épületek, felszerelések).
2016-tól az Egán Ede Kárpátaljai Gazdaságfejlesztési Központ pályázatokat hírdet mezőgazdasági- és turisztikai vállalkozásfejlesztésre.
2017-ben teljeskörűen életbe lépett az EU és Ukrajna által kötött társulási megállapodás, amely az átfogó szabadkereskedelmi megállapodással (DCFTA) kiegészülve előmozdítja a mélyebb politikai és az erősebb gazdasági kapcsolatokat. A szerződéssel Ukrajna nem válik EU-tagjelölt országgá. Az egyezmény nem jelenti azt, hogy az uniónak bármiféle katonai támogatást kellene nyújtania Ukrajnának. Nem vezet az ukrán állampolgárok szabad uniós tartózkodásához vagy munkavállalásához, és nem kötelezi az EU-t további pénzügyi támogatás nyújtására Kijevnek.

AZ ALGYŐ-HÁT METAMORF KÉPZŐDMÉNYEI

KONDOR Henrietta
MSc-hallgató
Szegedi Tudományegyetem, Természettudományi és Informatikai Kar
kondor.henrietta@gmail.com

Az Algyő-hát egy kiemelt helyzetben lévő ÉNy-DK irányú blokk a Tiszai-főegység Békés-Kodru zónájában, a Makói-árok szomszédságában. A kristályos aljzat felszínét különböző vastagságban, főleg a metamorf aljzat kőzetanyagából származó konglomerátum borítja, melyre vastag, neogén üledékes rétegsor települ, melyben Magyarország legjelentősebb szénhidrogén-készletét tárták fel. A feküben megjelenő algyői metamorf blokk kőzettani felépítéséről, szerkezetfejlődéséről azonban kevés információ áll rendelkezésünkre. Alapvető kérdés, hogy ennek az aljzati blokknak lehet-e szénhidrogén tároló potenciálja, illetve, hogy a kőzetek milyen szerepet játszottak a terület szénhidrogén migrációjában.
Az Algyő-hát kristályos képződményeit elért fúrásokból származó magminták és vékonycsiszolatok petrográfiai vizsgálatával, valamint az ezekből készült főelem geokémiai adatok felhasználásával fő célunk volt a terület minél részletesebb mikroszerkezeti, kőzettani, fejlődéstörténeti megismerése és termobarometriai modellezése.
A petrográfiai vizsgálatok során azonosítottuk a kőzetek metamorf szerkezetét, szöveti elemeit, ásványos összetételét, valamint meghatároztuk az őket ért deformációs eseményeket, és a fő metamorf esemény ásványparagenezisét. A vékonycsiszolati elemzések lehetőséget adtak arra, hogy azonosítsuk és csoportosítsuk a kőzettípusokat, valamint azokat területileg is elkülönítsük. Az így kialakult csoportok mintáinak főelem összetétele alapján diszkriminációs diagramokat alkalmazva tovább pontosítottuk azok protolit eredetét. A meghatározott egyensúlyi ásványtársaság nyomás és hőmérsékleti stabilitási tartományának modellezését a Domino/Theriak programcsomaggal végeztük el.
Az elvégzett vizsgálatok alapján a metamorf kőzetek legnagyobb része üledékes eredetű, agyagkő, homokkő protolittal jellemezhető, gránátot, helyenként kianitot tartalmazó paragneisz és csillámpala. A gránát és kianit szemcsék szöveti helyzete, és az azonosított fő palássági irányok alapján e kőzeteknél két metamorf esemény különíthető el, egy korábbi, biotit és gránát megjelenésével, illetve egy későbbi, biotit, gránát és kianit megjelenésével.
A para-eredetű kőzettípusok mellett, ásványos összetételét tekintve kétféle magmás eredetű gneisz azonosítható. E kőzetek nagy része biotit tartalmú, melyek egy metamorf eseményt jelölnek. A kőzetek másik csoportja jelentős mennyiségű epidotot és klinozoizitet tartalmaz, helyenként gránát megjelenésével.
A kőzettípusok legnagyobb metamorf fokot jelző ásványparagenezisére elvégzett termobarometriai modellezések alapján az algyői kiemelkedés ÉNy-i és DK-i kőzeteit nagy nyomású (P_{max}~10 kbar) Barrow-típusú regionális metamorfózis érhette, míg a terület középső része egyfázisú, közepes nyomású (P_{max} ~ 6-7 kbar) átalakulást szenvedett. Eredményeink összeegyeztethetők Horváth & Árkai (2002) eredményeivel, viszont nem igazolják Lelkes-Felvári et al. (2003) feltételezését a korai andaluzittal jellemzett óra mutató járásával ellentétes metamorf P-T útról.
Eredményeink azt mutatják, hogy jelentősen eltérő metamorf fejlődésű, térben lehatárolható blokkok jelennek meg egymás mellett, melyek között posztmetamorf, esetleg a retrográd út mentén kialakult szerkezet feltételezhető. Amennyiben ez töréses, alföldi analógiák (Dorozsma, Szeghalom) alapján lehetőség van fluidum migrációra az aljzaton keresztül.

Kulcsszavak: Algyő-hát, metamorf kőzettípus, geokémia, termobarometria

ANALYTICAL APPROACH FOR FRACTURE CONDUCTIVITY

Tamás LENGYEL
PhD-Student
University of Miskolc
Research area: Production Intensification (Petroleum Engineering)
tamaslengyel10@gmail.com

The purpose of hydraulic fracturing is well stimulation by which the well performance can be significantly improved. To achieve this, high conductive fracture is created which is propped with a propping agent. The success of the treatment is highly influenced by the fracture conductivity which is the product of the apparent proppant pack permeability and the fracture width. The well productivity after hydraulic fracturing is definitely affected by the interaction between proppants and fracture surface under closure pressures, the proppants embed into the formation and deform due to the closure stress that can result in a significant reduction in fracture conductivity.
Proppant size, Young's modulus and Poisson's ratio of proppant and formation, closure pressure are factors which influence proppant embedment and the change of fracture aperture that actually can reduce the fracture conductivity from 20 to 300 % with a subsequent reduction in oil, gas or even in water production (EGS). This effect in weakly consolidated formations is more significant. Therefore, it is of importance to investigate and understand the theoretical background and the influencing parameters of proppant embedment.
The pay-off of hydraulic fracturing treatment is significantly affected by the well productivity. More models and considerations were integrated to develop a new analysis system by which different sensitivity tests and a kind of technical optimization of proppant selection can be executed. Ignoring any cost or revenue (CAPEX, OPEX, NPV, etc.) calculations, the presentation demonstrates a method for proppant selection considering not only the factors that influence fracture conductivity but another optimization method, the so-called Unified Fracture Design (UFD) model as well.

Keywords: hydraulic fracturing, proppant deformation, proppant embedment, fracture conductivity

A NEW, EXTENDED MATERIAL BALANCE EQUATION FOR INVESTIGATION OF DIFFERENT GAS FLOW MODELS

Patrik PUSZTAI
PhD-Student
University of Miskolc, Research Institute of Applied Earth Sciences
Research area: Unconventional reservoirs
p.pusztai92@gmail.com

Dr. Anita JOBBIK
Senior Research Fellow
University of Miskolc, Research Institute of Applied Earth Sciences
Research area: Unconventional reservoirs
jobbik@afki.hu

The growing requirement for energy and decreasing quantity of fossil fuels are forced the present engineers to find alternative solutions. This phenomenon is valid in case of hydrocarbons too, where the role of unconventional reservoirs is getting more significant at recent times. Natural gas production from these types of reservoirs has been developed remarkably in the past few decades thanks to the technology advancement.
These types of reservoirs (tight gas; shale gas) usually have pore size distribution in the range of micro- to nanometers, which influence the equations describing the gas flow. Also such Hungarian formations are placed under extreme conditions. Appropriate description and modeling of the mechanisms, which are available for gas storage, are indispensable for economic exploitation of unconventional natural gas reservoirs.
Conventional continuum-flow equations, such as the well-known Darcy's law, greatly underestimate the fluid-flow rate when applied on nanopore-bearing reservoirs. This paper concentrates on the collection, interpretation and presentation of different flow models which can be used in such conditions. They are utilized on core samples' data (measured in the ME, Research Institute of Applied Earth Sciences) which are originated in a Hungarian reservoir under extreme pressure and temperature (over 1100 bar and 200 °C). As only limited literatures are available which can describe the exact flow behavior of natural gas in these conditions, comparison of the different models under these conditions can provide information for a wider understanding of these types of reservoirs.
Several factors influence gas production from these unconventional formations, so creation of an adequate material balance equation (MBE) was necessary to describe pressure depletion and original gas in-place. This extended MBE was one of the major parts of this research. Integration of it with the different flow models results a calculation algorithm which enables to investigate the reservoir behavior during production. Through this calculation procedure a simple economic analysis can be performed.
Finally, the adaptability of this model to real production data is investigated.

Keywords: hydrocarbon, fluid-flow, material balance equation, reservoir

A GASZTRONÓMIAI TERMÉKEK TURIZMUSFEJLESZTÉSI PÉLDÁI MAGYARORSZÁG VIDÉKI TÉRSÉGEIBEN

TÓTH Bettina
PhD-hallgató
Szegedi Tudományegyetem, Földtudományok Doktori Iskola
Kutatási terület: helyi erőforrásokon alapuló vidékfejlesztés, a vidéki turizmus fejlesztése
toth.bettina@geo.u-szeged.hu

A napjainkban lejátszódó társadalmi, gazdasági, természeti és kulturális folyamatok működését nagyban befolyásolja a globalizáció. Ennek keretében világszintűvé váló értékminták terjednek, melyek hatást gyakorolhatnak a lokalitások működésére, és átformálhatják azokat. Ugyanakkor egy ezekkel ellentétes folyamat is elindult, mégpedig a lokalitások felértékelődése, amely számos kutató szerint a cselekvőképes, aktív helyi közösségek tevékenységével valósulhat meg leginkább. A cselekvőképesség megnyilvánulhat az úgynevezett endogén fejlesztési modellben, mely általánosságban a helyben fellelhető erőforrásokra alapozott, a helyi szintről kiindulóan megvalósított közösség- és gazdaságfejlesztési stratégiát jelenti. E stratégia alkalmazását az Európai Unió előnyben részesíti, és egyre népszerűbb a különböző vidéki térségekben is. Az endogén vidékfejlesztési modell anyagi, illetve nem anyagi, immateriális jellegű erőforrásokra egyaránt alapozhat. Anyagi jellegű erőforrás lehet az adott helyhez kötődő alapanyag, élelmiszer vagy termék (például szatmári szilva). Az immateriális javak közé sorolható például a helyi közösség tudása, kultúrája, hagyományai vagy együttműködési képessége. Mivel minden térségben sajátos, helyi erőforrások állnak rendelkezésre, melyeket különböző módon és mértékben igyekeznek kihasználni a helyiek, ezeknek a tényezőnek a hatására diverzifikált fejlődés megy végbe a vidéki térségekben.
E kontextusba helyezve vizsgálom a vidéki, főként gasztronómiai termékek helyi fejlesztésben játszott szerepét, különös tekintettel a vidéki turizmusra. Arra keresem a választ, hogy mit értünk a helyi termék fogalmán, és a helyi termékek hogyan alkalmazhatók az endogén fejlesztésben. Kitérek arra, hogy a helyi termékek milyen módon értékesíthetők, melyek a helyi termékek termeléséből és értékesítéséből fakadó előnyök a vidék számára, illetve ezek hogyan érhetők el. A kutatási kérdésekre főként a szakirodalom és tartalomelemzés segítségével igyekszem választ adni hazai példák bemutatása mentén.
Kutatási eredményeim alapján az endogén fejlesztési modell kapcsán egyes szerzők leginkább az előnyöket emelik ki, míg mások a modell korlátozottabb értelmezhetőségére és megvalósíthatóságára hívják fel a figyelmet. A helyi termék fogalma több szempontból is megközelíthető, ennek megfelelően sokféle módon értelmezik, és tartják nyilván. Számos formában lehet értékesíteni a helyi termékeket. Az értékesítés többek között a helyi termelői piacokon, a gasztronómiai fesztiválokon, a helyi termék boltokban, illetve az éttermekben vagy a közétkeztetésben egyaránt megvalósulhat. A helyi erőforrások sikeres alkalmazása segítheti a helyi termelők jövedelemhez jutását, emellett a turizmusba való becsatornázás során hozzájárulhat az adott térség népszerűsítéséhez, közösségépítéséhez, a turistáknak pedig élményeket adhat. A helyi erőforrások kihasználása fontos fejlesztési lehetőséget jelenthet a magyar vidéki terekben. Ugyanakkor gyakran hiányzik vagy korlátozott az ebben legfontosabb szerepet játszó tényező, mégpedig a helyi közösség cselekvési képessége, így az anyagi erőforrások kiaknázhatósága csökkenhet.

Kulcsszavak: vidékfejlesztés, helyi termék, endogén fejlesztés, vidéki turizmus, Magyarország

TANYÁS TÉRSÉGEINK JELENE ÉS JÖVŐJE, UTAK ÉS LEHETŐSÉGEK KÉT ALFÖLDI MINTATERÜLET ASPEKTUSÁBÓL

TÓTH László
földrajztanár
Szegedi Tudományegyetem, Természettudományi és Informatikai Kar, Gazdaság- és Társadalomföldrajz Tanszék
Kutatási terület: turizmusföldrajz, településföldrajz
toth0212@outlook.hu

Hazánkban a külterület kutatás az 1990-es évekig kurrens irány volt, nagyon sok vizsgálódás, értekezés született a témában. A rendszerváltás után azonban a tanyás és alapvetően a külterületekre vonatkozó kutatások jelentősen megfogyatkoztak. Egyszerűen elintézhető lenne a probléma a külterületek hanyatlásának az elfogadásával, azonban az eddigi kutatásokból is kiderült, hogy a kérdés nem ennyire egyszerű. Számos, a nagyvárosok közelében elhelyezkedő, különféle jellegű külterület népességszáma a rendszerváltás óta töretlenül növekszik, ugyanakkor vannak kisebb-nagyobb mértékben csökkenő lélekszámú térségek is. A vizsgálat két, eltérő jellegű tanyás település külterületi folyamatait kutatja. A korábban is jelentős tanyai népességgel rendelkező alföldi megyeszékhelyek közül a Kecskemét melletti Ballószög lett az egyik mintaterület. A másik tanyás település a tradicionálisabb, nagy külterülettel és jelentős ott élő népességgel rendelkező, nagyvárosoktól távoli, szintén bács-kiskuni Petőfiszállás települése lett.
A kutatás során mindkét mintaterületen száz-száz külterületi lakóház (tanya) került felmérésre, valamint az ott élők különféle háttérváltozói kerültek vizsgálatra. A terepi adatfelvételen túl, a települések vezetőivel (polgármester, jegyző) és a külterületi lakosság mindennapos problémáit mélyebben ismerő tanyagondnokokkal készültek interjúk. Az adatokból kirajzolódnak a két terület közötti legfontosabb hasonlóságok, a hagyományos tanyás területeiket tekintve. Ballószög esetén azonban egy lassú fejlődés és újranépesedés indult meg egy bizonyos, Kecskeméthez közelebbi külterületi részen, valamint megjelentek egyéb betelepülő népcsoportok is. A jelenleg is zajló kutatás a tanyás térségek általános társadalmi-gazdasági helyzetét és az önkormányzatok viszonyulását vizsgálja ezen külterületekhez. A kutatás az Új Nemzeti Kiválóság Program Támogatásával valósult meg.

Kulcsszavak: külterület, tanya, Alföld

EGY PUSZTAFÖLDVÁRI SZÉNHIDROGÉN TÁROLÓ STATIKUS MODELLEZÉSE

GRAMA Izabella
MSc-hallgató
Szegedi Tudományegyetem, Természettudományi és Informatikai Kar, Földtani és Őslénytani Tanszék
Kutatási terület: tárolómodellezés, üledékföldtani problémák
izabella93@gmail.com

A Pusztaföldvári kőolaj- és földgázmező az Alföld délkeleti részén, Tótkomlós és Nagyszénás között egy szeizmikus mérésekkel kimutatott aljzati szerkezeten települ. Egy kutató fúrás 1958-ban nagy jelentőségű szénhidrogén előfordulást fedezett fel. Ezt követően az olajiparban nagy érdeklődést mutattak a terület földtani felépítésére és a szénhidrogén vagyonbecslésére. Ezen a területen 231 db fúrás mélyült összesen, amelyek közül 94 db kutató és 137 db termelő/feltáró fúrás. A vizsgált tároló esetében 119 darab fúrás és ezek karotázs szelvényei kerültek felhasználásra.
A terület földtani szempontból a Battonya–Pusztaföldvári-gerinc aljzati kiemelkedésen található, medencealjzata a Tiszai-Főegység, takarós felépítésű Békés–Kodru alegységébe tartozik. A Pannon-medence neogén riftesedésében részt vevő ÉNy–DK-i csapású szerkezeti elemek (nagyrészt normálvetők) határozzák meg a Battonya–Pusztaföldvári-gerinc aljzat kiemelkedésének morfológiáját. A terület tektonikai felépítését is megvizsgálva, a Battonya-Pusztaföldvári-hátság megfelelő körülményeket biztosított ahhoz, hogy földgáz, illetve kőolaj halmozódjon fel a területen, éppen ezért fontos a területet mind földtani, mind tektonikai felépítése szempontjából vizsgálni.
A pusztaföldvári terület szempontjából a mélyvízi üledékes rendszerek osztályozása rendkívül fontos részét képezte a kutatásnak, hiszen ennek az osztályozási rendszernek az ismerete által kerültek besorolásra a vizsgált képződmények.
A kutatás fontossága abban rejlik, hogy napjainkban az olajipari kutatások egy részét a tároló statikus modellezése teszi ki. A tároló modellezés elsődleges feladata a lehetséges szénhidrogén tárolók felismerése és elemzése. A modellezés során különböző szoftverek segítségével szerkezeti modell és litológiai modell készült. A modell elkészítéséhez szükség volt fúrómag mintákra, geofizikai szelvényekre és különböző geostatisztikai módszerekre.

Kulcsszavak: Pusztaföldvár, modellezés, szénhidrogén, geostatisztika.

„AZ EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTÉRIUMA UNKP-17-2 KÓDSZÁMÚ ÚJ NEMZETI KIVÁLÓSÁG PROGRAMJÁNAK TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT”

A SZEKUNDER MUNKAERŐ – PIAC TERÜLETI PREFERENCIÁINAK VIZSGÁLATA

KÓTI Tibor
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem, Földtudományi Doktori Iskola, Társadalomföldrajzi és Területfejlesztési Tanszék
Kutatási terület: Emberi erőforrás fejlesztésre vonatkozó vizsgálatok, a periférikus térségek területfejlesztése alapján
tiborkoti7@gmail.com

Hazánk foglalkoztatottságának javításában a 2011-ben bevezetett egységes közfoglalkoztatás kiemelt jelentőséggel bír. A 2008-as világgazdasági válság után bekövetkezett gazdasági recesszió hazánk munkaerő-piacát is markánsan átreformálta. A szekunder munkaerő-piac a válságból való „kilábalás" elsőszámú eszközének datálható. Az egységes közfoglalkoztatás kialakításánál prioritás volt, hogy a periférikus, fragilis térségek, a térségközpontok vonzáskörzetéből leginkább kieső, a magas inaktivitással bíró társadalmi csoportok számára nyújtson egy olyan adekvát, ami hozzájárul a térség foglalkoztatottságának fellendüléséhez, továbbá a társadalmi felzárkózás megteremtéséhez.
Előadásomban bemutatásra kerül a közfoglalkoztatás időbeli dinamikája, azaz hogyan változott 2011 óta egészen napjainkig a programban résztvevők száma. A közfoglalkoztatás, a depressziós munkaerő-piaci térségekben, olykor az egyetlen mentőövet jelenti, s egyre inkább a hátrányos helyzetű fiatal inaktív rétegek is az eszköz „rabjává" válnak. Prezentálásra kerülnek a közfoglalkoztatás program típusai, amelyekben az értékteremtés egyre inkább felülreprezentált. Napjaink zászlóshajójának is tekinthető foglalkoztatáspolitikai eszköz elsőszámú célkitűzése volt, hogy a munkavállalókat rövid időn belül integrálja a primer munkaerő-piacra. Erre építve, vázolásra kerülnek a közfoglalkoztatás célzottságát, eredményességét vizsgáló faktorok, azaz a beragadási indikátor, illetve a megfelelő területi célzottság. Végül egy empirikus kutatásunkra támaszkodva, bemutatásra kerül Észak-Tiszántúl közfoglalkoztatási helyzete. A mezo szinten, szociálgeográfiai módszerekkel elvégzett kutatásunk alapját adó Észak-Tiszántúl – különösen a külső periférikus térségei – egyike hazánk legelmaradottabb térségeinek, a munkaerő-piac szenzitivitásának figyelembevételekor is. Éppen ezért a közfoglalkoztatás, a térség foglalkoztatottságában kiemelkedő jelentőséggel bír.

Kulcsszavak: közfoglalkoztatás, periférikus, munkaerő-piac, integráció, foglalkoztatottság

DEFORMÁCIÓS FÁZISOK AZONOSÍTÁSA, DINAMIKUS VETŐSZEPARÁLÁS METÓDUSÁNAK BEMUTATÁSA A KELET-BÜKKI KARCOS VETŐFELÜLETEK PÉLDÁJÁN

KATONA Gábor
PhD-hallgató
Miskolci Egyetem, Műszaki Földtudományi Kar
Kutatási terület: Bükk hegység kainozoos szerkezetfejlődése
g.katona13@gmail.com

A Bükk hegység kiemelkedésének vizsgálatában fontos szerep jut a rideg deformációs elemeknek (repedés rajok, törések, vetők). Az említett elemek közül nagy jelentőséggel bírnak a karccal rendelkező vetőfelületek, melyek információt hordoznak az őket létrehozó feszültségmezőkről. Vizsgálatukra elég limitált idő áll rendelkezésre, ugyanis a mészkő felületeken lévő karcok felszínre kerülve hamar leerodálnak. Ezen karcok útbevágások, alagutak mélyítésével és bányászati tevékenységnek köszönhetően vállnak elérhetővé. Németh Norbert mintegy 600 mérési adatot felhasználva, a karcok irányultságát figyelembe véve, deformációs fázisokat határozott meg. Én arra voltam kíváncsi, hogy prekoncepciók nélkül, vagyis anélkül, hogy az egy pontban mért adatokat azonos fázisba helyezném lehetséges-e automatikusan egy szoftvert használva a fázisokhoz tartozó fő feszültség irányokat inverziós módszerrel meghatározni?
A deformációs fázisok azonosításához a Win Tensor programban lévő Right dihedron és a Rotational optimalization módszereket használtam fel. A right dihedron módszer gyakorlatilag egy sűrűség diagram, melyben a vetők számának növelésével pontosítható a fő feszültség irányok elhelyezkedése a sztereogramon. A kapott feszültség tenzor bemeneti paraméterét képezi a Rotational optimalization-nak, ahol a fő feszültség tengelyek mentén forgatjuk az adatokat, mindaddig, amíg a forgatást követően a misfit tényező vagyis a tenzorhoz kapcsolt elmozdulás és a vetőfelületen ténylegesen mért elmozdulás irányának szögeltérése csökken és végül stabilizálódik. Misfit küszöbértéknek a szakirodalomban javasolt 30^0–ot használtam. A program segítségével lehetőség nyílt a vetőfelületek dinamikus szeparálására. A dinamikus szeparáláshoz egy általam meghatározott folyamatsor lépéseit alkalmaztam, amely a vető elmozdulás irányokon, felületek típusán (normál vető, feltolódás, oldaleltolódás), sztereogramon megjelenő vetőfelületek vizuális elkülönítésen és a program által kalkulált feszültség tenzorhoz kapcsolódó korábban említett misfit funkción alapszik. A forgatás során típust váltó vetőket leválogattam, így azok nem elemei a végső csoportoknak.
Ezt követően a kisszámú, de hasonló feszültség tenzorral rendelkező fázisokat, ha a kritériumoknak megfeleltek összevontam. A fázisok a nevüket a függőleges főfeszültség alapján kapták. Így A előjelet kaptak azon fázisok, ahol σ_1, B előjelet ahol σ_2 és C előjelet ahol σ_3 függőleges volt. A fázisokat darabszám alapján priorizáltam. A darabszám alapján a fázisok nevükbe egy szám utótagot kaptak. A legnagyobb elemszámú fázis kapta az 1-es utótagot. P_1-es csoportba kerültek a 25 db-nál többet, P_2-es csoportba a 10-24 db, P_3-as csoportba a 10 db-nál kevesebbet tartalmazó fázisok. Egy fázist akkor tartottam meg, ha legalább 10 eleme volt. Az elemszámot figyelembe véve a P_1 és P_2 csoportokkal dolgoztam tovább. A 20 fázis mintegy 480 adatot tartalmaz.
Végül pedig a fázisokat a legnagyobb és legkisebb horizontális főfeszültség iránya alapján csoportokba rendeztem. Négy megnyúlási irányt azonosítottam. Az ÉNy - DK 209 db, É-ÉK – D-DNy 169 db, Ny-K 60 db és Ny-DNy – K-ÉK 42 db karcos vető adatot tartalmaz. Habár a programban ezen csoportokat képező fázisok nem voltak összevonhatóak, a sztereogram alapján jellegzetes irányokat alkotnak.

Kulcsszavak: Bükk hegység, Szerkezetfejlődés, rideg deformáció

VÁROSI TÉRHASZNÁLAT VIZSGÁLATA, TÉRPÁLYÁK MODELLEZÉSE KIVÁLASZTOTT SZEGEDI MINTATERÜLETEN

SZALAI Ádám
MSc-hallgató
Szegedi Tudományegyetem, Természettudományi és Informatikai Kar
Kutatási terület: Településfejlesztés, Városfejlesztés
sgt.adams@hotmail.com

A városi téren belül a közterek a történelem során mindig is kiemelten fontos szereppel bírtak a települések életében (VEDRÉDI K.2014), mert ezek településeink olyan terei, amelyek egy helyre koncentrálják az embereket, itt zajlik közösségi életünk. A kutatás kiindulópontját az a tény jelenti, hogy a közterek napjaink városainak alapvető építőelemeit képezik, fejlesztésük prioritásként jelenik meg a fejlesztési dokumentumokban, jelentős Európai Uniós forrásokat fordítanak átalakításukra, megújításukra. Mindezek ellenére az elmúlt években számos magyar nagyvárosban megvalósult köztér-rehabilitáció partnerségi egyeztetése kritika tárgyát képezte. Számos esetben a terek kialakítása a térhasználók mindennapi térpályáját figyelmen kívül hagyta, a korábbi funkciókat megszüntetett. Ezen tereket az egyének és csoportok által végzett tevékenységek, a térbeli mozgások formálják, amelyek grafikus ábrázolását nevezzük térpályáknak, amelyek a mindennapok lenyomatának tekinthetők. Ezeknek vizsgálata alapján nem csak megismerhetők, de megérthetőek az egyének és csoportok térhasználati jellemzői, igényei, a tértermelési folyamat.
Kutatásom célja egyrészről az egyes szegedi közterek kihasználtságának felmérése a megfigyelésen alapuló empirikus vizsgálattal, ez alapján jelenítem meg a vizsgált terek legfontosabb találkozási pontjait, áramlási vonalait, az esetleges konfliktusok helyszíneit térinformatikai szoftverek használatával. Másrészről, hogy feltérképezzem a különböző területi elhelyezkedésű, társadalmi szerkezetű, állapotú szegedi közterek mind társadalmi, mind funkcionális, mind fizikai állapot béli problémáit, térhasználati jellemzőit. A dolgozat célja továbbá a civil szféra, a térhasználók köztérrel szembeni elvárásainak, elégedettségének, általuk ismert problémáknak és esetleges szükséges beavatkozásoknak a megismerése kérdőívek és interjúk segítségével. Az elért eredmények segítségével rávilágítok a legfontosabb hiányosságokra, és jó gyakorlatok, a teret használók véleményének megismerésével, valós igényeken alapuló fejlesztési javaslatokat fogalmazok meg, amelyek leginkább relevánsak, megvalósíthatók és indokoltak a területeken.

Kulcsszavak: térpálya, köztér, tértermelés, térbeli mozgás, településfejlesztés

A VÁROSI ZÖLD INFRASTRUKTÚRA VÍZGAZDÁLKODÁSBAN BETÖLTÖTT SZEREPÉNEK VIZSGÁLATA A KLÍMAVÁLTOZÁS TÜKRÉBEN, SZEGEDI PÉLDÁN

CSETE Ákos Kristóf
PhD-hallgató
Szegedi Tudományegyetem, Éghajlattani és Tájföldrajzi Tanszék
Kutatási terület: A városi zöld infrastruktúra szerepe a fenntartható vízgazdálkodásban
cseteakos@geo.u-szeged.hu

Napjainkban a klímaváltozás hatására kialakuló szélsőséges időjárási események (extrém csapadék, aszály) gyakoribbá válása, illetve a városok területének és lakosság számának növekedése várhatóan komoly problémákkal szembesíti a hagyományos településtervezést. A két probléma összekapcsolódásának helyszíne az urbánus közeg, amely sajátos tulajdonságaiból adódóan speciális feltételeket teremt a hidrológia vizsgálatok számára. Az antropogén hatások – mint például a mesterséges, vízzáró felszínek alkalmazása – nagymértékben módosíthatják a természetes hidrológiai folyamatokat. A városokban a víz, mint természeti elem rejtettségének és időszakosságának köszönhetően, akkor kap kiemelt figyelmet, amikor problémát vagy fennakadást okoz a település működésében. A vízzáró felszínek és a nagyfokú csatornázottság következtében a csapadékeseményekre a nagy amplitúdó és a gyors lefolyás a jellemző, amely nagy árvízi csúcsot és jelentős mértékű anyagi károkat okozhat. Ezekből az okokból adódóan fontos megteremteni a városokban a kapcsolatot a mesterséges és természetes elemek között. Ennek a folyamatnak lehet fontos eszköze a zöld infrastruktúra mint „természetalapú megoldás", amely komoly szerepet tölthet be a fenntartható városi vízgazdálkodásban. A vegetációnak – a zöld infrastruktúra részeként – a városi vízgazdálkodásban betöltött szerepe (felszíni lefolyáscsökkentés, infiltráció elősegítése) mellett sokrétű egyéb pozitív hatása is lehet (mikroklíma módosítás, szennyezések megkötése stb.). A zöld infrastruktúra tervezési rendszerekbe integrálását elősegíti, ha a rendszerben betöltött szerepüket megfelelő alapadatokkal támasztjuk alá. Ennek érdekében vizsgálatomban egy nemzetközi modell (UFORE-Hydro) hazai viszonyokra való adaptálását kezdtem el egy szegedi mintaterület példáján. A modell a vegetáció városi hidrológiai folyamatokra kifejtett hatására helyezi a hangsúlyt, ebből a szempontból hiánypótlónak tekinthető. Segítségével becsülhető, hogy a városi vegetáció milyen mértékben befolyásolja a csapadék és a lefolyás útját a városokban. Továbbá előrejelzéseket készíthetünk egy esetleges beruházás/térrekonstrukció hatásáról is, így a tervezés során a döntéselőkészítés folyamatába integrálható. Munkámban egy valós felszínborítási adatokon nyugvó és két alternatív felszínborítási arányokkal dolgozó esetet hasonlítottam össze. Eddigi eredményeim alapján egyértelmű, hogy már egy kisméretű mintaterületen is mérhető a növényzet lefolyásmérséklő hatása, ám nagyobb területre kiterjesztve a vizsgálatokat, városi léptékben is képet kaphatunk e hatásokról. Vizsgálatommal a hazai döntéshozás és döntéselőkészítés figyelmét szeretném ráirányítani a növényzet és zöld infrastruktúra, környezettudatos településtervezésben való használatának lehetőségeire.

Kulcsszavak: fenntartható városi vízgazdálkodás, zöld infrastruktúra, természetalapú megoldások, UFORE-Hydro modell

SEKÉLYGEOFIZIKAI VIZSGÁLATOK SZEREPE A HŐSZIVATTYÚS RENDSZEREK TELEPÍTÉSÉNEK ELŐKÉSZÍTÉSÉBEN

HORVÁTH Ágnes
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem, Ásvány- és Földtani Tanszék
Kutatási terület: Sekélygeofizika
basamao@gmail.com

Magyarországon a hőszivattyús rendszerek telepítése az utóbbi években egyre nagyobb teret kap a megújuló energiák kihasználása kapcsán. A geotermikus potenciál meghatározásához minden esetben szükség van a terület föld alatti viszonyainak ismeretére, különös tekintettel a már meglévő közművek elhelyezkedésére és a régészeti lelőhelyek védelmére. A beruházási projektek határidői szűkösek, a gyors régészeti lelőhelyfelderítés (ásatás, leletmentés nélkül) és a közművek elhelyezkedésének megismerése kulcsfontosságú. Következésképpen a beruházási projektek előkészítése során egyre nagyobb teret nyernek a különféle sekélygeofizikai módszerek. Ezek előnye, hogy rövid idő alatt nagy terület felmérhető, és a kapott eredmények kiértékelés során egyértelműen elkülöníthetőek egymástól a régészeti és a recens föld alatti objektumok.
Sekélygeofizikai felmérésre a terület bolygatása előtt kerülhet sor, mely már a kiépítés tervezésénél sok hasznos információt tartalmaz. Egy ilyen mérés során a régészeti dokumentáció, a kultúrrétegek elkülönítése mellett egy adott terület közmű-viszonyainak feltárására is sor kerül. A talajtani- és energetikai potenciál adottságok vizsgálata mellett megtörténik a terület felmérése olyan szempontból is, hogy a hőszivattyús rendszer eszközei hogyan építhetők be a meglévő közművek mellé, azok föld alatti elhelyezkedését kiegészítve.
Előadásomban a régészeti kutatásokban manapság már általánosan használt sekélygeofizikai módszerek közül a magnetométer és a georadar alkalmazhatóságát mutatom be, kifejezett hangsúlyt fektetve a hőszivattyús rendszerek telepítése előtti föld alatti közmű- és régészeti viszonyok megismerésére. Kitérek továbbá a két műszer alkalmazhatóságára különböző területeken, melyeket saját mérésekkel támasztok alá.
A kapott eredmények alapján a városi tömbrehabilitációk, beruházások kapcsán jól felhasználhatóak ezek az adatok a nem ismert, vagy nem pontosan ismert közmű-elhelyezkedések és régészeti lelőhelyek előzetes feltérképezésére, melyek befolyásolják a hőszivattyús rendszerek telepíthetőségét.

Kulcsszavak: sekélygeofizika, hőszivattyú, magnetométer, georadar

A HATÁRON ÁTNYÚLÓ GAZDASÁGI ÉS TURISZTIKAI EGYÜTTMŰKÖDÉSEK TOKAJ-HEGYALJA ÉS FELSŐ BODROGKÖZ TELEPÜLÉSEI KÖZÖTT A PÁLYÁZATOK TÜKRÉBEN

DROTÁR Nikolett
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem, Földtudományok Doktori Iskola

A téma aktualitását jelzi, hogy az Európai Unió fejlesztéspolitikájában az 1970-es évektől jelen van a határmenti térségek fejlesztése. Magyarország területét érintő határon átnyúló együttműködés közül a Magyarország–Szlovákia Interreg CBC program a 2007– 2013-as időszakban a második legmagasabb költségvetéssel rendelkezett az ERFA-ból. Ugyanez a tendencia megfigyelhető a 2014-2020 -as időszakban is.
Az elmúlt tervezési ciklusban (2007-2013) Borsod-Abaúj-Zemplén megye és Szlovákia között 95 határon átnyúló projekt valósult meg. Ebből az általam vizsgált területen 22 nyertes pályázat volt. A pályázatoknak az 54%-a turisztikai elemek fejlesztését, új elemek létrehozását, illetve a turisztikai infrastruktúra kiépítését szolgálta. A megvalósult pályázatok 46%-az a gazdasági együttműködést segítette.
Tokaj-Hegyalján 12, a Felső-Bodrogközben 13 település együttműködése valósult meg a két térség gazdasági és turisztikai közös pályázatainak következtében. A határon átnyúló projekteknek a célja, a periférikus elhelyezkedésből adódó hátrányok leküzdése, és a határ menti térségekben rejlő gazdasági és turisztikai lehetőségek kiaknázása. A kutatás során a pályázatokban rejlő versenyképességet növelő új termékekre koncentráltam. Az infrastrukturális elemekre vonatkozó pályázatokat is elemeztem, mert ezek a helyi lakosság élet körülményeit is javítják. A két vizsgált térség turisztikai értékekben gazdag. Az imázsának az alapját a borturizmus képezi. A fejlesztések a borturizmus, az aktív turizmus és az épített örökség elemeinek a fejlesztését szolgálták. Megvizsgáltam, hogy sikerült-e kitörni a lokális keretek közül a településeknek? Van-e mérhető eredménye a projekteknek? Hosszútávon fenntarthatóak-e a pályázatok keretében létrehozott turisztikai elemek?
Jelen kutatás arra mutatott rá, hogy a projektek papíron nagyon szép terveket, nagy átfogó célokat vázoltak fel. De ezeket nem mindig tudták a valóságban megvalósítani. A megvalósításhoz hiányzott az átgondolt stratégiai tervezés. Egy projekt erejéig, illetve egy tervezési időszakban gondolkodtak a partnerek.
Példaként a vallási turizmus fejlesztése keretében megvalósult Szent Erzsébet zarándokutat említem, amely Kassa és Sárospatak között valósult meg. Évente az útvonalon mindössze 30-40 ember megy végig, ami azt bizonyítja, hogy nem volt megalapozott a fejlesztés. Hercegkút, és Kisgéres együttműködésénél a pincesorok infrastrukturális fejlesztése, (a kovácsoltvas padok, a macskaköves út, a Wifi pontok) mint infrastruktúrafejlesztés nem eredményezett jelentős turistaszám növekedést. Az egyediség megteremtéséhez önmagában nem járult hozzá.
A gazdasági projektek keretében közös üzleti együttműködések, média projektek, egészségügyi és infrastrukturális fejlesztések szerepeltek. A megvalósult pályázatok sajnos nem eredményeztek olyan fejlődést, amely új termék előállításával megvalósította volna a közös termelés, feldolgozás és értékestés gondolatát. Az együttműködések nem tudják saját maguk kitermelni a hosszú távú fennmaradáshoz szükséges bevételeket, így sok esetben, amint a tervezési időszak lezárul és elfogynak, a küldő forrásból érkező támogatások az együttműködés megszűnik. Elengedhetetlen a megfelelő jogszabályi háttér, illetve a megfelelő, gyakorlatban is helytálló monitoring rendszer. Ezen felül a határon átnyúló programok alapja az emberek közötti együttműködés, ami nélkül ezen kapcsolatok és projektek nem jöhetnek létre.

HATÁR, AMI ÖSSZEKÖT – SOPRON ÉS BURGENLAND KAPCSOLATÁNAK TÁRSADALOMFÖLDRAJZI ELEMZÉSE

TREML Júlia
MSc-hallgató
Szegedi Tudományegyetem, Természettudományi és Informatikai Kar
Gazdaság- és Társadalomföldrajz Tanszék
Kutatási terület: terület- és településfejlesztés
d.juju@freemail.hu

A határon átnyúló kapcsolatok egyre fontosabb szerepet töltenek be a modern területfejlesztésben. Ezeknek a folyamatoknak és kihívásoknak a vizsgálatára Sopron városa tökéletes lehetőséget ad, hiszen kedvező földrajzi fekvéssel rendelkezik, Ausztria szomszédságában található, így határvárosként funkcionál. Elsőként az első világháború okozta földrajzi változások során került a figyelem középpontjába, majd a rendszerváltás után még inkább kaput jelentett a nyugat felé, mint előtte - ami erősítette a Sopronba irányuló belföldi migrációt. A schengeni övezethez való, valamint az Európai Uniós csatlakozás is csak erősítette Sopron határváros jellegét. Kutatásom témája, hogy Sopron határ menti elhelyezkedése hogyan befolyásolja az itt élő lakosság mindennapjait, valamint a helyi gazdaság működését. Első lépésben a határ közelségének a soproni munkaerőpiacra gyakorolt hatását vizsgálom, mely legfőképp az ingázásban jelenik meg. Kutatásomban kitérek a migráció területi jellegzetességeire is, valamint arra, hogy ez a folyamat hogyan hat a lakáspiacra, illetve arra is, hogy hogyan alakítja a soproni szolgáltatási piacot Ausztria közelsége. Hipotézisem az, hogy a határ mentiség alapvetően pozitívan befolyásolja Sopron város fejlődését, valamint Burgenland tartomány munkaerőpiacát is. Ez a kutatás az alapvető statisztikai adatokon és tartalomelemzésen kívül leginkább helyi terepbejárásokra és empirikus adatgyűjtésre támaszkodik. Fontos volt, hogy a mindennapi életre gyakorolt hatásokat a tényleges, mindennapi életben megjelenő folyamatokkal mutassam be a kutatásom során. Ezen kívül empirikus kutatásom kulcselemét jelentik a város vezetésével, az üzleti szektor képviselőivel, ingázókkal és helyiekkel készített interjúk, amelyek bemutatják a különböző nézőponttal rendelkező szereplők véleményét és tapasztalatait. A kutatás tapasztalatai nagymértékben hozzájárulhatnak a város munkaerő piaci és helyi gazdasági kihívásainak megismeréséhez, valamint a lokális népesedési és társadalmi folyamatok jobb megértéséhez. Emellett az eredmények összehasonlítási alapot nyújthatnak hasonló helyzetben lévő városok kutatásához és Sopron város további fejlesztéséhez is. A kutatás az Új Nemzeti Kiválóság Program keretein belül valósul meg.

Kulcsszavak: határ, határ mentiség, interregionális együttműködések

A BAKONY-BALATON GEOPARK BEMUTATÁSA

MÁLTESICS Péter
turisztikai segédmunkatárs
Bakony-Balaton Geopark, Exclusive Tours Hungary
Kutatási terület turizmusföldrajz, geoturizmus, aktív turizmus, történeti földrajz
petermaltesics91@gmail.com

A Balaton-felvidéki Nemzeti Park területére számos turisztikai terméktípus illeszthető rá, melynek köszönhetően hazánk egyik legkeresettebb célterületévé vált mind az aktív lehetőségek, mind a kulturális látnivalók tekintetében. A természeti értékek ebben az antropogén hatásokkal kevésbé érintett rendkívül nagy geodiverzitással jellemezhető területen érdeklődést keltenek, hogy megannyi látnivalóval szolgáljanak a kíváncsi turistának, s mindezt úgy, hogy ezen értékek szinte minden időszakban fellelhetőek az érintett térségben. Jelentős eszmei értékről van itt szó, melynek oktató célú bemutatása az ember tudásanyagát bővíti: földtani képződményekés felszínalaktani formák, illetve az ezeket kiegészítő egyéb, földrajzi helyhez köthető természeti tényezők, mint a növény- és állatvilág. Fontos szerephez jut továbbá a természeti viszonyok feltárásán túl a társadalmi és kulturális nézőpont, mivel a társadalmi hagyományok olyan rétegesen sokszínű képet alkotnak melynek keretébe a helyi népesség különleges életmódja, gazdálkodása, természeti környezetének közvetlen megőrzése illeszthető be a fenntarthatóság és a fenntartható fejlődés elveinek előmozdítása pedig az életük szerves részét képezi.
A dolgozatomban egy olyan szemszögből vizsgálom meg a látnivalókat, mely elemző tanulmányt ad a táj arculatáról, ezáltal pedig kibővítem a turizmus számos olyan potenciális lehetőségével, mely az eddig kevésbé ismert parkot a nagyközönség számára sokkal befogadhatóbbá és élményszerűbbé teszi más, hazai középhegyvidéki területeinkkel szemben. A vizsgálat szempontjából a geológiai bemutatóhelyek szolgálnak a leglényegesebb információforrással, ugyanis ezek lehetnek a jelentős földtudományi örökséggel rendelkező ún. geológiai parkok alappillérei. Összehasonlítási alapot nyújtva érdemes lenne megfigyelni néhány nemzetközi példát is, melynek segítségével konklúziót alkothatunk abból, hogy a kereslet-kínálat és a vonzerő tényezőin keresztül hogyan lehet a kezdeményezés külföldi példáját– persze megfelelő keretek között - magyar gyakorlatba ültetni. Vajon milyen főbb területi okai vannak az ökoturizmusban egy érintetlenebb, földtanilag sokszínű táj látogatottsági arányának és milyen úton és kezdeményezéssel érhető el a potenciális vendégek számának növelése? Megnézzük, mi mindent nyújthat számunkra egy geopark.

Kulcsszavak: turizmus, geopark, Bakony-Balaton, fenntartható turizmus

VISK FALUSI TURIZMUSÁBAN REJLŐ POTENCIÁLOK, FEJLESZTÉSI LEHETŐSÉGEK ÉRTÉKELÉSE KÉRDŐÍVES FELMÉRÉS ALAPJÁN

IZING Máté Antal
MA (osztatlan) hallgató
Szegedi Tudományegyetem, Természettudományi és Informatikai Kar, Gazdaság- és Társadalomföldrajz Tanszék
Kárpátalja népességváltozása, Visk falusi turizmusa
izing.mate@gmail.com

Kárpátalja népessége az elmúlt évtizedek tanulsága alapján a Kárpát-medencében gazdasági, politikai tekintetben számos kihívás előtt áll. A munkanélküliség, az infláció, a folyamatos katonai behívók csak néhány olyan momentum, mely megnehezíti, sok esetben ellehetetleníti a kárpátaljaiak mindennapjait. Ez az elvándorlás tükrében is kirajzolódik: a kárpát-medencei NUTS3-as területi egységek közül az elmúlt években e régió produkálta a legnagyobb negatív migrációs egyenleget.
Kutatásom célja, hogy Kárpátalja azon gazdasági ágazatát mutassa be, mely a rendszerváltozás óta a rendkívül dinamikus fejlődésen ment keresztül, s Visken 15 családnak ad megélhetési forrást. A rendszerváltás utáni években a helyiek főként gazdasági kényszerből vállalták a főként magyarországi vendégek elszállásolását, amely időszakos és részleges anyagi megoldást biztosított. Az ezredfordulótól azonban egyre többen, szervezetten, intézményesült keretek között várják a vendégeket. A fejlődés vitathatatlan, hiszen annak ellenére biztosítják a legnagyobb befogadóképességet a régióban, hogy a magyar határtól távolabb, félperiférikus területen fekszik.
A gazdasági tevékenység bemutatásához a falusi turizmus három „főszereplőjével" készítettem kérdőíves adatfelvételt:

1. Azon magyarországi turisztikai cégekkel, utazási irodákkal, melyeknek programjaik között szerepel – utazási célként vagy áthaladási pontként – Visk (3 interjú);
2. A viski szállásadó családokkal illetve a falu turizmusszervezőjével (16 interjú);
3. Véletlenszerűen kiválasztott magyarországi, Viskre érkező vendégekkel.

Kutatásom eredményeként betekintést nyerhetünk a viski falusi turizmus példaértékű fejlődésébe annak és további fejlesztési lehetőségeibe, melyet reményeim szerint a régióban más, hasonló lehetőségekkel rendelkező települések is kamatoztatni tudnak.

Kulcsszavak: turizmusföldrajz, falusi turizmus, Visk, Kárpátalja

FLUIDUMZÁRVÁNY VIZSGÁLATOK A DITRÓI ALKÁLI MASSZÍVUM TELÉRKITÖLTŐ ÁSVÁNYFÁZISAIBÓL

WALTER Heléna, PÁL-MOLNÁR Elemér, KIRI Luca
PhD-hallgató
Szegedi Tudományegyetem, Földtudományok Doktori Iskola
Kutatási terület: Alkáli magmás folyamatokhoz köthető telérkitöltő fázisok genetikai vizsgálata; alkáli magmás kőzetek geokémiája
walterhelena88@gmail.com; palm@geo.u-szeged.hu; kiril@freemail.hu

A Ditrói Alkáli Masszívim (DAM) a Központi Keleti-kárpáti-öv kristályos mezozoos kőzettömegébe nyomult alkáli magmás komplexum. Kutatásunk célja a DAM északi területén feltárt ritkaföldfém-tartalmú telérfázisok felmérése, a telérkitöltő fázisok és a ritkaföldfém-hordozó ásványok azonosítása, valamint az utómagmás eredetű telérek fejlődéstörtének rekonstrukciója fluidumzárvány vizsgálatok alapján.
A kutatás alapjául szolgáló kőzetminták a Tászok-patak (Orotva) környékéről származnak, amelyekből két telértípust különítettünk el: ritkaföldfém-ásványokat tartalmazó típus és klinopiroxént tartalamazó típus.
A ritkaföldfém-ásványokat tartalmazó típus (a minták legnagyobb része) igen nagy mennyiségben tartalmaz piritet, kalkopiritet. A meddő ásványok nagyrészt karbonátok (kalcit, sziderit, dolomit, ankerit). A ritkaföldféme(ke)t hordozó ásvány a monacit, amely makroszkóposan vörös színű sávokat alkot, vékonycsiszolatban azonban megfigyelhető sugaras, fészkes megjelenése is. Ugyancsak RFF-ásvány az allanit, mely szintén sugaras megjelenésű, azonban fészkeket nem alkot. Járulékos elegyrészként apatit is előfordul. Raman spektrométer alkalmazásával néhány pontban xenotim és bastnäsit ásványokat is azonosítottunk. Jelen tanulmányban ezzel a telérfázissal nem foglalkozunk.
A klinopiroxént tartalamazó telértípus nagy mennyiségben tartalmaz piritet. A pirit zárványként galenitet, ritkán szfaleritet foglal magába. A pirit mellett karbonátásványok, illetve filloszilikátok – döntően flogopit – vanank jelen. A diopszidos összetételű klinopiroxén fészkeket alkot, sugaras-léces megjelenéssel. Az egyes lécek az 5 mm-es hosszúságot is elérhetik. A piroxének folyadékdomináns háromfázisú (L+V+S), illetve kétfázisú (L+V) fluidumzárványokat zártak magukba, melyek akár a néhányszor 10 μm-t is elérhetik. A zárványok vizsgálatát fluidumzárvány mikrotermometriával végeztük el. A legtöbb zárvány esetében a nukleáció (Tn) –80°C és –60°C között megy végbe, a kezdeti olvadási hőmérsékletek (Te) –56°C és –50°C közötti értékek. A jég olvadása (Tm_{ice}) –28°C és –25°C között következik be. A sóhidrát Raman spekroszkópia alapján hidrohalitnak bizonyult, olvadása (Tm_{HH}) általában +12°C és +18°C között történik meg. A halit homogenizációját azokon a zárványokon alkalmaztuk, melyek $T_{20°C}$-n tartalmaztak szilárd fázist. A homogenizációs hőmérsékletek (Th_H) +140°C és +180°C közé estek. A piroxénben előfordulnak olyan kétfázisú zárványok, melyek nukleációja már –56°C körül megtörténik, a hidrohalit pedig előbb olvad (–24°C), mint a jég (–17°C). A zárványok homogenizációs hőmérsékeltei (Th_L) 400°C és 426°C közé estek.
A fluidumzárvány mikrotermometria során mért adatok NaCl–$CaCl_2$–H_2O rendszert feltételeznek. Ebben a rendszerben a számított NaCl-koncentráció 19,4 – 22,5 m/m%, a $CaCl_2$-koncetráció 10 – 12 m/m%. Mindezek alapján a klinopiroxénes fészkek keletkezési körülményeit az extrém magas sótartalom és magas hőmérséklet (T>400°C) jellemzi.

Kulcsszavak: klinopiroxén, fluidumzárvány, mikrotermometria, homogenizáció.

HADTUDOMÁNYI SZEKCIÓ

SOCIAL ENGINEERING ÉS BIZTONSÁGTUDATOSSÁG

DEÁK Veronika
PhD-hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Katonai Műszaki Doktori Iskola
Kutatási terület: Védelmi elektronika, informatika és kommunikáció. A kibertámadási képesség képzési lehetőségei és korlátai a közszolgálat fejlesztése érdekében.
deak.veronika@uni-nke.hu

Napjainkban a biztonságtudatosság nélkülözhetetlen eleme életünknek, hiszen jelenleg egy információs társadalomban élünk, és naponta követnek el kibertámadásokat a különféle bizalmas információk megszerzése érdekében. Ha egy rendszer védett, akkor ezek a támadások leginkább a humán tényezőt érintik, a különböző kihasználható emberi tulajdonságok miatt.
A különféle belső és bizalmas információk megszerzését célzó támadások egyik válfaja a social engineering, amely az emberi tényező befolyásolására, manipulálására, valamint kihasználható tulajdonságaira épít. A támadások célpontja az ember, így hatékony védelem csak a biztonságtudatosság növelésével valósulhat meg, amelynek nélkülözhetetlen eleme a különböző támadási formák, módszerek ismerete.
Jelen előadásban az ilyen lehetséges támadások módszereit mutatom be, amelyek ismeretében védettebbek lehetünk a social engineering támadások ellen. Az előadás részét képezi a felsőoktatási hallgatók körében elvégzett, social engineering eljárást felhasználó kísérlet bemutatása, amelynek keretében kihelyezésre került egy egyetemi logóval ellátott fadoboz „Telefontöltő” felirattal, amelybe a hallgatók telefonjának megfelelő USB kábelek csatlakoztathatóak. A felmérés azt vizsgálta, hogy a hallgatók milyen arányban csatlakoztatták okostelefonjaikat egy idegen eszközhöz. A kutatás célja az volt, hogy felmérjem a hallgatók biztonságtudatosságát, és rávilágítsak az esetleges hiányosságokra, amelyek a biztonságtudatosság megfelelő fejlesztésével bizonyos szinten orvosolhatók.
Összegezve, a különböző támadások módszereit megismerve és megismertetve jelentősen tudjuk növelni a ránk bízott információk kiszivárgását és illetéktelen felhasználását, egyúttal az állami és nem állami szervek működésének stabilitását, a társadalom és a gazdaság részvevőinek biztonságát.

Kulcsszavak: social engineering, kibervédelem, biztonságtudatosság, információbiztonság, emberi tényező

KATONAI ÉPÍTMÉNYEK ÉLETTARTALMÁT, GAZDASÁGOSSÁGÁT BEFOLYÁSOLÓ MŰSZAKI-GAZDASÁGI TÉNYEZŐK

GYÖRÖK László
PhD-hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Katonai Műszaki Doktori Iskola
Kutatási terület: Katonai műszaki infrastruktúra elmélete. A katonai műszaki infrastruktúra épületeinek, építményeinek felújíthatósága és/vagy újak építése a különleges igénybevételek és a gazdaságosság függvényében.
gyorok.laszlo@gmail.com

A katonai épületeket és építményeket különböző követelmények és elvárások kielégítésének céljából, a haderőre és az általa használt létesítmények kialakítását befolyásoló környezetre és viszonyokra jellemző speciális feltételek között, összetett folyamatok során alakítják ki. Ezeknek a létesítményeknek a megvalósítási módját és élettartamát sokrétűen határozzák meg a részben független, másrészt esetenként változó intenzitással egymásra kölcsönösen ható tényezők. Közöttük gazdasági, gazdaságossági vonatkozású tényezők is megtalálhatók. Ezek a tényezők az egyes kialakítási folyamatok kezdete előtt azok mértékéhez támpontként is szolgálhatnak, illetve egyes pontjaiban vagy részfolyamataiban esetenként önállóan, számos egyéb esetben pedig valamely más összetevővel közösen befolyásolják az építmények kialakítási módját. Természetesen maguknak a már üzemeltetés alatt álló létesítményeknek a használati módjára, és ezzel összefüggésben az élettartamára is hatással vannak a gazdasági, gazdaságossági tényezők, befolyásolják a létesítmény részek kialakításának mennyiségi és minőségi jellemzőit.
Tárgyi publikációt dokumentumoknak olyan jellegű tanulmányozásai alapozták meg, amelyeknek céljuk a katonai létesítményekkel szemben támasztott, elvárt követelményeknek a megvalósulási módjuk általi teljesülésükre, azok mértékére irányult. Ezek a vizsgálatok különösen a műszaki és a gazdasági tényezőkre, az egyes műszaki megoldások gazdasági, gazdaságossági vonatkozásaira összpontosítottak. Ennek megfelelően az elemzésekből kapott eredmények és értékelések alapján a tárgyi publikáció a katonai létesítményeknél használt néhány ilyen műszaki-gazdasági tényezőt és megoldási példát szemléltet. Továbbá egyes esetekben pedig az alkalmazott megoldásoktól kedvezőbb műszaki és/vagy gazdaságosabb megoldások is bemutatásra kerülnek.

Kulcsszavak: gazdasági, katonai, létesítmény, műszaki, tényező

TUDJMAN KÖPÖNYEGÉBŐL? HADSEREG ÉS POLITIKA HORVÁTORSZÁGBAN A KILENCVENES ÉVEKBEN

HARANGOZÓ Dániel
PhD-jelölt
Budapesti Corvinus Egyetem Politikatudományi Intézet

A horvát fegyveres erőket, csakúgy mint magát a független horvát államot, az 1991-1995 közötti függetlenségi háború körülményei között hozták létre. A horvátországi civil-katonai kapcsolatokra a kilencvenes években a háború mellett a Tudjman-rezsim autoriter jellege gyakorolt jelentős hatást.
A politikai vezetés kétféle stratégiát alkalmazott a hadsereg politikai kontrolljára: részben annak formális és informális csatornákon keresztül a kormányzó párt (Horvát Demokratikus Közösség, HDZ) irányítása alá vonása, részben pedig a katonai vezetés kooptálása a rezsimelitbe, anyagi előnyök és privilégiumok nyújtása révén. A Tudjman-rezsim a horvát haderőnek a függetlenségi háború alatt meglévő magas társadalmi elfogadottságát is felhasználta saját legitimitása erősítésére. Mindezek következtében megfigyelők szerint a kilencvenes években a horvát hadsereg a posztkommunista Európa leginkább átpolitizált fegyveres erői közé tartozott.
A szakirodalomban egyetértés van a kiterjedt és jelentős mértékű átpolitizálódással kapcsolatban, azt illetően azonban eltér a témával foglalkozó kutatók véleménye, hogy mennyiben lehet a horvát hadsereg és a politika közötti viszonyt az egypártrendszerek civil-katonai kapcsolatait leíró modellek keretei között értelmezni.
Előadásom következtetése kettős. Egyfelől, a Tudjman-rezsimnek a jugoszláv periódussal és politikai rendszerrel való éles szembenállása ellenére az ekkori politikai vezetés a hadsereg pártirányításában több területen „tovább vitte" a titói érára jellemző politikai és intézményes technikákat, gyakorlatokat. Másfelől, a hadsereg ebben a periódusban a rezsim klienseként funkcionált, és a katonai elit politikai mozgástere és autonómiája jelentősen alacsonyabb volt nem csak a hadsereg jelentős politikai szerepével jellemezhető országokban (pl. Törökország), de a titói Jugoszláviában tapasztalhatónál is.
Többek között ez is magyarázza, hogy a katonai vezetés Tudjman 1999-es halála és pártjának 2000 eleji választási veresége után nem kísérelt meg politikai beavatkozást a demokratikus átalakulás megakadályozása érdekében.

PUBLIC LAW RESPONSES TO TERROR THREAT IN EUROPE

Dr. Ferenc PETRUSKA
Assistant lecturer
National University of Public Service
Research area: Reconversion
petruska.ferenc@uni-nke.hu

Europe faces numerous jihadist threats and attacks executed by terrorist groups and lone perpetrators as well. The terrorist outrages in Brussels, Nice and Berlin have shown that terrorists are aiming to kill as many European citizens as they can. They usually attack individuals and groupings as soft targets (church, synagogue and mosque) or a tough target (barracks, police officers). They legitimize their insane acts with selectively drawn religious orders. Violent Jihadists are attacking individuals, small groups and masses that represent an anti-Islamic value in their eyes. Just in 2016 number of Jihad acts was high so 718 suspects were arrested in the European Union and the number of arrests increased over the past 3 years. As a result of three years of migratory pressure also the Hungarian Parliament and the Government of Hungary has created the legal concept of Threat of Terror Danger (Fundamental Law, Article 51/A.) and Mass Migration Crisis in connection with a migration crisis situation in Hungary. From 1 July 2016 the legal concept of Threat of Terror Danger ensures the Hungarian Defence Forces' involvement in case of a terrorist attack or a significant and imminent threat of terrorist attack.
During Mass Migration Crisis the Hungarian Police and Hungarian Defence Forces are responsible for the installation of technical closing of state borders, armed assistance tasks, the state border guarding and inland security tasks related to illegal migrants. Inland security tasks related to illegal migrants made necessary qualified legislative decision of modification of National Defence Act. The recent tasks of the Hungarian Police and Defence Forces have provided by its available resources and organize and ensures the continuous supply. Of course, in case this recent tasks remains in the medium and long-term task of the Hungarian Defence Forces, it will be necessary to comprehensively examine further regulatory and organizational aspects and needs of this task. As long as the relevant political and public decision hasn't been made the Hungarian Defence Forces are liable for closing and protection of state border within the existing legal framework.
In my lecture I present the quantifiable data of migration pressure. I analyse and evaluate public law modification of European Union member states as responses to terror threats.

Keywords: public law, penalty, migration, terror threat, mass immigration

JAPANESE UNDERWATER SHOTS IN WORLD WAR II
SACRIFICING ACCURACY FOR KILLSHOTS

Levente Gábor SZABÓ
University of Szeged
Research area: history of Japan, modernization of Japan, naval warfare
levriker@gmail.com

Before the Second World War the Imperial Japanese Navy happened upon the capabilities of underwater shots. They discovered that in certain conditions near-misses would result in the projectile travelling below the water-line and hitting the targeted ship below the belt, resulting in a more destructive shot, than a direct hit on the deck. Firing tests on the battleship Tosa revealed new results that were subsequently used in the reconstruction and refitting of existing ship classes and were later used in the design of the super-battleships *Yamato* and *Musashi*. The Japanese however classified the results as top secret, so there was no peacetime training given to firing crews thus limiting its use in the early months of the war. However as the Japanese gained experience it was used more frequently against the ships of the U.S. Navy.
My aim with this study is to evaluate how effective were these shots. Using the *U.S. Naval Technical Mission to Japan,* which was written 1946, I can deduce how much of this special tactic did the U.S. Navy figure out and what they thought about it. Generally it is accepted that Americans have „implicitly assumed" the reason why the Japanese kept focusing on short misses instead of over misses. Using confirmed underwater hits described in the works Norman Friedman and Robert Lundgren I can see the combat effectiveness of these shots. Cross examining diaries with the information stated above, it is possible to isolate more - as of yet - unconfirmed underwater hits.
A major difficulty with this research is that it is nearly impossible to isolate hits during heated battles involving multiple fleets. Isolated cases are relatively easy to identify in skirmishes, however as the number of ships involved increases, the possibility of spotting underwater hits decreases exponentially.

Keywords: underwater shots, naval warfare, ship-to-ship combat, naval tactics, Japan

GDPR FELMÉRÉSEK TAPASZTALATAI ÉS A FELKÉSZÜLÉS HATÁSAI

TÖRÖK Szilárd
PhD-hallgató
Óbudai Egyetem, Biztonságtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: IT biztonság
torok.szilard@gmail.com

A gyors technológiai változás miatt a felhasználóknál tartott információk és adatok önmagukban hordozzák a biztonsági kockázatokat. Ezek között több esetben személyes adatok kerülnek tárolásra, mozgatásra más rendszerekbe, néhol az adott személy tudta nélkül.
Ennek kezelésére, 2018. május 25-én életbe lépő Általános Adatvédelmi Rendelet (angolul General Data Protection Regulation, rövidítve: GDPR) az 1995-től hatályos Adatvédelmi Irányelv lép a helyébe. Célja az európai személyek adatainak védelme a modern digitális világban és az erre vonatkozó jogszabályok harmonizálása az EU minden tagállamában.
A szerző, több, országos kiterjedésű nagyvállalati GDPR megfelelés előkészítés és felmérés során szerzett tapasztatokat, ez lehetőséget biztosított mérési eredmények elemzésére, nagy számú – több millió - személyes adat vonatkozásában is.
A tapasztalatok alapján megfogalmazásra kerülnek megállapítások és következtetések - GDPR felmérésekből adódóan jellemzően IT biztonság és üzemeltetés kapcsán - , valamint néhány jogi megfelelés vizsgálata során tapasztalt hiányosságok, és a rájuk vonatkozó GDPR megfelelést támogató megoldások IT biztonsági hatásai kerülnek elemzésre.
Ajánlás formájában részletezésre kerül milyen lehet a hatékony, teljeskörű GDPR felmérés módszertana, milyen részekre kell feltétlenül kiterjednie és milyen pontokon van lehetőség optimalizálni a felmérés folyamatait – például mintavételezés, szoftveres adatosztályozás és személyes adattal kapcsolatos tevékenységek, hozzáférések automatikus elemzésével.
GDPR és 2013. L. Törvény (IBTV) és hozzá tartozó Kormány Rendelet összefüggései is megvilágításra kerülnek, amely lehetőséget ad az EU rendelet és a hazai jogszabály közötti összefüggések feltárására.

Kulcsszavak: GDPR, EU rendelet, IT audit, megfelelés, IBTV

KIBERTÉRI MŰVELETEK ESZKÖZEI ÉS MÓDSZEREI

BERKI Gábor
PhD-jelölt
Nemzeti Közszolgálati Egyetem Katona Műszaki Doktori
Kutatási terület: Védelmi elektronika, informatika, kommunikáció kutatási terület; a hazai kiberműveleti képességek kialakításának lehetőségei
berki.gabor@uni-nke.hu

Napjainkra a társadalmak informatikai rendszerektől való függése olyan mértékben megnövekedett, hogy nemcsak a pénzügyi szektor, a közigazgatás, az egészségügy, hanem az átlagemberek mindennapjai is elképzelhetetlenek számítógépek nélkül. Használjuk őket az iskolában, a munkahelyeken, utazás közben és otthonainkban. Kikapcsolódásként a világhálón keresünk szórakozást. Ezt bizonyítja az az adat is, mely szerint 2017. június végén a föld lakosságának 51,7 százaléka, közel 3,9 milliárd ember használt Internetet (ezen belül Európa lakosságának 80,2 százaléka és Észak-Amerika lakosságának 88,1 százaléka). Ezek az eszközök, rendszerek nagyban megkönnyítik a mindennapi életet, munkafolyamatokat automatizálnak, gördülékenyebbé teszik a hivatali ügyintézéseket, szabadabb, gyorsabb kommunikációt biztosítanak mindenki számára. Nem szabad ugyanakkor megfelejtkeznünk azokról a kockázatokról sem, amelyek ezen eszközök használata során felmerülhetnek. A sajtóban nap mind nap hallani lehet különböző kibertámadásokról, az időről időre felbukkanó és rengeteg problémát okozó zsarolóvírusokról, a feltört kormányzati és katonai rendszerekről, kiberkémek általa ellopott titkokról, kiberbűnözők jóvoltából kiürített bankszámlákról vagy elveszett kriptovalutákról.
Jelen tanulmány célja, hogy bemutassa és rendszerezze azokat az eszközöket és módszereket, amelyek segítségével a támadók hozzáférést szerezhetnek egyes számítógépekhez, számítógép-hálózatokhoz vagy olyan eszközökhöz, amelyeket számítógépek irányítanak.
Áttekinti a számítógépes kártevők fejlődését az első kezdetleges vírustól kezdve az államok által fejlesztett kiberfegyverekig.

Kulcsszavak: kibertér, rosszindulatú kódok, kiberfegyverek, felderítés, támadás

KIBERBŰNÖZÉS ÉS KÖZÖSSÉGI MÉDIA

BÁNYÁSZ Péter
PhD-jelölt, tanársegéd
Nemzeti Közszolgálati Egyetem
Kutatási terület: védelmi elektronika
banyasz.peter@uni-nke.hu

A kiberbiztonság napjainkra általánosan használt fogalommá vált, azonban a használói gyakran eltérő jelentést tulajdonítanak neki. Mást értenek alatta a humán és mást a műszaki beállítódású emberek. Még inkább elválik a fogalom, ha nemzetközi és hazai összehasonlítás alá vetjük. Az előadás kulcsszóelemzéssel vizsgálja a kiberbiztonság és közösségi média fogalmát a nemzetközi tudományos publikációkat alapul véve. A kutatás célja, hogy elemezze a magyarországi kiberbiztonsággal kapcsolatos oktatási tematikát, amelyek a hazai felsőoktatásban hirdettek meg. Ennek célja a hazai és nemzetközi tudományos munkák összehasonlítása, a trendek vizsgálata, az esetleges hiátusok feltérképezése, hogy azok a hazai képzésbe intergrálhatóak legyenek. A kutatás másik oszlopa a kulcsszó elemzés mellett a felsőoktatási hallgatók biztonságtudatosságának vizsgálata. A felmérés az információbiztonsági tudatosság humán aspektusának vizsgálata a Tudás-Képesség-Viselkedés modellt alkalmazva.
Az előadás az Emberi Erőforrások Minisztériuma ÚNKP-17-3-IV-NKE-59 Kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának Támogatásával készült

Kulcsszavak: kiberbiztonság, közösségi média, kulcsszó elemzés

AZ INNOVÁCIÓ ALAPJÁT JELENTŐ ANONIM,- ÉS A SZEMÉLYES BRAINSTROMING HATÉKONYSÁGÁNAK ÖSSZEHASONLÍTÓ VIZSGÁLATA.

ORBÓK Ákos
PhD-jelölt, tanársegéd
Nemzeti Közszolgálati Egyetem
Kutatási terület: Az okos város kiberbiztonsága
orbok.akos@uni-nke.hu

Az innovációs folyamatok kezdeti fázisában kerül sor a fejlesztési irányok, stratégiák kidolgozására. Ebben a szakaszban gyakoriak a közös ötletbörzék, amelyek a résztvevő fejlesztők közösen dolgoznak. Az innovációs folyamatnak nagyon fontos szakaszáról van szó, amelynek eredményére a további folyamatokat lépéseket is építeni lehet. Ebben a szituációban több hatékonyságot csökkentő tényező jelenhet meg. Ilyen tényezők lehetnek: személyes konfliktusok, a vélemények, ötletek elhallgatása a reakciótól tartva, a negatív értékelésekből téves következtetések levonása, nehezen egyeztethető időpont a térbeli távolságok miatt… Ezek a hatások a hipotézisem szerint nem jelentkeznek, ha az ötletelés folyamata egy virtuális térben zajlik anonim módon. Ebben az esetben a résztvevők csak nagyon minimális, vagy semmilyen információval nem rendelkeznek az ötletelés résztvevőiről. Ebben a szituációban az előbb említett hátráltató folyamatok nem jelentkeznek, hiszen a résztvevők nincsenek helyhez kötve, valamint a személyes szempontok sem jelentkeznek, hiszen anonim módon folynak az eszmecserék.
A kutatás célja hogy bebizonyítsa az anonim és virtuális ötletbörze, mint eredményorientált folyamat hatékonyabban működik, mint a hagyományos személyes megjelenéssel járó azonos feltételekkel rendelkező folyamat. Amennyiben sikerül tudományos módszerekkel bizonyítanom, hogy az anonim-virtuális módszer hatékonyabb működést eredményeznek, az ötleteket használhatóbbra, megvalósíthatóbbra értékelik a résztvevők, úgy a tudományos eredmények mellett gyakorlati hasznossága is.

Kulcsszavak: Innováció, anonimitás, be-novative

AZONOS CÉLOK, ELTÉRŐ KIHÍVÁSOK A MAGYAR FEGYVERGYÁRTÁS KÜLÖNBÖZŐ KORSZAKAI

SEBŐK István
PhD-jelölt
Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar
Kutatási terület: A magyar hadiipar és az általa gyártott és fejlesztett eszközök
sebok.istvan@uni-nke.hu

A magyar hadiiparnak három jól elkülöníthető fénykora volt. Az első az Első világháborút megelőző időszak ahol is helyét és szerepét kereste az Osztrák-Magyar Monarchia közös hadiiparában. A világháború végére szép eredményeket tudott felmutatni, mind gyártási kapacitásban, mind fejlesztési eredményekben egyaránt. A második ilyen korszak volt az úgynevezett „Győri program" meghirdetése, amelynek a vége szintén tartalmazott világháborús kihívásokat, mert a felkészülésre egyszerűen nem volt idő. A harmadik nagy korszaka a hadiiparnak az volt mikor, először a szovjet érdekszférán belül, később ennek utódaként a KGST-én belül folyt az összehangolt fegyver- és hadianyaggyártás elsősorban a Szovjetunió és a Varsói szerződés tagállamai részére.
Minden korszaknak megvoltak a maga kihívásai és lehetőségei, amit eltérően, különböző sikerekkel használtunk ki és a fellépő kihívásokat megpróbáltuk kezelni.
A tanulmány célja bemutatni azokat a feladatokat, amelyek a különböző korok fegyvergyártására hárultak. Ennek volt fejlettségi szintje, esetlegesen országok közti vagy szövetségi rendszeren belüli együttműködése. A feladatok nem mindig voltak rögtön teljesíthetőek, esetekben rendkívül hosszú felkészülési időszakot igényeltek, ezeket meg kellett oldani különben nem lett volna fegyvergyártás.
A korszakok tapasztalatainak jelentős része azonnal, vagy nagyon rövid visszatekintési idővel feldolgozásra kerültek. Itt rendelkezésre állnak különböző újságcikkek és a különböző beszámolok, amik általában politikai vagy inkább döntéshozó szinteknek készültek. A másik forrás azok a történészi vagy összefoglaló művek, amelyek hosszabb idő elteltével szemlélik a történteket. Ezeknek a forrásoknak a szembeállítása vagy párhuzamos vizsgálata fontos a történések alapvető megértéséhez.
Az utóbbi időben induló fejlesztési programok, mind a Hadik-terv (Hadfelszerelési Iparkorszerűsítési Terv), mind a honvédelmi és haderő-fejlesztési program a Zrínyi 2026 gondolata ugyanazokat vagy hasonló célokat tűznek ki, mint a tervek annakidején. A megelőző programok sikereinek kulcsa, vagy esetleges hibáinak feldolgozása rendkívül fontos, mert nagyon könnyű ugyanazokat a hibákat elkövetni. A célok ugyanazok: sikeres, prosperáló hadiipar és jól felszerelt hadsereg (honvédség). A környezet mégis minden korszakban más. Ezeket a sarokpontokat mutatom be mind az előadásban, mind a tanulmányban.

Kulcsszavak: Győri ágyúgyár, Győri program, Zrínyi 2026, Hadik-terv, Középgépipar

A MAGYAR VÉDELEMGAZDASÁGI STRUKTÚRA MODELLEZÉSÉNEK AKTUÁLIS KÉRDÉSEI

KISS Dávid
PhD-jelölt
Nemzeti Közszolgálati Egyetem
Kutatási terület: Védelemgazdaság, A védelemgazdaság különleges jogrendi struktúrájának matematikai modellezése
kiss.david@uni-nke.hu

A gazdaság az Állam működésének motorja. Mindazok a veszélyhelyzeti forgatókönyvek, amelyek figyelmen kívül hagyják a gazdaságot, mint tényezőt, jelentős kockázati faktort redukálnak nullára, így ezáltal sikerességük is megkérdőjelezhető. Magyarország jelenlegi katonai stratégiája, illetve alaptörvénye nem ad kielégítő választ arra, hogy a gazdaság, milyen szerepet tölt be különleges jogrend idején.
A különleges jogrend időszakában kiemelten fontos a gazdaság hatékony és folyamatos működése a védelemi funkciók ellátásának érdekében. A piaci verseny kiéleződésével, illetve kialakulásával a modern gazdaság struktúrája Magyarországon jelentős mértékben eltér a rendszerváltás előtt működő gazdasági szervek rendszerétől. A hálózatosodott struktúra elemzéséhez és optimalizálásához matematikai módszerek szükségesek komplexitása és folyamatos átalakulás miatt.
A mai modern szabad piaci struktúra lehetőséget ad a gazdasági szereplők számára a minél nagyobb profit elérésére, a fogyasztók igényeinek kielégítése mellett. Ez a gazdasági struktúra a piac folyamatos változását figyelembe véve rugalmasnak tekinthető, de nem alkalmas és határozottan rugalmatlan ebben a formában arra, hogy egy, az országot veszélyeztető helyzetben kielégítse a drasztikusan megváltozott igényeket. A gazdaság szeparált, autonóm szereplőinek egy olyan egységes célt kell kiszolgálnia, aminek alapfeltétele az egység és a kooperáció. Erre normál időszakban a szereplőknek csak kis mértékben és korlátozottan van lehetőségük és céljaikkal se azonos a legtöbb esetben.
A fentiek alapján következtethetünk arra, hogy a modernkori gazdasági struktúra Magyarországon nem alkalmas önmagában egy veszélyhelyzeti forgatókönyv segítségével sem. A forgatókönyvek statikussága, valamint a piaci kooperáció és az Állami kontroll hiánya szükségessé teszi más alternatívák keresését.
Ismernünk kell a gazdaság által termelt erőforrásokat, azok allokációját és eloszlásának lehetőségeit. Szükséges egy olyan alternatív veszélyhelyzeti forgatókönyv előállítása, amely képes reagálni a változásokra és megszabadul statikusságától.
Szerző célja, hogy bemutasson egy olyan dinamikusan változó modellt, amely megoldást jelent a fent vázolt gazdasági erőforrás allokációs kérdésre és a hálózatelemzés módszerével racionalizálni tudja a védelmi intézkedéseket az ország védelmi funkcióinak folyamatos fenntartása mellett.

Kulcsszavak: különleges jogrend, gazdasági struktúra, hálózatelemzés, modellezés

VÉDEKEZÉSI LEHETŐSÉGEK A KÖZLEKEDÉSI KRITIKUS INFRASTRUKTÚRÁK ELLENI DDOS TÁMADÁSOKKAL SZEMBEN

VÁCZI Dániel
PhD-hallgató
Óbudai Egyetem Biztonságtudományi Doktori Iskola

A világ különböző pontjain, ahol foglalkoznak a kritikus infrastruktúrák védelmével állami szinten, ott mindenhol megjelenik a közlekedés biztonságának a kérdése. Lehet ez gépjármű, vasút, vízi vagy légi közlekedés, személy vagy teher szállítás. Nincs ez másként Magyarországon sem. Jelen társadalmunkban a folyamatos technológiai fejlesztések mindennaposak, ami által folyamatos új kihívást okoznak a biztonsági oldalról is. Jelenleg tehát azon kívül, hogy ezeknek a közlekedési eszközöknek és útvonalaiknak a fizikai védelmét ki kell alakítani, nem mehetünk el amellett, hogy az egyre inkább digitális alapokon működő technológiák kibertérből érkező támadások elleni védekezést ne vennénk figyelembe.
Számos támadás lehetséges, ezek közül egyik az úgynevezett megosztott túlterheléses (DDoS) támadás. Ebben az esetben az internetre kötött eszközök (munkaállomások, ún. IoT[1] eszközök) egységesen egy adott célpont ellen olyan mennyiségű forgalmat generálnak, melyet a célpont nem tud kiszolgálni. Így lehetetlenné válik a megfelelő, üzemszerű működés. Egy közlekedési kritikus infrastruktúra informatikai rendszere szintén áldozatul eshet. Ebben az esetben az utasok, illetve a szállítmányt megrendelők felháborodásán, így komoly presztízsvesztésén túl szélsőséges esetben emberi életek is veszélyben foroghatnak.
A DDoS támadások elleni védekezés meglehetősen nehéz, hiszen relatív könnyen, kevés szaktudással lehet sikeresen kivitelezni azokat. Kutatásom arra irányul, hogy megvizsgáljam a különböző közlekedési eszközöket figyelembe véve, milyen viselkedési módokat, jó gyakorlatokat kell alkalmazni egy, a közlekedési eszközök ellen irányuló támadás esetén.

[1] Internet of Things – A dolgok internete

A KATONAI LÉTESÍTMÉNYEK KIALAKÍTÁSÁBAN RÉSZTVEVŐ SZERVEZETEK ÁLTAL ALKALMAZHATÓ NÉHÁNY IRÁNYÍTÁSI RENDSZER, SZABÁLYOZÁSOK, ÉS E LÉTESÍTMÉNYEK KIALAKÍTÁSÁT BEFOLYÁSOLÓ MINŐSÉGI VONATKOZÁSOK

GYÖRÖK László
PhD-hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Katonai Műszaki Doktori Iskola
Kutatási terület: Katonai műszaki infrastruktúra elmélete, A katonai műszaki infrastruktúra épületeinek, építményeinek felújíthatósága és/vagy újak építése a különleges igénybevételek és a gazdaságosság függvényében
gyorok.laszlo@gmail.com

Már a XX. század elején gyakorlat volt az a mai, modernizált formájában is működő eljárás, amely szerint a katonai létesítmények kialakítási folyamatának egyes fázisaiban nemcsak részt vesznek, de nélkülözhetetlenek azokban az olyan civil építőipari szervezetek, amelyek a haderőhöz műszaki vagy biztonsági szakmai specialitásuk által, gazdaságilag kötődnek. Ezeknek a szervezeteknek, a haderő külső szolgáltatóiként, az épületek és építmények kialakításával kapcsolatos feladatuk egyebek mellett az azokkal szemben támasztott elvárásoknak, követelményeknek megfelelő tervezésük, kivitelezésük, a különleges építési munkarészekhez akár szakértői szolgáltatás nyújtása is. Szakmai munkájuk megfelelőségétől, illetve azon túlmutatóan a minőségétől jelentősen függ az épületek és építmények kialakított színvonala. Maguknak az elkészült létesítményeknek pedig az élettartamuk során kell a napi feladatvégzés és a speciális körülmények közepette is alkalmasnak és hasznosnak lenniük az oda beosztott, az ott dolgozó állomány, kormánytisztviselők, közalkalmazottak számára, valamint fenntarthatóknak és gazdaságosan üzemeltethetőeknek is szükséges lenniük.
Ahhoz azonban, hogy korszerű épületek és építmények készüljenek, nem pusztán a kivitelezési folyamatuk végén az átadás-átvételi eljáráshoz kapcsolódóan szükséges azokat egy megfelelőségi eljárás keretében használatra alkalmasnak nyilvánítani. Továbbá a minőségi létesítmények megvalósulására közel sem jelent garanciát az, ha a kialakításukban résztvevő szervezetek rendelkeznek akár több, a működési területükre vonatkozó szabványos és tanúsított, vagy magasan díjazott irányítási rendszerrel. Ehhez képest a beruházói, a használói, az üzemeltetői igények szerinti kialakítással, a létesítési folyamatba iktatott indokolt mennyiségű és mélységű ellenőrzési pontokon megfelelőségi minősítésekkel, valamint a teljes folyamatot felosztó részfolyamatokban fejlesztésekkel azonban hatékonyabban lehet elérni minőségi létesítményeket. Megvalósításukhoz a kialakításukban résztvevő szervezeteknek eredményesen szükséges figyelembe venniük és alkalmazniuk többek között a keretszerű irányítási rendszerek létesítményekre vonatkozó útmutatásait.
Tárgyi tanulmányt irányítási rendszereknek a létesítményekre és azok kialakításaira vonatkozó összehasonlításai alapozták meg. A tanulmány javaslatokat tartalmaz a minőségi létesítmények kialakítási folyamatában alkalmazható szükségszerű ellenőrzési pontokra, módszerekre és részfolyamatokra is.

Kulcsszavak: folyamat, irányítás, kialakított, létesítmény, minőségi

AN IGNORED GENOCIDE - THE FATE OF ROHINGYAS FROM MYANMAR

Ambrus MÓZES
PhD Student
Nemzeti Közszolgálati Egyetem Hadtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: egyetemes hadtörténelem a XIX. - XX. században, biztonságpolitika Délkelet-Ázsiában
Mozes.Ambrus.Gabor@uni-nke.hu

Many believed after the Second World War that the creation of the United Nations Organisation and the creation of an international legal framework, which is accepted by almost every country on the Earth would ensure that horrors of the Second World War could not happen again. However, outside Western Europe and North America, these hopes did not come true at all as political self-interest frequently overwrote the rules of international law. This is illustrated by the fact that, according to the Uppsala Conflict Data System, there has been 259 distinct armed conflicts around the world since 1946.
Many people often classifies most armed conflicts fought between 1946 and 1989 as mere proxy wars in a global Cold War. However, many armed conflicts of post Second World War era have had another aim. Namely that the political or military elites wanted to transforming the former colonial territories into culturally, politically, ethnically or religiously homogenous polities.
To achieve these goals, many political leaders went way beyond simply passing discriminative legislation and using force in a targeted way against their intended targets. Instead of such 'subtle' methods some decision makers adopted a much more radical approach by resorting to open ethnic cleansing, genocide or democide to fulfill their dreams.
One such place is Myanmar, which has been trying to turn itself an openly Buddhist and Burman state since she gained her independence from Britain in 1948. To achieve these goals her governments have launched multiple armed campaigns against the many non- Burman or non-Buddhist minorities living in the country.
This paper will focus on the latest target of the Burmese government, the Muslim Rohingya community, who , according to the United Nations, are the victims of an ongoing genocide and ethnic cleansing inside Myanmar. One of the consequences of these operations, which started in August 2017, is that more than 600000 Rohingyas fled to Bangladesh in order to save their lives.
This paper aims to achieve three things. Firstly, to provide a summary of the events that have been happening in Myanmar and Bangladesh since August 2017. Secondly, to summarise the processes which led to this tragic moment in the history of the Rohingya people. And finally to find an answer the following conundrum, how can the armed forces of a country, which is led by a Nobel Peace Prize winner Aung San Suu Kyi, commit such heinous crimes in the second decade of the 21st century.

Kulcsszavak: Armed Forces, Genocide, Myanmar, Refugees, Rohingya

A KATONA-EGÉSZSÉGÜGYI SZAKÁLLOMÁNY PÁLYAVÁLASZTÁSÁNAK MOTIVÁCIÓI

PÁKOZDI Márta
PhD-hallgató, szerződéses katona
Eötvös Loránd Tudományegyetem Pszichológiai Doktori Iskola, Magyar Honvédség Egészségügyi Központ
Kutatási területe: A személyiség erényei, az élettel való elégedettség és a boldogságorientációk kapcsolatának vizsgálata katonák körében. A személyiség erényei és erősségei milyen megtartó erővel bírnak a Magyar Honvédség számára, melynek eredményei, a katonai életpályát választó személyek toborzása során is felhasználhatók lehetnek, kiválasztásukat megkönnyíthetik.
pakozdimarta@upcmail.hu, Marta.Pakozdi@hm.gov.hu

A katona-egészségügy, hasonlóan a civil egészségügyhöz szakember hiánnyal küzd. A polgári iskolában történő végzettség mellett a pályára irányítást nehezíti a napjainkra jellemző „hot-point-ok" egyre nagyobb számban történő megjelenése is. A honvédség - mindezekkel ellentétben - egy jól kiszámítható életpályamodellt ajánl a jelentkezők részére.
A kutatás célja a katonai pályaválasztás motívumainak feltárása a katona-egészségügyben szolgáló katonák körében.
A kutatás 2015. márciusában, kérdőívvel, leíró statisztikával, illetve félig strukturált interjúval történt. A statisztikai adatok feldolgozását a RopStat 2.0 statisztikai csomaggal végeztem. N=120 fő, (85 nő (70,8%), 35 férfi (29,2%), átlagéletkor 41,22 év (SD= 7,398 év), tiszt: 37 fő (30,8%), altiszt: 74 fő (61,7), legénységi: 9 fő (7,5%), hivatásos: 44 fő (36,7%), szerződéses: 76 fő (63,3). A félig strukturált „pilot" interjú diádikus helyzetben zajlott, 10-15 perc időtartamban, mely irányított mintavétellel (n=4) történt, az interjúalanyok életkora 50 és 44 év közötti, fele-fele arányban férfiak és nők, hivatásos és szerződéses jogviszonyúak, többségük tiszt (3 fő). Az interjúk mindegyikénél általános instrukció volt, mondja el *„Hogyan lett katona?"* A kvalitatív elemzést Grounded Theory narratív elemzés módszerével végeztem.
Klaszterelemzést (k-központú, relokáció, csoportváltozó: jogviszony) alkalmaztam a pályaválasztás tételeire. Mindkét csoport esetén azonosak a bér- és a juttatások, biztos megélhetés, tanulási lehetőségek, hivatástudat, a hivatásos állomány körében a presztízs és a szolgálati nyugdíj, szerződéses esetében a missziós feladatvállalás és tapasztalatszerzés miatti pályaválasztás színesíti a képet. Egyszempontos varianca-analízissel megvizsgáltam a katonai pálya presztízse, illetve a hivatástudat és állománykategória kapcsolatát a munka értékére vonatkozóan (nincs kapcsolat a változók között), továbbá az életkor, illetve a lakóhely hatását is. Az életkor és jövedelem esetében közepesen erős magyarázó kapcsolat van ($F(23; 87) = 1,839$ $(p = 0,0230)$*), míg a többi változó esetében nincs magyarázó kapcsolat. A lakóhely és a munka szakmai, tartalmi részével közepesen erős kapcsolat van ($F(2; 117) = 3,191$ $(p = 0,0447)$*) és gyenge kapcsolatot ($F(2; 117) = 2,741$ $(p = 0,0687)$+) mutat a munka tárgyi körülményeivel való elégedettség. Korrelációs elemzéssel tártam fel a munka értékével való elégedettséget a pályaválasztás tételei segítségével. Szembetűnő a missziós feladatvállalás inverz együtt járása a munka szakmai, tartalmi részével.
Az elemzett szövegekben alapmotivációként szerepel a kiszámítható, biztos jövő, a biztonság, amely kapcsolódik az anyagi javak szerzéséhez, a társadalmilag is elismert munka választásán túl a szakmai és erkölcsi megbecsüléshez, továbbá az ifjú korban a katonai pályára irányuló határozott döntés mellett a fegyveres testület irányába való elköteleződés és a kalandkeresés is jelen van az alanyok pályaválasztásában.
A biztos megélhetés köré csoportosuló tényezők miatti haderőhöz való csatlakozás nagyban hozzájárul a munkaerő megtartásához és a minőségi munkavégzéshez is. A szakmai előmenetellel, a karrier-építéssel való elégedettség növeli a katona-egészségügyi pályaválasztásnál a pálya presztízsét, és hatással lehetnek a katonaságot választó személyek „katona vagyok"érzésének fokozására is.

Kulcsszavak: pályaválasztás, katonaság, egészségügy, biztos megélhetés, karrier-építés

HITTUDOMÁNYI SZEKCIÓ

KÖZÖSSÉGFEJLŐDÉS ÚJ UTAKON: A TERMÉSZETES KÖZÖSSÉGFEJLŐDÉS (NCD) MAGYARORSZÁGI ADAPTÁCIÓJÁNAK TAPASZTALATA

SÜVEGES Gergő
PhD-hallgató
Eszterházy Károly Egyetem Neveléstudományi Doktori Iskola

Alaptéma. A kutatás azt vizsgálja, hogyan megy végbe a közösségi tanulás egy keresztény közösségen belül.
Az eredeti NCD-felmérés. Christian A. Schwarz evangélikus teológus Natural Church Development (NCD – Természetes Közösségfejlődés) nevű eszközrendszere a világ 86 országa több mint 70.000 keresztény közösségének felmérése alapján született. Feltárt nyolc kontextusfüggetlen közösségszervező alapelvet, melyek működése minden keresztény közösség életében vizsgálható és fejleszthető. Német és angol nyelvű szakirodalommal alátámasztható.
Az NCD folyamata. Az egyes vallási közösségek (plébániák, parókiák, gyülekezetek, lelkiségi mozgalmak stb.) elvégzik az NCD Állapotfelmérést, hogy megismerjék saját profiljukat, a közösségi élet nyolc minőségi jellemzőjének működését a saját életükben. A felmérés önkéntes, anonim: 91 kérdésből álló kérdőív; ötfokozatú skála, az adott állítás személyes relevanciáját vizsgálja. A felmérés után a fejlődés következik: az NCD eszközeivel a közösség minimumfaktorát (a leggyengébb minőségi jellemzőt) a tagok személyes, egyéni változásán keresztül kezdi el javítani a közösség.
Az NCD eszközrendszere Magyarországon. Az elmúlt hat évben az eszközrendszer magyarországi adaptációja végbement, elkészült több mint 50 közösség felmérése, valamint elindult sok közösség fejlődési folyamata. Ilyen átfogó, közösségi szempontú felmérése még nem zajlott a magyarországi felekezeteknek.
A jelen kutatás. Egyrészt elkészítettem a négy legnagyobb hazai felekezet (római katolikus, református, evangélikus, baptista) saját profilját. Ezek bemutatása és összevetése a konferencián, leírása pedig a konferenciát követően megtörténne. Másrészt olyan fejlődési, közösségi tanulási utakat mutatok be, amelyek a profil által meghatározott minimumfaktor emelésében hatékonyak lehetnek. Harmadrészt a felmérések tapasztalatai nyomán olyan akadályokat, nehézségeket, potenciális buktatókat vázolok fel, amelyek előre láthatók, így hatásuk csökkenthető a közösség fejlődési folyamatában.
Távlati cél. A vallási közösségek vizsgálata felveti a kérdést, ezek a szempontok milyen mértékben lehetnek alkalmazhatók az iskolai közösségek életében. Ennek megválaszolása a kutatás következő feladata.

Kulcsszavak: közösségpedagógia, személyiségfejlődés, NCD, gyülekezetpedagógia

A HOMOSZEXUALITÁS TÉMÁJÁVAL KAPCSOLATOS, SZUBJEKTÍVEN VÁLOGATOTT BIBLIAI IGÉK ELEMZÉSE

POSPÍŠIL Miklós
PhD-hallgató
Selye János Egyetem Református Teológiai Kar Rendszeres és Gyakorlati Teológiai Tanszék
miklos.pospisil@gmail.com

Korunk egyik legnépszerűbb és legfelkapottabb témája a homoszexualitás kérdése, ami igencsak megossza az embereket kortól és hovatartozástól függetlenül. Afelett sincs konszenzus, hogy mely területen vagy területeken kellene válaszokat keresnünk, hiszen számtalan megközelítéssel és érveléssel találkozhatunk kutatásaink során. Némelyek megkérdőjelezik a Biblia autoritását, mondván e tekintetben fennáll a hermeneutikai félreértelmezés és az adott személytől függ, hogy az egyes szövegeket hogyan értelmezi.
E tanulmány azt célt tűzte ki, hogy elemezze az általam választott, homoszexualitással kapcsolatba hozható igéket és rávilágítson az azokkal kapcsolatos valószínűsíthető igazságokra. Csak maréknyi fejezet van a Bibliában, ami említi a homoszexualitást, ám nem állíthatjuk hogy ritkasága miatt ez a tanítás kevésbé fontos. A legtöbb forrás amivel foglalkoztam, felhívja a figyelmet arra, hogy a homoszexualitás témájánál nem elég csak az azzal kapcsolatba hozható szövegeket interpretálni, hanem Sam Allberry szavaival élve a témával kapcsolatos fejezetekre úgy kell tekintenünk mint amik részei az evangélium egy szélesebb üzenetének: annak, amit Isten tett értünk Krisztusban, továbbá bűnbánatnak és a hit szükségességének. Mindezek ellenére a szövegek reflektálnak valamit a Szentírás homoszexualitással kapcsolatos állásfoglalására. A választott igék a következők: Gen 19, Lev 18, 20, Jónátán és Dávid kapcsolatával kapcsolatos igék, Róm 1, 1kor 6 és 1Tim 1.
Egyesek szerint Szodoma és Gomora már ítélet alatt van ekkor és rossz hírük befolyásolhatta az események kimenetelét. Olyan értelmezések is napvilágot láttak, hogy Szodoma embereinek szexuális szándékainak elvi impulzusa nem a szexben keresendő, hanem a hatalomban. Férfiaknak más férfiak megerőszakolása megszokott formája volt a megalázásnak és dominanciának. A héber "yada" kifejezés értelmezése itt nem kerülhető el és fontos annak megvizsgálása is, hogy a Biblia más szerzői mit írnak Szodomáról.
Lev 18:22 és 20:13-igékkel kapcsolatban a förtelem kifejezésével való foglalkozás is szükségszerű, sok más dolog mellett.
Róm 1:26-27 egy érv szerint el van helyezve a bálványimádás egy nagyobb összefüggésébe. Pogány templomi kultikus prostitúcióban férfi, nő és fiatal fiúk is részt vettek, ami megszokott volt akkoriban. Továbbá olyan érvről is lehet olvasni, hogy mivel homoszexuális emberekről van szó, így az lett volna természetellenes, ha heteroszexuálisokkal folytatnak intim viszonyt, mivel nem ez felel meg orientációjuknak. Felvetik Pállal kapcsolatban, hogy nem ismerhette a modern tudomány eredményeit és nem volt fogalma a homoszexuális orientációról, ellenkező esetben más álláspontot képviselne.
Az 1kor 6:9-10-zel kapcsolatban nem tisztázott, hogy vajon a "passzív" és "aktív" partnerekre utal, akik homoszexuális kapcsolatokban vannak, vagy másra. Nem világos még, hogy vajon a gond önmagában a homoszexualitás, vagy a szexuális szabadosság és prostitúció. Két kifejezés bír itt döntő jelenséggel, a malakoi és az arsenokoitai. Pál külön fogalmat is alkotott a homoszexualitásra ami annak jele, hogy nagyon komolyan vette a témát.

Kulcsszavak: homoszexualitás, orientáció, magatartás, Szentírás, Pál

PARADIGMAVÁLTÁS AZ EGYHÁZI TEMETKEZÉS SZEMLÉLETÉBEN

NEGYELA Zoltán
PhD-hallgató
Pázmány Péter Katolikus Egyetem Kánonjogi Posztgraduális Intézet
Kutatási terület: A szent helyek létesítése és megszűnése
nzoltanatya@gmail.com

Az Egyház a kereszténység kezdetétől fogva egészen az 1960-as évekig a temetkezés egyik formáját gyakorolta szinte kizárólagos jelleggel, azaz a földbe való temetést, azt a módot, mint amit a Mi Urunk Jézus Krisztus temetésénél is alkalmaztak. A történelem folyamán többször is megkísérelték bevezetni a hamvasztásos temetést és az urnatemetők létesítését, valamit a szórásos temetést, mely főleg a francia felvilágosodás után fejtette ki igazán romboló hatását és a feltámadásba vetett hit ellenességét.
Kétségtelen tény, hogy az urnatemetés mára már szinte teljesen a köztudatban egy hagyományos temetkezési lehetőséget képvisel, akár csak a koporsós temetés. Azonban azt nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy mindenekelőtt a temetkezés ezen fajtáját maga a mögöttes szándék határozza meg, mely szerint milyen céllal is kéri az elhunyt, vagy annak hozzátartozói az urnás-, szórásos-, hamvvedres temetést. A hatályos Kódex csupán érinti az Egyház nézetét e kérdést illetően, viszont a kiegészítő dokumentumok és egyházmegyei sajátos rendelkezések, melyek a helyi körülményeket, szokásokat és kultúr-környezetet is igyekeznek figyelembe venni, egy egészen sajátosan jól működő szertartást és liturgiát kölcsönöznek mindennek. Elmondhatjuk azt is, hogy az urnás temetés megjelenése az egyházi temetési szertartáskönyvekben tovább gazdagította azon liturgikus cselekmények sorát, melyek az életállapotok megszentelését, különböző szakaszait és nem utolsó sorban e földi élet befejeztét és az örök élet előkészületeit segíti és készíti elő. Figyelembe kell vennünk, hogy az urnás temetés jóval gazdaságosabb, így a szegényebb rétegbe tartozó emberek számára is elérhetővé válik a tisztes, méltóságteljes temetés lehetősége és nem utolsó sorban a templomi urnafülkék kialakításának köszönhetően azon szemléletmód, mely szerint újból szent helyre temetkezhessenek a hívek, akik számára nem csak a szent hely válik biztosítottá, hanem azon régi egyházi törekvés is, hogy mindnél közelebb lehessenek a Legméltóságosabb Oltáriszentséghez. Jelen tanulmányban tehát arra vállalkozom, hogy bemutassam, hogy különböző korokban hogyan is változott az Egyház szemlélete a temetkezési formákat illetően, és rámutatni, olyan nehézségekre, kihívásokra, szempontokra és javaslatokra, melyek a jelen kor szemléletében visszatükrözik az Egyház szándékát és követik az „idők jeleit”.

Kulcsszavak: temetkezés, urnatemetés, szórásos temetés, hamvasztásos temetés

VALLÁSOS FUNDAMENTALIZMUS ÉS TEKINTÉLYELVŰSÉG

Dr. ILLYÉS Magda
adjunktus
Babeş-Bolyai Tudományegyetem
Kutatási terület: valláspszchológia
magda.illyes@ubbcluj.ro

A vallásos fundamentalizmus és a (jobboldali) tekéntélyelvűség mind a valláspszichológiai, mind pedig a gyakorlati teológiai szakirodalomban hosszú ideje kutatott és vizsgált jelenségek. Az utóbbi évek politikai és gazdasági változásai azonban felerősítették és láthatóbbá tették ezeket a működésmódokat, melyek azért is riasztóak, mert akár a tettlegességig is fajuló ellenségességet szíthatanak.
Az előadás érvelése alapján a vallásos fundamentalizmus és a tekintélyelvűség rokon pszichológiai jelenségek, melyeknek gyökere a túl nagynak, elviselhetetlennek érzett szorongás hatását csökkenteni akaró énvédő mechanizmusok működésbe lépése. A fundamentalista személy azzal, hogy az „alapokhoz“ tér vissza, megpróbálja az általa örök érvényűnek és megváltoztathatatlannak érzett igazságokat (legyen az a Korán egy specifikus értelmezése az iszlám fundamentalista, a Biblia és a tanítóhivatali megnyilatkozások szószerinti és kontextustól független alkalmazása a 21. századi életformára a keresztény fundamentalista esetében) felhasználni arra, hogy biztos menedéket, szilárd várat építsen magának. Innen ered az agressziója és ellenségessége is, hiszen mindazok, akik nem értenek egyet vele ellenséggé, veszélyforrássá válnak, mivel a léte, az alapvető biztonsága alapjait jelentő hiedelmeket, hittételeket, értékeket támadják meg. Éppen ezért általában vallásossága is éretlen, képtelen a vallásos kijelentéseket, dogmákat, szent szövegeket szimbolikusan, kontextusba ágyazva értelmezni, megtalálni bennük a szószerinti értelmezésen túlmutató, történelmi kortól és kontextustól független igazán örök érvényű mondanivalót.
A (vallás)pszichológia különböző modelljei és elméleti konstruktumai segíthetnek megérteni a jelenség működésmódját és gyökereit, ezen keresztül pedig szempontokat adhatnak a prevencióhoz és korrekcióhoz.

Kulcsszavak: vallásos fundamentalizmus, tekintélyelvűség, kritika utáni vallásosság

A BÉRMÁLÁS KISZOLGÁLTATÁSÁNAK IDEJE - RÉGI PRAXIS ÉS ÚJ TENDENCIA

SEREGHY Xénia
PhD-hallgató
Pázmány Péter Katolikus Egyetem Kánonjogi Posztgraduális Intézet
Kutatási terület: Szentségi jog, összehasonlító szentségi jog
sereghy.xenia@gmail.com

A bérmálás (elnevezése a keleti egyházban szfragisz-pecsét vagy müron-kenet; a latin egyházban confirmatio-megerősítés) szentsége a katolikus és ortodox egyházak beavatási szentségeinek (keresztség és eucharisztia mellett) egyike. A keresztséggel ellentétben nem feltétlenül szükséges az üdvösség elnyeréséhez, de ha valaki hanyagságból elmulasztja a bérmálás szentségének a felvételét, az súlyos bűnt követ el. A bérmálás, ugyanúgy, mint a keresztség, eltörölhetetlen jegyet (character indelebilis) hagy a lélekben.
Kezdetben az egyház, sem a latin sem a keleti, nem választotta szét a beavatás szentségeit, és azokat minden esetben a közösség élén álló püspök szolgáltatta ki. A keresztség és bérmálás szentségének szeparációja akkor történt meg, amikor a kereszténység tömegvallássá vált, és elkerülhetetlen volt a presbiterek bevonása az iniciáció szertartásaiba. A keleti egyházakban a bérmálást mindig a keresztséggel együtt kell kiszolgáltatni mind a mai napig, és az, aki nincs megbérmálva, az nem részesülhet az eucharisztia szentségében. A latin jog azonban a bérmálás szentségének kiszolgáltatását csak 7 éves kor után engedi, azaz attól a kortól, amikor a gyermek már eljutott értelmének használatára (CIC 891.kán.).
A bérmálsnak ekkleziológiai hozadéka is van. A II. Vatikáni Zsinat a püpsöki konferenciák hatáskörébe helyezte a döntést a bérmálás kiszolgáltatásának az idejéről. Egy fura paradox ez. Az egyház ugyanis rájön, hogy a szentségnek nemcsak individuális, hanem ekkleziológiai funkciója is van. Ennek fényében igyekezni kellene minél hamarabb kiszolgáltatni a szentséget, ehelyett azonban a püspöki konferenciák hatáskörébe utalják ezt a kérdést, a praxis pedig nem változott, hiába szerepel a kódexben a 7. életév, többnyire 14 éves kor körül (vagy még később) részesülnek a krisztushívők a bérmálás szentségében.
Jelen tanulmányban arra vállalkozom, hogy egyrészt egy történeti áttekintést adjak arról, hogyan alakult ki az egyház (mind a latin, mid a keleti) mai praxisa a bérmálás kiszolgáltatásának idejét tekintve, másrészt az új perspektívákkal kapcsolatos kérdésekre keresem a választ a kánonjog szempontjából.

Kulcsszavak: bérmálás, kiszolgáltatás ideje, latin kódex, keleti kódex

A VILÁGI KRISZTUSHÍVŐK KÖZREMŰKÖDÉSÉNEK LEHETŐSÉGEI AZ EGYHÁZKORMÁNYZATI HATALOM TEKINTETÉBEN

KISS Gábor
megbízott főiskolai oktató, PhD-hallgató
Pécsi Püspöki Hittudományi Főiskola, Pázmány Péter Katolikus Egyetem Kánonjogi Posztgraduális Intézet
Ludwig-Maximilians-Universität München, Katholisch-Theologische Fakultät
Kutatási terület: A II. Vatikáni Zsinat egyházjogi és liturgikus recepciója
gabeszkaaa@gmail.com

A II. Vatikáni Zsinat egyháztani fordulata után megnyílt annak lehetősége, hogy a világi krisztushívők mind szélesebb körben be tudjanak kapcsolódni az egyház hármas krisztusi küldetésébe, mely megvalósul a tanítás, megszentelés és kormányzás feladataiban. Mivel minden krisztushívő részesült a keresztségben a krisztusi hármas munusban *(sacerdotale, propheticum et regale*), ezért méltán viselhetik az ezekből származó feladatokat is (*munus sanctificandi, docendi et regendi*). A zsinat természetesen közelebbről nem határozza meg, hogy pontosan milyen jogi formái lehetnek e tevékenységnek, ez a II. Vatikáni Zsinat utolsó dokumentumaként is számon tartott új Egyházi Törvénykönyv feladata lett.
A fent említett feladatok gyakorlása során azonban kétségtelenül felmerül a kérdés: hogyan képesek az ordoban nem részesedett világi személyek esetleg megfelelő kormányzati hatalommal ellátni frissen rájuk ruházott különböző feladataikat? A hatályos Codex Iuris Canonici 129. kánonjának 2. §-a megteremtette annak lehetőségét, hogy a „hatalom gyakorlásában a világi krisztushívők a jog előírásai szerint közreműködhetnek". A szent hatalom (*sacra potestas*) fogalmát az 1983-as Codex Iuris Canonici alapos tanulmányozás után nem használta a törvény szövegében, hanem az évszázadok óta ismert megkülönböztetéssel élve, azt szentségi hatalomra (*potestas ordinis*) és kormányzati hatalomra (*potestas regiminis*) bontja ketté.
A laikus „hatalomviselés" legfőbb alapja az új kódexben a 129. kánon 2.§-a. Ezen „általános törvényként" értékelt paragrafus megteremtette a lehetőséget a zsinati tanítás fényében arra, hogy a világi krisztushívők egyes egyházi hivatalokat vállalva közreműködhessenek a hatalom gyakorlásában. A paragrafus közelebbi vizsgálata esetén azonban felvetődnek bizonyos értelmezési nehézségek, illetve a „cooperatio" latin fogalmának nehezen körvonalazható tartalma.
Előadásomban a 129. kánonban megjelenő együttműködésre szeretném figyelmem fordítani, és arra keresem a választ, hogy mennyiben sikerült megvalósítani-e ezzel a zsinati hatalomfogalom (sacra potestas) egyházjogi recepcióját.

Kulcsszavak: egyházjog, II. Vatikáni Zsinat, kormányzati hatalom, cooperatio, laikusok

ÚJ ADALÉKOK JÉZUS PERÉNEK VIZSGÁLATÁHOZ

Dr. FAZEKAS István
PhD-hallgató
Selye János Egyetem Református Teológiai Kar
Kutatási terület: A zsoltárfordítások frazeológiai és költészettani kérdései, Jézus perének zsidó és római jogi elemei
drfazekasistvan@t-online.hu

Sokan és sokféleképpen közelítették már meg Jézus Krisztus perének történetét. A kutatások közben felszínre kerülő problémák és kérdések száma jelentős, ám - a még magukat nyíltan ateistának valló tudósok körében is - konszenzus állapítható meg abban, hogy Jézus valóban történeti személy volt, akit Pontius Pilátus júdeai prokurátorsága idején keresztre feszítettek. A kivégzést megelőző eljárás vonatkozásában a vélemények erősen eltérőek, ám az kétségtelen tény, hogy a zsidók a mózesi törvények keretében bűnvádi eljárást indítottak Jézus ellen, s ennek jogszerű vagy jogszerűtlen folyományaként, avagy egy egészen új eljárásban Pilátus is kihallgatta a vádlottat. A per zsidó és római jogi aspektusainak vizsgálata a történeti és politikai háttérkutatásnál is lényegesen árnyaltabb, éppen ezért felelőtlen vakmerőségnek tűnhet minden olyan vállalkozás, mely új megállapítások és eddig nem sejtett következtetések levonására tesz kísérletet. Jézus perének megítélése szempontjából kulcsfontosságú kérdés a *causa mortis* és a *ius gladii* tisztázása, tehát annak pontos megállapítása, hogy mely bűncselekmények voltak abban az időben halállal büntetendők és kinek volt joga a halálos ítélet meghozatalához. Tisztázásra szorul a *privilegium paschale* is, azaz a húsvéti kegyelmezés joga. Létezett-e ilyen egyáltalán, vagy létezhetett-e? A procuratori provinciákban (tehát Júdea területén is) Tiberius uralkodása alatt a császár képviseletében jelen lévő helytartó *cognitio extra ordinem* kizárólagos joghatósága érvényesült a római jog szerint elbírálandó büntetőjogi kérdésekben, tehát a Pilátus előtti eljárást is ennek megfelelően kellett lefolytatni. A Szentírásban rögzített tényadatok alapján megállapítható, hogy a *cognitio extra ordinem* eljárás szabályainak megfelelően Pilátus igazi pert kezdeményez (*pro tribunali*) Jézus ellen, s nem csupán egyszerű vizsgálatot (*de plano*). Azok az apró, ám a per jellegét mégis kifejező megjegyzések, melyekkel az Mt 27,19 szerint és a Jn 19,13 szerint a *béma* (a bírói szék) megemlítésre kerül, pontosan jelzik ezt. Kutatásaim alapján úgy tűnik, hogy Jézus perében érvényesül egy precedens is. *Alexandrai Phlilon* a Flaccus ellen megírt munkájában elmesél egy történetet az őrült Carabbasról, aki felségsértést követett el. *Aulus Avillius Flaccus* 32-től vagy 33-tól volt római helytartó Egyiptomban. Philón úgy ír róla, mint aki a leginkább felelős az ebben az időben kialakult zsidóellenes hangulatért és a zsidók elleni atrocitásokért. Az őrült Carabbas története párhuzamba állítható a megostorozott Jézus kigúnyolásával. A felségsértést elkövető Carabbast ugyanis Flaccus – lévén az őrültség büntethetőséget kizáró ok – hasonló módon szégyeníti meg: királynak öltözteti be a vándorszínészekkel és gúnyolódnak rajta. Philón sugalmazza azt is, hogy Flaccus viseli az amicus caesaris címet, s az őrült elleni fellépése talán ennek a címnek a megőrzéséért is szükséges. Pilátus is az amicus caesaris cím birtokosa.

Kulcsszavak: causa mortis, ius gladii, privilegium paschale, cognitio extra ordinem, Carabbas

„HISZEN JERUZSÁLEM ÚJRA FÖLÉPÜL…” – TÓBIÁS KÖNYVÉNEK JERUZSÁLEM-TEOLÓGIÁJA

JUHÁSZ Pál Balázs
PhD-hallgató
Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Hittudományi Kar
Kutatási téma: Tóbiás könyve
juhaszpalbalazs@gmail.com

Tóbiás könyve az elmúlt negyven esztendőben a biblikus kutatás homlokterébe került. Ennek elsődleges oka a qumráni leletanyag kiértékelése, melyben több szövegtanút is találtak a művel kapcsolatban. A Kr. e. 200 körül, héber vagy arám nyelven keletkezett könyvben több alkalommal találkozunk Jeruzsálem városának nevével. Ez természetesen nem puszta helymeghatározást jelent, hanem teológiai vonzata is van – különös tekintettel a mű közegét jelentő diaszpóra számára –, mely a kánoni szöveget tekintve bővülést, kibontakozást mutat.
A könyvben a zsidók szent városa, Jeruzsálem az 1., az 5., a 13. és a 14. fejezetekben jelenik meg, vagyis alapvetően a mű keretéhez tartozik. Az 1. fejezetben – mely Tobit önjellemzését és életrajzát adja az olvasónak – az izraelita kultusz központjaként, a zarándoklat és az alamizsnaadás, vagyis a jámborsági cselekedetek helyszíneként jelenik meg a város. Az 5. fejezet új gondolatot nem hoz, mivel az 1. fejezetre való visszautalást tartalmaz.
A könyv egységét a kutatástörténet során számtalan aspektusból megvizsgálták és a legtöbb kérdés a 13. és a 14. fejezettel kapcsolatban merült fel. Mivel ebben a két fejezetben kifejezetten hangsúlyos a Jeruzsálem-teológia, ezért a mű egységére vonatkozó állításokat is röviden számba kell vennünk. Zimmermann (1958), Wikgren (1962) és Rost (1976) ezeket a szakaszokat Kr. u. 70, a jeruzsálemi templom pusztulása után keletkezett szövegeknek tartja. Ezt cáfolta a qumráni anyag, amiben találtak töredékeket ezekből a fejezetekből is. Ebben a két fejezetben új elemmel bővül a Tóbiás könyvében megjelenő Jeruzsálem-motívum: eszkatologikus távlatot kap a város.
A Tóbiás könyvében megjelenő Jeruzsálem-teológia kifejezetten fontos a zsidó hívő olvasó számára, hiszen a diaszpóra körülményei: a kultusz külső megtartásának lehetetlensége, az individuális és kollektív bizonytalanság és kiszolgáltatottság felértékelték JHWH lakóhelyének a szerepét.

Kulcsszavak: Tóbiás könyve, Jeruzsálem, jámborság, eszkatológia

AZ ISZLÁM ÉS A PÉNZ

Dr. CSEH Balázs
PhD-hallgató
Kaposvári Egyetem
Kutatási terület: alternatív pénzügyi lehetőségek, vallási alapokon kezelt befektetések, iszlám pénzügyek, keresztény gazdaságetika
cseh.balazs2@ke.hu

Az iszlámról napjainkban általában az Iszlám Állam (ISIS) és a muszlim migrációs hullámok jutnak az emberek eszébe. Mindezekkel kapcsolatba hozzuk a pénzt és a gazdaságot, de kérdésként merül fel, hogy hogyan is vélekedik az iszlám a pénzről magáról. Alapvetésként jelentkezik, hogy az iszlám hagyományosan más pénzkultúrával rendelkezik mint a judeokeresztény világ, hiszen a Korán szúrái tartalmazzák, hogy minden vagyon Allahé, és a pénzzel szoros kapcsolatban álló kamatról is azt írják, hogy a kamat tiltott, mivel aki kamattal foglalkozik az háborúban áll magával az Istennel és Mohameddel egyaránt. A pénzt értékközvetítő eszközként vagyonképzésre, befektetésekre használjuk leginkább. Ezeket pedig a szinten széles körben ismert saria szabályozza. A vallási alapú saria öt alapelvet fogalmaz meg a befektetésekre és a pénzhasználatra, mégpedig, hogy nem tartalmazhatnak kamatot, hiszen a pénz steril jószág, így fiadzani nem képes, tehát pénzből pénz nem jöhet létre, ez egyaránt természet és istenellenes az iszlám szerint. Második elv, hogy az ügyletekben meg kell jelennie a jótékonyságnak, az adakozásnak, azaz a vallási adónak, amely az iszlám pilléreinek egyike is egyben. A harmadik elv szerint a pénzhasználat nem irányulhat az iszlám értékrendjével szembenálló termék vagy szolgáltatás előállítására, így nem finanszírozható például a prostitúció vagy az alkohol. Negyedik elv, hogy el kell kerülni a kockázatot, és kerülni kell a spekulációt, mivel a szerencse és az idő is Istené, tehát nem rendelkezhet az ember felette. Végezetül pedig a kölcsönösség és a bizalom jelenik meg a pénzhez kapcsolódó ügyletekben az által, hogy a nyereség és a veszteségmegosztás, a közös kockázat és felelősségközösség jön létre a felek között. A muszlim világ pénzhez való viszonya az iszlám vallásban keresendő, abban gyökereztethető. A tanulmány az iszlám és a pénz kapcsolatára, az iszlám pénzről vallott felfogására, tanítására összpontosít.

Kulcsszavak: iszlám, iszlám pénzügyek, pénz, pénzelmélet, pénztörténet

PLOTINUS' CONCEPTS OF THE SELF

İlker KISA
PhD-Student
Eötvös Loránd University Doctoral School of Philosophy

Plotinus is known as one of the earliest of the philosophers in the history of philosophy to make use the concept of self in his philosophical works. He makes use of the concept in the form of first person plural ("we", ἡμεῖς) rather than the first person singular (I or the ἐγώ). Accordingly, the philosopher concentrates more on the human condition as such, in its psychological and existential dimensions, rather than a mere experience of a particular human subject, as understood in the modern Western tradition. The reason for this lies in his metaphysical understanding of the world, according to which, following the path of Plato but with modifications of his own, everything experienced in the bodily and phenomenal world has somehow a true origin in the divine intellectual world (*Nous*).
In the article I argue that Plotinus' preference of involvement in the usage of philosophical notion of the self has two fundamental aspects. The first of them is that Plotinus saw certain problems regarding the topic of "partition of the soul" in the classical Greek philosophical tradition. Both Plato and Aristotle propounded basic partition-models of the soul (for example, rational, spirited and desiring parts) and whereas these gave them opportunity to explain the conflicts and tensions experienced within the psychic domain, it also created a problem of agency and unity in the soul. Whereas Plotinus accepts the classical tradition of partition of the soul and even produces his own versions of it, he adds a concept of the self to the picture, as a point which constantly travels and visits the parts of the soul and identifies itself with the given part at a time, or with the objects belonging to the domain of that part (*Ennead* I 1.11.2-8). This makes Plotinus able to argue for a resolution to the problems of the soul in the form of an "ascent of the self" to its origin and explaining the problem as one of identification of the self with the wrong psychic parts and wrong objects of consciousness. The second dimension of the Plotinian concept of the self is his hesitance, or even refusal, to postulate any ontological substantiality to this notion of the self, as found in the Cartesian concept of human subjectivity. The self which is put under scrutiny is never an ontological stable ground to deduce a further philosophical system from it. Rather, as long as one assumes a substantial notion of a personal self, one will miss the true destination point to which one arrives at after a long philosophical work. Philosophy aims at the truth and knowledge, and this simultaneously encompasses the knowledge of the true self in *Nous*, in the form of self-knowledge (*Enn*. V 8.11.31-33) If someone stops in any point before the real destination, this means that one stopped at a point of non-knowledge, i.e. ignorance. I assert that the points given above make Plotinus singular in the history of philosophy, both among his predecessors and successors. He appears as a philosopher who uses, or even creates, a certain psychological concept as an important philosophical tool but avoids making out of it an ontological entity in its given form.

A SZERELEM METAFIZIKUS ELEMZÉSE KAROL WOJTYLA, KÉSŐBBI SZENT II. JÁNOS PÁL PÁPA SZERINT

BEKE Adorján
PhD-hallgató
Pázmány Péter Katolikus Egyetem Kánonjogi Posztgraduális Intézet
Kutatási terület: Egyházjog-filozófia, antropológia, személyfogalom Karol Wojtylánál
beke.omega@gmail.com

Karol Wojtyla, későbbi Szent II. János Pál pápa, 1960-ban megjelent műve a magyar teológus-, filozófus- és olvasóközönség előtt kevésbé ismert Szerelem és felelősség, mely 2012-ben jelent meg a Kairosz Kiadónál. Ez a mű előkészítője volt az 1969-ben megjelent fő művének, az Osoba i Czyn-nek, Személy és cselekvésnek.
Lengyelországban, majd Rómában tanult, filozófiai és teológiai doktorátusokat szerzett. Rengeteget olvasott, tanult, tanított, előadásokat tartott és tudományos találkozókat szervezett, főként lengyelül és angolul publikált.
Wojtyla bíboros, „filozófusként mindenekelőtt antropológus volt", és rámutat a filozófiatörténetből ismert zsákutcákra, és módszereik elégtelenségére hívja fel a figyelmet. Ő maga az általa is sokat idézett arisztoteleszi-szent tamási alapokon áll, perszonalista filozófus, és a fenomenológia módszer segítségével dolgozik, ugyanis állítása szerint „a helyesen értelmezett tapasztalatot további tapasztalatok már nem fenyegetik. Az ilyen konfrontációban az Igazság csak nyerhet." A szerző saját filozófiai gondolatmenetet dolgozott ki, mely nagyon alapos, ugyanakkor koherens, és összhangban áll a Katolikus Egyház tanításával is.
Jelen témánk Wojtyla lelkipásztori tapasztalataiból és tudományos feldolgozásából született művének egyik részletét adja elő közérthető formában. Ugyanis Wojtyla filozófiai tudományos munkái annyira aprólékosak, pontosak, minden részletre kiterjedőek, hogy nagyon nehéz olvasmány. Ugyanakkor olyan témáról ír, a szerelemről, ami minden embert érint.
A szerelmet filozófusként, metafizikusként közelíti meg, és véleményem szerint hallatlan jó következtetéseket von le, és ha mélyen belegondolunk a gondolatai tartalmába, objektív igazságokat állapít meg. Vizsgálatának kiindulópontja a valóság maga, a lét, benne a létezőkkel, melyben kiemelkedő szerepe van a személynek, a maga alanyiságával, egyediségével, aki a szabad akaratán keresztül objektív értékekre irányulva, a cselekvésben beteljesíti önmagát.
A férfi és a nő magában hordozza a nemi vágyat, melynek célja a létezés tovább adása, természeténél fogva a másik nem felé érdeklődik, ami a vágyban, majd egy értékfelismerésben teljesedik ki a másik személyével kapcsolatban, egészen a barátságig, aztán ideális esetben megvalósul az odaadó szerelem. Az érzelem és a tudatos döntés a jó mellett az igazi szerelem velejárója.
A férfi és a nő közötti szerelem speciális szempontból része Wojtyla 'részesedés-teóriájának', amit az elidegenedéssel szemben dolgoz ki.
Munkájának több gyakorlati jelentősége is van mind a hívők, mind a nem hívők körében, mert objektív igazságot ír le a mindenkit érintő területről, a szerelemről. Ezen kívül az egyházjog egyik kulcsfogalmának, a cselekvő személynek – aki jogképességgel tud rendelkezni és jogcselekményeket hajthat végre – a mélyebb megértését szolgálja, különösen a házasságjogot illetően (pl. szabadság, szabad akarat, felelősség, lelkiismeret, érzelem, tudatosság és annak hiányosságai, egoizmus, szubjektivizmus, elszigetelődés, közösségalkotás témakörökben).

Kulcsszavak: metafizika, személy, szerelem, felelősség, érték

IRODALOMTUDOMÁNYI SZEKCIÓ

„AZ IHLETETT SZÍV S NYILT ÉSZ LÁNGIGÉJE" DUKAI TAKÁCH JUDIT FOLYÓIRATOKBAN PUBLIKÁLT KÖLTEMÉNYEI

BALOG Edit Otília
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem Irodalomtudományok Doktori Iskola
Kutatási terület: a magyar felvilágosodás korának emberképe, különös tekintettel a nőképre
otiliabalog@gmail.com

Dukai Takách Judit (1795-1836) neve és alakja napjainkban elsősorban Berzsenyi Dániel (1776-1836) hozzá címzett episztolájának (Dukai Takács Judithoz, 1814/15) köszönhetően kaphat helyet a magyar irodalmi kánon peremén. A tény, hogy egy versírással foglalkozó hölgy egy, a tevékenységét témává (és egyúttal problémává) emelő férfi költeményének tárgya, jól láttatja a XVIII-XIX. század fordulóján alkotni vágyó nők helyzetét: önállóan ekkor alig-alig jelentethettek meg műveket, köteteket.
„Te megboszúlva méltóságtokat / Kihágsz nemednek szűk korlátiból, / Melyekbe zárva tartja vad nemem; / Kihágsz, s merészen fényesb útra térsz […]" – rögzíti Berzsenyi az említett szövegben. Az út, melyre képletesen Dukai és mellette más korabeli költőnők [például Fábián Julianna (1765-1810), Molnár Borbála (1760-1825), Vályi Klára (1750-1820)] rá kívántak lépni a nyilvánosság, ezen belül az alakulóban lévő irodalmi intézményrendszer felé vezetett.
Dukai (férfikísérettel) elérte célját, hiszen verseit periodikákban közölték; továbbá 1817-ben (egyetlen nőként) meghívást kapott gróf Festetics György keszthelyi Helikoni Ünnepére. A nőírók között saját korában tehát kitüntetett szereppel rendelkezett.
Tervezett előadásom középpontjába Dukai Takács Judit életében folyóiratokban megjelent verseit állítom. Ezen a csoporton belül az Erdélyi Múzeumban (*Barátomhoz,* 1815; *Gróf Sigray Józsefhez,* 1816), az Aurorában (*A beteg Malvina,* 1822; *Három szép érzés*, 1825), az Aspasiában (*A' Hazához*, 1824); valamint a Hébében (*A' Keszthely vidék leírása,* 1825; *Malvina keserve*, 1826.) kiadott írásait elemzem. Meglátásom szerint így - többek között - hangsúlyozni lehet a költőnő szerteágazó témavilágát és a reprezentált emberképet is. Emellett célom az, hogy feltárjam, milyen hasonlóságok és különbségek vannak Dukai, illetve a korszakban alkotó más szerzők művei között.

Kulcsszavak: magyar felvilágosodás, nőíró, folyóirat, emberkép

SPATIAL TRAUMAS – TRAUMATIC SPACES: EMMA DONOGHUE'S *ROOM*

Noémi ALBERT
PhD-Student
University of Pécs, Faculty of Humanities, Literary Doctoral School
Research area: literary studies, contemporary literature in English, space studies, memory studies, trauma studies
noemi_albert@yahoo.com

A major paradigm shift can be identified in both contemporary literature and social sciences, a shift that, in the case of Emma Donoghue's 2010 novel *Room*, is manifested on both formal and thematic levels. The novel facilitates the joint discussion of space (the determining "Spatial Turn") and the spread of trauma studies in a unique way, by focusing, among others, on such dualisms as reality/TV and inside/outside as perceived by the child narrator/protagonist. Thus two of the most pertinent issues occupy a central place in the work.
"All fictions are closed worlds, smaller than our own, and so it is not surprising that novelists are often drawn to represent very small worlds," claims James Wood as an introduction to his critical piece about *Room*. Room is an eleven-foot-square garden shed, a small prison to Ma, but the entire world to Jack, her son. The minor, seemingly insignificant details are raised to utmost importance, brought to the fore. For five years, Room to Jack is like the TARDIS of *Doctor Who*: bigger on the inside. However, this illusion is dispersed by the end of Donoghue's novel when he claims: "We step in through Door and it's all wrong. Smaller than Room and emptier and it smells weird." The purpose of my paper is to carefully investigate the interplay between space and trauma that is in a constant flux in the novel capturing the road to this final moment.
The central issue of this work will be trauma manifested in multifarious forms, primarily conceived of as a dichotomy, since it affects the two central characters of the novel, namely the 26-year-old mother and her 5-year-old son both temporally and spatially in contrastive circumstances, due to very different causes. The author carefully balances the novel's highly controversial issue so that she consciously shifts emphasis from a young woman's traumatic hardships suffered after her being kidnapped and locked in a soundproofed garden shed where she was raped for approximately seven years. The pervasive inside/outside dichotomy functions as an organizational device, since it accurately captures the two halves of the novel: confinement and life after the escape of a rape victim and her five-year-old son. However, it surpasses the narrative level, and ultimately becomes the central metaphor for spatial traumas – traumatic spaces.

Keywords: space, trauma, reality/TV, fiction, inside/outside

AZ ÉGITEST-MOTÍVUM ANALÍZISE JÓZSEF ATTILA KÉSEI KÖLTÉSZETÉBEN

SZABÓ Roland
gimnáziumi tanár, megbízott egyetemi oktató
PhD-hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Irodalomtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: Klasszikus és későmodern magyar líra, József Attila kései költészete
szabo.roland@btk.elte.hu

A „tárgy” fogalma szubjektívabb, mint az a jelentés, amelyet a mindennapi nyelvhasználat tulajdonít neki. A „tárgy” nem egyszerűen tőlünk függetlenül létező, megtapasztalható, élettelen entitás, hanem a poétikai eljárások által olyan jelentésbővítésen átvitt fogalom, amelynek lényege nem maga a megjelenített tárgy fizikai valósága, hanem az adott tárgyba „léptetett” lét. Ennek a narratív koncepciónak a nézőpontjából vizsgálom József Attila kései költészetének égitest-motívumait.
A csillag- és űrmotívum a költő kései lírájának olyan szervezőelve, amely a tárgyiasság kérdéskörétől nem elválasztható módon a költeményekben létrejövő szubjektumot körülvevő szorongató léthiány-perspektívaként működik. Ez a nézőpont-világ a szubjektumra ránehezedő semmi-képzetekkel is rokonítható oly módon, ha a léten kívüliséget, a mozdulatlan és elérhetetlen tárgyias világot az űr végtelen terében értelmezzük. Ugyanakkor ez a képrendszer nincs a cselekvések abszolút hiányában, hiszen a végtelen térben megkonstruált csillagzatok mozdulatlanok és mindig zajtalanok, de egy attribútum elválaszthatatlanul a részük: a nézés aktusa. Ennek értelmében fölmerül a kérdés, hogy a kései lírában megkonstruált égitest-motívumok a nézés által a szubjektum öntükröződéseiként vagy önszemléléseiként értelmeződnek-e, vagy a tárgyias világ részvéttelensége jelenik meg bennük, és a nézés aktusával a szubjektum fikciós világában rendelkeznek csak. A szubjektum konkrét terével és idejével szemben az űr időtlensége és térnélkülisége áll oppozícióban, és ez az ellentét is okozhatja a versekben az alany által megélt szenvedéstörténeteket.
A fentiekben felsorolt problémákat elsősorban a *Reménytelenül*, a *Könnyű, fehér ruhában..., Az árnyékok...*, a *Száz éjszakán...*, a *„Költőnk és Kora”* és a *Miben hisztek* című költeményekben vizsgálom. Feltételezéseim szerint a szubjektum mint szemlélő és egyszerre a szemlélet tárgya is a tér- és időbeli korlátozottság és a végtelen dimenzió metszéspontjának elszenvedője. Ugyanakkor a versekben megkonstruálódó Én tér- és időbeli távolsága a megidézett tárgyias űrhöz képest egyre szűkülő tendenciát mutat. Ámbár bizton ugyan nem állítható, de ebből a nézőpontból az űr- és csillagmotívum jelentésrétegei változnak, és ez a változástörténet nem egy versen belül, hanem verseken keresztül észlelhető.

Kulcsszavak: Égitest-motívum, tárgyiasság, nézés, tér- és időkeret, végtelenség.

SZENTÍRÁS-MAGYARÁZAT VAGY EPOSZ? MÓZES KÖNYVEI LEONHARDUS MOKOSCHINUS 1599-ES LATIN NYELVŰ ÓSZÖVETSÉG-ÁTKÖLTÉSÉBEN

POSTA Anna
PhD-jelölt
Debreceni Egyetem Irodalomtudományok Doktori Iskola
Kutatási téma: 16-17. századi magyarországi protestáns neolatin költészet
postaanna89@gmail.com

Készülő doktori értekezésemben a 16. századi protestáns neolatin költészet *Sacra Poetica* (szent költészet) irányzatával foglalkozok, amely terminus tulajdonképpen az antik és a biblikus pólus összekapcsolásából született műfajokat jelöli: (1.) egyfelől konkrét ó- és újszövetségi szövegek latin nyelvre, antik metrumra és műfajra való átültetéséről beszélhetünk, (2.) más esetekben pedig éppen egy-egy antik műfaj vagy konkrét mű telítődik meg biblikus tartalommal. A szent költészet a 16. századi Németországban rendkívül népszerű volt, sorra láttak napvilágot a különféle bibliai szövegekről, ószövetségi és evangéliumi textusokról, zsoltárokról készült klasszikus átköltések, de például a vergiliusi eclogáknak illetve Ovidius *Heroides* és *Fasti* című munkáinak a krisztianizált imitációiról is tudunk. A műfajcsoport kapcsán többek közt a következő német szerzők érdemelnek említést: Eobanus Hessus, Andreas Spethe, Johann Spangenberg, Johann Stigelius, Georg Fabricius, Nathan Chytraeus és Nicolaus Selnecker. A 16. század 2. felében Magyarországon is megjelent a *Sacra Poetica*, amelynek képviselőit a felvidéki-erdélyi protestáns humanista közegben kell keresni Leonhardus Mokoschinus, Christianus Schesaeus, Georgius Purkircher és Caspar Piltz személyében.
Leonhardus Mokoschinus (?-1599, magyarországi humanista és neolatin költő, németlipcsei lelkész) 1599-ben Wittenbergben adta közre az ószövetségi könyvek egy részének latin nyelvű, hexameteres átköltését (*Historiarum Veteris Testamenti Heroico Carmine Redditarum Libri Genesis, Exodus, Numerorum, Josuae, Judicum, Ruth, Samuelis 2, Regum 2*). Mokoschinus Mózes könyvei közül csak hármat dolgoz át: a *Genesis*, az *Exodus* és a *Számok könyve* mutatják be a zsidó honfoglalást, s ez tematikai párhuzamba állítható Vergilius *Aeneis*ével, az új hazát kereső trójaiak történetével. Az antikizáló, eposzosító gesztus a szövegalkotás különböző szintjein is megjelenik: a szöveg *caput*okra tagolása, a klasszikus latin nyelvezet, a szinkretikus szókincs, az intertextusok, az eposzi kellékek, az eposzi részletező elbeszélőtechnika és az antik metrum (hexameter) használata mellett a retorikai-stilisztikai eszközökkel is bőségesen él a szerző. Az Ószövetség-átköltés paratextusai a műfaj, a műfaji minták meghatározására is kísérletet tesznek, s ezekben a kísérőszövegekben előkerül az eposz, a hősi ének (carmen heroum/heroicum), és konkrétan Ovidius *Metamorphoses*a (carmen perpetuum), valamint Vergilius *Aeneis*e mint mintaadó munkák. Ugyanakkor Mokoschinus az ószövetségi könyvek parafrazeálását nem valamely öncélú mutatványnak szánta, a bibliai történet klasszikus formába öntésével (eposzosításával) alkotta meg azt a magasztos irodalmi-műfaji keretet, amely kiváló lehetőséget teremtett a helyenként elvont isteni kinyilatkoztatások retorikai-nyelvi magyarázatára. Előadásomban annak bemutatására vállalkozok, hogy Mokoschinus Mózes könyveinek átköltésekor hogyan használta az antik tartalmi-műfaji jegyek imitálását (az eposzosítást) mintegy eszközként az interpretációhoz, azaz a Szentírás hitelességének, eredeti jelentéstartalmának, s ezáltal üdvértékének megőrzéséhez.

Kulcsszavak: neolatin, költészet, Biblia, Mokoschinus, parafrázis

AZ EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTÉRIUMA ÚNKP-17-3 KÓDSZÁMÚ ÚJ NEMZETI KIVÁLÓSÁG PROGRAMJÁNAK TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT

A LENGYEL ÉS A TATÁR IDENTITÁS SZINTÉZISE A LENGYELORSZÁGI TATÁROK KÖLTÉSZETÉBEN

NAGY Ignác
Pázmány Péter Katolikus Egyetem Irodalomtudományi Doktori Iskola

A lengyelországi tatárok költészete, mint a tatár öntudat megőrzője és a lengyel néphez tartozás bizonyítéka. A kultúra és a kulturális élet szervezése mindig is fontos szerepet játszott ennek a kis lélekszámú etnikai kisebbségnek az életében, jelenleg a tatárok számítanak a modern Lengyelország legegzotikusabb és legkisebb kisebbségének. A tatárok már hatszáz éve élnek a mai Lengyelország területén, kis lélekszámuk ellenére nagyon gazdag írásos hagyománnyal rendelkeztek mindig is, és az írásos emlékeik szintén megerősítik erős kötődésüket Lengyelországhoz, de a muzulmán Kelethez is. A költészet remek megtestesülése a környezetre, társadalmi eseményekre, élettapasztalatokra adott reflexióknak, illetve legpontosabb eszköze az alkotók világnézetének kifejezésére. Ezért hipotézisem szerint Musa Czachorowski és Selim Chazbijewicz költészete, mint kortárs tatár költők munkássága képes lesz válaszokat adni a lengyel és tatár öntudat szintézisével kapcsolatos kérdésekre, sőt költészetük nagyszerűen bemutatja az európai életmód összekapcsolódását a muzulmán tradíciókkal. Meg szeretném mutatni ezen kívül a két, látszólag kibékíthetetlen világ együttélését az alkotók lelkében, mivel műveik alkalmasak a különleges kisebbségi létezés dokumentálására, amely lét rendkívül különbözik a többségi társadalomtól, amely mégis ezer szállal és tradícióval kötődik az őket körülvevő lengyelséghez. Munkám során szeretném továbbá bemutatni, hogy milyen szerepet játszanak a tatár költők a lengyelországi tatárok öntudatának megőrzésében, vajon társaik és olvasóik úgy tekintenek-e rájuk, mint a tatár kultúra és jövő őrzőire. Feltevésem szerint ami a tatárok számára az öntudatuk megőrzésének letéteményese, az a lengyelek és már európai népek számára remek példa a lengyel és tatár önazonosság és öntudat együttélésére a lengyel tatárok lelkében. A lengyel tatárok költészetét még nem kutatták az etnikai öntudat szerepének szempontjából, habár ennek előképét megfigyelhetjük Agata Nurzynska munkáiban, aki szerint a tatárok öntudatának és kultúrájának legfontosabb őrzője az írásbeliség. Más kutatások, már inkább az irodalom területén vizsgálódnak, mint Grzegorz Czerwinski munkája, amely a geográfiai archetípusok megjelenését vizsgálja Selim Chazbijewicz és Musa Czachorowski költészetében. Czerwinski munkájában nagy figyelmet szentel a tatárok elhelyezkedésének, miszerint három állam és kultúra határán élnek a lengyel-litván-belorusz hármashatáron.Ezen kívül a kutató kitér a tatár költők hídszerepére Kelet és Nyugat között, de nem fordít több figyelmet az öntudattal kapcsolatos kérdésére, inkább példákat hoz fel a lengyelországi tatár költők által használt földrajzi archetípusokra a verseikben . Musa Czachorowski és Selim Chazbijewicz költészetét az általuk leírt tematikával és munkásságuk Nagy Ignác PPKE Irodalomtudományi Doktori Iskola fejlődésével mutatnám be, továbbá megmutatnám a lengyel öntudat motívumait és környezetükhöz illetve Lengyelországhoz való hozzáállásukat és viszonyukat. Ezután szeretnék az általuk használt vallási motívumok és szálakat, amelyek a muzulmán valláshoz kötik őket és ezeknek a motívumoknak a használatát összehasonlítanám a modern muzulmán és keresztény vallásos költők műveiben fellelhető hasonló motívumokkal, hogy választ kapjak azon kérdésre, hogy az ő általuk használt költői eszközök vajon közelebb állnak- e az európai, azon belül a lengyel tradíciókhoz, vagy szövegeik elegendő muzulmán, vagy tatár hivatkozást tartalmaznak, amelyek jelentősen megkülönböztetik illetve elválasztják őket az európai irodalmi hagyományoktól. Meg szeretném mutatni még, a két költő munkásságán keresztül a vágyakozást a régi dicsőséges tatár múlt után, amely főleg Selim Chazbijewicz legújabb műveiben van jelen, illetve a tatár és muzulmán tradíciók és életforma összekapcsolódását a lengyel életmóddal, világlátással és tradíciókkal amelyet a két költő költészetében tovább formált és alakított kisebbségi létforma illetve az Iszlám hatása, hogy rámutassak azokra az érzésekre, önreflexiókra, amelyek a különállást erősítik meg, de egyúttal bizonyítják a Lengyelországhoz való szoros kötődést is egyidejűleg az egyetlen európai muzulmán tradíció megőrzésével.

Kulcsszavak: lengyelországi tatárok, identitások szintézise, kulturális rétegek, kultúrák határmezsgyéje az irodalomban

FOUCAULT AND THE TRANSCENDENTAL

Péter FEJES
PhD-Student
University of Debrecen
Research areas: Philosophy of Michel Foucault, continental philosophy
fejes.peter.ifj@gmail.com

The aim of this lecture is to analyse Michel Foucault's viewpoint regarding the concept of transcendentality. In many of his well-known earlier texts *(Madness and Civilization, The Order of Things, The Archaeology of Knowledge, The Discourse on Language)*, Foucault tried, on the one hand, to elaborate a new theoretical approach to the history of western culture, a different and alternative one contrary to the traditional teleological and subject-centered perspective. On the other hand, closely connected with the former, he tried to criticise the transcendental attitude of the conventional tenets of modernity as well. Foucault argued that tenets of modernity revealed themselves, although in alternative ways, in every domain of the knowledge (semiotics, philosophy, natural sciences, life sciences), culture (literature, music, painting) and the so-called "non-discoursive practices" (such as asylum, punitive practices and theories). In other words, Foucault found many symptoms in the documents of the past few hundred years. The symptoms imply the existence of latent, universal organizing principles, that manifest themselves in the conditions of possibilities of the texts and, consequently, in our way of thinking in a given historical period. It would be useless to deny, however, that Foucault's theoretical approach, whose imperative is the famous "penser autrement", could be elaborated only by means of an opposition and negation of the criticised traditional attitude. It is important, therefore, to throw light on his project in order to point the direct or indirect connections to this heritage and to measure the risks and benefits of his gesture. The lecture will start with the recapitulation of two reputed Foucault scholar (Béatrice Han-Pile and Gary Gutting) regarding Foucault's position on transcendentality in general. Then, in order to make advances to Fouacult's own view about the topic, we will shed light on his opening critique of Immanuel Kant's works, in the footsteps of the recently published *Introduction à l'Anthropologie*. Finally, we will discuss the consequences of the Foucauldian critique with respect to the production of the discourses (literature, philosophy), and for this reason it is inevitable to predict what kind of illusions will come to surface due to the new arising discourses.

Keywords: Transcendental, archaeology, history of philosophy, theory of discourse and literature

PHILIPPE DE BEAUMANOIR MŰVEI AZ INTERTEXTUALITÁS TÜKRÉBEN – A XIII. SZÁZADI ÓFRANCIA SZERELMI KÖLTÉSZET MEGKÖZELÍTÉSI LEHETŐSÉGEI

ARATÓ Anna
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem Nyelvtudományok Doktori Iskola
Kutatási terület: A XIII. században az észak-francia nyelvterületen (langue d'oïl), Arras városának kulturális vonzáskörzetében kialakuló írói hálózat felépítésének, kiterjedésének és tevékenységének feltérképezése, elsősorban Philippe de Rémi (Beaumanoir) életművének feldolgozásán keresztül
aratoo.anna@gmail.com

Philippe de Beaumanoir a XIII. századi ófrancia irodalom meghatározó alakja; nevéhez fűződik két terjedelmes, egyenként mintegy kilencezer sorból álló verses regény, valamint tizenegy lírai költemény, amelyek műfaji és tartalmi szempontból egyaránt egyedülálló értéket képviselnek. Habár Beaumanoir művei csupán egyetlen kéziratban maradtak fenn, a költő kortársaira, majd a késő-középkor nyugat-európai irodalmára gyakorolt hatása vitathatatlan: írásai egyértelmű intertextusát adják más korabeli műveknek, a költeményeiben fellelhető motívumok, szó-és képfordulatok, nyelvi invenciók pedig az északi ófrancia (langue d'oïl) nyelvű irodalom alapvető szövegalkotó elemeivé formálódtak.
Beaumanoir költeményei külön-külön, de koherens ciklusként tekintve is érdeklődésre tarthatnak számot, mind műfaji újszerűségüket, mind egymáshoz való sajátos kapcsolódásukat tekintve. Előadásom vezérfonala kettős: célja egyrészt annak a nyelvi-irodalmi hagyománynak a bemutatása, amelybe Rémi költészete illeszkedik, és amely elsősorban a motívumvilág, valamint a jellegzetes stilisztikai eszközök (szófordulatok, kifejezés-változatok, állandó jelzők, a narrátor szövegbeli jelenlétének és megnyilvánulásának módozatai) szintjén érhető tetten. Ehhez képest értelmezhető a vizsgálat másik fő vonala, amely a korabeli intertextusok által kirajzolódó hagyománytól való eltérést, a szerző költészetének szemiológiai és szemantikai értelemben vett innovatív oldalát tárja fel. Ez az újszerű felfogás az egyes művek esetében különböző eszköztár segítségével jut kifejezésre: bizonyos művek világos utalásokat tartalmaznak azokra a referencia-szövegekre (Andreas Capellanus *De amore*-ja, Hélinand de Froidmont *Les Vers de la Mort*-ja, vagy Guillaume de Lorris *Rózsa-regénye*), amelyek széles körben való ismeretségüknél fogva meghatározó szereppel bírtak a korabeli kollektív tudatban. Ezekhez az egyértelmű igazodási pontokhoz képest a metrika, a narráció, a motívumok vagy az allegóriákban megjelenő szereplők szintjén bevezetett újítások, szemiotikai eltolódások olyan hangsúlybeli transzformációkat eredményeznek, amelyekben tetten érhető Beaumanoir költészetének virtuozitása, közvetve pedig az irodalmi hagyomány átalakulása.
Mindez elsősorban akkor nyer értelmet, ha az elemzés tágabb kontextusba helyezve választ keresünk a hagyománytól való eltérés okaira, az újítás szükségességére, és a nyelvi-irodalmi elemzést a szociokulturális és történelmi közegbe ágyazva végezzük el. Ez a mikro-és makrotörténeti elemek bekapcsolásával történő elemzés rávilágít arra, ahogyan az irodalmi művek reflektáltak a XIII. század közepétől Észak-Franciaországban megfigyelhető történelmi és társadalmi változásokra. A trubadúr-líra északi megfelelőjeként számon tartott *trouvère*-költészet mellett egy újszerű irodalmi irányzat jelenik meg, amely a születendő és egyre inkább hatalmi pozíciót szerző polgárság igényeit hivatott kielégíteni. Ennek következtében az udvari kultúra ideálja helyébe fokozatosan a könnyedebb, realisztikusabb, a társadalmi változásokra reflektáló műfajok lépnek. Beaumanoir közvetlen közegével, az Arras városának kulturális vonzáskörzetében működő írói hálózattal való interakcióját, az itt működő szerzőkre gyakorolt hatását vizsgálom, közvetve pedig ennek a körnek az észak-francia irodalmi és kulturális élet vérkeringésébe való kapcsolódását igyekszem kimutatni.

Kulcsszavak: Philippe de Beaumanoir, ófrancia költészet, intertextualitás, XIII. századi nyugat-európai irodalom

„ÁLMOMBAN ÁTSÉTÁLTAM EGY MÁSIK, EGY SZOMSZÉDOS REGÉNYBE” – OTTLIK REGÉNYEINEK KALEIDOSZKÓPJA

HENDE Fruzsina
PhD-hallgató
Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar Irodalomtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: Ottlik Géza elbeszélés-technikája, elsősorban a Buda című regényben
fruzsinah@gmail.com

Ottlik Géza írásainak megítélésében időről időre visszatérő gondolat, hogy a több műben is megjelenő szereplők, helyszínek, az elbeszélt események hasonlósága alapján önálló novellákkal, regényekkel van-e dolgunk vagy tulajdonképpen egykönyves szerzőnek kell-e tekintenünk, aki az *Iskola a határon* című regényt írta újra műveiben.
Ez a felvetés tükröződött Szegedy-Maszák Mihály 1994-es monográfiájának a vezérgondolatában, aminek értelmében a különböző műveket mint az *Iskola* előtanulmányait vagy magyarázatait elemezte. Az értekezés az 1993-ban megjelent *Buda* után érzett csalódottsággal együtt megalapozta az 1990-es évek végi, 2000-es évek eleji recepció irányát, az életmű újraolvasására és újragondolására a 2010-es években tartott jubileumi rendezvényekig várni kellett. Ottlik egykönyves mivoltát azonban teljesen megcáfolni az irodalmi köztudatban azóta sem sikerült: 2015-ben, halálának 25. évfordulója kapcsán az elhangzott megemlékezésekben is előfordult, hogy így aposztrofálták.
A fenti kérdésre adott válaszok általában úgy tekintenek a művekre, főleg a regényekre, mint egy egységesnek elgondolt írói univerzumra, egy valóságosként kezelt világ különböző irodalmi megtestesüléseire. Mindehhez első pillantásra mintha maga Ottlik adna igazolást, a címben is olvasható, egyik regényből a másikba való átjárás gondolatával. A különböző szövegek egy szempont szerinti együttes vizsgálata jól működött például egy-egy motívum (sár, hó) vagy a verbális és vizuális narráció tanulmányozásakor, a szereplők azonban eddig kimaradtak ebből a sorból. Szinte magától értetődőnek tekintjük, hogy a *Hajnali háztetők*, az *Iskola a határon* és a *Buda* narrátora, Both Benedek egy és ugyanaz a személy, mintha valóban létezett volna.
Előadásomban a regények egymáshoz való viszonyát járom körül, arra keresve a választ, vajon mennyire célravezető a történetek egymásra olvasása, releváns-e a több műben megjelenő események és szereplők egymással való azonosítása, egymásnak való megfeleltetése. Először röviden ismertetem, hogyan rögzült a recepcióban az *Iskola* alapvető kiindulási pontot jelentő helyzete. Ezt követően körvonalazom egy lehetséges szereplőosztályozás vázlatát, szem előtt tartva, hogy egy több elbeszélésben felbukkanó figura önazonossága milyen feltételek teljesülésével érhető tetten. Végül egy ottliki szereplő, Halász Péter szövegbeli megjelenéseit vizsgálva teszem próbára az egységes regényvilág elképzelését.

Kulcsszavak: Ottlik Géza, egymásra olvasás, önazonosság

MORO A MEDÚZA - EGY TRAUMATIKUS ESEMÉNY IRODALMI REPREZENTÁCIÓJÁNAK LEHETŐSÉGEI AZ ALDO MORO-GYILKOSSÁG 40. ÉVFORDULÓJÁRA

SZAKÁL Katalin
PhD-jelölt
Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Irodalomtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: terrorizmus, narratológia, olasz irodalom, trauma
szakalkata777@gmail.com

Előadásomban az olasz terrorizmus időszakának (1969-1980), az úgynevezett óloméveknek egyik legtraumatikusabb eseményének, az Aldo Moro-eset irodalmi reprezentációjának lehetőségeit vizsgálom. A Vörös Brigádok terroristaszervezet 1978. március 16-án foglyul ejtette Aldo Morót, hogy követeléseiket kiharcolják, és a sikertelen követelések nyomán ötvenhat nap raboskodás után (május 6-án) tíz lövéssel végeztek vele, majd holttestét egy Renault 4-es csomagtartójába tették Rómában a Caetani utcában, az autót pedig jelképesen az Olasz Kommunista Párt és a Kereszténydemokrata Párt székháza között parkolták le félúton.
Az idei évig, a Moro-gyilkosság negyvenedik évfordulójáig rengeteg különböző kulturális feldolgozás született az eseményről. Előadásomban a narratológiailag és irodalomtörténetileg legjelentősebbeket fogom áttekinteni, többek között Leonardo Sciascia *L'affare Moro* (A Moro-ügy), Alberto Arbasino *In questo stato* (Ebben az állapotban), Diego Zandel *Massacro per un presidente* (Vérfürdő egy elnökért), Giampaolo Rugarli *Troga*, Alberto Franceschini és Anna Samueli *La borsa del presidente* (Az elnök táskája) című műveit. Előadásomban különös figyelmet fordítok Giorgio Vasta magyarul is megjelent *Il tempo materiale* (A megfogható idő) című regényére és az ebből készült képregényre is.
Olyan kérdéskörök mentén építem fel előadásomat, mint hogy a művek milyen eszközökkel beszélik el az adott történelmi eseményt, és hogyan ábrázolják az olasz nemzetben élő traumát. Egyáltalán beszélhetünk-e kollektív traumáról, vagy az egész időszakot megalapozó politikai ellentét miatt többfajta traumáról van szó? És amennyiben létezik kollektív trauma, a művek mennyire segítik elő a közösségi emlékezetet? E kérdéseket körbejárva természetesen foglalkozom a szimbolikus események szerepével, az apa-fiú ellentéttel, a gyermeki nézőponttal, a terrorizmus és a szexualitás kapcsolatával, illetve részletesebben megvizsgálom, hogy a terror maga és annak megjelenései, hogyan írják át az (olasz) irodalmat mind tartalmilag, mind formailag.
Célom egy olyan átfogó képet alkotni az Aldo Moro-esetről, mely negyven év után talán kicsit ismertebbé teszi a magyar közönség számára is ezt az európai szinten is jelentős eseményt.

Kulcsszavak: terrorizmus, Aldo Moro, olasz irodalom, trauma, Vörös Brigádok

FIKCIÓ ÉS VALÓSÁG – FILOZÓFIAI KÉRDÉSEK PHILIP K. DICK MŰVEIBEN ÉS ADAPTÁCIÓIBAN

BABOS Orsolya
PhD-hallgató
Miskolci Egyetem Irodalomtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: Intermediális narratívák és határátlépések a populáris irodalomban és kultúrában
babos.orsi@rocketmail.com

Philip K. Dick tudományos fantasztikus munkássága előtt még a híresen szigorú ízlésű Stanislaw Lem is fejet hajtott. A cyberpunk irányzat előfutára volt, művei alapján számtalan filmadaptáció készült, mint a mára kultuszfilmmé vált Szárnyas Fejvadász, a Különvélemény, vagy az Emlékmás, melyek népszerűségét tekintve Dick popkulturális hatása vitathatatlan. Az emberi lét fő kérdései foglalkoztatták, műveinek központi motívumai a valóság és fikció mibenléte, gyakran egymástól való elkülöníthetetlensége, a hatalom, a manipuláció, a kiszolgáltatottság problémaköre, a hamis igazságok terjesztése, amellyel valakik, vagy valamik, sokszor megfoghatatlan eredetű, transzcendentális entitások elfedik a szemünk elől a tényleges világot. Erősen foglalkoztatta a tudományos haladás, az ember és gép viszonya, az, hogy mit jelent embernek lenni egy elembertelenedett korban.
Munkásságán érződik, hogy klasszikus műveltsége is figyelemreméltó volt. Érdeklődött a gnosztikus tanok iránt, megérintette Platón ideatana, de a keleti tanokat is tanulmányozta a Bhagavad Gítától a Tibeti halottaskönyvig, és a moderneket sem hanyagolta el: olvasott Joyce-tól és kifejezetten nagy hatást gyakorolt rá a Finnegan ébredése. Emellett maga is jól zongorázott és rajongott a klasszikus zenéért, különösen az operákért.
Gyakran használt drogokat és az ezek révén átélt tapasztalatait beépítette a történeteibe is. 1974 februárjában és márciusában olyan transzcendens látomásos élményeket élt át, melyeket halála után töredékben maradt és egész hátralevő életében írott, több mint nyolcszáz oldalas Exegézis-ében próbált megérteni és megmagyarázni.
Előadásomban az író által a regényeiben és novelláiban körüljárt filozófiai problémákat és az ezekre adható lehetséges válaszokat szeretném feltárni és bemutatni. Az androidok, idegen lények és virtuális valóságok eszközök és keretek számára az emberi létezéssel való kísérletezéshez, mely által talán közelebb kerülhetünk a Dick által mindig is keresett igazsághoz. Tudjuk-e jól használni a tudást és technológiát, amely rendelkezésünkre áll és folyamatosan fejlődik? Szabadságot, vagy szolgaságot hoz nekünk? Be tudunk-e pillantani a kulisszák mögé egy olyan világban, ahol minden nap hitelesnek feltüntetett "igazságokat" ütköztetnek a szemünk előtt, melyek nyilvánvalóan nem lehetnek egyszerre mind igazak? Ki tudunk-e törni a saját elménk börtönéből? Dick minden művében filozofál, és talán éppen fikcionárius illúziói révén juthatunk közelebb önmagunk és a világ megértéséhez. Még akkor is, ha meglehet, a miénk csupán az egyik világ a sok közül.

Kulcsszavak: Philip K. Dick, tudományos fantasztikus, fikció, filozófia

IMPERIALISTÁK A SZOCIALIZMUS REALISTÁJA MÖGÖTT – WHITMAN HATÁSA HRABAL MŰVEIRE

HANZELIK Gábor
PhD-hallgató
Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Irodalomtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: 20. századi és kortárs cseh irodalom
gabor.hanzelik@gmail.com

Bohumil Hrabal magyar értelmezésének egyik érdekes jelensége, hogy – akárcsak sok más külföldi író – Hrabal is szinte a semmiből bukkan fel. Egy író semmiből való felbukkanása mindig problematikus, főképp akkor, ha, mint a Hrabal-recepció esetében az alapvetés létezik, de félrevezető. Hagyományosan Hrabalt egy egyszerű séma alapján a magyar olvasók Hašek-követőként értelmezik, ilyen értelemben tehát mégsem a semmiből jött. Ez az eljárás nehezen vitatható, mivel Hrabal maga is többször ad hangot a rokonságnak, mégis figyelemre méltóak ezek a megnyilatkozások.
Azért is érdekesek, mert Hrabal sikerének problémájára is rávilágítanak: míg Kundera hagyományosan népregénynek értékeli a Švejket, Hrabal inkább az avantgárd, művészeti, tehát politikai vagy társadalmi valóságok felé kevésbé hajló, megnyilvánulásokra figyel a szövegben. Hrabal a saját életművénél kevésbé népszerű avantgárd irányzatok irányában tanúsított rajongása zavarba ejtő: hogy válhatott egy, magát az avantgárddal eljegyző szerző maga is könnyen fogyasztható, tragikomikus népíróvá?
Előadásomban ez a kérdés nyitva maradna, és a Hašeket művészileg, és nem politikailag értékelő Hrabal irodalmi gyökereivel foglalkoznék. Bár Hrabal maga egy iskolához sem tartozott közvetlenül, mégis korai, költői korszaka erősen kötődött a cseh avantgárd második nagy iskolájához, később pedig életrajzi témájú szövegeiben rengetegszer szerepelteti azokat a barátait, akik aktív tagjai voltak a Skupina 42 (42-es csoport) nevet viselő társaságnak. A csoport művészettörténeti jelentősége, hogy a civilizációs irányzatot képviseli a cseh művészeti életben, és ellentétben a korábbi francia és orosz avantgárd irányultságú csoportosulásokkal példaképeit a 19. századi amerikai költészetben, azon belül is Walt Whitmanben, és a Whitmant követő, egyszerű hétköznapokat megéneklő amerikai szerzőkben keresi.
Annak ellenére, hogy irodalmilag egy ilyen közegben szocializálódik, Whitmanhez való kötődést Hrabal soha nem hangoztatta túlságosan. Ennek ellenére rengeteg ponton mutat kísérteties hasonlóságot a két művészi életrajz – még annak a kissé szándékoltan félrevezető ténynek dacára is, hogy Whitmant költőként, vagy Közép-Európában szinte sehogy, Hrabalt pedig prózaíróként ismerjük. Whitman hatása Hrabalra persze bizonyíthatatlan, és a relevanciája is elenyésző, de ez a megközelítés lehetővé teszi, hogy új szempontokból vizsgáljuk a cseh avantgárd számunkra egyik legismertebb figurájának a művészeti-politikai elköteleződését vagy el nem köteleződését.
Az angolszász irodalom, és részben a whitmani iskola második hulláma ellenben bevallottan is szerepet játszik Hrabal életművében. Legalább egy szöveg, a szerzői portrét felvázoló Zsebcselek néhány helye arról árulkodik, hogy Hrabalra nagy hatást gyakorolt T.S. Eliot Átokföldéje. Ezt a hatást a Táncórák idősebbeknek és haladóknak néhány részletével be lehet mutatni.
Előadásom röviden össze tudja foglalni azokat a jelentős pontokat, amelyek alapján Hrabal életműve kiragadható a szocialista realizmussal, és a Švejk politikai olvasatával felállított kapcsolatából, és egy másik, ideológiai értelemben semlegesebb, szocializmustól mentes olvasatban is elemezhetővé válik az a cseh szerző, aki ha tehette, egyébként is óvakodott az őt körülvevő szocialista valóság nevén nevezésétől.

Kulcsszavak: Hrabal, Švejk, szocreál, Whitman, cseh avantgárd

A TÉR METAFORIZÁCIÓJA KOSZTOLÁNYI KORAI NOVELLÁIBAN

RÉDAI Gergely
Pázmány Péter Katolikus Egyetem Irodalomtudományi Doktori Iskola

Kosztolányi Dezső novellisztikájának recepciójától nem idegen a narratív trópusok vizsgálata, tehát az olyan akár címadó-, akár motivikusan kiemelkedő szövegelemek analízise, melyek a primer narrátori megnyilatkozásból szétíródva a szöveg egészében átfogóan irányíthatják az interpretációt. Bár értelmezési hagyományban továbbra is hangsúlyosabbnak tűnik a rövid történetek lélektani, mélylélektani nyomainak felfejtése, és egészében a pszichoreferenciális olvasat, az utóbbi időben a nyelvi-poétikai jellegű vizsgálatok is jelentős szerephez jutnak a befogadástörténetben különös tekintettel a korai írásokra. Előadásom helyét a nyelvpoétikai interpretációk keretrendszerében jelölöm ki, ami elsősorban a belső keletkezésű szövegtrópusok a narratív identitás, és karakterábrázolás prózanyelvi eljárásai felől közelít a szövegekhez, azzal a kitétellel, hogy vizsgálatom fókuszában a vizualitás, a szubjektum térbeli szétíródása, illetve a terek metaforizációja kerül. A novellák identitásképző eljárásaiban tetten érhető test- és térpoétikai eljárások kevésbé számítanak központi megközelítési eljárásnak a befogadástörténetben, holott számos írásban termékenynek látszik ezen poétikai eljárások átfogóbb elemzése. Előadásomban néhány korai Kosztolányi novella leírásainak elemző bemutatására vállalkozom, különös tekintettel a Boszorkányos estékben (a szerző első novelláskötete,1908-1909-ből) megjelent Tamás bosszúja című darabjára. A novella első megközelítésre szintén az elliptikus szerkezetű mélylélektani novellák sorába illeszkedik, de nyelvközpontú strukturális analízis még nem készült e korai műről. Az imaginárius szelf-reprezentációk térbe íródásának és a megidézett mítoszok transzformációjának vizsgálata, nem csak, az adott szöveg jelentésvonatkozásait tágíthatja, de Kosztolányi prózapoétikai eljárásainak a későbbi írásokban is fellelhető sajátosságaira is rámutathat, amit röviden illusztrálni fogok az életmű későbbi részéből vett példákkal is.

A RÚT ESZTÉTIKÁJA SÁRKÖZI GYÖRGY *VIOLA* ÉS KOSZTOLÁNYI DEZSŐ *PACSIRTA* CÍMŰ MŰVÉBEN

TAKÁCS Tímea
PhD-hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem Irodalomtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: A Nyugat második nemzedéke, Sárközi György életműve
eftimea@gmail.com

Kosztolányi Dezső *Pacsirta* című írásának megjelenése után tizenegy évvel, 1935-ben, egy tematikájában látszólag egyezést mutató regény került kiadásra, Sárközi György szerzőségében, *Viola* címmel. Utóbbi műnek, erényei ellenére, mind sajtóvisszhangja, mind utóélete marginálisnak mondható jelen irodalmi életünkben is. Az utóbbi évek Kosztolányi-kutatásai kapcsán merült fel ismét a regény a teljes feledésből, Kenyeres Zoltán 2015-ben *A pesti pacsirta* címmel írt hiánypótló tanulmányával, mely felhívta a figyelmet a *Viola* saját jogán való értékelésének szükségességére, valamint elbeszéléstechnikai bravúrjaira. A *Viola Pacsirtá*val való összehasonlító vizsgálata, többségben lévő különbségük okán nem képezi a tanulmány hangsúlyos részét.
Előadásomban mégis az összehasonlító elemzés megközelítési módjait választva kísérlem meg fényre hozni a *Viola* c. regényt a *Pacsirta* erős tematikai párhuzamának és kánonbeli pozíciójának árnyékából, mely a *Pacsirta* elemzéséhez is szolgálhat újabb szempontokkal.
Kitérek továbbá a szövegek, főként a *Viola* esetében, az életműben, az irodalom- ill. műfajtörténetben elfoglalt helyükre is. A kortárs irodalom vonatkozásában rövid kitekintés erejéig arra is keresem a választ, hogy a *Viola* és *Pacsirta* narratív eljárásai és ötletei alkalmazásra kerülnek-e a későbbi, illetve legújabb szövegekben.
Elemzésem külön figyelmet fordít a rút motívumának szerepére a művekben, valamint annak „esztétikai" megoldásaira és működtetésére.

Kulcsszavak: Sárközi György; Kosztolányi Dezső; a rút motívuma, narratív technika, esztétika

AZ OLVASÁS VIADALA – AVAGY EGY KORTÁRS TRILÓGIA HELYE AZ IRODALOMÓRÁN

KISS Tímea
PhD-hallgató
Selye János Egyetem
Kutatási terület: oktatásmódszertan, olvasásfejlesztés, tananyagfejlesztés
kistimcsi86@gmail.com

Kutatásom során olvasásfejlesztéssel foglalkozom, azon belül fő célom olyan megoldási javaslatok kidolgozása, mely az irodalomoktatásban felmerülő problémákat segítheti, s eközben arra is igyekszem rámutatni, hogy az oktatásban is nagy szükség lenne tudományközi kommunikációra. Gyakorló pedagógusként a problémától fokozatosan jutottam el az elméletekig. Meglátásom szerint az irodalomtörténet oktatása mellett nagyobb hangsúlyt kellene fordítani olyan irodalmi szövegek vizsgálatára, melyek segíthetnek megláttatni az összefüggéseket az információk tömegében, ugyanakkor elősegítve egy interdiszciplinaritásra érzékenyebb generáció születését.
Vajon miért olvasunk?
Vajon miért olvassunk?
Vajon miért olvastassunk?
Az irodalomoktatásra nagy felelősség hárul, mert jelentős szerepe van az olvasási szokások kialakításában. Az olvasáskultúra milyensége tükrözi a társadalom tudatállapotát, így tényközlések helyett a tudományos gondolkodás kialakítását, a problémamegoldó képesség fejlesztését kellene célul kitűzni az oktatás minden szintjén. A szavakban kifejezett műalkotások mindig is termékeny hatással voltak más tudományterületekre, így a felelősség, és a problémák megoldása közös érdek.
Vajon mi a cél?
Vizsgálataimban a megértés fontosságára, a populáris irodalom létjogosultságára, a párhuzamos világok tudományterületeket átszövő és összekapcsoló mechanizmusára kívánom felhívni a figyelmet.
Miért használjunk más szövegeket?
Előadásomban arról szeretnék beszélni, hogy miért van szükség az irodalomoktatás újragondolására. S az olvasáson alapuló szövegértelmezések hogyan tűntek el az irodalomórákról. Általános iskolától egyetemig volt szerencsém tanítani, s ez a kijelentés minden oktatási szinten megtapasztalható.
Jelen előadásomban *Az Éhezők Viadala* című trilógiát elemzem módszertani szempontból, illetve igyekszem megoldási lehetőségeket adni, hogyan is lehet a tantervben szereplő szövegekkel kapcsolatba hozni, s népszerűségét kihasználva valós olvasási élmények alapján beszélni háborúról, elnyomásról, zsarnokságról és szabadságról.

Kulcsszavak: irodalomoktatás, olvasásfejlesztés, oktatásmódszertan, interdiszciplinaritás

RAVASZ JÓZSEF MESÉINEK VIZSGÁLATA AZ ELSŐDLEGES SZOCIALIZÁCIÓ TÜKRÉBEN

TÓTH Gizella
PhD-hallgató
Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem, Közép - európai Tanulmányok Kara, Magyar Nyelv és Irodalomtudományi Intézet
Kutatási terület: roma/cigány babonák és népszokások, roma/cigány nép- és műmesék
tothova.gizela@gmail.com

Tanulmányom középpontjában Ravasz József meséi állnak, melyeket a tartalomelemzés módszerén keresztül közelítek meg. A dolgozat bevezetésében bemutatom a vizsgált korpuszt, majd rátérek a mesék elemzésére. Elemzésem a következő öt kérdéskörre irányul:

- az elsődleges szocializációs funkciók megjelenése,
- az iskolához fűződő viszony,
- az etnikai identitás,
- a vallás,
- a családon belüli és kívüli interakciók megjelenése a mesékben.

A felsoroltakból a szocializációt, az iskolához fűződő viszonyt tartom az elemzés alappillérének. Szükségszerűnek tartom a cigány/roma irodalom, ezen belül is a mesék elemzését, hiszen a meséken keresztül már kisgyermekkorban fel tudjuk hívni a figyelmet a kultúrák közti különbözőségre és hasonlóságra, valamint a sokszínűségre. Fontos, hogy már kisgyermekkorban olyan kompetenciák alakuljanak ki az egyénben, amelyek révén könnyebben megérti a többségi és a kisebbségi társadalom közti különbségeket, fejleszti a toleranciakészséget és megtanítja az egyént arra, hogy tisztelni kell egymás hagyományait. A cigány műmesékben (csakúgy, mint a népmesékben) is megjelenik a nép történelme, vándorlásai, az őshaza, a hagyományai, a népszokásai, a babonái és nem utolsó sorban a zene, amely a cigány kultúra szintén fontos eleme. A cigány népmesékkel kapcsolatban számos tanulmány látott már napvilágot, ehhez képest a cigány műmesék kevésbé ismertek, elsősorban ezért esett a választásom a műmesékre. Másodsorban pedig azért, mert meglepődve tapasztaltam, hogy kevés szakirodalom foglalkozik a cigány műmesékkel, és úgy gondolom – későbbiekben igyekszem bizonyítani is -, hogy értékes irodalmi alkotásokról van szó, amelyeken keresztül a cigányság kultúrája megismerhető. Ravasz József sokszínű és kiemelkedő egyéniség, roma származású költő, szerkesztő, romológus, szociológus, egyetemi tanár. Dunaszerdahelyen érettségizett, majd a Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem Szociáltudományi Karán szerzett oklevelet. 1991-ben indította el a viszonylag rövid életű Déli Hírlapot. 2002-től a roma kormánybiztos tanácsadói testületének tagja, 2004-től a dunaszerdahelyi Romológiai Kutató- és Módszertani Intézet vezetője. Két kötet meséi kerültek górcső alá: a *Szívházikó* és a *Mesegaléria.* Mindkét kötet három nyelven tartalmazza a meséket: roma, szlovák és magyar nyelven. A kötetek meséiben számos utalás van a cigányság kultúrájára, ilyen például a cigány nyelv vagy a cigánytörvény, a karaván; a családon belüli viszonyokra, a mesterségekre, az őshazára (India), a hegedű (fontos szimbólumként jelenik meg) fogalmára, és a tudásra, mint a megélhetés és az életben való boldogulás fontos tényezőjére. A cigány mesék közvetítésével betekintést nyerhetünk a cigány kultúrába, amely a cigányoknak saját kultúrájuk megismerését, a nem cigányoknak plusz kulturális gazdagodást jelentene, és a szorosabb interkulturális viszonyok hídja lehetne.

Kulcsszavak: roma, cigány, mese, szocializáció, identitás.

SZERZŐSÉG-KONCEPCIÓK KOVÁCS ANDRÁS FERENC *ALEKSZEJ PAVLOVICS ASZTROV HAGYATÉKA* CÍMŰ KÖTETÉBEN

ÁSHIN Julianna Luca
PhD-hallgató
Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Irodalomtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: Kovács András Ferenc költészete
julianna.ashin@gmail.com

Az irodalomkritika Kovács András Ferenc költészetével kapcsolatban már a lírikus pályájának korai szakaszától fogva kiemeli annak versnyelvi sokszínűségét, egyrészről a különféle, kötött és szabad verselési formák használata alapján, másfelől pedig az erdélyi költő szövegeinek rendkívül gazdag intertextualitása kapcsán. Ez, az írásművészet nyelvi megelőzöttségére, és annak kultúrateremtő szerepére minduntalan reagáló költészet egyik legjellegzetesebb vonása az irodalmi elődök megidézése mottók, rejtett idézetek, hommage-ok, utalások és reminiszcenciák segítségével. Elég csak – hogy néhány példát említsek – a *Weöresiáda. Váteszi szózat utókoromhoz*, a *J.A. szonettje*, az *As You Like It*, a *Csokonai-rögtönzés, némileg átigazítva,* a J*úliának különb dicséreti* című művekre, vagy pedig a *Hazatérés Hellászból* című kötet Kavafisz-átirataira gondolni.
Kovács András Ferenc költészete tehát számtalanszor idézi meg az irodalmi elődök műveit, ám egyben át is írja azokat, lírájában ily módon kapcsolódik össze a „versnyelvi virtuozitás" és az intertextusok sokrétűsége. Ez, az identitás határait minduntalan megkérdőjelező költészet pedig magát az életrajzi szerző funkcióját is folytonosan elbizonytalanítja. De a vallomásos hangvétel hiánya, a teljességgel soha nem lokalizálható lírai én, illetve az irodalmi utalások sokrétűsége mellett nem szabad elfeledkezni a költő irodalmi alakmásairól sem. Ilyen például a vadnyugati Jack Cole; a reneszánsz Andreas Transylvanus; a római Quintus Aemilius Fabullus; a századforduló idején alkotó Lázáry René Sándor és a kalandos életutat bejárt orosz költő, Alekszej Pavlovics Asztrov.
Előadásom során az utóbbi alakmás verseit „közreadó" *Alekszej Pavlovics Asztrov hagyatéka* című kötetről fogok beszélni, amely egyfelől megalkotja Alekszej Asztrov alakját, emellett pedig be is ágyazza azt a XIX. és a XX. század orosz irodalmába és történelmébe. Megidézi Lermontov, Puskin, Lev Tolsztoj és Tyutcsev munkásságát, ugyanakkor jól láthatóan a XX. századi alkotók (Csehov, Zabolockij, Hodaszevics), azon belül is a húszas és harmincas évek alkotói (Oszip Mandelstam, Anna Ahmatova, Marina Cvetajeva, Nyikolaj Gumiljov, Mihail Bulgakov) a leghangsúlyosabbak a kötet szövegvilágában. Mivel az általam tárgyalt *Alekszej Pavlovics Asztrov hagyatéka* számos helyen bizonytalanítja el az olvasó szerzőségről alkotott képét – például magának az alakmásnak írt, egymásnak ellentmondó adatokat tartalmazó életrajzzal, illetve a hagyaték „felfedezésének" történetével – előadásomban különös figyelmet fordítok a versekből kirajzolódó szerzőség-koncepciókra.

Kulcsszavak: Kovács András Ferenc, intertextus, hommage, szerző, szerzőség-koncepciók

THE VILLAIN IN THE SONG OF ICE AND FIRE BOOKS AND IN A GOTHIC NOVEL

Györgyi KOVÁCS
PhD-Student
Eötvös Loránd University, Faculty of Humanities, Modern English and American Literature and Culture programme Doctoral School of Literary Studies
Research area: sensibility and supernatural in gothic novels and in contemporary popular culture
kovacsgyorgyi0528@gmail.com

In my presentation I will focus on the figure of the villain in *The Mysteries of Udolpho* by Ann Radcliffe and in *The Song of Ice and Fire* books and the TV show *Game of Thrones*. Gothic novels – which became popular in the 18th century – are the ancestors of contemporary fantasy novels, and according to Maggie Kilgour, one of their distinctive features is the catalogue of stock characters, for example the persecuted, always fainting heroine; the talkative servant; the evil prioress and the great gothic villain. These novels are also called the 'tales of terror' because they attempt to inspire terror in the reader, and the character of the villain is the most important tool for this. Gothic authors regarded Shakespeare's Richard III and Milton's Satan as literary models for their villains. Early gothic villains, especially in Ann Radcliffe's novels were cold and self-controlled, even courteous, and – as Edith Birkhead notes – they were as much admired as they were feared. Later their behaviour became more excessively violent and displays like the diabolical laughter appeared.
In my presentation, I will take a look at the character of Montoni who is the villain in *The Mysteries of Udolpho* (one of the most influential gothic novels in the 1790s, today it can be known as the subject of Jane Austen's satire in *Northanger Abbey,* one of her earlier novels) and compare him with three villains from the popular *The Song of Ice and Fire* books: Littlefinger, Tywin Lannister and the Night King. I will show that all three characters from the *Game of Thrones* saga are different individuals, but what makes them powerful and compelling villains is the characteristics they share with Montoni from the 18th century gothic novel. In my analysis, for Littlefinger and Tywin Lannister I will primarily use *The Song of Ice and Fire* books and I will comment on the differences in the TV show. The Night King has not made an appearance in the books so far, he is only mentioned, so for his character I will rely on the TV show.

Keywords: gothic novels, villain, fantasy, popular culture

MISREPRESENTING (AND RECOVERING?) THE VICTIM IN VLADIMIR NABOKOV'S *LOLITA*

Péter TAMÁS
PhD-Student
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Irodalomtudományi Doktori Iskola, Modern Angol és Amerikai Irodalom
Kutatási terület: 20. századi amerikai irodalom, etikai kritika
tamaspeter22@gmail.com

Since Humbert Humbert, the protagonist and narrator of *Lolita*, tells the story of his love with the little girl in order to exonerate himself, it is fairly obvious that he is an unreliable narrator. However, exactly how he manipulates the reader is an incomparably more difficult question.
My presentation will focus on the self-contradictory points of Humbert's "confessions." Albeit his image of Lolita gradually changes throughout his narration, it never ceases to be at least somewhat incongruous with the few statement by Lolita that he quotes. Moreover, a closer examination of the dialogs with Lolita also reveals that Humbert treats the girl's speech more manipulatively when he merely paraphrases her words. When her sentences are quoted word for word, the incongruity with the rest of the text is clearer. Thus, these parts of the book might be more insightful about the character of the little girl.
Yet another interpretation of her manifests itself in the screenplay Nabokov prepared for Stanley Kubrick's 1962 film adaptation of *Lolita*. The writer deployed various techniques to lead the audience to the desired conclusions about the girl. Many of his added scenes and omissions seem to emphasize that the girl is very different from what Humbert sees in her. Clues about her personality are given more indirectly and, as a result, she is demystified.
Comparing these conflicting representations of Lolita, I will ask how much knowledge we can gain about her by reading between Humbert's lines. Can the oppressed perspective of the child be reconstructed by the reader?

Kulcsszavak: Nabokov, Lolita, Alterity, Unreliable narration.

NARRATÍV FOTOGRÁFIA MINT TRAUMAFELDOLGOZÁSI MÓD MÁRTON LÁSZLÓ: ÁRNYAS FŐUTCA CÍMŰ REGÉNYÉBEN

SOMOGYI Katalin
PhD-hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar, Irodalomtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: holokausztirodalom, traumairodalom, narratológia
izsak.somogyi.katalin@gmail.com

Jelen előadás és dolgozat a doktori disszertációm alapját adó kutatásom egy része. Téziseim alapja az, hogy a holokausztirodalom mint a traumairodalom egy szegmense a trauma feldolgozása okán magával von olyan sajátosságokat, melyek az elbeszélés módjában keresendőek. Disszertációm egyik narratológiai szempontú elemzésének tárgya a címben jelzett Márton-regény.
A jelenlegi előadásban és dolgozatban kizárólag a fotótechnika mint elbeszélésmód lesz a vizsgálatom tárgya. Kérdésem az, hogy miként képes elérni Márton a fotók által a történet(ek) elbeszélhetőségét, illetve miért szükséges a fotó mint közvetítő a trauma elmondásához. Olvasatomban ugyanis nem csupán bemutatja ezáltal a történteket, hanem egyben létre is hozza azokat a narrátor.
Írásom a holokuasztirodalom részeként tekint a műre. A terminus technicust a zsidó hagyomány részeként tekintve láthatóvá válik, hogy a „véletlen" lehetősége (a túlélésre) adja részben a feldolgozhatatlanságot. A regény fényképei ugyanígy véletlenszerűen kerülnek elénk. Egy-egy pillanatra csupán, amint a fotósnak is csupán ennyi időre van szüksége a kattintásraÉrdekes feltételezés a narrátort a fotográfussal azonosítani; ebben az esetben ugyanis kérdésessé válik, hogy a valóság reprezentációja maga a fotó lesz-e vagy pedig annak beállított volta, a történet megszületése; elemzendő a kérdés, hogy a narrátor része volt-e, lehetett-e a cselekményeknek.
E regény esetében a befogadói/tól elvárt magatartás is feldolgozást követel két okból kifolyólag is. Az egyik okot maga a mű adja, hiszen olyan „használati útmutatót" ad a narrátor az olvasónak, mely egyben maga a regény is. A másik ok pedig épp a fentebb említett fotográfiai nézőpont megjelenése a műben, mely az irodalmitól eltérő befogadási módozatokat kíván meg. Ezek két okból kifolyólag lesz jelentékeny része a dolgozatban a recepcióesztétikai elemzés.
Összegzésül, dolgozatom tehát kifejezetten narratológiai aspektusból igyekszik megadni a választ a kérdésre: miért szükséges a fotóhoz mint reprezentatív eszközhöz nyúlnia Mártonnak ahhoz, hogy egy traumát be tudjon mutatni.

Kulcsszavak: holokausztirodalom, staged fotográfia, trauma, befogadás

AZ INUIT ŐSLAKOS KULTÚRA REPREZENTÁCIÓJA FARLEY MOWAT REGÉNYEI ALAPJÁN

NÁDASDI Nóra
PhD-hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Modern Angol-Amerikai Irodalom és Kultúra program Irodalomtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: őslakos irodalom és kultúra; kanadai irodalom

Az előadás az észak-amerikai őslakos, ezen belül pedig az inuit kultúra és vallási képzetek reprezentációját tekinti át a népszerű kanadai természetíró, Farley Mowat regényei alapján, különös tekintettel a People of the Deer (1952; 1975), Lost in the Barrens (1956), The Desperate People (1959; 1999), The Snow Walker (1975), Walking on the Land (2000), No Man's River (2004) című könyveire. Az előadás az inuit témakörű, elismert antropológiai művekrenalapszik, illetve látókörébe vonja a kortárs kutatások eredményeit is.
Az őslakosok témájával foglalkozó vezető kutatók ma már gyakorta hangsúlyozzák, hogy az őslakosokat valójában úgy kell megértenünk, ahogyan ők értik meg saját magukat. A dolgozat álláspontja szerint Farley Mowat regényeiben tetten érhetőek olyan motívumok, amelyek a belső (émikus) nézőpont megjelenítésére vonatkozó törekvések felé vezetnek. Előadásomban szeretném bemutatni, Farley Mowat már az 50-es évektől kezdődően, kortárs közegében szokatlan módon, az émikushoz közeli írói perspektívából tárta fel az inuit őslakosok ügyét – ma pedig pontosan ez a tisztelettel teli, empatikus szemlélet az, amely egyre inkább elfogadottabbá válik a kanadai kultúrában és tudományosságban egyaránt.
Az előadás vizsgálati fókuszában az a kérdéskör áll, hogy az 1950-es évektől kezdődően az inuit őslakos népcsoport küzdelmes, sokszor tragikus helyzetét miként ábrázolta a kanadai regényíró. Mowat émikushoz kifejezetten közeli írói hangja miként járult hozzá egyes veszélyeztetett csoportok ügyének társadalmi megítéléséhez Kanadában? Hogyan jelennek meg az inuit vallási képzetek Mowat regényeiben, és ezek miként viszonyulnak a klasszikus és modern antropológiai kutatási eredményekhez?

Kulcsszavak: inuit, őslakos, Farley Mowat, Kanada

AZ ÉNEK EREJE A MAGYAR IRODALMI EMLÉKEZETBEN: A RÉGISÉG IRODALMÁBAN FENNMARADT RÁOLVASÁSOK EREJE

SUPLICZ Emőke
PhD-hallgató
Pázmány Péter Katolikus Egyetem – Bölcsészettudományi Kar, Irodalomtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: Az ének ereje – Az ének hatalma az irodalmi emlékezetben
suplicz.emoke@gmail.com

A Pázmány Irodalomtudományi Doktori Iskola hallgatójaként témám a megszokott témamezőből meglepően kilóg: Az ének erejét kutatom, s ennek irodalmi, irodalomtörténeti vetületei felé fordultam a dolgozatomban.
A manapság egyre népszerűbb zeneterápia számos várakozással, feltételezéssel és kísérlettel fordul a zene és az ének hatása felé. Ennek tükrét szerettem volna közös kulturális emlékezetünkben az irodalomtudomány eszköztárával megkeresni – a gyógyításon túl valóban az ének hatalmát, a manipulatív ének leírását.
Az irodalmi emlékezet szinte archetipikus, jelentős alakjait összegyűjtve (Orpheus mítosza, Halewyn éneke, Vejnemöjnen alakja a Kalevalában, Dávid király a Bibliában…) kezdtem a vizsgálatom. A minták gyűjtését követően az irodalom és az ének szétválásánál fogva egy ősi ének-fogalmat szeretnék rekonstruálni, amely kevésbé esztétikai, mint napjainkban, s funkcionalitása kézzelfoghatónak tűnhet a szövegek tükrében.
A kutatás elmélyüléséhez a néprajzi, antropológiai eredmények és módszerek felé fordultam, így Clifford Geertz és Eliade műveinek útmutatását követve két évet kutattam Délkelet-Ázsiában. Indonéziában Jáván, Borneón és Balin, az ősi animista hiedelemvilágot is őrző szigeteken számos rituálén figyelhettem meg, hogyan alkotja szerves részét az ének a jávaiak mindennapjainak és hitvilágának. Az út során készült kutatás, interjúk segítséget nyújtanak az énekfogalom értelemzésének tágításához, új fénybe helyezéséhez, ezeket kontrasztanyagként használom az előadás során az európai és magyar kutatási anyag mellett.
A magyar irodalmi emlékezetben fellelhető ének-fogalom hatalmának feltérképezéséhez érdemes a régi magyar irodalomban található ráolvasásokra (Bagonyai ráolvasások, Szelestei-féle ráolvasások, Bornemissza Péter bájoló imádságai stb.), illetve archaikus népi imádságok töredékeire (Erdélyi Zsuzsanna gyűjtése) is időt szentelni. A dolgozat ezen fejezetéhez készülő kutatás anyaga képezi a konferenciaelőadás elsődleges témáját. A korszak ilyen típusú szövegeit manipulatív szándékuk szerint csoportosítva mutatom be és hasonlítom össze a népiségben ismert, illetve az animizmusban feltételezett szándékokkal.

Kulcsszavak: Ének és irodalom, ráolvasás, ható ének

KÉMIA- ÉS KÖRNYEZETTUDOMÁNYI SZEKCIÓ

TAVI HULLADÉKAINK ÉS A KÖRNYEZETBIZTONSÁG

KISS LEIZER Géza Károly
PhD-hallgató
Óbudai Egyetem Biztonságtudományi Doktori Iskola
kissleizer@t-online.hu

NAGY Mátyás
PhD-hallgató
Óbudai Egyetem Biztonságtudományi Doktori Iskola

Tanulmányom a környezetbiztonság szempontjaiból vizsgálja a Balaton és Velencei-tó eddig feltáratlan víz alatti hulladékaihoz kapcsolódó kérdéseket. A fokozódó és egyre kíméletlenebbé váló felelőtlen természet és környezethasználat rendkívüli módon emelte meg az itt található hulladékok mennyiségét, sok esetben veszélyességét. Hihetetlen az e tavakban található rejtett hulladékok sokszínűsége, mennyisége, az ezekkel kapcsolatos felelőtlenség, nemtörődömség. Napjainkban a természetes vizekben megjelenő hulladéktömegek egyre erőteljesebben veszélyeztetnek, szennyeznek, ellehetetlenítik az ideális élet- és környezetminőséget.
Még egyetlen tudományos cikk sem jelent meg ebben a témában, ami rámutatott volna arra, hogy a Balaton és a Velencei tó alján miféle (sok esetben veszélyes) hulladékok találhatók.
Cikkem konkrét célja, e két tavunkban található rejtett hulladékok bemutatása, a további elszennyezés megelőzhetőségének vizsgálata, a környezetbiztonság és a környezettudatos magatartás és felelősség fontosságának hangsúlyozása.

Kulcsszavak: környezetbiztonság, fémhulladék, környezetszennyezés, víz alatti hulladék, környezeti hatás, környezeti biztonságérzet

BIOTESZT MÓDSZEREK ALKALMAZÁSÁNAK LEHETŐSÉGEI BARNAMEZŐS TERÜLETEK TALAJAINAK VIZSGÁLATÁRA

MÓNOK Dávid
PhD-hallgató
Szent István Egyetem, Kertészettudományi Kar, Talajtan és Vízgazdálkodási Tanszék
Kutatási terület: Barnamezős területek revitalizációjának ökotoxikológiai kérdései
monokdavid27@gmail.com

VÉGVÁRI György
egyetemi tanár
Szent István Egyetem, Kertészettudományi Kar, Talajtan és Vízgazdálkodási Tanszék

A barnamezős területek olyan területek, amelyeket korábban használtak, jelenleg elhagyatottak vagy alulhasznosítottak, többnyire fejlett városi térségekben találhatóak és újrahasznosításuk külső beavatkozást igényel. Hazánkban a korábbi felmérések alapján körülbelül 120 km^2 barnamezős terület található, amelyek talajait valós vagy feltételezett szennyezettségi problémák jellemzik.

Ha a potenciálisan szennyezett talajokat környezetvédelmi szempontból értékeljük, akkor általában az analitikai vizsgálatokkal mért szennyezőanyag koncentrációkat hasonlítjuk össze a környezetvédelmi talajhatárértékekkel. Ezek az eredmények azonban önmagukban nem tükrözik a szennyezett talajok károsító hatását az ökoszisztéma tagjaira. Ennek vizsgálatára különböző bioteszt módszereket alkalmazhatunk, melyek előnye, hogy a megfelelően kiválaszott tesztorganizmusok olyan esetben is képesek jelezni a toxicitást a talajban, ha az kémiailag nem mérhető, vagy a vizsgálathoz ki nem választott szennyezőanyagról van szó. A pontos környezeti kockázatértékeléshez a környezettoxikológiai vizsgálatokat több trofikus szinten kell elvégezni. Jelen kutatásban azokat a szabvány és nem szabvány mikrobiális-, növényi-, és talajállatokat alkalmazó módszereket gyűjtöttük össze, amelyek alkalmasak lehetnek a barnamezős területek talajainak környezettoxikológiai vizsgálatára.

A szennyezett talajok biotesztelésének alapvetően két megközelítése van. A jelenleg használt és szabványosított biotesztek nagy része a talajmintákból készített kivonatokat alkalmazza tesztközegként, ezzel azonban elhanyagolják a szennyezőanyag-talaj-tesztorganizmus kapcsolatokat és kölcsönhatásokat. Emiatt azok a módszerek, amelyek során a tesztorganizmus közvetlenül a talajjal érintkezik, pontosabb eredményt adhatnak a környezeti toxicitásáról.

A vizsgálandó tesztorganizmusok kiválasztásánál két fontos követelménynek kell megfelelni: az adott tesztorganizmus a vizsgált területen ökológiailag releváns faj legyen, valamint megfelelő érzékenységgel rendelkezzen az adott szennyezőanyagra. Mivel a barnamezős területek többsége városi területeken helyezkedik el, így a tesztorganizmusok kiválasztásánál előnyben részesülnek azok a fajok, amelyek a városi ökoszisztéma tagjai. Az érzékenység alapján nehéz a megfelelő tesztszervezetek kiválasztása, mivel a barnamezős területek talajaira jellemző szennyezéseket szinte minden esetben a korábbi hasznosítási mód határozza meg, amely nagyon változatos lehet.

A továbbiakban az alkalmas bioteszt módszereket a gyakorlatban is szeretnénk alkalmazni barnamezős területek környezeti állapotának és kockázatának értékelésére.

Kulcsszavak: barnamező, talajszennyezés, bioteszt, ökotoxikológia

DIZÁJNER DROGOK FOGYASZTÁSÁNAK IGAZOLÁSA A METABOLOMIKA SEGÍTSÉGÉVEL

KÖRMÖCZI Tímea[1], SIJA Éva[2], BERKECZ Róbert[3]
PhD-hallgató[1], vegyész[2], egyetemi adjunktus[3]
[1,3]Szegedi Tudományegyetem, Általános Orvostudományi Kar, Orvosi Vegytani Intézet
[2]Szegedi Tudományegyetem, Általános Orvostudományi Kar, Igazságügyi Orvostani Intézet
Kutatási terület: Lipidomikai, metabolomikai módszerfejlesztések és alkalmazásuk biomarker és dizájner drog kutatásban
kormoczi.timea@med.u-szeged.hu, sija.eva@med.u-szeged, berkecz.robert@med.u-szeged.hu

Napjainkban a szintetikus kannabinoidok fogyasztása komoly társadalmi probléma, kiemelt tekintettel a fiatal korosztály érintettségére. Az igazságügyi gyakorlatban a használatuk igazolása vizelet és vérmintából történik, azonban a gyors metabolizmusuknak köszönhetően az anyamolekula kimutatása a fogyasztásukat követően igen szűk időablakra korlátozódik, ezért a képződő metabolitok azonosítása és azok kvantitatív mérése megbízhatóbb eredményt nyújtana. A Szegedi Tudományegyetem, Általános Orvostudományi Kar, Igazságügyi Orvostani Intézet együttműködésével a legújabb szintetikus kannabinoidok fogyasztását vizelet és vérmintából jelenleg az anyamolekula kimutatásával határozzuk meg, melyhez folyadékkromatográfiával kapcsolt tandem tömegspektrometriás (LC-MS) módszert alkalmazunk.
Munkánk során célul tűztük ki a 2017-ben Magyarországon megjelent legújabb szintetikus kannabinoid, a CUMYL-PEGACLONE kimutatásának kidolgozását vizelet és vérmintából, illetve metabolitjainak azonosítását *in vitro* humán májmikroszómás kezeléssel.
A metabolitok azonosításához egy új folyadék-folyadék extrakciós mintaelőkészítés (májmikroszómára és éles vizeletmintákra) illetve egy új LC-MS analitikai módszer került kidolgozásra. A májmikroszómás kezelés során a rendszert 37°C-on 30 percig inkubáltuk. Az enzimaktivitást ammónia oldattal állítottuk le, majd a folyadék-folyadék extrakció során etil-acetátot használtunk. A mérések Waters Acquity I-Class UPLC folyadékkromatográffal és Thermo Scientific Q Exactive Plus hybrid quadrupole-Orbitrap tömegspektrométerrel történtek. A metabolitok elválasztása egy fordított fázisú héjszerkezetű C18 kromatográfiás oszloppal történt gradiens elúcióval. A képződött metabolitok lehetséges szerkezeteinek meghatározása az MS/MS mérés során képződő fragmensionok alapján történt pozitív módban.
A kidolgozott új analitikai LC-MS/MS módszerrel számos CUMYL-PEGACLONE metabolitot és azok izomerjeit sikerült azonosítani. Az *in vitro* kezelés során kapott metabolitok közül éles vizelet mintákból többek között egyszeresen, kétszeresen hidroxilált, dealkilált és karbonil metabolitot sikerült azonosítani, amelyek közül az egyszeresen hidroxilált forma volt a legintenzívebb. A kapott eredmények alapján elmondható, hogy a metabolitok azonosításával lehetőség nyílt a CUMYL-PEGACLONE fogyasztását igazolni vizeletmintából, olyan esetben is, amikor már az anyamolekula nem volt kimutatható. Összességében kijelenthetjük, hogy a kidolgozott *in vitro* és a kapcsolódó LC-MS/MS módszer hatékonyan alkalmazható a későbbiek folyamán megjelenő új szintetikus kannabinoidok használatának kimutatására azok metabolitjainak vizsgálatával.

Kulcsszavak: Szintetikus kannabinoid, metabolomika, LC/MS, májmikroszóma, vizelet

A KINURÉNSAV KÖTŐDÉSNEK FELÜLETI PLAZMON REZONANCIA SPEKTROSZKÓPIÁS VIZSGÁLATA RECEPTOR MODELLEKEN

JUHÁSZ Ádám
tudományos segédmunkatárs
Szegedi Tudományegyetem, Fizikai Kémiai és Anyagtudományi Tanszék
Kutatási terület: Biomolekulák kölcsönhatásainak modellezése és vizsgálata felületi plazmon rezonancia spektroszkópia módszerével
juhaszadam79@gmail.com

A biokémiai kutatások szerkezet determinált funkció vizsgálatában, az önszerveződő biológiai rendszerek megismerésére irányuló kutatásokban valamint a korszerű „kismolekulás" gyógyszerkutatási fejlesztések eredményességének és költséghatékonyságának tekintetében egyaránt kulcsfontosságú az alkalmazott szenzorikai eljárás korszerűsége. A kvázi két dimenziós szenzorikai eljárások közül a felületi plazmon rezonancia (SPR) spektroszkópia alkalmazása révén az említett területeken jelölésmentes, kvantitatív, valós idejű, kis mintaigényű és hőmérsékletfüggő vizsgálatok végezhető el. Míg nemzetközi viszonylatban az SPR rendkívül széles körben alkalmazott szenzortechnika, a megjelent publikációk alapján hazai intézetekben molekuláris kölcsönhatások SPR spektroszkópiás vizsgálatára irányuló kutatások csekély számban fordulnak elő.
A mérési eljárás lehetőséget nyújt az önszerveződő makromolekulás vékonyréteg felépülésének és az azzal kölcsönható vegyület megkötődésének valós időben történő, kvantitatív nyomon követésére. A kölcsönható pár mennyiségi viszonyainak megállapításán túl a megfelelő adatfeldolgozási és kiértékelési eljárás kidolgozása után a folyamat sebességi és egyensúlyi állandói is meghatározhatóak. Mindezen paraméterek hőmérséklet-függésének tanulmányozása révén meghatározhatók azon termodinamikai állapotfüggvények, melyek megerősíthetik egy feltételezett kapcsolódási mechanizmus helyességét.
A kutatási program kivitelezése során kidolgozásra került egy tetszőleges SPR berendezéshez alkalmazható, szoftveres kiértékelő eljárás, amely lehetőséget nyújt a szenzorgramok kinetikai és termodinamikai analízisére. A hőmérsékletfüggő SPR vizsgálatokon keresztül sikerült meghatározni a szilárdfázisú peptid szintézis útján előállított AMPA (alfa-amino-3-hidroxi-5-metil-4-isoxazol-propionsav) receptor modell fragmensek és kinurénsav közötti kölcsönhatás kinetikai és termodinamikai paramétereit. Összehasonlító jellegű vizsgálatok során a receptor modelleket szérum fehérjékkel, helyettesítve bizonyíthatóvá vált előbbiek alkalmazásának létjogosultsága. A termodinamikai állapotfüggvények ismeretében a feltételezett és korábban csak molekuladinamikai modellezés módszerével felderített kötési mechanizmus helyességét sikerült megerősíteni.

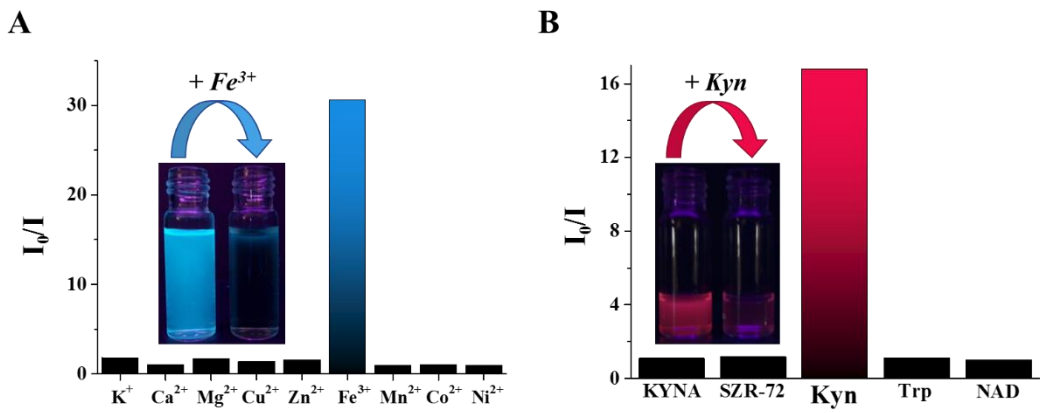
Kulcsszavak: Szenzorika, felületi plazmon rezonancia, kinurénsav, kötési mechanizmus

FLUORESZCENS ARANY NANOKLASZTEREK SZENZORIKAI ALKALMAZÁSA

JANÓNÉ UNGOR Ditta Anita
PhD-jelölt
Szegedi Tudományegyetem Általános Orvostudományi Kar, Orvosi Vegytani Intézet
Kutatási terület: kolloidkémia, nanotechnológia, nanomedicina
ungord@chem.u-szeged.hu

JUHÁSZNÉ Dr. CSAPÓ Edit
tudományos főmunkatárs
Szegedi Tudományegyetem Természettudományi és Informatikai Kar, Fizikai Kémiai és Anyagtudományi Tanszék
juhaszne.csapo.editmed.u-szeged.hu,

A nemesfém nanorészecskék előállítását célzó kutatásokban manapság egyre inkább előtérbe kerülnek a kevés adalékanyagot felhasználó, biokompatibilis szintézismódszerek. Az ilyen ún. zöldkémiai metódusok alkalmazása során a reakciókörülmények körültekintő megválasztása mellett a redukáló és stabilizáló funkciót egyazon molekula látja el. Ezen molekula moláris arányának beállításával az előállított nanorészecske mérete a nanométeres mérettartománytól egészen a néhányatomos, szub-nanométeres skáláig hangolható. Nevezetesen ha a redukáló/stabilizáló molekulát a prekurzor fémsóhoz képest kis feleslegben adagoljuk, akkor a szintézis eredményeképpen plazmonikus sajátságot mutató nemesfém nanorészecskék (d >2 nm) képződnek. Azonban ha a biomolekulát kellően nagy arányban alkalmazzuk, akkor olyan szub-nanométeres nanohibrid rendszereket kapunk termékként, melyek átlagosan d < 2 nm mérettel rendelkeznek és karakterisztikus fluoreszcenciát mutatnak. Ezen néhány 10, esetleg 100 atomból felépülő nanoklaszterek emissziós hullámhossza a klasztert alkotó atomok számával hangolható.
Kutatási munkánk során biokompatibilis redukcióval állítottunk elő különböző emissziós sajátsággal rendelkező arany nanoklasztereket. A szintézis optimalizálása mellett számos műszeres méréstechnika (UV-Vis spektrofotometria, Fluoreszcencia spektroszkópia, FT-IR spektroszkópia, HRTEM,…) felhasználásával végeztünk széleskörű szerkezetanalízis a keletkezett termékekre. Az arany nanoklaszterek jellegzetes fluoreszcens sajátságát kihasználva, a lehetséges szenzorikai felhasználást szem előtt tartva tanulmányoztuk a klaszterek számos fémion (K^+, Ca^{2+}, Mg^{2+}, Fe^{3+}, Mn^{2+},…), ill. szerves kismolekula (kinurénsav/KYNA, *L*-kinurenin/Kyn, *L*-Triptofán/Trp,…) okozta fluoreszcencia kioltását.

1. ábra: (A) Adenozin-monofoszfáttal stabilizált Au nanoklaszterek relatív fluoreszcenciája különböző fémionok hozzáadása után. **(B)** γ-globulin immunofehérjével stabilizált Au nanoklaszterek relatív fluoreszcenciája különféle szerves kismolekulák hozzáadása után.

A mérési adatok Stern-Volmer kiértékeléséből megállapítottuk a kioltó és a fluorofór közötti kioltás természetét. A kioltási folyamat mechanizmusának mélyebb megértését pedig a termodinamikai paraméterek meghatározása tette lehetővé.

Kulcsszavak: nanorészecskék, nanoklaszterek, fluoreszcencia kioltás

A kutatási projekt az NKFI OTKA „Nanohibrid rendszerek szintézise, azok szerkezeti és termodinamikai jellemzése szilárd-folyadék határfelületeken” pályázatának keretén belül valósult meg.

MODELL HATÓANYAGOK NANOKAPSZULÁZÁSA BIODEGRADÁBILIS POLIMERBE

TÓTH Tünde, Dr. KISS Éva
PhD-hallgató, egyetemi tanár
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Kémia Intézet, Határfelületi- és Nanoszerkezetek Laboratóriuma
tothtunde93@gmail.com

A kolloidkémia kutatási területei között a korszerű gyógyszerhordozó rendszerek fejlesztése egyre nagyobb jelentőséggel bír. Ezeknek a rendszereknek speciális feladatokat kell ellátniuk, melyek közül a szabályozott hatóanyag-leadás, illetve a célzott hatóanyagtranszport a legfontosabbak. Segítségükkel lehetővé válhat, hogy a már ismert hatóanyagok kisebb mennyiségekben, rövidebb ideig tartó kezeléssel, vagy ritkább adagolással érjék el a kívánt terápiás hatást. A kolloidális gyógyszerhordozók két csoportja a polimer alapú rendszerek, illetve a kisebb egységek, molekulák spontán asszociációja során létrejövő, üreggel rendelkező rendszerek.
Munkám során polimer alapú gyógyszerhordozó nanorendszereket állítottam elő. Biodegradábilis, poliészter típusú poli(tejsav/glikolsav) kopolimer (PLGA) nanorészecskébe parabéneket, azaz parahidroxibenzoát-alkánokat, mint modell hatóanyagokat kapszuláztam. A választott hatóanyag sorozatban kis mértékben, monoton módon változik az egyes molekulák polaritása, miközben a szerkezet meghatározó része változatlan marad. A parabének családja ideális modellsorozat annak tanulmányozására, hogyan függ a kapszulázhatóság a hatóanyag molekula polaritásától.
A nanoprecipitációval előállított polimer részecskéket centrifugálással tisztítottam. A hatóanyagot tartalmazó részecskék átlagos méretét, illetve polidiszperzitását dinamikus fényszóródás méréssel határoztam meg. A polimer nanorészecskék hatóanyag-tartalmát és a kapszulázási hatékonyságot spektrofotometriás mérések segítségével állapítottam meg.
Annak érdekében, hogy részletesen megismerjem, az adott rendszerben milyen molekuláris kölcsönhatások lépnek fel, és hogyan változnak a parabén származék felépítésével, a parabének és a PLGA kopolimer közötti molekuláris kölcsönhatásokat is vizsgáltam a Langmuir-technika segítségével.
A Langmuir-mérlegben a polimer komponenst a vízfázis felszínére terítettem. A hatóanyaggal való kölcsönhatást kétféle elrendezésben tanulmányoztam. A penetrációs mérések során a polimer réteg alá, a vizes fázisba juttattam a hatóanyagot, majd időben követtem az oldalnyomás változását, ami a polimer réteggel való kölcsönhatásra utal. Az oldalnyomás növekedés számszerűen jellemzi a hatóanyag molekula affinitását a polimerhez.
A másik elrendezésben egy közös oldószerben keveréket készítettem a polimerből és a hatóanyagból. Ezt terítve a vízfelszínre, terület - oldalnyomás izotermákat határoztam meg, amelynek kompressziós és expanziós ágából, a hiszterézisből, valamint az izoterma ismételhetőségéből következtetni lehet a keverék film szerkezetére és a komponensek közötti kölcsönhatásra. Megállapítható az is, milyen küszöb oldalnyomásnál következik be az irreverzibilis kiszorulás a polimer filmből.

„AZ EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTÉRIUMA ÚNKP-17-3 KÓDSZÁMÚ ÚJ NEMZETI KIVÁLÓSÁG PROGRAMJÁNAK TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT”

Kulcsszavak: PLGA, gyógyszerhordozó, nanorészecske, Langmuir-mérleg

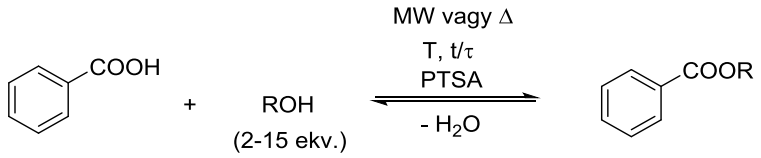
FOLYAMATOS ÜZEMŰ ÉSZTERESÍTÉSI REAKCIÓK VIZSGÁLATA

TÓTH Nóra
PhD-hallgató
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Szerves Kémia és Technológia Tanszék
toth.nora@mail.bme.hu

TAJTI Ádám
PhD-hallgató
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Szerves Kémia és Technológia Tanszék
Kutatási terület: Foszfororganikus kémia, környezetbarát kémia
tajti.adam@mail.bme.hu

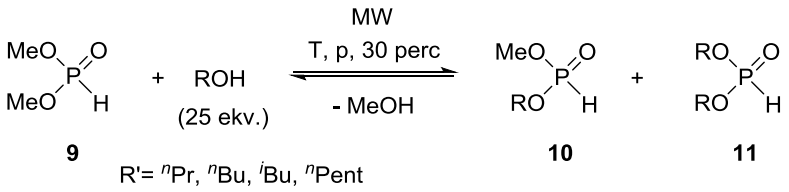
BÁLINT Erika
tudományos munkatárs
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Szerves Kémia és Technológia Tanszék
Kutatási terület: Foszfororganikus kémia, környezetbarát kémia
ebalint@mail.bme.hu

A modern szerves kémia területén a környezetbarát eljárások kidolgozása mellett a folytonos technológiák bevezetését is egyre nagyobb érdeklődés övezi. Ezt az irányt követve, kutatómunkánk során egy folyamatos üzemű mikrohullámú (MW) rendszer fejlesztését és alkalmazását tűztük ki célul. Egy hagyományos CEM Discover MW reaktort egészítettünk ki egy kereskedelmi forgalomban kapható áramlási cellával. A homogén reakcióelegyet HPLC pumpa segítségével áramoltattuk, illetve egy nyomásszabályozó szelep biztosította a nyomást (17 bar) a rendszerben.
A kifejlesztett folytonos üzemű MW rendszer működését kezdetben egy egyszerű modellreakcióval, a benzoesav (**1**) direkt észteresítésén keresztül vizsgáltuk. Először szakaszos MW reaktorban végeztünk kísérleteket alifás alkoholokkal, *p*-toluolszulfonsav (PTSA) katalizátor jelenlétében. Az alkoholok reaktivitásának vizsgálata mellett, a reakciót áramlásos kémia kompatibilissé tettük. A kapott eredmények alapján folyamatos üzemű MW rendszerben is feltérképeztük az észteresítés menetét. Tanulmányoztuk a hőmérséklet (140-160 °C), a PTSA mennyiségének (0-10%) és a tartózkodási idő (5-20 perc) hatását a konverzióra. A MW technika hatékonyságát termikus összehasonlító kísérletekkel igazoltuk mind szakaszos, mind pedig folytonos üzemben.

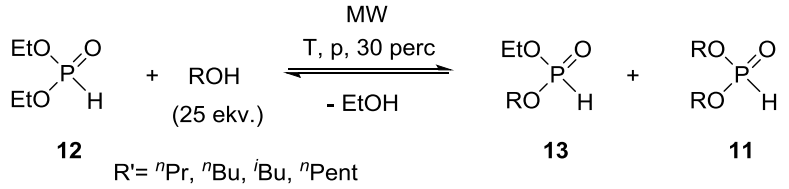

1 R= Et (**2**), ^{n}Pr (**3**), ^{i}Pr (**4**), ^{n}Bu (**5**), ^{i}Bu (**6**), ^{n}Pent (**7**), ^{i}Oct (**8**)

Ezt követően átészteresítési reakciókat tanulmányoztunk, mely során a dimetil-foszfit (**9**) alkoholízisét vizsgáltuk alifás alkoholokkal katalizátor nélkül szakaszos MW reaktorban. Azt tapasztaltuk, hogy alacsonyabb hőmérsékleten (100-125 °C) nagyobb arányban keletkezett a vegyes foszfit (**10**), magasabb hőmérsékleten (150-175 °C) pedig a kétszeresen átészterezett termék (**11**) volt a főkomponens. Az eredmények alapján folyamatos üzemű MW rendszerre is kiterjesztettük az alkoholízis vizsgálatát. A körülményeket optimalizálva elértük, hogy a távozó elegyben a vegyes (**10**), vagy a szimmetrikus dialkil-foszfit (**11**) dúsuljon fel.

Végül a dietil-foszfit (**12**) átészteresítését tanulmányoztuk alifás alkohokkal katalizátor nélkül, először szakaszos, majd folyamatos üzemű MW rendszerben. A reakció a korábban kapott eredményeknek megfelelő szelektivitással játszódott le, azaz enyhébb körülményeket alkalmazva (125-150 °C) vegyes foszfitokat (**13**), erélyesebb körülmények között (175-200 °C) kétszeresen átészterezett dialkil-foszfitokat (**14**) kaptunk.

Az előállított vegyes származékok jelentősége, hogy kereskedelmi forgalomban nem kaphatók, azonban fontos kiindulási anyagok lehetnek további szintézisekben. Munkám során 5 új vegyületet állítottunk elő, melyek szerkezetét ^{31}P, ^{1}H és ^{13}C NMR spektroszkópia segítségével igazoltuk.

Köszönetnyilvánítás: A munka egyrésze a FIEK_16-1-2016-0007 számú projekt keretén belül a Nemzeti Kutatási Fejlesztési és Innovációs Alapból biztosított támogatással valósult meg, másik része az Emberi Erőforrások Minisztériuma Új Nemzeti Kiválóság Programjának támogatásával készült.

Kulcsszavak: Észteresítés, folyamatos üzem, reaktorfejlesztés, mikrohullám.

ESTABLISHMENT OF ASSESSMENT OF A METHODOLOGY FOR A FUEL GENERATED FROM DEGRADED MATERIALS FROM LANDFILLED MUNICIPAL SOLID WASTE

Sandor MANESES
PhD-Student
Technical University of Cluj Napoca, Faculty of Materials and Environmental Engineering
Research area: waste management, energy recovery from msw
sandor.maneses@gmail.com

The paper was generated by an existing reality in the inadequate ways in which municipal waste is managed in Romania, which, despite all the institutional efforts, did not eliminate their procedures and their effects. The big problem arises from the fact that there is no selective collection and treatment at pre-established levels, municipal waste is stored in the mixture, which leads to a degradation of the component materials. The objective of the research is determined by the finding of a solution for their recovery, in the absence of material valorization. The solution found calls for an attempt at energy recovery, by substantiating a methodology for assessing the potential of component materials within a generated fuel. It is based on the following steps: determining the composition of municipal waste and characterizing it; determining the composition of the generated fuel from the municipal waste material components; studying elements of fuel characterization generated (determination of moisture and ash content, determination of volatile matter content, determination of chlorine and nitrogen content, determination of calorimetric amount); comparative analysis of generated fuel characterization results generated with other types of fuel; conclusions on the ways of capitalizing the degraded materials within the municipal waste. The novelty consists in studying the quantities and effects of introducing a calorific boosting agent of "generated fuel" in order to exceed the values obtained at biomass, wood and lignite briquettes. The case study for the experimental consolidation of the methodology is done for the waste management situation at the "Urban waste landfill site in Doba, Satu Mare County, Romania".

Keywords: municipal solid waste, material recovery, energy recovery, environmental value, unusefull component.

MÁTRIX HATÁS VIZSGÁLATA FENILUREA PESZTICIDEK HETEROGÉN FOTOKATALITIKUS ÁTALAKÍTÁSÁRA – REAKCIÓKÖZEG, HUMINSAVAK ÉS SZERVETLEN IONOK

NÁFRÁDI Máté[1], BARTUS Pravda Cora[2], Dr. ALAPI Tünde[3]
[1]PhD hallgató, [2]MSc-hallgató, [3]adjunktus
[1]Szegedi Tudományegyetem, Környezettudományi Doktori Iskola
[2]Újvidéki Egyetem
[3]Szegedi Tudományegyetem, Szervetlen és Analitikai Kémiai Tanszék
Kutatási terület: Környezeti kémia, nagyhatékonyságú oxidációs eljárások
[1]nafradim@chem.u-szeged.hu, [2]corapravda@gmail.com, [3]alapi@chem.u-szeged.hu

Napjaink egyik jelentős környezeti problémáját okozzák a talajba és természetes vizekbe kerülő peszticidek, melyek sok esetben elérhetik az ivóvíz bázisokat is. A hagyományos víztisztítási technológiák azonban nem, vagy csak korlátozott mértékben képesek azokat eltávolítani. A lehetséges új víztisztítási technológák egyike a heterogén fotokatalízis, mely meglehetősen hatékony a szerves vegyületek széles spektrumának oxidatív eltávolítására. A munkánk során két fenilurea peszticid, a monuron és a diuron heterogén fotokatalitikus átalakítását vizsgáltuk. Mindkét peszticid széles körben alkalmazott, perzisztens, a diuron esetén bizonytott, a monuron esetén feltételezett azoknak rákkeltő és endokrin diszruptor hatása.
A heterogén fotokatalízis során a félvezető fotokatalizátor felületén zajlanak le a folyamatok. Természetesen sok esetben a lejátszódó folyamatokat a célvegyület mellett jelenlévő egyéb komponensek is befolyásolhatják, ezért a munkánk célja az volt, hogy megvizsgáljuk a tisztítandó vizekben előforduló komponensek, azaz a huminsav és egyes szervetlen ionok, valamint közegként a Tiszából vett víz, és a Kistelekről származó termálvíz hatását.
Az alkalmazott fotokatalizátor TiO_2 (Aeroxid P25) volt, amit 300-400 nm között sugárzó UV fényforrással sugároztunk be. A monuron és diuron oldatok kezelése során vizsgáltuk a huminsavak, valamint a HCO_3^-, NO_2^-, NO_3^- és Cl^- hatását. A huminsavak erőteljesen csökkentették a monuron és diuron átalakulási sebességét, hatásuk feltehetően több folyamat együttes eredménye. Egyrészt a kompetitív fényelnyelés miatt csökkentik a TiO_2 felületét érő fény intenzitását. Másrészt a huminsavak jól adszorbeálódva a TiO_2 felületén csökkentik a peszticidek adszorpciójának mértékét, illetve gyökfogóként is gátolják azok átalakulását.
A vízben található szervetlen ionok szignifikáns hatása a felületi töltés és az oldat ionerősségének változtatásával értelmezhető. Mindez jelentősen megváltoztathatja a felületi potenciált és az adszorpciós tulajdonságokat, befolyásolva a közvetlen töltésátmenet lehetőségét és a $^{\bullet}OH$ képződési sebességét is. A NO_2^- egy nagyságrenddel csökkentette mindkét modellvegyület átalakulási sebességét. A HCO_3^- diuron esetén 40%-ra csökkentette az átalakulási sebességet, míg monuron esetén 30% növekedést okozott. Ugyanakkor a NO_3^- diuron esetén 41%-al megnövelte az átalakulási sebességet, míg monuron esetén nem volt jelentős hatása. A két igen hasonló szerkezetű vegyület eltérő válaszai feltehetően a felületi potenciál és ezen keresztül a $^{\bullet}OH$-kel való reakció és a közvetlen töltésátmenet eltérő szerepére utal a két vegyület esetében.
A Tiszavíz, mint mátrix nem befolyásolta jelentősen az átalakulás sebességét. Ugyanakkor a Kistelekről származó, magas iontartalmú vízben monuron esetében 11%-al, míg diuron esetében 28%-al növekedett az átalakulás sebessége.

Kulcsszavak: fotokatalízis, huminsavak, mátrixhatás

ELEKTROMOS SZÁLHÚZÁSSAL ELŐÁLLÍTOTT POLI(ASZPARTAMID) ALAPÚ NANO HATÓANYAG HORDOZÓ RENDSZEREK SZINTÉZISE ÉS VIZSGÁLATA

TÓTH Krisztina[1], JURIGA Dávid[2], NAGY Krisztina[3], JEDLOVSZKY-HAJDÚ Angéla[2], VARGA Gábor[3], ZRÍNYI Miklós[2]

MSc-hallgató
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem
[2]Semmelweis Egyetem Biofizikai és Sugárbiológiai Intézet, Nanokémiai Kutatócsoport
[3]Semmelweis Egyetem, Fogorvostudományi Kar, Orálbiológiai Tanszék
Kutatási terület: Humán őssejtek vizsgálata, Biodegrabális polimer alapú rendszerek fejlesztése orvosi és gyógyszerészeti alkalmazásra
toth.krisztina.105@gmail.com

Napjainkra a farmakológiai kutatások fókuszpontjába kerültek a biopolimerekből felépülő komplex polimer-hatóanyaghordozó rendszerek. Ilyen rendszerek alapját képezhetik a poli(aminosav)-ak, amelyek az emberi testen belül könnyedén lebomlanak különböző enzimek hatására, miközben a polimerre kötött hatóanyag felszabadul. Ilyen intelligens polimer-hatóanyaghordozó rendszerekkel a gyógyszerhatóanyag a kijelölt szervbe, szövetbe juttatható, így csökkenthető az alkalmazott dózis mennyisége. Ezáltal a tradicionális gyógyszerekhez viszonyítva alkalmazásukkor kevesebb mellékhatással számolhatunk, miközben megnő a gyógyszeres terápia hatékonysága.
Elektromos szálképzés technikájával olyan szálas polimer-hatóanyag konjugátumra épülő rendszerek állíthatóak elő, amelyeknek átmérője a nano- vagy mikrométeres mérettartományba esik. Az ilyenformán előállított szálas rendszerek nagy fajlagos felülettel és porozitással rendelkeznek, ezáltal meggyorsul a polimer-hatóanyag konjugátum oldódási kinetikáját, valamint abszorpcióját. Ezáltal egy gyorsan felszívódó készítmény állítható elő. Amennyiben megfelelő kémiai keresztkötéseket alkalmazunk a szálak között egy implantálható, lassan lebomló rendszert hozhatunk létre, amely elnyújtott hatóanyag leadást tesz lehetővé.
Munkánk során a szintetikus poli(aminosav) hordozó rendszerek előállításához a poli(aszparaginsav) anhidridjét, a poli(szukcinimid)-et használtuk. Dopamint tartalmazó poli(aszpartamid) alapú hatóanyag konjugátumokat szintetizáltunk, majd ezeket elektromos szálképzéssel szálas rendszerekké alakítottuk. A szálas hálókat pásztázó elektron mikroszkóp (SEM), két foton mikroszkópia és FT-IR technikák segítségével karakterizáltuk. Vizsgáltuk a hatóanyag-hordozó komplexek oldódási kinetikáját, valamit a hatóanyag felszabadulásának kinetikáját különböző, biológiailag releváns körülmények között. A minták biokompatibilitását és sejtekre gyakorolt hatását humán eredetű őssejt tenyészeten vizsgáltuk. Az őssejtek életképességét WST-1 reagenssel vizsgáltuk, morfológiáját különböző mikroszkópos technikákkal határoztuk meg.
Kísérletes munkánk során sikeresen állítottunk elő nanoszálas poli(aszpartamid)-dopamin konjugátumokat. Ezek a komplex rendszerek biokompatibilitásuknak és elnyújtott hatóanyag leadó képességüknek köszönhetően későbbiekben használhatóak lehetnek klinikai terápiában.

Kulcsszavak: poli(aminosav), konjugátum, elektromos szálhúzás, humán őssejt, dopamin

AZ ÓLOM(II)- ÉS NIKKEL(II)-ION KOORDINÁCIÓS KÉMIÁJÁNAK ÖSSZEHASONLÍTÁSA CISZTEINT TARTALMAZÓ PEPTIDEKEN KERESZTÜL

SZUNYOG Györgyi
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem
Kutatási terület: bioszervetlen kémia és koordinációs kémia, peptidek ólom(II)- és nikkel(II)-ionok komplexei
szunyog.gyorgyi@science.unideb.hu

A környezetünkbe kikerülő nehézfémionok (köztük az ólom) potenciális veszélyforrást jelentenek mind a növény-, mind az állatvilágban, és komoly fiziológiás elváltozásokat okozhatnak az emberi szervezetbe jutva. A fémionok kémiai tulajdonságaik alapján könnyen kötődhetnek olyan fehérjékhez, amelyek létfontosságú fémiont (cink, kalcium stb.) tartalmaznak, és így töltik be az adott biokémiai funkciót. Ha ezen fémionok helyére a lágyabb karakterű toxikus fémionok lépnek be, irreverzibilis kölcsönhatásokat alakíthatnak ki, megváltoztatva, illetve megakadályozva a fémion-tartalmú fehérje működését. Ez hatással lehet a csontokra, a vesékre, kifejthet karcinogén hatást, és az agyba kerülve a neurodegeneratív betegségek kialakulásában közvetve szerepet játszhat.
Ellenben a nikkel létfontosságú elem mind a növény, mind a baktériumok számára. Ezenkívül szerepet játszhat a magasabb élőlények metabolizmusában is. Habár a nikkel hiánybetegsége az emberi szervezetben nem azonosított, vannak bizonyítékok a nikkel létfontosságú szerepére.[1]
Ezért vizsgálataink során olyan peptidek tervezése és szintézise volt a cél, melyek képesek a toxikus fémionok szelektív megkötésére és eltávolítására. Az eddigi vizsgálatok alapján erre elsősorban kéndonoratomot tartalmazó peptidek a legalkalmasabbak. A koordinációs kémiai tulajdonságok feltérképezéséhez N-terminálisan nem védett – két ciszteint tartalmazó – (CSSACS-NH_2, ACSSACS-NH_2 és SSCSSACS-NH_2) peptideket állítottam elő és elvégeztem azok ólom(II) és nikkel(II)-komplexeinek oldategyensúlyi, UV-Vis-, CD- és NMR spektroszkópiai vizsgálatait.
Megállapítottuk, hogy a Pb(II)-ion elősegíti a tiolcsoportok deprotonálódását, a hexapeptid esetében nagy stabilitású monokomplexek képződnek, biszkomplexeket nem tudtunk kimutatni. A koordináció gyengén savas pH-tartományban az amino- és a hozzá közeli tiolátcsoport részvételével valósul meg, míg a nagyobb pH-n keletkező PbL komplexben már mindkét tiolátcsoport részt vesz. Ezzel ellentétben a hepta- és oktapeptid esetében biszkomplexek is megjelennek. Gyengén savas pH-tartományban az ólom(II)-ion a két tiolátcsoporton keresztül koordinálódik.[2] A nikkel(II)-ion számára az elsődleges kötőhely az N-terminális amino-csoport, és az (NH_2, S^-), (NH_2, N^-, S^-) és (NH_2, N^-, N^-, S^-) donor-atomokon keresztül kötődik a ligandum a féminonhoz. Nagyobb pH-tartományban a C-terminális tiolátcsoport képes horgonycsoportként viselkedni, így ekvimoláris oldatban koordinációs izomerek jelennek meg, míg fémionfelesleget alkalmazva kétmagvú komplexek is kimutathatóak.

Hivatkozások:

[1] Cs. Kállay, I. Sóvágó, K. Várnagy, Polyhedron, 26, 811-817 (2007)
[2] Gy. Szunyog, K. Várnagy, Inorganica Chimica Acta, 472, 157-164 (2018)

Kulcsszavak: cisztein, ólom(II), nikkel(II), koordináció, komplex.

TAU FEHÉRJE KÖTŐHELYÉT MODELLEZŐ PEPTIDEK VIZSGÁLATA

LUKÁCS Márton, KEREKES Zsuzsanna
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem
Kutatási terület: Koordinációs és bioszervetlen kémia
lukacs.marton@science.unideb.hu

Komoly társadalmi és egészségügyi problémát jelentenek a napjainkban jelenlevő ún. neurodegeneratív betegségek, mint az Alzheimer-kór és prion betegségek. A kutatók egyet értenek abban, hogy a betegségek hátterében valamilyen jól meghatározott fehérje-konformáció változás áll: azok nem megfelelő feltekeredése, gombolyodása hibás térszerkezetek kialakulásához vezet. A neurodegeneratív betegségek nagy része fehérjeaggregátumok képződésével kezdődik. Az Alzheimer-kór, a Parkinson-kór esetében a Tau fehérje aggregálódik (neurofibrilláris köteg, Pick-testek)1 , ezért szükséges ezen fehérje jellemző tulajdonságait (pl.: szerkezet, koordinatív sajátságok) vizsgálni. Széles körben elfogadott nézet, hogy az előbb említett folyamatokban fémionok is részt vesznek. Ennek elsődleges bizonyítékaként a betegséggel összefüggésben kialakuló fehérjeaggregátum megnövekedett fémkoncentrációja, valamint a fehérjék aminosav szekvenciája említhető. Valamennyi fehérje ugyanis gazdag a hisztidin aminosavban, amely a metalloproteinek legáltalánosabb fémion megkötő helye. Munkánk során így célul tűztük ki olyan hisztidin tartalmú peptidek oldategyensúlyi és spektroszkópiás vizsgálatát, amelyek a Tau fehérje szekvenciájában lévő kötőhelyeket modellezik. Elsősorban réz(II)- és cink(II)ionok jelenlétében végeztünk vizsgálatokat, mert ezek a hisztidin oldallánccal erős kölcsönhatást képesek létesíteni, illetve bizonyítottan szerepet játszanak az Alzheimer-kór kialakulásának molekuláris kölcsönhatásaiban.2 Több esetben a nikkel(II)ionnal képzett komplexeket is vizsgáltuk, a szélesebb látókör kialakítása végett.

1 A. Atlante, G. Amadoro, A. Bobba, L. de Bari, V. Corsetti, G. Pappalardo, E. Marra, P. Calissano, S. Passarella, Biochimica et Biophysica Acta, 1777, 1289-1300 (2008)
2 G. Di Natale, F. Bellia, M. F. M. Sciacca, T. Campagna, G. Pappalardo, Inorganica Chimica Acta, 472, 82-92 (2018)

Kulcsszavak: pH-potenciometria, hisztidin, spektroszkópia, tau, peptid

OLDALLÁNC HATÁSA A MULTIHISZTIDIN PEPTIDEK RÉZ(II)- KOMPLEXEI REDOXI SAJÁTSÁGAIRA

SZÉKELY Enikő
MSc-hallgató
Debreceni Egyetem, Természettudományi és Technológiai Kar, Szervetlen és Analitikai Kémiai Tanszék
Kutatási terület: bioszervetlen és koordinációs kémia, témája: multihisztidin peptidek réz(II)-komplexeinek redoxi sajátságainak vizsgálata
szekelyeniko310@gmail.com

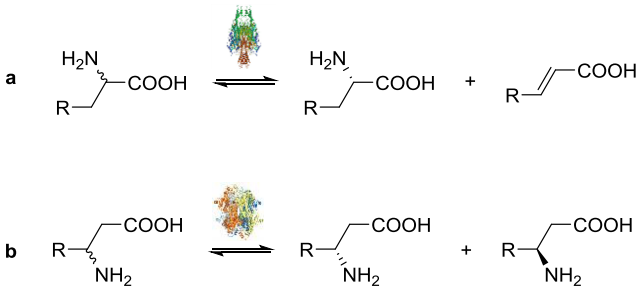
Az élő szervezet számára bizonyos fémionoknak létfontosságú szerepe van és az élő szervezetben előforduló fehérjék képesek a fémionokat megkötni. A fémionok kötődése a metalloproteinek oldalláncainak donorcsoportjain keresztül történik. A fémionok leggyakoribb kötődési helye a hisztidin oldalláncán található imidazolnitrogén. A fémionok közül a réz és a cink fehérjéhez kötött formában található meg. Az egyik legjelentősebb metalloenzim, mely e két fémion megkötésére egyidőben alkalmas a Cu,Zn-szuperoxid-dizmutáz (CuZnSOD) enzim. A CuZnSOD enzim aktív centrumában található cink két hisztidin imidazolnitrogénhez és egy aszparaginsav karboxilátcsoporthoz, míg a réz három hisztidin imidazolnitrogénhez koordinálódik. A réz- és cinkiont hídligandumként egy deprotonált imidazolát gyűrű köt össze. A cink szerkezetalakító szerepet tölt be. Az enzim a Cu(I)- és Cu(II)-iont is képes kötni, azonban kedvezményezettebben köti a +2-es oxidációs állapotban lévő iont. A CuZnSOD enzim a szervezetben feleslegben lévő szuperoxid gyök elbontására szolgál, így működése szempontjából fontos szerepet játszik a Cu(II)/Cu(I) átalakulás.
Ezen enzim aktív centrumának szerkezeti modelljei a védett multihisztidin peptidek lehetnek, melyek esetén a Cu(II)-komplexek ismerete segíthet annak megismerésében, hogy milyen kölcsönhatás alakul ki a fémion és a fehérjék között.
A multihisztidin peptidek Cu(II)-ional alkotott komplexeinek szerkezeti meghatározása pH-potenciometria és spektrofotometria módszereivel történhet, míg a Cu(II)/Cu(I) átalakulás ciklikus voltammetriás elektrokémiai módszerrel nyomon követhető.
A Debreceni Egyetem Bioszervetlen Kémiai Kutatócsoportjában multihisztidin peptidek átmenetifémekkel alkotott kompexeinek vizsgálata hosszú múltra tekint vissza, ebbe a munkába kapcsolódtam be.
Munkám során célunk volt vizsgálni az aszparaginsav oldallánc hatását a Cu(II)-multihisztidin komplexek redoxi sajátságaira. Ehhez egy terminálisan védett, három hisztidint és egy aszparaginsavat tartalmazó peptid szintézisét és réz(II) komplexeinek oldategyensúlyi vizsgálatát végeztem el. Ezt követően különböző tagszámú két, illetve három hisztidint és aszparaginsavat tartalmazó terminálisan védett peptidek réz(II)-komplexeinek a redoxi tulajdonságait vizsgáltam ciklikus voltammetriás módszerrel.

Kulcsszavak: hisztidin, aszparaginsav, réz, CuZnSOD, ciklikus voltammetria,

NEM-TERMÉSZETES HETROAROMÁS α -, ILLETVE β - AMINOSAVAK ELŐÁLLÍTÁSA, VIZSGÁLATA ENZIMKATALITIKUS REAKCIÓKBAN

SZOKOL Bianka, GYÁFRÁS Lilla, Dr. NAGY József, Dr. POPPE László
PhD-hallgató
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem
Kutatási terület: Enzimkatalizált reakciók vizsgálata, szintetikus szerves kémia
szokol.bianka@mail.bme.hu, jnagy@mail.bme.hu, poppe@mail.bme.hu

Az aminosavak szerepe az élet minden területén vitathatatlan. Sokoldalúan használják, mint kiindulási anyagot, reagenst, ligandumot. Változatos fizikai-kémiai jellemzőkkel rendelkező nem-természetes aminosavak előállítása egyre nagyobb fontosságnak örvend a peptidkémiában is. Ilyen aminosavak beágyazása természetes és mesterséges polimerekbe olyan egyedi tulajdonságokat adhat azoknak, mint például a vezetőképesség, termikus stabilitás, fém-ion felismerő képesség vagy lumineszencia. Aktív hatóanyagként pedig többek között antibiotikumokban, vérnyomáscsökkentő készítményekben, epilepszia ellenes, illetve *Parkinson*-kór elleni készítményekben alkalmazzák, így előállításuk napjainkban is fontos kutatási terület.
A gyógyszeripar leghírhedtebb tragédiája, a *Contergan*-botrány óta előtérbe került a vegyületek sztereoszelektív előállítása, illetve az előállított racém vegyületek rezolválása. Ennek egyik lehetséges megvalósítása az enzimkinetikus rezolválás, mellyel kutatócsoportunkban régóta foglalkozunk.
Doktori munkám során nem természetes heteroaromás α- és β-aminosavak szintézisével foglalkozom. A több lépésben előállított racém vegyületeket ezután enzimkinetikusan tervezem rezolválni az *N*-MIO prosztetikus csoportot tartalmazó *Petroselinum Crispum* fenilalanin-ammónia-liáz (*Pc*PAL), illetve a *Pantoea agglomerans* fenilalanin-ammónia-mutáz enzimekkel (*Pa*PAM).

1. **ábra:** α- és β-minosavak enzimkinetikus rezolválása **a:** *Pc*PAL **b:** *Pa*PAM enzimekkel

Kulcsszavak: aminosavak, enzimek, rezolválás

ω-TRANSZAMINÁZ ÉS PIRUVÁT DEKARBOXILÁZ ENZIMKASZKÁD MEGVALÓSÍTÁSÁNAK VIZSGÁLATA

FARKAS Emese[1]; INCZE Dániel János[1], MOLNÁR Zsófia[1], Dr SÁTORHELYI Péter[2], Dr. SZAKÁCS Zoltán[3], Dr. HORNYÁNSZKY Gábor[1], Dr. POPPE László[1]

PhD-hallgató
[1]*Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Szerves Kémia és Technológia Tanszék*
[2]*Fermentia Kft., Budapest*
[3]*Richter Gedeon Nyrt., Budapest*
farkas.emese@mail.bme.hu; hornyanszky@mail.bme.hu; poppe@mail.bme.hu

Az elmúlt néhány évtizedben a biokatalízis egyre nagyobb szerepet kapott a gyógyszeriparban. Ez a szemléletváltás köszönhető a fenntartható kémia iránti törekvésnek. A gyógyszeripari termékek kémiai úton történő előállításával szemben jelentős előnyt jelent, hogy a biokatalizátorok révén a magas konverzió és sztereoszelektivitás elérhetővé vált enyhe körülmények között (normál pH-n és hőmérsékleten) vizes közegben is. A királis amin komponensek értékességét mutatja, hogy a teljes gyógyszerkincs kb. 40%-a tartalmaz amin funkciót, melyek enantioszelektív előállítása megvalósítható hidroláz, liáz, oxidáz és transzamináz segítségével.
A PLP-kofaktor (piridoxál-5'-foszfát) függő ω-transzaminázok egy amin csoportot szállítanak az amin donortól egy ketonra vagy aldehidre, s ezáltal kulcsszerepük van a mikroorganizmusokban történő nitrogén körforgás fenntartásában. Mivel az általuk katalizált folyamat reverzibilis, az enzim két módon is alkalmazható optikailag aktív aminok előállítására. Egyrészt kinetikus rezolválásban, amikor a racém amin keverékből az egyik enantiomer átalakul a megfelelő ketonná, miközben a kívánt amin enantiomer visszamarad. A másik megközelítésben aszimmetrikus szintézisről van szó, amikor a kiindulási prokirális keton alakul át a kívánt amin enantiomerré.
Munkám során új, az irodalomban eddig még nem tárgyalt 4-es helyzetben szubsztituált ciklohexanon származékok aminokká történő biotranszformálásával foglalkozom. A vizsgált ketonok szubsztrátjai lehetnek *Chromobacterium violaceum* törzsből származó Trp60Cys mutáns ω-transzaminázznak, melynek preferált amin donorja az (*S*)-metilbenzilamin. Az átalakulás sztereoszelektivitását a keletkező aminok térszerkezetének 2D NMR mérésekkel történő vizsgálatával végzem.
További célom az (*S*)-metilbenzilamin helyettesítése L-alaninnal, majd a belőle keletkező piruvát továbbalakítása piruvát dekarboxiláz enzimmel. Ezáltal nemcsak elkerülhető a piruvát okozta termékinhibíció, hanem az egyensúly eltolása révén magasabb konverzió is elérhetővé válna. Ehhez az enzimkaszkád kapcsolathoz keresem a mindkét enzim számára optimális működési körülményeket.

Kulcsszavak: Biokatalízis, transzamináz, piruvát dekarboxiláz, enzimkaszkád

A TÖRTÉNETI ÖKOLÓGIAI LÁBNYOM MEGHATÁROZÁSÁNAK MÓDSZERTANI KÉRDÉSEI

MOLNÁR Tibor János
PhD-hallgató
Pannon Egyetem Georgikon Kar, Festetics Doktori Iskola
molnar.tibor.janos@gmail.com

A doktori témám alapját képező kutatás a 18. századi Magyarország ökológiai lábnyomának meghatározására irányul. Előzetes becslésem és az ezen alapuló hipotézis szerint az újjáépítés korának vége felé, 1787-ben a történelmi Magyarország ökolábnyoma 2 hektár körül lehetett, melyet a birtokátlag és a jobbágycsaládok átlagos létszáma alapján állapítottam meg. Tóth Gergely és Szigeti Cecília történeti GDP- és demográfiai adatokon alapuló 2012-es kutatása szerint 1,2 hektár volt a világátlag, melyhez és a Global Footprint Network (GFN) által közölt jelenkori magyar adathoz (3,7 ha) képest az általam becsült szám reálisnak tűnik, azonban részletes történeti demográfiai, gazdaságtörténeti, földhasználati és környezettörténeti adatok alapján ennek minél pontosabb meghatározására törekszem. Csutora Mária (2011) felhívja a figyelmet arra, hogy a módszertani problémák közül Wiedmann és Lenzen (2006) a helyi földterületek átszámítási módját kritizálják globális földterületté. A GFN képlete hipotetikus földterülettel számol, amelyet laikusok könnyen összetéveszthetnek a valóságos földhasználattal. Egyes kritikusok ezért azt ajánlják, hogy a nemzet határain belülre korlátozódó ökológiai lábnyom-számítások esetén inkább építsünk a tényleges, mint a globális (hipotetikus) hektárra, mint mértékegységre. Kutatásom a történelmi Magyarország ipari forradalom előtti utolsó időszakára fókuszál, amikor a fosszilis energiahordozók még nem kerültek tömegesen felhasználásra és a globalizáció mértéke a fogyasztás szintjén még elhanyagolható volt, ezért tehát lehetséges a tényleges (lokális) adatokkal való kalkuláció. Ezek az adatok viszont az időben visszafelé haladva egyre pontatlanabbakká, a források pedig hiányosabbakká válnak – ez jelenti a kutatás fő nehézségét, egyben legnagyobb kihívását, hiszen sok esetben kvalitatív leírásokból kell kvantitatív adatokat generálni. Mivel a releváns történelmi, gazdaságtörténeti és történeti ökológiai források azonosítása és feldolgozása már megtörtént, a kutatás befejező szakaszának fő feladata a 18. századi Magyarország ökológiai lábnyomát a lehető legpontosabban kifejező képlet megalkotása és az adatok behelyettesítése.

Kulcsszavak: ökológiai lábnyom, történeti ökológia, Magyarország, 18. század

A publikáció elkészítését a EFOP-3.6.3- VEKOP-16- 2017-00008 számú projekt támogatta. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósult meg.

MŰANYAGHULLADÉKOK ÚJRAHASZNOSÍTÁSA: ÉRTÉKNÖVELT TERMÉKEK ELŐÁLLÍTÁSA KATALITIKUS HŐBONTÁSSAL

SÓJA János[1], MISKOLCZI Norbert[2]
[1]PhD hallgató, [2]egyetemi docens
Pannon Egyetem
Kutatási terület: műanyaghulladékok kémiai újrahasznosítása, krakkolás
sojajanos@almos.uni-pannon.hu, mnorbert@almos.uni-pannon.hu

A műanyaghulladékok mennyisége világszerte gyorsan növekszik, amely komoly problémát jelent. Az Európai Unió különböző direktívákat vezetett be (pl. 94/62/EK, 2000/53/EK) annak érdekében, hogy az újrahasznosítás által csökkenjen a lerakásra kerülő hulladékok mennyisége. Mivel a műanyagok nagy energiatartalommal rendelkeznek, azok termikus és termokatalitikus degradációja jó megoldás lehet, ugyanis értékes termékek, úgymint pirolízis olaj nyerhetők belőlük. Ez egy olyan módszer, mellyel a hosszú szénláncú polimer molekulákat kisebb molekulatömegű, kevésbé összetett molekulákká alakítjuk hő segítségével, oxigén távollétében. A pirolízis során szénhidrogén gázok, olaj és koksz-szerű szilárd maradék keletkezik, melyek felhasználhatók energia előállításra vagy a petrolkémiai és az olajiparban alapanyagként. A termék hozamok és tulajdonságok nagymértékben befolyásolhatók a reakcióparaméterek megváltoztatásával, például a lebomlás mértéke növelhető katalizátorok használatával vagy magasabb hőmérséklet alkalmazásával. Általában szilárd savas katalizátorokat, számos esetben zeolitot használnak katalizátorként.
Ebben a munkában valódi autóipari műanyaghulladék (ELV) termokatalitikus pirolízisét vizsgáltuk. A hőbontást egy szakaszos reaktorban végeztük különböző hőmérsékleteken, különböző módosított zeolit katalizátorokat alkalmazva. Atmoszférikus nyomású nitrogéngáz volt a reaktorban az oxigéntartalmú komponensek keletkezésének elkerülése érdekében. Az alapanyag főleg poliolefinekből: polietilénből és polipropilénből állt. A módosított ZSM-5 zeolitot nedves impregnálással állítottuk elő és 5 m/m% koncentrációban alkalmaztuk. A katalizátorok használatával jelentős különbségek voltak megfigyelhetők a hozamokban és az egyes termékek összetételében. A módosított zeolitok a gáz hidrogéntartalmát is nagymértékben befolyásolták. A folyadéktermékét GC-vel és FTIR-rel vizsgáltuk, a katalizátorok morfológiai tulajdonságait pedig SEM és BET módszerekkel.

Kulcsszavak: műanyag hulladék, újrahasznosítás, krakkolás, katalizátor, zeolit

Köszönetnyílvánítás: A kutató munka a GINOP-2.3.2-15-2016-00053 jelű projekt részeként, az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

ÚJ TÍPUSÚ SEJTPENETRÁLÓ PEPTIDEK AZONOSÍTÁSA, SZINTÉZISE ÉS BIOLÓGIAI VIZSGÁLATA

BODNÁR Brigitta, Dr. IMRE Norbert, Prof. Dr. MARTINEK Tamás
PhD-jelölt, PhD-hallgató, egyetemi tanár
Szegedi Tudományegyetem Gyógyszerésztudományi Kar Gyógyszeranalitikai Intézet
Magyar Tudományos Akadémia - Szegedi Tudományegyetem Biomimetikus Rendszerek Kutatócsoport
Kutatási terület: peptidkémia, bioorganikus kémia, szerves kémiai szintézis
bodnar.brigitta@med.u-szeged.hu; imrenorbert@pharm.u-szeged.hu; martinek@pharm.u-szeged.hu

A sejtpenetráló peptidek felfedezése teljesen új lehetőséget adott a kutatóknak arra, hogy membrántranszlokáció révén molekulákat juttassanak be a különböző sejtekbe. A sejtmembrán csak kisméretű, lipofil vegyületekre permeábilis, szükség van azonban nagyméretű, hidrofil karakterisztikájú molekulák célba juttatására is. A sejtmembránon való átjutást számos esetben vizsgálták, pontos mechanizmus azonban máig sem ismert, több elmélet is született, illetve több mechanizmus is szerepet játszhat benne. A sejtpenetráló peptidek segítségével képesek lehetünk nagy molekulákat például peptideket, fehérjéket, ribonukleinsavat, vagy hidrofil nanorészecskéket juttatni az élősejtekbe. A peptidekhez számos más „rakománymolekula" is kapcsolódhat például plazmid, DNS, oligonukleotidok, RNS, liposzómák, kis molekulatömegű gyógyszervegyületetek, antibiotikumok, enzim szubsztrátok.
Kutatócsoportunk célul tűzte ki, hogy új hatásmechanizmusú sejtpenetráló peptideket azonosítson, amelyek alacsony alkalmazott koncentráció mellett képesek funkcionális rakományt szállítani humán sejtekbe. Egy jelenleg is futó projekt keretén belül kutatócsoportunk azt találta, hogy a β-galaktozid kötő fehérjék családjába tartozó galektin-1 protein képes a membránon való transzlokációra. Ismert, hogy a galektin-1 egyik természetes liganduma a GM1-gangliozid, amely megtalálható a sejtek membránjában. Ismerve, hogy ezek a nagyméretű fehérjék képesek bejutni az intracelluláris térbe, kiválasztottunk olyan korábbi szűrővizsgálatokban kapott rövidebb peptid szakaszokat, amelyek képesek kötődni a GM1 gangliozidhoz (1. táblázat).

Kód	Szekvencia	Eredet
A	DSQKKAIERMKNTLRI	koleratoxin B alegység
B	TESMAGKREMVIITFK	E. Coli enterotoxin B alegység
C	PQIAMFCGRLNMHMNV	β-amiloid
D	DFRRLPGAFWQLRQPA	fág-display
E	FLVKEVTKLIDNNKTE	szapozin C
F	LPRHRDTGILDSIGRF	mielin bázikus fehérje
G	YEVNWKTHEIKVKGQN	Staph. aur. leukocidin
CLNL	CLRVRGEVAPDAKSFVLNL	Galektin-1
TAT	GRKKRRQRRRPQ	HIV-1
Kontroll	AAAAA	-

1. táblázat: GM1 gangliozid kötő szekvenciák

A kiválasztott szekvenciákat szilárd fázisú peptid szintézissel, Fmoc kémiával állítottuk elő, a fluoreszcens festéshez fluorokrómként 5(6)-karboxifluoreszceint használtunk. A hasítás utáni nyersterméket fordított fázisú HPLC-vel tisztítottuk, a kész termékek tisztaságát HPLC-hez kapcsolt ESI-MS méréssel igazoltuk. A sejtpenetrációt áramlásos citometriával és konfokális lézer-pásztázó mikroszkópiával vizsgáltuk.

A GM1 gangliozid kötésre alapozott sejtpenetráló mechanizmus az irodalomban eddig nem tanulmányozott, kiaknázása jelentős előrelépés lehet az egyre inkább makromolekulák felé tendáló gyógyszeripar hatóanyag hordozó tárházának bővítésében, új utat nyitva intracelluláris célpontok farmakológiai támadására.

Kulcsszavak: sejtpenetráló peptid, GM1 gangliozid, Fmoc kémia, áramlásos citometria, konfokális lézer-pásztázó mikroszkópia.

KOMMUNIKÁCIÓ- TUDOMÁNYI SZEKCIÓ

NEMZET-E A SZÉKELY?

ANDRÁS Hanga
PhD-jelölt
Budapesti Corvinus Egyetem, Társadalmi Kommunikáció Doktori Iskola
Kutatási terület: nemzetpolitika, kisebbségkutatás, identitás és nacionalizmus
andras.hanga@gmail.com

Előadásomban bemutatásra kerülnek azok a mélyfúrások, amelyek közelebb visznek az erdélyi magyar kisebbségi (székely) nemzeti identitás változásához. A konkrét eseteket bemutatva egyrészt a helyhez kötődő (székelyföldi) identitást próbálom megragadni, másrészt a brubaker-i anyaországi nacionalizmus hatásvizsgálatát alapozom meg. Smith szerint a nemzet: „közös történelmi területtel, közös mítosszal és történelmi emlékezettel, nyilvános tömegkultúrával, egységes gazdasággal rendelkező és minden tagjára nézve azonos jogokkal és kötelességekkel felruházott önálló elnevezésű emberi népesség". Ez a definíció szerint a székely mint etnikum a nemzet bizonyos tulajdonságait már birtokolja. A nacionalizmus logikája szerint az adott (egy államban) élőknek kulturálisan homogén társadalmat kell alkotniuk (Gellner és Anderson), ez a modern kor terméke. Kelet-európai jelenségről lévén szó az önmagukat másoktól megkülönböztető attribútumok által vizsgálom a székelységet.
A magyarság esetében látszólag nem lehet beszélni egymással versengő identitás- és emlékezetpolitikákról, úgy tűnik, hogy három elképzelt közösségről lehet szó, (1) összmagyarság, (2) anyaországi magyarság, (3) nemzeti kisebbségek (határon túli magyarok) és a közöttük lévő viszonyról. Kántor szerint azonban az erdélyi magyarság, mint társadalom „elképzelhető közösség". Amint ez a fajta „erdélyi magyar identitás" megjelenik, kitapintható, vagyis egyes intézményei létrejönnek, akkor az anyaországi magyar és a román nemzeti identitás konkurens identitásává fog válni. Ennek a „erdélyi magyar identitásnak" a nyomait már felfedezhetjük. Bárdi olyan, az anyaországtól elszakított kényszerközösségekről tesz említést, amelyeknek vállalt és közös tapasztalataik vannak a kisebbségi létről és határozott elképzelésük kisebbségi nemzetépítésről, a kisebbségi nemzetté való válásról (Bárdi – Szarka 2007:3). Az erdélyi magyarok a romániai állami intézményi keretek között létrehozták politikai intézményeiket, rendelkeznek kulturális tradíciókkal, önálló nyelvhasználattal és a különböző politikai programokat képviselő pártok vetélkednek a tömegek támogatásának elnyeréséért.

Kulcsszavak: székely, kisebbség, nemzet, nacionalizmus, fókuszcsoport

A BIZALMI VAGYONKEZELÉS INTÉZMÉNYRENDSZERE

NAGY Erzsébet Györgyi
PhD-jelölt
Budapesti Corvinus Egyetem, Társadalmi Kommunikáció Doktori Iskola
Kutatási terület: Bizalmi vagyonkezelés participációja
gyoergyi.nagy@gmail.com

A bizalmi vagyonkezelés az intézmények fogalomkörének, a társadalomban kialakult rendszer, forma, szokás csoportjába tartozik. Ez azt jelenti, hogy a társadalomban érvényesülő, az egyének cselekedeteit irányító vagy befolyásoló, illetőleg behatároló szabályok, írott vagy íratlan törvények és ezek rendszerei közé. Intézmény szóval jelöljük az ezen szabályok betartását biztosító mechanizmusokat: egyes intézmények csak szabályok szintjén léteznek, mint a jogszabályok, illetve dologi formát ölthetnek, mint a pénz." (Pete K. – P. Szilczl N. (2007): A kommunikáció intézményeiről)
Ugyanakkor maga a tevékenység gyakorlása is dologi formát ölt, mivel a vagyon bármely alakja megjelenhet a bizalmi vagyonkezelési konstrukcióban dolgokként, jogokként és követelésekként. Intézménynek nevezhető továbbá azon ágensek közössége, akik számára a bizalmi vagyonkezelés egyfajta viselkedésmintázatot jelent. Ehhez a közösséghez azok az emberek kapcsolódnak, akiknek az identitásuk következtében az egyéni és a társadalmi érdekeik szerint előremutató normákat feltételez a jogviszony. A jogviszony ágensei a vagyonrendelő, a vagyonkezelő és a kedvezményezett.
A bizalmi vagyonkezelés új, 2014 óta működő jogintézmény Magyarországon, működése más országokban tradícióval rendelkezik. Története a magánvagyon kialakulásához köthető. A bizalmi vagyonkezelési szerződés segítségével a tulajdonosi pozíció és a tulajdon tárgyával kapcsolatos döntéshozatal elkülönülnek egymástól, a célhoz kötött tulajdonátruházás segítségével. A szerződés központi eleme a vagyonrendelés. A bizalmi vagyonkezelés a kezelésbe adott vagyonnak a kedvezményezett javára történő hasznosítását teszi kötelezővé. A szerződés alapján az ügyfelek igényeit figyelembe vevő, személyre szabott megoldásokat lehet kidolgozni a meghatározott vagyontömeg védelmére, megőrzésére, kezelésére és gyarapítására.
A hárompólusú jogintézményben a vagyonrendelő szerződéssel ruházza át a vagyonát a vagyonkezelőre. Dologi jogi értelmezés szerint a vagyonkezelő tulajdonába kerül a vagyon, kötelmi jogviszony pedig a vagyonkezelő és a kedvezményezett között áll fenn.
A bizalmi vagyonkezelői tevékenység Magyarországon változatos és rugalmas felhasználási módjának köszönhetően a befektetési piac minden szegmensében részt vehet. A bizalmi vagyonkezelés a különböző vagyonelemek jellegének megfelelően mind a befektetési alapok, mind az egyre jobban teret nyerő alternatív befektetési formák tekintetében a kezelt vagyon értékének jelentős növekedése mellett várhatóan a befektetési piac jelentős szereplőjévé válik.
A befektetési piacot elérő technológiai innováció a bizalmi vagyonkezelést is érinteni fogja, hiszen az online befektetési módok mellett a vagyon nyilvántartása, értékének meghatározása szintén napra kész ismereteket igényel majd.
A bizalmi vagyonkezelés megismerése, elterjedése is vélhetően intézményesített módon fog terjedni azon jogi személyek esetében, akik számára a szabályrendszer előremutató megoldásokat teremt családi és társadalmi szinten. A széleskörű gyakorlati alkalmazás elterjedéséhez szükségszerű a résztvevőket szakszerű információkkal ellátni a jogviszonnyal kapcsolatban, analizálni a felhasználási területeket és motiválttá tenni őket, hiszen a posztszocialista gazdaság számára időszerű a nemzetközi trend követése.

Kulcsszavak: Bizalmi vagyonkezelés, intézmény, ágens, társadalmi funkció

„KEEP CALM AND FRAME" AZ ALTERNATÍV VITARENDEZÉS ÉS A KERETEZÉSELMÉLET KAPCSOLATA

RÁKÓCZY Zsuzsanna
PhD-hallgató
Budapesti Corvinus Egyetem Társadalmi Kommunikáció Doktori Iskola
Kutatási terület: Alternatív vitarendezés a közszolgáltatások terén
rakoczy.zsuzsanna.agnes@gmail.com

A keretezés jelen van minden konfliktusban, amely különösen meghatározó, ha az hosszan elnyúló, és ha a vitában való elmélyülés tovább távolítja egymástól a feleket. Ennélfogva a keretekbe való betekintés különösen hasznos lehet a megértés-, a kezelés- és a közbelépés folyamatában, makacs konfliktusok esetében. Ezek a – nem ritkán időtálló – keretek a személyes, szociális és intézményes szerepeinkbe ágyazottak, amelyek újrakeretezésében segítenek az olyan stratégiai eszközök, mint a keretelemzés, és valamennyi olyan fórum, amely a kommunikáció, a megértés és a bizalom megerősítése érdekében jött létre. A keretek kiemelten meghatározó szerepet játszanak az elmérgesedett konfliktusok fennmaradásában, korlátozzák a kommunikáció egyértelműségét, az információk minőségét és hozzájárulnak a folyamat eszkalációjához, írják Deborah Shmueli és szerzőtársai Frame changes and the management of intractable conflicts című munkásságukban, amelyben az alábbiak szerint foglalják össze a konfliktusok keretezésének lehetséges módjait. Az identitás keret gyakran kiemelkedő szereppel bír és része a polarizált diskurzusnak, alááshatja a szembenállók legitimitását, kétségbe vonva a motivációjukat vagy kihasználva az érzékenységüket. Minél mélyebb a konfliktus annál szembetűnőbbek a negatív jellemzések. Az identitás kerettel ellentétben a jellemzés keretek kínálják magukat az újrakeretezésre egy gyakorlott mediátor asszisztenciája mellett. A hatalom, szociális kontroll és konfliktuskezelés keret arra referálnak, hogy a keretek miként formálják a vitás felek értékelését azzal kapcsolatban, hogy az erő, a hatalom mely formája legitim és mely az, amely az adott fél pozíciójának előrehaladását támogatja. Makacsabb konfliktus esetén valószínűbb, hogy a résztvevők az eseményeket kizárólag a saját olvasatukban értelmezik, a kölcsönösen kizárólagos erő elakadás pedig a polarizációban jut kifejezésre. A kockázat és információ keret esetében drasztikus differenciák merülhetnek fel a kockázat szintjének eltérő értékelése tekintetében, míg a nyereség és veszteség keret vonatkozásában – Kahneman és Tversky munkája nyomán – ismert, hogy az emberek hajlamosabbak kiemelkedőbbnek észlelni a veszteséget, és jobban dolgoznak annak megelőzésén, minthogy fókuszáljanak az azzal összemérhető nyereségre. Ez az észlelt aszimmetria befolyásolható, a kockázatos választások következménye keretezhető potenciális veszteségként és nyereségként egyaránt.
Jelen munkám célja az alternatív vitarendezés, azon belül a mediáció és a keretezéselmélet lehetséges összefüggéseinek bemutatása, alapvetően elméleti megközelítéseken keresztül. Mindezt azért tartom fontosnak, mert a mediátorok által történő újrakeretezés kivételes mértékű jelentőséggel bírhat a vitarendezés folyamatában, speciálisan a hozott keretek egymás felé közelítésével, adott esetben egységesítésével növelve a felek közötti megállapodás lehetőségét. Az általam összefoglalt tanulmányok abba az irányba mutatnak, hogy minél jobban közelítik a kereteket a mediátorok egymáshoz, annál együttműködőbb kimenetelhez vezethet maga az eljárás.

Kulcsszavak: alternatív vitarendezés, mediáció, konfliktus, keretezés, keretezéselmélet

DONALD TRUMP TWITTER-KOMMUNIKÁCIÓJA A 2016. SZEPTEMBER ÉS A 2017. MÁJUS KÖZÖTTI IDŐSZAKBAN

TÓTH Aliz, TÓTH Tamás
PhD-hallgató
Budapesti Corvinus Egyetem, Társadalmi Kommunikáció Doktori Iskola
Kutatási terület: Hálózat kutatás, kollaboratív hálózatok
aliztoth90@gmail.com, toti088@gmail.com

Kutatásunk fő célja annak bemutatása volt, hogy miként változott Donald Trump online kommunikációja a 2016-os elnökválasztás után. Eredményeink Trump 2016. szeptember 1-től 2017. május 1-ig tartó Twitter bejegyzéseinek tartalomelemzésén alapszanak. Hipotézisünk az volt, hogy Donald Trump Twitteren zajló kommunikációja a választások után mérséklődni fog, melyet kutatási eredményeink alátámasztottak és 2016. november 8-a után jelentős módosulást figyeltünk meg Trump Twitter bejegyzéseinek nyelvhasználatában. A vizsgált időszakban a Trump által közzétett bejegyzéseket kategóriákba soroltuk és az egyes kategóriák közötti korrelációt is megvizsgáltuk. Trump Twitter bejegyzéseit a következő főbb kategóriákba soroltuk: választás; rendelkezések, kinevezések, reakciók; külpolitika; ellenségkép; gazdaság és egyéb. Ezeken a főbb kategóriákon belül további alkategóriákat is megkülönböztettünk. A legmarkánsabb kategória az 'Ellenségkép' például olyan alkategóriákat tartalmazott, amelyeknek központjában a következő személyek vagy jelenségek álltak: Hillary Clinton, ellenséges országok, Barack Obama, Demokraták vagy egyéb politikai ellenlábasok.
Utóbbi kategórián belül Trump Hillary Clintonra utal a legtöbbször; politikai ellenfelét általában a 'Crooked' (hiteltelen, nem őszinte) jelzővel használta egy szókapcsolatban. Trump választások előtti bejegyzéseit az ellenségek hasonló jellegű megbélyegzése jellemzi.
Míg Trump elnökjelöltként rendkívül erőteljes, radikális kifejezéseket használt, addig a választások után sokkal inkább implicit, mérsékelt nyelvhasználat felé fordult a vizsgált közösségi oldalon. Tweetjeinek kategorizálása során a legtöbb bejegyzést az 'Ellenségkép' kategóriába soroltuk. Míg Trump a választások előtt a bejegyzésekben hivatkozott ellenségeket (például Mexikó, ISIS) explicit módon jelölte meg, addig a választások után már csak implicit módon utalt rájuk („countries", „evil").

Kulcsszavak: Donald Trump, Twitter, tartalomelemzés, online retorika

EGY PROTO-ALTRIGHT MÉDIAHACK

VECZÁN Zoltán
Budapesti Corvinus Egyetem Társadalmi Kommunikáció Doktori Iskola

Bár az alternatív jobboldal szimpatizánsai szerint provokatív, polgárpukkasztó, kritikusai szerint normaszegő és kirekesztő megnyilvánulásai csak az utóbbi években, s különösen Donald Trump 2016-os amerikai elnökjelölti színrelépése után kezdtek globális szinten is kutatási témaként megjelenni, maga a provokatív céllal született véleménynyilvánítás és az úgynevezett „trollkodás" korábban sem volt ismeretlen taktika. Elemzésemben azt veszem górcső alá, hogyan sikerült az akkori (2009. október vége) magyarországi baloldali médiafölény ellenére, sőt, éppen az általuk keltett morális pánik segítségével egy közepesen ismert jobboldali publicistának, a Demokrata hetilapba író Pozsonyi Ádámnak nem csak számos blog, hanem jónéhány országos médium napirendjére (s kicsit még a svéd közszolgálati televízióéra) is valamilyen hatást gyakorolnia egyetlen publicisztikájával, a *Harcra fel!* című pamflettel pusztán azáltal, hogy az akkor domináns politikai korrektség kódrendszere szerint jól azonosítható, szándékos normaszegést követett el a 2006-2007-es utcai zavargások utáni első, szűk fél éven belül következő országgyűlési választások előtti felfokozott hangulatban. Vizsgálom emellett, hogy milyen kulcsszavak, kulcsfogalmak uralták az említett cikk által az érintett médiumokban folyó diskurzust a nevezett provokáció idején, hogy ezek milyen módon korrelálnak, valamint, hogy milyen mintázatokat rajzolnak ki. Ezek alapján kívánom rekonstruálni az egymásnak feszülő narratívákat, s ezen belül természetesen a különféle kurrens témákkal (pártpolitikai csatározásokkal, egyéb botrányokkal) való összefonódásokat is feltérképezem.

RETORIKA- ÉS PREZENTÁCIÓTECHNIKA OKTATÁS VIRTUÁLIS TÉRBAN

RÉTVÁRI Márton
PhD-hallgató
Budapesti Corvinus Egyetem - Társadalmi Kommunikáció Doktori Iskola

A nyilvános beszéd az egyik legnagyobb félelme a legtöbb embernek. Az Egyesült államokban több ember fél attól, hogy beszélnie kelljen mások előtt, mint a haláltól. Épp ezért nem egy módon próbálták az évek során fejleszteni ezeket a készségeket, és segíteni embereknek legyőzni az ilyen jellegű félelmeiket.
Előadásomban -amely a hasonló témában íródó tanulmányomat mutatja be- egy új lehetőséget mutatok be a hallgatók számára: A virtuális valóságét. A VR technológia, bár már közel 30 éve létezik, az elmúlt három évben kezdett el a mainstream köztudatba bekerülni, elsősorban az Oculus Rift megjelenésével.
Bár az elsődleges felhasználási módja a fogyasztók számára jelenleg a szórakoztató programok, játékok köré összpontosul, elkezdődött a vizsgálata annak is, hogyan lehetne felhasználni egyéb területeken. Az orvoslás és a katonaság már igen komoly lépéseket tett a technológia integrálására és felhasználására, azonban megjelentek a piacon már különböző tréning-programok, amelyek célja az előadói készségek oktatása.
Ezek a programok azonban jelenlegi állapotukban még nem voltak komolyabb hatékonysági ellenőrzésnek kitéve valódi körülmények között, így sem működésük, sem eredményességük egyelőre nem teljesen tisztázott. Emellett a legtöbb program mindössze lehetőséget biztosít arra, hogy egy virtuális "előadóteremben" gyakoroljunk, egy virtuális közönség előtt.
A tanulmány, amely a hasonló témában jelenleg íródó disszertációmnak egyik része, arra irányul, hogy hogyan tudunk kidolgozni egy olyan módszertant, és oktatási struktúrát, amely a jelenleg is létező és működő, valós világban történő retorikai készségfejlesztésekre irányul, és ezt integrálja a virtuális térben történő oktatásba.
A módszertan alapját, és a kezdeti pilot program tesztelését a Corvinus egyetemen futó Retorika Műhely hallgatói segítségével végzem, amely műhelyet immár hatodik éve vezetek. A kidolgozott módszertan a későbbiekben szélesebb körű, kezdetben hallgatói, később pedig versenyszférában történő tesztelés alapját szolgálja, amelynek a célja az, hogy megvizsgálja, képes lehet-e a virtuális tréning a valóságban tartott tréningekkel hasonló eredményt felmutatni.
A kutatás végcélja egy új, a kutatás alatt kidolgozott módszertanra épülő komprehenzív programcsomag kialakítása, amely a remények szerint hatékonyan képes lehet segíteni az érdeklődők számára prezentációs és retorikai készségeket fejleszteni.

SZÍNHÁZESZMÉNY ÉS RENDEZÉS: NÉMETH ANTAL ÉS VIDNYÁNSZKY ATTILA CSONGOR ÉS TÜNDÉJE

LIPS Adrián
PhD-hallgató
Budapesti Corvinus Egyetem Társadalmi Kommunikáció Doktori Iskola
Kutatási terület: Identitáskonstrukciók, Karády-jelenség, Karády Katalin, Szeleczky Zita, 1930-as, 1940-es évek filmszínésznői, művészetterápia
lips.adrian@gmail.com

MÁTRAVÖLGYI Dorottya
MA-hallgató
Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsészettudományi Kar,
Kutatási terület: Kortárs német színház, intermediális jelenségek a színházban, Szeleczky Zita
dorottya.matravolgyi@gmail.com

SZTRUHÁR Bettina
MA-hallgató
Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsészettudományi Kar
Kutatási terület: Zenés színház, kollektív trauma és narratív műfajok, Szeleczky Zita
beth.sztruhar@gmail.com

Vörösmarty Mihály Csongor és Tünde című műve 1831-ben jelent meg, ehhez képest a dráma ősbemutatójára Paulay Ede rendezésében csak 1879-ben került sor. A mű alaptémája a boldogság, az üdv keresése egy bonyolult világmodellen keresztül, amely két világszintre tagolódik: 1. Evilági szint: Csongor, Balga, Ledér, Dimitri, Ilma (veszteség nélkül képes átlépni a másik világba) és 2. „Túlvilági" szint (amely nem kidolgozott és általánosan elfogadott dogmákon vagy vallásetikai renden nyugszik): Tünde, Mirigy, Három Ördögfi, Nemtők, Éj. Kutatásunk témája Németh Antal és Vidnyánszky Attila színházeszményeinek és Csongor és Tünde rendezéseinek (bemutatók: 1937. február 5. és 2016. március 11.) összehasonlító elemzése.
Németh Antal (1929) A színjátszás esztétikájának vázlata című disszertációjában két fontos álláspontot fogalmazott meg: 1. szükségesnek érezte az Európa-centrikus színházfelfogás elvetését, valamint 2. szorgalmazta a gyökeres szakítást a színjátékot drámareprodukáló-drámainterpretáló művészetként kezelő elméletekkel. Munkássága során, Magyarországon először körvonalazta és valósította meg a rendezői színház eszményét. Alkotómunkája révén új kifejezőeszköz jelent meg a rendezésben: a fényrendezés, amelynek során a fényt gyakorta használta transzcendens történések megjelenítése esetén. Földesdy Gabriella (2013) szerint a rendező színháztörténeti jelentősége kiemelkedő, az 1937-es Csongor és Tünde rendezés azt mutatta, hogy létrejött egy újfajta, színpadi látványra épülő rendezés és színjátszás, amelyben nem a szöveg kapta a főszerepet, hanem az – a rendezés kiindulópontjaként – csak egyik eleme volt az összhatásnak. A színpadképet tekintve Jaschik Álmos plasztikus díszleteleme, egy fafaragást imitáló keret állt a színpadon, hozzá vetített diák sorozata alkotta a változó díszletet, a diaképek játszották a főszerepet, a színészek pedig az illusztráció funkcióját töltötték be. Vidnyánszky Attila színházeszménye a költői színház (Sin Edina, 2014) amelynek jellemzője az alkotó messianisztikus szerepvállalása, amelyben a művészember felelősségének megélése a költői színház teoretikus fundamentuma, origója. Ez a fajta színházfelfogás a szakrális sík irányába vezeti a befogadót azáltal, hogy a reprezentációban rendszerint apoteózis valósul meg. Alkotótevékenysége során a rendező sajátos foszlánydramaturgiát (Lakatosné Ircsik Teréz, 2015) hozott létre, amelyben a szöveg nem zárt, drámai konstrukció, csak alap: nem az ok-

okozati viszony a fontos, hanem rendezéseiben a világ globalitását, összetettségét próbálja késő-modern módon érzékeltetni. A Vidnyánszky Attila-féle Csongor és Tünde rendezésben is – Németh Antal rendezéséhez hasonlóan – kulcselemnek tekinthető a színpadi látványra épülő színjátszás, a szöveg szintén csak kiinduló alapanyagként szolgált a rendezéshez. A Nagy Viktória által tervezett változó díszlet középpontjában az egyes világszinteket összekötő, mozgatható nejlon-tündérfa állt. A szereplők csak körbe-körbe mozogtak, a vetítőfelület pedig korong alakú volt a háttérben.
Kutatásunk célja az volt, hogy az összehasonlító elemzés révén rávilágítsunk Németh Antal és Vidnyánszky Attila színházeszményeinek és Csongor és Tünde rendezéseinek hasonlóságaira és különbségeire. A kutatómunka során kidolgozott elemzési szempontok kiindulópontként szolgálhatnak további színházeszmények és rendezések összehasonlító vizsgálatára.

Kulcsszavak: színházeszmény, rendezés, Németh Antal, Vidnyányszky Attila, Csongor és Tünde

DALSZÖVEGEK EURÓPÁJA

NAGY Júlia
PhD-hallgató
Budapesti Corvinus Egyetem
Kutatási terület: e-learning
njuli85@hotmail.com

A dalszövegek elemzése a 21. században nem érdektelen: a sikeres énekesekre szerepmodellként tekintenek a rajongóik, egy-egy népszerű zeneszám sok emberhez eljut, a gyakran hallott szövegek pedig önkéntelenül is bevéső dnek a hallgatók emlékezetébe. A dalszövegek a társadalomban előforduló nézetek reprezentációiként és e nézetek potenciális formálóiként is számot tartanak a figyelmünkre. Nem csoda, ha már az akadémiai kutatás sem hanyagolja a dalszövegek vizsgálatát. A University College of London irodalomprofesszora, John Sutherland például amellett érvel, hogy a rap is költészet, és Walt Whitmanhez hasonlítja Tupac Shakurt (művésznevén 2Pac-et). Az Oxfordi Egyetem professzora, Christopher Ricks pedig könyvnyi terjedelemben elemezte annak a Bob Dylannek a dalszövegeit, aki később irodalmi Nobel-díjat is nyert a szerzeményeivel.

A jelen kutatás célja annak feltárása, milyen képet alkotnak a magyar nyelvű dalszövegek Európa egészéről, és Magyarországnak / Kelet-Európának az egészhez való viszonyáról; illetve, hogy ez a kép hogyan változik, változik-e az időben. Vajon a rendszerváltás után europesszimistává váló magyar közhangulat, melyről például Ágh Attila és Hegedűs István írtak a kétezres évek elején, tetten érhető a magyar dalszövegekben is?

A www.alexa.com adatai szerint „zene” kategóriában a legnépszerűbb magyar honlap a www.zeneszoveg.hu. 2018 márciusában a „dalszöveg” kulcsszóra keresve ez a Google első találata. A közösségi feltöltés miatt joggal számíthatunk arra, hogy a legnépszerűbb, illetve a feltöltők számára különösen fontos személyes jelentőséggel bíró dalokat megtaláljuk az adatbázisban. A vizsgált mintába azok a dalszövegek kerültek, melyeket a weboldal az „Európa” kulcsszóra keresve kilistázott. A mintavételi módszer gyengesége, hogy a közösségi feltöltés miatt előfordulhatnak szövegbeli pontatlanságok, illetve, hogy az „Európa” és „európai” szavak nem releváns dalszövegekben is előfordulhatnak, miközben lehetnek olyan dalszövegek, melyek e szavak explicit használata nélkül is a témáról szólnak. Hátrányai ellenére azonban az eljárás gazdaságos megoldást kínált releváns dalszövegek széles spektrumának szemlézésére.

A dalok tartalomelemzésének eredményeként azt láthatjuk, hogy bár kevés olyan, 1990 előtti dalszöveg található az adatbázisban, mely Európát említi, ennek a kevésnek az Európa képe jellemzően pozitív. 1990-től intenzíven jelenik meg a dalokban Európa negatív képe, a kiábrándulás, a Nyugathoz való csatlakozás sikertelenségének érzése. Ez az érzés csak részben fakad a valóságnak abból az interpretációjából, hogy még mindig nem tartunk ott, ahol a „Nyugat”: a szövegekben az is megjelenik, hogy már nem is tűnik olyan vonzónak az, amihez elvileg föl akarunk zárkózni. Dalok sora foglalkozik Magyarország, illetve Kelet-Európa viszonylagos elmaradottságával, a rendszerváltás és az uniós csatlakozás után is fennálló elnyomottságával. Csekély számban léteznek európai, sőt világméretű közösségről, testvériségről szóló dalok is, de ezek többsége vagy gyerekeknek szól, vagy kimondottan „csak” a zenében, táncban, bulizásban találja meg a közös nevezőt, némelykor ennek átmeneti jellegét is hangsúlyozva.

Érdemes lenne a vizsgálatot a továbbiakban kiterjeszteni a populáris kultúra egyéb hordozói (pl. filmek) irányába, és az eredményeket összevetni a vizsgált időszakok közvélemény-kutatási adataival.

Kulcsszavak: dalszöveg, Európa, Kelet-Európa, magyar

SZÉKELYFÖLDI MITIKUS ÉS NEMZETI IDENTITÁSDISKURZUSOK EGY LOKÁLIS KUTATÁS KONTEXTUSÁBAN.

SÁNDOR Cecília
PhD-hallgató
Budapest Corvinus Egyetem Társadalmi Kommunikáció Doktori Iskola
Kutatási terület: Kultúra és a gazdaság, regionális identitás és piaci versenyképesség kapcsolata. A kisebbségi székely nemzeti identitásformálódás és az etnikai fogyasztás.
ceciliasandor@yahoo.com

Előadásomban a Csíkszentsimonban 2014-ben alakuló Igazi Csíki Sör Manúfaktúra képi és szöveges diskurzusainak elemzésére, valamint a lokálisan végzett (folyamatban lévő) terepkutatásomra alapozva annak bemutatására vállalkozom, hogy egy uralkodó államnemzet keretein belül a székely kisebbségi identitásszimbólumokhoz kapcsolt gazdasági márkázás és a helyi termékfogyasztás miként válik jelentős társadalmi és nemzetpolitikai többlettartalommal telítetté.
A Manufaktúrában gyártott terméknek mind előállítása, mind jellemzője és kommunikációja a székely etnikai csoporthoz igazított, a lokális hagyomány jegyében emel ki bizonyos jellemzőket, melyek ugyanúgy, mint egy múltbéli szimbólumrendszer, a kulturális örökség emlékezetét veszik igénybe. Megalkottak, kitaláltak egy hagyomány-kezdeményt, melyet történeti tényezőkkel alátámasztva beépítettek, összekapcsoltak a már létező nemzetkoncepcióval. A növekvő nemzettudatban, az identitáspolitikák megerősödésének a folyamatában a Csíki Sör mint par excellence nemzeti termék politikai és gazdasági eszközként is funkcionál, egyszóval egyfajta patriotizmust jelenít meg. Lényeges, hogy mindennek a keretét a kisebbségi lét és az erre szerveződő kisebbségi törekvések adják. A kisebbségi társadalmi és nemzetpolitikai kontextusban a termék szimbolikus jelentést kap, diskurzusai felerősítik a nemzeti összetartozás eszméjét. A mentális és gazdasági biztonságkeresésnek, valamint az identitásbeli megerősítésnek egy gazdasági és kulturális elemévé/lehetőségévé válik. Reprezentációjában és interpretációjában az önmeghatározás elemeként, a világban való elhelyezkedés egyik eszközeként, vagyis egy kognitív séma tárgyiasult kifejezőjeként jelenik meg.
Történeti kontextusát hangsúlyozva kiemelendő, hogy a kommunista rendszer összeomlása egy általános bizonytalanságot hagyott maga után, és ebben a nyugtalanságban a saját kulturális identitást és megmaradást kifejező eszköz, valamint a hozzá társult nemzeti eszme, mint kollektív integráció új reményt teremt. A diskurzusokban megjelenő autonómia gondolatában a régiósítás legfontosabb alappillérei húzódnak meg: az egységes regionális identitás megteremtése, valamint a gazdasági szempontból periférikus térség gazdasági fejlesztése. A turizmusban pedig a gazdaságfejlesztésre és az identitásépítésre vonatkozó elképzelések összekapcsolódnak. Így tehát a Csíki Sör egyszerre jelent gazdasági innovációt és egy jelentős társadalompolitikai hatást, termékeny táptalajt a lokalizmus felerősödéséhez abban a helyzetben, amikor a regionalizmus európai és globális szinten is újjáéledőben van.

Kulcsszavak: kultúra, gazdaság, nemzetpolitika, identitás, diskurzus

AZ IDEGENEKHEZ VALÓ VISZONY VIZSGÁLATA EGY IFJÚSÁGI VALLÁSOS KÖZÖSSÉGBEN

OROSZI Borbála
PhD-hallgató
Budapesti Corvinus Egyetem - Társadalmi Kommunikáció Doktori Iskola

Az elmúlt években egyre általánosabb tendenciává vált a politikai közbeszéd fokozatos nacionalizálódása és radikalizálódása. A kutatásom célja, hogy a hétköznapi nacionalizmus, a xenofóbia és a plurális etnikai alaphelyzetek olyan mikroszintű összefüggéseire hívja fel a figyelmet, amelyek a közép-kelet-európai posztszocialista társadalmak kortárs folyamatait leíró szociológiai, antropológiai és kommunikációtudományi vizsgálatokban eddig kellő részletességgel nem jelentek meg. Az előadásomban megvizsgálom a nacionalista diskurzusok jelenlétét és hatásait katolikus közösségekben és keresztény média felületeken. A vallásos életet élők számára - többek között - evidencia az elfogadás, az irgalom és az idegenek befogadása. Ennek ellenére mégis tapasztalhatjuk, hogy az idegenekkel szembeni elutasító magatartás egyre erősebb, még az egyházi közösségeken belül is. Ezt bizonyítja az is, hogy az elmúlt négy évben folyamatosan csökkent az idegenbarátok, a befogadó attitűdöt mutatók száma Magyarországon. A Tárki Társadalomkutatási Intézet rendszeresen méri a magyarok idegenekhez való viszonyát, így pontosan nyomon követhetjük annak változását. Ez a tendencia nem csak hazánkat érinti, hanem közvetlen szomszédainkra, a visegrádi négyekre és a keleti blokk országaira is általánosan jellemző. Mindemellett a menekültekhez, migránsokhoz való viszony tematizálása, megvitatása egész Európában sokat tárgyalt politikai, ideológiai kérdés lett.
Célom, hogy az antropológia, a szociológia és a kommunikációtudomány kutatásmódszertani eszközeivel feltárjam és elemezzem a vizsgált közösség belső világát, valamint választ keresek az általam felvetett kérdésre, miszerint milyen hatása van a nacionalista, idegenellenes makro diskurzusoknak egy hétköznapi vallásos (mikro szinten tetten érhető) közösségre, és megtaláljam a választásaik, döntéseik mögött álló mozgatórugókat. Megvizsgálom, hogy mely (makroszintű) nacionalista diskurzusokat figyelhetjük meg a katolikus közösségekben, továbbá melyik diskurzus formálja erősebben az idegenekhez való viszonyt, a nacionalista vagy a keresztény?
Az előadás ezen kívül kitér még az egyházi vezetők, azaz a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia által forgalmazott az "idegen" tematikát is érintő diskurzusokra, melyet egy interjú sorozat elemzésével mutatok be.

PEOPLE EXPERIENCE: SOCIALLY RESPONSIBLE WORKSPACE

Gyöngyi KATONA
PhD-Student
Corvinus University of Budapest Doctoral School for Social Communications, Department of Behavioural Sciences and Communication Theory
gyongyi.katona@upcmail.hu

..” *Please look closely at real cities. While you are looking, you might as well also listen, linger and think about what you see” Jane Jacobs, The Death and Life of Great American Cities*
With growing number of desk-workers in cities, quality of life within the walls of an office building is high on the agenda of todays’ corporate leaders. The Living House model was developed based on the findings of systematic research and observation made in 4 offices between 2016-2018 in Hungary. Applying the Living House Model for space design, people and space interaction are in the focus. The Living House Model encompasses the approach and tools applied while turning an office place into a sensitive, socially responsible people space by the engagement and participation of office-dwellers in the space design process.
There is much in common in the workings of public urban space and the inclusive office space. In Greek society the agora was a central spot, a public open space used for assemblies and markets where merchants kept stalls or shops to sell their goods. From these double function of the agora as a political and commercial space came the two Greek verbs ἀγοράζω, *agorázō*, "I shop", and ἀγορεύω, *agoreúō*, "I speak in public".
The study will reveal the similarities, the connections and the opportunities of urban public space and office space design and development.

Keywords: interpersonal communications**,** human centered design, socially responsible architecture, social innovation, public space design, social psychology

A KÖZÖSSÉGI KOMMUNIKÁCIÓ HATÁSA A VÁLLALATI PÉNZÜGYEKRE

SZELES Nóra
PhD-hallgató
Budapest Corvinus Egyetem
Kutatási terület: A közösségi kommunikáció és finanszírozás hatása pénzügyekre
szeles.nora@heller.uni-corvinus.hu

A közösségi finanszírozást tartom a közeljövőt meghatározó pénzügyi-gazdasági jelenségének, a kommunikációtudomány és a tőkepiac határterületén keletkezett és dinamikusan növekvő valódi újdonságnak, egy olyan (diszruptív) jelenségnek, amely alapjaiban reformálja meg a kezdő-és kisvállalati fejlődési pályát..Előadásomban egy új gazdasági szektor fejlődését és diszruptív hatását tekintem át, amely ötvözete a kommunikációtudomány mellett a médiának, továbbá a vállalati pénzügyeknek, valamint a viselkedési pénzügyeknek. Ezt teheti úgy, hogy előremutatóan, önmaga valósítja meg az internetalapú, azaz aktív közvetítő nélküli finanszírozási formákat, vagy elszenvedi annak elszívó hatását, ami elsősorban a pénzügyi közvetítőrendszert fogja érinteni, jelentősen csökkentve annak jelentőségét a makro pénzügyi körforgásban. Külön szót érdemel az, hogy jelenség soha nem látott „alvótőkét" is aktivál és bevonz a gazdaságba. Tekintettel arra, hogy a közösségi finanszírozás gyors közösségimédiakampányok során megy végbe, a jelenséget kommunikációtudományi eszközökkel tudjuk vizsgálni. Célom tehát az, hogy új megközelítésben, empirikus úton vizsgáljam az újmédia közvetítése révén előretörő közösségi kommunikáció hatását a mikro- és makro pénzügyekre, rámutatassak az előremutató alkalmazkodás szükségességére. A közösségi finanszírozás, mint az internetalapú, nem szabványosított, közvetlen, nem centralizált (kompetitív) értékpapírcélú finanszírozási mód magyarországi bevezethetőségének vizsgálatom során mostanra feltárásra kerültek azok a témakörök, amelyek elemzése és a feltárt állapot stratégiai fejlesztése elengedhetetlen a szektor sikeres fejlesztéséhez. Előadásomban bemutatom a közösségi médiakampányt, az értékelési módszertant, a PR- és CSR vonatkozásait, mindezek pszichológiájának feltárásával. Foglalkozom ezen felül a szektorális- és a makroszempontokkal, a kampányok azonosságaival és különbözőségeivel, az informatikai szempontokkal és végül a makrogazdasági hatásokkal, és a közösségi finanszírozás várva várt magyarországi bevezetésével.

A MEGÉNEKLÜNK ROMÁNIA MŰKÖDÉSI MECHANIZMUSA A GYERGYÓ-VIDÉKI ÉRTELMISÉGIEK SZEMSZÖGÉBŐL - KULTÚRPOLITIKA, A MŰKÖDTETŐK VILÁGA -

KOVÁCS Eszter
PhD-hallgató
Budapesti Corvinus Egyetem Társadalmi Kommunikáció Doktori Iskola
Kutatási terület: szimbolikus ellenállás az államszocializmusban Gyergyó-vidékén (a Ceaușescu diktatúra utolsó évtizede)
kovacs.eszter0519@gmail.com

1976 júniusában – a Nevelés és Szocialista Kultúra kongresszusán – harangozták be a *Megéneklünk Románia* összművészeti fesztivál koncepcióját. A fesztivál egészen a rendszerváltásig évente egyszer került megrendezésre. Célja a szocialista tudatformálás és az új ember eszményképének propagálása, illetve a szocialista kultúra különböző előadásokban való bemutatása. Az évek során egy tömegmozgalommá nőtte ki magát, a nép, mint a nemzeti kultúra megteremtője helyezkedett el benne. Minden művészeti megnyilvánulás a *Megéneklünk Románia* címe alatt futott, amely mind a magasművészetet, mind a tömegkultúrát, és a népi művelődést is magában foglalta.
A kultúrpolitika Glick Schiller megfogalmazásában egy folyamat, melyben a hatalmi viszonyok kifejezése, elfogadása, felforgatása vagy támadása artikulálódik a különböző szimbólumokon, gondolatszerkezeteken és a hétköznapi gyakorlaton keresztül. Nem ritkán beszélhetünk az értelmiségiek ellenzéki tevékenységéről, vagy az eltérő helyzetű társadalmi szereplők kulturális reprezentációjáról, gyakran vizsgálják az antropológusok az identitáspolitika kérdését a témában.
Jelen vizsgálódás a Megéneklünk Románia rendezvénysorozat ernyője alatt megszervezett kulturális rendezvények, reprezentációk azon stratégiáit villantja fel, melyeket a kisebbségi magyar kultúra működtetői alkalmaztak az elnyomó, beolvasztó ideológiával szemben a nyolcvanas évek Romániájában. Az ellenálláson túl ezek a stratégiák egy alkalmazkodási tevékenységet is feltételeztek, mely egyszerre támadta és legitimálta a fennálló rendszert. A példák jól illusztrálják a jelöletlen köntösbe bújt kulturális tevékenységeket, az aktív alkalmazkodási stratégiákat, ahol a domináns elemek színe alatt és annak használatával, a reprezentációk kiforgatásával, fabrikálásával kijátszható volt a fennálló rend. Nevezetesen a Megéneklünk Románia címén Kodály és Bartók művek bemutatása, Tamási novellák színpadi változata, az Übü király mozgásszínházi adaptációja, illetve Kriterion író-olvasó találkozók szervezése, mindez Gyergyó-vidéki értelmiségiek közreműködésével megyei és országos szinten. A vizsgálódás tárgya félig strukturált mélyinterjúk, melynek alanyai a nyolcvanas években aktív, helyi (gyergyói) kultúrateremtő és -őrző személyiségei – mérnökök, pedagógusok – voltak.

Kulcsszavak: kultúrpolitika, hatalom, ellenállás, együttműködés

A NEMI ESSZENCIALIZMUS MECHANIZMUSAINAK NYOMÁBAN – PILOTINTERJÚ-ELEMZÉS

JÁMBOR Dorottya
PhD-hallgató
Budapesti Corvinus Egyetem, Társadalmi Komminukáció Doktori Iskola
Kutatási terület: Nemi esszencializmus mechanizmusai a társadalomban, nemi identitás formálódása
d.jambor.dorottya@gmail.com

Nő és férfi – e két kategória a társadalmon belül egy bináris logika mentén szerveződik, függetlenül attól, hogy a nemek alatt a biológiai vagy éppen a társadalmi nemre fókuszálunk. Az egyén adott biológiai neméhez rendelt normarendszer elsajátítása szocializáció révén történik, miután születését követően a biológiai sajátosságokhoz nem csupán egy nemet rendelnek az egyénhez, hanem az azzal járó kívánatos magatartás- és megjelenési formákat is fokozatosan kijelölik számára.
Kutatásomban azt kívánom górcső alá venni, hogy a nőiesség, mint nemi esszencia hogyan jelenik meg transznemű nők elbeszéléseiben; vizsgálódásaim során elsősorban a transz nőket érő esszencializációs mechanizmusok érdekelnek, azon belül is az azokra érkező reakciók, és a női identitás formálódása. Választásom azért esett a transznemű nőkre, mint vizsgálati csoportra, hiszen státuszukból adódóan egy már eleve a szocializáció során elsajátított normarendszert kell felülírniuk az előbújást követően. Mindezek mellett pedig amennyiben környezetük el is fogadja őket, valószínűsíthetően külső erőhatás is befolyásolhatja női identitásuk kialakítását Az információ kinyerését félig strukturált mélyinterjúk révén valósítanám meg interjúalanyaim elbeszéléseiből.
Mivel a magyar transznemű nők vizsgálata esetében, a primer kutatás során eleve érzékeny információkkal dolgozom, így az interjúkérdések összeállítása, illetve maga az interjú is kellő szenzitivitást igényel; a kutatói etika tiszteletben tartása jóval nagyobb hangsúlyt kap. Előadásomban tehát az interjúkérdések összeállításának folyamatát és a kérdések politikailag korrekt módon történő összeállítását szeretném bemutatni. Ezen felül pedig az első pilotinterjúkból levont következtetések alapján meghozott változtatásokat az interjú struktúrájában is szeretném ismertetni.

Kulcsszavak: Transzneműség, kutatói etika, nemi esszencializmus, módszertan

KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI SZEKCIÓ

A NEGATÍV KAPCSOLATOK STRUKTURÁLIS HATÁSAI SZERVEZETI HÁLÓZATOKBAN

BAKSA Máté
PhD-hallgató
Budapesti Corvinus Egyetem
Kutatási terület: Szervezeti kapcsolathálózatok
mate.baksa@uni-corvinus.hu

Világunk alakulását szemlélve bizonyára méltán nevezhetjük a 21. századot a hálózatok korának: gazdasági, társadalmi és technológiai rendszereinkben minden eddiginél fontosabbá vált az aktorok *összekapcsolódása*. Szervezeti kontextusban elsősorban a magas hozzáadott értéket előállító, tudásintenzív munkahelyek esetében jut kiemelt szerep az információ-megosztást, segítségnyújtást és közös problémamegoldást támogató személyközi hálózatoknak. Miközben egyre több kutató és gyakorló tanácsadó foglalkozik ezek elemzésével, a hazai és nemzetközi szakirodalomban elsősorban semleges (pl. információmegosztó, tanácskérő vagy kollaborációs), illetve pozitív (pl. bizalmi vagy baráti) kapcsolatokat vizsgáló kutatásokkal találkozhatunk. Az elmúlt években ugyanakkor fokozódó figyelem irányult a *negatív kapcsolatok* jellegzetességeire, szerepére és szervezeti hatásaira is.
A szervezetek személyközi hálózatainak negatív kapcsolatai az általánosan elfogadott meghatározás szerint kognitív ítéletek, negatív érzelmek és más személyre irányuló magatartási szándékok *relatíve tartós* és *visszatérően jelentkező* eredői. A témával foglalkozó eddigi kutatások azt jelzik, hogy a negatív kapcsolatok dinamikája és működési mechanizmusai egyes esetekben alapvetően eltérnek a pozitív kapcsolatokétól. Úgy tűnik, hogy bár az összes hálózati kapcsolathoz képest viszonylag kisebb számban fordulnak elő, aránytalanul nagy hatást gyakorolnak a teljes hálózati struktúrára. A negatív kapcsolatok vizsgálata egyben számos új módszertani kihívást is felvet: milyen eszközökkel mérhetők, hogyan kérdezhetők le, milyen hálózati metrikák és mutatók alkalmazását teszik szükségessé?
Előadásomban elsősorban a témával foglalkozó nemzetközi, kisebb részben pedig hazai szakirodalom áttekintésével mutatom be a negatív kapcsolatok szervezeti jelentőségét és sajátosságait. Néhány konkrét kapcsolattípus és gyakorlati példa segítségével illusztrálom a téma vezetői döntéseket támogató vonatkozásait, majd áttekintőleg ismertetem a negatív kapcsolatok feltárását, mérését és elemzését szolgáló módszertani eszközöket.

Kulcsszavak: szervezeti kapcsolathálózat, személyközi kapcsolatok, negatív kapcsolatok, hálózati struktúra

A FENNTARTHATÓ ÉRTÉKREND VIZSGÁLATA DEBRECENI EGYETEMISTÁK KÖRÉBEN

BALSA-BUDAI Nikolett
MSc-hallgató
Debreceni Egyetem Gazdaságtudományi Kar
Kutatási terület: A fenntarthatóság, mint komplex érték megjelenése a fogyasztói magatartásban
budai.nikolett93@gmail.com

Az utóbbi években egyre inkább tapasztalható, hogy a fogyasztási kultúra átalakulóban van, a fogyasztók számára új értékek kerülnek középpontba; a materializmust felváltja az élményközpontúság, az individualizmus mellett megjelenik a közösségbe való tartozás fontossága és fogyasztók egyre inkább elfordulnak a túlfogyasztástól, miközben a hedonizmusról sem kívánnak lemondani. Azonban nem csak értékrend változásról beszélhetünk, de az az út is átalakulóban van, amelyet a fogyasztóknak be kell járniuk az információszerzéshez és vásárláshoz. Ez pedig elsősorban a digitalizációnak köszönhető.
Ezek alapján nem meglepő, hogy a vállalatok számára egyre nagyobb kihívás megfelelően elérni a fogyasztókat és még nehezebb feladat kiépíteniük velük, azt az elsősorban bizalomra épülő kapcsolatot, ahol az egyirányú kommunikációt felváltja a fogyasztók aktív részvétele. Úgy vélem, hogy a fenntarthatóság előtérbe kerülése és a fogyasztók értékrendjének változása között összefüggés van, amelynek feltárása volt a fő célom a kutatásom során.
A kutatási téma kulcseleme a fenntartható fogyasztás iránt elkötelezett fogyasztói csoportok azonosítása (LOHAS, LOVOS), valamint az egyes szegmentumok fogyasztói magatartásának vizsgálata. A fenntartható fogyasztás iránt elkötelezett csoportok meghatározása mellet további célkitűzésem volt vizsgálni, hogy ezeket az új fogyasztói csoportokat milyen marketing módszerekkel lehet hatásosan megszólítani. Ennek érdekében vizsgálatom tárgyát képezte a posztmodern marketing jellemzőinek feltárása is, elsősorban abból a szempontból, hogy ezek a jellemzők mennyire egyeztethetők össze a fenntarthatóság iránt elkötelezett fogyasztók értékrendjével.
A kutatómunka során egy kérdőíves megkérdezést végeztem el 2017-ben debreceni egyetemisták körében (n=298 fő). A kérdőív három kérdésblokkot tartalmazott, a LOHAS és LOVOS szegmensre, illetve az online fogyasztói magatartásra vonatkozóan. A kérdőívek feldolgozása SPSS program segítségével történt, ahol a leíró statisztikák mellett kereszttábla-, variancia-, faktor- és klaszterelemzést is végeztem, majd ezek alapján különböző szegmenseket határoztam meg. Végül összehasonlítottam a LOVOS és LOHAS szegmensek értékrendjét a posztmodern fogyasztók jellemző értékeivel kapcsolódási pontokat keresve.
A kutatásom legfőbb eredményeink a következők tekinthetők. A LOHAS és LOVOS szegmens között bár több azonos érték felfedezhető, azonban két jól elkülöníthető csoportot alkotnak. A posztmodern marketing jellemzőinek és értékeinek megjelenése egyaránt felfedezhető a LOHAS és LOVOS szegmens értékrendjében. Az aktív fogyasztói részvétel és a közösségbe tartozás fontossága mindhárom szegmensre igaznak bizonyult.
A fenntarthatóság irányába mutató, ezen belül is a LOHAS életstílus jellemzői megjelentek a debreceni egyetemisták értékrendjében is. Az „Ambiciózus trendkövetők” csoportja (mintasokaság 25,1%-a) nem tekinthető teljes egészében a LOHAS értékek iránt elkötelezett fogyasztói csoportnak, azonban a klaszter tagjai körvonalazzák leginkább a LOHAS fogyasztók életstílusának jellemzőit.
A LOVOS életstílus jellemzői szintén megjelentek a kutatás alapján a debreceni egyetemisták értékrendjében. A „Tudatos egyszerűsítők” (mintasokaság 34,55%-a) esetében tapasztalhatjuk a legnagyobb elköteleződést a LOVOS értékek irányában, mindhárom, a szegmenssel kapcsolatban megfogalmazott értékcsoport megjelenik náluk.

Kulcsszavak: Fenntartható fogyasztás, LOHAS, LOVOS, debreceni egyetemisták

FENNTARTHATÓ ENERGIAGAZDÁLKODÁS – MEGÚJULÓ ENERGIAFORRÁSOK AFRIKÁBAN

KIS Katalin
PhD-hallgató
Pécsi Tudományegyetem Természettudományi Kar
Kutatási terület: Az afrikai regionális integrációk kereskedelempolitikai intézkedéseinek hatékonysága
katalink@gamma.ttk.pte.hu

BÁNFI Orsolya
PhD-hallgató
Szegedi Tudományegyetem Közgazdaságtani Doktori Iskola
solya05@gmail.com

A fenntartható energiagazdálkodás napjaink egyik kiemelt témája. A Világ Tudományos Akadémiáinak Tokiói 2000-es deklarációja a fenntarthatósággal kapcsolatban két tényező, a környezet és a természeti erőforrások megóvásáról beszél. Az energiaforrásokat két nagy csoportra bonthatjuk. A fosszilis tüzelőanyagok – mint a kőolaj, a földgáz, a szén – olyan lassan termelődnek újra, hogy végesnek tekinthetőek. Jelenleg ezek az energiaforrások elégítik ki a világ energiaigényének 80 százalékát. Az elkövetkező két évtizedben részarányuk csökkenése várható – egy belső szerkezeti átrendeződés mellett, amely a szén jelentőségét csökkenti, a földgázét növeli, de még mindig a fő energiaforrásnak tekinthetjük majd őket.
Mindazonáltal el kell kezdeni felkészülni a szénhidrogének utáni korszakra is. A megújuló energiaforrásokban – napenergia, szélenergia, vízenergia, biomassza, geotermikus energia –, mind világ-, mind afrikai szinten rengeteg lehetőség rejlik. Jelenleg a legnagyobb megújuló energiaforrásokat kiaknázó infrastruktúrával Kína, az Egyesült Államok és Brazília rendelkezik. Másfelől, ha GDP-arányosan vizsgáljuk a beruházások nagyságát, 2014-ben már Burundi, Kenya és Honduras fektetett legtöbbet a fejlesztésekbe. Afrikai viszonylatban a fosszilis tüzelőanyagok felhasználása még növekvő tendenciát mutat, de már számos kezdeményezés született – regionális szinten is – az alternatív energiaforrások használatára. Míg a 2012-ben elfogadott PIDA program egy Afrikát átívelő elektromos hálózat kiépítését ösztönzi, addig a Nyugat-afrikai Államok Gazdasági Közössége az ENSZ Fenntartható Fejlesztési céljaival összhangban a megújuló energiaforrások megduplázását célozza meg 2030-ra. Továbbá az országok közötti együttműködést erősíti a Nílus-menti vízprojekt is. Ámde, ha a kitűzött célokat el szeretnék érni, még szorosabb együttműködésre, és nem utolsósorban komoly pénzügyi forrásokra van szüksége az afrikai kontinensnek.

Kulcsszavak: Afrika, megújuló energiaforrások, regionális csoportosulások

EGYETEMEK SZEREPE A KIS- ÉS KÖZÉPVÁLLALKOZÁSOK FEJLESZTÉSÉBEN

BARABÁS Réka
PhD-hallgató
Széchenyi István Egyetem, Regionális és Gazdaságtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: felsőoktatás-menedzsment, vállalkozásfejlesztés, tanuló szervezet
barabas@sze.hu

A versenyképes gazdaság működtetéséhez és fenntartásához elengedhetetlen a tudásalapú társadalom erős alapjainak megteremtése. Az erős alap csak a résztvevők aktív együttműködésével hozható létre. A Triple Helix modell egy olyan innovációs elmélet, amely három szereplő: a gazdasági szféra, az egyetemi-tudományos intézmények és a kormányzati szervek komplex kapcsolatára alapoz; helyi szinten a városban működő felsőoktatási intézmény, intézmények, az önkormányzat és a vállalkozások szoros kapcsolatát feltételezi. Fő megállapítása a Triple Helix modellnek, hogy e három egység (egyetem, gazdaság, kormányzat) folyamatos és kétirányú kommunikációja biztosítja mindhárom szektor fejlődését. Napjainkban a régiók a tudás formálásának központjaivá, úgynevezett tanulórégiókká váltak; a tudást összegyűjtve, fókuszálva teremtenek termékeny környezetet a tanulás, a fejlődés folyamatos fenntartásához, fejlesztéséhez. A tanuló, tudásteremtő régiók kialakításához a Triple Helix modell hatékony működése elengedhetetlen.
Az egyetemek előkelő és fontos helyen állnak a tudásalapú társadalomban és gazdaságban, hiszen a gazdaság gyarapodásának előfeltétele az új tudás létrehozása, átadása oktatás és képzés révén, felhasználása új ipari eljárásokban, termékekben, szolgáltatásokban. A társadalom, a gazdaság stratégiai, nem a mindennapi feladatokhoz kapcsolódó kérdéseit is fel kell vetnie az egyetemnek, és meg kell kísérelnie az ipari szereplőkkel együtt megválaszolni. Ilyen kérdés az is: mi szükséges ahhoz, hogy egy hazai KKV nemzetközileg versenyképessé válhasson, illetve hogyan tudja ezt a folyamatot segíteni az egyetem. A tervezett előadás a Triple Helix modell két speciális szereplőjét, az egyetemet és KKV-kat, illetve a köztük lévő együttműködést, együttműködési lehetőségeket, és az együttműködés potenciális eredményeit veszi górcső alá, a győri helix modell példáját.

Kulcsszavak: Triple Helix, tanuló régió, KKV, egyetem

AZ AGRÁRERDÉSZETI POTENCIÁL ÖSSZETEVŐI – TERÜLETI BECSLÉS

BAREITH Tibor
PhD-hallgató
Kaposvári Egyetem, Gazdaságtudományi Kar Gazdálkodás és Szervezéstudományok Doktori Iskola
Kutatási terület: az agrárgazdaságok teljesítményértékelése; a profit perzisztencia vizsgálata; az agrárerdészeti rendszerek ökonómiai értékelése
bareith.tibor@ke.hu

Dr. CSONKA Arnold
egyetemi docens
Kaposvári Egyetem, Gazdaságtudományi Kar
Kutatási terület: az agrárerdészeti rendszerek ökonómiai értékelése; az élelmiszer láncok szerepe a vidéki térségek fejlődésében; az élelmiszer-termelés térszerkezete
csonka.arnold@ke.hu

Az emberiség élelmezés-biztonságának folyamatos, stabil és fenntartható biztosítása a 21. század legfontosabb kihívásai közé tartozik. A legfrissebb előrejelzések szerint (ENSZ, 2017) 2050-re több, mint 9,7 milliárd ember fog élni a földön, ami majdnem harminc százalékos növekedést jelent a 2017-es népességszámhoz képest. Mindeközben az egy főre jutó jövedelem globális átlaga is emelkedni fog. A FAO (2017) közlése szerint a 2050-ben várható élelmiszer-kereslet kielégítéséhez a mezőgazdaság globális kibocsátását mintegy ötven százalékkal kell növelni (bázisként a 2005-2007-es évek átlagát alapul véve). A termelés ilyen mértékű bővítése önmagában sem kis feladat, azonban igazán nagy kihívássá a fenntarthatósági problémák: a természeti erőforrások fokozódó szűkössége, valamint az egyre hangsúlyosabbá váló klímaváltozás és hatásai (FAO, 2017) teszik. A mezőgazdaság minden más szektornál jobban ki van téve e problémáknak (Fuhrer, 2003, Európai Bizottság, 2015), miközben maga is hozzájárul kialakulásukhoz (Európai Környezetvédelmi Ügynökség, 2012, Fehér és Beke, 2013).
A világ élelmiszerigényének fenntartható kielégítéséhez tehát olyan mezőgazdasági technológiák alkalmazására van szükség, amelyek a termelékenység növelése mellett (i) csökkentik a mezőgazdasági termelés károsanyag- (kiemelten ÜHG-) kibocsátását, valamint (ii) javítják a mezőgazdasági termelők alkalmazkodási képességét a klímaváltozás hatásaihoz (Hernández-Morcillo et al, 2018).
E kettős funkció betöltésére kiválóan alkalmasak az agrárerdészeti rendszerek (Martineu et al, 2016, Upson et al, 2016, Aertsens et al, 2013, Verchot et al, 2007). Agrárerdészet alatt fás vegetációk, szántóföldi kultúrák és/vagy állattartás kombinált alkalmazását értjük egyazon területen (Nair, 2001, Nair et al 2004). Komplex fenntarthatósági és vidékfejlesztési hatásainak köszönhetően az agrárerdészeti rendszerek bevezetésének ösztönzése az Európai Unió 2013-2017-es, illetve 2014-2020-as Közös Agrárpolitikájának (KAP) is részévé vált. A megfelelő agrárpolitikai háttér megteremtéséhez azonban ismerni kell az agrárerdészeti rendszerek bevezetését befolyásoló területi tényezőket.
Tanulmányunk célja az agrárerdészeti támogatások iránti kereslet területi különbségeinek magyarázata, a gazdaságföldrajzi adottságok figyelembevételével. A kutatás nem minősül átfogó felmérésnek, mivel kizárólag Magyarország 2010-2015 közötti, település szintű (TEIR) adatait vizsgáltuk. A település szintű adatok mellett NAV és MVH adatokat használtunk a területi potenciál becsléséhez. Az agrárerdészeti potenciál becslését kétlépéses klaszteranalízissel végeztük. A térképes megjelenítés segítségével sikerült magas agrárerdészeti potenciállal rendelkező területeket azonosítanunk. Továbbá szakpolitikai javaslott tettünk olyan területekre, ahol az agrárerdészet kitörési pont lehet. Eredményeink nemzetközi viszonylatban is hasznosítható támpontként szolgálhatnak az agrárerdészet támogatását célzó intézkedések iránti kereslet területi modellezéséhez, különös tekintettel az agárkörnyezetvédelmi szempontból érzékeny, mérsékelt égövi régiókban.

Kulcsszavak: agrárerdészet, fenntartható gazdálkodás, területi becslés

VÁLLALKOZÁSOK TÁRSADALMI BEÁGYAZOTTSÁGÁNAK ELMÉLETEI

BAREITH-KISS Marianna
PhD-hallgató
Kaposvári Egyetem, Gazdaságtudományi Kar, Gazdálkodás és Szervezéstudományok Doktori Iskola
Kutatási terület: for- és nonprofit szervezetek CSR tevékenysége; a gazdasági és civil szervezetek vezetőinek altruista és filantróp döntésekhez való hozzáállása; a vállalati érintettekkel szembeni kooperatív attitűd elemzése
kiss.marianna@ke.hu

Dr. CSONKA Arnold
egyetemi docens
Kaposvári Egyetem, Gazdaságtudományi Kar
Kutatási terület: az agrárerdészeti rendszerek ökonómiai értékelése; az élelmiszer láncok szerepe a vidéki térségek fejlődésében; az élelmiszer-termelés térszerkezete
csonka.arnold@ke.hu

Tanulmányunkban a vállalkozások társadalmi beágyazottságának elméleteit vizsgáljuk az ezzel kapcsolatban megjelent hazai és nemzetközi kutatási eredmények összefoglalásával. Ennek során kritikai elemzés keretében dolgozzuk fel a témát különböző nézőpontból vizsgáló tudományos munkánkat. A szemlecikk célja egy átfogó, integrált elmélet kidolgozása, amely újszerű módon magyarázza a vállalkozások társadalmi beágyazottságának kialakulását és a beágyazottság mértékében fellelhető különbségeket.

A globalizált világgazdaság egyik kiemelkedő problémája az egyenlőtlenségek növekedése. A globális gazdasági rendszerben folyamatosan nő a transznacionális vállalatok által szervezett nemzetközi termelés, valamint a nemzetközi pénzpiaci folyamatok jelentősége, amelyek egyre inkább kihatnak a társadalmi élet gazdasági rendszeren kívüli területeire is. Az utóbbi években Magyarországon is radikálisan nőtt a külföldi működő tőke befektetések mértéke. Számos technológia-intenzív szektorban (pl. gépjármű gyártás, üzleti szolgáltatások, élelmiszeripar) a külföldről érkező befektetéseket nevezhetjük az iparági növekedés szinte kizárólagos motorjának. A külföldi működő tőke befektetések egyik oldalról hozzájárulnak az érintett iparágak termelékenységének, technológiai fejlődésének és munkahely-teremtési potenciáljának javulásához. A másik oldalról ugyanakkor láthatóak a globalizált gazdasági rendszer kockázatai is. A méretgazdaságossági előnyök kiaknázása több esetben radikális, súlyos társadalmi következményekkel járó szerkezet-átalakuláshoz, esetenként munkahelyek tömeges megszűnéséhez vezethetnek. Mindeközben az nemzetállami határok egyre inkább elvesztik a jelentőségüket; a globális ellátási láncokon keresztül a radikális gazdasági-társadalmi változások egyre gyorsabban jutnak el a világ egyik pontjáról a másikra. Ilyen körülmények között igen jelentős társadalmi kockázatot jelent a vállalkozások elidegenedése a társadalmi környezettől, aminek eredményeként a profitmotívum alapján meghozott vállalati döntések önmagukban is komoly társadalmi feszültségeket és krízíseket eredményezhetnek.

A vállalatokról köztudott, hogy alapvető céljuk a nyereség elérése a fogyasztói igények kielégítése mellett. Mindemellett az elmúlt néhány évben szaporodni kezdtek a CSR (Corporate Social Responsibility) jelentések és stratégiák, viszont kevés olyan céget látunk, amelyekről egyértelműen megállapítható a valóban felelős vállalati viselkedés. Ehhez kapcsolódóan vizsgáljuk a valóban felelős vállalat 5 alapelvét (szállítás, igazságosság, ökonomizmus, méret, termék), továbbá az ehhez kapcsolódó véleményeket.

Felmerül a kérdés, hogy mekkora az a vállalati méret, ami mellett egy cég még a közösség javát tudja szolgálni és a társadalom javára tud válni. A társadalmi beágyazottság kihat a gazdasági eseményekre, cselekvésekre és ezen keresztül az egyes szereplők (pl. for- és nonprofit szervezetek) egymás közötti kapcsolataira, hálózataira. Természetesen ezekhez szükség van a felek közötti megfelelő bizalom kialakítására, ami alapján megvalósulhat a gazdasági stratégia sikere.

Kulcsszavak: valóban felelős vállalat, globalizáció, társadalmi beágyazottság, vállalati méret.

THE TRADE RELATIONS BETWEEN THE EUROPEAN UNION AND LATIN-AMERICA AFTER 2000

BIHARI Katalin
University of Pécs, Geopoltical Doctoral School
Research area: The economic and political relations between the EU and Latin-America
kati_bihari@yahoo.com, kbihari@mfa.gov.hu

The objective of the present paper is to present how the the political and economic relations between the European Union and Latin-America and the Caribbean have changed since 2000. Latin-American countries have undergone significant social and economic development in the past three decades. This development can be partly attributed to globalization and partly to the market liberalisation they have implemented related to their membership in the World Trade Organisation. The continent has become more and more integrated into the international political and economic life and most countries introduced certain internal reforms in terms of political structure and state of law.
Parallel with the development of the Latin-American region, the European Union began to turn its attention to Latin-America and the Caribbean, recognizing its huge potential as an investment target and a consumer market of 500 million people. In my analysis, I intend to present the basic characteristics of the cooperation between the EU and Latin-America, highlighting the geopolitical and geoeconomic interests of the parties. I will place special emphasis on the interests of Hungary, in the light of the "Southern opening" policy of the country, announced in 2014.
The paper will focus on the analysis of the bilateral trade relations as well as foreign direct investment using statistical data. I wish to emphasize the possibilities of cooperation between the EU and the regional Latin-American integrations such as Mercosur. My presumption is that the most efficient form of cooperation is the conclusion and implementation of further free trade agreements (especially the EU-Mercosur, where the negotiations have entered the final phase) as well as the modernization of the existing ones (among others, with Mexico and Chile).

Kulcsszavak: Latin-America, European Union, trade, investment, free trade agreement

A KÖRNYEZETI SZÁMVITEL FEJLŐDÉSÉNEK ÉS FOGALMÁNAK TÖRTÉNETI ÁTTEKINTÉSE, VALAMINT ÖSSZEKAPCSOLÁSA A VÁLLALATOK TEVÉKENYSÉGÉNEK KÖRNYEZETVÉDELMI ASPEKTUSAIVAL

BOSNYÁK-SIMON Nikolett
PhD-hallgató
Pannon Egyetem, Gazdálkodás- és Szervezéstudományok Doktori Iskola
Kutatási terület: A környezeti számvitel fejlődése hazai és nemzetközi vonatkozásban
simonnikolett35@gmail.com

A környezetvédelem napjainkban kiemelt jelentőséggel bír, és számos tudományterületet érint. A szakemberek többsége úgy véli, hogy a XXI. század egyik legnagyobb kihívását kétségtelenül a környezeti problémák jelentik (Kerekes ez al., 1995, p. 1). Valamennyi diszciplína felismerte már e tényt, és igyekszik megfelelően reagálni is a környezetvédelemmel, tágabb értelemben a fenntartható gazdasági növekedéssel kapcsolatban felmerült kihívásokra. E diszciplínák alól a számvitel sem képez kivételt, hiszen a társadalmi és környezeti számvitel fogalomrendszerének megjelenésével éppen ezekre a problémákra/kihívásokra hivatott reflektálni.
A környezeti számvitel területe elméleti és gyakorlati szempontból is egyre inkább fontos és aktuális kérdéskör. Jelen tanulmányban - a környezeti számvitel-elmélet szakirodalmi feldolgozására építve – a környezeti számvitel a történeti áttekintésére fókuszálok. Alapvető célom a különböző aspektusokból történő megközelítésének és definiálásának kronologikus áttekintése, bemutatása. Ezen kívül a vállalatok környezetvédelmi és társadalmi tevékenységének átfogó ismertetése, végezetül a környezeti számvitel fejlődésével történő párhuzamba állítása.
A vállalatok környezetvédelmi tevékenységének kezdetei, és ezzel együtt a környezeti számvitel gyökerei is az 1960-as évekig nyúlnak vissza. A szakirodalomban fellelhető források alapján megállapítható, hogy e terület kibontakozása, illetve fejlődése kapcsán 5 fő fázis különíthető el.
Frankel (1998) négy szakaszra osztotta fel a vállalatok környezetvédelmi tevékenységének korszakait, melyeket a környezeti számvitel ismertetett fejlődési szakaszaival állítok párhuzamba. Elmondható, hogy néhány év eltéréssel ugyan, de a vállalatok környezetvédelmi tevékenységének, valamint a környezeti számvitel területének fejlődési szakaszai jól párhuzamba állíthatók. A számvitel már a kezdetekben felismerte a környezetvédelem és ezzel együtt a vállalatok környezetre gyakorolt hatások elemzésének fontosságát, így már a vállalatok környezeti és társadalmi aspektusok fontossá válásával egy időben reagált az új kihívásokra.
A környezeti számvitel fogalmának fejlődésével kapcsolatban azt mondhatjuk, hogy a ’80-as években különült el egzakt módon a társadalmi számvitel fogalomrendszerétől és vált fokozatosan a hagyományos számvitelen belül egyre jelentősebb területté. Az idők folyamán többféle megközelítésben, számos meghatározása született már. A kutatók többsége tartalmi oldaláról definiáltál a környezeti számvitelt, de az osztenzív meglátás és a performatív szemlélet is egyaránt megjelent az idők folyamán. Az ismertetett definíciók közül a Schaltegger és szerzőtársai (Schaltegger et al., 1996; Schaltegger– Burritt 2000) megközelítése kiemelendő. Nagyon jól megragadták és összegezték a környezeti számvitel területének alapvető lényegét. Olyan, a környezeti kérdések kezelésének rendszereként határozták meg ezt az alrendszert, amelyben egyaránt benne rejlik a környezeti információk vállalaton belüli feldolgozása, valamint a külső érdekeltek felé történő kommunikálása.

Kulcsszavak: Környezetvédelem, társadalmi számvitel, környezeti számvitel

A NEGATÍV KAMATLÁB-POLITIKA ALKALMAZÁSÁNAK EDDIGI TAPASZTALATAI

CZECZELI Vivien
PhD-hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem
Kutatási terület: monetáris politika
czeczelivivien@gmail.com

A krízist követő időszakot jellemző nulla közeli, illetve historikusan alacsony kamatlábak már önmagukban is egy újszerű feltételrendszert teremtettek meg. A jegybanki inflációs célokkal összhangban a defláció veszélyének elhárításáért folytatott küzdelem ugyanakkor továbbra is prioritást élvezett. A költekezés tartósan alacsony szintje, így a gyenge aggregált kereslet a hitelezés ösztönzésének szükségességére hívták fel a figyelmet. E folyamatok eredményeképpen egyes központi bankok átlépték a kamatláb eddig alsó korlátjának vélt határát, vagyis negatív tartományba csökkentették a kamatlábat.
A problémakör jelentőségét igazolja, hogy a hagyományos közgazdasági elméletek többnyire általánosan elutasították a negatív nominális kamatlábak gyakorlati alkalmazásának lehetőségét. Ám az utóbbi években bebizonyosodott, hogy a kamatok nullás alsó korlátja valójában átléphető. Az elméleti szinten megfogalmazott veszélyek a valóságban meglehetősen visszafogott hatásokkal bírnak. Az euróövezet, Dánia, Svájc, Svédország és Japán példája azt igazolja, hogy a negatív kamatlábak nem eredményeznek végtelen pénzkeresletet. A bankok profitabilitását érintő negatív hatások valójában mérsékeltek maradtak. A monetáris politika transzmissziós mechanizmusa nem tér el jelentősen a normál körülmények között megfigyelhetőtől.
A kockázatok, a bankrendszer szintjén megnyilvánuló esetleges negatív hatások, illetve a pénzügyi instabilitás veszélye azonban továbbra is fennáll. Aggodalmakat vet fel továbbá, hogy a negatív kamatok alkalmazása egyúttal azt is jelenti, hogy a központi bankok szűkebb körű monetáris politikai eszközökkel rendelkeznek, mely korlátozza őket, hogy az esetlegesen felmerülő pénzügyi, vagy gazdasági zavarok ellen megfelelően védekezni tudjanak. A kamatok negatív tartományba való csökkentése idővel szintén korlátokba ütközhet. Mindez arra enged következtetni, hogy a monetáris politikai intézkedések mellett kiemelt hangsúlyt kellene a strukturális reformok elindítására, illetve a megfelelő fiskális politikai irányvonal meghatározására fektetni. A felmerülő kihívásokat csak ezek együttesen képesek megfelelően kezelni. A tanulmány célja a problémakör komplex keretbe történő foglalása az elméleti és gyakorlati példák figyelembevételével.

Kulcsszavak: monetáris politika, negatív kamatláb-politika, pénzügyi kockázatok

ALTERNATÍV VÍZTISZTÍTÁSI ÉS NEHÉZFÉM ELTÁVOLÍTÁSI MÓDSZER KOCKÁZATMENEDZSMENTI ÉRTÉKELÉSE

CZIKKELY Márton
tanársegéd, PhD-jelölt
Szent István Egyetem Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar, Regionális Gazdaságtani és Vidékfejlesztési Intézet
Szent István Egyetem, Gazdálkodás és Szervezéstudományok Doktori Iskola
Kutatási terület: vízgazdálkodás, biológiai ciklusok, körkörös gazdaságtan
czikkely.marton@gtk.szie.hu

A szennyvizek nehézfém tartalma fontos tényező, mind ökológiai, mind humán egészségkockázati szempontból. A tisztított szennyvízben, a befogadóba vezetés előtt bármennyire is szennyezettségi határérték alatti a nehézfémek koncentrációja, a környezetben, felszíni vizekben lévő terhelések - pl. fém-komplex vegyületek - következtében ezek feldúsulhatnak. A tisztított szennyvíz és a befogadó (felszíni vízfolyás) nehézfém tartalma összeadódik, átlépve a szennyezettségi határértékeket. Emiatt olyan tisztítási (eltávolítási) technika kidolgozása volt a célom, amivel a nehézfém tartalmat annyira le lehet csökkenteni, hogy a befogadóba vezetést követően már nehezen tud határérték feletti koncentrációt mutatni. A felszíni vizek szennyezettségi határértékeit és azok alkalmazását a 10/2010. (VIII. 18.) VM rendelet szabályozza. A törvény kimondja, hogy milyen nehézfém koncentrációk megengedettek a felszíni vizekben, és milyen koncentrációtól (B szennyezettségi határértéktől) minősül az adott nehézfém terhelés szennyezésnek. Igazodva az EU Víz Keretirányelvhez, törekedni kell a felszíni vizek jó ökológiai és környezetminőségi állapotának megtartására. Az általam kifejlesztett nehézfém eltávolítási technikának is meg kell felelnie annak a követelménynek, ami a felszíni vizek nehézfém terhelésére és a nehézfémek humán egészségügyi kockázatára vonatkozik. Általánosan elfogadott eredmény, ha egy új technológia a szennyezőanyagok koncentrációját a jogszabályilag meghatározott (B – szennyezettségi) határértékek alá tudja csökkenteni, ezzel elérve a kármentesítési célállapot határértéket. Ugyanakkor fontos kiemelni, hogy a szennyvíztisztítási technikák között egyfajta versengés zajlik abban a tekintetben, hogy melyik technika tudja a lehető legmagasabb elérhető hatásfokot produkálni. Ebből a szempontból, az eredményeimmel bemutatott, majd az analitikai méréseimmel igazolt hatásfokok (97-99%) kimagaslónak tekinthetők. Vagyis a módszeremmel nem csupán a célállapot határértéket sikerül elérni, hanem minimális koncentrációra lehet csökkenteni a szennyvíztisztító telepre beérkező szennyvizek nehézfém koncentrációját.
Ami a kutatásom során kifejlesztett nehézfém eltávolítási (adszorpciós) módszer kockázati szempontú értékelését illeti, fontosnak tartom megjegyezni, hogy a kockázat értékelése szorosan összefügg a technika hatásfokával, mert minél jobb hatásfokkal működik egy technika, annál jobb tisztítási eredményt lehet elérni, és annál kisebb lesz a szennyezőanyagok környezeti és humán egészségügyi kockázata.

Kulcsszavak: szennyvíztisztítás, kockázatmenedzsment, technológia-fejlesztés

INEQUALITY AND GROWTH – THE ROLE OF THE WELFARE STATE

Imola CSÓKA
PhD-Student
Budapesti Corvinus Egyetem, Statisztika Tanszék
Kutatási terület: Oktatás-gazdaságtan, munkaerőpiac, egyenlőtlenségek
imola.csoka@stud.uni-corvinus.hu

In this study I examine the different kinds of inequalities, their effect on growth and their relationship with and within the welfare state. Welfare state is a broad concept, hence throughout this essay I define it as the protection and promotion of the economic and social well-being of citizens, where economic well-being can be measured by per capita income and growth, and social well-being means overall equality in the society. Welfare state can be measured by its outcomes (development, equality) or by its size (social expenditures). In the first part, I conclude the most recent literature on the economic effects of inequality, and afterwards I examine the interrelations between various indicators of inequality, development and the welfare state.
Over the last couple of decades inequalities of income and wealth have risen or remained stubbornly high in the developed world, as the rising inequality is an inherent consequence of capitalism. Government monetary transfers supposed to address this problem but failed to solve it adequately. It is time to look for new tools and investigate the roles of benefits in kind, rather than cash. Through state provides services – such as education and health care – governments can provide equal opportunities for the members of the society, which helps to eliminate the harmful types of inequality, enhancing economic growth and development. My paper has been inspired by János Kornai's note on Piketty's book, in which he emphasizes that inequality is a multidimensional phenomenon, therefore not only the distribution of wealth and income, but other dimensions are worth examining as well. Inequalities can also occur in accessing market and state provided goods and services, in ways of discrimination, and in distribution of access to knowledge and information. From the above dimensions, my essay highlights the services provided by the welfare state promoting the equality of opportunity (health care, education and social mobility), and their role in economic development.

Keywords: inequalities, economic development

A RUGALMAS FOGLALKOZTATÁS IRÁNTI FOGADÓKÉSZSÉG A MAGYAR KKV-K KÖRÉBEN

ESSŐSY Ákos
PhD-Student
Széchenyi István University, Doctoral School for Regional Economic Sciences
akos.essosy@mapi.hu;

Ma csak azok maradnak talpon, akik képesek a változásra, rugalmasan alakítják a cégstruktúrát, folyamataikat. A motivált, csúcsteljesítményre törő cég alapja a szervezeti innováció. Ma Magyarország a mérsékelt innovátor országok közé tartozik Európában. Az új helyzetekhez alkalmazkodó szervezet, amelyik az új megoldásokat rugalmasan beépíti a mindennapi működésébe, tud csak igazán versenyképes maradni. Magyarország kormánya az Európai Unióval kötött Partnerségi Megállapodásban célul tűzte ki a vállalkozások alkalmazkodóképességének fejlesztését, segítését, a rugalmas és családbarát munkahelyi gyakorlatok és szolgáltatások elterjesztését, valamint a kisgyermeket nevelő nők foglalkoztatását. Jelen tanulmány célja egy magyar példán keresztül bemutatni, hogy a rugalmas foglalkoztatásra milyen fogadókészség van Magyarországon a kis és középvállalkozások körében. Vizsgálat tárgyát képezi, hogy a rugalmas foglalkoztatás növeli e a gazdasági alkalmazkodóképességet és versenyképességet a munkaerő hatékonyságán és megtartásán keresztül. Mindezt azzal a céllal teszi, hogy felhívja a magyarországi KKV-k vezetőinek figyelmét a foglalkoztatás bővítésének lehetőségeire.

A magyar kormány az Európai Unióval kötött Partnerségi Megállapodásban (Magyarország Partnerségi Megállapodása, 2014) - a tárgyalt stratégia pontjaival összhangban - célul tűzte ki a vállalkozások alkalmazkodóképességének fejlesztését, segítését, a rugalmas és családbarát munkahelyi gyakorlatok és szolgáltatások elterjesztését, valamint a kisgyermeket nevelő nők foglalkoztatását. Feltételezésünk szerint több olyan csoport is van a munkaerőpiacon, amely valamilyen oknál fogva nem tud, vagy nem akar hagyományos foglalkoztatási formában elhelyezkedni kisgyermek nevelése, idős hozzátartozó gondozása, vagy oktatásban való részvétel miatt. E potenciál kihasználása érdekében a fejlesztési elképzelés célja a vállalati munkaszervezési kultúra javítása, a rugalmas munkaszervezési formák elterjesztése, valamint a munka és a magánélet összehangolása.

Kulcsszavak: rugalmas foglakoztatás, gazdasági versenyképesség, kis és középvállalkozások, partnerségi megállapodás, Magyarország

THE EFFICIENCY OF STATE FUNDED SUBSIDIES ON CORPORATE PERFORMANCE

FAIN Máté
PhD-Student
Corvinus University of Budapest, Department of Finance
Research area: corporate valuation, corporate finance, impact assessment of subsidies
matefain@gmail.com

According to economic literature market failures (see e.g. Arrow, 1962; Stiglitz, 1988) are the key motives of public interventions to influence the behaviour of market participants. These state interventions include public funded subsidies to businesses to increase their economic performance and hence mainly focus on capacity-building projects, R&D investments and employment.
In Hungary the importance of public subsidies to increase the performance of companies is beyond doubt. Referring to Eurostat's data published in 2017 between 2000 and 2015 among the 28 member states of the European Union Hungary had the second largest public subsidies to GDP ratio (after Malta); the annual average was 1.21 percentages.
The role of public subsidies paid to enterprises is generally of great interest; therefore it is worth analysing the effects in more details. The relevant literature provides a number of theoretical and empirical findings and conclusions on subsidies (see, e.g., Bergström, 2000; Alonso-Borrego et al., 2012; Lerner, 1999; Tzelepis and Skuras 2004 and 2006; Cheol Cin-Jun Kim-Vonortas, 2017). However, it is also true that the results often contradict each other and are not straightforward.
The key variables (dependent variables) used by the analyses are mostly sales growth rate, changes in profitability-productivity, or employment growth. Some of the studies found that subsidies had positive effects on performance, while the others found neutral or even negative effects. The methodology applied is based on regression models that also take into account the typical biases caused by the nature of the issue (e.g. the eligibility or even the application of an enterprise for a given subsidy is not random).
The structure of this research study is organised as follows: after introduction several forms of subsidies will be presented, then the statistical data supporting the significance of subsidies (in Hungary) will be briefly described. Following the practical background, short literature review on the effects of state subsidies will be introduced. The goal is to summarize the main conditions-assumptions of the studies (database used, methodology applied) and present conclusions and findings. After literature review the empirical research carried out will be presented in more details. The paper concludes with a summary.

Keywords: entrepreneurship, development, financing, state and EU funds, empirical research

A SZERZŐDÉSTÍPUSOKKAL TÖRTÉNŐ ELLÁTÁSILÁNC KOORDINÁCIÓS LEHETŐSÉGEK ÁTTEKINTÉSE

FALUDI Tamás
PhD-hallgató
Miskolci Egyetem, Gazdaságtudományi Kar, Vezetéstudományi Intézet
szvft@uni-miskolc.hu

Az ellátásilánc hagyományos értelemben már nem is igazán definiálható, hiszen manapság már nem is láncról, sokkal inkább ellátási hálózatokról beszélhetünk. Ez azt jelenti, hogy ezek a partnerkapcsolatok kibővültek, megnövekedett azon vállalatok száma, melyeknek szükséges együttműködni. Több együttműködő partner összehangolása pedig sokkal nehezebb feladat. Ez lehet az oka annak, hogy manapság az ellátásilánc menedzsment kérdésköre napirendre került a logisztikusok, illetve a gazdaságtudományi kutatók számára. Legfontosabb feladata, hogy a tagok igényeinek kielégítése mellett természetesen a végső fogyasztó igényeit is kielégítse, viszont szükséges ehhez az, hogy minél kisebb költséggel minél nagyobb hatásfokkal működjenek a vállalatok. Ha a vállalatok egyenként jól működnek, akkor képesek lehetnek együtt is az egész lánc vagy hálózat összprofitját is maximalizálni.
Az utóbbi időben számos publikáció foglalkozik azzal a kérdéssel, hogy hogyan lehetne a tagok együttműködését precízebben összehangolni.
A tanulmány célja összefoglalni az ellátásilánc koordinációval kapcsolatos szakirodalmi kutatásokat és eredményeket, összegezni az alapfogalmakat, eszközöket, célokat és alapvető jellemzőket.
A cikk választ ad arra a kérdésre, hogy miért lett az utóbbi években fontos az ellátásilánc koordinációja, milyen eszközök állnak a rendelkezésre a tagok együttműködése hatékonyságának fokozására. Nemzetközileg elfogadott, neves kutatók foglalkoznak és vizsgálják azt a feltevést, hogy az ellátásilánc tagjai közötti koordinációt a leghatékonyabban különböző szerződéstípusokkal lehet megoldani, mint például a nagykereskedelmi árszabás, az árbevétel megosztási szerződés, vagy különféle mennyiségi kedvezményekre jogosító szerződések. Egyes szakcikkek a különböző szerződések kombinálásával is foglalkoznak, így kiküszöbölve – vagy legalább minimalizálva - az adott szerződéstípusok hátrányait, más szerzők a már meglévő modelleket próbálják tökéletesíteni. A cikk a szekunder és gyakorlati eredmények felhasználásával bemutat egy lehetséges keretmodellt arra vonatkozóan, hogy különböző iparági, illetve együttműködési sajátosságok figyelembevételével mely szerződéstípusok és milyen korlátok mellett ajánlottak az ellátásilánc tagjai közötti koordináció megvalósítására.

Kulcsszavak: ellátásilánc koordináció, szerződéstípusok, ellátásilánc-menedzsment

PORTFÓLIÓ ÉRTÉKELÉS ALACSONY KAMAT- ÉS GAZDASÁGI NÖVEKEDÉSI KÖRNYEZETBEN

GEISZ András
hallgató
Pécsi Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Kar
Kutatási terület: Pénzügy
geisz.andras@gmail.com

Előzmények
Az Amerikai Egyesült Államokból induló, 2007-2009 közötti gazdasági világválság hatására a világ fejlett jegybankjai célja a gazdaság élénkítésére, reálberuházások ösztönzésére a monetáris lazítás eszközeit használták, ami alacsony kamatok mellett nem hozta meg várt eredményeit (OECD, 2015). Ezzel párhuzamban az amerikai tőkepiacot a válság alatti, illetve az azt követő időszakban fundamentális bizonytalanság övezte, ami befektetői hozamvadászathoz és rövidlátósághoz vezetett, melynek eredményeként az eredményüket inkább osztalékfizetésre és részvény-visszavásárlásra fordító vállalatok értékpapírjai jobban teljesítettek tőkebefektetésre költő társaiknál (OECD, 2015).
Módszerek
A tulajdonosi érték maximalizálása, a befektetői rövidlátóság és tőkepiaci egyensúlyi elméletek legfontosabb irodalmának összegyűjtése után az alapfeltevés tesztelése, mely szerint az amerikai tőkepiacon cash flow-juk magas hányadát osztalékfizetésre, illetve részvény-visszavásárlásra kötő vállalatok értékpapírjaiból összeállított portfólióval piaci hozamot meghaladó eredményt lehetett elérni. OEDC (2015) alapján CAPEX/(CAPEX+osztalékfizetés+részvény-visszavásárlás) mutatószám használatával visszavásárlást és tőkebefektetést preferáló vállalatok értékpapírjaiból álló portfólió összeállítása, teljesítményük mérése a legkisebb négyzetek módszerével (OLS), illetve annak korlátozottsága esetében momentumok módszerével, a 2007 és 2017 közötti időszakban. A becslőfüggvény magyarázó változói Mark M. Carhart négytényezős piaci egyensúlyi modelljének faktorai.
A fent említett mutatószám alapján kiválasztásra került a S&P 500 cégeinek alsó és felső kvartilise, ebből két, tízcéges portfólió került kialakításra, piaci kapitalizáció alapján. A portfólió évente újraválasztásra, valamint újrasúlyozásra került.
Eredmények
A becslőfüggvények futtatása után megtörténhet a két portfólió teljesítményének vizsgálata, összehasonlítása, ezáltal a feltételezett befektetési stratégia értékelése.
Következtetések
A kapott eredmények függvényében befektetési politika sikerének megállapítása után megtörténhet az alapfeltevés igazolása vagy elvetése. Az eredmények hasznosíthatók lehetnek a befektetési stratégiaalkotás területe mellett a monetáris politikai döntéshozók, illetve vállalatvezetők számára is. A végleges tanulmány 2018. április 23-ra készül el.

Kulcsszavak: Gazdaságtan, pénzügy, tőkepiac, portfólió értékelés

AZ IPAR 4.0 PARADIGMA ADAPTÁCIÓJÁNAK LEHETŐSÉGEI ÉS KORLÁTAI A VÁLLALATOK SZEMSZÖGÉBŐL

GYIMESI Áron
PhD-hallgató
Széchenyi István Egyetem Regionális- és Gazdaságtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: Regionális tudományok; Az Ipar 4.0 és a versenyképesség megváltozott dimenziói
gyimesi.aron@yahoo.com

Miközben az Ipar 4.0-át a szakirodalom technológiai szempontból demokratikus, alulról szerveződő, vagyis könnyen elkezdhető gyártás- és üzletfejlesztési iránynak, paradigmának tekinti, a valóságban a vállalati adaptációk sikerét koncepcionális és praktikus problémák egyaránt veszélyeztetik. A tanulmányban azon deficiteket keresem, amelyek magyarázattal szolgálnak a fenti ellentmondásra, illetve olyan menedzsment módszerekre teszek javaslatot, amelyek alkalmazása az átalakulás sikeres első lépéseinek az ígéretét hordozzák.
Az Ipar 4.0 vízió, – beleértve a vállalat digitalizációját, az okos termékek piacra vitelét, az ökoszisztémák életre hívását, vagy a vállalatok hálózatba szerveződését – a gazdaság, a termelés átalakítását, magasabb szintre emelését, a hozzáadott érték újra definiálását ígéri. Ezzel szemben a vállalatvezetők meghatározó aránya pusztán költségcsökkentési lehetőségként azonosítja az Ipar 4.0-át. Ez a vélekedés stratégiai célnak bizonyosan elégtelen és jelentősen alul reprezentálja a paradigma valódi lehetőségeit, ellehetetleníti annak kibontakozását. Késlelteti továbbá a szükséges, jelentős mértékű befektetések megvalósulását, ami végeredményben versenyhátrányt eredményez mind mikró, mind makró nézőpontból.
Azt tapasztaljuk, hogy ma még a deficitek negatív hatásait nehezen kompenzálják (legalábbis rövidtávon) a realizálható előnyök. Olyan korlátokkal kell szembenéznie a vállalatok vezetőinek, amelyekre – ma még – nincs standard válasz, könnyű, vagy biztonságos megoldás. A humán képzettség problémái, az adatfelhasználás potenciálja, az ökoszisztémák hiánya, a platformok kiforratlansága, a standardok kidolgozatlansága, az új üzleti modellek megvalósíthatóságának elégtelensége, a kormányzati (támogatási) programok kis hatékonysága mind-mind megálljt parancsolhat az Ipar 4.0 adaptációs projekteknek. Vállalati mérettől és regionális lokációtól függetlenül.
Megállapíthatjuk azonban, hogy a „kezdd kicsiben” elv ebben az esetben is alkalmazható. Úgy vélem, a vállalatok nézőpontjából le kell egyszerűsíteni az Ipar 4.0 koncepciót. Testreszabva azt, egyedileg azonosítva a két-három legfontosabb elméleti építőkockát, megfogalmazva a vállalati célt, azonosítva a rendelkezésre álló eszközöket, a megfelelő fókusz fenntartásával kell megtenni az első lépéseket – minden deficit és költségérzékenység dacára. A tanulmányban, erre a fókuszálási logikára teszek, egyfajta keretrendszerként javaslatot. A hosszútávú adaptációra és az előnyök kihasználására pedig a rendelkezésünkre áll az elkövetkező 15-20 év, aminek során megtörténik majd – remélhetőleg az EU és a helyi vállalkozások nézőpontjából kedvező versenypozíció elérésével – az Ipar 4.0 által katalizált gazdasági és társadalmi átalakulás.

Kulcsszavak: Ipar 4.0, adaptáció, keretrendszer, üzleti modell, „kezdd kicsiben”

A MAGYARORSZÁGI SZÁLLODÁK VIZSGÁLATA A DOLGOZÓKKAL VALÓ FELELŐS BÁNÁSMÓD TEKINTETÉBEN

HAJMÁSY Gyöngyi
PhD-hallgató
Pannon Egyetem, Gazdálkodás- és Szervezéstudományok Doktori Iskola
hajmasy.gyongyi@gtk.uni-pannon.hu

A turizmus az 1950es évek óta a világ egyik legdinamikusabban növekvő ágazata, melyen belül kiemelkedő szerepet játszik a szállodaipar folyamatos fejlődése. Ugyanakkor a szállodaipar – csakúgy, mint a turizmus általában – erőteljes hatást gyakorol a természeti, a társadalmi és a gazdasági környezetre. Ezt felismerve az 1990-es években látott napvilágot a „hármas eredménykritérium" (triple bottom line, TBL) koncepciója, mely szerint a vállalatoknak nem csupán a pénzügyi vagy gazdasági eredményességre kell törekedniük, hanem a társadalmi és a környezeti hatásokra is hasonlóan nagy hangsúlyt kell fektetniük. Az elméletnek köszönhetően az utóbbi évtizedekben a társadalmi felelősségvállalás (corporate social responsibility, röviden CSR) rendkívül fontos és aktuális kérdéssé vált a menedzsment szakirodalom területén és az üzleti gyakorlatban egyaránt.
A szállodaipar esetén főként nemzetközi viszonylatban találkozhatunk jó gyakorlatokkal, amelyek elsősorban a környezetvédelmi aspektusra fókuszálnak. A CSR belső dimenziója, vagyis az alkalmazottak jóval kevesebb figyelmet kapnak, pedig a dolgozók megbecsülése és képzése a vállalati társadalmi felelősségvállalás egyik fontos eleme. Mindemellett az emberi tényezőnek kulcsfontosságú szerepe van a szolgáltatást nyújtó vállalatok, így a szállodák esetében is, ahol a minőségi szolgáltatásnyújtás legfőbb szereplője a szolgáltatást nyújtó személyzet.
Kutatásom során a magyarországi négy- és ötcsillagos szállodákat vizsgáltam, annak tükrében, hogy mekkora hangsúlyt fektetnek a dolgozókkal való felelős bánásmódra.
A magyarországi négy- és ötcsillagos szállodák vezetőinek véleményét vizsgáló kérdőíves felmérés alapján elmondható, hogy mind a kiválasztás, mind pedig a mindennapos munkavégzés során igyekeznek felelős bánásmódban részesíteni a szállodai dolgozókat. A válaszadók többsége fontosnak tartja, hogy diszkriminációmentes és tisztességes munkakörnyezetet biztosítson alkalmazottai számára és méltányos jövedelemben részesítse munkavállalóit. A munkaerő kiválasztásánál szintén fontosnak tartják az egyenlő bánásmódot, valamint szakmai gyakorlati helyek biztosításával igyekeznek teljessé tenni a dolgozói létszámot.

Kulcsszavak: társadalmi felelősségvállalás, CSR, szállodaipar, turizmus

A PSM ÉS A MUNKAHELYI ELÉGEDETTSÉG KAPCSOLATÁNAK A VIZSGÁLATA EGY ÖNKORMÁNYZAT ESETÉBEN

HOLLÓSY-VADÁSZ Gábor
PhD-hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem Közigazgatás-tudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: Közszolgálati emberi erőforrás menedzsment
hvadaszg@gmail.com

A 80-as években a pszichológia számos területe (pl. munkapszichológia) vizsgálta a motivációt. A Public Service Motivation (PSM; Közszolgálati Motiváció) egy pszichológiai eredetű interdiszciplináris elmélet, mely a 90-es években jelent meg a közigazgatás-tudományban. A PSM egy belső motivátor, mely arra ösztönzi a közszolgálatban dolgozókat, hogy motiváltan és magas szakmai színvonalon végezzék el a munkájukat. Az elmélet az USA-ban jött létre, illetve több európai országban alkalmazzák és vizsgálták. pl. Belgium. A PSM egy egyéni hajlamnak tekinthető, ami meghatározza miként is reagál az egyén a közszolgálati szervezeteknél működő motivátorokra. A motivátorok arra utalnak, hogy a kompenzáció során az egyéneknek pszichológiai értelemben, milyen elvárásaik, igényeik vannak. A PSM összesen négy faktorból áll össze melyek: 1) Közpolitikai döntéshozatal iránti érdeklődés. 2) Közérdek iránti elköteleződés. 3) Együttérzés. 4) Önfeláldozás. A szakirodalom alapján a magyar közszolgálatban korábban nem vizsgálták empirikus módszerekkel a PSM működését, illetve meglétét. A kutatásban a PSM és a munkahelyi elégedettség közötti kapcsolatot vizsgáltam. A kutatásba egy budapesti kerület polgármesteri hivatalának a dolgozói vettek részt, akik kérdőíveket töltöttek ki. A kérdőív az alábbi részekből állt össze: 1) demográfiai kérdőv. 2) PSM kérdőív. A PSM kérdőív egy korábbi angol nyelvű kérdőív magyarra fordított változata (Crombach Alfa 0,780). 3) munkahelyi elégedettséget mérő kérdőív. 4) az utolsó részben a felmondási elégedetlenséggel (Resigned satisfaction) kapcsolatos attitűdöket vizsgáltam meg. (A felmondási elégedetlenség egy olyan egyéni érzet, mely akkor jelentkezik, amikor az egyén azt érzi, hogy a jelenlegi munkahelye akadályozza személyes céljainak a megvalósulásában.) Mivel a felmondási elégedettség (Crombach Alfa 0,297) megbízhatósága alacsonynak bizonyult, ezért ezt a további statisztikai elemzésbe nem vontam be. A korábbi külföldi kutatási eredmények alapján a vizsgálatban 2 hipotézist fogalmaztam meg: H(1) szerint pozitív kapcsolat van a PSM és a munkahelyi elégedettség között. H(2) szerint kapcsolat van a PSM és a felmondási elégedettség között. Ezek közül csak az elsőt sikerült bebizonyítani. Az eredmények alapján szignifikáns, közepesen erős korreláció van a PSM második, harmadik és negyedik faktorra, illetve a munkahelyi elégedettség között. A regresszió elemzés eredményeként a PSM faktorok ($R^2 = 0{,}417$; $p<0{,}001$) a munkahelyi elégedettség 41%-t meg tudják magyarázni. Az eredményekből az alábbi következtetések vonhatók le: 1) egy magyar közszolgálati szerv esetében sikerült igazolni, hogy a PSM jelentősen tudja módosítani a munkahelyi elégedettséget. 2) az előbbiekre tekintettel a magyar közszolgálatba olyan munkavállalókat érdemes felvenni, akik elkötelezettek a közérdek iránt, illetve motiváltak arra, hogy másokat szolgáljanak, mivel hosszútávon ők lesznek elégedettek a közszolgálati munkahelyükkel. 3) Az eredmények alátámasztják a korábbi külföldi kutatásokat. 4) A Jó Állam koncepció egyik fontos pontja, hogy a közszolgálatban motivált személyek dolgozzanak. A PSM mind elméletileg, mind gyakorlatilag jól illeszthető a Jó Állam koncepcióhoz, illetve ennek az érvényessége empirikusan is bizonyítható.

Kulcsszavak: Közszolgálati motiváció (PSM), PSM faktorok, munkahelyi elégedettség, korreláció, motivátor.

JÁTÉKELMÉLETI ALKALMAZÁSOK HÁLÓZATOS PIACOK ESETÉBEN

ILYÉS Márton
PhD-hallgató
Budapesti Corvinus Egyetem
Kutatási terület: Tehetséggondozás, Hálózatos piacok elemzése
ilyes.marton@gmail.com

A piacelemzésben egyre kiterjedtebb a piacok hálózatokként való vizsgálata. Minden olyan piac tekinthető hálózatnak, amelyen az egyes piaci szereplők teljesítményei között komplementaritás áll fent vagy a fogyasztók között hálózati hatás lép fel. A hálózati hatás azt jelenti, hogy a fogyasztók hasznossága függ attól, hogy mások fogyasztják-e ugyanazt a terméket. Így már nem csak a klasszikus hálózatos iparágak (ahol egy fizikai hálózat köti össze a piaci szereplőket, mint a távközlés, villamos energia ipar, vagy a közlekedés) hanem akár a médiapiacok, megosztás alapú piacok (sharing economy) de akár bármilyen vertikálisan nem integrált ellátási láncok által kiszolgált piacok is elemezhetők hálózatokként.
A hálózatos piacok egyik fontos részterülete a többoldalú piacoké; ezesetben egy platform szolgáltatásait elkülönült fogyasztói csoportok veszik igénybe egyszerre, és ezen elkülönült fogyasztói csoportok között lép fel a hálózati hatás. A többoldalú piacokon a szokványoshoz képest jóval bonyolultabb az optimális árazási struktúra alkalmazása, mert a határköltségeken és az árrugalmasságokon kívül a fogyasztói csoportok közötti oda-vissza hatásokkal is számolni kell.
A hálózatok játékelméleti elemzésekor azt modellezzük, hogy a hálózat egyes döntéshozói úgy hoznak döntést, hogy kifizetéseik nem csak a saját, hanem a többiek döntéseitől is függnek. Az egymással való viszony alapján többféle játékelméleti modellt mutat be a szakirodalom. Az egyik esetében az adott döntéshozónak akkor érdemes egy akciót megvalósítania, ha a szomszédos döntéshozók egy bizonyos aránya is ugyanazt fogja tenni, míg a másik alapmodell esetében (kiegészítő játék) épp ellenkezőleg, a többiektől való különbözés jelent hasznosságot.
A tanulmány bemutatja, hogyan lehet alkalmazni ezeket a játékelméleti modelleket valós gazdasági szituációkra; például egy többtermékes médiavállalat, hogyan tud bevezetni egy új terméket ideiglenes árukapcsolással. Hogyan lehet játékelméletileg modellezni a számhordozás bevezetésének egyes nem várt, szolgáltatóváltást nehezítő hatásait.

Kulcsszavak: hálózatos piacok, játékelmélet, többoldalú piacok, megosztás alapú piacok

TEHETSÉGGONDOZÁSI KONCEPCIÓ A GAZDASÁGI FELSŐOKTATÁSBAN – A CORVINUS EGYETEM PÉLDÁJA

ILYÉS Márton
PhD-hallgató
Budapesti Corvinus Egyetem
Kutatási terület: Tehetséggondozás, Hálózatos piacok elemzése
ilyes.marton@gmail.com

A tehetség a pedagógiaelmélet és gyakorlat fontos fogalma. Magyarországon is nagy hagyománya van a tehetségek kiválasztásának, gondozásának. A BCE komplex nagyegyetemként több pályára is képez embereket, így a tehetségkoncepciónak is több célja van:

- A szélesebb értelemben vett társadalomtudós utánpótlásképzés
- Hazai üzleti élet döntéshozó és döntéselőkészítő szerepeit betöltő emberek képzése
- Nagy szervezetek – államigazgatási és civil szférában egyaránt – működtetőinek, illetve ezen szervezetek működését megalapozó kutatói-elemzői szektor utánpótlásának képzése

A vonatkozó szakirodalom több tucat (talán több száz) elemet, jellemzőt társított a tehetség fogalmának definiálásához. Önmagában ez a definíciós tarkaság jelzi, hogy a tehetség nehezen meghatározható fogalom, függ a társadalmi kontextustól, a vizsgált korosztálytól, a szakterülettől (nyilván másként definiálható egy adott sportágban, vagy a különböző tudományterületekben) és értékválasztástól.

Ebből a nagyon gazdag definíciós tárházból nyolc olyan elemeket emelünk ki, amik kapcsolódnak a BCE specialitásaihoz, céljaihoz, pedagógiai programjához, vallott és követett értékeihez. A dolgozat tehát azonosítja azokat a tehetségkomponenseket, amik következnek a közgazdaságtani és gazdálkodástudományi szakterületből illetve az ezzel kapcsolatos munkaerőpiaci elvárásokból. Ilyen kifejezetten a szakterülethez és az adott munkaerőpiaci elvárásokhoz kapcsolódó tehetségkomponensek:

- Vezetői készségek, vállalkozói szemléletmód,
- Társadalomismeret és felelősség,
- Morális - etikai dilemmák felvállalása,

A dolgozat elemezi a Budapesti Corvinus Egyetem piaci helyzetét a tehetségekért folyó versenyben. Bemutatja a Corvinus egyetem jelenlegi gyakorlatát, feltárja a hiányosságokat és fejlesztési javaslatokat, konkrét tehetségprogramokat fogalmaz meg. Végül a Tanulmány javaslatokat fogalmaz meg a tehetségprogramok külső kommunikációjára, hogyan használhatja ezek eredményeit az Egyetem a tehetséges középiskolás diákok hazai felsőoktatásba (és természetesen különösen a Corvinusra) történő csábításához.

Kulcsszavak: tehetséggondozás, közgazdasági képzés, vállalkozóképzés, felsőoktatási piac

RÖVID ELLÁTÁSI LÁNCCAL KAPCSOLATOS TÁMOGATÁSI LEHETŐSÉGEK A HAZAI LEADER PROGRAMBAN (2014-2020)

INZSÖL Renáta
PhD-hallgató
Soproni Egyetem Lámfalussy Sándor Közgazdaságtudományi Kar, Széchenyi István Doktori Iskola
Kutatási terület: Rövid ellátási lánc, közvetlen értékesítés gazdasági összefüggései
inzsolr@gmail.com

2017 november-decemberében hosszas előkészítő munkát követően a magyarországi LEADER Helyi Akciócsoportok megjelentették első körös felhívásaikat a 2014-2020-as programozási időszakra vonatkozóan. A Helyi Fejlesztési Stratégiák az alulról jövő kezdeményezések térségi szintű gyűjteményei. Elemzésükkel a tanulmány igyekszik számba venni az innovatív, akár szélesebb együttműködésen alapuló, kizárólag a rövid ellátási lánccal összefüggő fejlesztési elképzeléseket. A szerző célja megvizsgálni a hazai Helyi Fejlesztési Stratégiákat és az ezeken alapuló LEADER felhívásokat abból a szemszögből, hogy milyen lehetőségeket kínálnak a rövid ellátási láncban résztvevő hazai szereplők fejlesztéseinek. A stratégiák elemzésén túl kérdőíves felmérés is a tanulmány részét képzi. A kérdőívvel és a HFS-ek vizsgálatával, továbbá statisztikai adatok elemzésével a tanulmány arra keresi a választ, hogy az eltérő adottságokkal rendelkező térségek milyen módokon igyekeznek segíteni a helyi termelők munkáját. A vizsgálat alapján elmondható, hogy a 2018. február 22-ig megjelent 429 helyi felhívás 26,8 %-ára rövid ellátási lánc szereplők nyújthatnak be pályázatot. Tartalmukat tekintve a felhívások elsősorban kisléptékű eszközbeszerzésre, bemutató gazdaságok fejlesztésére, innovatív térségi együttműködésekre, vásárlói szemléletformálásra, marketingre irányulnak. A helyi termelők és az akciócsoportok nagy része szoros, a pályázatokon túlmutató kapcsolatot ápol egymással. A tanulmány bemutat néhány jó gyakorlatot, melyek a helyi termékekre alapozott térségi, sőt akár térségek közötti gazdaságfejlesztést helyezik előtérbe. A kutatás kiterjed arra is, hogy mik azok az általánosságban vett problémák, kritikus pontok, amelyek megjelennek a stratégiákban, hiszen ezek adhatnak támpontot a jövőbeni szakpolitikai döntésekhez.

Kulcsszavak: rövid ellátási lánc, LEADER, Helyi Fejlesztési Stratégia, együttműködés

HAZAI PÉLDÁK A VÁROSMARKETINGES MOBIL APPLIKÁCIÓK ALKALMAZÁSÁRA

IVÁNYI Tamás
PhD-hallgató
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Menedzsment és Vállalkozásgazdaságtan Tanszék
Kutatási terület: Online fogyasztói tartalmak megjelenése és hatása a turizmusban
ivanyi@mvt.bme.hu

Számos hazai város rendelkezik olyan okostelefonra fejlesztett applikációval, amellyel a turisták és a helyi lakosok igényeit egyaránt próbálják kielégíteni. A termék a városmarketing és a desztináció-marketing különböző területeire épít: rövidebb vagy hosszabb távú tartózkodást szeretnék kényelmesebbé tenni, gyorsabb és személyre szabottabb információkat szeretnének nyújtani, valamint az offline megszerzett élmény online térbe való átültetését szeretnék támogatni a fogyasztók számára. A tanulmány bemutatja a szerző által készített olyan korábbi kvantitatív kutatási eredmények összevetését az aktuális helyzetképpel, melyek a jelenleg elérhető applikációk funkcióit, erősségeit és gyengeségei, valamint a fejlesztési lehetőségeket tárja fel. Továbbá kvalitatív fókuszcsoportos beszélgetések eredményei kerülnek elemezésre , amelyek az applikációk hiányainak, problémáinak a feltárását segítik, illetve rávilágítanak az applikációk besorolására a korábbi kutatásokban kijelölt klaszterek számára ajánlott termékek fejlesztési irányainak megfelelően.
A vizsgálat során bemutatásra kerülnek a legfontosabb funkció-csoportok, valamint a hozzájuk tartozó fogyasztói klaszterek. A korábbi kutatásokban három fő funkció-csoport és három klaszter került beazonosításra: tisztán ügyintézési igényekkel rendelkező csoport, tisztán turisztikai igényekkel rendelkező csoport, általános információkat kereső csoport. A tanulmány célja a jelenleg elérhető applikációk besorolása a kijelölt klaszterekbe is, amelyek mint fogyasztói igényként értelmezhetők.
A tanulmány feltárja a hazai mobilapplikációk – eddigi – sikertelenségének okait is, mely egyrészt azzal magyarázható, hogy a fogyasztói igényekre nem megfelelő a kínálat, a beazonosított klaszterekhez a jelenleg elérhető alkalmazásokat nem lehet hozzákapcsolni. Másrészt elmondható, hogy a jelenlegi termékek nem rendelkeznek megkülönböztető előnnyel, így az általánosságban is elterjedt „helyettesítő termékek” azok, amelyek uralják a városmarketing és a desztináció-marketing piacát, annak ellenére, hogy ezen termékek eredeti és fő célja nem a város- illetve desztináció-marketing megvalósítása.

Kulcsszavak: applikáció, desztináció-marketing, funkciófejlesztés, okostelefon, városmarketing

Köszönetnyilvánítás: „ Emberi Erőforrások Minisztériuma Az Emberi Erőforrások Minisztériuma ÚNKP-17-3-I. kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának támogatásával készült.”

RISK ASSESSMENT IN AUDITING

Vivien JAKKEL
PhD-Student
University of Miskolc Faculty of Economics Institute of Finance and Accounting
stjakkel@uni-miskolc.hu

Due to my research area, in my article I focus on the quality monitoring system risks of auditor activity and the quantitative risk assessment approaches as the significance of risk analysis increased sharply in the past few decades. In territorial and executive points of view, risk analysis and risk assessment have unique characteristics, which is demonstrated by the fact that the auditor does his work in uncertain circumstances and uncertainty figures can occur by quality monitoring. It comes from practice and searches for adequate and also efficient solutions for everyday problems here moreover new theories are also born as a result of this practice. Writing this article, I have made a research of auditing risk which shows a different side of auditing activity-a brand new side of the word risk-different from the word's commonsense interpretation. Auditor must obtain assurance that the examined financial reports do not contain significant, false items-which is one of the most important steps in auditor's work-to decrease risk the lowest possible. During his work, the auditor measures the reports to the given set of rules or regulations and provides measurements on the basis of it. It can occur-while examining the reports-that the auditor's measured values differ from values of the report when the fact of trustworthiness must be examined as the situation of the auditor can be further complicated by the fact that the items' 'real' values are not known. In case of risk analysis, it is also a problem that the measured values of only the accountant making the report and the auditor are compared. Though different values can have significant risks as the basic criterion of reports are to give trustworthy and real picture.

Keywords: risk assessment, auditing, quality monitoring, risk, probability

TARTALÉKKÉPZÉS MODELLEZÉSE AZ ÚJ IFRS 9 NEMZETKÖZI SZÁMVITELI STANDARDOK SZERINT

KÁDÁR Csaba
PhD-hallgató
Budapesti Corvinus Egyetem Gazdálkodástani Doktori Iskola
Kutatási terület: Pénzintézeti tartalékképzés prudenciális és számviteli vizsgálata
csaba.kadar@gmail.com

A hazai jogrend szerint a pénzügyi intézmények többségének a 2018. évtől kezdve már a Nemzetközi számviteli standardok (IFRS) alapján kell pénzügyi beszámolót készítenie. Az IFRS-ekre való átállással párhuzamosan a hitelek után megképzett értékvesztések tekintetében is jelentős változás következik be, mivel a pénzügyi instrumentumok értékelésével foglalkozó új IFRS 9 standard is ekkortól kerül alkalmazásra. A tanulmányban azt vizsgálom egy kockázati szempontból homogénnek tekinthető hipotetikus hitelportfolió modellezésén keresztül, hogy a korábbi IAS 39-es pénzügyi instrumentumok értékelésével foglalkozó standardhoz viszonyítva hogyan változik az értékvesztés-képzés módszertana és eredménye. Az elemzést két fő dimenzió, a tartalékképzés időbelisége és mértéke mentén végzem el. Erre vonatkozóan a standardokban lévő módszertani különbségek alapján több hipotézist fogalmazok meg, melyhez figyelembe veszem a módszertan változását előidéző okokat, például a 2008. évi gazdasági világválság hatásait is. Az elemzés során feltárom, hogy a vizsgált dimenziók hogyan kapcsolódnak az új standard által beépített, gazdasági ciklusokat is figyelembe vevő értékvesztés-számítási módszerhez. Ezen belül rámutatok arra, hogy a gazdasági ciklusok változásán keresztül milyen külső sokkhatások érik az értékvesztés-képzést és ez milyen becslési bizonytalanságot eredményez a tartalékképzésre vonatkozóan. A tanulmány során kitérek a bázeli prudenciális, tőkeszabályozással kapcsolatos kölcsönhatásokra is.

Kulcsszavak: Tartalékképzés, Pénzintézetek, Modellezés, IFRS 9, Gazdasági ciklus

CROWDFUNDING AND TAX ISSUES

KARDOS Adrienn
PhD-Student
University of Pecs, Doctoral School of Geopolitics
Renewable energy, EU energy politics
palanek.adrienn@gmail.com

KUPA Krisztina
PhD-Student
Széchenyi István University, Doctoral School in Management, Transdisciplinarity Major
Taxation of global companies and SME's, taxation politics
krisztina.kupa@gmail.com

Crowdfunding is a new financial phenomenon, a new method to raise funds for SME's, start-ups and other projects where it is difficult to receive classical bank loan. The purpose of crowdfunding is to collect relatively small amount of money directly from individual investors in order to fund one or more tranche of a specific project. The investors are connected directly to the project owner throughout an online platform. Each of the three parties (investor, platform, project owner) may have to pay taxes depending on the type of the crowdfunding (donation based, reward based, investment based, lending based) provided.
The crowdfunding market is growing extremely fast worldwide. According to The World Bank, the global crowdfunding market is expected to reach a total of 90 billion dollars by 2020. During 2014 in the EU 2,3 billion euro raised successfully for different projects, which could increase to 4,2 billion euro in 2015 estimated by the Commission. Considering the novelty of the financing methods, the taxation applicable to the parties involved may hinder the spread of such an innovative financing. Thus, it shall also be analysed whether the current system is suitable, and if not, what regulatory changes may be recommended to suit the needs of both the parties involved and yet providing proportional tax revenue to the state budget as well. As nowadays some crowdfunding platforms have appeared in Hungary as well, a research about the current and/or the desired taxation of crowdfunding projects in Hungary is essential, with special regards to VAT, corporate taxes, transfer taxes and local taxes.
This research focuses on identifying the main taxation obstacles of such financing option on the Hungarian market and discussing the regulatory tax issues at the parties involved and the possible governmental actions shaping the potential of crowdfunding in Hungary.

Keywords: crowdfunding, donation, taxation

A GAMIFIKÁCIÓ DEFINÍCIÓI ÉS ILLESZKEDÉSE A MEGATRENDEK KÖZÉ

KARIKA Máté András
PhD-hallgató
Pécsi Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Kar Gazdálkodástani Doktori Iskola
Kutatási terület: gamifikáció
karika.mate@ktk.pte.hu

A gamifikáció 2010 körüli elterjedése óta aktuális témaként szolgál az üzleti életben, és egyre növekvő figyelmet kap a tudományos területen egyaránt. A szakemberek hosszú ideig értetlenül álltak a számítógépes és online játékok töretlen népszerűségéhez. Ezek a játékok a generációk öregedésével egyre nagyobb rétegben érintik az aktív munkavállalók körét, és az általuk nyújtott motiváló hatás átültetése az üzleti életbe igazán csábítóan hat.
Azonban egy éven belül a kezdeti gyors növekedés lassulni látszott, és egyre nagyobb hangot kaptak a kritikusok, akik szerint a gamifikáció egyik alapköve, a Point-Badge-Leaderborad rendszer mégsem váltja ki ugyanazt a hosszútávú motiváló hatást, mint a számítógépes játékok. Tanulmányom során egyrészt megvizsgálom a gamifikáció definícióit, melyek segítségével mélyebben megérthetjük a kritikusok álláspontját, a rendszer főbb buktatóit, és útmutatást kaphatunk egy ténylegesen hatékony gamifikált rendszer kiépítéséhez. A vizsgálat során összehasonlítom az általánosan elterjedt definícióját a szolgáltatásmarketing alapú meghatározásával. A két különböző szemléletmód segítségével a gamifikált rendszereket is ketté tudjuk osztani. Az egyik oldalon a teljesítményorientált jól mérhető és másolható keretrendszert felállító alkalmazások állnak, a másik oldalon a játékélményt biztosító laza rendszerek, melyek a kísérletezésen alapulnak, ez utóbbiakat nevezem „érett” gamifikációnak. A megatrendek hosszú évek alatt kifejlődő globális hatású trendek. Több egyéni kutató és kutatóintézet is igyekezett ilyen trendeket beazonosítani, és általánosságban hasonló eredményekre jutottak. A gamifikációt több kritikus is csak egy rövid jelenségnek tartja az üzleti életben. Tanulmányom során megvizsgálom, hogy a gamifikáció milyen mértékben illeszkedik a megállapított megatrendek közé, mert ez alapján egy pontosabb, biztosabb képet kapunk a rendszer jövőjéről.

Kulcsszavak: gamifikáció, megatrend, szolgáltatásmarketing, PBL rendszer.

AZ AFRIKAI REGIONÁLIS INTEGRÁCIÓK ÉS AZ EGYESÜLT ÁLLAMOK BILATERÁLIS KERESKEDELMÉT ALAKÍTÓ TÉNYEZŐK

KIS Katalin
PhD-hallgató
Pécsi Tudományegyetem Természettudományi Kar
Kutatási terület: Az afrikai regionális integrációk kereskedelempolitikai intézkedéseinek hatékonysága
katalink@gamma.ttk.pte.hu

A regionalizmus, az integrációs kezdeményezések már a 20. század elején megjelentek Afrikában. A jelen lévő nemzetközi intézmények és pánafrikai együttműködések mellett, számos regionális integráció létezik az afrikai kontinensen, amelyek működése már hosszú évekre visszanyúlik. Az együttműködések keretében mindig prioritásként kezelik a kereskedelem ösztönzését, lévén, nemcsak a gazdasági növekedéshez járulhat hozzá, de a szegénység csökkentésnek is az eszköze lehet. A regionális integrációk biztosította nagyobb piac és közös szerepvállalás pedig a kereskedelmi partnerekkel szembeni alkupozíciót javíthatja. Ennek ellenére a kontinensen számos tényező akadályozza a hatékony kereskedelmet, mint a politikai akart hiánya, az integrációk közötti átfedettség, a tagországok fejlettségbeli különbségei, a katonai konfliktusok gyakorisága, az ipar alacsony fejlettsége és az infrastruktúra hiányából adódó magas szállítási költségek.
E tényezők mellett számos tanulmány hangsúlyozza, hogy az elengedő hazai forrás hiányában Afrika erősen függ a kontinensen kívülről érkező forrásoktól, mint a segélyek, közvetlen tőkebefektetések és a hazautalások. Ezek a források a kereskedelem ösztönzésében is kiemelt szerepet játszhatnak. Ellentétben a hazautalások kisebb volatilitásával, a leghatékonyabb forrás jelentő közvetlen tőkebefektetéseket nyújtó országok, a recipiens ország gazdasági és intézményi struktúráját is figyelembe veszik a befektetések tervezésekor. Afrikában a legmagasabb a korrupció szintje, a politikai és civil szabadságjogok sok esetben erősen korlátozva vannak, és a humán fejlettség szintje is alacsony. Az afrikai regionális integrációk nagyon heterogén képet mutatnak a gazdasági és intézményi indikátorok terén is. A kontinens déli részén található integrációkban (SADC, SACU) lévő országok esetében a legkiterjedtebbek a szabadságjogok, legalacsonyabb a korrupció és a humán fejlettség is az afrikai átlag felett helyezkedik el, ahogy a belső kereskedelem arányában is kiemelkednek. Sőt az Egyesült Államok is kiemelt kereskedelmi partnerként tekint a Dél-afrikai Köztársaságra.
Integrációs szinten viszont az kontinens nyugati és középső részén lévő integrációk (CEMAC, ECCAS, ECOWAS) kereskedelmében tesz ki legnagyabb részarányt az Egyesült Államokba irányuló export. A 2000-ben aláírt AGOA megállapodás nélkülözhetetlen szerepet játszik az afrikai kereskedelmi kapcsolatokban, hiszen számos termék – főként mezőgazdasági termékek és nyersanyagok – esetében vámmentes bejutást biztosít az USA belső piacára. Ennek ellenére az USA a legnagyobb afrikai kereskedelmi partner szerepéből kiesett, lévén már Kína, India és Franciaország bonyolítja az Afrikával folytatott kereskedelem tetemes hányadát. A statisztikai vizsgálat rávilágított, hogy a piac nagysága, a jövedelmi helyzet, a beáramló források és a humán fejlettség erősen együttmozog az afrikai integrációk Egyesült Államokba irányuló exportjával. Ezzel szemben a demokratikus berendezkedés, a szabadságjogok hiánya és a korrupció szintje érdemben nem látszik a kereskedelem változásában.

Kulcsszavak: afrikai regionális integrációk, Egyesült Államok, kereskedelem

INVOLVEMENT OF MNES IN DIGITAL TRANSFORMATION

KISS Péter
PhD-Student
Department of Business Studies, Institute of Business Economics, Business School, Corvinus University of Budapest
Kutatási terület: Digital transformation at MNEs
peter.kiss2@uni-corvinus.hu

In the last decade digital transformation was a very popular phrase. The goal of a digital transformation program is the IT system renewal (or change) and/or the business process redesign. I am currently working as an IT engineer, and based on my previous experience my research field is the Telco and Finance sector. My main research question is that, how the telecommunication sectors have affected MNEs in these programs? I will give an overview about that: What are the main reasons of failure and what are the consequence of the failure?
At first I will give my own definition about digital business transformation, which is based on different business consulting corporations' definition. At the second I will give an overview about the telecommunication sector and the selected MNEs. A large number of MNEs have 15+ year old IT systems which are based on old, not effective and not supported IT technology. Nowadays the business and client expectation are higher, the world requires faster reaction from MNEs. In the second section I will present the Telco sector's MNEs involvement in digital transformation programs through a survey, which made by a telecommunication-software vendor. Based on the survey and other business consulting corporations research it can be concluded that a significant part of business transformations fails to deliver the desired outcomes. Which affects the business and the users in different ways: new product/service delay, operation cot increase, key IT staff leave (after a long unsuccessful transformation program), billing errors on customer side. In the third section based on interviews with experts and leaders from telecommunications and finance sector I will give an overview about a digital transformation program goals and efficiency. I will present an MNE specific definition for digital transformation, based on the experts and leaders opinion and experience.

Kulcsszavak: business consulting corporation, competitiveness, digital business transformation, digital leaders, MNE

DIGITAL TRANSFORMATION IN NOWADAYS

KISS Péter
PhD-Student
Department of Business Studies, Institute of Business Economics, Business School, Corvinus University of Budapest
Kutatási terület: Digital transformation at MNEs
peter.kiss2@uni-corvinus.hu

2016 was the year of Transformation, according to Gartner Senior Vice President. Why is it important to MNEs in different sectors? I am currently working as an IT engineer, and based on my previous experience my research field is the Telco and Finance sector. Since 2010 the replacement of old obsolete (legacy) IT systems has become increasingly popular at these MNEs. "Digital business transformation" is a popular phrase nowadays. My main research question is that, what it means for MNEs? Is it only an IT system renewal/change, or the business side should be involved? Who are the key business consulting corporations in the market? What is their definition for digital business transformation? In my paper I deal with these broad research questions. My research is the first step in the analysis of digital transformation programs at companies of the Central Transdanubian Region.
For a starting part I have selected a few consulting corporations for analysis, they are the key players in the market. Some of them have their own research department for digital transformation, or regular printed publication in which they have made an interview with digital leaders.
At first, I will give an overview about the different definitions from the selected consulting corporations about digital transformation, and I will give my own definition. In this first section I will present the relevance of my research topic, based on my own research in different databases. At the second section I will give an overview about the selected business consulting corporations through their historical milestones, organization structure, financial performance and characteristics of stock exchange listing. I will present their capabilities/services in digital transformation programs. I will give an overview about that, what kind of companies their clients are. The selected companies are from developed and developing countries. At the end this section I will present my next research questions and plans.

The publication was prepared within the Széchenyi 2020 program framework (EFOP-3.6.1-16-2016-00013) under the European Union project titled: „Institutional developments for intelligent specialization at the Székesfehérvár Campus of Corvinus University of Budapest".

Keywords: digitalization, digitization, digital business transformation, MNE, telecommunications sector

A BRIT AUTÓIPAR JÖVŐKÉPÉNEK NÉHÁNY ELEME

KONKA Boglárka
PhD-hallgató
Pannon Egyetem Gazdálkodás és Szervezéstudományok Doktori Iskola
Kutatási terület: nemzetközi gazdaságtan, Brexit, autóipar, jövőkutatás
konka.boglarka@gtk.uni-pannon.hu

A brit autóipar fénykora az 1930-as és az 1950-es évek közé tehető, amikor az Amerikai Egyesült Államok után a világ második legnagyobb gépkocsi előállítója az Egyesült Királyság volt. Az 1970-90-es években termelése jelentősen visszaesett és több ikonikus brit márka külföldi tulajdonba került (például a BMW felvásárolta a MINI-t, a Land Rovert pedig a BMW, Ford, majd Tata Group). A kormány támogatásával a brit autóipar a 2000-es években fejlődésnek indult, és fokozatosan tudta emelni termelését. 2016-ra már megelőzte Franciaországot, így Európa harmadik legnagyobb személygépjármű gyártója lett.
Kvantitatív prognózisokkal az előállított autók számának további stabil növekedése jelezhető előre az Egyesült Királyságban. Tanulmányomban logaritmikus trendvonalat használok a termelés előrejelzésének 2025-ig terjedő elkészítéséhez. Kvalitatív analízis segítségével feltárom azokat a tényezőket, amelyek befolyásolhatják az előállított autók számának folyamatos emelkedést az Egyesült Királyságban. A brit autóipar jövőbeli kihívásai közül elemzésem két témakörre koncentrál: a Brexit hatásaira és a technológiai újítások kérdéskörére.
Az Egyesült Királyság az Európai Unióból való kilépésének forgatókönyve ismeretlen. Az ezáltal keletkezett nagyfokú bizonytalanság elnapolhatja az autógyárak beruházásait, kapacitásbővítési terveit. A vámok bevezetése komoly veszteségeket okozhat az iparág számára. Az autógyárak és beszállítóik üzemei átszövik az európai integrációt és kihasználják az EU által biztosított lehetőségeket. Abban az uniós üzemükben tervezik, gyártják és szerelik össze az egyes alkatrészeket ahol ezek a műveletek a legköltséghatékonyabbak és olcsó, szakképzett munkaerő áll rendelkezésre. Vámok megjelenésével a személygépjárművek előállítási költségei, így maga az eladási áruk is jelentősen megemelkedhet. A költségek növekedésén kívül fontos tényező a szállítási idő megnövekedése a határon történő ellenőrzések, adminisztrációk miatt. Az üzemek között utazó alkatrészek késése megállíthatja a termelést, ami profitkiesést okozhat a profitorientált vállalatok számára. A külföldi tulajdonú autógyárak a személygépjármű termelés 85 százalékát adják az Egyesült Királyságban. Brexit után kérdéses, hogy ezek a márkák maradnak-e az országban, vagy termelésük optimalizálása miatt áthelyezik üzemüket egy uniós államba.
Technikai változások között fontos megemlíteni a robottechnika és a digitalizáció térnyerését, amelyek befolyásolhatják a termelési folyamatokat és az autóipar által foglalkoztatottak létszámát. Az Egyesült Királyságban folyamatosan előtérbe kerül az okos és automata gépjárművek fejlesztése, gyártása. Az ország célja a piacvezető pozíciót elérése.
A brit autóipar középtávú jövőképének kulcs elemének a Brexit megvalósulásának módját tekintem. Emellett kiemelem a tanulmányban az autóipar lehetséges fő fejlesztési irányait és a nemzetközi energiapiac, valamint a kereskedelem politikai környezet alakulását is.

Kulcsszavak: Egyesült Királyság, autóipar, Brexit, technológiai újítások.

AZ EURÓPAI UNIÓ FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉSI CÉLJAINAK (SDG) VIZSGÁLATA

KOZMA Dorottya Edina
PhD-hallgató
Pannon Egyetem, Gazdaságtudományi Kar, Gazdálkodás és Szervezéstudományok Doktori Iskola, Veszprém
Kutatási terület: A fenntartható fejlődés empirikus vizsgálata az Európai Unióban
kozmadorottyaedina@gmail.com

A fenntarthatóság, fenntartható fejlődés a 20. századtól kezdődően vált széles körben kutatott témává, amely annak köszönhető, hogy az emberiség egyre pusztítóbb, környezetkárosítóbb módon élte/éli mindennapjait. Ez a környezetpusztító életmód a népességnövekedés és ennek hatásaként a migrációs folyamatok erősödésével, valamint a klímaváltozás problémájának előtérbe kerülésével az egész világ számára és természetesen az Európai Uniónak is nagy és súlyosbodó problémát okoz. A folyamatok hatásaként elengedhetetlen megvizsgálni, hogy az Európai Uniónak milyen mértékig sikerült beépíteni állampolgárai életébe a fenntartható fejlődés céljait (EU SDG) és az ezekhez szerves módon kapcsolódó indikátorokat. A fenntartható fejlődési célok az AGENDA 2030 stratégia részét képezik, céljuk hogy megszüntessék a szegénységet és előmozdítsák a fenntartható fejlődést. A stratégia 17 fő célt és ezekhez kapcsolódóan 169 célkitűzést fogalmaz meg. A célokhoz társuló indikátorok kidolgozása 2017-ben történt meg, amely leváltotta az addig használatos EU SDIs (EU fenntartható fejlődési indikátorrendszert). Összességében 244 indikátort tartalmaznak a célok, amelyből az Európai Unió 144-et használ célkitűzései előrehaladásának mérésére.
Tanulmányomban a fenntartható fejlődést, fenntarthatóságot az EU SDG indikátorai alapján vizsgálom a 2014-es évre vonatkozóan. Legfontosabb célom az volt, főkomponens analízis segítségével leredukáljam az egyes célokhoz tartozó indikátorok számát, hogy az a legminimálisabb információveszteséggel járjon. Erre azért van szükség, mert a fenntartható fejlődésről rendkívül nehéz egy átfogóbb és egyszerűbben értelmezhető rendszert alkotni abban az esetben, ha magas az indikátorok száma. Az ezek alapján felállított hipotézisem a következő: *Főkomponens analízis segítségével az Európai Unió 17 fenntartható fejlődési célja (EU SDG) kevesebb mutatószámmal jellemezhető.* Az így kialakított főkomponensek meghatározzák azokat a jellemzőket, amelyek a fenntarthatóságot a leginkább alakítják, jellemzik és ezáltal jobban mérhetővé válnak.

Kulcsszavak: fenntartható fejlődés, Európai Unió, indikátorrendszer, SDG, főkomponens analízis

FELSŐOKTATÁSI KÖRKÉP VAGY KÓRKÉP? FELSŐOKTATÁS A SZÁMOK TÜKRÉBEN

KRAJCSIK Zsolt
PhD-hallgató
Miskolci Egyetem, Gazdaságtudományi Kar, Gazdaságelméleti és Módszertani Intézet
Kutatási terület: Felsőoktatás hatása a gazdasági növekedésre
getzsolt@uni-miskolc.hu

A különböző gazdasági növekedést magyarázó modellek folyamatos fejlődésen mentek keresztül az évszázadok során. A közgazdaságtudománnyal csaknem egyidős kutatási vonal hajnalán a tőkeorientált növekedési modellek voltak számottevőek, a XX. században egyre nagyobb hangsúlyt kapott a humán tőke, így az oktatás, és ezen belül a felsőoktatás gazdasági teljesítményre gyakorolt hatása.
Denison több, mint 20 évig tartó kutatása megállapította, hogy a bruttó nemzeti termék (GNP) növekedési ütemének éves átlaga több, mint 3% volt, melyhez a munka mennyiségének bővülése és a tőke hozzájárulása egyhatod-egyhatod mértékű volt. A fennmaradó részt az oktatással, a tudásbővüléssel, az innovációval magyarázták. Uzawa (1965) kutatása során rávilágított arra, hogy a gazdasági növekedés egyik tényezője a humán tőke. A XX. századi világgazdaságban lezajló folyamatok a korábbi közgazdasági modellek hibáira, alkalmazhatóságának korlátaira hívták fel a figyelmet. A humán tőke kutatás harmadik nagy hullámában megindult az emberi erőforrás minőségi ismérvek szerinti behatóbb vizsgálata. Lucas növekedéselmélete a tudás felhalmozására koncentrál újszerű modelljében, melyben a humán tőke allokációja is szerepet kapott. Azariadis-Drazen szerzőpáros kutatásainak eredménye szerint a humán tőkének egy bizonyos szintet el kell ahhoz érnie, hogy gazdasági növekedést indítson be. Esetünkben talán a legfontosabb Mingat és Tan 1996-ban, valamint Barro 2005-ben publikált kutatása, melyek szerint a felsőfokú oktatás a fejlett országok gazdasági teljesítményét segíti elő, addig a fejlődő országok esetében az alacsonyabb szintű oktatás eredményez expanziót. Hanushek és Wößmann (2007) kutatásai szintén alapvetésnek számítanak a témában, a kutatási kiadások nagyságán túlmenően azok minőségi felhasználását is vizsgálták.
A cikk célja, hogy nemzetközi szervezetek által gyűjtött statisztikai adatok révén bemutassa és értékelje Magyarország jelenlegi helyzetét a legfrissebb elérhető statisztikai adatok függvényében. Valamennyi kutatás a felsőoktatásban tanuló hallgatók számával, a felsőoktatási kiadások alakulásával, az iskolában töltött évek számával magyarázza a gazdasági teljesítmény és felsőoktatás kapcsolatát, azonban a számszerű adatok kevés minőségi tartalommal és jelentős torzító erővel bírnak, ezért célszerű lehet a nemzetközi összehasonlításba más – közvetett vagy közvetlen módon kapcsolódó – változók vizsgálata. Ilyen lehet például a diplomások aránya különböző korcsoportokban, a kutatás és fejlesztési kiadás a GDP vagy az állami költségvetés százalékában, valamint annak viselője szerint, a high-tech eszközök exportjának aránya, a doktorandusz hallgatók aránya, szabadalmi kérelmek száma, iskolában töltött évek száma, diákok képességei, vagy a friss diplomások tudományterületenkénti megoszlása.

Kulcsszavak: felsőoktatás, gazdasági teljesítmény, nemzetközi összehasonlítás, statisztikai elemzés, adatelemzés

FENNTARTHATÓ UTAZÁS: REÁLIS ELVÁRÁS VAGY LEHETETLEN KÜLDETÉS? MAGYARORSZÁGI UTAZÁSI IRODÁK KÍNÁLATÁNAK ELEMZÉSE

KRÉMER Viktória
PhD-hallgató
Pannon Egyetem Gazdálkodás és Szervezéstudományok Doktori Iskola
Kutatási terület: A vállalati társadalmi felelősségvállalás hatása a turisztikai fogyasztói magatartásra
kremer.viktoria@gtk.uni-pannon.hu

Napjainkban egyre nagyobb hangsúly van a fenntarthatóság valamint a társadalmi felelősségvállalás témakörén. Mind a vállalatok, mind a fogyasztók egyre tudatosabbá válnak ezen a téren, ami a kereslet és a kínálat átalakulásában is megnyilvánul. A fogyasztók számára ma már sok esetben fontos szempont az is vásárlási döntéseik során, hogy a terméket vagy szolgáltatást felelős forrásból szerezzék be vagy vegyék igénybe, valamint figyelmet fordítanak arra is, hogy saját maguk ne járuljanak hozzá a negatív hatások kialakulásához. Elsősorban a környezettudatos szempontok figyelembe vétele a jellemző ezekben az esetekben, de a fenntarthatóság három pillére közül a társadalmi fenntarthatóság is fontos szerepet játszik. A fogyasztói döntések között a turisztikai programokkal, utazással kapcsolatos döntések esetében is megnyilvánul ez a növekvő tudatosság, bár sok más szempont is szerepet játszik, akár háttérbe szorítva a fenntarthatóság elveit.
Jelen kutatás arra keresi a választ, hogy az egyre tudatosabbá váló fogyasztók milyen lehetőségekkel találják szembe magukat, amikor azzal a szándékkal kezdenek szervezett utat keresni, hogy fenntartható elemekből felépített csomagot válasszanak. A kutatás 2018 márciusa során zajlik magyarországi utazási irodák online megtalálható kínálatának vizsgálatával. A kutatás során összesítésre kerülnek a különféle csomagajánlatok, ezek közül pedig azok kerülnek kiemelésre, melyek egyértelműen fenntartható szolgáltatásként azonosíthatóak. A vizsgálat során választ kaphatunk arra, hogy a jelenlegi utazási kínálat milyen arányban tekinthető felelősnek, az utazási irodák mekkora hangsúlyt fektetnek a fenntartható csomagok összeállítására, a meglévő csomagok elsősorban mely célcsoportot célozzák meg és milyen módon segítik az utazási irodák kommunikációjukkal ezen csomagok fenntartható mivoltának hangsúlyozását.

Kulcsszavak: CSR, CnSR, fogyasztói társadalmi felelősségvállalás, fenntartható utazás, utazási irodák

A NŐI IGAZGATÓK ARÁNYÁNAK A VÁLTOZÁSÁNAK HATÁSA KELET-KÖZÉP-EURÓPAI VÁLLALATOK TŐZSDEI MEGÍTÉLÉSÉRE

LAKATOS Zsolt
PhD-hallgató
Budapesti Corvinus Egyetem, Általános és Kvantitatív Közgazdaságtan Doktori Iskola
Kutatási terület: Vállalatkormányzás (corporate) governance és a vállalati teljesítmény közötti kapcsolat vizsgálata
zsolt.lakatos@uni-corvinus.hu

Tanulmányomban hat kelet-közép-európai ország legnagyobb tőzsdei vállalatai esetében keresem arra a választ, vajon a női igazgatók arányának a növekedése hat-e a vállalat tőzsdei megítélésére. A tanulmány aktualitását az adja, hogy a corporate governance vagy magyarul a vállalatkormányzás fogalmával foglalkozó szakirodalom jelenleg a legérdekesebb témák között tartja számon annak kutatását, hogy a vállalati boardokban (igazgatóságokban) a nemek diverzifikáltsága gyakorol-e és ha igen milyen hatást a vállalati teljesítményre vagy a vállalatértékre.
A női vezetőkkel foglalkozó szakirodalom két érvet nevez meg, hogy miért kellene nőknek is részt venniük vállalatok igazgatóságaiban. Az egyik morális szempontból közelíti meg a témát, miszerint az az igazságos, ha munkahelyeken a nőknek és a férfiaknak minden szervezeti szinten lehetőségük van különböző pozíciók betöltésére. Ezt a társadalmi igazságosság szempontjából való megközelítésnek is lehet tekinteni. Egy másik megközelítés az üzleti megfontolás szempontjából közelíti meg a témát, vagyis a nők nagyobb részvétele a vállalatok felső vezetésében, az igazgatóságokban gazdaságilag is hasznos lehet. A meritokrácia elmélet és a speciális hozzájárulás elmélete is az üzleti logikán alapul. Vagyis a nők részarányának a növekedése csak azzal igazolható, ha ezzel növekszik a szervezet hatékonysága. A morális és üzleti megközelítés két dolgot optimalizálhat: a társadalmi jólétet és szervezeti hatékonyságot. Mivel a morális, illetve az üzleti megközelítés közötti vita jelenleg nem eldöntött, ezért a tanulmányban az üzleti megközelítésre fókuszálok.
Kelet-Közép-Európa pedig abból a szempontból lehet érdekes, hogy ezen országok az 1989-1990-et követő rendszerváltás előtt a Szovjetunió befolyási övezetébe tartoztak és így ezen országok és vállalataik más utat jártak be, mint a nyugat-európai vagy amerikai gazdaságok és vállalatok. A szocialista gazdaságok tervutasításos jellegűek voltak, valamint a marxista ideológiára épültek, amiben viszont a nemek közötti egyenlőségnek is nagy szerepet tulajdonítottak. Vagyis a gender elmélet ezen országokat már korábban elérte, mint a nyugat-európai országokat vagy az USA-t. A munkaerőpiacon nagyobb számban jelentek meg a nők, mint ezen nyugati országokban, sőt a vállalatvezetésekben is nagyobb arányban vettek részt. Így érdekes lehet azt megvizsgálni, hogy ezen országokban lehet-e hasonló összefüggéseket találni az igazgatóságok nemi diverzifikáltsága és a vállalati teljesítmény között, mint amilyen tanulmányok már számos országban születtek szerte a világon a legfejletteb gazdaságoktól kezdve, mint USA, Németország vagy a Skandináv országok, olyan kevésbé fejlett országokig, mint Pakisztán, Nigéria.

Kulcsszavak: corporate governance, női igazgatók, nemek diverzifikáltsága, tőzsdei megítélés

THE LIQUIDITY OF THE HUNGARIAN AND CZECH STOCK MARKETS – MAIN DRIVERS AND MOTIVATIONS OF GOING PUBLIC?

LANGÁR Bence
PhD-Student
University of Miskolc
Research area: The performance of the IPO market in the CEE region
langarbence@gmail.com

The intent of the study is to examine the major aspects and drivers of going public in the Czech Republic and in Hungary. In the last few years, the the Central Eastern European region (CEE) has become a focus region in Europe as regards of economic growth. Hungary and the Czech Republic as well as the other countries in the region have made the transition from communism to functioning democratic states and also the transition from socialist economies to market economies. After the financial crisis of 2007, following a long recovery period, the Central Eastern European stock markets have witnessed considerable rise not only in terms of trading volumes and stock prices but also in terms of the number of initial public offerings (IPOs). During recent years, the financing of corporate growth through IPO transactions has been brought back into the focus of many business owners and decision-makers as a viable strategic option. My aim is to firstly assess those key macroeconomic factors such as GDP growth, industrial production or real wage growth that have significant effect on the financing choice of enterprises via IPO.
I intend to analyze the main drivers and motivations behind going public by establishing an eventual relationship and correlation between those major macroeconomic ratios and the number of IPOs in the Czech Republic and in Hungary.
Following a general macroeconomic analysis, I aim to survey some recent IPOs on the Budapest and the Prague Stock Exchange in order to investigate the intuitions behind going public on a corporate level. In the course 2014-2017, there has been some major IPOs in Budapest as well as in Prague that allow to evaluate and identify those major financial corporate considerations that have been assessed before going public. Due to the lower liquidity of stock markets in the CEE region compared to Western Europe, I further aim to investigate whether the stock markets in Hungary and in the Czech Republic are able to absorb larger block of shares offered, therefore to be used for alternative exit strategies or mainly serve as of capital raising purposes.

Keywords: going public, IPO, stock markets, CEE region.

TURISZTIKAI SZOLGÁLTATÁSOK FOGYASZTÓI PREFERENCIÁI

LISKA Fanny
PhD-hallgató
Pannon Egyetem, Marketing Intézeti Tanszék
Kutatási terület: szolgáltatáspiaci igénybe vevői preferenciák, SDL a marketingben, co-creation alapú preferenciaszegmensek
liska.fanny@gtk.uni-pannon.hu

A hazai és nemzetközi marketingszakirodalom egyaránt behatóan foglalkozik a szolgáltatáspiaci igénybe vevői preferenciákkal. Összetett kérdés, hogy egy fogyasztó fejében mi zajlik a döntési folyamat során. Ennek részként vizsgálható, hogy az egyes szolgáltatás attribútumok értékelése közepette milyen stabil illetve inkonzisztens választások és konfliktusos preferenciák mentén születik meg a végső elhatározás. Ez a kérdéskör kerül górcső alá kutatásomban a turisztikai szolgáltatások választásának vonatkozásában. Tizenegy meghatározó szolgáltatás-attribútum egyenként három-három szintjét elkülönítve az igénybe vevői preferenciák feltárása a célom, valamint annak a vizsgálata, hogy a kevésbé markáns fontosságú attribútumok mentén, mikor és hány inkonzisztens döntést hoznak a választási folyamatban. Egy korábbi hasonló kutatás az első inkonzisztens döntésig vizsgálta a fogyasztók választását, amelyből jól kiviláglott a preferenciák instabilitása és annak meglepő mintázata, hogy sorozatos döntések elé állítva milyen hamar döntenek a fogyasztók saját magukat „cáfolva”. A jelenlegi vizsgálat nem áll meg az első ellentmondásos döntésnél. A fontosságukat tekintve középértékeket felvevő attribútumokat keverve a mintavételre használt program 35 kombinációban mutat választási opciókat, a válaszadónak mindegyik döntésen végig kell mennie, függetlenül az inkonzisztens választások számától. Az egymásnak ellentmondó választások billegő preferenciákra utalnak, amelyeknek a szolgáltatásmarketing területén kiemelkedő jelentőségük van; egyrészt szegmentálási másrészt pozícionálási megfontolások tekintetében. Megismerve a fogyasztók attribútum-értékelési mintáit, célom, hogy megvizsgáljam, elkülöníthetők-e ez alapján jellegzetes preferenciaszegmensek. A kérdés tehát: turisztikai szolgáltatások választásánál milyen billegő preferenciái vannak az igénybe vevőknek és kategorizálható-e a bizonytalanság az egyes alternatívák értékelésében? Az eredmények segítik a részpiacokon történő tudatosabb marketingstratégiai célzást.

Kulcsszavak: preferencia, turisztikai szolgáltatások, szolgáltatásmarketing, vásárlási döntés

Köszönetnyilvánítás: A kutatást az NKFIH az OTKA K 116040 számú alapkutatási pályázat alapján támogatja.

E-MOBILITY AND AUTONOMOUS DRIVING: ROLE OF TRUST WITHIN GLOBAL VALUE CHAINS

LŐRINCZ Noémi Szilvia
PhD-hallgató
Budapesti Corvinus Egyetem
Kutatási terület: Global value chains and its relation to the automotive industry in Hungary
noemi.lorincz@uni-corvinus.hu

Global value chains (GVCs) have strong influence on the structure of international trade. By connecting companies, employees and consumers, GVCs affect the GDP and employment of the involved countries and also the global economy ultimately.
Electric and autonomous vehicles are one of the hottest topics nowadays: according to the International Energy Agency (IEA), the global electric car stock will range between 9 and 20 million by 2020 and between 40 and 70 million by 2025. A recent study by the Boston Consulting Group from 2017 states that more than 12 million fully autonomous cars are expected to be sold yearly by 2035. With the gradual spreading of these alternative propulsion vehicles, not just the manufacturing sector and the infrastructure, but also insurance firms and IT companies will face new opportunities and challenges. As a result, the structure and characteristics of global value chains will be different in the next coming years. Also artificial intelligence (AI) will open new paths for innovation and development in the future. The currently available connected vehicle technologies present opportunities for new applications and services but they can also increase the risk in terms of data protection (e.g. cyber attacks).
Trust and mutual dependence take a long time to build up within global value chains. With the appearance of the new alternative propulsion vehicles, trust will play a more important role than before, since electric battery suppliers for electric vehicles and especially the software companies in case of the autonomous vehicles will have a higher responsibility as in case of the traditional internal combustion vehicles. Presumably there will be a shift within the chain governance and the structure of global value chains in the car industry will transform, where the value added part during the manufacturing process and the role of trust will be shifted to the software companies to some extent.

Kulcsszavak: global value chains, alternative propulsion vehicles, trust, innovation, value added

EYOF 2017 GYŐR TÁRSADALMI HATÁSAI – CÉLOK - AKCIÓK - HATÁSOK

MÁTÉ Tünde
tanársegéd, PhD-jelölt
Budapesti Corvinus Egyetem, Gazdálkodástudományi Kar, Széchenyi István Egyetem, Regionális- és Gazdaságtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: sportgazdaság, nemzetközi sportrendezvények
tunde.mate@uni-corvinus.hu

A nemzetközi sportrendezvények társadalmi hatása az, ahogyan a sportesemény a kollektív és egyéni értékrendeket, a viselkedésmintákat, a közösségi struktúrákat, az életmódot és az életminőséget megváltoztatja (Task 2013).
Az előadás azokra a kérdésekre keresi a választ, hogy hogyan vonhatók be, hogyan tehetők elkötelezetté a nemzetközi sportrendezvény iránt a szervező város lakosai? Továbbá, hogy a rendezvény után, az EYOF-hez kapcsolódó sportlétesítmény-fejlesztések hogyan érhetnek el társadalmi hatásokat? Hogyan növelhetik, növelik Győr Város sportgazdasági aktivitását és emellett hogyan válhatnak az egészséggazdaság meghatározó tényezőivé, melyek a legfőbb tapasztalatok?
1998-2002 között és 2010 óta a magyar állam kiemelt stratégiai ágazatként kezeli a sportot és ezen belül a nemzetközi sportrendezvényeket, amelyek kiemelt állami támogatásban részesülnek.
A szervező város, Győr esetében a stratégiai tervezés folyamán megfogalmazott cél, az volt, hogy megvalósuljon a lakosok széleskörű bevonása és elkötelezetté tétele az EYOF iránt, továbbá, erős kapcsolódások létrehozása a városfejlesztési célok (sportlétesítmények építése, városrehabilitáció) és az EYOF között.
Az infrastrukturális fejlesztések esetében a létesítmények nem az EYOF-re, hanem utóhasznosításra épülnek. Hasznosításuk célja, hogy közép- és hosszú távon a győri polgárok sportolási részvételét növeljék, és ezáltal az egészségmegőrzés célját szolgálják. A felépülő infrastruktúra kiemelten a szabadidősportot, a sport általi egészségmegőrzés és egészségfejlesztés létesítményigényét kívánja megoldani.
A témához kapcsolódó kvalitatív kutatás során szakmai interjúk és helyszíni megfigyelések eszközével azonosítom azokat a szervező város által megvalósított akciókat, amelyeket a városi lakosság minél szélesebb körű bevonása érdekében valósított meg. Az infrastrukturális beruházások esetében pedig a rendezvény utáni első tapasztalatok kerülnek felmérése, hogyan sikerült megvalósítani a létesítményekhez kapcsolódó célokat?

Kulcsszavak: nemzetközi sportrendezvények, társadalmi hatások, Győr

IMPROVEMENT OF AGRICULTURAL MANAGEMENT BASED ON IT

MEIRMANOVA Aigul
PhD-Student
University of Miskolc
Research area: Improvement of agricultural management on the basis (in the light) of new information technologies in Kazakhstan
aygulmeyr@mail.ru

In this article We determine some issues of the theory and methodology of agricultural production management, improvement of the management as a factor in improving efficiency of agricultural production and the essence of new information technologies, their role and place in the management of modern agriculture. The aim of the article is to show a methodology provisions and practical recommendations for improving the agriculture of the region on the basis of new information technologies(NIT), as well as the development of a practical toolkit based on them and leading, ultimately, to an increase in the economic effect in agricultural production.

- -study the theory and methodology of agricultural management production in the market economy, identify main problems and directions for the adoption of the best management solutions;
- analyze different approaches to solving multi-purpose tasks management of agricultural production;
- explore the essence, content and features of new information technologies as a modern means of effective management and making optimal decisions, and to justify the need for their development for the management of agricultural production;
- to develop techniques for the integrated application of NIT in the solution specific management tasks that arise in agriculture enterprise;

Regarding the issues of the theory and methodology of agricultural production management - formation of market mechanisms of the economy requires a different system management, more responsive to the economic situation, therefore it is the first necessary to determine the basic definitions of control theory, its methodology, to clarify the place and role of the information component market infrastructure.
The notion of management so far is ambiguous in science, while in modern management theory, especially regarding five approaches to management. In our work We will consider two approaches to management: a process approach that considers management in the form of a continuous series of interrelated management functions: planning, organization, motivation and control, and the approach from the point of view of the economic - mathematical methods, when the descriptive analysis is replaced models, symbols and quantitative values.

Kulcsszavak: agricultural management, information technologies, methodology.

A FOLYAMATFEJLESZTÉS SIKERESSÉGE DÖNTÉSMÓDSZERTANI MEGKÖZELÍTÉSBEN

METSZŐSY Gabriella
PhD-hallgató
Miskolci Egyetem, Gazdaságtudományi Kar
szvmg@uni-miskolc.hu

A cikk célja vizsgálni a nem termelő folyamatfejlesztések eredményességi sikertényezőit, rámutatni azon változókra, melyek esetében főként a döntéseken múlik a siker, mely által a döntési sajátosságok összekapcsolhatók a sikertényezőkkel.
A nem termelő folyamatfejlesztések szükségességének vizsgálata az elmúlt évtizedben kezdett hangsúlyosabbá válni a már régóta jelen lévő termelési folyamatok hatékonyságának növelését célzó szemléletek mellett. A folyamatfejlesztés elemi szintjén négy alapvető követelmény teljesülése szükséges: folyamatidők csökkentése, a kiszámíthatóság és konzisztencia növelése, duplikátumok és redundáns folyamatlépések eliminálása, valamint a minőségi követelmények teljesítése. Ezen a ponton a folyamatjavítások végrehajtásával kapcsolatos változatok bonyolultsága nyilvánvalóvá válik. Számos kritikus sikertényező játszik szerepet az optimális eredmények elérése felé történő elmozduláshoz. Ezek kiválasztása és priorizálása a különböző folyamatok, illetve szervezetek esetében eltérőek, azonban a legtöbb sikeres folyamatfejlesztési kezdeményezés során közös elemként jelenik meg a menedzsment elköteleződés, a munkavállalók bevonása a fejlesztésbe, világos célok és mérhető eredmények meghatározása, és így tovább. A nem termelő folyamatfejlesztések sikeres megvalósításához tehát szükséges elfogadni azt a tényt, hogy a fejlesztés legfontosabb eszköze maga az ember, mint a folyamatok racionalizálásának aktív résztvevője, valamint az általa hozott döntések.
Célom azonosítani a döntések megjelenési formáját és szintjét a sikertényezőkkel kapcsolatosan, ügyelve az egymást meghatározó változók esetleges jelenlétére is. Munkámban egyrészt szekunder forrásokra, korábbi jó gyakorlatok leírására támaszkodom, valamint saját primer kutatás során elvégzett elemzések eredményeire.
A cikkben kutatási eredményeim alapján javaslatokat fogalmazok meg a folyamatfejlesztési döntések hatékonyságának növelésére az alkalmazott döntéselméleti módszerek és vezetési sajátosságok figyelembevételével, segítve ezzel a folyamatfejlesztési módszerek és megközelítések alkalmazhatóságának javítását.

Kulcsszavak: vezetői döntéshozatal, folyamatfejlesztés, folyamat hatékonyság

IMPLICIT KORRELÁCIÓ A DEVIZAPIACON – EMPIRIKUS ALKALMAZÁS

MISIK Sándor
PhD-hallgató
Budapesti Corvinus Egyetem Gazdálkodástani Doktori Iskola
Kutatási terület: devizapiaci korreláció
smisik@mol.hu

A korreláció különlegesen fontos inputja többek között a pénzügyi befektetési-, és kockázatkezelési döntéseknek: a korreláció alapvető meghatározója egy adott portfolió kockázatának, azaz a várható volatilitás és/vagy V@R mértéket „helyes" korrelációs mátrix segítségével tudjuk jól becsülni. Amennyiben a portfolió kiterjed több devizapárra is – melyekben valamekkora pozíciót vettünk fel – a pontos korreláció becslésénél további kihívással szembesülünk: a devizapiaci ú.n. hármas determináltság miatt a különböző devizapárok közötti korrelációk lehetséges értékei szűkebb tartományban mozognak, mint általában a lehetséges korrelációs mátrixok. A hármas determináltság azt jelenti, hogy a három devizából képzett három devizapárból kettő szorzata vagy hányadosa minden pillanatban kiadja a harmadikat, azaz nincs lehetőség arbitrázsra. Például: $HUF/USD = \frac{HUF/EUR}{USD/EUR}$.
Az implicit korreláció az opciós árak alapján megfigyelhető implicit volatilitásból számítható piaci várakozás két devizaárfolyam korrelációja kapcsán:

$$\rho_{t,T} = \frac{\sigma_{1,t,T}^2 + \sigma_{2,t,T}^2 - \sigma_{3,t,T}^2}{2\sigma_{1,t,T}\sigma_{2,t,T}}$$

ahol ρ az első és a második devizaárfolyam loghozamának korrelációja, T az adott lejárat, σ_n az n-ik devizapár implicit volatilitása.
Az implicit korreláció használata biztosítja a devizapiacon alkalmazott korrelációs mátrixok validitását, azaz már csak azt a kérdést kell megvizsgálni, hogy az ily módon számolt értékek mennyire jól jelzik előre a későbbi korrelációt, azaz mennyire eredményeznek pontos becslést.
A tanulmány célja kettős: az implicit korreláció bemutatása - az algebrai és geometriai interpretációja, illetve az előrejelző- képességének tesztje a nemzetközi devizapiacon friss adatok alapján.
Az eddigi nemzetközi tanulmányok nem támasztották alá egyértelműen az implicit korreláció felsőbbrendűségét az idősor alapú előrejelzésekhez képest, de megerősítették annak hasznos információtartalmát a korreláció előrejelzése kapcsán. Egyes piacokon megfigyelhető továbbá az implicit mérték előrejelzési ciklikussága, mely visszavezethető az implicit volatilitás torzítására: volatilis időszakokban az idősor alapú mértékek teljesítenek jobban, míg alacsony volatilitás estén az implicit korreláció.

Kulcsszavak: korreláció, implicit volatilitás, devizapiac

A KRIPTOVALUTÁK AKTUÁLIS PIACI HELYZETE

MURÁNYI Klaudia
tudományos segédmunkatárs
Miskolci Egyetem, Gazdaságtudományi Kar, Pénzügyi és Számviteli Intézet
Kutatási terület: A hitelintézetek prudens működésének szabályozása
muranyi.klaudia90@gmail.com

A virtuális pénzek esetén fontos tényező a működési háttér, amelyhez a kriptográfia biztosít megoldást. A kriptográfia nem más, mint az információ titkos, az illetéktelen hozzáféréssel szemben biztonságos továbbításának elmélete és gyakorlata. A kriptovaluta egy digitális vagy virtuális pénzeszköz, amelynek titkosítása a kriptográfia módszertanával történik. A kriptográfia felhasználásából adódóan nehéz hamisítani, illetve nincs központi kibocsátó, ezáltal immunis az állami beavatkozásra, valamint a manipulálásra. A kriptovaluták előállítása elsősorban a bányászattal (angolul mining) lehetséges. A kriptovaluták piacán a Bitcoin rendelkezik a legnagyobb piaci kapitalizációval, melyet leginkább a magas árfolyama biztosít, tekintve, hogy a bányászás nehézsége magas, a kibányászott érmék darabszáma nem bővül olyan gyors ütemben. Habár a bitcoin népszerűsége töretlennek számít a virtuális fizetőeszközök világában, akadnak kihívói a piacon. Jelenleg három nagy kihívót neveznek meg a bitcoinnal foglalkozó portálok, a Bitcoin Cast-t, az ethert és a Litecoint. Az elmúlt időszakban a bitcoinok értéke növekvő tendenciát mutatott. 2009-ben, az induláskor az értéke még 0 volt, azonban ez az érték jelenleg 8500 $ környékén jár. Az értékének pozitív irányba történő alakulása összhangban van a bitcoin kínálatának folyamatos csökkenésével, tekintve, hogy a megszerezhető bitcoinok száma véges, illetve, hogy a kereslet iránta folyamatosan növekszik köszönhetően például az egyre több elfogadóhelynek. Előadásomban foglalkozni kívánok a kriptovaluta piac szereplőivel, a kriptovaluták megszerzésének lehetséges módszereivel, illetve a piacon szereplő legfontosabb kriptovaluták gazdasági elemzésével és tulajdonságaik összehasonlításával. Tekintve, hogy a piacon a bitcoin rendelkezik a legnagyobb ismeretséggel és befolyással, valamint az elmúlt időszakban is az árfolyama hektikusan alakul, így részletesen elemzem az árfolyamváltozás lehetséges okait. A gazdasági elemzés elengedhetetlen pontjaként foglalkozni kívánok a számviteli és adózási kérdésekkel egyaránt.

Kulcsszavak: kriptovaluta, kriptográfia, bitcoin, virtuális pénz

AZ EURÓPAI INTEGRÁCIÓ JÖVŐJE: A TÖBBSEBESSÉGES EURÓPA KONCEPCIÓ EREDETE ÉS POTENCIÁLIS ELŐNYEI ÉS HÁTRÁNYAI

PALICZ Alexandr Maxim
PhD-hallgató
Pécsi Tudományegyetem, Földtudományok Doktori Iskola doktorandusza
Kutatási terület: Az európai integráció fejlődésének jövője, az euróövezet szuverén adósságválsága, bankunió, fiskálispolitikai koordináció
alex_palicz@hotmail.com

2008-09-es globális pénzügyi válságot követően fellépő pénzügyi turbulenciák az eurózónában rendszerszintű szuverén adósságválságot okoztak. Míg az Amerikai Egyesült Államok gazdasága rövid visszaesés után gyorsan növekvő pályára állt, addig az eurózónában a valutaövezet felépítéséből eredő strukturális egyensúlytalanságok tovább súlyosbították a válságot. Az euróövezetet a monetáris politika központosítása mellett a fiskális politikák megfelelő mértékű harmonizációja nélkül hozták létre, ami jelentős makrogazdasági egyensúlytalanságok és pénzügyi stabilitási kockázatok felépüléséhez vezetett a válság előtti időszakban. A kialakult kockázatok materializálódása a válság után súlyos gazdasági és társadalmi veszteségeket okozott és felhívta a figyelmet az övezet sérülékenységére. Az európai szuverén adósságválság kezdete óta az európai vezetők számos kockázatcsökkentő intézkedést hoztak, ugyanakkor az euróövezet intézményrendszerének mélyreható megújítása még várat magára. Egyelőre az egyes lehetséges irányok feltérképezése és azok tagállami egyeztetése zajlik. A lehetséges megoldási javaslatok egyik kardinális és a közelmúltban megerősödni látszó eleme az úgynevezett többsebességes Európa koncepció. A javaslat értelmében az Európai Unió hivatalosan is feladná a tagállamok egyenlőségén és a konszenzusos döntéshozatalon alapuló felépítését és az integráció mélyítéséért elfogadná a tagállamok a különböző területeken való eltérő mértékű együttműködésén alapuló fejlődési modellt. Jelen tanulmány megvizsgálja a többsebességes Európa koncepció kialakulásának hátterét és eredetét, valamint azon okokat, amelyek a koncepció közelmúltbeli megerősödéséhez vezettek, hazai szempontból elemzi annak potenciális előnyeit és hátrányait, és azok alapján következtetést von le arról, hogy milyen hatással járhatna az irányzat megvalósulása.

Kulcsszavak: európai integráció, eurózóna, szuverén adósságválság, többsebességes Európa

NETNOGRAPHIC INVESTIGATION ON CONSUMER ATTITUDES TOWARD BEETROOT, A HEALTH-PROMOTING FUNCTIONAL FOOD

Ágnes PAPP-BATA, Zoltán SZAKÁLY
Institute of Marketing and Commerce, Faculty of Economics and Business, University of Debrecen

Background: Previous clinical studies revealed that nutrition plays a major role in the development of numerous common diseases, including cardiovascular disorders, diabetes, obesity, hypertension and certain malignant tumours, such as colorectal cancers. This situation poses serious challenges and at the same time promising market opportunities for the food industry. Food manufacturing companies are supposed to develop novel, so called functional foods, which in addition to their nutritional value, have a health protective function. Along with the market introduction of newly-developed food ingredients, recent research has brought the natural products of plant origin into the forefront. In the last decade, there has been a growing interest in the biological activity of red beetroot and its potential utility as a health-promoting and disease-preventing functional food. As an ideal source of nitrate, beetroot ingestion provides a natural means of increasing in vivo nitric oxide availability and has emerged as a potential strategy to prevent endothelial function and manage hypertension. Beetroot is also considered as a promising therapeutic option in a range of clinical disorders associated with oxidative stress and inflammation. Its other components, especially the betalain pigments, display potent antioxidant, anti-inflammatory and chemo-preventive activity, as well. The functional food market is constantly changing and, for the sake of efficiency, food companies need to monitor changes in consumer attitudes so that they can effectively communicate health information related to their products and meet customer expectations. Since the use of online communities (such as blogs, forums, newsgroups, social networking sites, image sharing communities etc.) is widespread nowadays, the internet is an extremely important source of information depicting consumer habits.
Methods: Netnography is the branch of ethnography (the scientific description of the customs of individual peoples and cultures) that analyses the free behaviour of individuals on the internet that uses online marketing research techniques to provide useful insights. The aim of our study was to identify and distinguish population groups on the blogs, forums and other communities organized on online platforms, based on their comments and attitudes related to their consumption of functional foods, focusing especially on beetroot products. We were looking for answers to the following questions: What is the motivational background of Hungarian beetroot consumers, and into which groups can they be classified based on their beetroot-related attitudes?
Results: Based on our results, motivational factors related to beetroot consumption can be grouped as follows: (a) culinary variation, (b) traditional/old family tradition and (c) health-conscious consumption. Faith and trust in information about health effects, family patterns and traditions play an important role in beetroot consumption. Depending on its beneficial health effects, consumers can be divided into four categories of trust: trustworthy, skeptical, uninteresting, and rejectioning.
Conclusions: In addition to research and development and innovation, consumer awareness and knowledge expansion play a prominent role in promoting the market success of beetroot foods. However, one of the major difficulties and challenges in online communities is the transmission of reliable, intelligible and credible information to skeptical and uninteresting consumers.
Acknowledgements: This work was supported by the EFOP-3.6.2-16-2017-00003 project.

Keywords: functional foods, beetroot, consumer attitudes, netnography

A NEMEK ESÉLYEGYENLŐSÉGÉNEK VIZSGÁLATA AZ ORSZÁGOK KULTURÁLIS ÉS GAZDASÁGI JELLEMZŐI ALAPJÁN

POGÁCSÁS Csilla
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem Ihrig Károly Gazdálkodás- és Szervezéstudományok Doktori Iskola

A „gender gap” témájában (magyarul a nemek között kialakult rés), egyre több kutatás jelenik meg mind a nemzetközi, mind a magyar szakirodalomban. A nemek közötti egyenlőség kérdése a mai világunkban egyre égetőbb problémává vált. Meglétét számos faktor befolyásolja, mint például a nők részvételi aránya a gazdaságban, oktatás elérhetősége mind a két nem számára, egészségügyi tényezők (nemek születési aránya, várható élettartam) és politika világának nyitottsága a nők felé. Véleményem szerint a nemek közötti esélyegyenlőségre olyan komponensek is hatást gyakorolnak, mint az országok gazdasági ereje, vallási berendezkedése, a különböző szektorokra költött összegek. Kutatásom általános célkitűzése, hogy összefüggéseket találjak az előbb említett tényezők és az úgynevezett „gender gap” között statisztikai módszerek segítségével. Hipotézisem szerint, az egyes faktorok között lesznek egyaránt pozitív és negatív kapcsolatok, amik rávilágítanak arra, hogy azokban az államokban, ahol jelentős rés van a nemek között, milyen területek erősítésével lehetne effektívebben és gyorsabban összezárni a gender gap-et. Az elemzés során nyilvános statisztikákra és szöveges adatokra egyaránt alapoztam, melyek mindegyike országokra lebontott adatok voltak. A vizsgálatom alapjául a Global Gender Gap Report 2016-os kiadása szolgált, ahol 144 ország lett besorolva a nemek esélyegyenlősége alapján, részletesen felépített indexmutatók szerint. Ezekhez az országokhoz rendeltem a saját kutatásom céljára összegyűjtött adathalmazom, amiket adatvizualizációt követően elemeztem. A dolgozatban kifejtettek alapján arra az eredményre jutottam, hogy míg az egyes nemzetek gazdagsága nem lehet egyedüli és jelentős hatást gyakorló az országokban jelen lévő gender gap nagyságában, az OECD tagság, a vallás, az oktatásba fektetett összeg sokkal szignifikánsabb befolyásoló tényezőnek bizonyult. Tehát az ország szegénysége, vagy gazdagsága nem lehet kizárólagos magyarázó ok a nemek közötti esélyegyenlőtlenségekre.

PÉNZÜGYI MAGATARTÁS VIZSGÁLATA ÉS A BANKOKBA VETETT BIZALOM

REISINGER Rita
PhD-hallgató
Pécsi Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Kar Gazdálkodástani Doktori Iskola
Kutatási terület: Bankügyleti szokások a lakossági szektor vizsgálatában
reisinger.rita@ktk.pte.hu

A mai modern világban nagyon fontos szerepet játszik a pénz. Élete során a legtöbb ember napi szintű kapcsolatba kerül vele. Már gyermekkorban megtapasztalhatjuk a pénz erejét, hiányának hatását, illetve bőségének hatalmát. Pénzügyi döntéseinkre számos tényező hat: gazdasági ismereteink, társadalmi kapcsolataink, személyiségünk, korábbi tapasztalataink, pénzügyi attitűdjeink. Az elmúlt évtizedek folyamatos technológiai innovációinak következményeként mára már rengeteg információ van jelen a piacon, mégis pont emiatt lehet sokszor nehéz a döntés. Ki kell szűrni, hogy melyik információ helyes, melyik helytelen, mik azok, amelyek elősegítik a döntéshozatalt, melyek azok, amelyek eltérítenek minket. A pénzügyi magatartás vizsgálata jelentős hangsúlyt kapott az elmúlt évtizedben, leginkább a 2008-as válság hozta előtérbe. Számos kutatás eredményei kimutatták, hogy Magyarországon a lakosság pénzügyi ismeretei hiányosak, gyenge a pénzügyi tudatosság, kevés a megtakarítás. Fontos kérdés, hogy mennyire nyitottak az emberek a pénzügyi ismereteik bővítésére, és ennek érdekében mit tesznek meg. Véleményem szerint a pénzügyi tudatosságra nevelést már gyermekkorban érdemes elkezdeni, ezáltal az adott személyt fiatal felnőttként már nem éri váratlanul és teljesen ismeretlenül egy-egy pénzügyi szituáció.
Tanulmányomban bemutatom a szakterület releváns kutatásainak eredményeit, ezután rátérek a saját vizsgálatomra. Felmérem a lakosság elégedettségét mind a saját pénzügyi helyzetével, mind a bankokkal szemben támasztott elvárásaik teljesülésével kapcsolatban. Emellett foglalkozom a banki felelősségvállalással is. A lakosságnak a bankokba vetett bizalma megrendült a devizahitelezési válságot követőn, ennek a kapcsolatnak a javítása megkérdőjelezhetetlen.

Kulcsszavak: pénzügyi magatartás, pénzügyi kultúra, banki felelősségvállalás, bizalom

SZENIOR VÁSÁRLÁSI SZOKÁSOK A BÚTORPIACON

RÉTFALVI Péter
PhD-hallgató
Soproni Egyetem Simonyi Károly Műszaki, Faanyagtudományi és Művészeti Kar, Cziráki József Faanyagtudomány és Technológiák Doktori Iskola
Kutatási terület: Szeniorok vásárlói magatartása a bútorpiacon és generációs marketingeszközök
retfalvipeter@gmail.com

A marketing világát a fejlődés, a kutatási eredmények és új marketing módszerek alkalmazása jellemzi. Mivel a fogyasztói környezet folyamatosan változik, a marketinggel foglalkozó szakemberek számára folyamatos kihívást jelent a kijelölt célcsoport meghatározása és minél pontosabb, részletesebb megismerése. A különböző magatartási formák, elkülöníthető vásárlói csoportok, szegmensek megértése első számú feladat a piacon tevékenykedő cégek számára.
További nehézséget okoznak a folyamatos demográfiai változások is, mely változásokat az üzleti élet meglehetősen alacsony intenzitással követ. A fejlett nyugati országokban az idősödő emberek száma évtizedek óta egyre nő, melyhez növekvő társadalmi szerepvállalásuk párosul. Kutatási eredmények bizonyítják a szenior korcsoport fogyasztási szokásainak vizsgálata alapján, hogy létszámuk növekedésével egyre nagyobb potenciált és vásárlóerőt képeznek a piacon. Amellett, hogy potenciális vásárlóerővé válnak, nem elhanyagolható az a tény se, hogy a magyar lakosság egészét tekintve ez a célcsoport rendelkezik a legnagyobb megtakarítással. Általános nézőpont szerint a szenior célcsoport fogyasztását az adott életciklusuk határozza meg, vagyis az adott milyen igényeket kíván meg.
Ezekből a tényekből következik, hogy a cégeknek hozzá kellene igazítaniuk működésük szinte minden részletét a gyorsan változó populációs realitásokhoz, és a siker vagy akár a „túlélés" reményében újra kellene fogalmazniuk termékfejlesztésüket, kommunikációs és marketing eszköztárukat úgy, hogy a szenior generáció, mint célcsoport központi szerepet kapjon benne.
Hasonló a helyzet a magyar bútoripari cégek esetében is. A magyar fa- és bútoripar jelenlegi gazdasági helyzete nem kifejezetten „virágzó". A fejlődést, a növekedést, és sok esetben a túlélést elősegítő eszközt az innováció jelentené, mind a termékfejlesztés, mind pedig a marketing tevékenység területén. Egy 2009-es felmérés szerint a fa- és bútoripari cégek és vállalkozások legtöbbször érzelmi okokra hallgatva, hoznak marketingdöntéseket, nem követnek egy tudatosan kifejlesztett marketingstratégiát. Szakértők véleménye szerint a faipari marketing más iparághoz képest gyerekcipőben jár. Legnagyobb oka a szakmán belüli pénzhiány, de a cégek, arra is rájöttek, hogy a marketing tevékenység nem megspórolható tevékenység. A cégek illetve a vállalkozások csak akkor válhatnak sikeressé, ha közelebb kerülnek a fogyasztók elvárásaihoz.
Marketing szempontból, tehát igen értékes célcsoportnak tekinthető a szenior fogyasztói csoport, mivel korábban már említettem, hogy az idősek száma a demográfiai adatok alapján folyamatos növekedést mutat. Továbbá jellemző, hogy családi szinten tapasztalataik alapján vásárlási döntésük meghatározó lehet, valamint fogyasztói mintázatuk potenciálisan illeszkedik a fenntartható fejlődés kívánalmaihoz, ebből fakadóan, a hazai minőségi fa – és bútoripari termékeket vásárolja, nem pedig a multinacionális cégek tömegtermelésre gyártott, több esetben nem fából készült termékeit.

Kulcsszavak: szenior, marketing, bútoripar, vásárlási szokások, demográfia.

A VEVŐI ELÉGEDETTSÉG ÉS A LOGISZTIKAI KISZOLGÁLÁS, MINT SZOLGÁLTATÁSI CSOMAG VIZSGÁLATA A BÚTORIPARI VÁLLALATOK KÖRÉBEN

RÉTFALVI Péter
PhD-hallgató
Soproni Egyetem Simonyi Károly Műszaki, Faanyagtudományi és Művészeti Kar, Cziráki József Faanyagtudomány és Technológiák Doktori Iskola
Kutatási terület: Szeniorok vásárlói magatartása a bútorpiacon és generációs marketingeszközök
retfalvipeter@gmail.com

A hazai bútoripari vállalatok fő jellemzője, hogy számos mikro-, kis- és középvállalkozás jellemzi, akik a multinacionális piacvezető vállalatok mellett nehezen jutnak jó piaci helyzetbe. Ennek ellenére a magyar bútorgyártás termékei jó minőségűek, formavilláguk nemzetközi szintű. A minőségi termékek gyártásához kapcsolódó exporttevékenység kiépítése jellemzi a hazai bútorpiacot, viszont a magas közterhek, a fizetőképes viszonteladói hálózat hiánya miatt a vállalkozások könnyen kiszorulhatnak éppen a hazai piacról.
Gyakori jelenség, hogy a bútoripari és kereskedelmi cégek csak késve veszik észre, hogy termékeik nincsenek összhangban a vásárlók megváltozott igényeivel. A cégek csak akkor tudják befolyásolni marketing programokkal a fogyasztók igényeit, ha megismerik a vásárlók szükségleteit, információgyűjtésük mechanizmusát, valamint tisztában vannak azzal, hogy hogyan értékelik a vásárlók a különböző alternatívákat.
Mint bevezető mondatomban említettem, hazánkban a KKV-k szerepe a bútoriparban meghatározó. Rendkívül fontos, hogy ezek a vállalatok ismerjék a vevői igényeket, elvárásokat, viselkedésformákat. A minél pontosabb és naprakészebb piaci információk begyűjtése és ezek értékelése, alkalmazása a vállalati menedzsment mindennapi munkájában és stratégiai tervezésében létfontosságú szerepet tölt be.
Fontos megismerni a bútorpiaci vállalatok teljesítménymérési gyakorlatát, és azt is, hogy a bútorpiaci cégek esetében, mekkora szerepet kap a kiszolgálási színvonal és a vevői elégedettség mérés értékelése, és hogy ezeket az eredményeket mennyire veszik figyelembe a vállalatok a logisztikai és értékesítési folyamat szervezésekor, a vállalati stratégiák kidolgozásakor. Korábbi vizsgálatok szerint, a hazai cégek legtöbbje a folyamatok utólagos ellenőrzését tartja hangsúlyosnak, nem pedig a döntések támogatását vagy az egyes folyamatok részértékelését. A vizsgálatok arra is rámutattak, hogy a kiszolgálási színvonal, és a vevői elégedettség mérése kisebb szerepet kap a vállalatok fontossági sorrendjében, ennek következtében el is marad a külföldi vállalatok gyakorlatától.
Fontos, hogy a cégek elemezzék piaci részesedésük növelése érdekében a jelenlegi értékesítési csatornáikat, logisztikai rendszerüket, valamint logisztikai rendszerük kiszolgálási színvonalát.

Kulcsszavak: bútoripar, vevő, kiszolgálás, elégedettség, mérés

HŐSZOLGÁLTATÓK KÖRNYEZETI ELEMZÉSE – GAZDASÁGI ÉS TÁRSADALMI HATÁSOK

SÜVEGES Gábor
tanársegéd
Miskolci Egyetem Gazdaságtudományi Kar
Kutatási terület: A vezetői számvitel és kontrolling nemzetközi elmélete és hazai gyakorlata kis és középvállalatok esetében
stsuveges@uni-miskolc.hu

A sikeres vállalatok esetében alapvető követelményként jelenik meg a környezet vizsgálata, a bekövetkezett változások folyamatos figyelemmel kísérése és a változásokra adott válasz. A környezetelemzés speciális szintjének tekinthetjük az iparági környezet felmérését, ezen terület várható alakulását leíró esetek, scenáriók megismerését. Egy vállalat/iparág szabályozó mechanizmusainak megismerésére több lehetőség is rendelkezésre állhat, A makrokörnyezet elemzésének legfontosabb módszere a PEST(EL) vagy STEEP modell, mely mozaik szavak a környezeti elemek angol nyelvben használatos megnevezésének rövidítéseként jöttek létre. Bár ezen tényezőkre nincs hatása a vállalatoknak, mégis kiemelkedő fontosságú az elemzés elvégzése a vizsgált vállalatcsoport esetében, hiszen főleg ezek segítségével állapítható meg a vállalatok működési kerete. Az elmúlt években a figyelem - a jogszabályi változások, a változó technikai feltételeknek köszönhetően újra és újra a távhőszolgáltatók felé fordult. Jelen tanulmány egy folyamatban lévő kutatás –mely a hőszolgáltató vállalatok gazdálkodásának vagyoni, pénzügyi, jövedelmezőségi sajátosságait hivatott bemutatni- részének tekinthető, célja azon környezeti elemek változások azonosítása, melyek magyarázó változóként, esetlegesen csoportképző ismérvként jelenhetnek meg a pénzügyi és jövedelmezőségi sajátosságok és okok feltárása során. A PEST(EL) elemzés eszköztárán keresztül arra keresi a választ, hogy melyek voltak azok gazdasági és társadalmi változások és keretek, melyek alapvetően befolyásolják a hőszolgáltatók működési lehetőségeit. A tanulmány eredményének a lehetséges csoportképző ismérvek feltárása tekinthető.

Kulcsszavak: távhőszolgáltatás, környezeti elemzés, gazdasági és társadalmi hatások, távhőszolgáltatók

DÖNTS, HA TUDSZ! - KORLÁTOZOTT RACIONALIZMUS HATÁSAI A NYUGDÍJBIZTONSÁGRA

SZABÓ Zsolt Mihály
PhD-hallgató
Óbudai Egyetem Biztonságtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: biztonságtudomány, Globális öregedés gazdasági hatásai a nyugdíjbiztonságra
zsolt@tamiyaryu.hu

Napjainkban az Európai Unió tagállamaiban az öregedő társadalom és a hozzá kapcsolódó nyugdíjrendszer reformja kardinális és közfigyelemre számot tartó téma, mely számtalan tudományos fórumon előtérbe kerül. Az említett gazdasági és társadalmi kihívások hosszú távú kormányzati stratégiákat követelnek meg, mely stratégiákat valamilyen módon modellezni, tesztelni, ellenőrizni szükséges. A tanulmány ismerteti a magyar nyugdíjrendszer jelenleg meghatározó pilléreit és a pillérek jövőbeni gazdasági hatásainak modellezési lehetőségeit. Továbbá a tanulmány megvizsgálja a kötelező társadalombiztosítási rendszer fő problémáit, demográfiai és statisztikai adatok alapján, különös figyelemmel a felosztó-kirovó nyugdíjrendszer fenntarthatóságának és jövőbeni gazdasági kihívásainak figyelembevételével. A következtetések alapján a szakemberek a vegyes rendszert javasolják. A jelenlegi nyugdíjrendszerben az időskori megélhetés biztosításának egyik kiegészítő eleme lehet, önkéntes nyugdíjpénztár választása. Az önkéntes nyugdíjpénztár lehetővé teheti azt, hogy a nyugdíjba vonuláskor képesek legyünk megőrizni az aktív éveinkben megszokott életszínvonalat. Ezek az intézmények egészítik ki az egyéb nyugdíjcélú megtakarításokat, mint például a nyugdíjbiztosítást. Öngondoskodás, azaz nyugdíjcélú megtakarítások (önkéntes nyugdíjpénztár, biztosítás, más megtakarítás stb.) jelent. Nem könnyű kiválasztani, melyiket vagy melyikeket szeretnénk, hogy a jövőbeni elvárt nyugdíjszínvonalunkat biztosítsa. A döntések általában, például milyen "pénzügyi befektetési formát válasszunk" döntés esetében az ember ésszerűsége, preferenciái alapján való döntést nem lehet alátámasztani, ezt pszichológiai kutatások is igazolják, mert az egyéb nem racionális megfontolások írják felül. A tanulmány célja a statisztikai előrejelzések alapján, kiegészítve egy kérdőíves viselkedés gazdaságtani kutatással, egy lehetséges forgatókönyv bemutatása a hazai nyugdíjkiadások alakulására és egyéni nyugdíjszínvonal alakulására.

Kulcsszavak: Nyugdíjrendszer, nyugdíjmodellezés, nyugdíjbiztonság, viselkedési közgazdaságtan, öngondoskodás szerepe döntéseinkben

A VÁLLALATI TÁRSADALMI FELELŐSSÉGVÁLLALÁS HATÁSA A JÖVEDELMEZŐSÉGRE

SZENNAY Áron
PhD-hallgató
Magyar Tudományos Akadémia - Budapesti Gazdasági Egyetem Makrogazdasági Fenntarthatóság Kutatócsoport
Kutatási terület: CSR, fenntarthatóság, vállalati pénzügyek
szennay.aron@uni-bge.hu

A vállalatok saját működéséért való való felelősségvállalása (a CSR – corporate social responsibility) mára a világ valamennyi fejlett országában ismert és elterjedt tevékenység. Habár a felelősségvállalással kapcsolatos vállalati programok, valamint a fenntarthatósági beszámolás (vagyis a formális CSR) elsősorban a nagyvállalatokat jellemzi, a koncepció részét vagy egészét (akár nem tudatosan formában) a kis- és középvállalatok is gyakorolják.
A felelősségvállalás hozzájárul a különböző közösségek életminőségének javításához, így például az olyan globális kezdeményezésekhez, mint a fenntartható fejlődés célkitűzései (sustainable delepment goals, SDG). Fontos kiemelni azonban, hogy ez a tevékenység erőforrásokat von el a vállalat fő- és egyéb tevékenységeitől, ami csökkentheti a tulajdonosi értéket.
A stakeholder elmélet a tulajdonosi elmélet alternatívájaként jelent meg az 1980-as évek elején. A megközelítés szerint ugyan a tulajdonosok jelentik a vállalat számára az egyik legfontosabb érdekcsoportot, a vállalatirányítás során más külső szereplők érdekeit is figyelembe szükséges venni. Ilyen érdekcsoport lehet a munkavállalók, a helyi közösségek vagy a beszállítók, de tágabb értelemben ide tartoznak a versenytársak vagy épp a nem-kormányzati szervezetek (non-governmental organisation, NGO).
A tanulmányban a szerző a vállalatirányítási megközelítések felelősségvállalással való összeegyeztethetőségét, annak számszerűsítési lehetőségeit és problémáit vizsgálja.
Figyelemmel arra, hogy a tulajdonosok központi szerepet töltenek be mind a tulajdonosi érték maximalizálását, mind a stakeholderi érték maximalizálását célként megjelölő vállalatirányítási rezsimben, a felelősségvállalás nem lehet öncélú, annak a tulajdonosi értéket (is) kell szolgálnia. Ennek megfelelően a felelősségvállaláshoz kapcsolódó egyes tevékenységek olyan projektekként foghatók fel, melyek nettó jelenértéke (net present value) pozitív.
A pozitív nettó jelenérték több tényező egyedi vagy együttes hatása alapján érhető el. Ezen hatások egy része pénzben közvetlenül kifejezhető, ilyen projektek főként

- költségmegtakarítást szolgáló beruházások/intézkedések (például környezetvédelmi adók/díjak elkerülése érdekében kevésbé környezetszennyező technológia, energiatakarékos megoldások);
- bevételt növelő projektek (például öko-innovációk, termékdifferenciálás);
- elvárt hozamot csökkentő intézkedések (például transzparencia növelése).

A pénzben közvetlenül nem kifejezhető hatások értékelése számos bizonytalanságot, nehézséget rejt magában. A pénzben nem kifejezhető hatás lehet például a magasabb brandérték, a jobb reputáció, vagy a lojálisabb munkaerő. Ezen hatások egyik jellemzője, hogy a pozitív (pénzbeli) hatás nem csak a vállalatnál, vagyis végső soron a tulajdonosi értékben csapódik le, hanem abból a stakeholderek is részesülnek, így járulva hozzá a stakeholderi érték maximalizálásához.
A dolgozat szintetizáló jellegű, következtetéseit a hazai és a nemzetközi szakirodalom feldolgozása alapján fogalmazza meg.

Kulcsszavak: CSR, vállalati pénzügyek, megtérülés

AZ IPAR 4.0 HOZTA TECHNOLÓGIAI VÁLTOZÁSOK HATÁSAI

SZUJÓ Krisztina
PhD-hallgató
Széchenyi István Egyetem Regionális és Gazdaságtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: innovációmenedzsment, technológiamenedzsment, ipari fejlődés hatása a gazdaságra
krisztina.szujo@gmail.com

Az első ipari forradalom során megjelentek a gőzgépek, a második ipari forradalom közvetlen kiváltója a futószalag termelésben történő alkalmazása volt, a harmadik ipari forradalom során pedig beköszöntött a termelésben az automatizálás kora. Az egyes szakaszok között egyre rövidebb idő telt el, és jelentős kihívást jelentett a változások hozta új helyzethez történő alkalmazkodás. A negyedik ipari forradalom ma még csak befolyásolja, de a következő néhány évtizedben teljesen átalakítja a termelést, és ezáltal a gazdaságot, alapvető változás előtt áll a termelés, a munkaerőpiac és az előzőkből kiindulva a képzés is. A jövőben új szakmák, új munkahelyek fognak megjelenni, melyeknek ma még a nevét sem tudjuk. Az M2M, azaz machine to machine, magyarul gépek közötti kommunikáció, valamint az IoT, vagyis az Internet of Things, lefordítva a dolgok internete teremtette meg az alapot a negyedig ipari forradalom beköszöntéséhez.
Az idén elhunyt zseniális elme, Steven Hawking szerint: „A világ többet változott az elmúlt száz évben, mint bármely ezt megelőző évszázadban. Ez nem valamiféle új politikai vagy gazdasági tanok megjelenésére vezethető vissza, hanem arra az óriási műszaki fejlődésre, amelyet az alaptudományok eredményei tettek lehetővé.”
A változások, melyeket a kulcsfontosságú alaptechnológiák (KET) megjelenése, az ipari robotika fejlődése, az önvezető járművek megjelenése hoznak, rendkívül nagy jelentőséggel bírnak a gazdasági életre. Tanulmányomban azt kívánom vizsgálni, hogy ezen innovációk milyen irányú fordulatot hoznak az életünkbe. A ma emberének egy teljesen új, és napjainkban még elképzelhetetlen jövőre való felkészülést kell megkezdeni úgy, hogy a felgyorsult technológiai változások nem engedik a folyamatos fejlődést, hanem drasztikus változásokra kényszerít. Cselekvési tervet kell kidolgozni, hiszen egyre fenyegetőbb a technológiai munkanélküliség veszélye, mivel már nem csak az izomerőt, hanem bizonyos területeken az intelligenciát is képes helyettesíteni egy gép. Szükséges a paradigmaváltás, valamint differenciált, célzott fejlesztési tervek kidolgozása a termelésben. Az oktatásban pedig két kompetencia fejlesztése válik elkerülhetetlenné, egyrészt a szociális készségeké, másrészt pedig a matematikai, informatikai készségeké. Az ismeretlen félelemmel töltheti el az embereket, azonban szeretném bemutatni, hogy az innováció hozta változások hogyan válhatnak az emberiség előnyére. Az okos felkészüléssel elébe mehetünk azoknak a kihívásoknak, melyeket az új kor támaszt.

Kulcsszavak: Ipar 4.0, innováció, KET, robotok, autonóm járművek

WHY THEY COOPERATE? - WHY WE ALALYZE COOPERATIVE STRATEGIES OF ANIMAL GROUPS

Krisztina SZUCS
PhD-Student
University of Pannonia, Faculty Georgikon
krisztina.szucs.hajos@gmail.com

Bionomics is a new economic study that is based on the careful study of life and wildlife and its aim is to serve life – and especially the human community. In order to achieve a peaceful transition, replacing the trinity with more modern values: *1. Cooperation instead of competition; 2. Balance instead of economic growth; 3. Effectiveness instead of efficiency.* Using the patterns of the natural systems we are aiming to work out and develop an international and innovative method to analyze present and future sustainability of companies, by observing their attitude regarding cooperation. We are looking for the balance of competition and cooperation: lesson learned from the ecological systems. We must not forget: co-operation, and thereby the evolutionary process could only take place if competition had disappeared on the given level and moved to a higher level. A trivial example for this on the unit level is that there is no competition between the cells in an organization. Cooperation of animals exists on different levels, every species has their typical cooperative strategies. How can we define the most effective? And how can we define the most sustainable?
Projecting this into an economic context, can companies, that are understood as an "organizational" unit, comprehend what risks do they impose if they cannot contextualize the consequences of their selfish and *short–term profit maximalization* in the long run on the system level? The cooperation features appearing in natural systems have valuable consequences concerning the sustainability of the economy.

INSTANT PAYMENTS IN LATIN AMERICA

TACZMANN Róbert
PhD-Student
University of Pécs
Kutatási terület: Payments Systems
taczmann@gmail.com

The role what Payments Systems play in an economy is similar to the role of the engine in a vehicle. Without them, an economy looks like a still picture; something that exist but do not function. In order to start the journey toward a modern Payments System, economies need to investigate existing systems and learn from their examples. In addition, nowadays it is worth to think of an Instant Payments System (IPS) instead of a regular Payments System in order to utilize all the power and positive extern effects to the whole national economy. IPS's expand the business horizon in both time and speed. Emerging countries can make use of the positive extern effects to their eco-systems, provided by a new generation payments system through its new services, in order to boost their economies and make it easier to connect them to their most targeted foreign markets. In this paper, I review the new generation payments systems in Latin America and describe the value they add to each economy in the region. I also show the root causes, which led Latin American countries to take the big step and implement a new generation payments system and the way they chose in order to reach the goals. The example of Mexico shows us a significantly different lead-in method than the one applied in Brazil. We also look at the business models the countries created for the operation of the new systems, and see why ACH operated systems are so widely adopted in Latin America. Finally, a short comparison to other implementations shows us the specialties and similarities within the systems in this market segment and make us understand why every solution is unique around the globe. New, state-of-the-art payments systems definitely take part of the economic growth in Latin America and help accelerating the development, at the same time offering a brand new level of comfort services to all the parties of the economy.

Kulcsszavak: Instant Payments, Economic grow, IPS, Real-Time, RTGS

A TŐKE, A MUNKA ÉS A BRUTTÓ HOZZÁADOTT ÉRTÉK EGYÜTTMOZGÁSÁNAK ELEMZÉSE WAVELET TRANSZFORMÁCIÓVAL

TAKÁCS Olga
PhD-hallgató
Budapesti Corvinus Egyetem Általános és Kvantitatív Közgazdaságtan Doktori Iskola
Kutatási terület: termelési függvények vizsgálata
takacs.olga1989@gmail.com

A tanulmány célja a bruttó hozzáadott érték és a leggyakrabban használt termelési tényezők, vagyis a munka és a tőke együttmozgásának elemzése Magyarországon. A kibocsátás és termelési tényezők közötti kapcsolat leírására a makroökonómiában termelési függvényeket alkalmaznak, mivel ezek képesek termelési oldalról megragadni a felhasználás-kibocsátás közötti átváltást. Termelési függvények minden nagy makrogazdasági modellben megtalálhatóak, így nem lényegtelen kérdés, hogy mit tételezünk fel a termelési tényezők és a kibocsátás viszonyáról. Ebben a tanulmányban empirikusan vizsgálom ezt az elméleti összefüggést. A vizsgálataimhoz egy viszonylat új módszert, a wavelet transzformációt alkalmazom. A módszer előnye, hogy lehetővé teszi nemcsak a különböző frekvenciatartományok vizsgálatát, de az egyes időszakok elemzését is. A wavelet transzformáció segítségével két kérdésre keresem a választ: egyrészről, hogy milyen negyedéves tartományokban és milyen mértékben mozog együtt a bruttó hozzáadott érték a két termelési tényezővel. Másrészről elemzem, hogy a vizsgált időszakban mely években mozogtak együtt erősebben a termelési tényezők a hozzáadott értékkel. Az elemzés során elsősorban Magyarországra koncentráltam, azonban viszonyítási alapként használtam más Európai Uniós országokat is. Az elemzés során arra a következtetésre jutottam, hogy Magyarországon az alacsonyabb, 1-4 negyedéves frekvencia tartományokon a bruttó hozzáadott érték és az egyes termelési tényezők erősebben együttmozognak, mint a magasabb tartományokon. Azonban a kapcsolat 15 százalékos szinten csak néhány évben szignifikáns. A magasabb frekvencia tartományokon a bruttó hozzáadott érték és a munka esetében az együttmozgás a válság éveiben és azt követően válik szignifikánssá. A hozzáadott érték és a tőke estében a magasabb, 4-12 negyedéves frekvenciatartományokon néhány évben lehet szignifikáns együttmozgást tapasztalni. Az előbb tárgyalt rövid és hosszú távú megfigyelések nem csak Magyarországra vonatkozóan, de a többi európai uniós ország esetében is megállják a helyüket. Összességében elmondható, hogy a termelési tényezők és a kibocsátás között fennálló elméleti kapcsolat empirikus oldalról támadható. Azonban mindemellett lényeges kérdés, hogy az egyes elméleti fogalmakat melyik makrogazdasági aggregátumnak feleltetjük meg. Ez ugyanis jelentősen befolyásolhatja az eredményeket.

Kulcsszavak: Magyarország, termelési oldal, frekvenciatartomány

LÉTEZHET-E 21. SZÁZADI MEGOLDÁS A 19. SZÁZAD PROBLÉMÁIRA?

TIKÁSZ Gáspár Bendegúz
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem Humán Tudományok Doktori Iskola Modern Filozófia program
Kutatási terület: Társadalom- gazdaság- és morálfilozófia
bendeguz.tikasz@gmail.com

Thomas Piketty *A tőke a 21. században* című munkája nagyon gyorsan váltott ki nagyon hangos vízhangokat. Munkájában évszázados távlatban és globális szinten igyekszik vizsgálni a gazdaság alakulását, különös tekintettel a tőke és a jövedelem egymáshoz való viszonyára.
Vizsgálatai nyomán arra jut, hogy nagy valószínűséggel mind a népesség és a gazdaság növekedésének üteme lassulni, az infláció pedig csökkenni fog, egészen addig míg el nem érik a 18-19. századi szintet, melyek következtében pedig a tőke és a jövedelem aránya is újra a rég nem látott magasságokba emelkedik.
Ha visszatérnek a 19. század gazdaságának jellemzői, akkor joggal feltételezhetjük, hogy a gazdasági és társadalmi egyenlőtlenségek, feszültségek is újra megjelennek. *„[E]gy stagnálás közeli állapotban lévő társadalomban a múltban felhalmozott jövedelmek automatikusan aránytalanul nagy súlyra tesznek szert.”* (Piketty, 2015. 181. o.)
A kérdésem, hogy létezik-e a 19. századi problémákra 21. századi válasz?
Előadásom két részre oszlik. Először a kérdés jogosságát kívánom megindokolni, azaz, hogy miért nem lehetünk elégedettek a 19. és a 20. század első felében megjelenő megoldásokkal vagy javaslatokkal – mint a kommunizmus, marxizmus stb. –, és kell új megoldások után kutatnunk.
Másodszor pedig Luigino Bruni és Stefani Zamagni nyomán a *Civil gazdaságot*, mint orvoslási lehetőséget szeretném megvizsgálni. A két olasz közgazdász válasza két fontos elemre bontható. Egyrészről a civil szektor/NGO/nonprofit szervezetek működésének különbségei, előnyei és hátrányai a tisztán állami és piaci szereplőkhöz viszonyítva. Másrészt pedig az az elvárásuk, hogy meg kell változtatnunk a gondolkodásunkat a gazdaság(tudomány)ról, politikáról, egyénről és társadalomról, illetve ezek egymáshoz való viszonyáról.
„Köztudott, hogy a piaci játékszabályokat az intézményi berendezkedés határozza meg. A munkaerőpiacon, a tőkepiacon stb. az egyének motivációival kapcsolatos szabályok soha nem semlegesek. […] A piac valójában sokkal több, mint erőforrás-allokáló mechanizmus. Amennyiben társadalmi intézménynek mondható, annyiban olyan sajátos normák tartják fenn, amelyek kulturális mátrixok, konvenciók és bevett gyakorlatok kifejeződései is. Másrészt az ember jólléte nem természet kérdése, hanem annak a következménye, ahogy a társadalomban élő emberek megélik közösségi életüket, és mint ilyen, az emberi cselekvéstől függ. Ezért van az, hogy a közgazdaság-tudományban az individualista megközelítés elméleti szempontból nem kielégítő, politikai szempontból pedig célszerűtlen.” (Bruni-Zamagni, 2013. 121-123. o.)

Kulcsszavak: Társadalom, gazdaság, civil, Piketty, Bruni-Zamagni.

SMART CITY MEGOLDÁSOK POZSONYBAN

TÓTH Marcell László
PhD-hallgató
Széchenyi István Egyetem Regionális- és Gazdaságtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: smart city
toth.marcell@sze.hu

Manapság egy olyan korban élünk, ahol mindennapjaink fontos szereplőivé váltak a modern technológia vívmányai, a különféle elektronikai eszközök, vagy divatosabb kifejezéssel élve: az okos megoldások. Ez az irányzat nemcsak a használati tárgyainkat (okostelefon, okosóra), hanem lakótereinket (okos otthon), sőt, tágabb környezetünket, a településeket is elérte.
Az okos város az angol „smart city" szóból származik, és az eredeti definíció szerint egy olyan városfejlesztési és –vezetési mód, amely integrálja az infokommunikációs technológiákat és az ebből származó adatokat, hogy ezáltal az emberek számára egy kényelmesebb, élhetőbb és környezetileg fenntarthatóbb lakóhellyé váljon.
Bár a smart city kifejezés már eljutott Magyarországra is, és hazákban már számos kutatás foglalkozott a témával, több projekt is megvalósult, és jó néhány nagyváros zászlójára tűzte, vagy legalábbis valamelyik hosszú távú stratégiai dokumentumában leírta, hogy a céljai között szerepel, hogy okos várossá váljon, ha kritikusan nézzük magunkat láthatjuk, hogy még bőven van mit tanulni, akár a szomszéd országoktól is.
Előadásom célja, hogy bemutassam északi szomszédunk fővárosában, Pozsonyban milyen smart city megoldásokat sikerült már megvalósítani, és egyáltalán, hogy állnak hozzá ehhez az aktuális kihíváshoz.

Kulcsszavak: smart city, városok, sharing economy

MŰKÖDÉSI TÁMOGATÁSOK HATÁSA A MEGÚJULÓ ERŐMŰVEK TÉRBELI ELHELYEZKEDÉSÉRE MAGYARORSZÁG PÉLDÁJA ALAPJÁN

TÓTH Tamás
főosztályvezető, PhD-hallgató
Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal, Széchenyi István Egyetem, Regionális- és Gazdaságtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: megújuló energia szabályozás, megújuló támogatási rendszerek
totht@mekh.hu

Az Európai Unió egyik fő célja a globális klímavédelmi harcban megőrizni korábbi vezető szerepét. A klímavédelmi intézkedések részeként az EU 2020-ra 20%-os megújuló energia részarány elérését tűzte ki célul, melyet a most zajló tiszta energia csomag egyeztetése során minimum 27%-ra kíván bővíteni 2030-ra. Az egyes tagállamok számára kötelező egyéni célok is megállapításra kerültek 2020-ig. A megújulós célok a közlekedés, a hő-hasznosítás, valamint az áramtermelés területéről valósíthatóak meg.
Az elmúlt évtizedekben a megújuló penetráció növelése érdekében a villamos energia szektorban történt a legnagyobb előrelépés főként a bőkezű támogatásoknak köszönhetően, különösen a kiszámítható támogatási rendszerrel rendelkező tagállamokban. Mivel a megújuló erőművi technológiák - bár legtöbbjük költségei az elmúlt években sokat csökkentek – többségük még ma sem versenyezhet a hagyományos fosszilis technológiákkal. Ezért a támogatások elengedhetetlenek a létesítéshez. A támogatások révén nemcsak a megvalósítandó technológia típusa, mérete, az elterjesztés kívánt üteme, az összes megvalósítandó kapacitása befolyásolható, hanem a telepítés helyszíne is. A megújulós erőművek részére többféle támogatás létezik az EU tagállamokban. Az EU lépésről lépésre szabályozás alá vonta és megszigorította a megújuló termelőknek nyújtható állami támogatások körét, mégis ezidáig a működési támogatások a legnépszerűbbek az EU tagállamokban.
A megújulós erőművek terjedése számos nem várt mellékhatással járt. Növekvő termelői profit, melyet az egyre emelkedő áramáron keresztül a fogyasztók finanszíroznak. Rendszerintegrációs és rendszerüzemeltetési problémák, melyek növekvő üzemeltetési költségekkel párosulnak. Ennek kapcsán újabb és újabb igények merültek fel a támogatási rendszerek vizsgálatára, különös tekintettel azok költséghatékonyságára, eredményességére, villamos energia rendszerre gyakorolt hatásaira. Ezen kérdések területi vetülete is vizsgálható, azaz mennyire optimális lokációkra települtek az erőművek pl. a villamos energia rendszer optimális működtetése, a társadalmi költséghatékonyság szempontjából. Ezzel együtt az is vizsgálható, hogy az egyes működési támogatás típusok milyen lokációs eredményre vezetnek, melyek azok a kritikus pontok az egyes támogatási eszközök esetében melyek lényegi hatással bírnak a lokáció megválasztására.
A tanulmány a működési támogatások megújulós erőművek térbeli elhelyezkedésére gyakorolt hatásait mutatja be. Áttekinti a releváns hazai és nemzetközi irodalmat, ismerteti korábbi kutatások eredményeit, melyek elsősorban Németországban és Ausztriában vizsgáltak hasonló kérdéseket. A tanulmány megkísérli rendszerezni a működési támogatásokat hatásmechanizmusuk alapján, illetve a megújulós poltitkák, célok, elvárások kontextusában, vizsgálva az esetleges területi elhelyezkedésre vonatkozó célkitűzéseket is. Bemutatásra kerül a hazai megújulós termelők lokációválasztásának modellezése társadalmilag költséghatékony, rendszerüzemeltetés szempontjából optimális forgatókönyvek esetén, illetve ezeket összeveti a jelenlegi lokációkkal. Ezek alapján értékeli a hazai támogatási rendszert, javaslatokat fogalmaz meg a jövőbeli támogatásokra vonatkozóan.

Kulcsszavak: energetika, megújuló energia, megújuló támogatások

IMPACTS OF ORGANIZATIONAL AND INDIVIDUAL FACTORS ON KNOWLEDGE SHARING ATTITUDE

Viktória Erika TÓTH
PhD-Student
University of Pannonia Doctoral School of Management Sciences and Business Administration
Research area: Knowledge Management, Management and Leadership
totherikaviktoria@gmail.com

Nóra OBERMAYER
Associate Professor
University of Pannonia Department of Management and Leadership, Faculty of Business and Economics
Research area: Knowledge Management, Management and Leadership
obermayer@gtk.uni-pannon.hu

In today's information age global economy shifts from industrial towards a knowledge-based economy where organisations no longer compete with material goods but intangible assets. Knowledge is considered as a key contributor to increase productivity, therefore effective knowledge management is becoming a main strategic focus area within business activities. The most significant part of the knowledge possessed by an organisation belongs to knowledge workers. Thus, it is important to understand what facilitates and what hinders employees to share their knowledge. This paper analyses knowledge sharing behaviour based on its intrinsic and extrinsic factors: reputation, reciprocity, organizational reward, altruism and loss of knowledge power. Several factors can influence knowledge sharing by increasing or decreasing willingness of employees to share their knowledge, this research targets to identify individual and organizational factors that affect participation of employees in the process of knowledge sharing within organisations. Examined individual factors involve general demographic characteristics like gender, age/generation, position, education. Within organisational factors industry, company size based on number of employees and time spent at the organisation are investigated in the research. More than 200 Hungarian workers were respondents in the conducted research who are top managers, middle managers, white-collar workers and blue-collar workers. Observed outcome is that differences can be identified regarding generation and position among individual factors, while gender and education do not seem to influence knowledge sharing behaviour. In terms of organisational factors, differences can be detected according to the size of the organisation. Results have practical relevance in the long-term organisational strategic goal setting supported by the design of managerial and organisational extents that would facilitate knowledge sharing in a more efficient way.

Keywords: knowledge sharing behaviour, knowledge sharing enablers, individual and organisational factors

A LEAN MENEDZSMENT ADAPTÁLHATÓSÁGA A KÖZSZFÉRÁBAN

TUMIK Ábel
PhD-hallgató
Miskolci Egyetem, Gazdaságtudományi Kar - Vezetéstudományi Intézet
Kutatási terület: Sorbanállási modell alapú döntéstámogató rendszer kidolgozása a várakozási veszteség költségvonzata és a folyamatokhoz kapcsolódó teljesítménytényezők meghatározására.
szvabelt@uni-miskolc.hu

A lean menedzsment az utóbbi évtizedben nagy nyilvánosságot kapott nem termelő folyamatok kapcsán nem csak nemzetközileg, hanem Magyarországon is. A világ sikeres termelővállalatainak mintájára komoly erőfeszítéseket tesznek kormányzati szinten is a hatékony működési alapelvek és szemlélet elsajátítására azzal a céllal, hogy a folyamataikban fellelhető veszteségek eliminálásával, a költségeik racionalizálásával, azaz a folyamatok hatékonyságátt fokozva magasabb színvonalú szolgáltatást nyújtsanak a közintézmények a szolgáltatásaikat igénybe vevők számára. A lean transzformáció sikerérnek bemutatására több tanulmány született, melyek között nem csak jó gyakorlati beszámolók, hanem empirikus kutatások is találhatók. A Japánból eredeztethető menedzsment rendszer implementációja során felmerülő problémák elsősorban kulturális különbségekre vezethetők vissza, hiszen a lean alkalmazásához szükséges gondolkodásmód elsajátítása nehézségekbe ütközik. Ennek oka, hogy a lean szemlélet sajátosságainak (folyamatos fejlesztés, az emberek tisztelete, tökéletességre törekvés, rendszerszintű gondolkodásmód) folyamatos szem előtt tartása sokszor nem lehetséges maradéktalanul egy-egy országban a megszokott munkakultúra mellett. Ezt fokozza például az eltérő menedzseri irányításbeli szemlélet vagy felhatalmazás mértéke. Szembetűnő, hogy az eddigi implementációs kezdeményezések elsősorban az egészségügyi intézmények működésének javítását tűzték ki célul – melyek megfelelő módon elvégzett transzformáció után más típusú közszolgáltatóknál is alkalmazhatóak - de a közszféra más területeiről is találhatunk példákat. Kutatásom során szakirodalmi publikációk (empirikus eredmények és konkrét gyakorlati példák) strukturált elemzését végeztem el. A cikkben arra adok választ, hogy milyen lehetőségek rejlenek a lean adaptációjában, milyen mértékű implementáció vezet eredményre, illetve milyen sikerkritériumok határozzák meg a lean eredményes bevezetését a közszférában. Ennek összefoglalásaképpen egy komplex adaptációs keretmodellt, és annak nem reprezentatív tesztelése során kapott eredményeit mutatom be. A modell számos ponton rávilágít arra, hogy a lean adaptációjának sikerességét elsősorban a hosszútávú stratégiai gondolkodás, a nagy erőfeszítéseket igénylő munkakultúra-formálás és a fokozott motiváció képes fokozni.

Kulcsszavak: Lean menedzsment, menedzsment rendszer adaptáció, lean transzformáció

HUNLYWOOD – AVAGY HOGYAN VISZONYULNAK A NÉZŐK A HAZAI FILMEKHEZ?

VALOCIKOVÁ Cyntia
MA-hallgató
Óbudai Egyetem
Kutatási terület: magyar filmipar
helloimtia@gmail.com

A magyar filmek nem csupán a kultúra szerves részét képezik hazánkban, de gyakran a társadalmat foglalkoztató fontos kérdésekre is rámutatnak, éppen ezért nem elhanyagolható a nézők véleménye. A filmalkotások egyben olyan kommunikációs csatornák, melyek sajátos nyelvezettel és szerteágazó felhasználási területtel rendelkeznek, így próbálva hatást gyakorolni a közönségre. A hazai filmek nagyobb hányada állami támogatás útján jön létre, ami ugyancsak jelentős szerephez juttatja a nézőket. Mindezeken felül pedig a magyar filmek – mint többek között kulturális szolgáltatások - értéket teremtenek és ezen értékteremtő képességük kihat a jelen és a jövő generációjára egyaránt. A kutatás fókuszában ezért a nézőközönség kapcsolata és viszonya áll a magyar filmalkotásokhoz. Elsősorban empirikus kutatás révén feltérképezem a hazai nézők érdeklődését a magyar filmek iránt, egyrészt a moziforgalmi adatok segítségével, majd visszatekintek a filmiparban történt régmúlt eseményekre, hogy megvizsgáljam a nézői hozzáállást és összefüggéseket keressek a filmpiaci események és a passzív attitűd változása között. A kutatást szakértői mélyinterjúval folytatom, ahol két elismert szakembert kérdezek a nézői attitűdről. A szakemberek több éves szakmai múltra tekinthetnek vissza, melyet a filmipar területén (filmgyártás, filmforgalmazás és filmtámogatás területén egyaránt) szereztek, ezáltal kiváló meglátással rendelkeznek a kutatási témáról és gyakorlati megközelítést nyújthatnak. A teljes körű kutatás elérése érdekében végül a nézők szemszögéből vizsgálódom, mégpedig fókuszcsoportos kutatás révén, ahol a csoporttagok a Kutatók Éjszakája eseménysorozat keretében, kifejezetten a kutatás miatt létrehozott program résztvevői voltak. A cél, hogy feltárjam a hazai nézők passzív attitűdjére jellemző komponenseket és olyan szempontokat keressek, melyek a magatartás befolyásolására alkalmasak.

Kulcsszavak: magyar filmipar, nézőközönség, fókuszcsoport, kérdőív, attitűd

Az Emberi Erőforrások Minisztériuma ÚNKP-17-2 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának támogatásával készült.

TRIPLE-BOTTOM-LINE FRAMEWORK OF FINTECH COMPANIES

David VARGA
PhD-Student
Corvinus University of Budapest

The research aims to fill the gap in the current academic literature regarding the appearance of innovation-focused financial technology (fintech) companies. The analysis provides a conceptual overview of the key value drivers behind fintechs, including the utilization of resource-based theories, business models, human-centered design and open innovation. The article introduces how fintechs can serve as an enabler of innovation in the incumbent financial sector and can have positive effects on the triple-bottom-line by solving the problems of people who live at the bottom-of-the-pyramid.

The term 'fintech' has appeared recently in business journals to describe the disruptive challenge to the financial sector of the introduction of faster, cheaper and human-centered financial services. The term has become a buzzword among private and institutional investors who invested more than 50 billion dollars into the sector between 2010 and 2015 (Accenture, 2015). The visionary statement made by Bill Gates in 1994 that "banking is necessary, banks are not" has become a self-reinforcing prophecy, with 6,000 – 7,000 fintech companies across the world now trying to obtain a slice of the banking industry's profitable business. Strategic advisory firms have already put the emerging fintech trend at the top of their agendas, with the goal of providing universal banks with a better understanding of likely future scenarios. The growing interest in fintech will soon be visible in the academic literature, but there is currently a large knowledge deficit about this field.

The goal of the research described in this paper was to fill a gap in the yet evolving and under-researched fintech literature by providing an alternative approach to understanding how the different ecosystems and layers of business have catalyzed the appearance of innovation-focused fintech companies, and what the key value drivers of their success have been. Key value drivers are identified by finding common trends in current research and also by building on the author's professional experience in the field. The paper supplies researchers, economists and financial professionals with a better understanding of which areas of the sector require further in-depth research, and offers a holistic understanding of the subject. It is not the goal of this paper to provide an in-depth analysis of the specific domains fintech companies are operating in - such as lending or payment transfers -, or to generate an exclusive way of understanding the role that fintech can play in the financial sector, but rather to invoke new ideas by offering an alternative, multi-layered evolutionary approach that may be used as a guideline in further academic research into the subject. Meanwhile, the article focuses on global trends and links the concept of financial technologies with social, environmental and economic aspects (the triple-bottom-line); it also paves the way for examination of their effect on the Hungarian financial sector. Although the research uses the term 'banks' frequently, its findings generally represent the financial industry as whole, including insurance companies, pensions funds, mutual funds and various other financial intermediaries.

Keywords: financial technology, fintech, business models, key-value-drivers, evolution of fintech, triple-bottom-line, bottom-of-the-pyramid

JUGOSZLÁVIA GAZDASÁGPOLITIKAI SIKEREI ÉS ELLENTMONDÁSAI

BAKÓ Tamás
PhD-jelölt
Széchenyi István Egyetem Regionális- és Gazdaságtudományi Doktori Iskola

A jugoszláv gazdaságpolitikai modell kialakulását számos külső, illetve belpolitikai, szociálpolitikai és gazdasági ok egyidejű hatása idézte elő, mint pl. a II. világháborút követő világpolitikai helyzet (Jugoszlávia mind a szocialista országok blokkján mind a nyugati szövetségen kívül került), a Jugoszlávián belüli óriási fejlettségi különbségeknek, illetve a később felülről mesterségesen kreált ún. jugoszláv utas gazdasági berendezkedés politikai igénye. A felmerült problémákra a megoldást a munkás-önigazgatás jelentette. A munkás-önigazgatás, mint számos más szocialista forradalmi eszme, a szocialista viszonyok meghatározott rendszerének az elemzésére épült.
Az új rendszer az ipari létesítmények munkások által történő ellenőrzésén alapult, amivel ideológiai szempontból meg akarta indokolni a jugoszláv rendszer sztálinizmussal szembeni felsőbbrendűségét és újra meg újra ideológiai alapon próbálta bizonyítani a rendszer igazságosságát. E rendszer gazdasági jellege teljesen ismeretlen volt és a működőképességét nem volt lehetséges előre kiszámítani. A teljes rendszer politikai áthatottsága miatt, a változások is politikai okokra, a gazdaságban jelentkező váratlan folyamatok pedig a politikai megfontolású folyamatos módosítási javaslatokra vezethetőek vissza. A munkás-önigazgatás, mint politikai irány az ország számára létkérdést jelentett. Jugoszláviát ideológiai és biztonsági szempontból komoly fenyegetés érte, ezért magától értetődően a megmaradás érdekében tett erőfeszítések elsődleges fontosságú intézkedések voltak. Az ország biztonsága fizikai szempontból megkövetelte, hogy erős ipari bázissal rendelkezzen, ezért sürgőssé vált a gyors ütemű iparosodás, aminek gondolata az akkori kommunisták számára egyébként sem volt idegen.
A kitűzött cél eléréséért tett erőfeszítések és a munkás-önigazgatás, mint ideológia között azonban gyakran ellentétek jelentkeztek. A munkás-önigazgatásnak a fő rendeltetése az volt, hogy legitimitást kölcsönözzön a kényszer következtében végrehajtott iparosodási folyamat jugoszláv változatának. Gazdaságpolitikai ellehetetlenülése pedig abból adódott, hogy a vállalati irányítási kérdésekben a vállalat összes dolgozója szavazott, így a fontos, nemegyszer fájdalmas döntéseket a menedzsment egyszerűen nem tudta megszavazni, a fejlesztésekhez, beruházásokhoz szükséges támogatást nem kapta meg. Minden ellentmondás ellenére Tito 1980-as haláláig Jugoszlávia gazdaságpolitikája viszonylag sikeres volt, a legkapitalistább szocialista, illetve a legszocialistább kapitalista országként, az ún. El nem kötelezett országok meghatározó tagállamaként egy európai mércével is egy gazdaságilag fejlett országgá vált. A gazdaságpolitikai sikerek ellenére azonban számtalan problémát nem sikerült megoldania, hiszen az országon belüli regionális különbségek nem csökkentek és a növekedés a 60-as évektől kezdve csak az ország külső eladósodásával volt fenntartható.

KELET-KÖZÉP-EURÓPAI TÖRTÉNETI MODELLEK AVÁROSFEJLESZTÉSBEN

HEGEDÜS Judit
PhD-hallgató
Soproni Egyetem Lámfalussy Sándor Közgazdaságtudományi Kar
Kutatási terület: A fenntartható városfejlesztés új koncepciói: rugalmas városok
hegedus.judit@phd.uni-sopron.hu

A nemzetközi tudományos gondolkodásban már hosszú ideje léteznek különböző innovációs modellek, elméleti koncepciók a városi társadalmi feszültségek kezelésére, ezek azonban többnyire felülről létrejövő központi beavatkozások, különböző városfejlesztési és várospolitikai innovációs modellek.
A kelet-közép-európai városfejlődési trendekben (a különböző urbanizációs ciklusokban) szerveződött térbeli társadalmi feszültségek kezelésére létrejött különböző típusú innovatív modellek (kertváros mozgalom, új város, új lakótelep, közösségi lakónegyedek, közösségi házak, jóléti állami beavatkozások...) vizsgálatára és értékelő bemutatására kerül sor:

- A kelet-közép-európai városfejlődési trendekben szerveződött térbeli társadalmi feszültségek kezelésére történetileg milyen innovatív modellek jöttek létre?
- Ezek a modellek milyen hatékonysággal járultak hozzá a feszültségek kezeléséhez?
- A kelet-közép-európai európai történeti modellek milyen társadalmi tartalommal, érdek-meghatározottságokkal rendelkeznek?

A fenti kérdésekre adott válaszok kiváló alapot nyújtanak a városfejlesztés és a várospolitika revíziójához, értékeléséhez is, hiszen ezekben a régiókban a városok húzó szerepe, gazdaságfejlesztő ereje sok esetben a fejlődés zálogának számít, s a társadalmi innovációk továbbterjesztőiként a vidéki térségek számára is fontos szerepet töltenek be. Lényeges annak vizsgálata, hogy az egyes városi társadalmi szereplők milyen módon járulnak, járulhatnak hozzá az adott társadalmi innovációk fenntarthatóságához és annak széles körű terjesztéséhez.
Az előadásom során áttekintem, hogy Kelet-Közép-Európában milyen innovatív, főként milyen városfejlesztési modellek, koncepciók jöttek létre a térbeli társadalmi problémák kezelésére és hogy ezek a modellek milyen társadalmi csoport érdekeit képviselik, illetve, hogy milyen érdekek maradnak kívül a rendszereken.

Kulcsszavak: városfejlesztés, modell, kelet-közép-európai, innovatív

A JÁTÉKOSÍTÁS HASZNÁLATA A MARKETING KAMPÁNYOKBAN MAGYARORSZÁGON

PACSI Diána
PhD-hallgató
Szent István Egyetem Gazdálkodás és Szervezéstudományok Doktori Iskola
Kutatási terület: Online és offline marketingeszközök és stratégiák alkalmazása termékmarketing és szolgáltatásmarketing területeken - A fogyasztó egyéni elköteleződésének változása a gamifikált kampányok hatására
pacsi.diana1@gmail.com

A játékosítás Magyarországon egyre népszerűbbé válik. Gyakran találkozhatunk ezzel a kifejezéssel az oktatás és HR területén, s az utóbbi időben a marketingstratégiákba is kezd beszivárogni. A tanulmány célja, hogy bemutassa milyen interaktív és játékosított technikák uralják a magyar marketing piacot. Melyek azok a nagyobb kampányok, melyek sikeresen debütáltak az elmúlt években. A tanulmány keresi a választ a kérdésre, hogy mennyire használják tudatosan a cégek a játékosított technikákat, s ezek mennyire épülnek bele az átfogó marketingstratégiákba. Bemutatja a magyar interaktivitás trendjeit, és a magyar játékosítás piacát. Megismerteti az interaktivitás és a játékosítás közti hasonlóságokat és különbségeket. A tanulmány eredményeképp megérthetjük, hogy az interaktivitás egy olyan eszköz a vállalkozások kezében, melyekkel a fogyasztói bizalom kialakítása egyszerűbbé válik. Az élményeken keresztüli kommunikáció segít az információk hatékony feldolgozásában és tárolásában. A tanulmány támaszkodik a szakmában tevékenykedő szakemberekkel készített interjúkra, valamint az elérhető empirikus adatokra. Különös tekintettel vizsgálja a HR marketing trendjeit, valamint az elmúlt évek nyertes reklámkampányait. Feltárja a magyar piac hiányosságait és erősségeit is, kitér a fogyasztók reakcióira, valamint az interaktivitás számára kedvező csatornákra. A tanulmánynak nem célja a fogyasztók magatartásának mélyebb vizsgálata, célja az aktuális piaci helyzet ismertetése.

Kulcsszavak: játékosítás, interaktivitás, marketingstratégiák.

AZ ELÉGEDETTSÉG FOGALMA ÉS VIZSGÁLATI LEHETŐSÉGEI

FARKAS László
tanársegéd
Pécsi Tudományegyetem Kultúratudományi, Pedagógusképző és Vidékfejlesztési Kara
Kutatási terület: elégedettségvizsgálatok
farkas.laszlo@kpvk.pte.hu

Az Amerikai Marketing Szövetség (AMA) definíciója szerint az elégedettség egy vásárlásra vagy termékhasználatra adott pozitív vagy negatív reakció. A fogyasztói elégedettség pedig annak a mértéke, hogy mennyire képes egy termék a fogyasztó várakozásait teljesíteni.
A gazdasági, üzleti életben értelmezett elégedettségnek ez kétségkívül kellően általános, absztrakt megfogalmazása.
Vagyis, az elégedettség lehet kognitív vagy érzelmi (kielégülési) állapot, amely megkönnyebbülést, boldogságot hordoz. Az ókori filozófusoktól, a vallásokon keresztül, a legújabb kori ezoterikus felfogásokig jelen van a fogalom. Az AMA-definició ma már általánosan elfogadott, tudományosan a XX. század eleji pszichológiában gyökeredzik, 1965-ben meghonosodott, és a mai napig az egyik legtöbbet kutatott – néhol konszenzusoktól mentes – témakör.
Az AMA fogalomtára az elégedettség mérése kapcsán a várakozások és a teljesítmény összevetését helyezi előtérbe.
Az elégedettség fogalmának jelentőségét abban érhetjük tetten, hogy – empirikus kutatásokkal alátámasztottan – befolyásolja a szervezetek (vállalkozások) megítélését, piaci versenyhelyzetét, jövedelmezőségét, hosszú távú működésének sikerességét azáltal, hogy a fogyasztói elégedettség befolyásolja a fogyasztó gondolatait, attitűdjét, jövőbeli döntéseit, lojalitását, másoknak továbbadott és az eladóval megosztott véleményét.
A gyakorlati alkalmazás lehetőségei azonban mind a fogalom, mind a vizsgálat, mérés tekintetében specifikusak.
Erre vezethető vissza az elégedettség fogalmának első két vitadimenziója is, hogy az elégedettség összetett, általános vagy konkrét, egyedi értékelést jelent-e, és eképpen kell-e egyáltalán mélységbe menően vizsgálni. A válasz egyértelműen igen, fenntartva, hogy az eredmények alapján megfogalmazható következtetések nem feltétlenül alkalmasak az egyetemes általánosításra.
Az elégedettség fogalmának konstrukciói az annak mérésére szolgáló modellekhez köthetőek. Általánosnak tekinthető a Parasuraman nevéhez köthető elvárás-tapasztalat megközelítés. Cronin és Taylor munkájához köthető a teljesítmény-fontosság alapú megközelítés. A harmadik nagy csoportba sorolhatóak azok a megközelítések, amelyek az elégedettséget befolyásoló tényezők eltérő hatásmechanizmusai alapján vizsgálják az elégedettség fogalmát.
A vizsgálati módszerek közötti különbségeket a fenti eltérő konstrukciókhoz társított vagy kidolgozott statisztikai módszerek adják számunkra, melyek menedzseri alkalmazása már nehézkesnek tekinthető.
Hasonlóan nehéz elhatárolni az elégedettséghez szorosan kapcsolódó fogalmakat és egzakt összefüggésüket, úgy mint a minőség és a lojalitás, melyre a tanulmány az irodalom összegzéseként kísérletet tesz.

Kulcsszavak: minőség, elégedettség, irodalom, áttekintés

A SMART LEAN INFORMÁCIÓGAZDÁLKODÁSI SIKERTÉNYEZŐI

CSAPÓ László Attila
fiatal kutató
Szent István Egyetem
Kutatási terület: információgazdálkodás
csapo.laszlo.attila@gtk.szie.hu

Néhány évtizeddel ezelőtt a szakirodalmakban megjelent az információ, mint a vállalati működés nélkülözhetetlen eszköze, majd később jelentősége tovább nőtt és már új erőforrásként definiálták. Ezt követően létrejött az információmenedzsment fogalma, amelyet azóta egy komplexebb tartalmú tudásmenedzsment váltott fel. Az azonban a kezdetek óta változatlan, hogy folyamatainkhoz, azok fejlesztéséhez és az így meghozandó mindennapi döntésekhez szükség van az információra. Közhely, de igaz, hogy az információ egyben hatalom is. Ma már azonban nem elegendő csak az információ birtokában lenni, hiszen inkább jellemző, hogy túlságosan nagy mennyiségű adat áll a rendelkezésünkre, így sokszor inkább az jelent igazán nagy kihívást, hogy a megfelelő mennyiségű és minőségű adat a megfelelő helye és időben, a döntéshozó számára megfelelő struktúrában rendelkezésre álljon. Ezen kiélezett gazdasági versenyben nagy szükség van arra, hogy a vállalatról, a folyamatainkról naprakész információink legyenek, amely egyben a döntések előkészítését és a folyamatfejlesztések alapját is adja egyben.
Az IKT adata lehetőségek kihasználása és az ezáltal elérhető eredmények azonban még jócskán alul maradnak a tervezettekhez, valamint az ebben rejlő tényleges potenciálhoz képest, annak ellenére, hogy a különböző internetes portálokon nap-mint nap találkozunk olyan hírekkel ahol például a Smart City, vagy a Smart Home egy újabb és újabb technikai vívmányáról számolnak be, amelyek a Smart Enterprise rendszerekben több esetben már régebben jelen vannak, de mégsem kellően hangsúlyosak. A mai világban olyan kiélezett a vállalatok közötti versenyhelyzet, hogy nagyon nagy jelentősége van annak, hogy mennyi az összes termelési költségünk. És itt nemcsak a villamos energia ellátásra, vagy földgáz fogyasztásra gondolok, hanem a többletmunka miatti emberi erőforrás, a selejtek általi alapanyag, és a különböző veszteségek miatt felhasznált egyéb erőforrások költségeire is. Éppen ezért gondolom azt, hogy nagyon nagy veszteség csökkentési, növekedési, és ezáltal versenyképesség javító hatása is van annak, ha tudatosan használjuk a rendelkezésünkre álló információkat, valamint továbbiakat gyűjtünk annak érdekében, hogy a bizonytalanságot, így a döntéseink kockázatát csökkenteni tudjuk.
Éppen ezért az itt bemutatni kívánt kutatásom célja az volt, hogy újszerű szemlélettel elemezzem a már létező Smart Factory, valamint a Lean szemlélet elemeit, sikertényezőit és specifikációit, amely során kiemelten kezeltem azt a tényt, hogy a Smart fogalma – hasonlóan a Toyota-filozófiához – nem kizárólag egy eszközrendszer, hanem egy szemléletmód is.

Kulcsszavak: információgazdálkodás, IT, lean, smart, folyamatfejlesztés

„ az Emberi Erőforrások Minisztériuma ÚNKP-17-4 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának támogatásával készült.”

NAGYVÍZI MEDREK HASZNÁLATÁRA VONATKOZÓ SZABÁLYOZÁS A NAGYVÍZI MEDERKEZELÉSI TERVEK TÜKRÉBEN

Dr. SZABÓ Linda Zsófia
főosztályvezető, PhD-hallgató
Szent István Egyetem Stratégiai és Koordinációs Főigazgatóság Adminisztrációs és Koordinációs Főosztály
Szent István Egyetem, Gazdálkodás és Szervezéstudományok Doktori Iskola
Kutatási terület: Vízügyi vállalkozások szervezet fejlesztési kérdései, munkaszervezés a vízügyi igazgatás jogi környezetben
szabo.lindazsofia@gmail.com

A klímaváltozással és az egyre hathatósabb emberi beavatkozással egyidejűleg fokozatosan nagyobb és jelentőségteljesebb szerep jut a víznek, egyaránt problémát jelent a víz hiánya és a túlzott mennyisége is, mely kihatással van mindennapi életünkre, akár a mezőgazdasági termelést (pl.: aszály), akár saját életterünket (árvíz) tekintjük. Így télutón főként az utóbbi aktuális téma nem csak az olvadás, de a jogi szabályozás kérdései miatt is.
Az Európai Unióban a 2007/60/EK irányelv (a továbbiakban: árvízi irányelv) szabályozza az árvízkockázatok értékelésének és kezelésének témakörét; célja az árvízkockázatok és az árvizek káros következményeinek csökkentése. Egyfajta egységes eljárásrend, szempontrendszer kialakítása, annak ellenére, hogy az EU területén különböző típusú árvizek fordulnak elő. A hazai jogrendbe a vizek többletéből eredő kockázattal érintett területek meghatározásáról, a veszély- és kockázati térképek, valamint a kockázatkezelési tervek készítéséről, tartalmáról szóló 178/2010. (V. 13.) Korm. rendelet megalkotásával került meghatározásra az uniós szabályozás végrehajtásának módja.
A hivatkozott kormányrendelet 2.§-a értelmében az előzetes kockázatbecslés, a veszély- és kockázati térképek elkészítéséről a vízügyi igazgatási szervek irányításáért felelős miniszter gondoskodik az Országos Vízügyi Főigazgatóság és a vízügyi igazgatóságok útján, az érintett ágazatokkal történő egyeztetés mellett.
Több éves munka eredményeként a Kormány a 1146/2016. (III. 25.) számú határozatával fogadta el Magyarország Árvízi Országos Kockázatkezelési Tervét, melynek – többek közt – részei az ún. nagyvízi mederkezelési tervek.
Nagyvízi meder a vízfolyást vagy állóvizet magában foglaló terület, amelyet az árvíz levonulása során a víz rendszeresen elborít, és amelyet a mértékadó árvízszint vagy az eddig előfordult legnagyobb árvízszint közül a magasabb jelöl ki. Közérthetőbben ez azt a területet jelenti, ami a vízfolyások (folyók) töltései között terül el. És ami ugyanaz a terület, ahol sok helyen nyaralók, strandok, lakóházak, vagy éppen mezőgazdasági művelés alatt álló területek találhatók, és ami ugyanaz a terület ahol árhullám idején a víz gyors levonulását biztosítani kell. Azaz tipikusan olyan földrészlet, ahol a köz- és a magánérdek ütközik, ütközhet, így a kellő szabályozás és annak minél szélesebb körben való megismertetése és elfogadtatása indokolt.
A nagyvízi meder kezelés kiterjed a töltések közti terület hasznosítására, használatára, ide értve annak felmérését és nyilvántartását, valamint megóvása, őrzése, fenntartása érdekében végzett tevékenységet.
A nagyvízi mederkezelési terv fő feladata a folyó nagyvízi medrének kezeléséhez, használatához és hasznosításához szükséges árvízvédelmi előírások megállapítása, melyek szükségszerűen érintik, érinthetik az ott található ingatlanok tulajdonjogát is, amin érthetjük szükség esetén akár a kisajátítást, vagy egy korlátozó jogi jelleg feljegyzését is.

Kulcsszavak: vízjog, mederhasználat, árvíz, árvízvédelem

A KKV-K VERSENYKÉPESSÉGÉNEK VIZSGÁLATA AZ INNOVÁCIÓS TELJESÍTMÉNY ASPEKTUSÁBÓL

KERESZTES Gábor
adjunktus
Soproni Egyetem
keresztes.gabor@uni-sopron.hu

A fejlett államok többségében a főként hazai tulajdonra épülő kis- és középvállalkozói szektor erősítése és fejlesztése racionális nemzetgazdasági érdeke a gazdaságpolitikai szereplőknek. A KKV-k versenyképességének vizsgálata alapvető aspektusa továbbá valamennyi jelentős nemzetközi összehasonlításnak. Kutatások bizonyították, hogy a versenyképesség és az innovációs teljesítmény között szignifikáns kapcsolat mutatható ki. A tanulmányban a magyar KKV-szektor innovációs teljesítményén alapuló versenyképességét vetem össze a térségbeli államokkal az elmúlt évek tendenciái alapján. Kitérek az egyes államokban tapasztalható trendekre, az Európai Unió stratégiai irányaira és a várható jövőbeni fejlődési lehetőségekre.

Kulcsszavak: KKV, versenyképesség, innováció

CAN CHINA LEAD THE WORLD ECONOMY?

BIHARI Katalin
University of Pécs, Geopoltical Doctoral School
Research area: The economic and political relations between the EU and Latin-America, China and the Central and Eastern Europea
kati_bihari@yahoo.com, kbihari@mfa.gov.hu

The main objective of the study is to present the change in the geoeconomic and geostrategic role of China in the past decades. In the recent years, China has undoubtedly become a global economic player and aims to turn into a political superpower as well. My paper seeks to answer the question whether it is possible that by Beijing becomes the leader of the world economy, taking over the role of the United States.
In addition to an overview of the relevant literature, I intend to outline and evaluate the trends in the main indicators of the Chinese economy, providing a comparison with the figures of the United States and the other main players of the global economy. My purpose is to identify the priorities of Beijing, with special emphasis on the so-called Belt and Road Initiative, which was launched in 2015. The Belt and Road Initiative serves the ambition to strengthen the Chinese economy by creating its own sphere of influence in Asia and Europe. The strategy aims to boost the flow of Chinese goods and services and contribute to a more efficient distribution of resources. In addition, it aims to promote the further integration of market integration and the creation of a regional cooperation framework. According to Beijing's view, the Belt and Road Initiative would contribute to their geostrategic objective to become a global superpower.
Furthermore, the paper will offer an insight into the range of Chinese and regional institutions that are intended to enable Beijing to strengthen its international position in decision-making, especially in the field of finance and trade.

Kulcsszavak: China, world economy Belt and Road Initiative, superpower

TRENDEK A CSALÁDI VÁLLALKOZÁSOK KUTATÁSÁBAN

POLSTER Csilla
PhD-hallgató
Széchenyi István Egyetem Regionális- és Gazdaságtudományi Doktori Iskola

A kutatás *célja* a családi vállalkozásokra jellemző elméletek és trendek vizsgálata. A kutatás *módszere* a családi vállalkozások témavezető nemzetközi folyóirata, a Family Business Review (FBR) témáinak vizsgálata. Az elmúlt évek publikációinak elemzése, azon belül a megjelent absztraktok és kulcsszavak tartalomelemzése. A FBR 1988 óta negyedévente megjelenő referált, 4.229-es impakt faktorú, Q1-es minősítésű tudományos folyóirat. A családi irányítású – nem csupán első, de 2. és 3. generációs, sőt, sokgenerációs – vállalkozások dinamikájának feltárására fókuszál.
A kutatás *eredmény*eként az elmúlt évek lapszámainak tanulmányai alapján kimutatható, hogy melyik kontinensről, melyik országból milyen témakörök jelennek meg, továbbá azt is, hogy megfigyelhető-e a témakörökben hasonlóság vagy azonosság. A kutatás eredményeképpen egy olyan összegző áttekintést lehet létrehozni, amely a témával foglalkozó kutatóknak hasznos lehet, és személy szerint engem is előre visz a doktori dolgozatom megírásában.

Kulcsszavak: Family Business Review, folyóirat tartalomelemzése, trendek

KERESKEDELMI FOLYAMATOK A BUDAPESTI AGGLOMERÁCIÓ ÉSZAKI SZEKTORÁBAN

KÁPOLNAI Zsombor
PhD-hallgató
Szent István Egyetem Enyedi György Regionális Tudományok Doktori Iskola

A Budapesti Agglomeráció meghatározó szerepet tölt be hazánk társadalmi-gazdasági életében. A településegyütteshez tartozó települések az ország lakosságának közel negyedét adják, valamint az egy főre jutó jövedelem tekintetében is előkelő helyet foglalnak el. Az agglomeráció komoly fogyasztópiacot is jelent, melynek a Budapestet körülvevő településeit a kiskereskedelem szereplői a rendszerváltozást követően tudták kihasználni. Azonban az országos szinten kiemelkedő társadalmi-gazdasági agglomeráción belül jelentős különbségek tapasztalhatóak. A tanulmány a Budapesti Agglomeráció egyik kevésé kutatót térségét az agglomeráció Északi szektorának településeit vizsgálja. Magyarországon a lakossági fogyasztás közel 50 százalékát élelmiszertermékek vásárlására költi, ebből adódóan az élelmiszertermékek kiskereskedelme a tanulmányban is kitüntetett szerepet kap. A tanulmány elsősorban a magyar tulajdonú kiskereskedelmi üzletláncok által működtetett üzletek térbeli megoszlásának összefüggéseit vizsgálja, különös tekintettel a centrum-periféria viszonyokra.

Kulcsszavak: agglomeráció, kiskereskedelem

KÖZIGAZGATÁS-TUDOMÁNYI SZEKCIÓ

M-GOVERNMENT SERVICES: A SECURITY CHALLENGE

Annamária BELÁZ
PhD-Student
Óbudai Egyetem Biztonságtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: Az információbiztonság szervezése a közfeladatot ellátó szerveknél
belaz.annamaria@phd.uni-obuda.hu

The aim of our modern days` on demand government is to build effective efficient and economic public administration system and to increase client satisfaction. The governments' aim to benefit from the use of the most innovative forms of information communication technologies, mainly the web-based Internet applications. These applications improve the fundamental governmental functions therefore with the spread of mobile technologies m-government management is an increasing priority.
In Hungary the electronic governmental services, identification and authentication processes developed continuously during the past few years thanks to the several programs on digital state building. However, these improvements were mostly focused on the modernisation of the Governmental one-stop shops (so called Government Window) and the digitalisation of the personal administration processes. Sadly, the projects lacked in mobile application development actions, only just a few institutions created their own mobile-app for administration purposes.
We cannot lose sight of the fact that during digitalisation programs in order to build an open, safe and secure cyberspace cybersecurity aspect must be a priority. Information security and cybersecurity are exceptionally versatile topics, there is a need for the clarification of the used terms, examination of the regulatory environment, technical issues and practical implementation. This is extremely important in the public administration, where citizens' data is stored, processed and transmitted.
The research will present the different approaches to mobile application development and usage in the governmental services. The purpose of this study is to analyse the mobile applications which are currently used in Hungary and examine the security questions regarding m-government.

Keywords: m-government, mobile application, security, digitalisation

KÖZIGAZGATÁSI KÉPZÉS A TUDOMÁNY SZEMÉVEL

DARIDA Zsuzsa
PhD-jelölt
Széchenyi István Egyetem Regionális- és Gazdaságtudományi Doktori Iskola

A XXI. században az erőforrások jelentős része a különféle szervezetek számára szinte egyformán hozzáférhető, ezért a versenyképesség hátterében – legyen szó akár a versenyszféráról, akár a közszféráról – egyre jobban felértékelődik a megfelelően kiválasztott, és optimálisan képzett munkaerő.
A közszolgálati dolgozók jogviszonyának szabályozása jelentősen megváltozott az elmúlt másfél-két évtizedben. A változások arra irányulnak, hogy a nyugat-európai gyakorlatnak megfelelően a versenyszférában hatékonyan használható eszközöket próbáljanak meg adaptálni a közigazgatásban megvalósuló gyakorlatba.
A közszolgálati tisztviselőkről szóló 2011. évi CXCIX. törvény életbe lépése óta megfogalmazódó, kutatásaim megkezdésének idején legújabbnak tekinthető kormányzati személyzetpolitika a nemzet és a közjó szolgálatát tűzte ki célként maga elé. Megkezdődött az állam újraépítése, amelyben kulcsszerepe van a szaktudásnak és elhivatottságnak.
A kormányzati szándék – a hatékony képzési rendszer megteremtése érdekében – a versenyszférában is megjelenő tendenciához igazodva, egy olyan szervezeti forma kialakítása, melynek kulcseleme a megfelelő személyzeti állomány kiválasztása, és annak továbbfejlesztése. A források jelentős része annak a továbbképzési rendszernek a létrehozását és üzemeltetését finanszírozza, melyet – egy fél éves tesztelést követően – 2014. január elsejétől vezették be hazánkban. Az első képzési ciklus 4 éves időtartama 2017. december 31-én ért véget. Az elmúlt mintegy négy év során kellő számú elméleti és gyakorlati tapasztalat gyűlt össze úgy a rendszer működését, mint az egyes képzések megvalósulását és megvalósítását illetően. Elérkezett az az idő, amikor érdemes összegyűjteni, elemezni és kiértékelni az adatokat, majd levonni a megfelelő következtetéseket, leszűrni a megfelelő tanulságokat, és a kutatási eredmények során megfogalmazottak alapján a következő ciklusra vonatkozó fejlesztési javaslatokat megtenni.
A gyakorlati tapasztalatokat összegyűjtő kutatásaim friss eredményeit szeretném jelen tanulmányban az érdeklődő olvasók elé tárni.

A JÁRÁSI HIVATALOK HELYE ÉS SZEREPE AZ ÁLLAMIGAZGATÁSI FELADATOK ELLÁTÁSÁBAN

HEGYESI Zoltán
tanársegéd, PhD-hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem Államtudományi és Közigazgatási Kar Közigazgatástudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: A területi államigazgatás változásai a rendszerváltoztatástól napjainkig különös tekintettel a fővárosi és megyei kormányhivatal intézményére
hegyesi.zoltan@uni-nke.hu; hegyesizoltan92@gmail.com

A konferencián általam ismertetni kívánt A járási hivatalok helye és szerepe az államigazgatási feladatok ellátásában nevezetű előadás kísérletet tesz a magyarországi területi államigazgatásban megfigyelhető törvényszerűségek és fejlődési irányok áttekintésére a rendszerváltoztatástól jelenünkig. Ezen belül kiemelt fontossággal bír a szervezeti integráció mértékének kérdése, amely időről-időre a jogalkotó fókuszába kerül és az alsó-középszintet (járási szintet) érdemben meghatározza. Az előadás kitér a hatósági hatáskörök alakulására, valamint az Ákr. és a Kp. hatályba lépésével a jogorvoslat kérdésére is.
A területi államigazgatás folyamatos változásokon esik keresztül a rendszerváltoztatás óta, ez adja meg a téma aktualitását. A napjainkban működő fővárosi és megyei kormányhivatalok (ide értve a külön költségvetési szervet nem képező, de önálló feladat- és hatáskörökkel rendelkező járási hivatalokat) a területi államigazgatás meghatározó szereplőivé váltak, és a legtöbb államigazgatási hatósági ügy első vagy másodfokú fórumaként funkcionálnak. Fokozható-e tovább az integráció mértéke? A szervezeti integráció mértéke és a hatékonyság milyen kapcsolatot mutat egymással? Ezek kérdések mindegyikére kitér az előadás.

Kulcsszavak: területi államigazgatás, fővárosi és megyei kormányhivatal, járási hivatal, szervezeti integráció, jogorvoslat

A PROGRAM-KIÉRTÉKELÉS JOGI-KÖZIGAZGATÁSI HÁTTERE MAGYARORSZÁGON ÖSSZEHASONLÍTÓ ASPEKTUSBAN

JUGOVITS Károly
PhD-hallgató
Budapesti Corvinus Egyetem Politikatudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: közpolitika, közigazgatás, evalváció
jugovitskaroly@gmail.com

Előadásom a közpolitika-értékelés (evalváció) szakirodalmának hagyományosan nyugat-európai orientációjával szemben egy máig – kevés kivételtől eltekintve – szinte feltáratlan területet, a kelet-közép-európai országok, kiemelten Magyarország program-kiértékelési gyakorlatának jogi hátterét vizsgálja. A nemzetközi irodalom az elmúlt évek során számos esetben felvetette, hogy a közpolitika-értékeléssel kapcsolatos lehetséges jövőbeli kutatási irányok között elsődleges helyen szerepel az ilyen kutatások hatókörének kiszélesítése, ez idáig azonban csak Dél-Európa, valamint Ázsia és Afrika olyan fejlődő államairól készültek elemzések, amelyekben ekkor már szilárd alapokkal rendelkező gyakorlatok és intézmények jelentek meg. Kelet-Közép-Európa kapcsán eközben mind a mai napig hiányzik az elméleti tudás és a gyakorlati tapasztalatok összevetése. Az értékelés gyakorlatát kutató írások általában nem érintik azokat az országokat, amelyekben nincs a közpolitikai programok hatásainak felmérésére egy jól kialakult, megszilárdult (intézményesült) rendszer, olyan írásokról pedig nincs ismeret, amelyek kifejezetten arra a kérdésre keresnék a választ, hogy miért nem alakultak ki efféle intézmények, eljárások, vagy azok feltételei ezen országokban. Előadásomhoz ezért megfelelő kiindulási pontot csupán a kelet-közép-európai régióval valamilyen aspektusból összehasonlítható más országcsoportok jogi szabályozására vonatkozó forrásmunkák, illetve azon források jelentenek, amelyek a téma más aspektusaiból, marginálisan érintik az evalváció és az intézményesültség jogi-közigazgatási kérdéseit.
Előadásom kérdései mindezek alapján az alábbi kategóriák szerint fogalmazhatók meg:
1. Evalváció jogi szabályozása összehasonlító keretben: milyen mértékben tekinthető szilárdnak az evalváció jogi háttere Magyarországon, illetve vele összehasonlításban a kelet-közép-európai régió, pontosabban a visegrádi országcsoport további országaiban, úgy mint (a) foglalkozás, szakma, tevékenység, illetve (b) mint a kormányzati döntéshozatal szerves, valós funkciót betöltő része? Vajon ezekben az országokban – az evalvációs irodalom eddigi ismereteivel összhangban – valóban jóval kidolgozatlanabb eljárások és fejletlenebb intézményi-jogi környezet, összességében inkább intuitív közpolitika-alkotás folyik?
2. A jogi szabályozhatóság kérdései: a közpolitika-értékeléssel foglalkozó irodalom kapcsán továbbá arra a kérdésre is keresem a választ, hogy vajon alkalmazhatók-e a rendelkezésre álló nemzetközi szabályozási minták az általam vizsgált országokra? Avagy Kelet-Közép-Európa közpolitika-értékelési gyakorlatát tekintve (is) elkülönült egységet alkot, amire csak részben bizonyul igaznak az eddigi tudásunk?
3. Az jogi-közigazgatási hátteret meghatározó tényezők: az első két kutatási kérdés megválaszolásával lehetőség szerint az is a célom, hogy megválaszoljam, lehetséges-e egy új, módosított elméleti keret megfogalmazása, ami az ezen országokban tapasztalható gyakorlatokat precízebben képes leírni. Vagyis, hogy miért alakult ki egyes országokban jogilag szabályozott közpolitika-értékelési kapacitás, és miért nem más országokban? Mekkora szerepe volt ebben a politikának (elvárásoknak, hatékonyságnak, lojalitásnak stb.), illetve azonosíthatók-e a politikai-közigazgatási kultúra sajátosságai, tartós minőségei, esetleg regionális hasonlóságok?

Kulcsszavak: evalváció, intézményesültség, Kelet-Közép-Európa, politikai-közigazgatási kultúra

SINO-AFRIKAI KAPCSOLATOK - KERESKEDELEM ÉS AZ ÚJ TENGERI SELYEMÚT[1]

KIS Katalin
PhD-hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem Közigazgatás-tudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: A BRICS-országok kereskedelempolitikája
katalink@gamma.ttk.pte.hu

A nemzetközi szakirodalomban is széleskörben elfogadott tény a kereskedelem ösztönzésének pozitív hatása a gazdasági növekedésre. Ez az afrikai országok esetében kiemelten fontos, hiszen a belső keresleti tételek visszafogott alakulását csak a megfelelő exportteljesítmény tudja ellensúlyozni. Ezen a dekolonizációt követő úgynevezett „második versenyfutás Afrikáért" segíthet javítani, amely a kínai jelenlétre kiemelten épít. Peking szerepvállalása már az 1950-es és 60-as években megjelent a kontinensen, de a kapcsolatok az ezredfordulót követően váltak egyre intenzívebbé. Az együttműködésre a Kína–Afrika Együttműködési Fórum (FOCAC) is keretet ad, hiszen a kereskedelem mellett a befektetések, az infrastrukturális és pénzügyi együttműködés, valamint a turizmus is jelentős fejlődésnek indult. A hagyományos partnerekkel szemben az afrikaiak szemében Kína a szuverenitás, a politikai rendszer és a hagyományok tisztelete miatt jelenthet fontos partnert, továbbá az infrastrukturális beruházások a kereskedelmet is ösztönözhetik. A növekvő szükségletű Kína számára Afrika egyrészt nyersanyagforrás, amit alátámaszt az a tény is, hogy számos afrikai ország kínai exportja nagyon egyoldalú. Az ásványkincsekben gazdag országok közül 15 afrikai ország exportjának több mint 90 százaléka energiahordozót és nemesfémet tartalmaz. A mezőgazdasági termelésre támaszkodó államok közül a Közép-afrikai Köztársaság, Bissau-Guinea és Burkina Faso Kínába irányuló mezőgazdasági exportja haladja meg a 90 százalékot.
Az Új Selyemút pekingi tervei szerint egy-két évtizeden belül, olyan 64 országot érintő gazdasági övezet jönne létre, amely újradefiniálja Kína ázsiai, afrikai és európai kapcsolatrendszerét. Az övezet új és már meglévő közúti, vasúti, olaj és földgázvezetékek összekapcsolásából áll, kiegészülve együttműködő logisztikai központokkal és tengeri kikötőkkel. Az Új Selyemút több szárazföldi és egy tengeri útvonalat is magába foglal. A kezdeményezés a regionális közlekedési hálózatok létrehozásával és az alacsony fejlettségű területek iparosításával olyan területen segíti Afrikát, amelyre a belső forrás hiánya miatt nem lenne lehetőség. Afrika egyes országai (Tanzánia, Dzsibuti, Mozambik, Szenegál, Ghána, Gabon, Egyiptom) kiemelt helyet foglalnának el a Tengeri Selyemúton, mely országokban Kína már nagy volumenű kikötő fejlesztésekbe kezdett és Dzsibutiban haditengerészeti bázist alapított. Ahogy a befektetési tendenciákból is látszik, Kínának Afrika több szempontból fontos. Igaz Kína nem csak altruista adományozó, gazdasági racionalitás mentén cselekszik, illetve a nemzetközi fórumokon is együttműködést szorgalmaz.

Kulcsszavak: Afrika, Kína, kereskedelem, Új Tengeri Selyemút

[1] „AZ EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTÉRIUMA ÚNKP-17-3-I-NKE-11 KÓDSZÁMÚ ÚJ NEMZETI KIVÁLÓSÁG PROGRAMJÁNAK TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT"

AZ ÁLLAMI TULAJDONÚ GAZDASÁGI TÁRSASÁGOK FELETTI TULAJDONOSI JOGGYAKORLÁS, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A MAGYAR NEMZETI VAGYONKEZELŐ ZRT.-RE

LEHOCZKI Zóra Zsófia
PhD-hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Államtudományi és Közigazgatási Kar, Közigazgatás-tudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: A gazdasági társaságok vagyonának vizsgálata az állami és az önkormányzati tulajdon tükrében
zora.lehoczki@gmail.com

A köztulajdonban álló gazdasági társaságok nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőséggel bírnak, az államot és a helyi önkormányzatot megillető társasági részesedések a nemzeti vagyonba tartoznak. Az állami tulajdonban lévő gazdasági társaságok szabályozása összetett, tekintve, hogy gazdasági társasági formában működő jogalanyokról lévén szó, a szabályozás alapját a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény Harmadik Könyve jelenti. A Ptk.-ban foglalt generális előírásokat a köztulajdonban álló gazdasági társaságok sajátosságaira reflektálva más jogszabályokban foglalt speciális rendelkezések formálják és pontosítják. A kifejezetten az állami részvétellel működő gazdasági társaságokra irányadó jogintézmények sorában kiemelt jelentőséggel bír a tulajdonosi joggyakorlás kérdése, amely rendezi, hogy mely személy vagy szervezet és hogyan jogosult az államot megillető tulajdonosi jogosultságok és kötelezettségek gyakorlására a társaságok felett. A gazdasági társaságok felett a tulajdonosi jogokat bizonyos kivételektől eltekintve a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt. gyakorolja, ami maga is egy kizárólagos állami tulajdonban lévő részvénytársaság. Előadásunkban bemutatjuk a tulajdonosi joggyakorlás szerepét, jelentőségét és tartalmát, valamint áttekintjük az MNV Zrt. sajátos helyzetét, jogállását és feladatait, valamint a szervezetére irányadó speciális szabályozást. A profitorientált, piaci gazdasági társaságokhoz képest meglehetősen csekély figyelem irányul az állami tulajdonú társaságok vizsgálatára és sajátosságainak bemutatására, előadásunkkal egy ilyen, kevésbé kutatott kérdéskör áttekintését és bemutatását tűzzük ki célul.

Kulcsszavak: állami tulajdonban álló gazdasági társaság, nemzeti vagyon, Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt., tulajdonosi joggyakorlás

A PÉNZÜGYI ÖNGONDOSKODÁS JELENTŐSÉGE A KATASZTRÓFA-HELYREÁLLÍTÁSBAN: HAZAI HELYZETKÉP ÉS NEMZETKÖZI KITEKINTÉS

MOLNÁR András
PhD-hallgató
Pécsi Tudományegyetem, Közgazdaságtudományi Kar, Regionális Politika és Gazdaságtan Doktori Iskola
Kutatási terület: társadalmi sérülékenység, közösségi reziliencia, katasztrófa-kockázat csökkentés
molnar.andras@ktk.pte.hu

A katasztrófák okozta gazdasági károk mértéke növekvő tendenciát mutat itthon és világviszonylatban egyaránt. Az extrém hidrometeorológiai események gyakoriságának növekedése kihívások elé állítja a katasztrófák elleni, fizikai védekezéssel foglalkozó szervezetek mellett az azokkal szembesülő háztartásokat és a károkat kezelő pénzügypiaci szereplőket is. A katasztrófa-károkat ellentételező biztosítási opciók országonként eltérőek: míg egyes államokban rögzített feltételekkel törvények kötelezik az ingatlantulajdonosokat az öngondoskodásra, addig számos országban a biztosító társaságok egyszerűen nem kötnek szerződéseket egyes természeti eseményekre vonatkozóan. A növekvő kockázatok egzisztenciális fenyegetést jelentenek az érintett területeken élők számára, amely különösen jelentős az alacsony jövedelmi viszonyokkal rendelkező háztartások esetében. A társadalmi és gazdasági szempontból marginalizálódott lakosság gyakran pont a legveszélyeztetettebb területeken talál otthonra, azonban nem képes megfizetni a nagyobb kockázatból adódó magasabb biztosítási prémiumokat. Az ismertetett problémakör hazánk szempontjából nagymértékben releváns: a magyar településállomány jelentős része több szintű depriváltsággal küzdő közösségeket rejt magában, amelyek különösen sérülékenyek a károkozó időjárási eseményekkel és az ár- valamint belvizekkel szemben.
Jelen tanulmány a hazai kockázatokra és piaci kínálatra alapozva ismerteti a lakóingatlanok kockázatkezelési lehetőségeit, a rendelkezésre álló állami és pénzpiaci megoldásokat, illetve azok hiányát. Ezt követően egy öt országra kitérő összehasonlítás keretében elhelyezi a Wesselényi Miklós Ár- és Belvízvédelmi Alapot az államilag szabályozott kockázatkezelési megoldások között, majd az elmúlt évek eseményei és a nemzetközi trendek alapján javaslatokat fogalmaz meg a terület társadalmi sérülékenységet figyelembe vevő fejlesztésére vonatkozóan.

Kulcsszavak: biztosítás, katasztrófa, reziliencia, öngondoskodás, társadalmi sérülékenység

NŐI EGYENJOGÚSÁGI STRATÉGIÁK NEMZETKÖZI KITEKINTÉSBEN

PATÓ Viktória Lilla
PhD-hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem Közigazgatás-tudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: Közpolitikai eszközök a női felsővezetők arányának növelésére
pato.viktoria.lilla@uni-nke.hu

Köztudott, hogy mind a munkaerőpiacon, mind az élet egyéb területein lényeges különbségtétel érhető tetten a nők és férfiak viszonylatában. A különbségek olyan társadalmi prekoncepciókon alapulnak, melyek a történelem során vertek gyökeret az emberi társadalmakban, a bérek, érdekérvényesítési és karrier lehetőségek a férfiaknak kedveznek. Úgy vélem, hogy egyes társadalmi konvenciók elhagyásával, új eszmékkel és haladó gondolkodással az aránytalanságok felszámolhatók, azonban ehhez minél magasabb szintű célkitűzések szükségesek, melyek megfogalmazását követően helyi szinten is beépülhetnek a gyakorlatba. A női és férfi tényleges jogegyenlőség megvalósítása még várat magára, azonban üdvözítő, hogy napjaink egyre sürgetőbb kérdéskörei közé tartozik, és nemzetközi szinten is felismerték a nemi diszkriminációmentesség fontosságát, mintegy alappillérként a fenntartható fejlődés megvalósítására tett törekvésekben.
„Váltsuk az ígéreteket tettekre!” Nemzetközi síkon haladva tanulmányomban bemutatom az Európai Unió (European Pact for Gender Equality 2011-2020), az Egyesült Nemzetek Szervezete (United Nations Entity for Gender Equality and the Empowerment of Women Strategic Plan 2018-2021), valamint az Európa Tanács (Gender Equality Strategy 2018-2023) nemek közötti egyenlőségről szóló legfrissebb dokumentumait. A három stratégia olvasatában feltérképezem a prioritások azonosságait és differenciáit. A legfrissebb célkitűzések, valamint a múlt összevetésének vizsgálatában felvázolom a gender kérdés múltját, jelenét és jövőjét.

Kulcsszavak: emberi jogok, női férfi jogegyenlőség, gender equality strategy,

A TÁRSASHÁZKEZELÉS ÉS AZ ÖNKORMÁNYZATI DÖNTÉSHOZATAL ÖSSZEKAPCSOLÁSI LEHETŐSÉGEI

POLGÁR Zoltán
PhD-hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem - Közigazgatás-tudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: A közösségi döntéshozatal és a közösségi döntéshozatalt támogató infokommunikációs eszközök
info@polgarzoltan.hu

Napjaink egyik legfőbb kihívásai közé tartozik az élhető település kialakítása, és a fiatalok elvándorlási kedvének csökkentése. A településfejlesztési koncepciók is az előbb említett két cél megvalósítását hivatottak elérni, az állandó települési bevétel elérése mellett. A település fejlesztési koncepciók kialakítását a társadalmi és demográfiai összetétel jelentősen befolyásolja, ami kihat a települési döntéshozatalra is.
Hipotézisem szerint az eltérő preferenciák reprezentatívan vizsgálhatóak azokon a településeken, ahol a település lakossága lakótelepeken, társasházakban él. A társasházi és az önkormányzati döntéshozatal összeillesztése segítené a települési koncepciók lakossági igényekhez történő finomhangolását, és az önkormányzati források eredményesebb felhasználását.
A települési és a társasházi döntéshozatalban közös, hogy mind a települési, mind a társasházi döntések gyűlés alapúak (testületi ülés, közgyűlés), a résztvevők szavazata alapján meghozott döntések, ahol a döntésben az egyén preferenciája is szerephez jut. Az egyéni preferenciák megjelenése ellenére a többségi döntés biztosítja az adott feladatok megvalósításához szükséges felhatalmazást és legitimitást.
A két döntési rendszer látszólag távol áll egymástól, de összeköti a döntéseket a diverzifikált demográfiai és társadalmi környezet, valamint a döntések során az egymással versengő különböző érdekek. Továbbá a településeknél és a társasházaknál is a legtöbb véleménykülönbséget a megvalósítandó feladatok, és a feladatokhoz kötött finanszírozási formák kiválasztása okozza. A településeknél és a társasházaknál is szűkösek a rendelkezésre álló források, így lényegében a döntéshozók mind a két esetben azonos döntési körülményekkel találkoznak.
Előadásomban és tanulmányomban bemutatom, a társasházi döntéshozatal tanulmányozása és jobb megismerése segítheti a települési problémák megoldását. A problémák megoldásának első lépéseként meg kell vizsgálni, hogy a két döntéshozatali eljárás, hogyan illeszthető össze a jelenleg releváns jogszabályi keretek között.

Kulcsszavak: társasház, önkormányzat, döntéshozatal, településfejlesztés, államegóvás.

A TARTÓS MUNKANÉLKÜLISÉG MEGSZÜNTETÉSÉRE IRÁNYULÓ FOGLALKOZTATÁSPOLITIKA AKTUÁLIS KÉRDÉSEI

RÁCZ Anita
szakmai vezető, PhD-jelölt
Nemzetgazdasági Minisztérium, Nemzeti Közszolgálati Egyetem Közigazgatás-tudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: emberi erőforrások
ariam.racz@gmail.com

A tartós munkanélküliséggel kapcsolatos téma aktualitását adja a kormányzat azon kiemelt munkaerőpiaci stratégiai célja, melyben a foglalkoztatáspolitika munkanélküliségre vonatkozó szegmenségének javítását jelöli meg. Ennek keretében a kormányzat rövidtávú céljai között szerepel a foglalkoztatási szint 75 %-ra történő növelése, melyet 2020-ig kíván elérni. A regionális foglalkoztatáspolitika egyik fő célja a kiegyensúlyozott fejlődés megvalósítása és a regionális különbségek csökkentése. Ennek elérésére a beavatkozó jellegű regionális politika átalakult egy sokkal szélesebb alapokra épülő, a regionális versenyképességet erősítő politikává. Természetesen az átalakulás egy hosszabb folyamat része, ami időt vesz igénybe, de a közös célt szolgálja azon törekvés, hogy a súlyos régiók közötti különbségek csökkentése megvalósuljon.
A munkaerőpiacon jelenlévő munkanélküliek és aktív foglalkoztatottak együttesen alkotják hazánk munkaerő-állományát. Azon munkanélküliek tekinthetők tartós munkanélkülieknek, akik 12 hónapja, vagy annál régebben aktívan munkát keresnek, tehát a tartós munkanélküliség a munkanélküliségben töltött idő hossza alapján határozható meg. Ha a munkanélküliség tartós, akkor súlyos következményeket okoz társadalmi és egyéni szinten is. A tartós munkanélküliséggel együtt járó egyre mélyebb szegénység és társadalmi kirekesztettség ugyancsak negatív hatással van az ország gazdaságára. A tartós munkanélküliség által keletkezett problémákkal pedig az államok rendkívül nehezen képesek megbirkózni. Az állásukat elvesztőknek az állam különböző formában támogatást ad, amely magas munkanélküliség esetén súlyosan megterheli a költségvetést.
A foglalkoztatási törvény jelenleg hatályos szabályai igen széles körben biztosítanak lehetőséget a munkanélküliek támogatására az aktív foglalkoztatáspolitikai eszközök révén. Ide tartoznak többek között a munkaerőpiaci szolgáltatások, a képzések elősegítése, a foglalkoztatás bővítését szolgáló támogatások, az álláskeresők vállalkozóvá válását elősegítő támogatások, a munkahelyteremtés, a munkahely megőrzés támogatása, a munkaerő-piaci programok támogatása. A magyar foglalkoztatáspolitikában 2011. évtől helyet kapó közfoglalkoztatási program is a tartós munkanélküliség megelőzésére, a mélyszegénységben élők helyzetének enyhítésére és az alulképzettek foglalkoztatási helyzetének javítására biztosít lehetőséget.
Leszögezhető, hogy kizárólag jó kormányzati foglalkoztatáspolitikával érhető el hazánk munkaerőpiacának javulása és a munkanélküliség csökkentése. A statisztikai adatok javuló tendenciát mutatnak, mely szerint a foglalkoztatottak száma növekszik, a munkanélküliségi ráta csökken, és a gazdaságilag inaktív réteg száma is egyre kevesebb.

Kulcsszavak: tartós munkanélküliség, munkaerőpiac, foglalkoztatás, foglalkoztatáspolitika

„AZ EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTÉRIUMA ÚNKP-17-3 KÓDSZÁMÚ ÚJ NEMZETI KIVÁLÓSÁG PROGRAMJÁNAK TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT”

MIGRATION, STATE AND CULTURAL CONFLICTS

SZABÓ László András
PhD-Student
National University of Public Service, Doctoral School of Public Administration Sciences
Research area: International and European studies. Research topic: Migration-related fears and conflicts. Identity and impact and examination of cultural controversies in the European Union
szabo.laszlo.andras@uni-nke.hu

People in human communities are in constant migration. This can be called a peaceful migration of people to settle new uninhabited lands and armed conquest, where the conquered peoples came to the fate of immersion. Modern-day migration has always been part of everyday life, but it has generally not reached the level of public stimulation and stimulation of society. Those who came up with a goal came to a better livelihood for opportunities. This goal required the fusion,the fastest assimiliation possible. The bulk of international migration puts countries in a new position. Because of this , the question how the state should handle the phenomenon arises. What are the characteristics of the relationship between migration and the state so far and the possible directions of development that may occur in the future? It is a fact that migrants pose a burden on the state in all respects since they do not have the capital of their economic potential. The state budget is burdened by the social care system and the health hazards. Security risks also exist in all such cases. Naturally, migrants who have whatever reason for coming should not be criminalized, but in my opinion the are victims. Regardless which feature of the relationship between state and migration we take, the most important aspect of the relationship between them is to reduce the cultural differences and as they determine the basis of coexistence. The composition of the current migration differs significantly from European culture not only in its religion but also in the family systemand is not even homogeneous in itself. Many countries have many habitual masses. Therefore, it is not possible to treat one picture with everyone. This is a huge burden for the state administration. Policies are perceived by the mistrust resulting from the other's incompetence. The subject of studies is culture, that is, the "membrane" that creates a wall or interoperability between migration and recipients, i.e. citizens, and is a responsibility for the state. In the first part of this paper, I will review the types of international migration. Then I will study the conflict-forming characteristic of the state, the host country and migrants, also highlighting on the cultural differences among migrants, including legal and non-legal categories Of course, these effects will also appear in transit countries, but in a special way. Keywords: migration, state, culture. conflicts According to my view, the management of cultural differences on the level of the state is the key to a future cohabitation. In my study, in my lecture and in my paper, this topic will be examined.

Keywords: migration, state, culture. conflicts

PROACTIVE STATE AS A FUTURE? OVERVIEW FROM THE NIGHT-WATCHMAN TO THE ENTREPRENEURIAL STATE

SZAKOS Judit
PhD-hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Közigazgatás-tudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: A magyar innovációs gyakorlat a Triple és a Quintuple Helix modell perspektívájában – A közigazgatási szervezetek példája
szakosjudit0@gmail.com

Approaching the role of the state changed a lot in the last century. From Keynes through Friedman one can see in a wide scale of viewpoints where theories try to put government's role even to the two extremes: state could be a hollowed-out night-watchman or a monster what drives everything around. Slowly and increasingly researchers realized that extremes do not perfectly fit to practice and came up with the theory of market failures what drove them to strength power of state. On the other hand, problems with this latest approach appeared, called government failures, and proved that none of the actors are perfect. This new way of thinking from failures together make us to balance what we ever thought about roles of the state. The constant rolling of this thoughts and debates are still unfinished and personally I do not think it will ever be closed as new challenges just came up every day because of digitalization.
Hypothesis of my paper is the following: in the 21st century previous approaches are outdated (H1), and new theories can answer our starting question, what is the role of the state? My second hypothesis is that new trends will wider our perspective how to think about actors in this relation (H2).
To test this, I give an overview of the most influencing approaches and highlight some important features. More likely there are two upcoming trends what I examine deeper as a protentional answer to our centuries' challenges. One of them is entrepreneurial state concept which proves that role of the state is much higher in risk taking activities, like research and development than venture of private actors, even if these activities of governments are quite hidden. My second perception is in connection with actors' connection. Here I highlight some horizontal connection approaches: network science and connection-based models, such as Quintuple Helix model show us how complex and well-connected is any government, means that their roles are dependent and interconnected with other actors what also force us to rethink our all-alone type government aspect.

Kulcsszavak: role of the state, market failures, government failures, entrepreneurial state, Quintuple Helix model.

HORVÁTORSZÁGOT ÉRINTŐ MIGRÁCIÓS FOLYAMATOK ÉS AZ ORSZÁG TERÜLETÉN ÉLŐ KISEBBSÉGEK HELYZETE

VARGA-KOCSICSKA Aleksandra
PhD-hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem Közigazgatás-tudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: Európa-tanulmányok, Jugoszláv utódállamok, identitás
kocsicska.aleksandra@gmail.com

A 2015-ös kezdetű migrációs válság, rendkívül sok kérdést vetett fel az Európai Unió összes tagországában, így ennek hatására tovább élesítve az EU és Törökország viszonyát, ezzel még jobban megnehezítve a balkáni útvonalon található országok helyzetét. A migráció problematikája, ebben a kezdeti időszakban, Horvátországba elsősorban a környező országokban bekövetkezett események révén jutott el. Eközben ritkán esett szó, Horvátország pozíciófoglalásáról, pontosabban arról hogyan is viszonyul ehhez az új helyzethez, és az ország milyen szabályozásokkal is rendelkezik jelenleg is, a területére vonatkozóan. Többszöri vizsgálatok során kiderült, első körben, a lehetséges problémákat a hatályos jogszabályok elavultsága, a hiányzó szervezeti és személyzeti kapacitások, és a kérdéssel kapcsolatos átfogó integrációs politikák okozzák. A tanulmányban kifejtésre kerül, hogy Horvátországban eddig a belső, volt Jugoszlávia területén zajló háború által generál migrációra fókuszált, és a horvátok elvándorlására a világon különböző országaiba. Kijelenthető, hogy Horvátország, elsősorban tranzitországnak számít a migráció vizsgálata alapján. Ezenfelül még nem alakított ki a megfelelő integrációs politikáját, amely biztosítaná a területén lévő migránsok letelepedését és annak szabályozását, hogy lehetővé tegye ezeknek az újonnan érkező migránsoknak a beilleszkedését. Példaként említendő az oktatásba való bevonásuk és a munkahelyeik megteremtésének lehetőségét. Ugyanakkor ki kell emelni, Horvátországnak sok tapasztalata van a nemzeti kisebbségek integrációjában, miközben képes megőrizni az integritás és identitás elveit. Ezért fontos meghatározni, hogy a nemzeti kisebbségek védelmében szerzett tapasztalatok vonatkozhatnak-e az új migránsokra is. Hosszútávon Horvátországnak az Európai Unió tagjaként, vélhetően állandó jelleggel biztosítania és ügyelnie kell számos migráns és menekült ellátására és befogadására az ország egész területén. Számítani kell arra, hogy belátható időn belül, Horvátországban létrejön egy új migráns réteg, a kérdés pedig az lesz, hogy ezek az új közösségek tekinthetők-e kisebbségeknek és ezáltal igényt tarthatnak-e a nemzeti kisebbségek jogaira az ország területén belül. Valószínűsíthető, hogy az esetleges, migránsokra, mint új kisebbségekre vonatkozó szabályozás, nem fogja érinteni a már érvényben levő nemzeti kisebbségek jogait. Az a felvetés, hogy a migránsokat hosszú távon integrálják a horvát társadalomba, nem fogja érinti a már régóta létező, nemzeti kisebbségek védelmének modelljét. A nehéz történelmi múlt gyökerein fekvő kisebbségi modell, egy olyan hosszú tárgyalási folyamat eredménye, amelyen határozottan megvalósul a társadalmi konszenzus.

Kulcsszavak: Migráns válság, nemzetközi kapcsolatok, integráció, kisebbségek, migránsok

AZ ÖNKORMÁNYZATI TULAJDONBAN LÉVŐ GAZDASÁGI TÁRSASÁGOK JELLEGZETESSÉGEI

WENINGER Sándor
PhD-hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem Közigazgatás-tudományi Doktori Iskola, Közszervezési és Közigazgatástani Intézet
Kutatási terület: "A lokalitás szerepe a közigazgatás-szervezésben: helymarketing elmélete és gyakorlata a közigazgatásban
weninger.sandor@gmail.com

Az előadás alapvetően egy általános jellegű, interdiszciplináris áttekintést igyekszik nyújtani az önkormányzati tulajdonban lévő gazdasági társaságok múltbéli, jelenlegi és jövőbeli helyzetét illetően, továbbá megjelenít jónéhány olyan aspektust is amelyek a kérdés ontológiáját a helymarketing és az önkormányzati gazdálkodás közszervezéstani összefüggéseinek olvasatában vizsgálják, értékelik. Ezen belül kitér, szűkebben véve a terület- és településmarketing vonatkozó relációinak specifikusságaira, különös tekintettel a brandépítés illetve a versenyképesség XXI. században megjelenő, újkeletű kihívásainak dimenzióira, azok rétegződésére, és a hazai környezetre vonatkoztatott adaptálhatóságára is.
A rövid történeti bevezetés és az alapfogalmak, illetőleg az értelmezési keretrendszer ismertetését követően, a szabályozási környezet, a hierarchikus tagozódás attribútumai kerülnek terítékre; míg eztután egy esettanulmányon keresztül lokális jellegzetességek, különböző anomáliák; végül pedig a többszintű együttműködések szinergikus lehetőségei, jövőbeli célkitűzések, prognosztizációk kerülnek bemutatásra.

Kulcsszavak: közigazgatás, önkormányzat, közszervezés, vagyongazdálkodás, marketing, településmarketing, helymarketing, imázs, brand

MATEMATIKA- ÉS INFORMATIKATUDOMÁNYI SZEKCIÓ

OPTIMÁLIS LERAKAT MEGHATÁROZÁSA A TÖBB ÜGYNÖKÖS EGY LERAKATOS UTAZÓ ÜGYNÖK PROBLÉMA MEGOLDÁSÁBAN

AGÁRDI Anita
MSc-hallgató
Miskolci Egyetem
Kutatási terület: Utazó ügynök probléma, optimalizálás
anitaagardi@gmail.com

Az utazó ügynök probléma egy régóta kutatott optimalizálási probléma. A probléma NP nehéz, így számos heurisztikus módszer látott napvilágot a probléma megoldására. A klasszikus utazó ügynök probléma (TSP - Traveling Salesman Problem) során egy ügynök látogatja végig az összes várost, a több ügynökös egy lerakatos problémában (MTSP – Multiple Traveling Salesman Problem) több ügynököt is bevetnek a városok meglátogatására. Így a több ügynökös probléma jobban alkalmazkodik a valós logisztikai problémákhoz. A TSP és MTSP célja az összút minimalizálása. Mivel az ügynökök egy közös lerakatból indulnak ki, így az összutat nagyban befolyásolja az, hogy a lerakat hol helyezkedik el. A vizsgálatom célja becslést adni a lerakat optimális elhelyezkedésére egy olyan logisztikai modellnél, ahol csak a meglátogatandó városok adottak, a lerakat helye nem. A lerakatok meghatározására hat heurisztikus algoritmust készítettem. Ezek a koordináta átlag, koordináta középpont, a koordináták harmonikus közepe, mértani közepe, geometriai közepe és mediánja. Az algoritmusok hatékonyságát futtatási eredményekkel vizsgáltam. A városok sorrendjének meghatározására a legközelebbi szomszéd algoritmust és a véletlen pont beszúrása algoritmust használtam. Az utazó ügynök problémáknál a keresési tér redukálása végett az előklaszterezés is bevetésre került. Előklaszterezésen azt értem, hogy a városokat közelségük alapján klaszterekbe sorolom. Egy klaszteren belüli várost egyetlen ügynök látogat meg, így a problémát tulajdonképpen egy-egy klasszikus utazó ügynök problémára vezettem vissza. Klaszterezésre a K-Means klaszterezést használtam. Az egyes optimalizáló algoritmusokra a lerakat meghatározási stratégiákat összevetettem. Az implementált lerakat meghatározó stratégiák a jármű optimalizálási probléma (VRP - Vehicle Routing Problem) különböző változatainál is alkalmazhatóak, amelyek csupán abban térnek el a több ügynökös egy lerakatos utazó ügynök problémától, hogy különböző korlátok (pl. kapacitás, időablak, áruk begyűjtésének és kiszállításának kombinációja) is bevetésre kerülnek.

Kulcsszavak: MTSP, K-Means klaszterezés.

VÉGES GEOMETRIÁK DOMINÁLÓ SZÁMAI

BEKE Ákos
PhD-hallgató
Pécsi Tudományegyetem Természettudományi Kar
Kutatási terület: Véges geometriák
bekeakos@gamma.ttk.pte.hu

A gráfelméleten belül a domináló halmazok témakörével az 50-es évek óta foglalkoznak. Elsősorban hálózati kapcsolatok kiépítésénél alkalmazzák. Kutatásomban véges geometriákból konstruálható gráfosztályok domináló halmazaival foglalkozom. Egy gráf csúcsainak egy D részhalmaza akkor *domináló halmaz,* ha minden D halmazon kívül eső csúcsnak van D halmazbeli szomszédja. Valamely legkisebb számosságú domináló halmaz számosságát nevezzük *domináló szám*nak. Egy tetszőleges gráfban pontos értéket adni a domináló számra NP-nehéz probléma, speciális gráfosztályok esetén azonban algoritmus nélkül is pontos eredmény adható.
Előadásomban a véges projektív terek, illetve általánosított négyszögek illeszkedési gráfjainak domináló halmazaival és domináló számával foglalkozom. Az n-dimenziós q-rendű projektív terek esetén bizonyítjuk, hogy az illeszkedési gráf domináló száma pontosan $2q+2$, míg (s,t)-rendű általánosított négyszögek gráfja esetén $2st+1$ felső korlát és $2st-s-t+2$ alsó korlát adódik. Egy gráf domináló számára felső korlátot könnyen kaphatunk, ha ugyanis a csúcsok egy részhalmazáról igazoljuk, hogy domináló halmaz, akkor a számossága nem lehet kisebb, mint a domináló szám. Alsó korlát megadásához lineáris programozási feladatra vezetjük vissza a problémát, ahol alkalmazzuk a gyenge dualitási tételt. Ha ugyanis egy lineáris programozási primál feladat minimum értéket keres, akkor a gyenge dualitási tétel értelmében a feladat valós relaxáltja duálisának minden megengedett megoldásához tartozó célfüggvényérték egy alsó korlátot ad az eredeti probléma megoldására. A duális feladatban úgy kapunk megengedett megoldást, hogy felhasználjuk a gráfok geometriából származó tulajdonságait, ami miatt a duálisban feladat változói azonos értékűnek választhatók. Ezt felhasználva adunk mindkét gráfosztályban alsó korlátot domináló számokra.

Kulcsszavak: véges projektív terek, általánosított négyszögek, domináló halmazok, lineáris programozás

ON SELF-ADJOINT LINEAR RELATIONS

Péter Marcell BERKICS
PhD-Student
University of Pécs, Faculty of Natural Sciences
Research area: Functional Analysis, Operator Theory, Linear Algebra
berkicsp@gamma.ttk.pte.hu, breki2430@gmail.com

Let H be a Hilbert space and let T be a linear relation on H, i. e. T is a subset of H×H. Define the adjoint linear relation of T as T*={{f,f'} in H×H : <f',h>=<f,h'> for all {h,h'} in T}. We call the T linear relation self adjoint if T= T*. The T linear relation is said to be non-negative if <f,f'> ≥ 0 for all {f,f'} in T. Let us define the domain of T as dom T={f in H: {f,f'} in T}.

In the classical approach of von Neumann, the operator must be symmetric to guarantee self-adjointness. However, it can be shown that the symmerty could be ommited by using a criterion for the graph of the operator and the adjoint of the graph. In my talk I would like to generalize the following general theorem for non-negative linear operators:

Theorem: Let H be a Hilbert space and S: H→H a non-negative linear operator. The following properties are equivalent:

1. {dom S}$^{\perp}$={0} and S*=S;
2. {k+l: {k,l} in G(S)∩G(S)*}=H,
   where G(S) is the graph of the operator i. e. G(S)={{h,Sh}: h in dom S} and G(S)* is the adjoint of the graph defined in an algebraic way: G(S)*={ {k,l} in H×H <Sh,k>=<h,l> h in dom T}.

As linear relations are natural generalization of the linear operators, the following question arises. Can the above Theorem be generalized for linear relations? In my talk I will show that the previous theorem can be generalized for linear relations as follows:

Theorem: Let H be a Hilbert space and T be a non-negative linear relation on H. Then the following properties are equivalent:

1. {dom T}$^{\perp}$={0}, T*=T;
2. {k+l: {k,l} in T∩T*}=H.

Keywords: Linear operator, linear relation, adjoint of a linear relation, self-adjoint linear relation, non-negative linear relation

ADATVÉDELEM PUBLIKUS FELHŐKBEN

CSUBÁK Dániel
informatikai tanácsadó
Symmetria Magyarország Zrt.
Kutatási terület: Tűzfalak, kiberbiztonság, betörésdetektáló rendszerek, felhők, hálózatok
csuby@mensa.hu

HUDOBA Péter
PhD-hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem Informatikai Kar
Kutatási terület: Kriptográfia és kódelmélet, általánosított számrendszerek
peter.hudoba@inf.elte.hu

VÖRÖS Péter
tanársegéd
Eötvös Loránd Tudományegyetem Informatikai Kar, Információs Rendszerek Tanszék
Kutatási terület: hálózat biztonság, forgalomelemzés, programozható data plane-ek
vpetya@mensa.hu

Az adatbiztonság napjainkban kiemelkedő fontosságú kérdés. Az adatvédelem az egyes egyének, csoportok alapvető joga, hogy személyes, privát adataikat biztonságban tudhassák, szelektív módon kezelhessék. A különféle webes szolgáltatások egyre széleskörűbb használata, illetve növekvő popularitása nehezítheti ezen elvárás teljesülését, mivel a személyi felhasználók változatos támadások célpontjaivá válnak. A Cloud Security Alliance adatai szerint az adatlopási céllal történő támadások a leggyakoribbak, melyektől az egyszerű felhasználó adatai sincsenek védve. A célzott hirdetési modellek egyre nagyobb térnyerésével ezen információ üzleti értéket kezd képviselni, így érthetőek az eltulajdonítására, felhasználására irányuló törekvések.
Jelenlegi kutatásunkban célunk, hogy a felhasználók publikus felhőkben tárolt adatainak biztonságát javítsuk. Bemutatunk két módszert, melyek bár más irányból közelítik meg ugyanazt a problémát, megoldást nyújtanak egy újabb biztonsági réteg bevezetése által.
Első módszerünk, az OpenWebCrypt kliens oldali védelem bevezetésével növeli a felhőben tárolt adatok biztonságát. A böngésző kiegészítőként működő program az egyes webes szolgáltatásokhoz (pl. Google calendar) társítható és az ezekben tárolt adatokat titkosítja, illetve fejti vissza a háttérben.
A CrypStorePi, mely proxyként működő megoldásunk a kliensektől elkülönítve fut, egy dedikált hardveren. Beállítható benne több felhő alapú (pl. Dropbox, Megaupload), vagy egyéb (pl. FTP, SFTP) tárhellyel történő kapcsolat, melyek belépési adatait a rajta futó szoftver titkosítva tárolja. A mikor a kliensek ezen szolgáltatásokat használják, forgalmukat az eszköz felé irányítjuk, mely transzparens módon titkosítja, illetve visszafejti a külső tárhelyen elhelyezett adatokat. A titkosítás kulcsait az eszköz tárolja, azokhoz a kliensek nem férnek hozzá, így azok nem kompromittálódhatnak.
Mindkét megoldás esetén kulcsfontosságú a megfelelő titkosítási algoritmus kiválasztása, mely garantálni tudja a megfelelő biztonság mellett a felhasználók által jelentett terhelés elfogadható időn belül történő kiszolgálását.

Kulcsszavak: adatbiztonság, publikus felhők.

NEMLINEÁRIS RENDSZEREK NUMERIKUS VIZSGÁLATÁNAK PÁRHUZAMOSÍTÁSI LEHETŐSÉGEI

HAJDU Flóra
PhD-hallgató, tanársegéd
Széchenyi István Egyetem
Kutatási terület: Nemlineáris mechatronikai rendszerek számítógépes modellezése
hajdfl@sze.hu

Nemlineáris rendszerek vizsgálatára számos numerikus módszer létezik, mint például a fázissík diagram, a bifurkációs diagram, a frekvencia spektrum diagram és a Poincaré leképezés. A diagramok segítségével képet kaphatunk a rendszer viselkedésére különböző rendszer paraméterek és kezdeti feltételek esetén is. Bonyolult rendszerek esetén a diagramok numerikus előállítása viszont időigényes lehet a sok számítás miatt, amelyek szerencsére könnyen párhuzamosíthatók többprocesszoros számítógépek segítségével.
Előadásomban ismertetem a nemlineáris rendszerek néhány numerikus vizsgálati módszerét és korábban elért eredményeinket nemlineáris rendszerek vizsgálatának párhuzamosítása terén. Bemutatom a gyorsítására használt párhuzamos algoritmust. Összehasonlítom a szekvenciális és párhuzamos algoritmusok futásidejét, kiszámítom a gyorsítást és a hatékonyságot. Numerikus megoldóként és párhuzamosításra is Maple-t használtam.
Egyszerű nemlineáris rendszerek, mint például a Van der Pol oszcillátor és a Duffing-Holmes oszcillátor példáján keresztül megvizsgálok néhány párhuzamosítási lehetőséget, mint például a paraméterek hatásvizsgálata, valamint a fázissík és a bifurkációs diagramok előállításának párhuzamosítása.
A paraméterek hatásának vizsgálatát párhuzamosan előállított fázissík diagramok segítségével végzem el. Megvizsgálom, hogy a paraméterek darabszáma hogyan hat a számítási időre és a gyorsításra, hatékonyságra.
A bifurkációs diagramok előállításánál összehasonlítok egy iteratív és egy párhuzamosított Poincaré leképezés alapú algoritmust gyorsaság és pontosság szempontjából. A bifurkációs diagramok pontosságát különböző paraméterekkel létrehozott időbeli és fázissík diagramokkal ellenőrzöm.
Az előadást továbbfejlesztési lehetőségekkel és további kutatási feladatokkal zárom.

Kulcsszavak: párhuzamosítás, nemlineáris rendszervizsgálat, numerikus szimuláció

K-SZOBATÁRS PROBLÉMA METRIKUS TÉRBEN – KLASZTEREZÉS EGYENLŐ ELEMSZÁMÚ ÉS KISMÉRETŰ CSOPORTOKKAL

KONDOR Gábor
PhD-hallgató
Budapesti Corvinus Egyetem Általános és Kvantitatív Közgazdaságtan Dokori Iskola
Kutatási terület: Algoritmikus mechanizmustervezés, Volatilitás derivatívák, Sztochasztikus modellek
gabor.kondor@uni-corvinus.hu

Ebben a tanulmányban megfogalmazom a *k-szobatárs probléma* egy változatát metrikus térben, amely egyfelől egy speciális klaszterezési, másfelől pedig egy specifikus lefedési feladat.
A probléma lényege, hogy egy kollégium *n* hallgatóját kell elhelyeznünk *k* fős szobákban, ahol $k \geq 2$ kicsi. Tegyük fel, hogy meg tudunk határozni egy költségfüggvényt, amely bármely két hallgató esetén megmondja, hogy mennyire lennének jó szobatársak egymás számára – minél kisebb a költség, annál jobb. A feladat, hogy megtaláljuk azt a szobabeosztást, ahol a szobán belüli költségek összege az összes szobára összegezve minimális. Tehát jelen esetben a lehető leghomogénabb csoportokat kell kialakítanunk, amely életszerű, ha valamilyen tulajdonságok (pl. lefekvési idő) szerint, hasonló hallgatókat szeretnénk egy szobába rendelni. A feladat ugyanakkor átfogalmazható maximálisan diverz csoportok létrehozására is, amely olyan esetekben releváns, amikor előnyös az egyes elemek közötti nagy eltérés, például egy egyetemi kurzus keretében egy csoportos feladat megoldásánál az egyes hallgatók gyengeségeit ellensúlyozzák a csoporton belüli más hallgatók erősségei.
A tanulmány célja, hogy találjunk egy olyan eljárást, amely várhatóan „jól" teljesít a hallgatók nagy száma esetén is, ami annyit tesz, hogy a futásideje elfogadható és a vizsgált módszerek közül várhatóan a legjobb beosztást eredményezi akár ezer elem esetén is.
$k = 2$-re Edmonds algoritmusa megadja az optimumot polinomiális időben, azonban $k \geq 3$ esetén a probléma NP-teljes. Ekkor az egyik lehetőség α-approximációk alkalmazása, amelyeknek ismert a jósága, ugyanakkor az irodalomban található ilyen eljárások (mint például a minimális összegű c-klaszterezés) futásideje ezen probléma esetén túl nagyra nőhet. A másik út a heurisztikák alkalmazása, amelyeknek a futásideje elfogadható, viszont arról általánosan semmit sem tudunk mondani, hogy mennyire közelítik jól az optimumot.
Az elemzés során különböző heurisztikus eljárásokat hasonlítok össze, és azt viszgálom, hogy véletlenszerűen szimulált adathalmazokon melyik teljesít a legjobban. Az eljárások egyrészt a hierarchikus klaszterezés alkalmas vágással, a k-közép++ klaszterezés és az ún. fuzzy *c*-közép klaszterezés egyenlő méretű klaszterekkel, amelyek egyike sem ad garantáltan egyenlő elemszámú csoportokat, így mindegyik esetén alkalmazok egy külön eljárást a csoportok kiegyenlítésére. Másrészt pedig a Lotfi-Cerveny-Weitz (LCW) algoritmust tesztelem, amely önmagában is egyenlő számú csoportokat eredményez.
A vizsgálat három lépésben történik. Elsőként kis *n*-re hasonlítom össze az eljárásokat, ahol az optimumot még ki tudjuk számítani, és ehhez képest értékelhetjük a heurisztikákat. A második lépésben az *n* növelésével egymáshoz viszonyítva tesztelem az algoritmusokat, és meghatározom, hogy melyik adja az esetek többségében a legjobb megoldást. Ebben a két fázisban az LCW algoritmus felülmúlta társait, így harmadik lépésként azt vizsgálom, hogy ezer fős kollégium esetén mennyi a várható futásidő.
A konklúzió, hogy a heurisztikák közül általánosan az LCW algoritmus adja a legjobb eredményt, és alkalmazásával akár ezer elemet is beoszthatunk egyenlő elemszámú, kisméretű csoportokba. Ez az eljárás azért is nagyon előnyös, mert az algoritmust könnyedén átalakíthatjuk maximálisan diverz csoportok kialakítására.

Kulcsszavak: k-szobatárs, klaszterezés, LCW, szimuláció

COGNITIVE ENTERPRISE AND COGNITIVE INFORMATION SYSTEMS

Bálint MOLNÁR
Associate Professor, Supervisor
molnarba@inf.elte.hu,

Dóra Anna MATTYASOVSZKY-PHILIPP
PhD-Student
University of Lorand Eotvos Information Systems Department Cognitive Information Systems
philippd@caesar.elte.hu

The rapid change of world causes new challenges in the business environment and in many other operational areas of enterprises. Those challenges likely in-crease the chance for client or customer satisfaction meanwhile improve companies' efficiency, improve cost saving, optimize processes in operation and/or manufacturing, enhance security, reduce errors etc. Due to the complexity and to the rapid alterations within the environment, changes in the processes of enterprises are not able to answer these challenges easily in time, e.g. predicting the potential future events as one of the key elements of the long-term success, these events might have a direct impact on the organization future. Those required skills to manage the actual situation are rarely available in one single person or in one team, sometimes it is not affordable or not efficient, therefore one of the possible solution is to leverage the capability of a cognitive information system. The aim of the publication is highlight advantages of the cognitive information system. Help to understand and imagine the future of cognitive enterprise, cognitive operation, analyses in different segments, industries. In the areas presented, point to the potential benefits of the application and highlighting the importance of the support to achieve the business goals, realizing the corporate strategy. Cognitive information systems enable the corporate to leverage new technologies, supports effectiveness improvement. Demonstrate with example the possibilities what business process management provides, supported by the cognitive information system how to extend the boundaries of the operation of the enterprise. Environment challenges require continuous improvement; therefore, a business process improvement that needs to adapt to the situation. Cognitive information system enables to reveal the gaps in the current business process, identifies the opportunities for development and supports the daily operation with business intelligence under the framework of business process management, CRM, and Kaizen methodology.

Keywords: Business Information Systems, Cognitive Information Systems, Information Systems Modelling, Cognitive Enterprise, Business Process Alignment.

AUTOMATA TORLÓDÁS DETEKTÁLÁS, JÁRMŰ KOMMUNIKÁCIÓVAL

MEDGYES Krisztián
tanársegéd
Pannon Egyetem, Informatika Tudományok Doktori Iskola
medgyes.krisztian@gamf.uni-neumann.hu

Dr. KOVÁCS Tamás PhD
főiskolai tanár
Neumann János Egyetem, GAMF Műszaki és Informatikai Kar, Informatika Tanszék
kovacs.tamas@gamf.uni-neumann.hu

Cikkemben szeretnék beszámolni, az elmúlt év eredményeiről. Miszerint folytattuk a kutatásokat az automatikus torlódásérzékelő rendszer finomhangolásával és továbbfejlesztettük a kiértékelő rendszert. Továbbá az eredmények Fuzzy halmazokba sorolásával még pontosabban tudjuk kialakítani a különböző forgalmi szituációkra jellemző döntések hozzásegítve a közlekedőket az „új döntés” előkészítéséhez. A nem diszkrét értékek segítségével pontosabb képet kaphatunk a forgalmi helyzetekről a nagyobb adathalmaz feldolgozása során. Szükségessé vált a járművek közötti kommunikáció kiépítésével is foglalkozni, hogy miként lehet ezt a gyakorlatban is megvalósítani. Az első lépésként egy saját protokoll fejlesztése körvonalazódott, a protokollba programozható kényelmes és könnyű kommunikáció miatt ez tűnt előnyösnek, ámbár a többszöri egyeztetés után, végül úgy döntöttünk, hogy a IEEE 802.11p (WAVE)-t választjuk. Döntésünkben szem előtt tartottuk azt, miszerint egy már létező protokollt felhasználva, elősegíthetjük fejlesztésünk minél szélesebb körben való gyors elterjedését.
A számos rendelkezésre álló protokoll közül azért esett a választásunk rá, mert az IEEE 802.11p "Wireless Access in Vehicular Environments" (WAVE) felhasználása kimondottan a járművek vezeték nélküli kommunikációjára kialakított már létező protokoll. A szabványt felhasználva nyújtunk lehetőséget a járművek egymás között felépülő Ad-hoc kommunikációra, - ezzel együtt az üzenetszórásos információ cserére. Ezzel tehát megbízható és ellenőrzött módon használhatjuk fel az IEEE 802.11p (WAVE) vezetéknélküli kommunikációs szabvány adta lehetőségeket. A járművek ennek segítségével építik fel a kommunikációt egymás között, és ennek segítségével képesek az információ cserékre, amiben értesülnek a környezetükben kialakult forgalmi szituációkról.
A kommunikációban részt vevők felhasználhatják a torlódás kiértékelő rendszer által adott döntéseket. Ez úgy történik, hogy a saját döntésüket továbbítják a többi közlekedésben résztvevő jármű felé. Ezzel megosztva számukra: az osztályozó döntését, a közlekedési szituáció koordinátáit, a haladási irányt és a sebességet. A többi közlekedő ezeket az információkat meghallgatja, minden esetben továbbítja, és ha szükséges feldolgozza. A feldolgozás abban az esetben szükséges, ha a kapott közlekedési információk hatással vannak az ő eddigi tervezett útvonalára. Kibővítve a saját információt tehát képes önálló hatáskörben, új számukra kedvezőbb (mind időben, mind távolságban) optimálisabb útvonalat készíteni a tervezett célállomás felé.

IMAGE RECONSTRUCTION FROM PICROSS-BASED VECTORS

Judit SZŰCS
PhD-Student
Department of Image Processing and Computer Graphics, University of Szeged
jszucs@inf.u-szeged.hu

In general, tomography means slice-based imaging. In discrete case, the goal of image reconstruction is to create 2D images from their sets of line sums taken along parallel lines from different directions. These are called projections. A special case of discrete tomography is binary tomography when the object to reconstruct consists of a single material yielding that the image that represents the object is binary. The source and target images can be represented by binary matrices, where 1 stands for the object (black) and 0 stands for the background (white) pixels.
There are various methods for reconstruction, one of them is to reformulate the aforementioned to an optimization problem. In practical applications (crystallography, materials science, industrial non-destructive testing, etc.), the object to be examined can be damaged by the radiation. Besides, getting the projection values is time-consuming and computationally expensive. Thus, in many cases we can create the projections only from limited number of angles. Therefore, when only a few projections are available, many significantly different possible solutions can exist for the same model and the problem can be NP-hard. To define a similar problem that is easier to solve, prior knowledge is often incorporated into an energy function. Thus, the reconstruction issue is equivalent to a function minimization problem. Commonly used prior information are, for example convexity, connectedness, shape, topology, smoothness, similarity to a model image, etc.
Motivated by picross games, we introduce a novel prior to describe the expected texture of the reconstructed image: the number of strips in each row and column. As an alternative approach, we present a method based on Simulated Annealing (SA) and a deterministic method.
The effectiveness of the methods are compared on software phantom images arising from different image classes.

Keywords: binary tomography; reconstruction; picross

Acknowledgements: This research was supported by the project "Integrated program for training new generation of scientists in the fields of computer science", no. EFOP-3.6.3-VEKOP-16-2017-0002. The project has been supported by the European Union and co-funded by the European Social Fund.

MŰSZAKI TUDOMÁNYI SZEKCIÓ

IVÓVÍZ FOGYASZTÁSI SZOKÁSOK HAZÁNKBAN

TAKÁCS Krisztina
PhD-hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Katonai Műszaki Doktori Iskola
Kutatási terület: Vízellátás biztosításának fejlesztési lehetőségei a környezeti és társadalmi hatások figyelembe vételével
takacs.krisztina@uni-nke.hu

Napjaink egyik komoly problémája a megfelelő ivóvízellátás garantálása. A különböző környezeti hatások következtében egyre nehezebb biztosítani a megfelelő mennyiségű és minőségű ivóvizet a Föld megnövekedett népessége számára. Hazánk szerencsés helyzetben van, ugyanis nem küzd vízhiánnyal.
Az előadás elkészítésével célom volt, hogy bemutassam a hazai ivóvíz fogyasztási szokásokat, melyhez a saját készítésű, 650 fővel kitöltött kérdőíves felmérés adatait használtam fel. Az elmúlt évek statisztikai adatai alapján kijelenthető, hogy mára már a csapvíz fogyasztása mellett egyre inkább előtérbe kerültek a palackozott ásványvizek is.
Ehhez kapcsolódóan a természetes ásványvíz palackozásának és forgalomba hozatalának szabályairól szóló 65/2004. (IV.27.) FVM-ESzCsM-GKM együttes rendelet előírásai alapján bakteriológiai vizsgálatokat végeztem a kereskedelmi forgalomban megtalálható, tetszőlegesen kiválasztott szénsavas, illetve szénsavmentes ásványvizeknél, melyek eredményeit előadásomban ismertetem. Bemutatom továbbá az ivóvízellátás biztonsági kérdésit, többek között kitérek az ivóvizeknél előforduló mikrobiológiai veszélyekre és esetleges esztétikai elváltozásokra is, mint például szín, szag, illetve zavarosság észlelése.
Ezen kívül szót ejtek a katonai táborok ivóvíz ellátási rendszeréről is, hiszen kiemelten fontosnak tartom e terület bemutatását is, ugyanis sok esetben különbözik az ivóvízellátás típusa a lakossági vízellátásétól, gyakran nem áll rendelkezésre megfelelő minőségű ivóvíz a katonák számára, ilyenkor pedig önálló vízellátó rendszert hoznak létre, amivel orvosolni tudják ezt a problémát. Ezek a vízellátó rendszerek rendkívül fontos szerepet töltenek be katasztrófák idején is, hiszen ha valamilyen formában sérül a vízbázis, aminek következtében akadozhat, vagy teljesen megszűnhet az ivóvízellátás, akkor is garantálni tudják a megfelelő minőségű vizet a lakosság számára. Mindezt a felszíni vízbázisokból mobil víztisztító berendezésekkel tudják létrehozni.
Célom, hogy egy átfogó képet alakítsak ki a hazai vízfogyasztási szokásokról, illetve bemutassam az ivóvízellátásra vonatkozó biztonsági kérdéseket, és a kockázatok esetleges elkerülhetőségét.

„Az előadás az Emberi Erőforrások Minisztériuma ÚNKP-17-3-I-NKE-7 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának támogatásával készült”

Kulcsszavak: Ivóvízellátás, ivóvízfogyasztás, katonai vízellátás, ivóvízbiztonság

WHAT KIND OF PARAMETER CAN INFLUENCE HUMAN BRIGHTNESS PERCEPTION?

GOMBOS Katalin
PhD-Student
University of Pannonia
Research area: Appearence and perception on computer screens
gombos_katalin@yahoo.com

My research deals with brightness perception of objects and figures presented on computer screen.
In our days software developers and website designers should pay attention to appropriate appearances of images and figures on displays. In particular cases brightness or colour of an object presented on computer screen can be important for carrying out a decision: transport simulations, medical applications, enterior design, online shopping sites. For the sake of adequate visualization it needs to be set absolute luminance values and hue values, but functions of human visual system must be taken into account.
Several parameters can influence brightness: size, shape, colour, background luminance value and type of contrast (negative or positive) between figure and its background. I investigated the brightness of objects of the same luminance value but with different parameters and my results show that object size has an effect on brightness perception on one hand, and comparing the compact samples and samples with a hole I found different brightness perception on the other hand. This paper I would summarize my results grouping by object colour and background colour.
During the experiences disc and star-shaped samples of equal luminance value are presented simultaneously on computer screen with a brightness scale on the left side, where subjects have to scale the judged brightness of both sample. Red (10 cd/m²), green (35 cd/m²), blue (6 cd/m²) and grey (36 cd/m²) samples are presented in chromatic and achromatic backgrounds. Averaged luminance values signed by subjects on the scale will be evaluated by statistical probes, with two samples T-probe or Welch-probe on 90% probability level.

Keywords: Brightness, colour, shape, size, background

POLIAX TC3 CNC MEGMUNKÁLÓ KÖZPONT VEZÉRLÉSÉNEK MODERNIZÁLÁSA NYÍLT FORRÁSKÓDÚ (LINUXCNC) VEZÉRLŐVEL

BAUER Márk Ottó
tanszéki mérnök
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Gyártástudomány és -technológia Tanszék
Kutatási terület: Szerszámgépek és gyártórendszerek tervezése, Irányítástechnika, folyamatszabályozás
bauer.mark@manuf.bme.hu, mrmarkbauer@gmail.com

Munka célja a BME Gyártástudomány és –technológia Tanszéken lévő üzemképtelen Poliax TC3 típusú (Horizontális felépítésű) CNC megmunkáló központ vezérlésének korszerűsítése, ezáltal a gép üzemképessé tétele. Oktatási és az egyedi felhasználói igények (vezérlő nyitottsága, bővíthetősége) miatt nyílt forráskódú platform mellett döntöttünk. A LinuxCNC egy nyílt forráskódú GNU/Linux szoftver rendszer, amely NC vezérlést valósít meg PC alapú platformon. Valós idejű ütemezéssel használ Linux kernelt (RTAI/RTLinux), 9 tengelyig képes gépek vezérlésére, G-kód (RS-274NGC) alapján. Szabadon konfigurálható grafikus felhasználói felülettel rendelkezik. A program utasításkészlete tartalmazza a szerszám korrekciókat, adaptív előtolást, kapcsolási és útinformációkat, az NC interpretert. A felújítás során a gép eredeti erősáramú vezérlő szekrénye teljes egészében modernizálásra került. A szánegységek egyenáramú mellékhajtás motorjai, illetve a külső gerjesztésű főhajtás motor megtartásra került, a motorok végén lévő forgójeladók (inkrementális enkóder), cserélésre kerültek. A pozicionálási pontosság növelése érdekében az eredeti indirekt mérőrendszert, direkt felépítésűre cseréltük, az összes koordináta tengelyen üvegskálás mérőléc került beépítésre. A mellékhajtások és a főmotor teljesítmény fokozatát egyedi fejlesztésű nagyteljesítményű szervóhajtással váltottuk ki. A gépi I/O csatornákat, egyedi fejlesztésű rugalmas felépítésű PLC-lánccal kezeljük. A pneumatikus rendszert modernizáltuk, a szerszámcserét megvalósító szerszámcserélő kart, valamint a szerszámok tárolását megvalósító dobtárat átalakítottuk a jelenleg elterjedt DIN 69871/SK szerszámtestnek megfelelően. A gépen lévő eredeti kábelezést modernizáltuk.
Felújítás eredményeképp a szerszámgép újra működőképes, termelő állapotba került, így a gép a hallgatói laborgyakorlatokon és az ipari munkáknál is egyaránt használhatóvá vált. A megvalósított fejlesztés további jelentős előnyökkel járt:

1. nagyobb dinamikájú mellékhajtás (gyorsítás, lassítás, gyorsjárati-és pozícionálási sebesség)
2. nagyobb dinamikájú főhajtás (hajtásba épített regeneratív üzemmód, külső fékellenállás alkalmazása)
3. dinamikusabb szerszámcsere, csökkent a forgácsolástól forgácsolásig idő (Chip to Chip Time)
4. lehetővé vált a kétkaros szerszámcsere
5. megvalósítható az automatikus és a manuális tartományváltás
6. javult a gép ismétlési-és megmunkálási pontossága (termikus stabilitása)
7. elérhetővé vált a szerszámgép hálózatra kötése, a DNC üzemmód
8. jelentős tudásbázis (know-how) gyűlt össze a LinuxCNC (nyílt forráskódú) CNC vezérlő program használatával/alkalmazásával kapcsolatban
9. létrejött egy egyenáramú szervóhajtás termékcsalád (DCSD)
10. létrejött egy rugalmasan, modulárisan felépíthető/bővíthető PLC család (digitális bemeneti modul, digitális kimeneti modul, relés kimeneti modul, analóg bemeneti (ADC) modul, analóg (DAC) kimeneti modul, kézikerék fogadó modul, Step-Dir kimeneti modul, jeladó fogadó modul)
11. elkészültek egy a Poliax típusú CNC megmunkáló központhoz hasonló gépre adaptálható PLC és vezérlő programok (szerszámcsere, fix címes szerszámtár, automata tartományváltó, állapotgép)

Kulcsszavak: LinuxCNC, Open-Source CNC, Poliax, DCSD, PLC

COMPARISON OF DIFFERENT SAC SOLDERS

Manoj Kumar PAL
PhD-Student
University of Miskolc, Faculty of Materials Science and Engineering, Institute of Physical Metallurgy, Metal forming and Nanotechnology
Research area: Soldering, composite materials
manojsantosh2002@gmail.com

Soldering is the most important joining process in the electronics industry. To the environmental concerns and health hazards associated with Pb-Sn solders, several studies have been focused on lead-free solder alternatives. It is important to ensure that the thermal, mechanical and physical properties of lead-free solders are superior to those of Sn-Pb solders. Since the portable electronic products increased to high speed, light weight, continual miniaturization, and multi-functionality of integrated circuits, the transition to Pb-free solders occurred to compact with the increase in portable electronic products. The most important for electronic industry appears to be the Sn-Ag-Cu (SAC) alloys eutectic or near eutectic alloy system. These alloys provide the same thermal, mechanical and wettability properties as Pb-Sn solders. Hovewer, SAC solder joints have lower performance in reliability test.
In this study Sn–Ag–Cu (SAC) solders with high Ag content have been compared and an extensive discussion was presented on two major area of mechanical properties and microstructural investigation of SAC305 and SAC 405. Examinations were carried out by optical microscope and Scanning Electron Microscope, while the following mechanical properties were determined: tensile strength and hardness. Both the density and exact composition of the samples were defined. From this investigation, we found that tensile strength is increases, when Ag content is increases and hardness and density are also increases as the same manner. Increasing Ag content in SAC solder increases the amount of Ag_3Sn and Cu_6Sn_5 IMCs distributed in a Sn-rich matrix. Therefore, the microstructure of solder has finer Sn dendrites and more IMC precipitates in solder with higher Ag content such as SAC305 and SAC405.

Keywords: solder alloy, mechanical properties, microstructure

FABRICATION OF SOLDER MATERIAL BY POWDER METALLURGY ROUTE

Manoj Kumar PAL
PhD-Student
University of Miskolc, Faculty of Materials Science and Engineering, Institute of Physical Metallurgy, Metal forming and Nanotechnology
Research area: Soldering, composite materials
manojsantosh2002@gmail.com

SAC (Sn-Ag-Cu) solders are widely used materials in the electronic packaging industry thanks to their good solderability and excellent mechanical properties. Based on the continuing effect of miniaturization, Sn-Ag-Cu solder joints are more frequently exposed to bigger thermal stress and higher current density. Thus, properties of Sn-Ag-Cu solders should be further improved to fulfill higher requirements resulted from the current needs of the electronics industry. Introducing a new reinforcement materials into the matrix of a traditional solder alloy is regarded as a potentially feasible approach to improve the performance of these solder alloys. Among reinforcement materials, ceramics are the most popular because of their relatively low cost and chemical stability.
In this research, the lead-free solder alloys of pure SAC 305 and SAC305-wt% of SiC prepared by powder metallurgy (PM) route. The SiC micro particles as reinforcement and SAC305 micro size particles were used as raw material for composite solder fabrication. The samples of Sn-3Ag-0.5Cu containing 0, 0.5, 1, 2 and 3wt% of silicon carbide were prepared for later processing. The correct mixture of raw materials for each sample was milled by planetary ball mill under argon. The ball milled samples were then compacted with 100, 150 and 200 MPa. These samples were then sintered in a tube furnace under the argon atmosphere. The effect of an addition of 0.5-3.0 wt. % SiC nanoparticles on microstructure and mechanical properties were investigated and the different samples were compared. Examination of the microstructure of the samples, which was characterized by Optical microscope and Scanning Electron microscope methods, were completed by mechanical measurements for checking the success of the sintering process. Based on the results we found promising candidate compositions for further developments.

Keywords: solder, SiC, composit,

ELECTRO-THERMAL MODELING OF PHOTOVOLTAIC (PV) SYSTEMS

Ali Kareem ABDULRAZZAQ
PhD-Student
Budapest University of Technology and Economics, Faculty of Electrical Engineering and Informatics, Department of Electron Devices
Research area: Electro-Thermal Modeling of Semiconductor Devices and Systems
kareem@eet.bme.hu

Introduction

Renewable energy sources have a notable positive impact on the amount of energy production, sustainability, security, and environmental protection. Many countries are facing serious challenges in producing enough required power for their everyday needs. It has been tested and proven that reliable and affordable power generation is an essential prerequisite and economic growth requirement. Developed countries are considering strategic plans to have only renewable energy sources, in particular, Photovoltaic (PV) solar energy. PV solar cell is a semiconductor device that converts solar energy into electricity.

One of the main difficulties to improve the efficiency of PV system is the heat generated on each cell. More over, other environmental parameters, such as intensity and spectrum of the irradiance, wind or humidity also influence the operation and efficiency of PV modules.
Therefore modeling of PV systems, increasingly, becomes an essential need for precise power prediction. Because the environmental factors are continuously changing, times of the year, times of the day, and climate changing, therefore, characteristics provided by the manufacturers at standard test conditions (STC) are not enough to be used in a model in order to precisely predict the energy production from a PV system. Hence, model accuracy and reliability is an important target to be achieved.

The Proposed Model

The electric part of our proposed model is based on single diode model. The single diode model has five parameters, namely, photo-generated current (I_{ph}), reverse saturation current (I_o), the ideality factor of the PV cell (n), cell series resistance (R_s), and shunt resistance (R_{sh}). Figure 1 shows the single diode model equivalent circuit which is described by equation 1. The explicit form of this relationship can be provided with the help of Lambert W function as shown in equation 2.

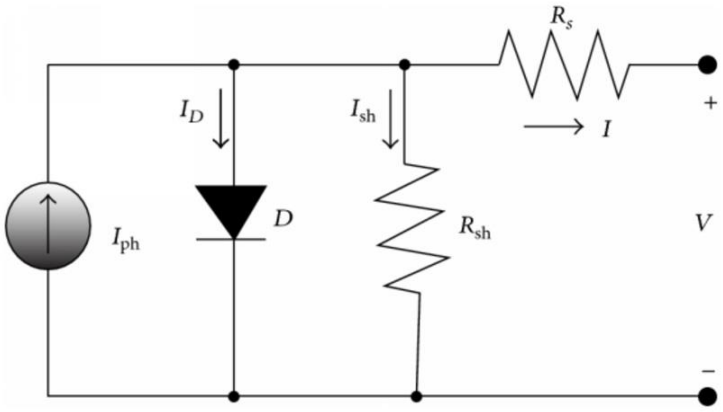

Figure 1: The single-diode model equivalent circuit of a PV cell.

$$I = I_{ph} - I_o\left(exp^{\frac{(V+IR_S)}{nV_t}} - 1\right) - \frac{V+IR_s}{R_{sh}} \text{.....(1)}$$

$$I = \frac{R_{sh}(I_{ph}-I_s)}{R_s+R_{sh}} - \frac{nV_t}{R_s} W\left(\frac{R_s I_s}{nV_t}\frac{R_{sh}}{R_s+R_{sh}} exp^{\frac{R_{sh}\left(V+R_{sh}\left(I_{ph}+I_s\right)\right)}{nV_t(R_s+R_{sh})}}\right) - \frac{V}{R_s+R_{sh}} \text{.....(2)}$$

The model dependence on temperature and irradiance is taken into account by their corresponding effect on each parameter. The model provides a behavioural description of the device through a complete current-voltage characteristics as a function of temperature and irradiance. The temperature and the irradiance dependences of this semi-empirical model are derived from reference measurements with different solar modules.
The implemented thermal model is based on the thermal RC ladder approach. Direct measurement or simulation of PV solar cell structure could be used to determine the thermal resistance and heat capacities. Rather than the conventional implementation of the RC ladder, additional RC components have been used to model the heat flow in perpendicular paths (top and bottom). To provide accurate results, non-linear relationships were applied to describe the heat transfer from the surfaces to the ambience regarding the thermal radiation and natural/forced convection involving all related parameters.
The combined model is based on the energy balance of the solar cell: the irradiated power has to equal the sum of the electric power and the heat loss of the solar module at a given temperature. The cell temperature can be calculated by iteration (e.g., Newton Raphson or Regula Falsi) from the energy balance of the module.

Keywords: electro-thermal model, PV system, solar module

EVALUATION OF MESH-NETWORKING CAPABILITIES IN OMNET++

Laszlo KAJDOCSI
Assistant Lecturer
Széchenyi István University
Research area: Information Technology, Evaluation of mesh-network's efficiency in the indoor navigation systems
kajdocsi.laszlo@sze.hu

Nowadays, navigational systems are very important tools to people, i.e. the Global Positioning System is the most popular among them. Although, Global Positioning System can be precisely used in outdoor environments the indoor navigation is still in its infancy. Nevertheless, the indoor navigation is one of the many open challenges in the 21st century that affects to the major technological advances. However, several indoor positioning solutions have been built over the last decade, but they are still neither accurate nor inexpensive enough for consumer use. Since, an accurate indoor navigational application would be crucial service to the supply chain management, the logistics, the industry and several consumer applications, an efficient approach is required that increases the accuracy and decrease the costs of an indoor navigation system. An approach has been proposed by the author in a previews conference paper, however that solution still waits for deployment and tests. According to that proposal mesh-networking would be utilized in an indoor navigation system to make it faster, more adaptive, more accurate, self-configuring, self-healing and inexpensive. Moreover, a hybrid mesh application could accomplish improved results. Hence, a hybrid mesh-network would involve some technologies like Wi-Fi, Bluetooth, RFID or IQRF. As long as, building up a physical network is always an expensive experiment, simulations will be deployed in OmNET++ to analyze the capabilities of mesh-networking. As first, the classical wired mesh topology will be simulated using the IEEE 802.3 Ethernet standard. Secondly, the more important wireless mesh-network will be simulated using the IEEE 802.11 standard. Lastly, the combination of the previously two cases will be analyzed as a partial hybrid mesh-network. As a future work, the above mentioned technologies will also be implemented and analyzed, thus a complex hybrid mesh-network would be formed.

Keywords: OmNET++, Mesh-Networks, Indoor Navigation

A LITHIUM POLYMER AKKUMULÁTOROK ALAKVÁLTOZÁS VIZSGÁLATA ELMOZDULÁSMÉRŐ SZENZOROKKAL

KOCSIS SZÜRKE Szabolcs
tudományos segédmunkatárs
Széchenyi István Egyetem, Járműipari Kutatóközpont
Kutatási terület: Elektromos és hibrid járművekben használatos akkumulátorok vizsgálata, tesztelés és modellezése
kocsis.szabolcs@ga.sze.hu

Az általános nézőpont szerint az akkumulátor cellák vastagság állandó marad a mindennapi használat során. Azonban a valóságban ez nem igaz, a lítium polimer elemek szerkezeti és méretben is dinamikusan változnak. Az akkumulátorok általában kisütés közben bővülnek és összehúzódnak töltés során. A használat során az akkumulátor vastagsága három okból változhat: A befogadó anyagok tágulása és összehúzódása a lítium interkaláció miatt. Az elektróda térfogatának növekedése, visszafordíthatatlan reakciók miatt. Valamint a nyomváltozástól a cella holtérben, függ az akkumulátor típusától és kialakításától. A legnagyobb térfogatnövekedést a gyakorlatban a nem megfelelő töltése-kisütése és a magas ciklusszáma (elhasználódása) okoz. Ezen tágulás kezdetének és a kiváltó okainak pontos a meghatározása a fő motiváció.
A kutatás során az egyik célkitűzés egy mérőrendszer kialakítása, amely a töltés és a kisütés során fellépő alakváltozást mintavételezi. A jelenség detektálásához a cella oldalait 3 részre osztottuk fel: alsó, középső és felső részre. Minden rész három szenzort kapott: jobb, középső és bal. Így oldalanként 9 szenzor került elhelyezésre, jól behálózva az egész cellát. További 9 távolságmérő található az akkumulátor másik oldalán, így összesen 18 szenzoros hálózat került kialakításra.
A másik fő cél a mért eredmények feldolgozása és az akkumulátor élettartamát kritikusan befolyásoló állapotok detektálása. A mért eredményekből megállapítható, hogy az akkumulátor alakváltozása nem egyforma a cella mindkét oldalon. Továbbá nem feltétlenül a cella közepén a legnagyobb, sőt az általunk végzett összes esetben az akkumulátor alsó részénél mért értékek nagyobbak voltak. Valamint az is megállapítható, hogy a mi rendszerünkkel mérhető alakváltozás, töltés és kisütés során játszódik le és nem történik változás a pihentetési és nyugalmi állapotban.

Kulcsszavak: alakváltozás, akkumulátor tesztelés, elmozdulásmérő szenzorok, lithium polymer akkumulátor

NYÁR FAANYAG MODIFIKÁLÁSA SEGÉDANYAGOKKAL

BANADICS Endre Antal
PhD-hallgató
Soproni Egyetem, Cziráki József Faanyagtudomány és Technológiák Doktori Iskola
Kutatási terület: Faanyagtudományok
banadics.endre.antal@phd.uni-sopron.hu

Az egyes felhasználási területek különböző faanyagjellemzőket igényelnek, de nem mindegyik faanyag fizikai vagy mechanikai tulajdonságai felelnek meg az adott célnak, vagy csak bizonyos változtatások után elfogadhatók. Ezek a kedvezőtlen tulajdonságok sok esetben javíthatók. A hazai iparban használt fafajok a század végére a klímaváltozás hatására kritikus helyzetbe kerülhetnek és eltűnhetnek az ország területéről. Ezért egyre szükségszerűbb a másodlagos faanyagok felhasználásának elősegítése, melyek modifikációval érhetők el. A modifikáció során a faanyagok kemikáliákkal, magas hőmérséklettel vagy különböző hullámhosszúságú fénnyel történő besugárzással alakíthatók át. A gőzölés, mint modifikáló, hidrotermikus kezelés során a faanyagot légnemű halmazállapotú víz segítségével hő hatásának tesszük ki. A gőz által közölt hő hatására a természetes állapotú faanyagok szerkezete és alkotórészei fizikai és kémiai átalakuláson mennek keresztül, anyag egyes tulajdonságai átmenetileg vagy végleg megváltoznak. Az átmeneti tulajdonságváltozások inkább a könnyebb megmunkálást, míg a maradandó változások a faanyag nemesítését szolgálják.
A kutatás a nyár faanyag (Populus x euramericana cv. pannonia) színváltozását vizsgálja. Nyár faanyagot gőzöltem együtt akác (Robinia pseudoacacia) és bükk (Fagus sylvatica) faanyagokkal - mint segédanyagokkal - annak érdekében, hogy javítsam a nyár színét. A cél az volt, hogy megtaláljam melyik fafaj van hatással a nyár színére az idő függvényében.
A változásokat színméréssel követtem CIELab rendszer szerint. Az eredmények alapján kijelenthetjük, hogy a 100°C-on segédanyagokkal gőzölt nyár L* és a* értékeit nem befolyásolják jelentősen sem a bükk sem az akác, ezzel szemben a b* színkoordináta értékre hatással vannak a segédanyagok. Megállapíthatjuk, hogy a nyár faanyag színe gőzöléskor homogenizálódik. A homogenizálódás a gőzölés 5. és 9. napja között befejeződik, majd a szín ismét inhomogenizálódik.

Kulcsszavak: nyár, akác, bükk, gőzölés, színeltérés

ISO KONTÉNERES SZÁLLÍTÁS KLIMATIKUS ÉRTÉKEINEK ELEMZÉSE A MAGYARORSZÁG – MEXIKÓ VISZONYLATON

CSAVAJDA Péter
tanársegéd
Széchenyi István Egyetem
Kutatási terület: Szállítási igénybevételek laboratóriumi szimulációinak optimalizálása
csavajda.peter@sze.hu

A szállítás közben fellépő klimatikus viszonyok, például a túl magas vagy a túl alacsony hőmérséklet és páratartalom, illetve ezek gyors és jelentős ingadozásai károsíthatják a termék minőségét és a csomagolást. Utóbbi megelőzésének érdekében a csomagolásvizsgálati szabványok a mechanikai teszteket megelőzően általában tartalmaznak klímavizsgálatot is. Az adott szállítási útvonalhoz optimális profil kiválasztása vagy egyedi kialakítása kritikus pont, mivel a historikus adatok főként meteorológiai szempontokat vesznek figyelembe, továbbá csak korlátozottan érhetők el. Jelen publikációmban egy Magyarországról Mexikóba tartó, autóipari termékeket tartalmazó ISO konténerben rögzített klimatikus értékek bemutatásával és statisztikai elemzésével ismertetem a régióból Közép-Amerikába induló transzkontinentális szállítások várható klimatikus igénybevételeit. A konténer több átrakással és épületen belüli, illetve épületen kívüli tárolással, multimodális (közút, vasút, hajó) szállítással jutott el a rendeltetési helyére. A mért adatok alapján megállapítható, hogy a hőmérséklet és páratartalom értékek jelentős és gyors változása a téli évszakban Mexikó területén volt megfigyelhető. A hőmérséklet és páratartalom értékek előfordulási időtartamainak kumulált relatív gyakorisága alapján a szélső értékek időtartamai összevethetők a vizsgálati szabványok által előírt időtartamokkal. Az összehasonlítás után megállapítható, hogy számottevő eltérés itt nem található. A klimatikus értékek nagy terjedelme (legalacsonyabb és legmagasabb mért hőmérséklet: 1°C és 26°C, legalacsonyabb és legmagasabb mért páratartalom: 37 % és 84%) és a közép-amerikai kontinensen tapasztalt jelentős napi hőmérséklet és páratartalom ingadozások miatt a szabványos eljárások során előírt konstans értékek helyett egyedi klímaprofil használatát javaslom erre a földrajzi régióra ebben az évszakban.

Kulcsszavak: csomagolás, csomagolásvizsgálat, ISO konténer, interkontinentális szállítás.

ANALIZE THE QUALITY OF BASE-PAPERS USING FOR PACKAGINGS BY DSC TECHNIQUE

TÓTH Barnabás
PhD-Student
Óbuda University, Doctoral School on Materials Sciences and Technologies
Research area:Thermo-analytical identification of papers
toth.barnabas@phd.uni-obudai.hu

Using a suitable paper quality of packaging structures is an element process in the packaging industry, mainly on producing corrugated paperboards. The base-papers are the most significant constituent of Corrugated Cardboards, contain mainly organic substances (e.g. cellulose, hemicellulose and lignin etc.) which are appropriate for thermo-analytical studies.
The quality of the base-papers mainly defined by the primer cellulose, recycled paper and other incrust materials content. At the same time, it is difficult for users to precisely separate base papers that exhibit differences in mechanical and quality properties, as their ulterior identification is virtually impossible. The testing methods such as CCT, RCT, FCT, COBB, bursting etc. are supported by statistical technique, but do not provide perfectly accurate results. The reason is the deviation of testing results.
During a heating process each component react in different ways, both of their physical and chemical characteristic. Due to their various organic substances content, these values are different referring for similar results of the finished products, which determines their mechanical and quality properties during their use. The results show that this method on the one hand can be helpful to testing the paper during packaging producing process on the other hand after using as a packaging. Using a Differential Scanning Calorimetry (DSC) apparatus helps showing the differences between the various organic substances, which allow to measure obvious and exact results for each base-paper.
This test method can help classify base paper types in a simple and transparent manner and be of use in tracing quality problems in packagings made from paper.

Keywords: Corrugated Cardboard, Base-paper, Cellulose, Thermo-analytical technique, DSC

GRAIN BOUNDARY PENETRATION OF LOW ALLOYED STEELS BY COPPER

Dheeraj VARANASI
PhD-Student
Department of Nano Technology
djvaranasi@gmail.com

Copper behaviour on steel surfaces has been the subject of many a research. Wettability of copper on steel has also been extensively studied. This is done in part to address the issue of copper as a braze foil which is in use for long now. Brazing is the technique used for joining two dissimilar materials/substrates to put for a common practical application. However, the new world technology needs braze joints in electronic packaging, space electronics and heat exchangers etc. Besides this, brazing is one of the frequently used techniques in producing structurally rigid components for high temperature requirements. The industry needs of ever increasing joint application temperatures have come with few problems in the joint efficiency. The joint failure due to grain boundary penetration of steels by copper was found to be the common cause. The industry and the scientific community for last three decades were interested in copper behaviour with stainless steels or cast irons. Little research is available on zero to low alloyed steels and this study focuses on copper behaviour with low alloyed steels. The natural question is whether the interfacial behaviour of copper changes with changing composition of substrates used. What is the behaviour when almost no alloying elements to very few alloying elements are used in the substrate? How does it affect the joint reliability and most importantly will the penetration occurs is the point in focus. The sample substrates chosen are C45 and 42Cr4Mo for this purpose and braze is a 99.99% pure Cu. The experiment was conducted in sandwich style under inert gas environment at 1100°C. Under brazed action, copper has shown good wettability and penetration at the grain boundary on both the samples. SEM characterisation of the grain boundary interface was carried showing good wettability of the samples with Cu. Penetration depth measurements were also taken, analysed and tabulated.

Keywords: C45 steel, 42Cr4Mo steel, grain boundary penetration, low alloy steels

GRAIN BOUNDARY PENETRATION OF STEELS BY NICKEL

Dheeraj VARANASI
PhD-Student
Department of Nano Technology
djvaranasi@gmail.com

Brazing is the fundamental thermo-chemical joining mechanism employed to join two or more similar/dissimilar components for application purposes. Brazing encompasses of a material foil known as braze foil melted between two joining substrates to form the joint. The various fields employing the brazing technology are packaging, heat exchanger manufacturing, structural joints for space components etc. These application based industries and their consequent growth have rendered the need for reliable braze joints, more efficient braze materials and better understanding of the knowhow of brazing. Nickel as a braze foil has become popular in the recent times with industry moving from Cu to Ni foils and using it as braze material for steel systems for reliability of the joint. Besides pure Ni, Ni alloys with various elements like Cu, Si, B are also being used. 99.99% pure Ni foil is used for brazing purpose with steels of varying compositions. EN 1.4404, EN 1.4301, C45 and 42Cr4Mo steels are selected as substrates for the purpose. The experiment was conducted under inert gas environment at 1100°C temperature at holding times of 5 and 10 min respectively. The sandwich model was employed as the structure of experiment with Ni foil placed between the two steel samples. The microstructure was characterised by SEM and depending on the composition of the respective steels the microstructure differed. Interesting observations of microstructure and grain boundary penetration were made in case of steels with varying Cr and Mo composition. The method for measuring grain boundary penetration was explained clearly and the values were taken where necessary and tabulated.

Keywords: steels, alloy steels, nickel, grain boundary penetration etc.

INFLUENCE OF THERMAL TREATMENT TO THE CARBON NANOSTRUCTURE OF NATURAL WASTE MATERIALS

Kanokon NUILEK
University of Miskolc, Department of Ceramics and Polymer Engineering
k.nuilek@gmail.com

Andrea SIMON
University of Miskolc Department of Ceramics and Polymer Engineering
femandi@uni-miskolc.hu

Peter BAUMLI
University of Miskolc Department of Nanotechnology, University of Miskolc
baumlipeter@gmail.com

Carbon nanostructure materials have several forms such as graphene, graphite oxide, carbon nanotube etc., these materials were applied in many applications. The nanostructured carbon materials can be synthesized from low cost waste materials. In this research, we aimed to develop carbon nanostructure using low cost materials with a simple method for synthesis of cabon nanosheet (CNS) from natural biowaste materials such as nettle stem, nettle leaf and peanut shell. The samples were activated by chemical and thermal treatment. The potassium hydroxide (KOH) activation is a well-known method to generate the pore network in carbons. The heat treatment process was carried out at 450˚C for 2 hours in a stainless steel tube furnace under argon atmosphere. The as-obtained carbon samples were mixed with KOH at a mass ratio of 1:1, and then the mixed samples were heat treated at 800˚C for 1 and 2 hours in a stainless steel tube furnace under argon atmosphere. The SEM micrographs of the samples after heat treating at 800˚C for 2 hours showed the small structure and nanostructure for samples at 1 hour of heating. This observation is because at this condition the chemical activation is more efficient. The possible reason is that longer activation time facilitated the burn-off of carbon and the release of more volatile compounds. Carbon structure of the samples after heat treatment is different, thermal conditions of the treatment influenced the surface morphology and it depends on the natural structure in each sample. The chemical composition of the samples showed the elements were removed by chemical and thermal treatment leaving carbon residue mainly. The microstructure and morphology of the samples were investigated by scanning electron microscopy (SEM, HITACHI S-4800, ZEISS EVO-MA10), the chemical composition was analysed by energy-dispersive X-ray spectrometry (EDS).

Keywords: Biowaste materials, Potassium hydroxide, Activation time, Carbon nanostructure

CALCULATION OF THE FILLING OF THE POROUS METALS BY SALTS DISSOLVED AQUEOUS SOLUTIONS

Hamid LAHMAIDI
PhD-Student
University of Miskolc, Institute of Physical Metallurgy, Metal Forming and Nanotechnology
Research area: Thermal energy storage
4lahmaidi@gmail.com

The latent heat storage using PCMs (Phase Change Materials) as heat storage media has become a promising technology in many engineering applications due the different advantages that it presents. However, one major problem that should be resolved is that most of the PCMs with high energy storage density have a low thermal conductivity. Many enhancement techniques have been investigated in several studies such as the impregnation of PCMs into porous matrix such as the metal foams (copper foam, nickel foam). The performance of the PCM composite depends principally on the volume of salt penetrated inside the metal foam. The preparation procedure of the PCM composite includes three important steps: the preparation of water-PCM solution, the addition of the metal foam, the impregnation of the water-PCM solution into the Metal foam and finally the drying of the sample. During the drying step, the water will be evaporated from the nickel foam pores which will lead to the creation of void inside it; in order to avoid this issue; the treatment cycle of the composite should be repeated several times. In this study, equations are developed in order to estimate the number of cycles needed for each type of PCM to penetrate the maximum of it into the metal foam at different temperatures without reaching the maximum value that allows melting the salt in the pores without extending the volume of the pore. The results of the calculations shows that the number of cycles needed for each type of PCM is different from PCM to another depending on the solubility of the PCM in water and temperature of use.

Keywords: PCM, Metal foam, solubility.

WETTABILITY OF NICKEL SUBSTRATES AND NICKEL FOAMS BY SATURATED NANO3 SOLUTIONS

Hamid LAHMAIDI
PhD-Student
University of Miskolc, Institute of Physical Metallurgy, Metal Forming and Nanotechnology
Research area: Thermal energy storage
4lahmaidi@gmail.com

Recently, there has been more interest in the development of phase change materials (PCMs) that could be used in latent heat storage application. The use of metal foams as a high thermal conductive filler is one of the most promising method in order to overcome the issue of low thermal conductivity of the PCM ($NaNO_3$).The penetration procedure of the PCM into the porous matrix depends on the wettability of the metal foam by the PCM solution. In this study, alcohol and acetone will added to the PCM solution and the contact angle as a function of volume ratio of additives and the mass of the sample after the impregnation will be investigated. The results showed that adding alcohol or acetone could decrease the contact angle between the PCM solution and the metal foam. Also, a minimum value of contact angle is reached in case of alcohol comparatively to acetone. It was found out also that mass of the sample after the experiments was constant as function of time which means that the Droplet of the PCM solution was impregnated partially into the metal foam.

Keywords: PCM, $NaNO_3$, Metal foam, Additives, Contact angle.

TALAJREHABILITÁCIÓS ELJÁRÁSOK A VOLT KATONAI REPÜLŐTEREKNÉL

KRETZ András
PhD-hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Katonai Műszaki Doktori Iskola
Kutatási terület: A katonai műveletek kapcsán fellépő környezetterhelés vizsgálata
andras.kretz@gmail.com

A katonai objektumok, és ezeken belül is a repülőterek nemcsak gazdaságilag jelentősek, hanem komoly környezetvédelmi vonatkozásuk is van. Kiemelten igaz ez a volt szovjet katonai repülőterekre, ahol ugyan a szennyező tevékenység közel 30 éve abbamaradt, de ennek ellenére még mindig jelentős területek tekinthetők szennyezettnek. Felmerül a kérdés, hogy milyen környezetterhelést jelentenek az ilyen objektumok és milyen talaj-és víztisztítási eljárások alkalmazhatók ezen területeken.
Az emberi tevékenységek, akár csak egy repülőtér üzemeltetése számos környezeti problémát generálnak, mint például a repülőgépek hajtóanyagául szolgáló kerozin, mely a talajba jutva komoly szennyezést tud előidézni. Többek között azért is kell kiemelt figyelmet fordítanunk a környezetünk védelmére, hogy ezeket a szennyeződéseket eltávolítsuk, ezzel is védve a környezetet, illetve saját egészségi állapotunkat. Nem meglepő tehát, hogy a környezetvédelem napjaink egyik legmeghatározóbb feladatához tartozik.
Az előadás elkészítésével célom volt, hogy bemutassam a hazánkban lévő, többségében már nem működő katonai repülőtereket, illetve az ezek közvetlen közelében kialakult és feltárt talaj- és talajvíz szennyezések eredetét, a szennyezőanyagok típusait, a szennyezések elhárításának módjait, és az ezekhez tartozó jogszabályi hátteret.
A téma vizsgálatánál mindenképpen szót kell ejtenünk a környezetbiztonsági rehabilitáció fogalomköréről is. Ez alapján, ha már bekövetkezett a környezet károsodása, akkor fontos feladat a környezet eredeti vagy ahhoz közeli állapotnak megfelelő helyreállítása. A környezetbiztonsági rehabilitáció kifejezés egy viszonylag új kifejezés, nincs még rá jogszabályilag elfogadott definíció, azonban előadásomban javaslatot teszek erre a fogalomra.
Célom, hogy egy átfogó képet alakítsak ki a volt katonai repülőterek környezeti károsodásáról, illetve bemutassam az ehhez tartozó rehabilitációs eljárásokat.

Kulcsszavak: talajrehabilitáció, környezetbiztonsági rehabilitáció, katonai repülőterek

KONCENTRÁTOROS NAPELEMEK HŰTÉSÉRE SZOLGÁLÓ, HÁTOLDALI KONTAKTUSBA INTEGRÁLT MIKROMÉRETŰ HŰTŐCSATORNÁK KIALAKÍTÁSI TECHNOLÓGIÁJA

RÓZSÁS Gábor
tudományos segédmunkatárs
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem
Kutatási terület: Napelemek és integrált rendszerek hűtési megoldásainak vizsgálata
rozsas@eet.bme.hu

PLESZ Balázs
egyetemi docens
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem
Kutatási terület: Napelemek gyártás- és méréstechnológiája valamint modellezése
plesz@eet.bme.hu

BOGNÁR György
egyetemi docens
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem
Kutatási: Félvezető eszközök termikus viselkedésének vizsgálata és szimulációja
bognar@eet.bme.hu

A Moore-törvény által megjósolt integrált áramköri fejlődéssel párhuzamosan a félvezető eszközök innovációja az energiaiparban is megjelent. A legmodernebb napelemek hatásfoka jelenleg eléri a 40-45% -ot, amit koncentrátoros rendszerekkel érnek el. A napfényt optikai eszközökkel tükrözik és koncentrálják a fotovoltaikus c3ella felületére. Az így elérhető teljesítménysűrűség jelentős mennyiségű hő disszipálásával jár. A félvezető eszközben keletkező hő elszállítása, hasonlóan az integrált áramkörökhöz, a napelemek esetében is fontos kérdés, hiszen a napelem megemelkedett hőmérséklete miatt az eszköz teljesítménye jelentősen csökken. Ezért a koncentrátoros fotovoltaikus eszközök (CPV) esetén - főleg a nagyobb koncentrációs értékeknél -, az aktív hűtési módszerek alkalmazása elkerülhetetlen. A nagymennyiségű termelődött hő, a lehető legkisebb hőellenállással történő elvezetése új struktúrájú, mikroméretű és integrált hűtőeszközök alkalmazását igényli. Kiemelt jelentőségű ezért az ilyen integrált hűtőeszközök előállítási technológiájának kidolgozása.
Cikkünkben ismertetjük a koncentrált napelemekre és fémezési eljárásokra vonatkozó ismereteinket és a koncentrálásból fakadó legnagyobb problémát, a melegedés okozta teljesítményromlást, valamint összefoglaljuk ezen koncentrált napelemek aktív hűtésére alkalmazható eljárásokat. Bemutatunk egy általunk javasolt olyan hűtési megoldást, ahol a koncentrált napelem cella hátoldali fémezében integráltan hozhatók létre mikroméretű hűtőcsatornák, függetlenül a napelem cella konkrét megvalósításától és a hordozótól.
A tesztstruktúra egy 20 x 20 mm^2 felületű koncentrátoros napelemhez használható hűtőeszköz, ahol a csatornák és geometriájuk termikus szimulációk és analitikus modellezés segítségével lett optimalizálva. Az általunk tervezett struktúrának a legnagyobb előnye, hogy a mikrocsatornákat közvetlenül a napelem cella hátsó fémezési rétegén, a szilícium szelet felületén valósítjuk meg, így a napelem kontaktusrétege és az annak hűtésére szolgáló eszköz egy technológiai folyamat során alakítható ki. A mikrocsatornákat elektrokémiai galvanizálással alakítjuk ki egy vastag fotoreziszt mintázat segítségével. Az így elkészített struktúra egyszerre tartalmazza a fotovoltaikus eszközt és a mikrocsatornás hűtőeszközt. Ezzel a technológiával, egyrészt kiiktatva egy esetleges termikus interfészt, a hődisszipáció forrása (szilícium bulk) és a hűtőeszköz között minimalizálható a termikus út hőellenállása (TIM anyag

kispórolva). Másfelől a javasolt eljárás általánosan alkalmazható gyakorlatilag bármilyen napelemcella típusra.
A cikkben részletesen ismertetjük a hátoldali fémezési- és a mikrocsatorna kialakítási folyamat technológiai lépéssorát. Kitérünk a technológia adta előnyökre, a gyártás során felmerülő esetleges nehézségekre és azok megoldási lehetőségeire. Továbbá ismertetjük a legyártott mintákon végzett karakterizáló mérések eredményeit. Az elkészült struktúrákon végzett elektromos és termikus mérések által lehetővé válik a mikroméretű hűtőbordák hőátadási folyamatainak és hűtési teljesítményének vizsgálata és karakterizálása, valamint a párhuzamos kutatási munkában fejlesztett modellek verifikálása.

Kulcsszavak: koncentrátoros napelem, hűtés, mikroméretű hűtőcsatorna, elektrokémiai galvanizálás, félvezető technológia

FÜGGÖNYFAL SZERKEZETEK MAGYARORSZÁGON AZ 1950-ES ÉVEKTŐL NAPJAINKIG

PATYI Szabolcs
PhD-jelölt, tanársegéd
Pécsi Tudományegyetem Műszaki és Informatikai Kar, Breuer Marcell Doktori Iskola
Kutatási terület: Az épített környezet korszerűsítési megoldásainak kivitelezési és gazdasági kérdései a településfejlesztében. Innovatív módszerek bevezetése az épülethomlokzatok vizsgálatában.
patyiszabolcs.pmmik@gmail.com

Napjainkban a lakóépületek mellett fontos szerepet kap a jelentős mértékben elöregedett közintézményi épületállomány fejlesztése. A megtakarítási potenciál egy része az 1950 és 1980 között, iparosított technológiával épült létesítmények körében van. Ezek száma a magyarországi középület állomány közel 50 %-át teszi ki, míg a maradék rész egyéb szerkezeti megoldásokkal kialakított épületek. A meglévő épített környezetünk mellett fontos kérdés az újonnan épülő épületek homlokzatainak tervezési-kivitelezési és üzemeltetési köre is. Az épületek korszerűsítésének vizsgálatában a külső megjelenés, a homlokzati alumínium és/vagy acél nyílászáró szerkezetek történeti áttekintése, életciklus elemzése, beépítési jellemzőik, jelenlegi állapotuk vizsgálata az elvégzendő feladatok közé tartozik.
A függönyfalakat tekintve a mára már hagyományosnak mondható lizénás szerkezeti kialakítások mellett innovatív eszközök is rendelkezésre állnak. A strukturált és elemes szerkezetekkel való kreatív építészeti és korszerű mérnöki megoldások az épületek teherhordó szerkezeti rendszerének megtartása mellett jelentenek lehetőséget a korszerűsítésre.
A téma mindenekelőtt hangsúlyt fektet a meglévő épületállomány (kiemelve az ország ikonikus jellegű középületeit) vizsgálatával a korai épületszerkezeti megoldások elemzésére. Ismerteti a vizsgálati módszertant. Összeveti és értékeli az üvegezett homlokzatok kialakításait tervezési-kivitelezési és üzemeltetési oldalról az 1950-es évektől napjainkig bezáróan a kutatómunka alapján összegyűjtött információkból. A további feladatok közül bemutatja rendelkezésre álló korszerű épületfelmérési módszereket (pl. sztereo fotogrammetriai és lézerszkennelési eljárások jelentősége az épülethomlokzatok felmérésében), a bekerülési költségre, a beépíthetőségre, a kivitelezési időre vonatkozó fejlesztési irányelveket.

Kulcsszavak: homlokzat, függönyfal, alumínium, épület

AZ IPARI KENDER FELHASZNÁLÁSA

HORVÁTH Bence
PhD-hallgató
Soproni Egyetem, Cziráki József Faanyagtudomány és Technológiák Doktori Iskola
Kutatási terület: Az ipari kender erősítésű biokompozitok felhasználása
horvathb90@gmail.com

Dr. MÁTHÉ Katalin PhD.
egyetemi docens
Soproni Egyetem

Prof. Dr. CSÓKA Levente
egyetemi tanár
Soproni Egyetem

A kender az egyik legrégebbi haszonnövény, amely termesztésének hagyománya több ezer éves múlttal rendelkezik. Alapanyagként az élet rengeteg területén használták. Nagyon sokáig elsősorban a textilipar hasznosította a rostját, azonban később már ruhát, zsákot, vásznat, vitorlát, kötelet és papírt is készítettek belőle. Egykor ez az alapanyag a mindennapok szerves részét képezte.
Részben negatív, téves megítélése miatt, valamint az egyre inkább térhódító szintetikus polimereknek köszönhetően teljesen kiszorult az ipar különböző területeiből. Az utóbbi évtizedekben azonban nyilvánvalóvá váltak a kőolaj alapú termékek környezet- és egészségkárosító hatásai.
Kutatásom célja, hogy a szintetikus alapanyag helyett egy olyan alternatív megoldást kínáljak, amely hasonló értékekkel bír, azonban lebomló és környezettudatos.
Egy olyan feldolgozási mód kikísérletezése a célom, amely által a legkisebb befektetett energiával a legnagyobb hozzáadott érték érhető el. A technológia lehetőséget nyújtana a kistáblás kendertermesztőknek, hogy közösségi feldolgozókat alapítsanak– így a kutatás támogatást nyerhetne vidékfejlesztési és agrár-innovációs pályázatokon.
A kutatásom során vizsgáltam a Kompolti kései magkender rost- és pozdorja részét is. Mind a két anyaggal kísérletet tettem lap- és formakészítésre. Vizsgálatom során a két alapanyagot külön-külön és vegyítve is feldolgoztam, melyből mind a három féle kenderpép alkalmasnak bizonyult lapképzésre. Tapasztalataim során azonban kiderült, hogy a rostot tartalmazó anyag a formalevételkor nagymértékben zsugorodott és deformálódott. Ezzel ellentétben a nagyobb mértékben pozdorját tartalmazó anyag nem mutatott semmilyen mértékű deformációt. Azok a minták viszont, amelyek nem tartalmaztak kender rostot sérülékenyebbnek bizonyultak. Végeredményben az ömlesztett alapanyag mutatta a legkedvezőbb tulajdonságokat, amely véleményem szerint kiváló alapnak tűnik egy használati tárgy elkészítéséhez, valamint más alapanyagokkal (pl.:PLA) vegyítve kiváló, strapabíró és mindemellett környezetbarát tulajdonságokkal bírna.
Régebben a kender rostszálait a textiliparban előszeretettel hasznosították, azonban mára már kevésbé elterjedt. A pozdorja részét pedig manapság az építőiparban egyre inkább hasznosítják. Összefoglalva kutatásom célja, hogy egy olyan anyagot dolgozzak fel és készítsek belőle használati tárgyat, amelyet jelenleg csupán hulladékként kezelünk. Véleményem szerint ez a növény sok kiaknázatlan lehetőséget rejt magában, melyet kihasználva egy új, a fenntartható fejlődést támogató alapanyag jöhetne létre.

Kulcsszavak: Kender, biokompozit, környerettudatos,

EVOLVENS FOGAZATOK MIKROGEOMETRIÁJÁNAK DEFINIÁLÁSI MÓDSZEREI

DEBRECZENI Dániel
PhD-hallgató
Miskolci Egyetem, Audi Hungária Zrt.
Kutatási terület: Evolvens fogazatú hajtóművek kritikusnak ítélt fogaskerék-kapcsolatainak célspecifikus fejlesztése
debdany@gmail.com

A precíziós fogaskerék-kapcsolatok tervezésének egyik fő kérdésköre az alkalmazott mikrogeometriai módosítások szakszerű definiálása. Ezen modifikációk előírása a hajtómű vagy akár a teljes hajtás minél teljesebb figyelembevételével történik. A rendszer merevségi jellemzőinek minél pontosabb modellezése ugyanis nélkülözhetetlen eszköze a másodlagos geometria meghatározásának. Egy adott kapcsolatot természetesen csak egy célszerűen megválasztott üzemi tartományra lehet hatékonyan optimálni az elsődleges geometria és a rendszer merevségi jellemzőinek körültekintő előzetes tervezése mellett.
Ebben a munkámban a másodlagos geometriai módosítások szerepét, meghatározásának elméleti alapjait, valamint a gyakorlatban alkalmazott definiálási módszereket tekintem át a teljesség igénye nélkül. A tématerület igen összetett volta miatt az idők során több megközelítés is született, amelyek hol összetettebb hol pedig egyszerűbb metódusokat kínálnak a fejlesztőmérnök számára. Az alkalmazott eljárás használhatóságának eldöntése, valamint az egyes számítási faktorok értékeinek kontrolálása minden esetben a tervező feladata.
Egy adott geometriai többféleképpen is felépíthető. A fejlesztőmérnöknek tehát tisztában kell lennie az alkalmazott szimulációs szoftverek, gyártó- és mérőberendezések által preferált geometriai rendszerekkel és adott esetben az előírt módosítások eltérő esetek közti átkonvertálásának menetével is. A körültekintő tervezés során kulcsfontosságú az egyes modifikációk definícióinak pontos, a gyártási és ellenőrzési folyamatok során direkt módon értelmezhető formában való rögzítése.
Munkám során részletesen foglalkozom a mikrogeometria előírásának gyakorlatorientált lehetőségeivel, valamint elméleti hátterével. Ehhez kulcsfontosságú a szimulációs programok és a szabványosított metódusok beható ismerete, figyelemmel az egyes eljárások alkalmazhatósági korlátaira.

Kulcsszavak: Fogaskerék, evolvens, mikrogeometria.

AUTÓIPARI CSOMAGOLÁSI RENDSZEREK MEGVÁLASZTÁSÁNAK MÓDSZERTANI KÉRDÉSEI TENGERENTÚLI KOMBINÁLT SZÁLLÍTÁSI FELADATOK ESETÉN

VÖRÖSKŐI Kata
tanársegéd
Széchenyi István Egyetem, Logisztikai és Szállítmányozási Tanszék
Kutatási téma: A járműipari egy- és többutas logisztikai csomagolások modellezési lehetőségei
voroskoi.kata@sze.hu

A járműipar bevétele alapján a világ egyik legjelentősebb gazdasági szektora. A járművekbe beépülő motorok kiszállítása különböző létesítményekbe történik az egész világon. A csomagolás kiválasztása és a hozzá tartozó fejlesztési folyamat a motorgyártásban a járműipar egyik fontos eleme. A járműiparban egyaránt használnak egy-, illetve többutas csomagolási rendszereket. Az egyutas csomagolás csak egy használatra alkalmas. Az újra használható tárolókat megtöltik a termékkel és elküldik a rendeltetési helyre, ezután az üres tárolót visszaküldik a beszállítónak, újra töltik és ez a kör ismétlődik újra és újra egy zárt rendszerben. A motorok kiszállításánál a többutas csomagolás jellemző inkább. Elsődleges funkciója az autóiparban a termékek és alkatrészek védelme, mindezt a teljes logisztikai költséghez képest optimalizálva. A többutas csomagolási rendszerek menedzselése nem csak a visszfuvarok megszervezését jelenti. A tárolók tisztítása és karbantartása, tárolása és adminisztrációja is a folyamat részei. Természetesen a költség az egyik legjelentősebb tényező, mégsem elég csupán a csomagolóanyag költségét és a lekötött tőke nagyságát figyelembe vennünk a megfelelő csomagolási rendszer kiválasztásánál, sok más tényezőt is mérlegelni kell. Ezért az egy- és többutas csomagolás költség struktúrájának összehasonlításán túl más tényezőket is vizsgálunk cikkünkben. Gyakran például a szállítási távolság is döntő szempont lehet annak megítélésére, hogy érdemes-e visszahozni egy csomagolást. Ezen kívül egyes esetekben az ellátási lánc bonyolultsága vagy a szállítási mód szintén mérvadók lehetnek.

Kulcsszavak: Csomagolás, járműipar, többutas, költségszerkezet

HALMAZOLT EGYSÉGRAKOMÁNYOK DINAMIKÁJÁNAK LABORATÓRIUMI ELEMZÉSE SZÉLESSÁVÚ VÉLETLENSZERŰ GERJESZTÉSŰ RÁZÓVIZSGÁLAT ESETÉN

MOLNÁR Bence
PhD-hallgató
Széchenyi István Egyetem, Multidiszciplináris Műszaki Tudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: Halmazolt csomagolások dinamikus igénybevételei
molnar.bence@sze.hu

A logisztikai folyamatokban az áruk mozgatása és szállítása során gyakran előfordulnak a szállított áruk sérülései. Ezek a sérülések a logisztikai folyamatok során ható mechanikai és klimatikus igénybevételek hatására következnek be. A tapasztalatok szerint, ezen hatások közül a legalattomosabb és legnehezebben kezelhető igénybevétel, a mozgatás és szállítás során ható tartós szélessávú véletlenszerű rázkódás. Ezek a rázkódások a szállítójármű rakfelületén keresztül érik a szállított árukat. A rakfelületen tapasztalható rázkódások tulajdonságaival számos kutatás foglalkozott, melyek alapján a szabványos rázó vizsgálatok kerültek kidolgozásra. A szállítás során a gazdaságos térkihasználás érdekében az árukat halmazolva szállítják, így a rakfelületen keletkező rázkódások a felsőbb halmazolási rétegekben elhelyezkedő áruk esetében eltérően jelentkezhetnek, mint az alsó szinten elhelyezkedőkre. A tanulmány célja, hogy egy szimulációs környezetben, felmérjük egy adott halmazolt termék-csomagolási rendszer különböző szintjein jelentkező rázkódásokat. A rakfelület rázkódását egy számítógép vezérlésű és hidraulikus erőátvitelű rázóasztal segítségével, különböző szállítójárművek szabványos rázkódási profiljával gerjesztjük, miközben a rázó asztalon elhelyezett halmazolt termék-csomagolási rendszereken a válasz gyorsulásokat több ponton mérjük. A mért gyorsulás adatokat, és a rázóasztal által gerjesztett gyorsulás adatokat összevetve és kiértékelve, láthatóvá válnak a rázkódási különbségek a halmazolási szintek között. Az eredmények alapján elmondható, hogy az alsó csomagolási egység 5- 20 Hz közötti frekvencia tartományon erősíti, de 20 – 100 Hz közötti frekvencia tartományon csillapítja a gerjeszttet rázkódások intenzitását a felső szinten elhelyezett termék-csomagolási egységen. Mivel a szabványos vizsgálati eljárások, csak a rakfelületen keletkező rázkódásokat hivatottak szimulálni, így szükséges lehet egy olyan eljárás kidolgozása, mely speciálisan a felsőbb rakodási szinteken felmerülő rázkódásokat szimulálja.

Kulcsszavak: csomagolás, logisztika, szimuláció, rázóvizsgálat

KOCKAHÁZAK ÉS HELYETTESÍTŐ ÉPÜLETEIK ÉPÜLETENERGETIKÁJA

LACZÓ Zoltán
PhD-hallgató
Szent István Egyetem Ybl Miklós Építéstudományi Kar, Tervezés Szakcsoport
Kutatási terület: Domináns hazai lakóépület típus épületenergetikai optimalizációja
laczo.zoltan@ybl.szie.hu

Az emberiség jelentős részének jelenlegi energiafogyasztása, így életmódja hosszú távon és felelősen gondolkodva fenntarthatatlan. A globális és lokális primerenergia fogyasztás csökkentést a legkisebb gazdasági egység, egy család lakása sem kerülheti el. A Nemzeti Épületenergetikai Stratégia által is használt lakóépület tipológiában (NÉeS, Csoknyai, 2014) definiált régebbi épületek műszaki és életmód miatti avulása okán szükségszerű csere vagy átépítés jó lehetőség ebből a szempontból. A tipológiára épülő energetikai szcenáriók adatsorából látványosan kiemelkedik (számossága és energetikai minősége okán) legnagyobb mérlegjavító hatás lehetőségével egy jól ismert és karakteres típus: a sátortetős kockaház. A kiegészítő történeti és építészeti kutatás jól mutatja, hogy a mára már 50-60 éves kockaházak voltak az első lakóépületeink amelyek a szerves fejlődési utat megszakítva, a torz társadalmi és gazdasági helyzetre reagálva jöttek létre. Az adott helyzetben azonban mégis józan és racionális válaszok voltak, s az utolsó egységes településképet adó lakóháztípusunk is egyben. A típus, nem csak az épületet jelenti, hanem egy telepítési helyzetet, tájolást és annak hatását is (kiárnyékolások), mely eddig alig kutatott terület, de a sugárzási hőnyereségen keresztül jelentős hatással van az épület energiamérlegére. A telepítési szituációknál a falvainkban kialakult jellemző fésűs beépítésben jellemző 16-18-20 méteres telekszélességet érdemes vizsgálni, s a szomszédos épületként (az életszerűséget szem előtt tartva) a vizsgált épület tömegét helyezni a szomszédos telkekre is árnyékoló épületként. Látványos az összefüggés a közeli árnyékoló épület és „szoláris ablak” nyitottsága között. Ugyanakkor az átlós tájolások felértékelődése is látható és számszerűsíthető szoros telepítési esetekben. Ezen alapesetek kerültek összehasonlításra a kockaház felújított változatával, s az adott telepítési helyzetben reális helyettesítő épülettel. A kockaház helyettesítő épületének kidolgozásakor fontos, hogy kellően flexibilis séma szerint működő épület szülessen, mely az eredeti épület hibáit korrigálni tudja. Ez a rugalmasság alapfeltétele a tömeges elterjedésnek, melyet az előd is tudott, s elterjedtségének nagy száma is ezt támasztja alá. Továbbá az is fontos, hogy a helyettesítő épület életmódbeli előrelépést (optimalizáltan nagyobb életteret, egyszerű bővíthetőséget, kisebb fenntartási költségeket) is jelentsen, hiszen a fejlődést, változást mindig ez hajtotta lakóépületeink története során. Az épület tehát visszalép a már szervesen korábban kialakult saját udvarra (mint a településszerkezetből következő kedvezőbb tájolási irány) tájolt hosszú házak sorába (aktív szoláris energiákat hasznosító tetőfelületet biztosítva ezzel). Szerkezetileg a háromosztatúságot is tartja, de tovább osztott cellákkal. A meglevő, rendelkezésre álló telepítési helyet adottságként kezelve (a melléképületek nem bontandóak) kétszintes kialakítással biztosít további lakóteret, főleg szobákat. Az energetikai összehasonlítás a szoláris ablak fűtési idényben vett nyitottsága, a sugárzási hőnyereség és nettó fűtési hőszükséglet alapon történt három épületkialakítás, nyolc tájolási helyzet, és három telepítési szituáció variációjában.

Kulcsszavak: kockaház, helyettesítő épület, épületenergetika, szoláris ablak, épülettipológia

MECHANISZTIKUS TURBULENCIAMODELL ENERGIASPEKTRUMA

BAK Bendegúz Dezső
PhD-hallgató
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Gépészmérnöki Kar, Áramlástan Tanszék
Kutatási terület: energiatranszfer, turbulencia, áramlás porózus közegben, perkoláció
bak@ara.bme.hu

KALMÁR-NAGY Tamás
egyetemi docens
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem

Sokféle természetes folyamatnál és ember alkotta rendszerekben is megfigyelhető az energiakaszkád jelensége, mely alatt a különböző skálák közötti energiatranszfert értjük. Direkt energiakaszkád esetén a nagy skálák energiája adódik át a kisebbeknek. Egy jól ismert példa erre a turbulens áramlás. Lewis Fry Richardson örvényhipotézise szerint turbulens áramlásban különböző méretű örvények vannak jelen. A nagyméretű örvények instabilak és szétesnek, így az áramlás kinetikus energiája egyre kisebb és kisebb örvényeknek adódik át. A viszkózus súrlódás miatt folyamatos az energia disszipációja, mely a kisméretű örvényeknél jelentősebb. A mechanisztikus turbulenciamodell egy bináris fa szerkezetű tömeg-rugó-csillapítás rendszer, amelyben szintén megfigyelhető az energiakaszkád jelensége. A modell a turbulens áramlások különböző méretű örvényei közötti hierarchikus kapcsolatot „jeleníti meg”: a különböző skálákat reprezentálják az egyre kisebb tömegek az alacsonyabb szinteken, a legalsó szintre beépített csillapítók biztosítják a disszipációt. A mechanisztikus turbulenciamodell egyik jellemzője az ördöglépcső típusú sajátérték-eloszlás. Hasonlóan a turbulens áramlások energiaspektrumához, definiálhatjuk a rendszer diszkrét energiaspektrumát, mely alatt a teljes mechanikai energia eloszlását értjük az egyes tömegskálák között. Ezt az energiaspektrumot kiszámítjuk különböző rugómerevség-eloszlások esetén. Az eredmények alapján kapcsolat van az energiaspektrum alakja és a domináns sajátérték (és a hozzá tartozó sajátvektor) között. Továbbá a rugómerevség-eloszlás hangolható úgy, hogy az energiaspektrum jellemzői hasonlóak legyenek a 3D homogén, izotróp turbulencia energiaspektrumának jellemző tulajdonságaival: az energia jelentős része a nagy skálákban koncentrálódik, a spektrum középső szakaszára hatványfüggvény illeszthető, a kis skáláknál pedig jelentősen letörik a spektrum.

Kulcsszavak: Energiatranszfer, energiakaszkád, energiaspektrum, turbulencia, rezgéstan.

IMMERSED BOUNDARY METHOD FOR MODELLING OF MULTIPHASE FLOW

Lívia GYURIK, Attila EGEDY, Zsolt ULBERT
PhD-Student
University of Pannonia, Department of Process Engineering
Research area: Modelling and simulation of multiphase flow
gyurikl@fmt.uni-pannon.hu

Gas-solid two-phase flow occurs in many processes in chemical and pharmaceutical industries e.g. granulation, mixing, pneumatic transport and fluidization. Beside the solid phase, gas phase also plays an important role, and the efficiency of the processes is determined by gas-solid interaction. These interactions have huge energy demand, but costs can be reduced by optimization. Since measurements are often inhibited by the flow, simulations provide the better understanding of the flow field, the inner behavior of the vessel and setting the optimal operating parameters.

There are different approaches in mathematical modelling of gas-solid two-phase flow. First of them is called Discrete Element Method (DEM) which treats the solid phase as individual particles. It computes their collision with each other and the wall, and the motion of particles is calculated by the sum of forces emerge around their boundary. This approach gives detailed information about the solid phase but it needs large computational capacity. The second approach is Euler-Euler or Two-Fluid Method where the solid phase treated as a fluid as well as the gas phase. In this case, results are less detailed but calculations can be executed with less computation cost. Commercial Computational Fluid Dynamic (CFD) software can be used to calculate Euler-Euler models. Simulation of two-phase flow including the calculation of solid particles also can be performed by these software packages using user-defined functions, but the increasing computational need due to mesh refinement limits its usability.

Direct Numerical Simulation and Immersed Boundary Method is a further way to model fluid-solid interaction. Its main strength is the handling of moving boundaries, and the capability of calculating particulate flows with reasonable computation time. In this method for the numerical solution of flow equation, structured mesh can be applied, and the inner boundaries (e.g. particles) can be virtually defined using body forces. Structured (or uniform, Cartesian) mesh is often called Eulerian grid while the node points of the immersed boundary referred as Lagrangian points. These two coordinate systems are independent but an interpolating function gives the relation between locations.

In our work fluid phase is considered as a real gas phase. Flow problems can be described mathematically by partial differential equations. The main methods of solving these equations numerically are finite element, finite volume, and finite difference methods. We solved the conservation form of fully compressible flow equations of the gas phase by the two-step MacCormack finite difference method. The solid phase is represented by a virtual boundary, which is evolved due to adding body force to momentum equation. Body force is calculated by direct forcing scheme.

Out of those processes where gas-solid two-phase flow occurs, we focused on fluidization process as a case study. Particle motion in a quasi-two-dimensional laboratory-scale fluidized bed is modelled.

Keywords: Gas-solid flow, Computational Fluid Dynamics (CFD), Immersed Boundary Method

LAPÁTMETSZETEK KÖRÜLI ÁRAMLÁS ÁLTAL KELTETT ZAJ SZIMULÁCIÓS VIZSGÁLATA

BALLA Esztella
PhD-hallgató
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Gépészmérnöki Kar, Áramlástan Tanszék
Kutatási terület: áramlástan, akusztika
balla@ara.bme.hu

Axiális ventilátorokat igen sokféle területen alkalmaznak és sokszor az emberek közvetlen közelében üzemelnek. Ezért nem csak az energia fogyasztásukat, hanem a zajkibocsátásukat is figyelembe kell venni, ha versenyképes ventilátorokat szeretnénk tervezni. Mivel a kibocsátott zaj veszteségek forrása is, ezért csökkentésével nem csak az embereket érő zavaró hatásokat szűntethetjük meg, hanem hatásfok növekedést is elérhetünk.
A ventilátorok, amikkel a mindennapjaink során találkozunk gyakran kisméretűek és/vagy alacsony fordulatszámon üzemelnek. Ezáltal a Reynolds-számuk is alacsony, mivel ez a paraméter arányos a ventilátorok méretével és sebességével. A Reynolds-szám csökkenésével az áramlás egyre kevésbé lesz turbulens, ami nagymértékben befolyásolja a ventilátorlapátok aerodinamikai jellemzőit.
A ventilátorok lapát-geometriája sokféle lehet kezdve egy egyszerű ívelt lemezlapáttól egészen a bonyolult profilos lapátokig. Szakirodalom alapján megállapítható egy Reynolds-szám határérték, ami alatt az egyszerű ívelt lemez lapát aerodinamikailag jobban teljesíthet, mint egy profilos lapát. Jelen tanulmányban a célom annak vizsgálata, hogy az aerodinamikai változások mellett milyen akusztikai jelenségek figyelhetők meg különböző lapát-geometriák, megfúvási szögek és Reynolds-számok esetén.
Az akusztikai elemzéshez numerikus szimulációkat készítettem az ANSYS Fluent programban. Háromféle geometriát vizsgáltam: egy síklapot, egy ívelt lapot és egy RAF6-E szárnyprofilt. A síklap referenciaként szolgál, míg az ívelt lap és a RAF6-E profil a ventilátor tervezésben használatos geometriák. Az akusztikai szimulációkat kétdimenziós esetekre végeztem el, úgy mintha a lapátmodellek szabad áramlásban helyezkednének el, ehhez O-hálót használtam. Az aerodinamikai szimulációkhoz a Transition SST turbulencia modellt használtam, az akusztikai adatok kinyeréséhez pedig a beépített Ffowcs Williams-Hawkings modellt.

Kulcsszavak: áramlástan, szimuláció, akusztika, ventilátor, alacsony Reynolds-szám

NAGYPANELES TECHNOLÓGIÁVAL ÉPÜLT LAKÓÉPÜLETEK ÉS A KÖZEL NULLA ENERGETIKAI SZABÁLYOZÁS

HORKAI András
tanársegéd, PhD-hallgató
Szent István Egyetem Ybl Miklós Építéstudományi Kar
Kutatási terület: épületenergetika, nagypaneles lakóépületek
horkai.andras.laszlo@ybl.szie.hu;

SUGÁR Viktória
tanársegéd, PhD-hallgató
Szent István Egyetem Ybl Miklós Építéstudományi Kar
sugar.viktoria@ybl.szie.hu

Dr. TALAMON Attila PhD.
adjunktus
Szent István Egyetem Ybl Miklós Építéstudományi Kar
talamon.attila@ybl.szie.hu

Épületeink megítélése napjainkra egyre fokozottabban energiaközpontúvá vált, nagy hangsúlyt fektetünk az épületek energiaigényének csökkentésére, energiahatékonyságának növelésére. Az Európai Unió ezirányú energiapolitikai elveit tartalmazza az Energia 2020 Stratégia, melynek fő célkitűzései között szerepel az üvegházhatást okozó gázok 20 %-os csökkentése az 1990. évi szinthez képest, a megújuló energiaforrások 20 %-os részesedése a végső energiafelhasználásban, továbbá 20 %-os energiamegtakarítás elérése. A 2010-ben kiadott 2010/31/EU EPBD irányelv fő célja pedig az épületek energiahatékonyság-javításának előmozdítása az Európai Unión belül. Az irányelv meghatároz egy általános keretrendszert az épületek energiahatékonyságának számításához, valamint előírja a tagállamok számára, hogy számítsák ki az energiahatékonyságra vonatkozó minimum követelmények költségoptimalizált szintjét.
Az ország energiafüggőségének, valamint az üvegházhatású-gázok kibocsátásának csökkentése érdekében kiemelten fontos foglalkozni a meglévő épületállomány energetikai felújításával, mivel évente max. 1,5-2% az új épületek aránya még ideális gazdasági környezet esetén is, így a most meglévő lakásállomány még évtizedekig meghatározó szerepet tölt majd be. Magyarország meglévő épületállományának közel 15%-a többlakásos, lakótelepi épület, ezek közül is jelentős hányadot képviselnek a házgyári paneles építéstechológiával épült épületek (a hazai lakásállomány ~13%-a), melyek energiafelhasználásának csökkentése aktuális feladat.
Jelen tanulmány fókuszában a közel nulla energetikai szabályozás és a nagypaneles technológiával épült épületek állnak. A vizsgálatban egy meglévő lakóépület-tipológia felújítási szcenárióit elemezve vizsgáljuk a közel nulla és a költségoptimalizált követelményszint teljesítésének lehetőségeit paneles lakóépületek esetén. A tanulmány továbbá kitér a paneles építésmód létrejöttére, a panel-helyzetre Európa és Magyarország vonatkozásában, valamint a jelenlegi magyar energetikai szabályozásra.

Kulcsszavak: épületenergetika, iparosított technológia, közel nulla-energia, panelház

A BELVÁROSI ÉPÜLETÁLLOMÁNY ENERGETIKAI MODERNIZÁCIÓS LEHETŐSÉGEI – JELLEGMEGŐRZŐ FELÚJÍTÁSI MÓDSZEREK ÉRTÉKELÉSE

SUGÁR Viktória
tanársegéd, PhD-hallgató
Szent István Egyetem Ybl Miklós Építéstudományi Kar
sugar.viktoria@ybl.szie.hu

HORKAI András
tanársegéd, PhD-hallgató
Szent István Egyetem Ybl Miklós Építéstudományi Kar
Kutatási terület: épületenergetika, nagypaneles lakóépületek
horkai.andras.laszlo@ybl.szie.hu;

Dr. TALAMON Attila PhD.
adjunktus
Szent István Egyetem Ybl Miklós Építéstudományi Kar
talamon.attila@ybl.szie.hu

Jelenleg Magyarországon és az Európai Unióban egyaránt az összes energiafelhasználás szignifikáns részéért az épületek, ezen belül is a háztartások felelősek. Az új épületek tervezésénél egyre fontosabbá válik az energiatudatosság, de ezek aránya a már meglévő, alacsony hatékonyságú állomány mellett eltörpül.
Az épületállomány lecserélődésének sebessége hazánkban igen lassú, ezért a meglévőek energetikai szempontú vizsgálata kiemelt kérdés. A jelenlegi, illetve a közeljövőben életbe lépő, egyre szigorodó energetikai követelmények szintén alátámasztják a felülvizsgálat szükségességét. Az energiahatékonyság javítására meglévő épületek esetén korlátozott lehetőségeink vannak, melyek között a határoló szerkezetek korszerűsítése a legkézenfekvőbb megoldás.
Külön érdekes problémát jelentenek viszont azok az épülettípusok, melyek megjelenése, homlokzata valamilyen szempontból védendő, mint például a belvárosi bérházállomány.
Budapest és más települések belső kerületeiben jellemző századforulós bérházak sokszor mutatnak lehangoló összképet a felújítás, karbantartás hiánya miatt. A bérházak problémái közé tartozik többek között az alacsony benapozással, illetve komfort nélkül épült lakások tömegei, az elöregedő szerkezetek, a magas felújítási és fenntartási költségeik.
A mai igényeknek, gazdasági, fenntarthatósági és egyéb szempontoknak gyakran nem megfelelő tulajdonságaik miatt elhanyagolttá váltak, miközben lebontásukkal az érintett városrészek pont az egyedi jellegüket veszítenék el.
A századfordulós épületállomány felújítása esetén a kívánt hőtechnikai és egyéb energetikai paraméterek a szokásos módszerekkel ugyan elérhetőek, de azok sokszor az állomány jellegzetes építészeti elemeinek pusztulását okozzák.
Jelen tanulmányban a szerzők célja, hogy többszempontú módszerrel vizsgálják és rendszerbe foglalják az olyan energetikai modernizálásra alkalmas anyagokat és technológiai lehetőségeket, melyek az építészeti jellegzetességek megőrzése mellett jelentenek megoldást az energetikai követelmények kielégítésére.

Kulcsszavak: épületenergetika, épületrehabilitáció, örökségvédelem

SZENNYEZŐANYAG LOKÁLIS KONCENTRÁCIÓJÁNAK BECSLÉSE MINIMÁLIS BEMENŐ ADAT SEGÍTSÉGÉVEL

FÜLE Péter
PhD-hallgató
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Gépészmérnöki Kar, Áramlástan Tanszék
Kutatási terület: atmoszférikus áramlások, légszennyezés beépített és nyílt területeken, numerikus szimuláció
fule@ara.bme.hu

KRISTÓF Gergely
egyetemi docens
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem
kristof@ara.bme.hu

A katasztrófa elhárítási szervezetek balesetből adódó légköri szennyezés esetén nagyon kevés megbízható adat alapján kell, hogy életeket befolyásoló fontos döntéseket hozzanak meg nagyon rövid idő alatt. A veszélyes anyagokkal dolgozó vegyi üzemek területén vagy környezetében jellemzően telepítenek helyi szélmérőket, melyek információval szolgálnak az átlagos szélirányról és szélsebességről, továbbá a légkörbe távozó anyag mennyisége és az eltelt idő alapján becsülhető a szennyezőforrás intenzitása. A további légköri terjedést befolyásoló tényezők, mint például a légköri stabilitás vagy az érdességi magasság, a legtöbb esetben nem állnak rendelkezésre, értékük szükség esetén csak becsülhető. A koncentráció biztonsági határait ezen minimális információk alapján kell, hogy meghatározzák a beavatkozó szervek a lehető legpontosabban, azonban a biztonságot szem előtt tartva. A legelterjedtebb gyors beavatkozásra kifejlesztett légköri terjedési modellek a Gauss fáklya modellre épülnek, mivel segítségével egy analitikus összefüggést kiértékelve azonnali eredményt kaphatunk a koncentráció eloszlásáról. Azonban a Gauss fáklya modellnek megvannak a korlátai, melyek közül a leginkább számottevő, hogy nem veszi figyelembe a valós légköri áramlások során jelen lévő nagy skálájú turbulens struktúrákat, ennek hatására a szélirányra merőleges terjedést jelentősen alulbecsüli. Munkánk során valós terepi mérések adatbázisait hoztuk közös platformra és statisztikai vizsgálatok segítségével a mérési adatokra támaszkodva határoztunk meg egy légköri terjedési modellt, mely segítségével a koncentráció pontbeli statisztikai jellemzői rekonstruálhatók a forrástól szélirányba mutató és az arra merőleges koordináták függvényében. Az új terjedési modell használható a földközeli koncentráció becslésére tetszőleges valószínűség mellett sík terep feletti légköri terjedés és időben állandó szennyezőforrás esetén. A munka során vizsgáltuk továbbá földközeli és magas források hatását, mely alapján a statisztikai jellemzőket leíró függvények módosíthatók a forrás magasságát figyelembe véve, ezáltal biztosítva a modell szélesebb körű felhasználhatóságát.

Kulcsszavak: légszennyezés, légköri terjedési modell, terepi mérések, statisztikai modell

IPAR 4.0 LOGISZTIKAI ASPEKTUSAI JUST-IN-SEQUENCE ELLÁTÁS VONATKOZÁSÁBAN

JUHÁSZ János
PhD-hallgató
Miskolci Egyetem Gépészmérnöki és Informatikai Kar
Kutatási terület: műszaki
juhaszj@uni-miskolc.hu

Az ipar 4.0 jelenlegi és jövőbeli digitálizációs trendjei hatással vannak a komplex rendszerekre, a teljes ellátási lánc gyártási és szolgáltatási folyamataira. Az okos gyártási rendszerek folyamatos fejlődése új ellátási paradigmák megjelenését idézte elő. Az Ipar 4.0 stratégia alapján összehangolják és integrálják a kiber-fizikai folyamatokat, olyan céllal hogy hatékonyság oldala növelésre kerüljön és költség oldalon redukció valósuljon meg. Jelenleg a logisztikai hálózatok modellezési és tervezési témakörben is ad az 4. Ipari forradalom eszközöket. Az ilyen eszköz a Just-in-sequence (JIS) ellátás különböző szintjein történő direkt szekvenciálás és szállitás a lánc résztvevői között. A JIS az ipar 4.0 paradigmájaként bemutatásra kerül. A fő hangsúly helyezése az előbb említett paradigmára, a 4. ipari forradalom kihívásainak és hatásának meghatározására kerül.…

Kulcsszavak: Industry 4.0, JIS, ellátási lánc

AZ IOT KATONAI ALKALMAZÁSI LEHETŐSÉGEI ÉS BIZTONSÁGI KIHÍVÁSAI

BOGNÁR Eszter Katalin
PhD-hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar, Katonai Műszaki Doktori Iskola
Kutatási terület: elektronikai hadviselés; összadatforrású felderítés és elemzés; szenzorhálózatok; IoT; Big Data, adatbányászat
bognarek@uni-nke.hu

A dolgok internete (IoT – Internet of Things) pár éve megjelent terminológia, melynek lényege a mindenhol jelenlévő különböző okos eszközök/objektumok a környezetben, melyek többnyire vezeték nélküli rádiófrekvenciás technológiák használatával képesek egymással és egyéb alkalmazásokkal, szolgáltatásokkal interakcióba kerülni alapvető funkciójuk megvalósítása céljából. Az eszközök komplexebb rendszerek alkotóelemei lehetnek, képesek intelligensen működni, az adott kontextushoz kapcsolódó döntéseket hozni kihasználva az információ más objektumokkal való megosztásának, aggregációjának lehetőségét. Az IoT felhasználása rendkívül nagy előnyökkel kecsegtet az élet számos területén. A civil életben már számos példát láthatunk az új technológia adaptációjára: precíziós mezőgazdaság, közúti forgalom szabályozás, okos otthon, egészséggondozás stb.
A civil alkalmazások mellett az utóbbi években a honvédelem is felismerte az IoT-ben rejlő potenciált. A hálózatközpontú hadviselés paradigma bevezetése a tradicionális katonai gondolkodást új irányokba terelte, megjelent a kibertér koncepciója, a kiterjesztett kommunikációs hálózatok harctéri alkalmazása. Mivel a katonai döntési ciklus az adatokból nyert információt helyezi a különböző katonai művelet középpontjába, így a védelmi szféra rendkívül nagy figyelmet fordít a legújabb technológiák iránt, melyekkel fejleszteni tudja információs folyamatait, beleértve az információ megszerzését, feldolgozását, a megfelelő személyekhez történő továbbítását. A modern katonai műveletek komplex, többdimenziós, folyamatosan változó környezetben zajlanak, ahol a parancsnokok számára egyre rövidebb idő áll rendelkezésre az információk értékelésére, a cselekvési tervek kidolgozására és végső soron az összes releváns információt alapul vevő döntések meghozatalára.
Az egyik lehetséges megoldás ezekre a kihívásokra az IoT bevezetése a katonai területeken. A modern katonai felszerelések egyre nagyobb adatfeldolgozási és kommunikációs képességekkel rendelkeznek, melyek a katonai információs infrastruktúrába integrálva komplex katonai információs hálózatot alkotnak, mely hatékonyan használható a pontosabb szituációs helyzetkép elérésére, orvosi alkalmazások, szállítási és logisztikai alkalmazások esetében.
Az új technológiák adaptációjával kapcsolatban ugyanakkor számos aggály fogalmazódott meg, különösen a kiberbiztonság tekintetében. A rendszerek nagyfokú komplexitása, a szenzorokra jellemző korlátozott erőforrások, megbízhatatlan kommunikációs linkek, távmenedzsment miatt a tradicionális számítógépes hálózatokban használt védelmi mechanizmusok nem elegendőek, további kutatásokra van szükség a technológiában rejlő speciális biztonsági kihívások azonosításához és a lehetséges megoldások kidolgozásához.
Az előadás célja bemutatni az IoT katonai alkalmazási lehetőségeit, a katonai alkalmazások sajátosságait, továbbá a kiberbiztonságra fókuszálva feltárni, összehasonlítani és rendszerezni az IoT katonai alkalmazásának biztonsági kihívásait és a lehetséges megoldásokat.

Kulcsszavak: dolgok internete, IoT, szenzortechnológia, kiberbiztonság, honvédelem

Támogatás: Az előadás az Emberi Erőforrások Minisztériuma ÚNKP-17-3-I-NKE-20 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának támogatásával készült.

KÖNNYŰ ÉS KÖZEPES SZEMÉLYZET NÉLKÜLI SZABAD BALLONOK BIZTONSÁGOS NYOMKÖVETÉSE

HEGYI Norbert
PhD-hallgató
Széchenyi István Egyetem, Multidiszciplináris Műszaki Tudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: Könnyű és közepes személyzet nélküli szabad ballonok biztonságos repülése, szonda egységek műszaki fejlesztése, UAV, UAS rendszerek,
hegyi.norbert@sze.hu

A tanulmányban pilóta nélküli légijárművekről, a pilóta nélküli légijárművek működését biztosító rendszerekről, a személyzet nélküli szabad ballonokról esik szó. Bemutatja, részletezi és csoportosítja ezeket a légijárműveket, a nyomkövető, vezérlő és koordinációs rendszereket. Ismerteti a drónok számának a jövőbeli várható növekedését, annak tendenciáját. A jövőben feltehetőleg létrejövő és fennálló biztonsági és koordinációs szituációkat mutat be. A jelen korunkban előforduló, repülésbiztonság szempontjából több drónokat és személyzet nélküli szabad ballonokat érintő veszélyhelyzetet ismertet és azoknak főbb okaira világít rá. Bemutatja a jelenleg használt, a bevezetés és a fejlesztés alatt álló nyomkövetési és biztonságtechnikai rendszereket. A légtér-gazdálkodásért és légiforgalmi szolgáltatásért felelős szervezeteknek a fejlesztéseiről és kutatási irányvonaláról is szó esik. A nem ellenőrzött légtéri szolgáltatások oldaláról is vizsgálja a berendezések, a rendszerek alkalmazhatóságát. Az Európai Unió saját légterének biztonsági fejlesztéseiről és céljairól számol be a tanulmány, de emellett a hazánkban 2015-ben bevezetett új forgalomszervezési koncepcióról (Hungarian Free Route Airspace, HUFRA) is. Külön tárgyalja a U-space megvalósítását, annak kitűzött céljait. Az Amerikai Egyesült Államokban és a Svájcban fejlesztés alatt álló nemzeti pilóta nélküli légijárművek forgalmát szabályzó rendszereket, azok működését. A rendszereknek kielemezi a lehetőségei, a hasznosságukat, megvalósíthatóságukat. A témában tárgyalt repülőjárművek esetén műszaki és pénzügyi szempontokat figyelembe véve ad ötleteket a kivitelezésre. A költséghatékonynak tekinthető kivitelezhetőség alátámasztására szintén olvashatók példák a dokumentumban. Közhiteles nyomkövetésre prezentál javaslatokat a tanulmány. A tanulmány végén a teljes átlátást biztosító összefoglalás olvasható.

Kulcsszavak: pilóta nélküli légijárművek, személyzet nélküli szabad ballonok, UAS, nyomkövetés, biztonság

PVC/FALISZT KOMPOZIT TULAJDONSÁGAINAK MEGHATÁROZÁSA

ROMÁN Krisztina
PhD-hallgató
Miskolci Egyetem, Kerámia- és Polimermérnöki Intézet
Kutatási terület: Habosított PVC rendszerek
polkrisz@uni-miskolc.hu

Dr. SZABÓ Tamás
egyetemi docens
Miskolci Egyetem, Kerámia- és Polimermérnöki Intézet
polsztam@uni-miskolc.hu

Poli(vinilklorid)-ból előállított termékekkel már számos területen találkozhatunk. Vannak viszont olyan területek, amikor szükségszerű az anyag alapvető tulajdonságainak fejlesztése. Ilyen esetek a bioanyagok előállítása is, amikor a természetes anyagokat elegyítünk a polimerekkel. A bioanyagok számos előnnyel rendelkeznek a natúr polimerekkel szemben, mint növekvő szilárdsági értékek és könnyebb környezeti lebonthatóság. A jelenlegi kutatás alapjaként ilyen bioanyag elkészítésével foglalkoztunk. Köztudott, hogy a PVC alapanyagból készült terméket a környezet nehezen bontja le, így ennek a polimer típusnak az anyagfejlesztésével kezdtünk el foglalkozni. Olyan WPC rendszert alakítottunk ki, amely a későbbi kutatásaink alapjaként fog szolgálni. A keverékek alapja így kemény PVC porkeverék és faliszt adalékanyag. A keverék kialakításakor fontos szempont a megfelelő mechanikai tulajdonságok elérése mellett az alapanyagok összeférhetőségének vizsgálata. Az alapanyag mellett a keverék a feldolgozáshoz elengedhetetlen anyagokat, mint a csúsztató és stabilizátorok, töltőanyagot is tartalmaz. A keverékek kialakításának további fontos tényezője a jól megválasztott faliszt típusa, mivel a sűrűségi és szilárdsági értékeket ez nagymértékben fogja befolyásolni. A kialakított szerkezet vizsgálatával az elkészült keverék pozitív vagy esetleg negatív hatásait is feltérképezhetjük. Ennek megfelelően mechanikai vizsgálatokat végeztünk, mint keménységmérés, szakítóvizsgálat, ütővizsgálat. A termo analitikai vizsgálat az esetleges feldolgozási problémákra is megoldást nyújthat, így a továbbiakban DSC vizsgálatot is végrehajtottunk. A DSC mérés eredményei a faliszt típusának kiválasztását-fontosságát hangsúlyozza.

Kulcsszavak: PVC kompozit, WPC, mechanikai vizsgálatok, DSC

ÖREGÍTETT ÜVEGSZÁL ERŐSÍTÉSŰ PVC KOMPOZIT MECHANIKAI TULAJDONSÁGÁNAK VIZSGÁLATA

ROMÁN Krisztina
PhD-hallgató
Miskolci Egyetem, Kerámia- és Polimermérnöki Intézet
Kutatási terület: Habosított PVC rendszerek
polkrisz@uni-miskolc.hu

ROMÁN László
ügyvezető igazgató
Román Kft.
polsztam@uni-miskolc.hu

A PVC [poli(vinil-klorid)] egy igen gyakran alkalmazott tömegműanyag, mivel ár/érték arány szempontjából kiválónak minősíthető. Ezt a kiválóságot a sokoldalúsága okozza, amelyet a széleskörű alkalmazási területei is tükröznek. Ilyen terület például az árnyékolástechnikai iparág is. Mivel minden nap használjuk ezeket a termékeket (pl.: redőny), így még jelentősebb az anyag további fejlesztése. A kereskedelembe kapható kemény PVC redőnylécekről tudható, hogy alapvető stabil és jó szilárdsági tulajdonságai mellett, nagyon jó időállósággal rendelkeznek, mivel állandó hőmérsékletingadozásnak, esőnek vagy épp napsugárzásnak vannak kitéve. A munkánk során ennek a redőnylécnek a fejlesztésével foglalkoztunk, méghozzá az üvegszál erősítésű kompozit készítésével. Az üvegszállal kapcsolatban köztudott, hogy szálerősítőként alkalmazhatók a polimer rendszerekhez. A szálerősítésnek köszönhetően a termék szilárdságát, ellenálló képességét fogja növelni. A kutatómunkánk során a két anyag elegyítésével foglalkoztunk, továbbá vizsgáltuk az elkészült keverékek öregítés hatására bekövetkező változásait. Azért fontos az öregítés hatásának vizsgálata, mivel, mint említettem, ezek az anyagok állandó napsütésnek és hőmérsékletingadozásnak vannak kitéve, és ezek nagy hatással vannak az anyag szerkezeti tulajdonságaira. A termék előállításakor számos problémával találkoztunk, mint keverési és extrúdálási probléma. A várt eredményektől eltérő eredmények születtek, amely az előbb említett problémákkal hozható összefüggésben. Ennek következtében a szilárdsági, keménységi értékek romlását tapasztaltuk egy üvegszál töltőanyag nélküli redőnyléchez képest. Az UV sugárzás, öregítés vizsgálata már jobb eredményeket szolgáltatott. A keverékekhez alkalmazott adalékanyagok hatékonyan működtek, sárgulást, nagymértékű anyagszerkezeti romlást nem tapasztaltunk a kezdeti kompozit értékeihez viszonyítva.

Kulcsszavak: PVC kompozit, üvegszál, öregítés, mechanikai tulajdonságok

ÚTIFŰMAG ALAPÚ, GLICERINNEL, VALAMINT POLI(ETILÉN-GLIKOL)-LAL LÁGYÍTOTT FILMEK TULAJDONSÁGAINAK VIZSGÁLATA

TÓTH Annamária
PhD-hallgató
Soproni Egyetem, Simonyi Károly Műszaki, Faanyagtudományi és Művészeti Kar, Faalapú Termékek és Technológiák Intézet
Kutatási terület: természetes alapú polimerek, bioműanyagok, csomagolástechnológia, aktív és intelligens csomagolások
toth.annamaria@phd.uni-sopron.hu

HALÁSZ Katalin
tudományos munkatárs
Soproni Egyetem, Simonyi Károly Műszaki, Faanyagtudományi és Művészeti Kar, Faalapú Termékek és Technológiák Intézet
Kutatási terület: természetes alapú polimerek, bioműanyagok, csomagolástechnológia, aktív és intelligens csomagolások
halasz.kata@uni-sopron.hu

A biopolimerekből készülő ehető filmek a gyógyszer-, élelmiszer-, és csomagolóipari fejlesztések során is egyre nagyobb figyelemnek örvendenek elsősorban megújuló forrásuknak, gazdaságos előállíthatóságuknak és biodegradálhatóságuknak köszönhetően. Kutatásunk fókuszában a régóta gyógynövényként is használt útifűmag (Plantago ovata) áll, melynek maghéjából nyerhető, főként arabinoxilánt tartalmazó gél jól alkalmazható hidrokolloid filmek előállításához is.
A gél extrakciója és az abból való filmképzés meglehetősen nehéz feladat, mivel a maghéj és a gél között erős kötőerők hatnak, emellett a gél kinyeréséhez nagy mennyiségű vízre van szükség, mely megnehezíti a megfelelő vastagságú filmek előállítását. Az extrakció és a film előállítás nehézségeinek áthidalása érdekében vizsgáltuk az útifűmaglisztből való filmképzés lehetőségét is, kihasználva az egyszerűbb filmképzést, valamint a szemcsék erősítő fázisként való jelenlétét a mátrixban.
A poliszacharid filmekre jellemző ridegség kiküszöbölésére glicerin és poli(etilén-glikol) (Mw= 400 g/mol) lágyítók alkalmazhatóságát vizsgáltuk (1:0.5 és 1:1 arányban). A lágyító, illetve az útifűmaghéj részecskék film tulajdonságaira gyakorolt hatását, mechanikai tulajdonságokon, oldhatósági, vízgőzabszorpciós és vízgőzáteresztési tulajdonságokon keresztül vizsgáltuk. A polimer és a lágyítók közötti interakciók feltárására ATR-FTIR vizsgálatot alkalmaztunk.
Az eredmények alapján, eltérő mértékben, de mindkét lágyító képes volt az útifűmag alapú filmek ridegségének csökkentésére. A glicerint és az útifűmaghéj gélt/lisztet 1:1 arányban alkalmazva a szakadási nyúlás 105-szeresére (gél esetén), illetve 62-szeresére (liszt esetén) tudtuk növelni. PEG400-zal szintén szignifikáns rugalmasságbeli javulást figyeltünk meg, ahol 13-szor, illetve 18-szor magasabb nyúlás volt mérhető, a gél, illetve a liszt alapú filmeknél. A gél alapú filmhez képest magasabb szakítószilárdság és Young-modulus értékek jól mutatták az útifűmaghéj részecskék erősítő hatását. Az útifűmaghéj részecskék és a lágyítók együttes alkalmazásával rugalmasabb, ugyanakkor erősebb filmet tudtunk előállítani. Az alkalmazott lágyítók hidrofil természetéből, valamint a lágyítók polimerláncok közötti szabadtérfogatot növelő hatásából adódóan a lágyított filmek megnövekedett vízgőzabszorpciót, oldódást és vízgőzáteresztést mutattak kiváltképp glicerin esetén. A poli(etilén-glikol)-t 1:0.5 arányban tartalmazó filmeknél a megkötött vízgőz mennyisége azonban felére csökkent és összehasonlítva a gélből készült filmmel a részecskék alkalmazásával ~50%-kal alacsonyabb vízmegkötés volt tapasztalható. A maghéj részecskék emellett a film által áteresztett vízgőzmennyiségét is kismértékben csökkentették egyes esetekben.
Az előállítási paraméterek optimális beállításával az útifűmaghéj alapú, lágyított kompozit filmek alkalmasak lehetnek az élelmiszerek polcidejének növelését támogató aktív hatóanyagot tartalmazó és azt szabályozottan leadó filmek/bevonatok előállításához.

Kulcsszavak: útifűmaghéj, biopolimer film, kompozit, glicerin, PEG400

RECILÁLT PET A JÁRMŰIPARBAN ÉS AZ ÉPÍTŐIPARBAN

SZABÓ Veronika Anna
Széchenyi István Egyetem
szabo.veronika.anna@ga.sze.hu

A műanyagok felhasználása folyamatosan növekszik. A legnagyobb mértékben az élelmiszer és csomagolóipar alkalmazza ezeket, ahol a termékek életciklusa rövid, nagyon hamar hulladékká válnak. Ide tartoznak a polietilén-tereftalátból (PET) készült pille palackok is. A nagy mennyiségben keletkező hulladék kezelésének többféle lehetősége van. A legrosszabb a szeméttelepen történő lerakásuk, hiszen ezek az anyagok nem bomlanak el. A termikus újrahasznosításuk a magas fűtőértékük miatt már kedvezőbb, azonban igazi körforgást csak a fizikai újrahasznosításukkal lehet elérni.
Kutatásomban a kémiai habosítást vizsgáltuk, amelynek következtében kisebb tömegű, jobb fajlagos tulajdonságú, és teljes mértékben újrahasznosítható terméket tudunk gyártani. A cél zárt cellás integrál habszerkezetű termék előállítása volt. A gyártott termék geometriáját, tömegét és habszerkezetét vizsgáltam. Az elmúlt években végzett kutatásaim során sikerül minőségnövelő újrahasznosítás keretében alkalmazni a pille palackokból keletkező polietilén-tereftalát (PET) mellékterméket. E kutatás folytatásaként újabb adalékanyagok bevonásával (láncnövelő és ütésállóság növelő adalék) tovább javítottam a fejlesztett alapanyag mechanikai tulajdonságait. A kísérletek során a kereskedelmi forgalomban kapható, kék színű kristályosított PET regranulátumot (rPET) használtam. A kísérlet során Tracel IM3170 típusú habosítószert teszteltem 4% arányban. A CESA Extend láncnövelőszert 2%-os, az ütésállóság növelőt 10%-os arányban kevertem az anyaghoz.
A próbatestek előállítására Arburg ALLROUNDER 420C Golden Edition fröccsöntőgépet használtam. A hagyományos fröccsöntési technológiát ötvöztem a lélegző-szerszám technológiával. A legyártott próbatestek habszerkezetét YXLON Y.CT Modular ipari CT berendezéssel vizsgáltam. Az ütéssel szembeni ellenállást CEAST 65-45.000 ütőművön MSZ EN ISO 179 szabvány alapján mértem. A próbatesteken szakítóvizsgálatot végeztem az INSTRON 5582 egyetemes szakítógépen, az MSZ EN ISO 527 szabvány alapján.
A kísérletek eredményeként elmondható, hogy a láncnövelőszer önmagában nem hozta a kívánt eredményt a mechanikai tulajdonságok javítása érdekében. Ezzel szemben 10% ütésállóság-növelő hozzáadása mellett az anyag mechanikai tulajdonságait tekintve komoly fejlődést tapasztaltunk. Az ütésállóság növelő több mint a kétszeresét produkálta a nyúlás értékének. Az ütésállóság-növelő felhasználásával stabilabb cellaszerkezet érhető el.
Összeségében kijelenthetjük, hogy az ütésállóság-növelő gyakorlati felhasználása pozitív eredményt mutatott.
Kísérletet tettem az anyag járműipari hasznosítására Az így kapott anyagból már lehetőségem nyílt, hogy egy autóipari termék esetén is leellenőrizhessem az alkalmazhatóságát, valódi ipari környezetben. A legyártott gépjármű belső ajtónyitó kilincs esetében vizsgáltam a folyamat reprodukálhatóságát geometriai mérések segítségével, valamint a darab belső szerkezetét ipari CT berendezés segítségével. A vizsgálatok eredményeként összességében megállítható, hogy az általam fejlesztett anyag alkalmas automatizált sorozatgyártásra, fröccsöntőgépen.
Az rPET habstruktúrájának építőipari alkalmazhatóságát is megvizsgáltam. A reciklált PET habszerkezetét mint burkolati kívánom alkalmazni. Ennek érdekében az anyag hőszigetelési képességét teszteltem.
A kapott eredmények alátámasztották hipotézisemet, hogy az eddig hulladékként kezelt anyag megfelelő kezeléssel ismét bevonható egy új termék gyártásába.

MŰVÉSZETI- ÉS MŰVÉSZETTUDOMÁNYI SZEKCIÓ

ERDÉLY MIKLÓS FESTÉSZETÉRŐL

KŐHALMI Péter
tudományos munkatárs
Magyar Tudományos Akadémia Támogatott Kutatócsoportok Irodája
Kutatási terület: művészetfilozófia, avantgárd, Erdély Miklós
kohalmipeter@gmail.com

Erdély Miklós idén éppen 90 éve, 1928-ban született és 1986-ban hunyt el. Ahogy időben távolodunk életművének lezárulásától, úgy rajzolódik ki mind élesebben előttünk, hogy tevékenysége és szerepe a magyar avantgárd kultúrában – a jól kitapintható különbségek ellenére is – csupán Kassák Lajoséhoz mérhető. Ahogy az is egyre inkább látszódik, hogy életművének jelentősége túlmutat a számára adott tér-idő koordinátákon. Súlyához illő helyét talán inkább találhatjuk meg a kelet-európai régió egyik legfontosabb alkotójaként, mi több, azon is túllendülve, s némileg más szemléletet felvéve, a globális tendenciák áramlataiból kiemelkedő legjelentősebb és legjellegzetesebb alkotók között. Valahol Tadeusz Kantor, Marcel Duchamp és Joseph Beuys társaságában. Erdély Miklós vibráló intenzitású alkotásai mindig intellektuális izgalmat gerjesztenek. Ha kategóriák fakkjaiba szeretnénk zárni, azt kell mondanunk, hogy konceptuális indíttatású, filozofikus, nehéz gondolatokat maga előtt hajtó művészet az övé, szemben a század másik vonulatával, az érzéki művészettel, amit Duchamp retinális, azaz elsősorban a szemre, az ideghártyára és receptorsejtekre ható művészetnek nevez. Helyzetünk azonban közel sem olyan egyszerű Erdély életművének besorolásakor, hogy egyetlen tömör mondatban leírható legyen. Ugyanis a legtöbb művével komoly feladat elé állít bennünket. Alkotásaiban határozott mozdulatokkal fordítja ki a jól bejáratott, rutinszerűen használt kifejezési formákat és gondolkodási sémákat, hogy a kötöttségek fellazításával készítsen elő terepet az új, a még ismeretlen számára. És ez a bármifajta hierarchiából kivezető út az, ami miatt alkotásai utólag igazán kiemelkedőnek, a múlékony stíluskategóriáktól és talán a naptári időszámítástól is függetlennek bizonyulhatnak. Legyen szó akár költészetről, filozofikus esszéről, előadásról, tézissorról, hangjátékról, akcióművészetről, filmről, fotóról, indigórajzról, anyagkollázsról, installációról vagy environmentről. Nincs ez másként az alkotásai sorában különös helyet elfoglaló festészettel, így a *Réginé I.* (1984) és *Réginé II.* (1985) című festményeivel sem. Előadásom fókuszában e két festmény értelmezése áll. Az interpretáció során nyitok rálátást Erdély utolsó éveiben kibontakozó festészetére, valamint annak előzményeit keresve a hetvenes-nyolcvanas évek fordulójának törekvéseire, mi több, ennél is visszább tekintve, a pályája elejére, mikor is számára a festészet még igencsak „távoli tevékenységnek” tűnt. A festményeket tehát egyfelől beágyazom Erdély Miklós festészetének törekvéseibe, valamint ennél szélesebb terepen az oeuvre egészébe, hogy előadásom lezárásaként a két festmény együtt nyithassa meg az életmű gondolat-univerzumát.

Kulcsszavak: Erdély Miklós, avantgárd, érzéki konceptualitás

A ZENEI INTERPRETÁCIÓ ÉRTELMEZÉSÉNEK HERMENEUTIKAI ASPEKTUSAI

ERDŐSI-BODA Katinka
PhD-hallgató
Pécsi Tudományegyetem, Filozófia Doktori Iskola
Kutatási terület: Zenefilozófia
erdosiboda@t-online.hu

Amikor a hermeneutika legfőbb tárgyát, az értelmezés problematikáját vizsgáljuk, az előítéletek legitimációja kerül a középpontba. Mi, értelmezők különbözőképpen nyúlunk egy adott műalkotáshoz, aszerint, hogy milyen eltérő külső-és belső tapasztalatokkal rendelkezünk. Élettapasztalataink oly mértékben határoznak meg bennünket, hogy az értelmezés, megértés alapját adják. Heidegger szerint saját jelenvalólétünk lehetőségei a jövő jelensége által lehetséges, de csak a jelenvalólét voltságában. Az egésznek-lenni-tudást az időbeliség, vagyis a volt (ismétlés) –jelen (pillanat) – jövő (előlegzés) teszi lehetővé. Az időbeliség által meghatározott belső tudati struktúra következménye pedig maga az előítélet megléte. Heidegger tanítványa, Gadamer szerint mindenféleképp rendelkezünk előítéletekkel. Hiszen az ember a nyelv által a hagyományban találja magát. A történelmen végighúzódó hagyomány lezáratlan, és a velejáró előítéletek mindig létezni fognak. Tévedéshez vezet azok negligálása. Ennek tudatosítása nélkülözhetetlen egy műalkotás, interpretáció elemzésénél.
Az interpretáció értelmezés módszertani alapját nézve tehát kijelenthetjük, hogy a tradícióba való beágyazottság hermeneutikai alapfeltétel. Mi következik ebből? A Schleiermachernél és Gadamernél is megtalálható hermeneutikai alapszabály szerint az egészet a részből, valamint a részt az egészből kell megérteni. Az interpretáló pedig nem önálló szubjektum, hanem a közösség tagja, amely összeköti őt a hagyománnyal. Gadamernél a szövegmegértést olyan alapvető –egymással összefüggő- mozzanatok befolyásolják, mint a hatástörténet hatásának illetve a hermeneutikai szituációnak tudatosítása, a szöveg „tökéletességének előlegzése", az idegenség-ismerősség polaritása, a szöveg keletkezése és az interpretátori olvasat közti időbeli távolság, illetve az un. horizontösszeolvadás. Egyrészről az interpretátor pozíciója az érdek(eltség) és a történetiség által determinált, másrészről az interpretátornak az adottságokat (tényeket, viszonyokat) állandó kritikai felülvizsgálat alá kell vonnia, s azokhoz mély érzékenységen alapuló racionalitással közelednie.
A zenei hermeneutikáról Hermann Danuser Biográfiaírás és zenei hermeneutika címmel megjelent tanulmánya ad átfogó betekintést. Tanulmányában leszögezi, hogy a zenetörténetírás műfajaként hermeneutikáról a 19. század elejétől beszélhetünk. Ugyanakkor a hermeneutika zenetudományi diszciplínaként Hermann Kretzschmarral kezdődött. Bizonyítva a „jogfolytonosságot" a hermeneutika, illetve a –diszciplínán belül- a zenei hermeneutika közt Danuser a zenei hermeneutika diszciplínájának keletkezését egyértelműen Gadamer Igazság és módszer, illetve Dilthey munkásságának hatásaként írja le. A filozófia és a zenetudomány kapcsolatának szimbiózisa a mai kutató szempontjából jócskán feltáratlan. A terület szinte teljesen partikuláris helyzetben van napjainkban hazánkban, pedig a zenei alkotás, operaelemzés, értelmezés a zenekritika sava-borsát adja. A zenekritika alapján választja ki a néző, olvasó, hogy mely előadást tekintsen meg. A zenekritika alapján szerez új, mélyebb, koherens ismeretet a zeneműről, mely aztán önmaga és környezete számára a világról újabb ismereteket tár fel. Vagyis e műfaj funkciója egzisztenciális szükségszerűség. Az igazán mély zene-és operakritika csak olyan táptalajból születhet, amely ismeri saját filozófiai gyökereit, vagyis a schleiermacheri-gadameri hermeneutika alapelveit, így ezeknek megfelelően közvetít örök zenei értéket, haladva a hitelesség reményteljes útján.

Kulcsszavak: hermeneutika, előítéletek, hagyomány, interpretáció értelmezése, zenefilozófia

A ROBOTKAROS PROTOTYPING RENDSZER ALKALMAZÁSA A KÉPZŐ- ÉS ALKALMAZOTT MŰVÉSZETEKBEN – ÚJ ELJÁRÁSOK KIDOLGOZÁSA

KOZSUHÁROV Zsuzsanna
PhD-hallgató
Magyar Képzőművészeti Egyetem

A digitális világ kiépítése ma olyan kihívás számunkra, amivel akarva-akaratlanul szembesülünk. A vizuális műfajokban szinte lehetetlen új kutatási területeket találnunk, melyek kapcsolódnak a digitális tervezéshez, mintázáshoz és az animációhoz, és egyúttal ne kapcsolódnának a háromdimenziós számítógépes programokhoz és ezáltal a háromdimenziós nyomtatáshoz.
A Robotkaros prototyping rendszer alkalmazása a képző- és alkalmazott művészetekben olyan új lehetőségeknek és eljárásoknak nyit utat, - ezzel egyszersmind olyan tudományos munkának ad alapot - mely újfajta módon lehet része a művészetnek. Az alapvetően ipari eljárás felhasználása művészeti célra interdiszciplináris kutatásformában valósul meg, mert egyszerre kíván és eredményez technológiai fejlesztést és művészeti értékeket.
A robotkaros rendszer, additív formaalkotó képességei miatt, felfogható a 3D nyomtatás egy szűk területeként. Ipari felhasználása eleve megköveteli a precíz modellezést. Még inkább igaz ez a művészeti felhasználásra, hiszen olyan pontossággal kell paraméterezni, hogy összevethető legyen tanult kéz mozdulataival, sőt néha még a manuális technika esetlegességeit is képesnek kell lennie átvinni a felületre. Ez már önmagában is feltételez egy olyan elkötelezettséget az elvárható normák teljesítésére, aminek művészi részét képzi az alaposság, konceptuális átgondoltság.
Hasonlóképpen a szubtraktív jellegű eszközök továbbfejlesztése is segítséget nyújthat a művészet egy formájának digitális leképezésében is, mellyel különböző faragványok készíthetőek. Ahogy rengeteg példa mutatja, a technikai eszközök lehetővé teszik, hogy 3D hidat tervezzünk és nyomtassunk, szikladomborműveket készítsünk, konkrét eszközöket tervezzünk szubtraktív és additív jellegű felhasználásra, vagy akár eredeti tárgyakat (melyek lehetnek műtárgyak, épületek...) digitalizáljunk 3D modellezéssel.
A technikai fejlődés és a művészet ezen a ponton párhuzamba hozható, ami kivételesen érdekes, hiszen a munka szerves része a modellezés, az animáció, a kamera- és fény beállítások (egy működőképes rendszer).
A pontosan meghatározott feladat elvégzéséhez szükséges a célnak megfelelően kitalált eljárás, valamint a térbeli mozgás pontos leképezése. A munkamenet számunkra elérhető fázisához szükséges háttértudás, valamint a technikai eszközök is jelen vannak a Magyar Képzőművészeti Egyetemen.
Doktori kutatási munkatervem elméleti része a témához kapcsolódó technológiák megismerése (kompozit anyagok, új szobrászati anyagok és technikák feltérképezése), mely magába foglalja a könyvtár látogatást és az interneten megjelenő anyagok, a szakirodalom feldolgozását. Mindebből az alább ismertetett témával kapcsolatban nyújtunk tájékoztatást a munka menetének részleteiről.

AZ 1931 ÉS 1944 KÖZÖTT KÉSZÜLT MAGYAR JÁTÉKFILMEK FORRÁSMŰVEINEK KUTATÁSA

LAKATOS Gabriella
PhD-hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Film-, Média- és Kultúraelméleti Doktori Program

A II. világháború előtti magyar hangosfilmgyártás vizsgálata számos releváns, izgalmas, ráadásul ezidáig hiánypótló szempont alapján lehetséges. A filmek által bemutatott társadalomkép, politika és filmgyártás összefonódása vagy színház és filmgyártás hatáskapcsolata releváns vizsgálati szempontot nyújthat. Színház és filmgyártás kapcsolatának vizsgálatához elengedhetetlen annak feltérképezése, hogy a vizsgált filmek milyen alapanyagból dolgoztak: hány esetben beszélhetünk eredeti forgatókönyvről, a filmek hány százaléka készült valamilyen irodalmi eredeti (regény, színdarab, operett) alapján, illetve mely filmek vették alapul bevallottan vagy az eredeti feltüntetése nélkül más film alapötletét.
Az 1931 és 1944 között készült magyar filmek forrásműveivel több szerző is foglalkozik. Nemeskürty István több könyvében említ ezzel kapcsolatos adatokat (Nemeskürty: A meseautó utasai. A magyar filmesztétika története 1930-1938; A képpé varázsolt idő. A magyar film története és helye az egyetemes kultúrában, párhuzamos kitekintéssel a világ filmművészetére; valamint Nemeskürty-Karcsai Kulcsár-Kovács: A magyar hangosfilm a kezdetektől 1939-ig), Juhász István pedig két önálló kötetet szentelt a téma vizsgálatának (Juhász: Színház a moziban; Kincses magyar filmtár 1931-1944. Az eredeti forgatókönyvből 1931 és 1944 között létrejött hazai mozgóképekről).
Véleményem szerint a felsorolt munkák módszertanilag problémásak, ugyanis elmulasztják megjelölni adataik forrását, ráadásul több esetben egymásnak ellentmondó információk szerepelnek az egyes szerzőknél, tehát problémás egy olyan kutatás elvégzése, amely ezen adatokra alapozva kíván a II. világháború előtti filmes adaptációs hagyományról vagy színház és film hatáskapcsolatáról érdemi konzekvenciákat levonni. A felsorolt szerzők ráadásul adósok maradnak a kapott adatokból történő messzebb menő következtetések levonásával is.
Első lépésként egy olyan alapkutatást szeretnék tehát elvégezni, amelyre későbbi vizsgálatok épülhetnek majd. Előadásomban a módszertan bemutatása után a kapott eredmények bemutatásával szeretném felvázolni, hogy milyen lehetséges kérdések mentén lehet a kutatást folytatni. Ilyen szempont lehet a filmes műfajok és a forrásművek viszonya, a személyi, valamint témabeli összefonódások színház és film között, valamint a II. zsidótörvényt követően a szakmából kiszorított forgatókönyvírók álnéven történő működése.

PÁLYÁZATI TERVEK STÍLUSVÁLTOZÁSAI A SZÁZADFORDULÓN

SZÉKELY Márton
PhD-jelölt
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Építészettörténeti és Műemléki Tanszék
Kutatási terület: 19. századi magyar építészettörténet, Tervpályázatok a Magyarországon 1890-1920 között.
szekely.marton86@gmail.com

A historizmus kései korszakában az 1896-os millenniumi kiállítás látványos építészeti tervpályázatai (Városligeti épületek, Iparművészeti- és Szépművészeti Múzeum) után a 20. század elején a dualista magyar államapparátus nagyszabású középület-építésbe kezdett, melynek során addig nem látott mennyiségű, jelentős állami épület tető alá hozását tűzték ki célul. A kiegyezés óta Magyarországon folyamatosan fejlődő építészeti tervpályázati kultúra ekkorra már ott tartott, hogy a társadalom és a szakma egyértelmű elvárásává vált a nyilvános verseny meghirdetése nagyszabású állami középületek esetén. A különböző államigazgatási- és kulturális épülettípusok nyílt titkos pályázatai már szinte minden esetben a korszak meghatározó építészeinek seregszemléjévé váltak. Ez ugyanakkor a kor domináns stílusfelfogásainak is versenyét, versenyen való szereplését jelentette. A 19. század közepi – a kiegyezés környéki – nagy elméleti stílusvitákat generáló pályázati eseményekkel (Magyar Tudományos Akadémia, Országház) szemben ekkorra a stílus kérdése már nem képezte hangsúlyosan a bírálat tárgyát, jelentősége megváltozott. Számunkra a pályatervek – eddiginél teljességre törekvőbb – összevetése hordozhat új tanulságokat a kor építészeti gondolkodásmódjáról, betekintést nyújtva különböző tervezőegyéniségek gondolkodásmódjába azonos feltételek mellett létrejött koncepciók analízise által. Legrészletesebb vizsgálat alá a Kultuszminisztérium 1904-es, illetve a Földművelésügyi Minisztérium 1906-os átépítési tervpályázatát vettem, melyek jól publikált tervanyagában egyaránt találhatunk tisztán késő historizáló és századfordulós terveket éppúgy, mint e két fő irányzatot szintetizáló elgondolásokat. Összességében ezen pályatervek kiemelkedő fontossággal bírnak a századelő építészeti áramlatainak árnyaltabb megértése szempontjából.

Kulcsszavak: historizmus, pályázat, középület, századforduló.

AZ AFFEKTÍV MOZGÁSPEDAGÓGIA

ADAMOVICH Ferenc
PhD-jelölt
Marosvásárhelyi Művészeti Egyetem Doktori Iskola
Kutatási terület: Affektív pszichológia, színháztudomány, fizikai tréningek
ferenc.adamovich@gmail.com

„Sztanyiszlavszkij élete utolsó éveiben felfedezte, hogy az érzések rögzítése lehetetlen, mivel azok akaratunktól függetlenek, tehát lehetetlen tudatosan reprodukálnunk őket, legfeljebb erőszakkal kicsikarhatjuk magunkból a megfelelő érzésfajtát, amit egyébként sok színész megtesz, de ami végső soron nem autentikus.” – írta Jerzy Grotowski. Kutatásom célja kísérletet tenni egy olyan mozgástechnika kialakítására, ami a mozgás által képes az érzelmek kialakítására, rögzítésére és reprodukciójára. Jacques Lecoq metódusa segítségével egy olyan gyakorlatsort állítok össze, amely az improvizációban rejlő kreativitást előtérbe helyezve létrehoz és rögzít különböző érzelmi állapotokat. Ebben a módszerben a fizikai mozgás következményeként rögzülnek tehát az érzelmi kifejezés mozdulatsorai, s a mozdulatok segítségével újra felelevenithetőek lesznek. A gyakorlatsor a színházi technikán túl használható a test bemelegítésére, a kondicionális és koordinációs képességek fejlesztésére. Az affektív mozgáspedagógia az affektív pszichológia eredményeire is támaszkodik, melyben az érzelmeket az ember mentális képességeinek rendszerszemléletű modelljén keresztül értelmezi. Az érzelmi és kognitív folyamatok integrációjaként, az értelemmel átélt érzelmek tudományos megközelítésén keresztűl. A tréning első részét alkotó jógagyakorlatokkal létrehozok egy érzelmektől és gondolatoktól letisztult alapállapotot, egy neutrális állapotot. A következő két órarészben a strukturált és improvizációs gyakorlatok segítségével, Lecoq technikájának alapjaiból kiindulva pedig különböző érzelmi állapotokat rögzítek a fizikai mozgás segítségével. A fizikai mozgások belevésődnek a testbe és később a testemlékezet pontossága által vissza tudjuk idézni ezeket a mozgásokat és a hozzájuk kapcsolódó érzelmeket. Kutatásom elméleti és gyakorlati felvetéseinek hatásait a temesvári Csiky Gergely Állami Magyar Színház társulata, majd a Marosvásárhelyi Művészeti Egyetem másodéves báb és színész szakos hallgatói segítségével fedezhettem fel egyhetes workshop keretén belül. A technika alkalmazásával, mozdulatok, mozgásminták kezdtek el kibontakozni, amelyek a tréning során mozgásfolyamattá fejlődtek. A metodika speciális perspektívája színesítheti a rendező és a koreográfus technikai eszköztárát, és kreatív munkára késztetheti táncosait, színészeit.

Kulcsszavak: színház, mozgás, Lecoq, technika, tanítás

A VINGAI BOLGÁRAJKÚ MAGYAROK TEMPLOMA – IDENTITÁSKÉRDÉS EGY ÉPÍTÉSZETI TERVPÁLYÁZATON

NÉMETH Nóra
PhD-hallgató
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Építészmérnöki Kar, Csonka Pál Doktori Iskola
Kutatási terület: az építészeti pályázatok, különös tekintettel az egyházi építészetre, építészettörténet-elméletre
naemeth_nora@mailbox.hu

A historizmus építészeti pályázatai között különleges csoportot alkotnak a szakrális épületek pályázatai. A megbízó itt nem egy arctalan közület, hanem általában egy olyan közösség, amely identitásának kifejeződését látta legfontosabb középületében. A pályázati kultúra széles körű elterjedésének időszakában, a 19. század végén, egyre gyakrabban határozták el magukat kisebb közösségek is arra, hogy a legjobb építészeti terv megtalálására versenyt hirdessenek. Vinga városa 1886-ban hirdetett pályázatot római katolikus templomának tervezésére, az eseményekről nem csak a helyi sajtó, hanem az építészeti közélet legfontosabb orgánuma az Építési Ipar is részletesen beszámolt. A jól dokumentált pályázatot a korszak építészeti közéletének kontextusába lehet helyezni, ugyanis az építész közéletben a Magyar Mérnök– és Építész-Egylet sikerként könyvelte el, hogy a város vezetőségét rá tudták venni, hogy változtassák meg a pályázati feltételeket.
Az előadás fókuszába „bolgárajkú magyarok" identitásának témája és ennek az építészetben való megjelenése kerül: a vingai bolgárok nagyon érzékeny viszonyt alakítottak ki magyarságuk és bolgárságuk közt. Ezek a párhuzamos, saját múlton alapuló identitások tipikusan a historizmus idejében jöttek létre, és határozták meg a közösségeknek fontos, a művészeti ágakon belül a legerősebb társadalmi beágyazottságú és „lassú" építészetet is. Különösen igaz ez identitásuk integráns része, katolikus vallásuk szimbólumára, a templomra.

Kulcsszavak: historizmus, bolgár kisebbségi identitás, építészeti pályázat, Vinga

MAGYAR FILM NOIR?

HUSZÁR Linda
PhD-jelölt
Szegedi Tudományegyetem Irodalomtudományi Doktori Iskola, Vizuális Kultúra és Irodalomelmélet Tanszék
Kutatási terület: A film noir narratív konvenciói és modernista vonásai
linda.huszar@gmail.com

Doktori disszertációm központjában a film noir mint átmeneti jelenség vizsgálata áll, annak feltérképezése, hogy a modern film felé való átmenet, illetve egy tágabb, kultúrtörténeti értelemben vett modernitásfogalom miként jelenik meg szimptomatikusan e filmek csoportjában. A film noir átmenetisége egyszerre elemezhető filmtörténeti jelenségként (átmenet a klasszikus és modern film között), az amerikai és európai filmipar és kritika kölcsönviszonyában (európai gyökerek és a klasszikus amerikai film noir utóélete), de abban a szélesebb kontextusban is, amely a modernitás világnézeti, kortörténeti váltásának mozgóképi leképezéseként azonosítja a noir filmeket (J-P. Esquenazi).
Jelenlegi kutatásom az európai film noirra koncentrál, s ezen belül kitekintek a magyar film noir kérdéskörére is, megkísérelem azt nem csupán a klasszikus amerikai korszak felől, hanem egyben az európai vonulat felől értelmezni. Az ízig-vérig amerikai műfajnak tekintett film noir európai s magyar hibridjei – elsősorban a társadalmi-politikai háttér különbsége okán – műfajelméleti, filmtörténeti és narratológiai szempontból is vizsgálható változatok. A korpusz meghatározása önmagában kihívást jelentő feladat; néhány példa 1930-as és ’40-es évekbeli noir vonásokat felvonultató magyar filmekből: Kalmár László: Halálos tavasz, 1939, uő: Egy szív megáll, 1942; Radványi Géza: Egy asszony visszanéz, 1942; Hamza D. Ákos: Külvárosi őrszoba, 1943; Rodriguez Endre: Machita, 1943; illetve ide sorolhatjuk Gertler Viktor Gázolás című filmjét 1955-ből. Pápai Zsolt El nem csókolt csókok. Megjegyzések a „magyar film noirról” című 2013-as cikkét leszámítva a magyar noir egyelőre a hazai kutatás vakfoltjának számít. A témafelvetés kiindulópontként Király Jenő a fenti tanulmányban ismertetett koncepcióját használom fel, s előadásomban ezt a hazai kontextusban kevéssé tárgyalt, eredendően problémás műfajt igyekszem különböző (film)történeti és elméleti keretek egymást metsző rendszerében bemutatni.

Kulcsszavak: film noir; műfaji film, magyar filmtörténet, Király Jenő

NYELVTUDOMÁNYI SZEKCIÓ

MOTIVATION AND FOREIGN LANGUAGE LEARNING

Fruzsina BACHSTETTER
MA-Student
University of Pécs Faculty of Humanities
Kutatási terület: Motivation in FLL and SLA, language teachers' motivation
b.fruzsina92@gmail.com

The present study aims to shed light on the motivations of those partaking in the Teachers of English as a Foreign Language (TOEFL) training programme at the University of Pécs. Although, several changes have been implemented to the programme since its beginning, opinions of its participants have not yet been researched. In contrast, these opinions would be valuable in pointing out the programme's flaws, strengths, as well as suggestions for needed changes, thus potentially improving the programme's efficiency and consequently train more qualified teachers, able to meaningfully contribute to their field.
Prompted by the aforementioned problem, this study poses two main questions;

1. What motivates students in the programme?
2. What aspects of this programme work against students' motivation?

To answer these questions, two qualitative methods were utilised, following Zoltán Dörnyei's research methodology principles. One was a questionnaire, containing four-point Likert scales and open-ended questions, the other one was a semi-structured interview of six questions based on the questionnaire's findings. More than 50 students have completed the questionnaire and 3 students have participated in the interviews, which lasted from 10 to 20 minutes in length. Prior to this empirical research, I compiled a literature review in this field, providing definition for motivation, which includes the listing and defining of several different kinds of motivation, such as intrinsic, extrinsic, instrumental, etc. Furthermore I outlined different motivational systems, such as Dörnyei's L2 motivational self system. Then, I dealt with the topics of demotivation and teachers' motivation, separately.
Synthesising the literature review with the findings of the empirical research, I concluded that the two main problems the students have with this programme are the lack of practical knowledge it provides and the amount of unnecessary or overly tasking courses and assignments.

Keywords: Motivation, language learning, Dörnyei

AZ IDIÓMÁK MEGÉRTÉSE SORÁN ALKALMAZOTT INTERPRETÁCIÓS STRATÉGIÁKRÓL

BAKÓ Barbara
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem Nyelvtudományok Doktori Iskola
bbako.uni@gmail.com

Jelen kutatás célja annak bemutatása, hogy az anyanyelvi beszélők milyen interpretációs stratégiákat alkalmaznak az idiomatikus kifejezések jelentésének megértése során. Habár a nemzetközi szakirodalomban nem új keletű ezeknek a technikáknak az elemzése, a korábbi tanulmányok szinte kivétel nélkül csak a nem és/vagy kevésbé ismert idiómákra fókuszálnak. Ezzel szemben a mostani kutatás az ismert kifejezések körére is kiterjeszti a vizsgálódást, és azt a kérdést helyezi középpontba, hogy eltérő interpretációs stratégiákat használunk-e (i) az ismert és ismeretlen, (ii) a transzparens és opak, valamint (iii) az ezek kombinációjából létrejövő (ismert és transzparens; nem ismert és transzparens; ismert és opak; nem ismert és opak) idiómatípusokat illetően.
Az adatgyűjtés kérdőíves formában történik. A kérdőívben 40 kifejezés szerepel, melyek egy korábbi teszt keretein belül, szintén anyanyelvi beszélők által az ismertség és transzparencia mértéke szerint értékelt 160 magyar idióma közül kerültek kiválogatásra oly módon, hogy a (iii)-ban említett négy csoport mindegyikét 10-10 kifejezés képviselje. Az idiómák egy-egy rövid, néhány mondatos kontextusban szerepelnek, melyek minden esetben az idióma átvitt értelmű jelentésének megfelelőek. A vizsgálati személyek feladata az, hogy az egyes szövegek elolvasása után saját szavaikkal definiálják a szövegben található idiómát, majd egy listából kiválasszák az(oka)t a stratégiá(ka)t, amely(ek)et megítélésük szerint használtak annak érdekében, hogy megértsék az adott kifejezés jelentését. (A listában felsorolt technikák a nemzetközi kutatásokból kerültek adaptálásra, de az „Egyéb” válasz megjelölésével az ezektől eltérő stratégiák leírására is lehetőség van.) Ezt követően a kutatásban részt vevőknek néhány mondatos magyarázatban is ki kell fejteniük, hogy a felsorolásból kiválasztott stratégiá(ka)t miként alkalmazták a szóban forgó idióma kapcsán.
Annak ellenére, hogy a jelenlegi kutatás offline módszerrel tanulmányozza az idiómák megértésének folyamatát, abból a szempontból mégis fontosnak és hasznosnak tekinthető, hogy ezáltal közelebbi képet kaphatunk az idiomatikus kifejezéseket felépítő szavaknak az interpretáció során betöltött szerepéről, valamint arról, hogy milyen módon és a vizsgált idiómacsoportok közül jellemzően melyek esetében járulnak hozzá a megértés folyamatához.

Kulcsszavak: idióma, interpretációs stratégia, transzparens, opak

AZ ÉN-HATÉKONYSÁG ÉS NÉHÁNY SZOCIÁLIS KOMPETENCIA ÖSSZETEVŐ ÖSSZEFÜGGÉSÉNEK VIZSGÁLATA 12 ÉVES TANULÓK KÖRÉBEN

DOBOSNÉ FÖLDI Brigitta
PhD-hallgató
Eszterházy Károly Egyetem Neveléstudományi Doktori Iskola
Kutatási téma: Az én-hatékonyság és a társas készségek összefüggéseinek vizsgálata különböző életkorokban
foldibrigi87@gmail.com

Napjainkban egyre inkább hangsúlyossá válik bizonyos szociális kompetencia elemek elsajátítása, az életben és a munkaerőpiacon való boldoguláshoz. Többféle módszert, stratégiát, programot dolgoztak ki a kutatók annak érdekében, hogy már az óvodákban és iskolákban elkezdődjön a fejlesztés. A külföldi szakirodalomban sokszor találkozhatunk az ún. SEL (Social and Emotional Learning) fogalmával (Zins és Elias, 2006), melyet arra a célra fejlesztettek ki, hogy a tanulók elsajátítsák az érzelmek felismerésének, kifejezésének, szabályozásának képességét, a kapcsolattartás készségeit, szociálisprobléma-megoldás képességét, és ez által, fejlődjön a tanulók szociális viselkedése. (Zsolnai, 2015) Gharetepe és mtsai (2015) összefüggést mutattak ki az érzelmi intelligencia, az én-hatékonyság valamint a teljesítmény között. Megfigyelték, hogy a magasabb érzelmi intelligencia előrejelzője az erős én-hatékonyságnak.

Kutatásom fókuszába az én-hatékonyság összefüggéseit helyeztem a tanulmányi teljesítménnyel, magatartásjegyekkel, valamint a szociális kompetencia érzelmi összetevőinek (mások érzelmeinek felismerése, kezelése, megértése) vizsgálatával. A kutatás célja elsősorban az volt, hogy bizonyítást szerezzünk az én-hatékonyság és a szociális-érzelmi készségek közötti kapcsolatról. Feltételeztem, hogy pozitív irányú összefüggések lesznek kimutathatóak az én-hatékonyság a szociális-érzelmi kompetencia elemei, valamint a tanulmányi teljesítmény között. A vizsgálatban résztvevő tanulók (n=24) 12 évesek voltak. Kutatási módszerként online kérdőívet használtam, mely a tanulmányi teljesítmény, a magatartásjegyek, az én-hatékonyság (M. Kopp, R. Schwarzer, M Jerusalem, 1995) valamint a szociális-érzelmi készségek (Kósáné, 1998) mérését helyezte középpontba. Az adatok elemzése az SPSS 21 adatelemző program segítségével történt. A kapott eredmények alapján elmondható, hogy az én-hatékonyság és a tanulmányi teljesítmény között szignifikáns összefüggés van. Megfigyelhető az is, hogy a gyengébb én-hatékonysággal rendelkező tanulók magatartásjegyei alacsonyabbak, és az érzelmek kifejezésére szolgáló készségek terén is rosszabb értékeket láthatunk. Ezzel ellentétben az erősebb én-hatékonyságú diákoknál mind a magatartás, mind az érzelmek kifejezésére szolgáló készségek jobb eredményeket mutatnak.

A kutatási eredmények bizonyítják, hogy érdemes lenne a szociális-érzelmi kompetencia fejlesztésére nagyobb hangsúlyt fektetni a gyakorlatban, hiszen jótékonyan befolyásolhatja a tanulók én-hatékonyságát, ami pedig szoros összefüggésben van a tanulmányi teljesítménnyel.

Kulcsszavak: én-hatékonyság, tanulmányi eredmény, szociális-érzelmi kompetencia, érzelmek felismerése

ÍROTT SZÖVEGEK MEGÉRTÉSE A DUNASZERDAHELYI GIMNAZISTÁK KÖRÉBEN

KÁZMÉR Klára
PhD-hallgató
Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem, Közép-európai Tanulmányok Kara, Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézet
Kutatási terület: szövegértés, szlovákiai magyarok, anyanyelv és másodnyelv kapcsolata
klari.kazmer@gmail.com

A szövegértési képességek megfelelő szintű fejlettsége elengedhetetlenül fontos az emberek számára nemcsak az iskolában töltött idő alatt, de a mindennapokban is, hiszen naponta különböző szövegeket olvasunk el és értelmezünk. A magyar diákok anyanyelvi szövegértési képességeinek felmérésével többen foglalkoztak már, de a kutatások többnyire a magyarországi diákok teljesítményének mérésére összpontosítanak, és kevesebb információval rendelkezünk a határon túli magyar tanulók anyanyelvi szövegértési képességeiről. Kutatásomban vizsgálom a magyar tanítási nyelvű szlovákiai középiskolák diákjainak a szövegértési képességeit írott szövegekből. Az előadásomban a kutatásban résztvevő egyik iskola - a dunaszerdahelyi Vámbéry Ármin Gimnázium - diákjainak az írott szövegértési képességeiről fogok beszélni a nem folyamatos szövegek terén. Több kutatás is született már, mely a szlovákiai magyarokkal kapcsolatos jelenségeket vizsgálta, de a szlovákiai magyar középiskolások szövegértési képességeinek felmérésével még nem foglalkoztak. A kutatásban a két szélső évfolyam, vagyis az elsősök és a negyedikesek vesznek részt. A felmérésben a dunaszerdahelyi Vámbéry Ármin Gimnáziumból 109 diák vett részt: 42 elsős (38,5%) és 67 negyedikes (61,5%). A kutatáshoz egy kérdőívet és egy szövegértési tesztet használtam. A kérdőív az adatközlőkre vonatkozó kérdéseket tartalmazza, pl. nem, kor, lakhely stb. A szövegértési tesztben a 2009-es PISA-felmérésben használt szövegeket és feladatokat használtam fel. A 2009-es feladatokat választottam azért, mert ebben az évben tesztelték utoljára kiemelten a diákok szövegértési képességeit. A PISA-feladatokat használtam egyrészt azért is, hogy megtudjuk, a középiskolások hogyan teljesítenek egy általános iskolásoknak készített tesztelésben. Másrészt, hogy információt szerezzünk arról, hogy a szövegértési teszt kérdéseinek az eltérő megfogalmazása befolyásolja-e a diákok szövegértési képességeit, hiszen ez az egyik kritika, amely a PISA-t éri. A felmérésben használt szövegértési teszt öt különböző formátumú és típusú szövegből áll a hozzájuk kapcsolódó feladatokkal együtt. Az előadásban a diákok szövegértési teljesítményét ismertetem a tesztben szereplő három nem folyamatos szövegből.
A szlovákiai magyar középiskolások szövegértési képességeinek a felmérését fontosnak tartom, mert erről a területről nem rendelkezünk még adatokkal, információval, és azért is, hogy tudjuk, mik azok a területek szövegértésből, amelyek még fejlesztést igényelnek.

Kulcsszavak: szövegértés, írott szövegek, anyanyelv, szlovákiai magyarok

SPANGLISH

NÉMETH Edit
PhD-hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar
Kutatási terület: Interkulturális kommunikáció
edit.nemeth.virag@gmail.com

Amikor megkezdtem a tanulmányaimat az ELTE-BTK PHD/DLA nyelvtudományok szakán akkor ezzel párhuzamosan kiköltöztem Spanyolországba annak is a déli tartományába, Andalúziába. Ugyan a kiköltözésünk előtt magántanártól már vettem spanyol nyelvleckéket, de ott kellett azzal szembesülnöm, hogy nagyon sokan beszélik az angol nyelvet így a spanyol nyelv gyakorlása sokkal nehezebbé vált, mint ahogy azt eredetileg gondoltam. A viccesebbnél viccesebb és a félreérthetőbb helyzetek, természetesek az amúgy is kezdő idegen nyelvet beszélő ember számára, de ha rögtön két idegen nyelvet használunk egyszerre és azoknak a szavait, nyelvtanát összekeverjük, akkor válik igazán kaotikussá a nyelvtanulás. Így akarva akaratlanul is használtam/használom a spanglish nyelvet. Vizsgálatom alapötletét így tehát a mindennapok adták megtűzdelve nyelvészeti szemlélettel és interkulturális megközelítéssel.
Mi is az a spanglish? Bemutatása nyelvészetileg. A jelen tudomány szerint hová soroljuk: pidzsin nyelv vagy egy dialektus vagy önálló létező nyelv? Beszélt nyelv, ami írott formával is rendelkezik? Bemutatom, hogy a nyelvi szinteken hol és milyen formákban jelennek meg a mindennapos kommunikáció során. A nyelvészek hogyan ítélek meg ezt a nyelvet és hogyan viszonyulnak hozzá?
Hol kezdték el beszélni a spanglish? Kik és miért kezdték el használni?
Megmutatom, hogy a latinok miért kezdték el használni ezt a hibrid nyelvet. Mert ugyan ez az amerikai kontinensen terjedt el először de már Európát is elérte ez a nyelv. Néhány jól ismert nyelvész rámutatott arra is, hogy figyelembe kell venni annak a társadalmi-kulturális kontextusát, amelyben ez a kommunikáció történik. Gleen A. Martínez (2006.) rámutatott arra, hogy az angol és a spanyol nyelv keverése a latin-közösségek kommunikációjának a része. Ahogy Ed Morales fogalmazott: „attól még hogy Spanglish az, amit beszélünk, latinok vagyunk, és latinokként cselekszünk és így érzékeljük a világot "(2002.).
Milyen fórumokon jelent már meg ez a keveréknyelv? Az alkalmi szóbeli regisztereken túl már egy szélesebb közeghez is szól ez a nyelv akár egy dal, költemény, könyv vagy esetleg film formájában.
Mit hoz a jövő a spanglish nyelvnek? Mi a jövője?
Ebben a tanulmányban a nyelvi természet a spanglish-sel kapcsolatos attitűdöt mutatom be és a nyelvi jellemzőkön túl akár politikai vagy társadalmi és kulturális, (interkulturális) kérdésekben is egy szélesebb perspektívát javaslok. Természetesen a spanyol/angol kódváltás és kódcsere tisztán nyelvészeti elemzéseire is szükség van, de a nyelvészek nem mondhatják meg, hogy milyen címkéket használjanak a latinok a nyelvi sokszínűségeikre és hogy hogyan kellene gondolkodniuk magukról, mert nekik nem csak a nyelvi jellemzőket kell figyelembe venniük a kommunikáció során hanem a társadalmi, kulturális és politikai körülményeket is.

Kulcsszavak: spanglish, kódváltás, kódcsere, interkulturális kommunikáció, kétnyelvűség.

MAGYARUL TANULÓ LENGYEL ANYANYELVŰ BESZÉLŐK KÖZTESNYELVI MEGNYILATKOZÁSAINAK VIZSGÁLATA METAPRAGMATIKAI TUDÁSUK ALKALMAZÁSÁRA VONATKOZÓAN A KÉRÉS BESZÉDAKTUSÁBAN

SITKEI Dóra
PhD-hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Kutatási terület: Udvariasság és köztesnyelv
sitkeidora@gmail.com

A kutatás magyarul tanuló lengyel anyanyelvű adatközlők magyar köztesnyelvi kérési megnyilvánulásait vizsgálja az udvariasság szempontjából. Kérések udvariassági jellemzőinek vizsgálatához Blum-Kulka szerint támpontot nyújthat a kérésstratégiákban megfigyelhető belső és külső módosítók rendszere. Az egyes kérésstratégiákban a kérést expliciten kifejező (tag)mondat a főcselekmény, amelyen belül találhatóak adott esteben a belső módosítók, s a főcselekmény közvetlen nyelvi kontextusában pedig a külső módosítók. Ezen módosítók az adott beszédszándék, például a kérés kifejezésének a másikra gyakorolt negatív hatását csökkenthetik, enyhíthetik, a kérést udvariassá téve azon céllal, hogy ne utasítsa el a hallgató annak teljesítését, s a kérés után ugyanolyan maradjon a felek közötti kapcsolat, vagy a negatív hatással kevésbé törődve például kiemelhetik a kérés fontosságát, sürgősségét – így biztosítandó a kérés sikerességét.
A kutatás során diskurzuskiegészítő teszttel vettem fel nyelvtanulói megnyilatkozásokat Selinker köztesnyelvi kutatási terve alapján: a nyelvtanulói kérési produktumok (n=80) mellett kontrollcsoportként lengyel (n=30) és magyar (n=40) anyanyelvi adatokat is gyűjtve, a vizsgálatok során a három beszélői csoport kérési jellegzetességeit vetem össze. A diskurzuskiegészítő teszt (DCT) rögzített kontextuális tényezők alapján modellez szituációkat, a teszt során az adatközlő metapragmatikai ismeretei alapján hozza létre produktumát, választ belső- és külső módosítókat, amelyet megfelelőnek ítél az adott tényezőkhöz mérten. Az egyes vizsgált szituációk különböznek a kontextuális tényezőkben, s így a változó tényezők alapján követni lehet a nyelvtanuló választásait, mely tényezőbeli változásnak, mely módosítókombinációt feleltet meg metapragmatikai ismeretei alapján.
A szakirodalomban számos kutatás foglalkozott a kérési módosítórendszer köztesnyelvi jellegzetességeivel adott nyelvkombinációk esetén adott kutatási módszertanok függvényében, előadásom során kutatási eredményeimet a szakirodalmi eredményekkel összevetve mutatom be.
A kutatási eredmények egyfelől korábban nem vizsgált nyelvpárra vonatkozólag nyújtanak köztesnyelvi megfigyeléseket, praktikus hozadékként – a kutatás kontrasztív jellegéből adódóan – segítve mindkét nyelv esetén a nyelvtanári munkát, másfelől az általános köztesnyelvi kutatásokhoz speciális köztesnyelvi stratégiák beazonosításával járulnak hozzá (amelyek eltérnek a nyelvtanuló előtt álló mintáktól: a lengyel anyanyelvi és a magyar célnyelvi produktumoktól), mint például a nyelvtanulói költség-haszon elv, illetve a szociopragmatikai tényezők figyelmen kívül hagyása, vagy a kérésstratégia megváltoztatása olyan szociopragmatikai tényezőegyüttes hatására, amikor a nyelvtanuló előtt álló mintákban nem figyelhető meg változtatás az alkalmazott módosítói halmaz terén (vagyis az anyanyelvi és a célnyelvi adtaközlők nem változtattak kérésstratégiájukon).

Kulcsszavak: udvariasság, metapragmatikai tudás, a kérés beszédaktusa, külső- és belső módosítók, magyar mint idegen nyelv

THE IMPACT OF CROSS-LINGUISTIC AWARENESS ON THIRD LANGUAGE ACQUISITION

SZABÓ Noémi
PhD-hallgató
Pannon Egyetem, Többnyelvűségi Nyelvtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: Többnyelvűség, Az angol, mint harmadik nyelv a többnyelvűségben
szabonoemi@almos.uni-pannon.hu

As Jessner and Herdina emphasize (2002), "research interest in the linguistic phenomenon of multilingualism has been increasing over the last decades" (p.1). The majority of the world's population speaks more than one language so the question of multilingualism is considered to be as one of the most crucial questions within the field of education. Jessner and Herdina (2002) suggest that current research in linguistics should be focused on the multilingual speaker and not on the monolingual individual. Reviewing the *current literature* of the chosen topic, several works, studies and articles on trilingualism and third language acquisition appear to be a matter of curiosity, for example Cenoz &Jessner, 2000; Cenoz, Hufeisen and Jessner, 2001; Hufeisen and Fouser,2005; De Angelis,2007.
Herdina and Jessner (2002) claim that the multilingual repertoire is characterized by a new emergent skill which includes language learning skills, language management skills, and language maintenance skills. These proficiency skills are strongly related to multilingual awareness which is divided into metalinguistic and cross-linguistic awareness (Jessner 2006). Cross-linguistic awareness deserves more attention in consideration of third language acquisition and trilingualism because this area of research is still counted as a neglected area in multilingualism research. A large number of studies with a research focus on lexical transfer phenomena in third language acquisition (TLA) give evidence for activation of other than the target language and of cross-linguistic aspects (Cenoz, Hufeisen and Jesssner, 2001; Jessner 2008; De Angelis 2007). But so far only very few have concentrated on cross-linguistic awareness (Jessner, 2006; Jessner, Allgäuer-Hackl & Hofer, 2016).
The focus of this research is teaching English/German as third language in the Hungarian educational context. The aim of the study is to investigate the influence of cross-linguistic awareness on third language acquisition. The article of Flynn and Berkes (2012) gives the theoretical framework of the research which focuses on explanatory model (CEP) for multiple language acquisition with special attention to the relationship between Hungarian, German and English languages. The first research question is whether students' level of multilingual awareness is higher at German minority primary schools in Hungary than at the Hungarian primary schools. The second question is how cross-linguistic influence affects the lexical repertoire in relation to the order of language acquisition (L2: German, L3: English, and vice versa).

Kulcszavak: cross-linguistic awareness, third language acquisition, multilingualism

ORVOS- ÉS EGÉSZSÉGTUDOMÁNYI SZEKCIÓ

A LEMUR TIROZIN-KINÁZ 2 VIZSGÁLATA NEURODEGENERATÍV DEMENCIÁKBAN

Dr. BENCZE János
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem Idegtudományi Doktori Iskola
Debreceni Egyetem Általános Orvostudományi Kar Pathologiai Intézet Neuropathologiai Tanszék
Kutatási terület: Neuropathologia; Vaszkuláris és neurodegeneratív kórfolyamatok és kölcsönhatásaik klinikopatológiai vizsgálata
bencze.janos@med.unideb.hu

Dr. HORTOBÁGYI Tibor
tanszékvezető, egyetemi docens
Debreceni Egyetem Általános Orvostudományi Kar Pathologiai Intézet Neuropathologiai Tanszék
Kutatási terület: Neuropathologia
hortobagyi@med.unideb.hu

Bevezetés: Egészséges neuronokban a fiziológiás axonális transzport nélkülözhetetlen a normál szinaptikus működéshez. A lemur tirozin kináz 2 (LMTK2) szintjének változása hozzájárulhat a molekuláris transzport zavarához, amely szinaptikus diszfunkcióhoz és neurodegenerációhoz vezethet.
Célkitűzés: Célul tűztük ki az LMTK2 expresszió karakterizálását Alzheimer-kórban (AD) és Lewytestes demenciában (DLB) azonos korú kontrolcsoporttal összehasonlítva.
Anyagok és módszerek: A formalin fixált paraffinba ágyazott szövetek MRC London Neurodegenerative Diseases Brain Bank-ból származnak. Neuropatológus (HT) segítségével meghatároztuk a vizsgálni kívánt agyi régiót, majd elvégeztük a korábban tesztelt LMTK2 antitesttel az immunhisztokémiai jelölést a gyártó által javasolt protokollnak megfelelően. A metszeteket beszkenneltük, majd a digitalizált képeket ImageJ szoftverrel analizáltuk. Esetenként 10 fotót készítettünk melyeknek normalizáltuk az intenzitását, hogy csökkentsük a szövettani szkenner működéséből adódó variabilitást. Szelektáltuk a sejteket méret, citoplazma térfogat és a sejtmagok detektálhatósága alapján, így azonosítottuk a piramis sejteket, mint a kutatás célcsoportját. Megmértük a sejtek átlagintenzitását (mean grey value), majd meghatároztuk az átlag, medián és módusz intenzitás profilt minden mintában. A statisztikai számításokat Sigma Stat programmal végeztük.
Eredmények: A három csoportot összehasonlítva (AD, DLB, kontrol) szignifikáns különbséget kaptunk az átlag és medián intenzitásban ANOVA-val. Két-két csoportot összehasonlítva T-teszttel (ADkontrol és DLB-kontrol), valamint Mann-Whitney U teszttel (AD-DLB) szignifikáns különbséget kaptunk azt átlag és medián intenzitásban. A módusz intenzitás csak az AD és kontrolcsoport összevetésében adott szignifikáns eredményt T-teszttel.
Következtetés: Eredményeink alapján LMTK2 expresszió szignifikáns eltérést mutat a demens betegek (AD, DLB) és az azonos korú kontrolcsoport között. Kutatásunk hozzájárulhat a fehérje pathomechanizmusban betöltött szerepének tisztázásához, ami egy új ígéretes terápiás célpont lehet a demencia kezelésében.

Kulcsszavak: Alzheimer-kór, Lewy-testes demencia, neurodegeneráció, LMTK2

„ Az Emberi Erőforrások Minisztériuma ÚNKP-17-3 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának támogatásával készült”

BÉTA-CIKLODEXTRIN SZÁRMAZÉKOK ENDOCITÓZISÁNAK ÉS CELLULÁRIS HATÁSAINAK VIZSGÁLATA INTESZTINÁLIS EPITÉL SEJTEKEN

RUSZNYÁK Ágnes
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem Gyógyszerészeti Tudományok Doktori Iskola

A ciklodextrinek széles körben alkalmazott segédanyagok a lipofil gyógyszerek vízoldhatóságának és biológiai hozzáférhetőségének növelésében. Fluoreszcens ciklodextrin-származékok alkalmazásával munkacsoportunk korábban kimutatta, hogy a ciklodextrinek képesek bejutni Caco-2 intesztinális sejtekbe endocitózissal, de a különböző fluoreszcens jelöléseket nem hasonlították össze ugyanazon ciklodextrin-származék esetén. Másrészt a ciklodextrinek celluláris internalizációjának következményeit, intracelluláris hatásait eddig még nem derítették ki.
Célul tűztük ki a fluoreszcein és rodamin- jelölt hidroxi-propil (HPBCD) és a random metilezett- ß-ciklodextrinek (RAMEB) sejtes internalizációjának összehasonlítását. Célunk volt továbbá ezen ciklodextrin- származékok NF-kappa B útvonalra gyakorolt hatásának, valamint a Caco- 2 sejtekben történő autofágia vizsgálata is.
Fluoreszcens mikroszkópiával és áramlási citometriával vizsgáltuk a fluoreszcensen jelzett ciklodextrinek endocitózisát. Mind a fluoreszcein, mind a rodamin- jelzett ciklodextrinek hasonló módon képesek bejutni a bélhámsejtekbe endocitózissal. A hűtés szinte tökéletesen, még a rottlerin jelentősen gátolta a ciklodextrinek felvételét. Vizsgáltuk az NF-kappa B útvonal lehetséges aktiválását, ami kulcsszereplője a sejtek szignálútvonalainak szabályozásában. A ciklodextrin előkezelés nem aktiválta a heterodimer p65 alegység transzlokációját a sejtmagokba sem egysejtrétegen, sem differenciálatlan sejteken. A HPBCD és RAMEB kezelések után az autofagoszómák jelenléte fluoreszcens mikroszkópos képen kimutatható, a kontroll mintákhoz hasonlóan, de nem indukálta az autofagoszóma képzést.
Összességében elmondható, hogy a jelölés típusa nem befolyásolja a HPBCD és RAMEB ciklodextrin származékok internalizációját Caco-2 sejteken. A fluoreszcein és rodamin jelölt származékok hasonló intracelluláris lokalizációt mutattak. A ciklodextrin endocitózis nem aktiválja az NF-kappa B útvonalat és az autofagoszóma képződést.

EGY ÚJ ANDROSZTA-5,16-DIÉN ANALÓG VEGYÜLET ANTIPROLIFERATÍV HATÁSA *IN VITRO* ÉS *IN VIVO*

Dr. KULMÁNY Ágnes Erika1, Dr. FRANK Éva2, Dr. PUSKÁS László3, ALFÖLDI Róbert[4], Dr. ZUPKÓ István[5]

[1,4]PhD hallgató, [2,5]egyetemi docens, [3]tudományos főmunkatárs

[1,5]Szegedi Tudományegyetem, Gyógyszerésztudományi Kar, Gyógyszerhatástani és Biofarmáciai Intézet
[2]Szegedi Tudományegyetem, Szerves Kémia Tanszék
[3]Avidin Kft, Szeged
Kutatási terület: Természetes vegyületek, tartalomanyagok és analógok citosztatikus hatásának vizsgálata in vitro és in vivo
[1]*kulmany.agnes@gmail.com*
[2]*frank@chem.u-szeged.hu*
[3]*laszlo@avidinbiotech.com*
[4]*r.alfoldi@avidinbiotech.com*
[5]*zupko@pharm.u-szeged.hu*

Bevezetés: A különböző típusú daganatos megbetegedések napjainkban a WHO felmérése alapján a második leggyakoribb halálokok. A kórkép heterogenitása és a kialakuló rezisztenciák miatt elengedhetetlen újabb hatóanyagjelöltek keresése. A modern gyógyszerkutatás két intenzíven vizsgált vegyületcsoportja a szteroid vázzal rendelkező, illetve a heterociklusos csoportot, azon belül pirazol gyűrűt tartalmazó molekulák, melyek farmakológiai hatása igen sokrétű. A korábban említett két alapvázat tartalmazó újonnan szintetizált vegyületek közül pedig számos rendelkezik sejtosztódásgátló hatással.
Célkitűzés: Vizsgálatunk célja a korábban bizonyítottan antiproliferatív tulajdonságokkal rendelkező 17-pirazolil-androsztán származék daganatellenes hatásának bemutatása volt *in vitro* és *in vivo* kísérletekben.
Módszerek: A tesztvegyületet antiproliferatív tulajdonságát MTT assay segítségével határoztuk meg négy emlőkarcinóma (MDA-MB-231, MDA-MB-361, MCF7, T47D), három méhnyak karcinóma (HeLa, SiHa, C33A) és egy petefészek daganatos (A2780) sejtvonalon. Ezt követően a vegyülettel SiHa sejtvonalon Hoechst-propídium-jodid fluoreszcens kettős festést végeztünk az apoptózis-indukció bizonyítására. A farmakon sejtciklusra gyakorolt hatását MDA-MB-231, MCF-7, SiHa, C33A sejtvonalon 24 és 48 órás kezelést követően vizsgáltuk áramlási citométer segítségével. Az apoptózis celluláris folyamatainak bizonyítása végett SiHa sejteken kaszpáz-3 enzim aktivitásának változását mutattuk ki kolorimetriás módszerrel 24, 48 és 72 órás inkubációt követően, valamint az apoptózis mitokondriális útvonalának megerősítése céljából MCF-7 sejtvonalon JC-1 festést végeztünk. Ezután *in vivo* egérmodellen 4T1 emlőkarcinóma sejtek beinjektálásával indukált emlőtumorokon teszteltük a hatóanyagjelölt antiproliferatív tulajdonságait.
Eredmények: Összességében elmondható, hogy a farmakon 3 μM alatti IC_{50} értékeket mutatott az alkalmazott tumoros sejtvonalakon és az apoptotikus sejtfrakció szignifikáns növekedése már 24 órás kezelést követően is kimutatható volt fluoreszcens kettős festéssel. A sejtciklus fázisainak szignifikáns változása minden sejtvonalon megfigyelhető volt, a kaszpáz-3 enzim aktivitása pedig már 24 órás kezelést követően jelentős növekedést mutatott. Az apoptózis mitokondriális útvonalának aktivációját a JC-1 festés maradéktalanul alátámasztotta. Az állatkísérletek során az indukált tumorok tömege kezelést követően megközelítően a fele volt a kontroll csoportban mért adatoknak.
Összegzés: Ezeket az eredményeket összegezve elmondható, hogy vizsgált vegyület kedvező antiproliferatív tulajdonsága miatt további érdeklődésre tarthat számot a daganatellenes vegyületek kutatásában. A vizsgálatok az Országos Tudományos Kutatási Alapprogramok (OTKA K-109293) támogatásával készült.

Kulcsszavak: apoptózis, androgén, pirazol, tumorsejt, szteroid

A SZÍVFREKVENCIA VARIABILITÁS ÉJSZAKAI ÉS NAPPALI PARAMÉTEREINEK VIZSGÁLATA ALVÁSI APNOE SZINDRÓMÁS BETEGEK KÖRÉBEN.

SZABÓ Krisztina
Sümegi Járóbeteg Szakellátó Központ
Kutatási terület: Az obstruktív alvási apnoe szindróma hajlamosító tényezőinek elemzése. A kórkép és a cardiovascularis megbetegedések összefüggéseinek vizsgálata.
krisztinaszab60@gmail.com

Dr. IHÁSZ Ferenc
Eötvös Lóránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar, Savária Egyetemi Központ
ihasz.ferenc@ppk.elte.hu

A szívfrekvencia variabilitás mértéke információt szolgáltat a szív válaszkészségéről és a perifériás idegek működéséről egyaránt. A cardiovascularis egészség fontos tényezője a nyugalmi cardiovagalis aktivitás. Azok a kórállapotok, melyek befolyással bírnak a vegetatív idegrendszer aktivitására, módosíthatják az NN- intervallumok variabilitását.
Vizsgálatunk célja volt felmérni, a szívfrekvencia variabilitás éjszakai és nappali várható értékeit, különböző életkorú alvási apnoe szindrómás betegek körében. A vizsgálatban 40 fő anonim adatainak értékelését végeztük el. A 20 fő alvási apnoe szindrómás beteg, és 20 fő egészséges személy esetében korcsoportos bontásban is vizsgáltuk az idő és frekvencia domaineket, melyhez 24 órás HOLTER monitor által rögzített adatok nappali és éjszakai értékeit használtunk. A szívfrekvencia variabilitás analízis mérőszámai vonatkozhatnak az időbeni különbségek leírására, illetve leírható az NN –távolságkülönbségek teljesítmény-eloszlása a frekvencia függvényében. A time domainek közül leggyakrabban használt mérőszám, az egyes ciklushosszak átlaga (mRR) illetve azok szórása (mSDRR), továbbá a az egymás utáni ciklushosszok különbségei (NN) és ezek standard deviációja (SDNN). A Fast Fourier transzformáció segítségével, a szívfrekvencia periodicitását frekvencia komponensekre bonthatjuk. A vizsgált, folytonos értékkészletű paraméterek szóródását, jellemző eloszlását és várható értékeit hisztogramokon értékeltük és összefoglaló táblázatban közöljük. A fiatalabb korosztályhoz tartozó apnoesok esetében az alacsony és magas frekvenciájú variabilitás hányados emelkedett, míg az idősebb korosztálynál a ciklushosszok szórásának emelkedését találtuk az egészséges csoporthoz képest. Az idő paraméterek változásai inkább az idősebb korosztályba tartozó OSAS betegekre, míg a frekvencia paraméterek eltérései a fiatalabb korcsportba tartozókra volt jellemző.

Kulcsszavak: szívfrekvencia variabilitás, alvási apnoe szindróma, cirkadián ritmus

A RÁDIÓFREKVENCIÁS SUGÁRZÁS BIOLÓGIAI HATÁSÁNAK VIZSGÁLATA EMLŐS SEJTEKBEN

BANKÓ Csaba[1], DOMJÁN Brigitta[1], KOLLÁR Ernő[2], SZOMBATHY Csaba[3], BACSÓ Zsolt[1]

[1]Debreceni Egyetem, Általános Orvosi Kar Biofizika és Sejtbiológia Intézet; [2]Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Villamosmérnöki és Informatikai Kar, Elektronikus Eszközök Tanszéke; [3]Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Villamosmérnöki és Informatikai Kar, Szélessávú Hírközlés és Villamosságtan Tanszék

Bevezetés: Az ionizáló sugárzások direkt DNS károsító hatása jól ismert. A mobiltelefónia által használt rádiófrekvenciás (RF) sugárzások káros biológiai hatásai ugyanakkor nem egyértelműek. A vezeték nélküli kommunikáció robbanásszerű terjedése miatt, közérdeklődésre tart számot az RF sugárzások biológiai hatásainak pontosabb megismerése.
Anyagok és módszerek: A kísérleteinkben Jurkat-sejtvonalon Halo-esszét alkalmaztunk, ami a DNS fizikai töréseire specifikus módszer. Mivel ezzel a módszerrel nem tudtunk különbséget kimutatni az RF kezelt és kontroll sejtek között, ezért egy érzékenyebb módszert kerestünk a DNS-ben történő esetleges változások kimutatására. A H2AX foszforiláció (γ-H2AX) a DNS kétszál törés egyik legkorábban azonosítható jelátviteli lépése a DNS kijavításnak. A H2AX, a H2A hisztonfehérje egyik módosulása. Indirekt immun fluoreszcens esszével γ-H2AX intenzitásbeli változást vizsgáltunk HELA és HEK sejteken lézer-szkennig citométerrel (LSC-vel). Továbbá áramlási citométer segítségével HEK és HeLa sejtvonalon hőmérsékletfüggést vizsgáltunk.
Eredmények: Az általunk használt RF sugárzás a tenyésztő edény területeit különböző mértékben melegítette. Infravörös kamerás felvételről látható, hogy besugárzás hatására Hotspot és No Hotspot területek jelentek meg. Ezek között a területek között félvezető termisztor hőmérővel meghatároztuk a pontos hőmérséklet különbséget és azt is láttuk, hogy a médium mennyisége is befolyásolja a melegedés mértékét. Szobahőmérsékletről tenyésztőedényben megvizsgáltuk az RF sugárzás közben fellépő hőmérsékletváltozás γ-H2AX változását és LSC-vel mérve nem sikerült γ-H2AX aktvitást mérnünk. FACS ARIA-val ki tudtunk mutatni összefüggést a hőmérséklet emelkedés és a γ-H2AX aktivitás között. A γ-H2AX intenzitásokban a két sejtvonalon különbség figyelhető meg. A pozitív kontrollként használt Etopozid, koncentráció függő módon növelte a γ-H2AX intenzitást.
Konklúzió: Eredményeinket összegezve elmondható, hogy az RF sugárzás nem okoz DNS károsodást. Az RF kezelés képes emelni a hőmérsékletet. A szobahőmérsékletről történő besugarazásnál nem sikerült γ-H2AX intenzitásbeli változást kimutatni sem HEK sem HeLa sejtvonalon. Viszont hőmérséklet kezelésnél 0-45 Celsius fokos skálán sikerült hőmérsékleti mintázatot kimutatnunk, ami azt mutatja, hogy a hőmérséklettel arányosan változik a γ-H2AX.
Rövidítések:

RF	rádiófrekvenciás
H2AX	hiszton fehérje
γ-H2AX	H2AX foszforiláció
HEK	„Humán Embrionális Kidney” sejt

SCHIFF-BÁZIS TÍPUSÚ LIGANDOKKAL RENDELKEZŐ ÁTMENETIFÉM-KOMPLEXEK DAGANATELLENES HATÁSÁNAK VIZSGÁLATA

GAJDÁCS Mária[1], KINCSES Annamária[1], NOVÉ Márta[1], UNGER Vivien[1], TÓTH Viktor[1], BARTA HOLLÓ Berta[2], MAGYARI József[2], MOLNÁR József[1], MÉSZÁROS SZÉCSÉNYI Katalin[2], SPENGLER Gabriella[1]
PhD-hallgató
[1]Szegedi Tudományegyetem Általános Orvostudományi Kar, Orvosi Mikrobiológiai és Immunbiológiai Intézet, Szeged, Magyarország
[2]Újvidéki Egyetem Természettudományi és Matematikai Kar, Kémiai Intézet, Újvidék, Szerbia
Kutatási terület: Kísérletes kemoterápia/Gyógyszerésztudomány
mariopharma92@gmail.com

Bevezetés: A fémionok létfontosságú szerepet töltenek be szervezetünk sejtszintű homeosztázisában, a nukleinsavak, mitokondriumok és fehérjék felépítésében, illetve különböző enzimek biológiai hatásában. A Schiff-bázisok, valamint fémekkel alkotott komplexeik egy olyan vegyületcsoportot képviselnek, amelyek széleskörű farmakológiai hatásokkal rendelkeznek, de kevés adattal rendelkezünk hatékonyságukról, mint potenciális daganatellenes szerek.
Célkitűzés: Kutatásunk célja a magyar lakosság körében gyakori vastagbélrák és tüdőrák *in vitro* modellezése, valamint újonnan szintetizált Schiff-bázis típusú ligandok és átmenetifémekkel kialakított (Co(III), Ni(II), Cu(II), Zn(II)) komplexeik biológiai hatásának vizsgálata különböző daganatsejtes modellrendszerek felhasználásával.
Anyag és módszer: A tíz vizsgált vegyület daganatellenes hatását Colo205 (doxorubicin-érzékeny) és Colo320 (multidrog rezisztens) humán vastagbél adenokarcinóma, illetve A549 humán tüdő adenokarcinóma sejtvonalon vizsgáltuk MTT módszerrel. A vegyületek toxikus hatása normál sejtekre MRC-5 humán tüdő fibroblaszt sejtvonalon került felmérésre. A származékok ABCB1 transzportert moduláló hatását rhodamin 123 akkumuláción alapuló áramlási citometriás módszerrel mértük, humán vastagbél adenokarcinóma sejtvonalon.
Eredmények: A vizsgált vegyületek közül az egyik Schiff-bázis típusú ligand és a Co(II), illetve Cu(II) ionok mindkét liganddal kialakított komplexe fejtett ki erős citotoxikus hatást mind a humán vastagbél- (IC_{50}: 0,66–6,34 μg/ml), mind a tüdő adenokarcinóma (IC_{50}: 0,32–1,45 μg/ml) sejtvonalon. Az ABCB1 pumpát szintén a fent említett származékok gátolták:efflux pumpa gátló hatásukat 0,2–20 μg/ml koncentrációban fejtették ki.
Következtetések: Habár a pontos hatásmechanizmusuk jelenleg még nem ismert, a vizsgált vegyületek ígéretes daganatellenes hatással rendelkeztek modellrendszereinkben. Az eredményeink tükrében további származékok (új ligandok, illetve más fémionokkal kialakított komplexek) szintézise és biológiai hatásának vizsgálata javasolt.

Kulcsszavak: Schiff-bázis, fémkomplex, vastagbél daganat, tüdő daganat, ABCB1

Köszönetnyilvánítás: A kutatás az Emberi Erőforrások Minisztériuma ÚNKP-17-3 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának támogatásával készült. Spengler Gabriellát a Bolyai János Kutatási Ösztöndíj támogatta. A kutatás létrejöttét a GINOP-2.3.2-15-2016-00038 pályázat támogatta.

ANTITUMOR ACTIVITY OF ORGANOSELENIUM COMPOUNDS AGAINST SPECIFIC TUMOR TYPES WITH SIGNIFICANT MORTALITY IN HUNGARY

GAJDÁCS Mária[1], DOMÍNGUEZ-ÁLVAREZ Enrique[2], SPENGLER Gabriella[1]
PhD-Student
[1]Department of Medical Microbiology and Immunobiology, Faculty of Medicine, University of Szeged, Szeged, Hungary
[2]Institute of Organic Chemistry, Spanish National Research Council, Madrid, Spain
Kutatási terület: Experimental chemotherapy/Pharmaceutical science
mariopharma92@gmail.com

Introduction: Malignant diseases present a significant cause of morbidity and mortality worldwide; the mortality rate of lung and colon cancers is among the highest in Hungary. The treatment of these diseases is often hindered by the phenomenon of multidrug resistance (MDR), whereby tumors acquire resistance to chemotherapeutic agents with various structure or mechanism of action. Selenium-based compounds as anticancer agents have attracted reasonable attention, as they can influence inflammatory processes, oxidative stress, immune response and they can induce apoptosis.
Aim: The aim of our present study was the evaluation of organoselenium compounds as anticancer agents using human cancer cell lines *in vitro* and.computational *in silico* methods.
Materials and methods: The antiproliferative and cytotoxic activity of the tested compounds was evaluated on Colo205 (doxorubicin-sensitive) and Colo320 (multidrug resistant) human colonic adenocarcinoma, and A549 human lung adenocarcinoma cell lines. The toxicity and selectivity of selenocompounds were assessed on non-tumoral MRC-5 human lung fibroblast cells. Their potency as inhibitors of the MDR transporter ABCB1 was studied by rhodamine 123 accumulation assay using flow cytometry. A checkerboard microplate method was used to determine the drug interactions between the tested selenocompounds and clinically relevant anticancer agents. The predicted physico-chemical and pharmacokinetic properties of the compounds were determined using OSIRIS Molecular Property Explorer and PreADMET software.
Results: Among the fifteen compounds investigated in our study, four showed remarkable anticancer activity against the tested cell lines. They showed potent cytotoxic activity and were able to inhibit the activity of the ABCB1 transporter. Several compounds showed synergistic interactions with doxorubicin and 5-fluorouracil. It was found that the compounds all complied with Lipinski's Rule of Five (RO5), and their efflux pump modulating activity is significantly correlated with their predicted cLogP values ($p<0.05$).
Conclusions: Organoselenium compounds are potent anticancer agents, their activity is dependent on the representative functional group of the molecule. The most active compound had a cyclic selenoanhydride moiety. Furthermore, compounds having a ketone or a thiophene group in the alkyl moiety bounded to the central selenium atom also had potent anticancer activity. The tested selenocompounds can be considered as promising lead compounds for further pharmacological and toxicity studies.

Keywords: selenium, colon cancer, lung cancer, MDR, ABCB1 transporter

Acknowledgements: The study was supported by the UNKP-17-3 New National Excellence Program of the Ministry of Human Capacities. Gabriella Spengler was supported by the János Bolyai Research Scholarship of the Hungarian Academy of Sciences.

ÍZÉRZÉKELÉS A GASZTROINTESZTINÁLIS RENDSZERBEN?

Dr. SZABÓ István[1,2], HORMAY Edina[1,2], CSETÉNYI Bettina[1,2], KARÁDI Zoltán[1,2,3] PhD-jelölt
[1]*Pécsi Tudományegyetem, Általános Orvostudományi Kar, Élettani Intézet*
[2]*Pécsi Tudományegyetem, Idegtudományi Centrum*
[3]*Pécsi Tudományegyetem, Szentágothai János Kutatóközpont, Molekuláris Neuroendokrinológiai Kutatócsoport*
Kutatási terület: Táplálkozás és anyagcsere központi szabályozása
istvan.szabo2@aok.pte.hu

A táplálék ízéért felelős, oldott állapotban lévő kémiai anyagokat az ízérző receptorok érzékelik. Ezek a receptorok, melyek specifikusan felismerik az öt alapízt (édes, sós, savanyú, keserű és umami) a tápcsatorna kezdeti szakaszán helyezkednek el: a nyelven, a szájpadon, a garatban, az epiglottis környékén a gégében és a nyelőcső kezdeti szakaszán.
Újabb kutatások szerint a tápcsatorna alsóbb szakaszain (gyomor, vékonybél, vastagbél) is találhatóak olyan kemoreceptorok, melyek képesek érzékelni pl. a D-glukózt (édes), a nátrium-glutamátot (MSG) (umami), valamint a nátrium-kloridot (sós).
A nucleus accumbens (NAcc) az előagyi limbikus rendszer kulcsfontosságú részeként fontos szerepet játszik a táplálkozás és a metabolizmus központi szabályozásában. A NAcc két régiója különböző szerepet tölt be a táplálékfelvétel irányításában: a shell régió sértése hiperfágiát, a core régió roncsolása a táplálékfelvételi motiváció csökkentésével hipofágiát idéz elő.
Kutatásaim során arra keresem a választ, hogy a NAcc idegsejtjei milyen endogén kémiai érzékenységgel rendelkeznek, valamint milyen módon vesznek részt az ízérzékelésben és a gyomorban található oldatok összetevőinek detektálásában.
Jelen kísérleteinkben a NAcc extracellularis egysejttevékenységét vezettük el altatott hím Wistar és Sprague-Dawley patkányokban wolfram szálas multibarrel mikroelektródával 1) mikroelektroforetikus kémiai anyagbeadások (D-glukóz, NA, DA, Ach, stb.), 2) intraorális ízingerlések (az öt alap ízminőséggel és narancslével mint komplex ízzel), valamint 3) nátrium-glutamát, D-glukóz és NaCl oldatok intragasztrikus infúziója során.
Mindkét vizsgált agyterületen kimutattunk intragasztrikus stimulációra érzékeny sejteket: glukózra és a két különböző koncentrációjú NaCl-ra az idegsejtek válaszkészsége hasonlónak bizonyult, míg MSG esetén a core-ben kétszer akkora érzékenység volt kimutatható, mint a shell-ben. Ezen idegsejtek eltérő endogén kémiai és ízérzékenységgel rendelkeznek. Az intragasztrikusan alkalmazott glukóz vagy MSG néhány sejtben csökkentette az intraorálisan bejuttatott szukróz vagy MSG által kiváltott tüzelési frekvenciát.
Jelenlegi eredményeink a NAcc-ben található neuronok sokrétű funkcionális jelentőségére mutatnak rá. E kemoszenzoros sejtek az endogén és exogén környezetből jövő kémiai és más jelek integrációjával döntő szerepet játszhatnak a táplálkozás központi szabályozása adaptív mechanizmusainak szervezésében.

Támogatás: PTE ÁOK KA 2013/34039/1; EFOP-3.6.1-16-2016-00004. Az Emberi Erőforrások Minisztériuma ÚNKP-17-3-IV kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának támogatásával készült.

Kulcsszavak: nucleus accumbens, elektrofiziológia, neurokémiai ingerlés, íz-érzékelés, gasztrointesztinális ingerlés.

A TÉRLÁTÁS VIZSGÁLATÁNAK ÚJ TÁVLATAI

GUTH Kitti[1], Dr. SZABÓ István[2], Dr. MIKÓ-BARÁTH Eszter[2], Dr. JANDÓ Gábor[2]
MSc hallgató
[1]Pécsi Tudományegyetem, Egészségtudományi Kar, Pécs
[2]Pécsi Tudományegyetem, Általános Orvostudományi Kar, Élettani Intézet, Pécs
Kutatási terület: Humán látásvizsgálat
guth.kitti@gmail.com

A térlátás vizsgálatára számos módszer létezik, ugyanakkor ezek megbízhatósága kérdéses, nagy részük betanulható, mellyel a szűrés eredménye megmásítható. Bár hazánkban is átesnek a kisgyermekek látásszűrésen, ezeket a teszteket alkalmazva a binokularitás zavarai rejtve maradhatnak. Ezen probléma kiküszöbölésére kutatócsoportunk olyan szűrőszoftver fejlesztésébe kezdett, mely véletlenszerű sorrendben jeleníti meg a vizsgálathoz használt random pont sztereoteszteket és a bennük rejlő Snellen-E optotipeket. Ábráink ideális esetben csak vörös-cián szűrőszemüveget alkalmazva, két szemmel tekintve, ép térlátás esetén percipiálhatóak. A program bármilyen platformon használható, így okostelefonon, táblagépen, laptopon és asztali számítógépen is kivitelezhető a vizsgálat. A tesztelési időszakban 46 fő önkéntes felnőtt volt segítségünkre, 39 fő fiziológiás térlátással rendelkező és 7 fő térlátással nem rendelkező, ún. sztereovak alany. A szűrés során négy orientációban, 2 elrendezési lehetőségben, 3 különböző denzitáson, random módon kerültek megjelenítésre az ábráink. A megfeleléshez szükséges találati arányt a Bernoulli valószínűségszámítás alapján állapítja meg, $p<0,001$ értéknél. A program tesztelése során elsődleges kérdéseink arra vonatkoztak, hogy vajon valóban csak a szűrőszemüveget alkalmazva, két szemmel tekintve ismerhetőek-e fel a számítógép által generált alakzatok valamint hogy a szűrési paraméterek (például a szűrés időtartama alatt uralkodó fényviszonyok, a használt eszköz fajtája, az alany szemüvegessége) befolyásolják-e önkénteseink találati arányait. Alanyaink csak a szürőszemüveggel, két szemmel megtekintett ábráknál értek el határérték feletti találati arányt. Sem a szürőszemüveg nélküli, sem az egy szemmel történő megtekintésnél nem voltak eredményesek. A sztereovak csoport tagjai várakozásainknak megfelelően semmilyen beállításban sem értek el a megfeleléshez szükséges találati arányt. A szűrési paraméterek és a találati arányok összehasonlítása során egyik csoport esetében sem találtunk szignifikáns összefüggést, így ez alapján elmondható, hogy a szűrés körülményei nincsenek hatással a kapott eredményre. A szoftver a világ bármely pontjáról használható, kezelése egyszerű és semmilyen előzetes oktatást nem igényel, ezzel hozzásegítve a szülőket, hogy gyermekük térlátását otthon, nyugodt körülmények között ellenőrizhessék.

Kulcsszavak: térlátás, szűrés, fejlesztés, online, amblyopia.

KERESKEDELMI ÉS NEM KERESKEDELMI EREDETŰ TÖMÉNY SZESZESITALOK NEHÉZFÉM TARTALMÁNAK ÖSSZEHASONLÍTÁSA

BUJDOSÓ Orsolya
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem, Egészségtudományok Doktori Iskola
Kutatási terület: Az élelmiszer-szennyező anyagok egészség károsító hatásainak vizsgálata
bujdoso.orsolya@sph.unideb.hu

Dr. PÁL László
tanársegéd
Debreceni Egyetem, Népegészségügyi Kar, Megelőző Orvostani Intézet
pal.laszlo@sph.unideb.hu

Korábbi vizsgálatok szerint a kereskedelmi és a nem kereskedelmi forrásból származó tömény szeszesitalokban különböző egészségre káros nehézfémek fordulhatnak elő. A szennyező fémek koncentrációja azonban jelentősen függ az alkoholos italok előállításához használt technológiától és az alkalmazott eszközök minőségétől. Ezért kutatásunk célja volt a különböző eredetű tömény szeszesitalok egészségre ártalmas nehézfém tartalmának összehasonlítása. Vizsgálatunk során 26 országból gyűjtöttünk kereskedelmi (n=110) és nem kereskedelmi (n=105) forrásból származó szeszesitalokat, majd a mintákban lévő fémek koncentrációját induktív csatolású plazma optikai emissziós spektrometriával határoztuk meg. Az italokban 14 különböző kémiai elemet detektáltunk: kalciumot, kobaltot, krómot, rezet, vasat, magnéziumot, mangánt, nikkelt, káliumot, szilíciumot, nátriumot, stronciumot, cinket és ónt. Eredményeink szerint a kereskedelmi minták króm- és kobalttartalma, sorrendben 0,05-0,74 mg/l, és 0,08-0,34 mg/l között változott. Ugyanezen fémek koncentrációja a nem kereskedelmi alkoholos italokban kimutatási határ alatt volt. A nikkel szignifikánsan nagyobb mennyiségben volt jelen a kereskedelmi italokban, míg a nem kereskedelmi eredetű mintákban jelentősen több réz, cink és ón fordult elő. A különböző eredetű italok mangán tartalmában nem volt statisztikailag szignifikáns eltérés. A tömény szeszesitalokban a rézre, a vasra, a mangánra, a nikkelre, és az ónra megállapított határérértéket a vizsgált 110 kereskedelmi minta közül sorrendben 7, 7, 4, 26, illetve 41 esetben haladta meg. A 105 nem kereskedelmi eredetű italból határértéket meghaladó réz, vas, mangán, nikkel, és ón koncentrációt mértünk, sorrendben 55, 1, 2, 10, és 55 esetben. Vizsgálataink alapján több nehézfém egyaránt határértéket meghaladó koncentrációban fordult elő a kereskedelmi és a nem kereskedelmi forrásból származó tömény szeszesitalokban. Ezért az alkoholfogyasztással összefüggő krónikus megbetegedések megelőzése érdekében javasolt ezen italféleségek rendszeres minőség kontrollja.

A kutatás a Debreceni Egyetem, Természettudományi és Technológiai Kar, Kémiai Intézet, Szervetlen és Analitikai Kémiai Tanszék, Atomspektroszkópiás Laboratóriumával közösen, a Novo-Lab Kft. támogatásával valósult meg.

Kulcsszavak: kereskedelmi szeszesitalok, nem kereskedelmi szeszesitalok, nehézfémek

AZ INFLUENZA ELLENI ÁTOLTOTTSÁGOT BEFOLYÁSOLÓ TÉNYEZŐK VIZSGÁLATA COPD-S BETEGEK KÖRÉBEN A 2009 ÉS 2014-ES EURÓPAI LAKOSSÁGI EGÉSZSÉGFELMÉRÉS ADATAI ALAPJÁN

SZŐLLŐSI Gergő
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem, Egészségtudományok Doktori Iskola
Kutatási terület: Megelőző orvostan és népegészségtan
szollosi.gergo@sph.unideb.hu

Az influenza elleni átoltottságot befolyásoló tényezők vizsgálata COPD-s betegek körében a 2009 és 2014-es Európai Lakossági Egészségfelmérés adatai alapján
Az irreverzibilis krónikus obstruktív tüdőbetegség a vezető halálokok közé tartozik világszerte, ezért a COPD-ben szenvedő betegek dohányzásról való leszoktatása, valamint az influenza és a pneumococcus elleni vakcinálása kiemelt jelentőséggel bír, ugyanis igazoltan csökkenti a súlyos szövődményeket és a mortalitást.
Annak ellenére, hogy a védőoltás jelentős népegészségügyi potenciállal bír, továbbá ingyenesen elérhető a magas kockázati csoportokba tartozó személyeknek, mégis rendkívül alacsony hazánkban az influenza elleni átoltottság mértéke az idősek körében. Más kockázati célcsoport átoltottsági arányairól nem is állnak rendelkezésünkre hazai adatok.
Vizsgálatunk során elsődleges célkitűzésünk az volt, hogy meghatározzuk az átoltottság mértékét COPD-s betegek körében, valamint a megfelelő átoltottság (2008 október és 2009 március, illetve 2013 október és 2014 márciusa között részesült védőoltásban) befolyásoló tényezőit azonosítsuk, az adekvát intervenciót igénylő célcsoportok körvonalazása révén.
Adataink az Európai Lakossági Egészségfelmérés (ELEF) 2009 és 2014-es felméréseiből származtak. A leíró statisztika elkészítését követően többváltozós logisztikus regressziót alkalmaztunk a megfelelő átoltottsági státuszt befolyásoló tényezőinek meghatározása érdekében.
Adatbázisunkban 447 önbevallás alapján COPD-snek azonosított személy adatait dolgoztuk fel, a 2009-es adatbázisban az átoltottság mértéke 39% volt, ami 2014-re 25%-ra csökkent. Az összefűzött adatbázisban az átoltottság 24% volt.
Eredményeink alapján a 60 év feletti személyek szignifikánsan (EH=2,20; 95% MT: [1,20–4,05]) nagyobb eséllyel rendelkeztek megfelelő oltottsági státusszal, mint a 60 év alattiak. A képzettség szignifikáns befolyásoló tényezőnek bizonyult az átoltottság szempontjából, ugyanis a középfokú iskolai végzettséggel rendelkezők (EH=0,54; 95% MT: [0,31–0,93]) alacsonyabb eséllyel kaptak védőoltást, mint az alapfokú végzettséggel rendelkező személyek. Azon személyek, akik több, mint egy éve nem találkoztak szakorvosukkal (EH=0,31; 95% MT: [0,13–0,71]) ritkábban rendelkeztek megfelelő oltottsági státusszal. Csökkenés volt megfigyelhető az átoltottságot illetően az ELEF vizsgálati évére vonatkozóan, ugyanis a 2014-ben résztvevő személyek alacsonyabb (EH=0,59; 95%MT: [0,36–0,96]) eséllyel rendelkeztek megfelelő oltottsági státusszal, mint azon személyek, akik a 2009-es vizsgálatban szerepeltek.
Vizsgálatunk alapján kijelenthetjük, hogy hazánkban rendkívül alacsony az influenza elleni átoltottság, amelyet tovább súlyosbít az a tény, hogy a fokozott kockázattal rendelkező csoportok körében is alacsony átoltottsági arányok voltak megfigyelhetőek. Az adekvát intervenció támogatása érdekében kiemelt fontosságú lenne a hazai ellátórendszerben új monitoring indikátorok kidolgozásának elősegítése, amely lehetővé tenné az influenza elleni átoltottság mérését a fokozott kockázattal rendelkező csoportok körében, amelytől az átoltottság növekedése, valamint az influenza szövődményei által okozott gazdasági terhek csökkenése lenne várható.

Kulcsszavak: COPD, influenza, átoltottság, epidemiológia

KÖZÉPISKOLÁSOK KÖRÉBEN ZAJLÓ INTERVENCIÓ ALAPÁLLAPOT FELMÉRÉSÉNEK EREDMÉNYEI

PÉNZES Gabriella
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem, Egészségtudományok Doktori Iskola, Megelőző Orvostani Intézet
Kutatási terület: Középiskolások egészségmagatartása
penzes.gabriella@sph.unideb.hu

Napjainkban a legfőbb haláloki tényezők közé tartoznak a daganatos és a szív- és érrendszeri betegségek, mely kórok kialakulásához az egészségtelen táplálkozás, a mozgásszegény életmód, illetve a káros szokások nagyban hozzájárulnak. Ezen betegségek elkerülése végett fontos, hogy már fiatalkorban megtörténjen az egészséges életmód rutinjának elsajátítása, melyre a család mellett az iskola gyakorolja a legnagyobb hatást.
Éppen ezért kutatásunk célja egy, az egészséges életmód elsajátítását célzó intervenció kidolgozása középiskolások körében, illetve ezen intervenció hatásosságának mérése. Vizsgálati populációnk a BSZC balmazújvárosi Veres Péter Gimnáziuma, Szakgimnáziuma és Szakközépiskolájának 9. évfolyama volt. Hogy képet kapjunk intervenciónk hatásosságáról, az évfolyam osztályait képzéstípusonként intervenciós és kontroll csoportba osztottuk, ahol a két csoport magatartásának és tudásának változását mérjük önmagához és egymáshoz képest.
Az évfolyam alapállapotának felmérése 2016 őszén történt meg.
Az adatfelvétel három részből állt: egy önkitöltős egészségmagatartásra és egészségi állapotra vonatkozó kérdéseket tartalmazó kérdőívből, egy egészséges életmóddal kapcsolatos tudásteszből, illetve – a jelen előadásban nem bemutatott – testtömeg, testmagasság és testzsír-százalék mérésből. Az egészségmagatartást mérő kérdőívünk alapjául három, iskolások körében végzett, hazánkban is lezajlott kutatásban használt kérdőív szolgált. Az életmód-tudásteszt négy témakört foglalt magába: táplálkozás, testmozgás, nemiség, és függőségek.
Az adatelemzéshez STATA 10 programot használtunk. A képzéstípusonkénti valamint az intervenciós és kontroll csoportok összevetéséhez khi-négyzet próbát, Fisher-egzakt tesztet, t-próbát és ANOVA-t, illetve a nem normál eloszlású folytonos változók esetén Mann-Whitney és Kruskal-Wallis tesztet alkalmaztunk.
A felmérésben 130 tanuló vett részt, 47,7%-uk volt fiú és 52,3%-uk lány. A tanulók 33,9%-a gimnáziumi, 36,9%-a szakgimnáziumi, 29,2%-a pedig szakközépiskolai osztályba járt. Az intervenciós csoportba 50,8%-uk, a kontroll csoportba 49,2%-uk tartozott.
A tanulók 38,3%-a reggelizett minden hétköznap, gyümölcsöt 16,4%-uk, zöldséget 11,7%-uk, édességet és üdítőitalt közel harmaduk fogyasztott napi rendszerességgel. A szakközépiskolába járók több édességet ($p=0,047$) és üdítőitalt ($p=0,004$) fogyasztottak.
A legtöbb tanuló nem végzett elegendő testmozgást. A szakközépiskolások inaktívabbnak mutatkoztak társaiknál ($p=0,001$), valamint hétvégente ők töltöttek több időt számítógép vagy okos eszköz használatával ($p=0,017$).
A tanulók 46,8%-a próbálta már a dohányzást, és a rendszeresen dohányzók többsége a szakközépiskolából került ki ($p<0,001$). 88,4%-uk fogyasztott már alkoholt, a részegség életprevalenciája 54,8% volt, és ez az arány a szakgimnazisták és szakközépiskolások körében volt magasabb ($p=0,009$).
A diákok 26,8%-ának volt már szexuális kapcsolata, akiknek többsége a szakközépiskolai képzésben tanul ($p=0,001$).
A tudásteszten elérhető 96 pontból a diákok átlagosan 51,8 pontot értek el, a gimnazisták írták a legmagasabb átlagpontszámot, majd a szakgimnazisták, végül a szakközépiskolások ($p=0,011$).
Az intervenciós csoportban ritkábban reggeliztek ($p=0,028$), többször fogyasztottak üdítőitalt ($p=0,042$), illetve összességében magasabb pontszámot értek el a tudásteszten ($p=0,038$), mint a kontroll csoport tagjai.
Ezen kezdeti eredmények hasznos alapot szolgáltattak az intervenciós foglalkozások további tervezéséhez és fejlesztéséhez. A feltárt kezdeti különbségeket pedig a további elemzések során fogjuk figyelembe venni.

Kulcsszavak: középiskolások egészségmagatartás rizikómagatartás táplálkozás testmozgás

EATING OUT OF HOME AND MICRONUTRIENT INTAKE IN STUDENTS

Erand LLANAJ, Roza ADANY
PhD-Candidate
Doctoral School of Health Sciecnes, Faculty of Public Health, University of Debrecen
Research area: Food intake and eating out of home patterns amongst students of Tirana, Albania
erand.llanaj@sph.unideb.hu

Background: Eating out of home (OH) is increasingly popular in Western Balkans, particularly in Albania. To date there is no data regarding the nutritional quality of food consumed OH and its contribution to the diet. In the health literature eating OH contributes significantly to the daily diet of Albanian students and might be associated with poor dietary quality. This research provides data on eating OH as a driver of poor diets in emerging economies such as Albania. More research is needed to further investigate determinants of eating OH.
Aim: The aim of the study was to investigate micronutrient intakes as well as estimate differences between OH and at home (AH) intake in healthy students.
Methods: A total of 289 healthy 18- to 24-year-old students (37 males and 252 females) living and studying in Tirana Albania, participated. Using a single 24-hour dietary recall, data on micronutrient intake was collected from the subjects. Data processing and analysis was carried out with Lucille
Results: The mean dietary intake of micronutrients AH vs. OH was as follows: **sodium** AH was 1058.92 mg (95%CI:1019.89-1097.94) for females and 155.45 (95%CI:101.11-209.80) mg for males, and OH 915.12 mg (95%CI:861.29-968.94) for females and 251.70 mg (95%CI:181.81-321.57) for males; **calcium** AH was 1083.66 mg (95%CI:1038.03-1129.30) for females and 179.53 mg (95%CI:112.31-246.75) for males and OH 467.18 mg (95%CI:442.95-491.40) for females and 119.03 mg (95%CI:80.52-157.55)) for males; **iron** AH was 11.38 mg (95%CI:11.02-11.73) for females and 1.63 (95%CI:1.15-2.11) for males and OH 4.22 mg (95%CI:4.00-4.44) for females and 1.20 mg (95%CI:0.86-1.55) for males; **retinol** AH it was 250.14 μg (95%CI:185.20-315.07) for females and 18.47 μg (95%CI:10.90-26.03) for males and OH 108.21 μg (95%CI:100.86-115.56) for females and 21.77 μg (95%CI:12.92-30.63) for males; **zinc** AH was 4.2 mg (95%CI:4.11-4.45) for females and 0.56 mg (95%CI:0.43-0.69) for males and OH was 2.95 mg (95%CI:2.77-3.13) for females and 0.85 mg (95%CI:0.59-1.10) for males;
Conclusions: Even though our study has a limited power to account for intake variability, due to a single 24 hour recall, we show that micronutrient intake is ***consistently*** lower among males compared to females, as well as lower micronutrient content in OH foods and drinks. This pattern is inverse only in the case of sodium. Our data indicate an inadequate micronutrient intake among male student population compared to females and that foods and drinks consumed OH are poorer in micronutrients.

Keywords: Eating out, micronutrients, intake, students, Albania.

A HAJLÉKTALAN EMBEREK SPECIFIKUS EGÉSZSÉGPROBLÉMÁI

NAGY-BORSY Emese[1], SZEITL Blanka[2], KISS István[1], RÁKOSY Zsuzsa[1]
[1]PTE Általános Orvostudományi Kar, Orvosi Népegészségtani Intézet
[2]Tárki Társadalomkutatási Intézet ZRt
nagyborsyemese@gmail.com

Hazánkban a hajléktalanságban élők száma folyamatosan növekszik, egyre többen vannak azok, akik hosszabb-rövidebb időt a hajléktalan létben kénytelenek eltölteni. A hajléktalansággal együtt járó rossz higiénés és durva környezeti körülmények egészségre gyakorolt negatív hatásai jól ismertek, ugyanakkor a hajléktalanok specifikus egészségproblémáiról, egészségmagatartásáról nagyon kevés adat állt rendelkezésünkre. Kutatásunkkal célunk volt a magyarországi hajléktalan emberek körében a szubjektív egészségkép, a betegségek előfordulása, az egészségmagatartás és a szenvedélybetegségben való érintettség vizsgálata.
Az adatgyűjtés során 453 hajléktalan ember kérdőíves felmérése valósult meg három magyarországi nagyvárosban (Pécs, Debrecen, Budapest). Felmérésünk adatait az Európai Lakossági Egészségfelmérés 2014 magyarországi átlagpopulációra jellemző adataival vetettük össze a hajléktalanpopulációra specifikus egészségi problémák azonosítása céljából. Az elemzés az átlagpopuláció esetében 5826, az alsó jövedelmi ötödbe tartozóknál 1089 fős mintán alapult.
A szubjektív egészségképet vizsgálva, a hajléktalan emberek 33%-a, az átlagpopuláció alsó jövedelmi ötödébe tartozók 27%-a, az átlagpopulációba tartozók 13%-a értékelte rossznak az egészségi állapotát. Szignifikánsan kevesebb hajléktalan ember érezte jónak az egészségét a két referencia populációkkal összevetve ($p<0,001$). Krónikus betegségek a felmért hajléktalan emberek 70%-ánál, az átlagpopuláció alsó jövedelmi ötödébe tartozók 59%-ánál, az átlagpopulációba tartozók 50%-ánál fordultak elő. Annak ellenére, hogy a hajléktalan populációban magasabb volt a krónikus betegségek prevalenciája, a gyógyszerszedési és orvoshoz fordulási gyakoriság messze elmaradt a másik két populációhoz képest. A krónikus betegségben szenvedő hajléktalanoknak kevesebb mint a fele (41%) volt az elmúlt egy évben háziorvosnál, és csupán 35%-a szedett gyógyszert a betegségére. A másik két vizsgált populációban 90% feletti gyakoriság volt megfigyelhető mindkét változó esetében. A hajléktalan emberek alkoholfogyasztási szokásait tekintve 43%-uk vallotta magát absztinensnek, ugyanakkor azt is meg kell említeni, hogy a három vizsgált populációt összehasonlítva közülük került ki a legtöbb nagyivó (29%). A hajléktalanok nagy része (82%) dohányzik, míg az átlagpopulációnak csupán a harmada és annak alsó jövedelmi ötödébe tartozó embereknek is kevesebb mint a fele.
Kutatásunk eredményei felhívják a figyelmet a hajléktalan emberek egészségének javítását célzó specifikus népegészségügyi beavatkozások szükségességére. Adataink alapján az egészségügyi ellátáshoz való hozzáférés javítása, valamint a célzott egészségfejlesztési programok, melyekkel motiválhatóak lennének egy egészségesebb életmódra, kulcsfontosságúak a hajléktalan emberek egészségi állapotának javítása érdekében, ami további esélyt jelent a társadalomba való visszailleszkedésükhöz.

Kulcsszavak: hajléktalan, betegség, egészségmagatartás

POLI(ASZPARAGINSAV) ALAPÚ MESTERSÉGES EXTRACELLULÁRIS MÁTRIXOK ELŐÁLLÍTÁSA ÉS SZÖVETTENYÉSZTÉSRE VALÓ ALKALMASSÁGÁNAK VIZSGÁLATA

VARGA Rita[1,2], MOLNÁR Kristóf[2], JEDLOVSZKY-HAJDÚ Angéla[2]
[1]MSc-hallgató
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem
[2]Semmelweis Egyetem, Biofizikai és Sugárbiológiai Intézet, Nanokémiai Kutatócsoport
Kutatási terület: Biodegradálható polimer alapú rendszerek előállítása elektrosztatikus szálképzéssel, és ezek orvostudományi alkalmazhatóságának kutatása
rita.varga.94@gmail.com

A mesterséges szövettenyésztés az orvostudomány legintenzívebben kutatott területei közé tartozik. A sérült szövetek regenerálásának egy új irányzatában a kutatók a páciens sejtjeit egy mesterséges mátrixon felszaporítják, majd ezt a sérült területre ültetve ott az eredeti szerkezetet és funkciót próbálják helyreállítani. Ehhez egy olyan struktúrára van szükségük, amelyen a regenerációra képes sejtek megtapadhatnak és szaporodhatnak.
Erre a célra ideális alapanyag a szervezetben megtalálható kötőszövet, azonban ez mind kémiailag mind szerkezetileg igen összetett, így teljes lemásolása túlságosan időigényes és költséges feladat. Ennél kedvezőbb megközelítés egy mesterséges szöveti struktúra kialakítása, amely kellően hasonlít a szervezetben megtalálható rendszerre. Ilyen feladatra alkalmasak lehetnek az elektrosztatikus szálképzéssel előállított hidrogél szálak, amelyek nagy folyadéktartalmukkal és szálas szerkezetükkel nagymértékben hasonlítanak a kötőszövetre. Kutatásunk során ilyen struktúrákat készítettünk különböző szerkezetű térhálós poli(aszparaginsav)ból, melyek keresztkötésként diszulfidhidakat és 1,4-diaminobutános keresztkötéseket tartalmaztak. Ezen polimerek fehérje szerkezetüknek köszönhetően várhatóan enzimatikusan bonthatóak, azonban fokozottan kitettek a mikrobiológiai degradációnak, ezért hőre és erős kémiai ágensekre való érzékenységük figyelembe vételével optimalizáltuk a minták tárolási és sterilezési körülményeit.
A szintetikus szövetek szövetregenerációra való alkalmazhatóságának vizsgálatát in vitro végeztük HFF-1 humán fibroblaszt egészséges sejtvonal szövetekre történő kiültetésével 24, illetve 48 órán keresztül. A sejtek életképességének vizsgálata során azt tapasztaltuk, hogy a membránok jelenlétében a sejtek kisebb sebességgel bontják a méréshez használt reagenst, amelynek oka lehet az újfajta felületen való nehezebb megtapadásuk, vagy lassabb szaporodásuk. Megfigyeltük, hogy a mesterséges szövetek nem toxikusak a sejtekre nézve, azonban jelen formában nem szolgálnak kitapadási vázukként. A további munkánk során sikeresen módosítottuk a polimer molekulát megtapadást segítő csoportok felvitelével, ezzel is segítve további sejtek adhézióját.
A biodegradábilis mesterséges szövetek használata hatalmas előrelépést jelenthet a szövetregeneráció terén. Köszönjük a kutatás támogatását az NKFI FK124147 pályázatnak.

Kulcsszavak: elektrosztatikus szálképzés, szövetregeneráció, poli(aszparaginsav), sejttenyésztés, nanotechnológia

MAGYARORSZÁGI KÖZÉPISKOLAI KOLLÉGISTÁK EGÉSZSÉGMAGATARTÁSÁNAK VIZSGÁLATA

SKERLECZ Petra1, GULYÁS Barnabás2, NEDECZKY Lilla3, TAKÁCS Judit4, RÁKOSY Zsuzsa[1]

[1] *Pécsi Tudományegyetem Általános Orvostudományi Kar, Klinikai Orvostudományok Doktori Iskola, Orvosi Népegészségtani Intézet*
[2]*Gyermek és Ifjúsági Önkormányzati Társaság*
[3]*Reményt a Gyermekeknek Közhasznú Egyesület*
[4]*Országos KID Egyesület*
petraskerlecz@gmail.com

A serdülőkort a biológiai és pszichoszociális állapotváltozások miatt az egyik legsérülékenyebb életszakasznak tekinthetjük. A WHO által 2017-ben kiadott *„Global Accelerated Action for the Health of Adolescents”* tanulmány szerint a serdülők egészségét leginkább veszélyeztető faktorok a helytelen táplálkozási szokások, a mozgásszegény életmód és az elhízás, melyek fő rizikótényezőként szerepelnek mind a serdülőkori, mind a későbbi felnőttkori krónikus betegségek kialakulásában. Ebből kifolyólag a fiatalkorúak egészségmagatartásának fejlesztése érdekében tett hatékony lépések kulcsfontosságúak, amihez kiváló lehetőséget kínálnak az egyén- és közösségformáló tevékenységnek is helyet adó kollégiumok.
A kutatásunk alapját egy 2015-ben három civil szervezettel (Országos KID Egyesület, Gyermek és Ifjúsági Önkormányzati Társaság, és a Reményt a Gyermekeknek Közhasznú Egyesület) együttműködésben középiskolai kollégisták számára kidolgozásra került, non-formális egészségnevelési program (NEA Teszünk Érted! Vállalod a kihívást I-II-III?”) adja. A nemformális tanulás módszertan célja, hogy a bevont résztvevőknek elsősorban a tapasztalás útján biztosítsunk olyan helyzeteket, amelyek együttes célja a fiatalok egészségmagatartással kapcsolatos attitűdjének formálására.
A program keretein belül adatgyűjtés is történt az ország különböző régióiban, 12 középiskolában, 143 diák bevonásával, saját szerkesztésű kérdőív segítségével. Az adatok statisztikai elemzéséhez leíró statisztikai próbákat, ANOVA-, Kruskal-Wallis- és MannWhitney-tesztet használtunk.
A felmérésben résztvevők 52,4%-nak saját bevallása szerint egészségi állapota jó, 26,6% csak megfelelőnek érzi azt. A diákok 70,6%-ka úgy vélte, sokat tehetne egészségéért, ennek ellenére több, mint felük egészségmagatartásában ez nem tükröződik. Azok a diákok, akik saját bevallásuk szerint nagyobb figyelmet fordítanak egészségükre, pozitívabban ítélték meg egészségi állapotukat ($p<0,001$). A szűrővizsgálatokon való részvételt a résztvevők 68,5%-ka, a káros szenvedélyek kerülését pedig 87,4%-uk tartotta fontosnak az egészségük megőrzése szempontjából. A rendszeres testmozgás a válaszadók több, mint fele szerint rendkívül fontos, ennek ellenére 30,2%-uk csak keveset vagy egyáltalán nem mozog. Az általunk vizsgált diákok 97,3%-ka szerint fontos a rendszeres táplálkozás, valamint zöldség- és gyümölcsfogyasztás, ugyanakkor ez nem tükröződik a táplálkozási szokásaikban. Azok a tanulók, akik ügyeltek a rendszeres táplálkozásra ($p=0,05$), valamint zöldség- és gyümölcsfogyasztásra ($p=0,019$) egészségesebbnek érezték magukat. A napi ajánlott rostbevitel szempontjából fontos, teljes kiőrlésű kenyérféleségeket 16,1%-uk teljesen mellőzi étrendjéből, a fehérjékben és mikro-tápanyagokban gazdag halakat, halkonzerveket egy negyedük egyáltalán nem fogyasztja. Élelmiszerfogyasztási szokásaik alapján cukorbevitelük magas, édességeket és cukros üdítőitalokat 25%-uk naponta eszik. Az egészségtelen táplálkozási szokások a vizsgált populációra egységesen jellemzőek voltak, ez alól nem képeztek kivételt az egészségtudatos tanulók sem ($p=0,948$).

A kutatásunkból származó adatok és a korábbi országos reprezentatív vizsgálatok eredményei felhívják a figyelmet a középiskolások egészségmagatartásában jelentkező lényeges problémákra, továbbá az oktatási intézményekben jelenleg zajló frontális egészségnevelés módszertan fejlesztésének szükségességére. Az általunk kidolgozott módszertan segítséget jelenthet a kollégiumokban országos szinten egy egységes, hatékony egészségnevelő program kidolgozásához.

Kulcsszavak: középiskolások, egészségmagatartás, non-formális egészségnevelés

AZ ALFA-TOKOFEROL ÉS COX-GÁTLÓK CERVIX REZISZTENCIÁRA GYAKOROLT HATÁSÁNAK VIZSGÁLATA

KOTHENCZ Anna, HAJAGOS-TÓTH Judit, GÁSPÁR Róbert
PhD-hallgató
Szegedi Tudományegyetem Gyógyszertudományok Doktori Iskola, Gyógyszerhatástani és Biofarmáciai Intézet
Kutatási terület: gyógyszertudományok
kothencz.anna@pharm.u-szeged.hu

Bevezetés: Az E-vitamin és analógjai számos fiziológiás folyamatot képesek befolyásolni az élő szervezetben. Lipidoldékony tulajdonságuk révén könnyen átjuthatnak a sejmembránon, ahol receptorokhoz, enzimekhez kötődve hatással lehetnek működésükre. Munkacsoportunk előzőleg kimutatta, hogy az α-tokoferol előkezelés, a ciklooxigenáz enzimek arányának eltolódását eredményezte a COX-2 enzim irányába, ami a nem-szteroid gyulladásátlók simaizom relaxáló hatásának fokozásához vezetett patkány myometriumban. Ezek alapján célul tűztük ki az α-tokoferol és a COX-gátlók által kifejtett, cervix rezisztencia változás vizsgálatát patkányokban.
Módszerek: Kísérleteinkhez 22 napos és nem vemhes Sprague-Dawley patkányból származó cervix szöveteket használtunk fel. Vizsgáltuk a nem szelektív COX gátló diklofenák (10^{-6} M), szelektív COX-1 gátló SC-560 (10^{-6} M) valamint a szelektív COX-2 gátló rofecoxib (10^{-6} M) cervix rezisztenciára gyakorolt hatását, kontroll és α-tokoferollal előkezelt mintákon, izolált szervfürdőben in vitro körülmények között. A COX enzimek aktivitását COX Activity Assay Kit-tel határoztuk meg.
Eredmények: Nem vemhes cervixben a vizsgált anyagok nem befolyásolták a rezisztenciát. Ugyanakkor vemhes szövetekben mind a nem szelektív diklofenák, mind a COX-2 szelektív rofecoxib szignifikánsan csökkentette azt. Az α-tokoferol előkezelés önmagában is a rezisztencia csökkenését eredményezte, míg a vizsgált COX inhibitorok esetében szinergista hatást figyeltünk meg. Az α-tokoferol jelenléte a vemhes állatokban kisebb COX-2 enzim aktivitását eredményezett.
Összefoglalás: Az α-tokoferol előkezelés csökkenti a cervix COX-2 aktivitását és a rezisztenciáját. Mivel a terhesség végére a cervix rezisztenciáért elsősorban felelős kollagén tartalma minimálisra csökken, így a cervix tömegét főként a simaizom adja. Feltételezzük, hogy a tokoferol a COX-2 enzim aktivitásának csökkentésével a prosztaglandin szint mérséklődik, ezzel a cervix simaizomzata elernyed, ami végül a rezisztencia csökkenéséhez vezet.

Kulcsszavak: α-tokoferol, cervix, patkány, COX-gátló

MÓDOSÍTOTT ÖSZTRADIOL SZÁRMAZÉKOK TUMORELLENES HATÁSA EMLŐKARCINÓMÁS SEJTVONALAKON

SINKA Izabella, Anita KISS, Erzsébet MERNYÁK, János WÖLFLING, Gyula SCHNEIDER, Imre OCSOVSZKI, Ching-Ying KUO, Hui-Chun WANG, István ZUPKÓ
PhD-hallgató
Szegedi Tudományegyetem, Gyógyszertudományok Doktori Iskola, Gyógyszerhatástani és Biofarmáciai Intézet
Kutatási terület: gyógyszertudományok
Sinka.Izabella@pharm.u-szeged.hu

A folyamatosan fejlődő terápiás lehetőségek ellenére a tumoros megbetegedések világszerte a legsúlyosabb egészségügyi problémák közé tartoznak. Az emlőkarcinóma a nők körében leggyakrabban diagnosztizált daganat, altípusai között a tripla negatív kedvezőtlenebb terápiás lehetőségekkel és magasabb mortalitással rendelkezik. Jelen tanulmány célja a 3. és 16. szénatomon szubsztituált ösztradiol származékok tumorellenes tulajdonságainak meghatározása különböző emlődaganatos sejtvonalakon, majd a metasztázis-gátló hatás vizsgálata MDA-MB-231 tripla negatív emlőtumoros sejtvonalon. A tesztanyagok antiproliferarív hatásának meghatározása MTT-teszttel történt, majd az eredmény alapján kiválasztott vegyületek hatásmódjának feltárása érdekében sejtciklus analízist végeztünk MDA-MB-231 sejtvonalon 24 órás inkubációval. Mindkét esetben a G1 fázis, valamint az apoptotikus subG1 populáció szignifikáns emelkedését tapasztaltuk. Az áttétképződést gátló hatást wound healing teszt és Boyden kamrák segítségével vizsgáltuk. Dózisfüggő gátlás volt megfigyelhető a sejtmigráció és invázió mértékében 24 órás kezelést követően, a tesztanyagok szubantiproliferatív koncentrációjában. A hatásmechanizmus feltérképezéséhez zselatin zimográfiás módszerrel teszteltük a mátrix metalloproteáz-2 és -9 szintjében kialakuló változásokat, mely alapján megállapítható, hogy nem azok játszanak szerepet az antimetasztatikus hatás kifejtésében. A fokális adhéziós kináz (FAK) vizsgálata Western Blot teszttel történt, melynek során dózisfüggően és szignifikánsan csökkent a FAK foszforiláció minkét anyag esetében. Az eredmények alapján a módosított ösztradiol származékok antiproliferatív és antimetasztatikus hatást mutattak tripla negatív emlődaganatos sejtvonallal szemben, gátolva a fokális adhéziós kináz foszforilációját, mely ígéretes célpontja a tumorellenes terápiának.

Kulcsszavak: emlőkarcinóma, metasztázis-gátlás, ösztradiol származék, FAK

A HÁZIORVOS EGYÉNI JELLEMZŐINEK HATÁSA A BETEGELLÁTÁS MINŐSÉGÉRE

KOVÁCS Nóra[1], Dr. NAGY Attila[2], PÁLINKÁS Anita[3], SIPOS Valéria[1], VINCZE Ferenc[4], SZŐLLŐSI Gergő József[1], Dr. SÁNDOR János[5]

[1] PhD-hallgató

Debreceni Egyetem Népegészségügyi Kar, Megelőző Orvostani Intézet, Biostatisztikai és Epidemiológiai Tanszék

kovacs.nora@sph.unideb.hu

sipos.valeria@sph.unideb.hu

szollosi.gergo@sph.unideb.hu

[2] tanársegéd

Debreceni Egyetem Népegészségügyi Kar, Megelőző Orvostani Intézet, Biostatisztikai és Epidemiológiai Tanszék

nagy.attila@sph.unideb.hu

[3] szakmai szakértő

Debreceni Egyetem Népegészségügyi Kar, Megelőző Orvostani Intézet, Biostatisztikai és Epidemiológiai Tanszék

palinkas.anita@sph.unideb.hu

[4] PhD-jelölt

Debreceni Egyetem Népegészségügyi Kar, Megelőző Orvostani Intézet, Biostatisztikai és Epidemiológiai Tanszék

vincze.ferenc@sph.unideb.hu

[5] egyetemi docens

Debreceni Egyetem Népegészségügyi Kar, Megelőző Orvostani Intézet, Biostatisztikai és Epidemiológiai Tanszék

sandor.janos@sph.unideb.hu

A háziorvos nemétől függően eltérések lehetnek a betegekkel folytatott kommunikáció jellegében, az ellátási gyakorlat stílusában és a krónikus betegségek gondozásához kapcsolódó preventív szolgáltatások megvalósulásában, amelyek végső soron befolyásolhatják az alapellátás minőségét. Azonban ennek részletei, illetve népegészségügyi jelentősége nem ismertek eléggé.

Vizsgálatunk célja (1) a háziorvosok neme és az alapellátás minősége közötti összefüggés vizsgálata, valamint (2) a háziorvos neméből fakadóan elmaradt ellátási események számának becslése volt az alapellátásban használt minőségindikátorok segítségével.

Az indikátorok értékelésére a 2016-ban Magyarországon területi ellátási kötelezettséggel működő felnőtt és vegyes háziorvosi praxisok esetében került sor. A háziorvosi indikátorok kor- és nem szerint standardizált változatait és ezek összegzésével a praxisban folyó gondozás általános minőségindikátorát számítottuk. A praxisjellemzők (háziorvos neme és életkora, praxishoz bejelentkezettek relatív képzettségi indexe, a praxisméret, a háziorvosi szolgálat településtípusa és megyei elhelyezkedése) valamint a kor-, nem szerint standardizált praxis indikátorok közötti összefüggés vizsgálata többváltozós lineáris regressziós elemzéssel történt.

Az értékelt 4575 háziorvosi praxisban a férfi és nő háziorvosok részaránya 51,6% és 48,4% volt. Az összesített mutató alapján a teljes variancia 60%-át magyarázták a vizsgált praxisjellemzők. A háziorvosok neme szignifikáns kapcsolatot mutatott a magas vérnyomás és a cukorbetegség gondozás (szérum kreatinin meghatározás: béta = 0,152; p <0,001; lipid vizsgálat: béta = 0,135; p <0,001; HbA1c mérés: béta = 0,125; p<0,001; szemvizsgálat: béta = 0,055; p<0,001), a mammográfiás vizsgálat (béta = 0,052; p <0,001) és a COPD gondozás (béta = 0,032; p = 0,029) hatékonyságával. A női orvosok ellátási gyakorlatát használva

referenciaként, a férfi háziorvosi praxisokban összesen 144871 ellátási esemény maradt el 2016-ban Magyarországon.
Vizsgálatunk alapján az alapellátásban nyújtott egészségügyi szolgáltatások minősége összefüggést mutat a háziorvos nemével. Az ajánlásokban megfogalmazott vizsgálatok nagyobb arányban valósultak meg a női háziorvosok ellátási gyakorlata során, az esetükben megfigyelt jobb gondozási gyakorlat a praxisjellemzőkre történő korrigálást követően is érzékelhető volt. A háziorvos neméből eredően elmaradt gondozási események jelentős száma miatt a különbségek hátterében álló okok azonosítása további vizsgálatot igényel.

Kulcsszavak: háziorvos, nem, alapellátás, minőségindikátorok

AZ INTERLEUKIN-1 β ÍZ-PERCEPCIÓT MÓDOSÍTÓ HATÁSA PATKÁNY CINGULÁRIS KÉRGÉBEN

CSETÉNYI Bettina Réka[1,2], HORMAY Edina[1,2], SZABÓ István[1,2], MINTÁL Kitti[1,2], KARÁDI Zoltán[1,2,3]
tanársegéd, PhD-hallgató
1 Pécsi Tudományegyetem, Általános Orvostudományi Kar, Élettani Intézet
2 Pécsi Tudományegyetem, Idegtudományi Centrum
3 Pécsi Tudományegyetem, Szentágothai János Kutatóközpont, Molekuláris Neuroendokrinológia és Neurofiziológia Kutatócsoport
Kutatási terület: A táplálkozás és anyagcsere központi szabályozása
bettina.csetenyi@aok.pte.hu

A táplálkozási magatartás számos összetett szabályozó folyamat eredménye. Az ún. primer citokin interleukin-1β (IL-1β) szerepe a táplálkozás szabályozásában régóta ismert, táplálék- és vízfelvétel-csökkentő hatását centrális, valamint perifériás adását követően is kimutatták. Vizsgálataink célterülete a cinguláris kéreg, mely az előagyi limbikus rendszer tagjaként részt vesz a táplálkozás és anyagcsere központi szabályozásában. Jelentős szerepet tölt be a táplálékkal kapcsolatos motivációs folyamatokban, illetve az ingerek hedonikus, ingesztív ill. averzív voltának értékelésében Laboratóriumunk extracelluláris egysejtelvezetéses kísérleteiben olyan idegsejtek jelenlétét mutattuk ki ezen kérgi területen, melyek az IL-1β mikroiontoforetikus adását követően megváltoztatták tüzelési frekvenciájukat. Jelen kísérleteinkben a cinguláris kéreg IL-1β mediálta folyamatainak íz-percepcióban betöltött szerepét vizsgáltuk íz-reaktivitási tesztben, felnőtt hím Wistar patkányokon. Sztereotaxikus műtét során az agy felszínére rögzített, ún. vezető kanülökön keresztül történt az IL-1β, illetve a kontroll állatok esetén a sós foszfát puffer (PBS) bilaterális mikroinjekciója. Az íz-reaktivitási teszt során a patkányokat üvegcilinderbe helyeztük és polietilén csőből készített, buccális behatolásból a fejtetőre szubkután kivezetett ún. íz-kanülön keresztül íz-oldatokat juttattunk a szájüregükbe. Az öt alapíznek megfelelő oldatokat alkalmaztuk két különböző koncentrációban: sós (NaCl 0,05 M és 0,5 M), keserű (kinin-HCl 0,03 mM és 3 mM), édes (szukróz 0,05 M és 0,5 M), umami (Na-glutamát 0,05 M és 0,5M) és savanyú (sósav 0,03 M és 0,3 M). A teszt során a fajra jellemző, íz-ingerlésre adott mimikai, poszturális és lokomóciós válaszmintákat videóra rögzítettük. A felvételek elemzése során a ritmusos szájmozgást, elülső és oldalsó nyelvöltögetést, valamint a mancsnyalást ingesztív (elfogadó), a szájtátást, álldörzsölést, fej- és mancsrázást, valamint a menekülésszerű, kiváltott lokomóciót pedig averzív (elutasító) válaszként értékeltük. A citokin-kezelt és a kontroll állatok bizonyos ízekre adott eltérő arányú ingesztív és averzív reakciói arra engednek következtetni, hogy a cinguláris kérgi IL-1β mediálta folyamatok az íz-érzékelés befolyásolásával fontos szerepet játszanak a táplákozás központi szabályozásában.

Támogatás: PTE ÁOK KA 2013/34039/1; EFOP-3.6.1-16-2016-00004.

Kulcsszavak: cinguláris kéreg, interleukin-1β, táplálkozás, íz-reaktivitás

DÖNTÉSHOZATAL A SÜRGŐSSÉGI ELLÁTÁSBAN- A PULMONÁLIS EMBOLIZÁCIÓ DIAGNOSZTIZÁLÁSÁNAK LEHETŐSÉGEI

PANDUR Attila[1,2], BÁNFAI Bálint[2], SIPOS Dávid[1], SCHISZLER Bence[1,2], Prof. Dr. BETLEHEM József[2], Dr. RADNAI Balázs[2]
PhD-hallgató, szakoktató
[1] Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Kar, Egészségtudományi Doktori Iskola
[2]Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Kar, Sürgősségi Ellátási és Egészségpedagógiai Intézet
Kutatási terület: A betegútszervezés lehetőségei az akut kardiovaszkuláris kórképekben, a mellkasi fájdalom differenciáldiagnosztikája
attila.pandur@etk.pte.hu

Bevezetés: A pulmonális embólia a vénás tromboembóliás betegség változatos klinikai képpel megjelenő, közvetlen életveszélyes állapota. A harmadik leggyakoribb kardiovaszkuláris halálok az akut koronária szindróma és a stroke után. A diagnózis az esetek nagy részében nehéz, ennek köszönhető, hogy sokszor későn sikerül diagnosztizálni. Magyarországon évente körülbelül 25-30 ezer esetet regisztrálnak, amelyből 5000 ember halálát okozza, kezelés nélküli halálozása 30 %. A kutatásunk során, azt vizsgáltuk, hogyan lehet kellő pontossággal, magas találati aránnyal, ugyanakkor gyorsan és költséghatékony módon diagnosztizálni a pulmonális embóliát a sürgősségi ellátásban
Minta és módszer: Retrospektív, kvantitatív vizsgálatot végeztünk egy éves időintervallumban három sürgősségi osztály beteg anyagának elemzésével. Célcsoportként, azokat a betegeket vizsgáltuk, akiknek a sürgősségi osztályon CT vizsgálatot végeztek, pulmonális embólia, dyspnoe, mellkasi fájdalom miatt. Ezen betegeknél utólagos rizikóstratifikációt végeztünk a feltüntetett panaszok és vitális paraméterek alapján score rendszerek segítségével, annak érdekében, hogy a költséghatékonyság mellett a score rendszerek prediktívitási és szenzitívitási mutatóit meg tudjuk határozni. Az OEP adatbázisból lekértük a kórházak éves költségvetését és a képalkotó diagnosztikára fordított keretet valamint egy CT és D-dimer vizsgálat összegét. A kategorikus változókat Khi-négyzet próba segítségével elemeztük. Két folytonos változó közötti kapcsolat keresésére korrelációt használtunk. Három, vagy annál több csoport összehasonlításának elemzésére varianciaanalízist alkalmaztunk. A kapott eredményeket $p<0,05$ esetén tekintettük szignifikánsnak.
Eredmények: A vizsgálat során 659 fő került beválasztásra. A vizsgált mintában összesen 103 esetben D-dimeren, 51 esetben CT vizsgálaton, 212 esetben RTG felvételen lehetett volna a kórház számára pénzt, a betegek számára pedig sugárdózist megspórolni. Összefüggést találtunk az utólagosan számolt rizikóstratifikációs score pontszámai és a definitív diagnózis között ($p=0,01$).Összevetettük a laborvizsgálat során kapott D-dimer értéket egy a nemzetközi ellátásban használt kor-korrelált D-dimer értékkel. A kor-korrelált D-dimer küszöbérték specifikusabb (70% vs. 60%), de kevésbé érzékeny (95% vs. 98%). A kombináció (score és kor-korrelált D-dimer) érzékenysége 100% volt. A több rizikótényezővel rendelkező betegek esetén, a pulmonális embólia előfordulása magasabb ($p=0,03$).
Következtetések: A vizsgálatunk során beigazolódott, hogy a beteg kórházba érkezését követően észlelt panaszaiból és fizikális vizsgálattal nyert adatokból meghatározott Wells score érték korrelál a definitív diagnózissal. Az elvégzett CT vizsgálatok az esetek nagy százalékában a score rendszer segítségével felállított diagnózist alátámasztotta. Összességében megállapítható az elvégzett kutatásból, hogy a növekvő kiadások, melyeket képalkotó vizsgálatra költ az egészségügyi ellátórendszer nagymértékben csökkenthető rizikóstratifikációs módszerek alkalmazásával.

Kulcsszavak: döntéselmélet, pulmonális embólia, ESC guideline, rizikóstratifikáció, költséghatékonyság

AZ EGR2 TRANSZKRIPCIÓS FAKTOR MAKROFÁG POLARIZÁCIÓBAN BETÖLTÖTT SZEREPÉNEK VIZSGÁLATA

KOLOSTYÁK Zsuzsanna
MSc-hallgató (osztatlan)
Debreceni Egyetem, Biokémiai és Molekuláris Biológiai Intézet, Magreceptor Kutató Laboratórium
Kutatási terület: M2 irányú makrofág polarizáció vizsgálata
kolostyak.zsuzsanna@med.unideb.hu

A makrofágok a veleszületett immunrendszer sokrétű funkcióval rendelkező sejtjei. Ezen sejtek funkciója szempontjából nagy szereppel bírnak a környezetükben fellelhető molekuláris szignálok. A fenotípus alapján két végpontot, az M1 „klasszikusan polarizált" és az M2 „alternatívan polarizált" makrofágokat különböztetjük meg, azonban a szervezetben a molekuláris mikrokörnyezettől függően számos átmeneti típus is kialakulhat. Az M1 irányú polarizáció a Th1-típusú citokin IFN-γ, valamint a bakteriális eredetű lipopoliszacharid (LPS) hatására jön létre, melyek a makrofágok baktériumok elleni védekező mechanizmusát és a gyulladásos válasz kialakulását fokozzák. A Th2-típusú IL-4 és IL-13 az M2 polarizáció létre hozásáért felelős, a folyamat szöveti regeneráció és a paraziták elleni védekezés során bír nagy jelentőséggel. Az Egr transzkripciós faktor (TF) család tagjai lymphoid és myeloid típusú immunsejtekben is kifejeződek. Jelentőségük igazolt különböző szignálok hatására bekövetkező differenciálódási folyamatokban. Ismert, hogy a TF-ok szöveti reziduális és tumor-asszociált makrofágokban is kifejeződnek, szerepük ezekben a sejtekben azonban még nem tisztázott.
Munkánk során *in vitro* csontvelői eredetű makrofágok segítségével a makrofág polarizáció szempontjából fontos szignálok Egr TF-ok expressziójára gyakorolt hatását, illetve az Egr2 *in vivo* betöltött szerepét kívántuk vizsgálni az alveoláris makrofágokban, valamint tüdő metasztázis modellben.
Az Egr TF család tagjainak mRNS szintű kifejeződését RT-qPCR technika segítségével határoztuk meg. Eredményeink alapján az Egr2 szintjének emelkedését az LPS, IL-4 és IL-13 szignálok váltották ki, eltérő dinamikával. Ezt követően az Egr2 *in vivo* szerepét az alternatív makrofág polarizációban kondicionális Egr2 génkiütött állatok alkalmazásával végeztük. Az alveoláris makrofágokat bronchoalveoláris mosás segítségével izoláltuk. A TF hiányában a mosófolyadékból izolált makrofágokban jelentős eltéréseket tapasztaltunk egyes alveoláris makrofág és M2 polarizációs markerek mRNS szintjében. Emellett igazoltuk, hogy az Egr2 hiányában szignifikánsan emelkedik a B16-F10 melanoma sejtek intravénás oltását követően a kialakuló tüdő metasztázisok száma. Az Emberi Erőforrások Minisztériuma ÚNKP-17-2 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának támogatásával készült.

Kulcsszavak: makrofág polarizáció, Egr2, metasztázis kialakulás

AZ ISKOLA-EGÉSZSÉGÜGYI SZOLGÁLAT SALUTOGENETIKUS FELADATELLÁTÁSÁNAK LEHETŐSÉGEI

KARÁCSONY Ilona
PhD-hallgató
Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Oktatás és Társadalom Neveléstudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: Iskola-egészségügyi ellátás, mint erőforrás az egészségfejlesztésben
karacsony.ilona.h@gmail.com

Bevezetés: Serdülőkorban a fejlődés, a változás szomatikus, kognitív, érzelmi és magatartásra irányuló is egyben, mely jelentős új kihívásokat teremt az egyén számára, amire a válaszok az egészség szempontjából lehetnek adaptívak és maladaptívak is. Az iskolák falain belül működő iskola-egészségügyi szolgálat szakembereinek kiemelt feladata lehet az egészségmegőrző utak választásának segítésében, melynek egyik lehetséges módját próbálom bemutatni az Antonovszky féle salutogenetikus koncepció elemeinek a praxisba való konvertálása által.
Eredmények: Antonovszky az egészség forrását a koherencia-érzetben találta meg, ami egy olyan képesség, ami lehetővé teszi az egyének számára erőforrásaik felhasználása révén a feszültségek egészségmegőrző módon való kezelését. A salutogén orientáción alapuló egészség kialakulása egyéni élettapasztalatok, tanulási folyamatok és környezeti hatások révén valósulhat meg, melynek fejlesztésében az iskolában egészségügyi feladatot ellátó szakembereknek jelentős szerepe lehet. Ami a gyakorlatban egyrészt a felvilágosítás, egészségnevelés és egészségfejlesztés egységére épülő megelőzés centrikus egészség orientáció, ami a tanórán belüli és kívüli egészséges életmódra nevelésben realizálódhat, a tudásbővítés mellett leginkább a személyes egészségvédő készségek erősítésére, növelésére kell, hogy helyezze a hangsúlyt mind a formális, mind a rejtett tanterv adta lehetőségek kiaknázása révén. Az egészségfejlesztés célja az egyére szabott feladatokkal való találkozás megoldására való képesség megtapasztalásának, a kivitelezéshez szükséges erőforrások megkeresésének, alkalmazásának az elősegítése, és kialakítása. Másrészt részvétel, együttműködés az iskola vezetésével, dolgozóival, tanulókkal, szülőkkel az egészséget támogató, ösztönző társadalmi és fizikai környezet kialakításában, fenntartásában. Az előbbiekben felsorolt, az általános erőforrások elősegítését célzó tevékenységek csak személyek, csoportok illetve az adott környezet szinergizmusa által valósítható meg a kockázatok eliminálása, csökkentése mellett a protektív faktorok erősítése által. Az iskola-egészségügyi ellátásnak, mint speciális erőforrásként, képesnek kell lennie az egészség valamennyi területét előmozdító az egészség-betegség egyenesén lévő állapotok adekvát kezelésére, segítségnyújtásra, melyhez elengedhetetlen, hogy az iskola, mint rendszer valamennyi érintettje ismerje az adott szolgálat szakembereit és az általuk biztosított egész személyre összpontosító szolgáltatásait.
Összegzés: A rendelkezésre álló erőforrások (általános és speciális) felhasználására, alkalmazására való képesség (koherencia-érzet) az egészség forrása lehet, mely fiatal korban jelentősebb mértékben fejleszthető, amiben vannak feladatai az iskolában folyamatosan jelenlévő iskola - egészségügyi szolgálatnak is, melynek salutogén irányultságú innovációja a jövő kihívása lehet.

Kulcsszavak: iskola-egészségügy, egészségfejlesztés, salutogenesis, erőforrások

EGYNAPOS SEBÉSZET A MAGYARORSZÁGI EGYETEMEKEN

PÓNUSZ Róbert
PhD-hallgató
Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Kar, Egészségbiztosítási Intézet
Kutatási terület: Egészség-gazdaságtan
ponusz.robert@pte.hu

KOVÁCS Dalma
okleveles egészségügyi menedzser
Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Kar, Egészségbiztosítási Intézet
Kutatási terület: Egészségtudomány
kovacsdalma88@gmail.com

NÉMETH Noémi
PhD-hallgató
Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Kar, Egészségbiztosítási Intézet
Kutatási terület: Egészségtudomány
noemi.nemeth@etk.pte.hu

Prof. Dr. BONCZ Imre
tanszékvezető
Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Kar, Egészségbiztosítási Intézet
Kutatási terület: Egészség-gazdaságtan
imre.boncz@etk.pte.hu

Dr. ENDREI Dóra
adjunktus
Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Kar, Egészségbiztosítási Intézet
Kutatási terület: Egészség-gazdaságtan
endrei.dora@pte.hu

Az egynapos sebészeti betegellátás az elmúlt évtized óta számottevő jelentőségű ellátási típusként határozható meg. Magyarországon, hasonlóan a nemzetközi tendenciához, az egynapos sebészeti betegellátás igénybevételi mutatói permanens emelkedést jeleznek az ellátó intézmény típusától függetlenül. A vizsgálat célja, hogy a progresszív betegellátás élén található egyetemek egynapos sebészeti betegellátás keretein belül elszámolt súlyszámok mennyiségét határozza meg. A vizsgálati eredmények az Állami Egészségügyi Ellátóközpont, PULVITA Egészségügyi Adattárház adatbázisából kerültek lekérdezésre. A vizsgált időszak a 2010-2016 között időszak egynapos sebészeti súlyszámait tartalmazta. A 2010-2016. közötti időszak során az egynapos sebészeti betegellátás keretein belül elszámolt súlyszámok országos viszonylatban több mint 267 %-kal emelkedtek, ugyanez az arány az egyetemi klinikák esetén még kifejezettebb, meghaladja a 310 %-ot is. A vizsgálati időszak során országosan elszámolt egynapos sebészeti súlyszámok több mint 20 %-át egyetemek teljesítették (20,02 %). A 2010. évben az egyetemek aktív fekvőbeteg szakellátásban elszámolt súlyszám mennyiségének (499.422,10) mindössze 2,12 %-a származott egynapos sebészeti betegellátásból, a 2016. évben ez az arány már 6,18 %. Amennyiben egyetemekre bontva elemezzük az egynapos sebészeti betegellátás keretein belül elszámolt súlyszámokat, megállapítható, hogy a Semmelweis Egyetem teljesített a négy egyetem közül a legnagyobb arányban egynapos sebészeti súlyszámot (36,82 %), ezt a Szegedi Tudományegyetem (24,67 %), a Debreceni Egyetem

(22,55 %), valamint a Pécsi Tudományegyetem (15,97 %) követi. A vizsgálati időszak első évéhez képest a vizsgálati időszak utolsó évében a Debreceni Egyetem, valamint a Pécsi Tudományegyetem növelte számottevő mértékben teljesítményét. A 2016. évben a Debreceni Egyetem több mint 600%-kal (649,73 %), a Pécsi Tudományegyetem több mint 550 %-kal (579,85 %) haladta meg 2010. évben elszámolt egynapos sebészeti súlyszámainak mennyiségét. Tekintettel arra, hogy az egynapos sebészet jelentősége Magyarországon is folyamatos emelkedésről tanúskodik, külön megemlítendő, hogy a progresszív betegellátás élén szereplő egyetemek is egyre nagyobb mértékben irányítják betegeiket az egynapos sebészeti szakellátás felé, amely az ellátási típus előnyeinek ismeretében pozitív egészségpolitikai, nemzetgazdasági és társadalmi következményeket eredményezhet.

Kulcsszavak: egynapos sebészet, egyetemek, súlyszám, egészségbiztosítás

HEVENY SZÍVINFARKTUS ELŐFORDULÁSA, TERÜLETI MEGOSZLÁSA MAGYARORSZÁGON

NÉMETH Noémi, CSERNÁK Gabriella, ELMER Diána, HORVÁTH Lilla Anita, PÓNUSZ Róbert, Prof. Dr. BONCZ Imre, Dr. ENDREI Dóra
PhD-hallgató
Pécsi Tudományegyetem, Egészségtudományi Kar, Egészségtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: Egészségtudomány
noemi.nemeth@etk.pte.hu

Célkitűzés: Vizsgálatunk célja volt a 10.000 lakosra jutó heveny szívinfarktusok megoszlásának elemzése megyénként a 2010 és 2016-os évekre vonatkozóan, továbbá a vizsgált évek eredményeinek összehasonlítása.
Módszerek: A PULVITA-Egészségügyi Adattárházból leválogatott azon aktív fekvőbeteg szakellátás keretében regisztrált, a keringés rendszeri betegségek főcsoportjába tartozó esetek megyénkénti eloszlását vizsgáltuk 10.000 lakosra vetítve a beteg lakhelyének vonatkozásában, ahol az ápolást indokoló fődiagnózis (3-as típus) heveny szívinfarktus volt. A betegségek nemzetközi osztályozásában (BNO) az I21-es kódokkal jelölt (I2100, I2110, I2120, I2130, I2140, I2190, I2191) eseteket vettük figyelembe. Az adatfeldolgozás során leíró statisztikai elemzést végeztünk.
Eredmények: 2010-ben 19.075, 2016-ban 20.388 heveny szívinfarktust regisztráltak. Az ellátottak átlagéletkora 2010-ben 66,83 év, 2016-ban 67,34 év volt, a nőké mindkét évben magasabb, mint a férfiaké (2010: 63,86 vs. 70,78; 2016: 64,78 vs. 71,16). 2010-ben 10.000 lakosra vetítve átlagosan 19,56 eset jutott országosan, 2016-ban 20,61. 2010-ben a legkevesebb eset Baranya megyében volt (12,9), melyet Győr-Moson-Sopron megye (14,78) és Vas megye (15,25) követett. 2016-ban a 2010-es évhez viszonyítottan változás mutatkozott, az átlagos esetszám Vas megyében (13,08), Zala megyében (14,95) és Borsod- Abaúj Zemplén megyében (16,06) volt a legalacsonyabb. A betegség előfordulása 2010-ben (37,06) és 2016-ban is Békés megyében (32,06) volt a legmagasabb, mely után mindkét vizsgált évben Heves megye (2010: 25,52; 2016: 30,62) állt.
Következtetések: A heveny szívinfarktusok 10.000 lakosra jutó megyénkénti eloszlását elemezve területi egyenlőtlenségeket találtunk az esetek előfordulásának tekintetében, melyek esetenként összefügghetnek adott terület társadalmi-gazdasági helyzetével.

Kulcsszavak: heveny szívinfarktus, PULVITA-Egészségügyi Adattárház, területi megoszlás

KÉMIAI SZENNYEZŐK AZ ÁRUSZÁLLÍTÁS ÉS RAKTÁROZÁS ZÁRT TEREIBEN - EGY HIÁNYOSAN SZABÁLYOZOTT MUNKAEGÉSZSÉGÜGYI TERÜLET

LOVAS Szabolcs
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem Népegészségügyi Kar – Megelőző Orvostani Intézet
Kutatási terület: Foglalkozás-egészségtan, Munkakörnyezeti kémiai expozíciók egészséghatásainak vizsgálata
lovas.szabolcs@sph.unideb.hu

Bevezetés A globális kereskedelem részét képező, kontinenseket átívelő szállítmányozás egyik leggyakoribb formája a konténerekben történő áruszállítás. Ezek a konténerek a célországot elérve logisztikai központokban kerülnek kezelésre és tárolásra a belföldi szállítás során. A szállítóeszközön eltöltött idő és a raktárban történő tárolás akár heteket, hónapokat is igénybe vehet, mely idő alatt számos illékony szerves vegyület szabadulhat fel a szállított és raktározott árukból és csomagolóanyagaikból, melyek között vannak bizonyítottan és feltételezetten rákkeltő hatásúak is. Emellett az áruszállításra használt konténerek különböző kémiai anyagokkal lehetnek kezelve, melyek a növényi anyagokat károsító ágensek behurcolása elleni védekezést szolgálják. A zárt terekben - a korlátozott szellőzés következtében - ezek a kémiai anyagok felhalmozódhatnak és exponálhatják az ott dolgozó munkavállalókat, ami akut, illetve krónikus egészségkárosodások kialakulásához vezethet. A kémiai szennyezők okozta egészségi kockázatok rejtve maradhatnak mind a munkaegészségügyi szakemberek, mind pedig a munkavállalók előtt az ismeretek, valamint a jogi szabályozás hiányosságai miatt. A kutatás célkitűzése az áruszállítás és raktározás zárt tereiben felhalmozódó kémiai szennyező anyagok elleni védekezésre vonatkozó nemzetközi, európai uniós és hazai szabályozás áttekintése.
Módszerek A kutatás során kiterjedt szisztematikus jogszabályi áttekintést végeztünk nemzetközi, európai uniós és hazai szinten, kulcsszavakra történő keresési stratégiával, jogszabályi adatbázisokban. Azok a jogszabályok kerültek a vizsgálatba történő beválogatásra, amelyek munkahelyi kémiai kóroki tényezőkkel, illetve azok elleni védekezéssel hivatottak foglalkozni. A beválasztott jogszabályokból jogszabályfa készült, melynek segítségével áttekinthetővé váltak egymáshoz fűződő jogi és tartalmi kapcsolataik. A beválogatott jogi eszközök tartalmi elemzése során előre megfogalmazott kérdésekre történő igenlő- vagy tagadó válaszok alapján történt annak meghatározása, hogy az adott jogszabály közvetlen vagy közvetett módon vonatkozik-e az áruszállítás és raktározás zárt tereiben megjelenő kémiai szennyezőkre és az azok elleni védelemre. A minden kérdésre igen választ kapó jogszabályok részletes tartalmi elemzése az NVivo szoftver felhasználásával történt. Kódolásra kerültek a vizsgálat szempontunkból releváns jogszabályi paragrafusok és bekezdések, melyek alapján tartalmi kivonat készült.
Eredmények A kiterjedt jogszabályi áttekintés során 4599 találat született, melyből a szűrés során azonosítva 47 foglalkozott munkahelyi kémiai kóroki tényezőkkel, illetve azok elleni védekezéssel. A tartalmi elemzést szolgáló kérdések megválaszolása során 15 jogszabály kapott minden kérdésre igenlő választ. A részletes tartalmi elemzés rámutatott arra, hogy hat nemzetközi ajánlás, valamint négy európai uniós és öt hazai jogszabály foglalkozik főként indirekt módon az áruszállítás és raktározás zárt tereiben előforduló kémiai szennyezők elleni védelemmel.
Megbeszélés Szemben a veszélyes áruk szállításának részletes jogi szabályozásával, a veszélyesnek nem minősülő áruk szállítása esetében mindössze néhány nemzetközi ajánlás, valamint európai uniós és hazai törvény és rendelet egyes paragrafusai érintik indirekt módon a vizsgált területet. A szisztematikus áttekintés olyan hiányosságokat fedett fel, melyek alapján megállapítható, hogy munkaegészségügyi szempontból hiányosan szabályozott területről van szó.

Kulcsszavak: áruszállítás, raktározás, konténer, zárt tér, kémiai szennyezők

A HIPERTÓNIÁS BETEGEK ALACSONY GONDOZÁSI HATÉKONYSÁGÁVAL KAPCSOLATBAN ÁLLÓ TÉNYEZŐK VIZSGÁLATA

VINCZE Ferenc
PhD-jelölt
Debreceni Egyetem Egészségtudományok Doktori Iskola
Debreceni Egyetem Népegészségügyi Kar Biostatisztikai és Epidemiológiai Tanszék
vincze.ferenc@sph.unideb.hu

KOVÁCS Nóra
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem Egészségtudományok Doktori Iskola
kovacs.nora@sph.unideb.hu

PÁLINKÁS Anita
szakmai szakértő
Debreceni Egyetem Népegészségügyi Kar Biostatisztikai és Epidemiológiai Tanszék
palinkas.anita@sph.unideb.hu

SIPOS Valéria
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem Népegészségügyi Kar Biostatisztikai és Epidemiológiai Tanszék,
sipos.valeria@sph.unideb.hu

SZŐLLŐSI Gergő József
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem Egészségtudományok Doktori Iskola
szollosi.gergo@sph.unideb.hu

Dr. SÁNDOR János
intézetvezető egyetemi docens
Debreceni Egyetem Népegészségügyi Kar Biostatisztikai és Epidemiológiai Tanszék
sandor.janos@sph.unideb.hu

A kórosan emelkedett vérnyomás és a hipertóniához társuló emelkedett lipid értékek fontos kockázati tényezői a kardiovaszkuláris megbetegedésekkel összefüggésbe hozható korai halálozásnak. Célkitűzésünk a hipertóniás betegek gondozási sajátosságának felmérése a vérnyomáskontroll, az LDL, HDL, öszkoleszterin és a triglicerid célérték elérés szempontjából. Elemzésünk során a Háziorvosi Morbiditási Adatgyűjtési Programra épített Hipertónia Regiszter 1249 felnőtt hipertóniás adatát dolgoztuk fel. A vérnyomást kontrolláltnak tekintettük, ha kisebb volt, mint 140/90. Ha a HDL >1,0 mmol/L (férfiak) vagy >1,2 mmol/L (nők) az LDL <2,58 mmol/L, a triglicerid <1,69 mmol/L illetve az összkoleszterin <5,17 mmol/L volt célértéket elérőnek definiáltuk. A 2016-os és 2017-es évek eredményeit a többváltozós logisztikus regressziós elemzés során szocio-demográfiai, egészségmagatartási és társbetegségekre korrigált esélyhányadosokkal (EH) és hozzájuk tartozó 95% megbízhatósági tartományokkal (95%MT) jellemeztük.
2016-ban a hipertóniás betegek 54,96% érte el a vérnyomás, 33,90% az LDL, 73,66% a HDL, 47,16% az összkoleszterin és 58,47%-a a triglicerid célértéket. A vérnyomáskontroll 2017-re szignifikánsan emelkedett (62,77%; p<0,001), ugyanakkor az LDL (35,18%; p=0,585), HDL (74,29%; p=0,747), összkoleszterin (50,27%; p=0,133) és a triglicerid (58,94%; p=0,815) esetében a célértéket elérők részaránya nem változott szignifikáns módon.

A vizsgált tényezők összefüggés elemzése során a vérnyomáskontroll szempontjából protektív tényezőként jelentkezett a női nem (EH=1,59; 95%MT=1,30-1,94), a felsőfokú iskolai végzettség (EH=1,65; 95%MT=1,18-2,31), a normál haskörfogat (EH=1,31; 95%MT=1,07-1,61) és társbetegségek megléte (EH=1,35; 95%MT=1,10-1,65). Az idősebb életkor (EH_{45-64}=0,63; 95%MT=0,44-0,90 és $EH_{\geq 65}$=0,55; 95%MT=0,38-0,81) és a dohányzás (EH=0,62; 95%MT=0,48-0,78) csökkentette a vérnyomás célérték elérés esélyét. 2016-hoz képest 2017-re nőtt a célérték elérés esélye (EH=1,42, 95%MT=1,23-1,65). Az LDL esetében a középfokú végzettséggel rendelkezők kisebb eséllyel (EH=0,70; 95%MT=0,51-0,95) a társbetegséggel rendelkezők pedig nagyobb eséllyel (EH=1,48; 95%MT=1,16-1,88) érték el a célértéket. A HDL célérték elérése esetében a női nemet (EH=0,39; 95%MT=0,28-0,55) és a dohányzást (EH=0,69; 95%MT=0,48-0,98), mint rizikótényezőt sikerült azonosítani, míg a normál haskörfogat (EH=1,59; 95%MT=1,15-2,18) protektív tényezőként jelentkezett. A triglicerid célérték elérést szignifikánsan pozitívan befolyásolta a női nem (EH=1,29; 95%MT=1,02-1,65), a magasabb életkor ($EH_{\geq 65}$=1,76; 95%MT=1,10-2,82) és a normál haskörfogat (EH=1,54; 95%MT=1,21-1,98), ugyanakkor a társbetegségek meglétét (EH=0,69; 95%MT=0,54-0,87) rizikótényezőként sikerült azonosítanunk.
Növelte az összkoleszterin célérték elérés esélyét a női nem (EH=1,28; 95%MT=1,04-1,57), a magasabb életkor (EH_{45-64}=1,77; 95%MT=1,23-2,54 és $EH_{\geq 65}$=1,61; 95%MT=1,10-2,34), és a magasabb iskolázottság ($EH_{középfokú}$=1,31; 95%MT=1,01-1,69). A társbetegségek megléte csökkentette a célérték elérés valószínűségét (EH=0,66; 95%MT=0,54-0,80).
A rossz célérték elérési gyakoriságok felhívják a figyelmet a gondozási hatékonyság növelésének jelentőségére és az általunk definiált célcsoportok kiemelt szűrésére a háziorvosi gyakorlat során. A kutatás a Nemzet Fiatal Tehetségeiért Ösztöndíj (NTP-NFTÖ-17-B-0467) támogatásával valósult meg.

Kulcsszavak: hipertónia, alapellátás, vérnyomás kontroll, lipid kontroll.

PET-CT KÉPALKOTÁS KIEGÉSZÍTŐ SZEREPE A STÁDIUMBESOROLÁSBAN

SIPOS Dávid, VECSERA Timea, KEDVES András, PANDUR Attila, LUKÁCS Gábor, TÓTH Zoltán, REPA Imre, KOVÁCS Árpád
PhD-hallgató
Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: Diagnosztikai képalkotás
cpt.david.sipos@gmail.com

A rosszindulatú daganatos megbetegedések napjainkra hazánkban és a fejlett nyugati társadalmakban a második vezető halálokká váltak A daganatos betegségek egységes klinikai stádium beosztásához a nemzetközileg használt és elfogadott TNM-rendszert használjuk. A betegek pontos stagingje elengedhetetlen a páciens kezelése szempontjából. A klinikai stádiumok megállapítása lokalizációknak megfelelően különböző keresztmetszeti és funkcionális információt szolgáltató képalkotó berendezések segítségével történik. A PET képalkotás segítségével az élő szervezetbe zajló biológiai folyamatok mérhetővé válnak. Az onkológiai diagnosztikában leggyakrabban alkalmazott PET tracer a 18 fluorodeoxyglucose (18F-FDG), mely a daganatos sejtekben fokozott mennyiségben felhalmozódó glükóz felhasználását képes detektálni. Kutatásunk célja a staging PET/CT és a hagyományos staging keresztmetszeti képalkotó módszerek összehasonlítása volt. Kaposvár Egyetem Egészségügyi Központ Onkoradiológiai Intézetében közel 200 beteg anyagát vizsgáltuk, többnyire fej-nyak daganattal rendelkező betegek esetén. Kapott eredményeinket Microsoft Excel 2010 verziójú szoftver segítségével dolgoztuk fel. Elemeztük a bekövetkezett stádiumváltozások okát, valamint a betegek kezelésre gyakorolt hatást. Eredményeink alapján betegeink jelentős arányánál változtatta meg a PET/CT a klinikai N statust. A stádium változás legfőbb kiváltó oka a nyirokcsomó érintettség pontosabb megítélése és a távoli áttétek felfedezése/kizárása volt. Eredményeink alapján elmondható, hogy a PET-CT jelentős mértékben képes befolyásolni a terápiás döntéseket.

Kulcsszavak: PET-CT, diagnosztika, onkológia, TNM

FIZIOTERÁPIÁS FEJLESZTŐ PROGRAM HATÁSA KISISKOLÁSOK ÍRÁSKÉPÉRE

HORVÁTH Ivett Szalóme
BSc-hallgató
Debreceni Egyetem, Népegészségügyi Kar, Fizioterápiás tanszék
Kutatási terület: Orvos- és egészségtudományi szekció
ivettsalome@gmail.com

A gyermekek veleszületetten rendelkeznek a beszéd, az írás az olvasás a számolás és a verbális gondolkodás képességeinek alapjaival. Ezek a humánspecifikus készségek meghatározzák mozgásfejlődését is. A gyermeki kezet 6-8 éves korban eltérő mozgékonyság, ügyesség jellemzi, mely ekkor már lassan tudatosul. Ennek hatására megkülönböztető módon kezdi használni őket és képessé válik a jobb/bal irány differenciálására is. Ez az írástanulás kezdetének optimális időszaka. A rajzoló kéz, ekkor írókézzé válik.
Szakirodalmi kutatásunk során azt találtuk, a kézmozgások környezetfüggő, tanult mozgásformák, több agykérgi terület harmonikus együttműködése által meghatározott tevékenység.
Napjainkban a gyermekek olyan környezetben nőnek fel, ahol sokkal több időt töltenek digitális eszközök használatával, mint korábban. Ez alapján feltételezzük, hogy az első osztályt megkezdő gyermekek jelentős része - mozgásszervi szempontból – nem minden esetben van tökéletesen felkészülve a szabályos írás elsajátítására, mely későbbiekben hanyag íráskép formájában mutatkozik meg.
Kutatásunk célcsoportját 2. osztályos tanulók alkották. Vizsgálatunk 34 gyermek bevonásával történt, melyből a kontroll csoportban N= 20 fő (11 fiú, 9 lány), a célcsoportban N= 14 fő (8 fiú, 6 lány) volt.
Feltételeztük, hogy egy rövid, fizioterápiás elveken alapuló, finommotoros kéztudatosságot fejlesztő intervenciós program alkalmazásával a célcsoportunk írásképében önmagukhoz képest nagyobb fejlődést látunk, mint azoknál a kortársaiknál, akik nem vettek részt hasonló fejlesztésen.
Célunk volt 1. Kézügyesség fejlesztése és a szakirodalmi átlaghoz közelítése. 2. Fizioterápiás tornagyakorlaton alapuló kéztudatosság fejlesztése, melyet az íráskép javulásában vártunk. 3. A tapasztalatok alapján, módszertani ajánlást készíteni az első-második osztályokban tanító pedagógusok számára.
Módszereink: fizikális vizsgálat az intervenciós tornaprogram előtt és után, mely során felmértünk a statikus egyensúlyi, térbeli koordinációs, valamint a felső végtag speciális készségeit valamint a finom motoros készséget a Nine Hole Peg Teszttel. Az íráskép elemzése független pedagógus bevonásával történt.
Eredmények: Azt találtuk, hogy az első felmérésnél kapott Nine Hole Peg Teszt átlaga a szakirodalmi adatokhoz képest (domináns kéz: 20,25s; nem domináns kéz: 22,31s) mindkét csoport átlagában lemaradás van. Domináns kéz átlaga a kontroll csoportnál: 23,8s, célcsoportnál: 24,11s. Nem domináns kéz kontroll csoportnál: 25,93 s, célcsoportnál: 27,06s.
Összességében azt találtuk, hogy hasznos lehet egy rendszeres tornaprogrammal kiegészíteni az írástanítást, melyet már az íráselsajátítás kezdetén érdemes lenne a tanórába beépíteni.

Kulcsszavak: fejlesztés, íráskép, kéztudatosság, kisiskolás korosztály

A RENDSZERESEN DOHÁNYZÓK HÁZIORVOSI ELLÁTÁSÁNAK VIZSGÁLATA

SIPOS Valéria[1], KOVÁCS Nóra[1], PÁLINKÁS Anita[2], VINCZE Ferenc[3], SZŐLLŐSI Gergő József[1], Dr. SÁNDOR János[4]
[1]PhD-hallgató, [2]szakmai szakértő, [3]PhD-jelölt, [4]tanszékvezető egyetemi docens
Debreceni Egyetem, Népegészségügyi Kar, Megelőző Orvostani Intézet, Biostatisztikai és Epidemiológiai Tanszék
sipos.valeria@sph.unideb.hu, kovacs.nora@sph.unideb.hu, palinkas.anita@sph.unideb.hu, vincze.ferenc@sph.unideb.hu, szollosi.gergo@sph.unideb.hu, sandor.janos@sph.unideb.hu

A nikotin dependencia és determinánsainak ismerete kulcsfontosságú a hatékony dohányzás-ellenőrzési stratégiák kidolgozásához és a dohányzás abbahagyására irányuló támogatási módszerek megfelelő alkalmazásához. A nikotin dependencia megoszlásáról és a dohányzó felnőttek ellátásáról mégsem rendelkezünk adatokkal. Ezért célunk 1.) a dohányzó felnőttek nikotinfüggésének meghatározása, 2.) az alapellátás leszokás támogató munkájának vizsgálata, valamint 3.) az ellátást befolyásoló tényezők feltárása volt.
A Háziorvosi Morbiditási Adatgyűjtési Program (HMAP) háziorvosainak bevonásával 2016-ban egy keresztmetszeti vizsgálat kivitelezésére került sor, a mintát random módon kiválasztott 18 éves és annál idősebb dohányzók alkották. Az adatgyűjtés demográfiai adatokra (kor, nem, iskolai végzettség), fogyasztásintenzitásra (naponta elszívott cigaretták száma, ébredést követő első rágyújtás ideje), meglévő betegségekre, a leszokási szándékra valamint a leszokás támogatás irányelvben definiált módszereire (minimál intervenció, programszerű gyógyszeres és nem gyógyszeres támogatási forma) irányult. A nikotin dependencia a Heaviness of Smoking Index (HSI) alapján, a naponta elszívott cigaretták számának és az ébredést követő első rágyújtás idejének segítségével került meghatározásra. Az ellátást befolyásoló tényezőket többváltozós logisztikus regresszió segítségével állapítottuk meg.
Eredményeink szerint a felnőttek 24,4%-a dohányzik rendszeresen, 30%-uk erős nikotinfüggő és 38,2%-uk szeretne a dohányzásról leszokni. Minimál intervencióban a dohányosok 25%-a részesült, programszerű nem gyógyszeres leszokást támogatást 7%-uk, gyógyszeres leszokás támogatást 2%-uk kapott. Az alacsony nikotinfüggéshez kisebb eséllyel társult minimál intervenció (EH=0.30, 95%MT: 0,12-0,75), míg a leszokni szándékozók nagyobb eséllyel részesültek benne (EH=1,49 95%MT 1,00-2,22). Az iskolai végzettség ($EH_{\text{középfokú érettségi nélkül}}$=1,71 95%MT: 1,13-2,59; $EH_{\text{középfokú érettségivel}}$=2,08 95%MT: 1,31-3,31) valamint a krónikus obstruktív tüdőbetegség (COPD) és a kardiovaszkuláris betegség megléte (EH=3,34, 95%MT: 1,04-10.68; EH=3,91, 95%MT: 2,33-6,54) szintén növelte a háziorvosok leszokás támogató tevékenységét.
Az alapellátás leszokás támogató gyakorlata nem megfelelő, a programszerű gyógyszeres támogatási forma lényegében nem szerepel az alapellátás gyakorlatában. Ahhoz, hogy a háziorvos az irányelvnek megfelelően végezhesse leszokás támogató tevékenységét, szükség van az alapellátás fejlesztésére.

Kulcsszavak: dohányzás, nikotinfüggés, alapellátás, hatékonyság

GÉNEXPRESSZIÓS VIZSGÁLATOK SEJTVONALAKON ÉS FIXÁLT, PARAFFINBA ÁGYAZOTT SZÖVETEKBEN CHEMOPREVENTÍV SZEREK HATÁSMECHANIZMUSAINAK JELLEMZÉSÉRE

LÁSZLÓ Loretta
BSc-hallgató
Debreceni Egyetem, Általános Orvostudományi Kar; Orvosi laboratóriumi és képalkotó diagnosztikai analitikus alapképzési szak; Orvosi kutatólaboratóriumi analitika specializáció; Kutatási terület: orvostudomány, molekuláris biológia, emlőrák megelőzésének vizsgálata molekuláris szinten
laszlo.loretta@gmail.com

Munkacsoportunk gyógyszerhatóanyag könyvtárak szűrése révén szinergikus anti-proliferatív kölcsönhatást azonosított két eltérő hatásmechanizmusú gyógyszer, a bexarotene és a carvedilol (B+C) között emlő epitheliális sejtekben. A kombináció MMTV-ErbB2 egerekben alacsony dózisban is hatékony rákmegelőző hatást fejtett ki. Ezért a B+C kölcsönhatásának molekuláris jellemzését tűztük ki célul új chemopreventív stratégiák kidolgozása érdekében.
Célunk az emlőrák keletkezését azon génexpressziós változások révén karakterizálni, amelyek a kezelés hatására elősegíthetik a tumorigenezis megelőzését, továbbá a humán eredetű sejtvonalakból nyert változások *in vivo* rendszerbe való adaptálását.
A B+C preventív kombináció hatását normál, immortalizált emlő epitheliális (HME-hTert) sejteken Illumina génexpressziós profillal vizsgáltuk. A biológiai és statisztikai kritériumok alapján választott gének (EBAG9,DUSP5,KCTD11,OSMR,SPTLC3,DEPP) expresszióját kvantitatívan meghatároztuk HME-hTert és MDA-MB 231 emlőcarcinoma sejtvonalban is, egyedileg tervezett standard hígítási sorra optimalizált Taqman qPCR assayk-kel. Az MMTV-ErbB2 egerek formalin-fixált, paraffinba ágyazott (FFPE) emlőtumor szövetből történő RNS kivonást optimalizáltunk gének kvantitatív méréséhez. Az eredmények kiértékeléséhez ANOVA-t alkalmaztunk.
A beállított Taqman assay-k mindegyikének amplifikációs hatékonysága meghaladta a 95%-ot, érzékenysége 40-600 molekula/ul totál RNS. Ezzel a módszerrel a HME-hTert sejtekben vizsgált gének közül a KCTD11, OSMR és DEPP expresszió változása megegyezett az Illumina vizsgálat eredményével. Emlőrák sejtekben B+C kezelés hatására HME-hTert sejtekhez eltérő változást tapasztaltunk. Az FFPE szövetekből optimalizált RNS kivonás jó minőségű RNS-t eredményezett génexpressziós változások méréséhez. Az ezen mintákból B+C hatására kiváltott génexpressziós változások eltérőek voltak a HME-hTert sejtekben tapasztaltaktól.
A biológiai kérdéseink vizsgálatára reprodukálható, érzékeny módszereket állítottunk be. A malignus sejtek a normál sejtekhez képest eltérő változásokat mutatnak B+C hatására. Az egér emlőtumorok a normál sejteknél kisebb érzékenységgel rendelkeznek a B+C iránt, ami magyarázza azt, hogy a rákmegelőző szerek hatása elsősorban premalignus állapotban érvényesül.

Kulcsszavak: emlőrák, chemoprevenció, RT-qPCR, FFPE.

LÉTSZÁM ÉS JÖVEDELEM HELYZET A JÁRÓBETEG-ELLÁTÁSBAN MAGYARORSZÁGON

ELMER Diána, Prof. Dr. BONCZ Imre, Dr. ENDREI Dóra, Dr. ÁGOSTON István, NAGY-BALÁZS Diána, NÉMETH Noémi
PhD-hallgató
Pécsi Tudományegyetem, Egészségtudományi Kar, Egészségtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: egészségtudomány, társadalomtudomány
diana.elmer@etk.pte.hu, imre.boncz@etk.pte.hu, endrei.dora@pte.hu, agoston@etk.pte.hu, diana.nagybalazs@gmail.com, noemi.nemeth@etk.pte.hu

Bevezetés: Az elmúlt években egyre nagyobb szerepet kapott az ambuláns betegellátás hazánkban és nemzetközi szinten is. Mind szakmailag, mind gazdaságilag fejlődési lehetőség az egyes egészségügyi ellátó intézményeknek a hospitalizáció idejének lecsökkentése, a lehető legtöbb beteg ambuláns módon történő ellátásán keresztül. Tanulmányunk célja a leterhelt egészségügyi rendszerek orvosi és szakdolgozói létszámának feltérképezése volt az ambuláns ellátásban Magyarországon.
Adatok és módszerek: Az Egészségügyi Nyilvántartási Képzési Központ (ENKK) Országos Statisztikai Adatgyűjtési Program (OSAP) 1626 számú adatgyűjtési programjának járóbeteg-ellátásra vonatkozó adatbázisát dolgoztuk fel 2010 és 2015 közötti időszakra. Kutatásunkban általános orvosok, szakorvosok, fogorvosok, fogszakorvosok, ápolók, gyógytornászok, és védőnők havi átlag létszám és illetmény változásait vizsgáltuk. Elemzésünkben a kormányzati funkción, a szakfeladaton és a régi szakfeladaton lejelentett tételeket is figyelembe vettük.
Eredmények: 2010-ben és 2015-ben is a szakorvosok voltak havonta átlagban a legnagyobb létszámban (1847 fő, 1375 fő), azonban a gyógytornászok (+33%) és az ápolók (+53%) létszáma növekedett a legnagyobb mértékben a vizsgált időszakban. Jövedelem tekintetében is hasonló heterogenitásokat találtunk. Leginkább a szakorvosok (+53%) és az általános orvosok (+37%) jövedelme gyarapodott a legnagyobb mértékben, míg legkevésbé a fogorvosoké (+11%). Az általános orvosok rezidensképzésében megjelenő ösztöndíj bérkiegészítések mellett nemcsak a jövedelmük, hanem az alapilletményük is (+16%) gyarapodott, viszont az alapilletmény jövedelemhez mért aránya -11,4%-kal csökkent. Az alapilletmény jövedelemhez mért arányának változása a gyógytornászok körében nőtt a legnagyobb mértékben (+4,2%) az elemzett évek során.
Következtetések: Az orvosi és szakdolgozói szakmacsoportok létszám és jövedelem változásában nagymértékű eltéréseket tapasztaltunk 2010 és 2015 között. A hatékony és biztonságos betegellátás érdekében további létszámbővítés és jövedelem-fejlesztés javasolt.

Kulcsszavak: egészségügy, humánerőforrás, egészségügyi humánpolitika, bérfejlesztés.

ÚJ GYÓGYSZERJELÖLT MOLEKULA HATÁSA BRAF MUTÁNS MELANOMA SEJTVONALAKRA

SZÁSZ István[1,2], KOROKNAI Viktória[1,2], JÁMBOR Krisztina[2], VIKAS Patel[2], KISS Tímea[1,2], ÁDÁNY Róza[1,2], BALÁZS Margit[1,2]
PhD-jelölt
[1]Magyar Tudományos Akadémia-Debreceni Egyetem Népegészségügyi Kutatócsoport
[2]Debreceni Egyetem, Népegészségügyi Kar, Megelőző Orvostani Intézet, Biomarker Analízis Tanszék
Kutatási terület: Daganat progressziót és gyógyszerrezisztenciát kísérő genomikai eltérések vizsgálata
szasz.istvan@sph.unideb.hu

A malignus melanoma a bőrdaganatok okozta halálozások 80%-ért felelős. Genomikai vizsgálatok során több olyan génmutációt találtak, melyek célzott terápiás targetként szolgálhatnak. A két leggyakoribb driver mutáció az NRAS (~15%) és BRAF (~80%) géneket érinti. Míg az NRAS mutáns géntermékének blokkolására nincs hatékony terápiás gyógyszer, addig a mutáns BRAF gén termékének működése ma már több hatóanyaggal is gátolható (pl: vemurafenib, dabrafenib), ténylegesen meghosszabbítva így az előrehaladott daganatos betegek túlélését. A kezelés sikerét azonban beárnyékolja a viszonylag gyorsan kialakuló rezisztencia. Kutatócsoportunk célja a rezisztencia hátterében álló molekuláris mechanizmusok részletes felderítése. Kísérleteink során vemurafenib analóg PLX4720 BRAF inhibitor (BRAFi) rezisztens primer és metasztázis eredetű melanoma sejvonalakat hoztunk létre. Összehasonlítva az inhibitor kezelésre érzékeny és rezisztens sejtvonalakat számos új molekuláris eltérést írtunk le, köztük csak a rezisztens sejtvonalakra jellemző genetika, génexpressziós és fehérje expressziós elváltozásokat. Ugyanakkor fontosnak tartjuk azoknak a mechanizmusoknak a feltárását is, melyek a kezelést követően képesek a rezisztens tumor sejteket úgy elpusztitani, hogy az a beteg sikeres gyógyulását eredményezze. Ezért Botton és kutatócsoportja (2016. ..) által leírt olyan hatóanyaggal (HA-15) folytattuk vizsgálatainkat, mely a szerzők szerint nagymértékű anti-melanoma aktivitással rendelkezik függetlenül a sejtek mutációs státuszától és hatékonyan gátolja a BRAFi-vel szemben már rezisztens melanoma sejtek növekedését is, míg a normál sejtekre nincs hatással. A HA-15 hatásmechanizmusának alapja, hogy az endoplazmatikus retikulumban stresszt vált ki és apoptózist indukálva elpusztítja a daganatos sejteket. Mivel a tumorsejtek a daganat típusától függetlenül nagyobb endoplazmatikus stressznek vannak kitéve, így ez a hatóanyag más daganat típusok esetében is hatékonynak mutatkozott. Tekintettel arra, hogy ez kezelés a melanoma terápiának egy merőben új területét célozza meg és a kezdeti sikerek is jelentősnek tüntek, fontosnak tartottuk, hogy a HA-15 hatását saját modellrendszereinkben is vizsgáljuk. Azonos kísérleti körülmények között, első megközelítésben vizsgáltuk négy BRAF mutáns melanoma sejtvonalon (WM983A, WM983B, WM278, WM1617) és az ezekből származtatott négy BRAF inhibitor rezisztens sejtvonalon a HA-15 koncentráció hatását. Eredményeink szerint a WM983B és WM1617 sejteknek 80% alá csökkent az életképessége a Botton és mtsai. által publikált koncentráció tartományban (10µM), ami jelentősen elmarad a publikált értékektől (átlag ~ 17%), a többi sejtvonal életképességében nem figyeltünk meg jelentős változást. Áramlási citometriás apoptózis vizsgálataink is megerősítették, hogy a kívánt melanoma ellenes hatás csak a koncentráció többszörösére emelésével érhető el. Kísérleteink a többféle gyártótól rendelt hatóanyagoktól függetlenül is hasonló eredményeket mutattak, így kijelenthetjük, hogy a HA15-ös szer melanoma ellenes hatása felülvizsgálatot igényel.

A kutatás az OTKA K112327, a TÁMOP-4.2.2.A-11/1/KONV-2012-0031 a GINOP-2.3.2-15-2016-00005 és AZ EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTÉRIUMA ÚNKP-17-3. KÓDSZÁMÚ ÚJ NEMZETI KIVÁLÓSÁG PROGRAMJÁNAK TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT.

Kulcsszavak: melanoma, BRAF inhibitor, HA15, rezisztencia

HDL-KOLESZTERIN SZINTET BEFOLYÁSOLÓ CETP ÉS LIPC GÉNEK HAPLOTÍPUS VIZSGÁLATA MAGYAR ÁLTALÁNOS ÉS ROMA POPULÁCIÓKON

PIKÓ Péter[a,b], FIATAL Szilvia[b,c], KÓSA Zsigmond[d], SÁNDOR János[b,c], ÁDÁNY Róza[a,b,c] tudományos segédmunkatárs

[a] *Magyar Tudományos Akadémia-Debreceni Egyetem Népegészségügyi Kutatócsoport*
[b]*Megelőző Orvostani Intézet, Népegészségügyi Kar, Debreceni Egyetem*
[c]*WHO Társadalmi Sebezhetőség és Egészség Együttműködési Központ, Megelőző Orvostani Intézet, Népegészségügyi Kar, Debreceni Egyetem*
[d]*Védőnői Módszertani és Népegészségtani Tanszék, Egészségtudományi Kar, Debreceni Egyetem*
piko.peter@sph.unideb.hu

Bevezetés: A vér csökkent HDL-koleszterin (HDL-C) szintje előrejelzője az érelmeszesedésnek, illetve annak következtében kialakuló betegségeknek. Számos külföldi és hazai kutatás leírta, hogy a csökkent HDL-C szint gyakorisága magasabb a roma népesség körében, mint az adott ország általános populációjában. A vér HDL-C szintje az életmód mellett igen nagymértékben (heritabilitás~50%-ban) genetikailag meghatározott. A koleszterin-észter-transzfer-proteint (cholesteryl ester transfer protein - CETP) és a hepatikus lipázt ("lipase, hepatic" - LIPC) kódoló gének kulcsfontosságúak a koleszterin metabolizmusában. Napjainkban is több kutatás témája a HDL-C szint gyógyszerek segítségével történő emelése, ezek legfőbb célmolekulája a CETP fehérje. A CETP gén csökkent és a LIPC gén emelkedett aktivitása összefüggést mutat az emelkedett HDL-C szinttel. Vizsgálatunk témája a CETP és LIPC génekben található egypontos nukleotid-polimorfizmusok (single nucleotide polymorphism – SNP) haplotípus analízise a magyar általános (n=1542) és roma (n=646) populációt reprezentáló mintákon.
Módszerek: Haplotípus blokk elemzést végeztünk öt a CETP (rs1532624, rs5882, rs708272, rs7499892 és rs9989419) és hat a LIPC (rs10468017, rs1077834, rs1532085, rs1800588, rs2070895 és rs4775041) génben található SNP felhasználásával. Khí-négyzet próbával hasonlítottuk össze a haplotípus blokkok gyakoriságát a két populációban. Valamint logisztikus és lineáris regresszióval vizsgáltuk ezen haplotípus blokkok HDL-C szintre gyakorolt hatását. A statisztikai elemzések során a leggyakoribb haplotípust tekintettük referenciának.
Eredmények: Sikerült azonosítanunk a CETP gén esetében tíz, míg a LIPC gén esetében hat haplotípus blokkot, melyek populációs gyakorisága magasabb volt, mint 1%. Három CETP-ben található haplotípus blokk mutatott szignifikáns HDL-C szint csökkentő hatást (CAGCA, CAGTA és a CGGTG). Ezek közül a CAGTA és a CGGTG blokk szignifikánsan gyakoribb volt a romák esetében (CAGTA roma:15,07% vs. magyar 11,60%), míg a CAGCA blokk prevalenciája az általános populációban volt magasabb (roma:11,45% vs. magyar:15,05%). A legerősebb HDL-C szint csökkentő hatással bíró CGGTG haplotípus szinte kizárólagosan a roma populációban fordul elő (7,28% a roma és 0,14% a magyar általános populációban). A LIPC gén esetében 2 blokkot (TTACGC és TCATAC) sikerült azonosítanunk, amelyek szignifikáns HDL-C szint növelő hatással bírtak. Ezek közül a TCATAC előfordulása volt szignifikánsan gyakoribb az általános populációban a romákhoz képest (általános:5,45% vs. roma:2,81%).
Következtetések: A romák esetében a HDL-C szintet csökkentő CETP génekben azonosított haplotípus blokkok bedúsulása figyelhető meg, míg a HDL-C szintet növelő LIPC haplotípus blokk az általános populációra jellemző. Azonosításra került egy a CETP génben található HDL-C szintet csökkentő blokk (CGGTG), amely szinte kizárólag a roma populációban fordul elő. A roma populációban előforduló haplotípus blokkok mintázata egyértelműen hozzájárulhat a körükben tapasztalt csökkent HDL-C szinthez.

Kulcsszavak: egypontos mutáció, roma, HDL-koleszterin, haplotípus, genetika

A prezentáció elkészítését a GINOP-2.3.2-15-2016-00005 számú projekt támogatta. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Regionális Fejlesztési Alap társfinanszírozásával valósult meg.

A KEZELETLEN DEPRESSZIÓ HATÁSA A HIPERTÓNIÁS ÉS/VAGY DIABÉTESZES BETEGEK SZAKELLÁTÁSÁRA

PÁLINKÁS Anita[1a], VINCZE Ferenc[2a], SZŐLLŐSI Gergő József[3a], SIPOS Valéria[3a], KOVÁCS Nóra[3a], KŐRÖSI László[4b], DÖME Péter[5c], SÁNDOR János[6a]
[1]szakmai szakértő, [2]PhD-jelölt, [3]PhD-hallgató, [4]főosztályvezető-helyettes, [5]egyetemi tanársegéd, [6]intézetvezető egyetemi docens
[a]Debreceni Egyetem, Népegészségügyi Kar, Biostatisztikai és Epidemiológiai Tanszék, [b]Nemzeti Egészségbiztosítási Alapkezelő, Általános Finanszírozási Főosztály, [c]Semmelweis Egyetem, Általános Orvostudományi Kar, Pszichiátriai és Pszichoterápiás Klinika
palinkas.anita@sph.unideb.hu, vincze.ferenc@sph.unideb.hu, szollosi.gergo@sph.unideb.hu, sipos.valeria@sph.unideb.hu, kovacs.nora@sph.unideb.hu, korosi.l@neak.gov.hu, dome_peter@yahoo.co.uk, sandor.janos@sph.unideb.hu

A depresszió egyre növekvő előfordulása világszerte jelentős problémát okoz, a WHO becslése szerint 2030-ra a depresszió lesz a korlátozottság fő oka. A kardiovaszkuláris betegségben szenvedők körében és a cukorbetegeknél gyakori a depressziós állapot kialakulása. Emellett a depresszió növeli ezen betegségek kialakulásának kockázatát és kedvezőtlen hatással van a prognózisukra is, ami a szakellátás fokozott igénybevételéhez vezethet. Ennek ellenére a depresszió rendszeres szűrése nem megoldott, így a felismerés és kezelés sokszor elmarad.
Vizsgálatunk célja volt (1) a kezeletlen depresszió előfordulásának felmérése a hipertóniás (HT) és/vagy diabéteszes (DM) betegek körében, (2) valamint a komorbid depresszió, a szociodemográfia és életmódbeli tényezők hatásának vizsgálata a szakellátás igénybevételére és költségeire. Továbbá célunk volt (3) megbecsülni, hogy a depresszió szisztematikus szűrése az alapellátás szintjén milyen többletmunkát eredményezne egy átlagos hazai háziorvosi praxisban és a szűrésnek mekkora haszna lenne a depressziós esetek felismerésében.
Vizsgálatunk során az Alapellátás-fejlesztési Modellprogram keretében végzett egészségi állapotfelmérés adatbázisát és a Nemzeti Egészségbiztosítási Alapkezelő szakellátásra és gyógyszerkiváltásra vonatkozó adatbázisait használtuk fel. Az adatbázisok kapcsolása után 2027 HT és/vagy DM beteg adatait elemeztük. A depresszió fennállását a rövidített Beck Depresszió Kérdőív eredményei és az egy éven belüli antidepresszáns kiváltás alapján határoztuk meg. A szakellátás igénybevételét és költségét befolyásoló tényezők hatását többváltozós logisztikus regresszióból származó esélyhányados (EH) és a hozzátartozó 95%-os megbízhatósági tartomány (95% MT) segítségével értékeltük.
Eredményeink alapján a kezeletlen depresszió előfordulása 27,08% (7,45% súlyos depresszió) volt a HT és/vagy DM betegek körében. A kezeletlen súlyos depresszió növelte a szakellátás igénybevételét (EH=1,60; 95%MT [1,11–2,31]) és a kapcsolódó költségeket (EH=2,20; 95%MT [1,50–3,22]). Becslésünk szerint egy átlagos háziorvosi praxisban 42 depresszió szűrést kellene elvégezni havonta a HT és/vagy DM betegek körében a kezeletlen esetek felfedezéséhez. A szűrés eredményeként praxisonként átlagosan 67 közepesen súlyos/súlyos kezeletlenül maradó depressziós eset lenne felismerhető.
A kezeletlen depresszió gyakori a HT és/vagy DM betegek körében és ez hatással van a szakellátás igénybevételére és költségeire. Ezek alapján a depresszió szűrése ajánlottnak, és az ezzel járó munkaterhelés nagyságát figyelembe véve megvalósíthatónak tűnik az alapellátás szintjén.

Kulcsszavak: depresszió, diabétesz, hipertónia, szakellátás igénybevétel

OSTEOPONTIN VARIÁNSOK ELTÉRŐ EXPRESSZIÓJA HUMÁN MELANOMA SEJTVONALAKBAN

JÁMBOR Krisztina[2], SZÁSZ István[1,2], KOROKNAI Viktória[1,2], ÁDÁNY Róza[1,2], BALÁZS Margit[1,2]
tudományos segédmunkatárs, PhD-hallgató
[1]Magyar Tudományos Akadémia-Debreceni Egyetem Népegészségügyi Kutatócsoport
[2]Debreceni Egyetem, Népegészségügyi Kar, Megelőző Orvostani Intézet, Biomarker Analízis Tanszék
Kutatási terület: Integrin receptorok szerepe humán malignus melanoma progressziójában
jambor.krisztina@sph.unideb.hu

A bőr daganatos megbetegedéseinek csak kis részét teszi ki a melanoma malignum, mégis a bőrrákkal összefüggő halálozások közel 80 százalékáért felelős. Más daganatokkal összehasonlítva kiemelkedő áttétképző tulajdonságokkal rendelkezik.
A metasztázis képződése egy összetett folyamat, melynek hátterében módosult szabályozási útvonalak és számos gén megváltozott expressziója/deléciója/mutációja áll. Korábbi génexpressziós vizsgálataink szerint a melanoma progresszióval összefüggő géneltérések közül a legnagyobb szignifikánsan megemelkedett expressziót az oszteopontin mutatta. Az OPN egy multifunkcionális extracelluláris mátrix fehérje, melyről bebizonyosodott, hogy szoros kapcsolatban van a daganatos sejtek progressziójával. Fokozott expressziója megnövekedett invázióval társul, jellemző az előrehaladott melanomákban, rosszabb kimenetellel függ össze, magas plazmaszintje pedig metasztázisok jelenlétére utal.
Vizsgálatainak során célunk volt OPN splice variánsok jelenlétének/expresszió mértékének elemzése primer és metasztatikus melanoma sejtvonalakban. Primer melanomákból (n=12) és melanoma metasztázisokból (n=9) létrehozott sejtvonal mintákban az oszteopontin három splice variánsának (OPNa, OPNb, OPNc) génexpresszióját határoztuk meg valós idejű Q-PCR-el, az eredményeket pedig Livak-féle relatív kvantifikációval értékeltük ki. A génexpresszió vizsgálatához belső kontroll génként *GAPDH*-t, kontrollként melanocitákból származó mRNS-t használtunk. A kapott eredményeket a sejtek invazív tulajdonságával összefüggő eredményekkel korreláltattuk, valamint az OPN eredményeket az invazív fenotípus kialakításában szerepet játszó egyik gén, a mátrix metalloproteináz-2 (*MMP-2*) relatív expressziós eredményeivel hasonlítottuk össze.
Az eredményeink alapján szignifikáns pozitív korrelációt figyeltünk meg az OPNc/OPNb expressziók aránya és az invazivitás mértéke között, valamint az OPNc/OPNb arány és a MMP-2 expressziós szintje között.
Eddigi eredményeinket összefoglalva megállapíthatjuk, hogy az OPN variánsok közül az OPNc megnövekedett és az OPNb alacsony expressziója az invazív tulajdonság emelkedését eredményezi, melyhez magasabb MMP-2 expresszió társul.
Eredményeink tovább erősítik azt a feltételezést, mely szerint az OPN különböző variánsai fontos szerepet játszhatnak az invazív képességgel összefüggő daganatprogresszióban, és potenciális biomarkerként szolgálhatnak.

A kutatás az OTKA K112327 és a GINOP-2.3.2-15-2016-00005 projektek támogatásával valósult meg.

Kulcsszavak: melanoma, OPN, tumormarker, Q-PCR

A KUTYÁK ÁLTAL VÉGZETT EGÉSZSÉGÜGYI DIAGNOSZTIKAI CÉLÚ SZAGLÁSVIZSGÁLATOK MÓDSZERÉNEK ÉS EREDMÉNYÉNEK ÖSSZEFÜGGÉSEI

HORVÁTH Orsolya, GYÖNGYI Zoltán
PhD-hallgató
Pécsi Tudományegyetem Általános Orvostudományi Kar
Kutatási terület: tüdődaganatos megbetegedések diagnosztikai lehetőségei képzett kutyák által
orsolya.horvath@aok.pte.hu

A kardiovaszkuláris betegségeket követően a daganatos megbetegedések morbiditási és mortalitási adatai második helyen állnak a világon és hazánkban egyaránt. A magas mortalitáshoz hozzájárul a késői diagnózis, továbbá a meghatározott terápiás lehetőségek. A tüdődaganat egyes típusaihoz köthető a legtöbb rákos megbetegedés, az új regisztrált betegek száma évente 10.000 Magyarországon. Az elmúlt évek újirányú vizsgálatai alapján elmondható, hogy az invazív vizsgálatok és képalkotó eljárásokkal rögzített felvételek mellett a daganatos megbetegedések felismerésére képzett kutyákat is alkalmaznak már. Az illékony szerves vegyületek vizsgálata, amely humán mintákon keresztül lehetséges, analitkai műszerekkel végezhető el. A kutyák összehasonlító munkája során kilélegzett levegő és vizeletmintákat használnak a kutatásokban, amelyek tartalmazzák nemcsak az egyén saját szagát az illékony szerves vegyületek által, hanem betegség specifikus információtartalommal is bírnak.
A nemzetközi szakirodalmat áttekintő, majd elemző módszert követően több olyan tényezőt emelhetünk ki az eljárások vizsgálata során, amely kihatással van/lehet a szenzitivitási, specificitási adatokra. Ilyen lehet például a kiképzés módszere, a beteg (tüdődaganatos) és kontroll (egészséges) minták rögzítési módszere, tárolása, a kísérlet (test phase) különbözősége a kiképzési módszerhez képest (vak, dupla-vak módszer alkalmazása). A minták száma, a kutyák fajtája, és a legfontosabb, a vizsgálat során alkalmazott esély hányados is ezen tényezők közé sorolható. Utóbbi kifejezi, hogy a kutyának minden egyes minta vonatkozásában el kell-e döntenie, hogy tüdőrákos betegtől származik-e vagy sem (50%), vagy az öt kihelyezett minta közül egy tartalmazza csak a keresett szagot (20%).
A vizsgált kutatások eredményeinek értékelése alapján következtetni lehet egy olyan vizsgálati protokoll kialakítására, amely nagy valószínűséggel jobb adatokat fog mutatni a szenzitivitási és specificitási ráták értékelésénél. Az eredmények bemutatása és modellezése hazai környezetben hozzájárulhat a szűrővizsgálati lehetőségek bővítéséhez. A kutyák által végzett diagnosztikai célú vizsgálattal egy olyan alternatív, noninvazív és költséghatékony módszer alapjai fektethetők le, amely gyors és olcsó megoldási formát kínálhat.

Kulcsszavak: tüdődaganat, szenzitivitás, specificitás, diagnosztika, kutya

A FÁJDALOM ÉS A POSZTURÁLIS FUNKCIÓ ÖSSZEFÜGGÉSEI: A M. MULTIFIDUS LUMBORUM AKTIVITÁS VÁLTOZÁSAI

FINTA Regina[1], GUGÁNOVITY Zsanett[2], KOVÁCS Denisz[2], Dr. NAGY Edit PhD[3]
[1] **tanársegéd**
Szegedi Tudományegyetem Egészségtudományi és Szociális Képzési Kar Fizioterápiás Tanszék,
[2] **BSc-hallgató**
Szegedi Tudományegyetem Egészségtudományi és Szociális Képzési Kar
[3] **egyetemi docens**
Szegedi Tudományegyetem Egészségtudományi és Szociális Képzési Kar Fizioterápiás Tanszék

A populáció 84%-a küzd derékfájdalommal (LBP), amely a betegek 11-12%-ánál okoz hosszútávon mozgáskorlátozottságot. Kutatásunk célja a LBP és a m. multifidus lumborum (MF) állapota közötti kölcsönhatás vizsgálata.
A vizsgálatban 10 nonspecifikus derékfájdalommal küzdő (LBP csoport) és 10 panaszmentes alany (C csoport) vett részt. A LBP csoport átlagéletkora 20,7 (SD 1,49), a C csoporté 22,3 (SD 1,06) év. Az alanyok mindegyike jobbkezes volt. A LBP csoport tagjai egy 8 hetes tréningben vettek részt, melynek célja a derékfájdalom csökkentése volt, komplex tornaprogram alkalmazásával. A C csoport tagjai nem részesültek kezelésben, a szokásos módon folytatták hétköznapjaikat. Felmértük a kutatás elején és végén az alanyok dinamikus egyensúlyát és fájdalmuk mértékét VAS skála segítségével. A MF izomhasának méretét diagnosztikus ultrahang (ZONARE Z.one Ultrasound) segítségével vizsgáltuk fekvő (F) és funkcionális térdelő helyzetben (T), nyugalomban (R) és kontrakció során (K), a bal (B) és a jobb (J) oldalon egyaránt, azaz 8 különböző kondícióban.
Az előmérések során a dinamikus egyensúlyi tesztet a C csoport szignifikánsan jobban teljesítette ($P<0,05$). A tréning előtt, testtömegre normalizálva a MF izomhasának mérete a legtöbb kondícióban nem tért el a két csoportban, kivétel az FBK ($P<0,05$), ahol a LBP csoport esetében az izomhas átmérője lényegesen kisebb volt. A tornaprogram hatására az alanyok fájdalomérzete szignifikáns csökkenést mutatott ($P<0,01$). Szignifikánsan javult a LBP csoport dinamikus egyensúlya ($P<0,01$) az előméréshez képest, és ezzel megszűnt a két csoport közti differencia. A MF izomhasának méretében is változások következtek be. A torna hatására a LBP csoportban a fekvő helyzetekben a MF kontrakciója nőtt, FBK kondícióban a növekedés igen jelentős ($P<0,05$). Ezzel szemben, térdelő helyzetben a MF izomhasának átmérője csökkenő tendenciát mutat, TBR kondícióban ez a csökkenés szignifikáns ($P<0,01$). A 8 hét elteltével, a C csoport esetén minden kondícióban az izomhas méretének csökkenése igazolódott, a TBR és TJR helyzetekben szignifikáns csökkenés következett be ($P<0,05$). A tornaprogram befejeztével, összehasonlítva a MF méretét LBP és C csoportban, a korábbi FBK kondícióban tapasztalt jelentős különbség eltűnt a két csoport között.
Azt gondoljuk, hogy a fájdalom csökkenése és a MF izomhasának méretében bekövetkezett változások azt igazolják, hogy a tréningprogrammal sikerült beavatkoznunk a fennálló circulus vitiosusba. Úgy véljük, hogy térdelő helyzetben azért csökkent a MF izomhasának mérete, mert a tornaprogram a komplex törzsstabilizátor rendszerre pozitívan hatott, így a függőleges helyzet megtartásában minden core izom hatékonyabban tudott részt venni. Ennek hatására az idegrendszer csökkentette a MF kontrakciójának mértékét a megfelelő poszturális stabilitás érdekében. Lehetséges, hogy a fájdalom csökkenésével a testtartásban is változás következett be, mely szintén lehetséges oka az észlelt változásoknak. Megkérdeztük a C csoport tagjait és jelezték, hogy jelentősen csökkent a 8 hét alatt a fizikai aktivitásuk, sokkal többet töltöttek ülő helyzetben a tanévkezdés hatására, ami indokolhatja az izom méretének csökkenését. A visszamérések idejére 50%-uknál jelent meg a derékfájdalom.
Kutatásunk alacsony elemszámú pilot-study, de rávilágít a MF jelentős szerepére a LBP fenntartásában és vélhetően a kialakításában is. A fájdalom csökkenésének hatására, az izomaktivitási mintázat helyreállásával az idegrendszer megfelelően súlyozza azt, hogy mely izom kontrakciójára milyen mértékben van szükség, a testhelyzet függvényében.

BEXAROTENE ÉS CARVEDILOL SZINERGISTA GYÓGYSZER KOMBINÁCIÓ CHEMOPREVENTÍV HATÁSÁNAK VIZSGÁLATA MOLEKULÁRIS SZINTEN

LENGYEL Máté
BSc-hallgató
Onkológia Intézet-Onkológia Transzlációs Laboratórium
Kutatási terület: Mellrák chemoprevenció
lengyelmate95@gmail.com

Munkacsoportunk gyógyszerhatóanyag könyvtárak nagy áteresztőképességű (HTS) szűrése révén azonosított több, szinergikusan anti-proliferatív, RXR-szelektív retinoid-alapú kombinációt emlő epitheliális sejtekben. Állatkísérletek megmutatták, hogy a Bexarotene (RXR szelektív retinoid) és Carvedilol (nem szelektív β-adrenerg receptor blokkoló) kombinációjának (Bex+Carv) tartós adásával megakadályozható vagy késleltethető az egyes onkogének, például a Her2-által indukált emlőrák kifejlődése transzgenikus egér modellekben. Munkánk fő célja a Bex+Carv szinergikus kombináció anti-proliferatív hatásának tanulmányozása, és olyan módszerek beállítása, melyek segítségével nyomon követhetjük a sejtek proliferációjában (Ki-67 proliferációs biomarker tekintetében pozitív és negatív sejtek %-os arányában), és a proliferációhoz, sejtciklus szabályozásához köthető jelátviteli útvonalakban (pl.: PI3K/Akt, MAPK/Erk, Src) a kombinált kezelés hatására bekövetkező változásokat.
A szövetminták esetén Ki-67 immunfestést (IHC), a sejtkultúrák esetén pedig a Ki-67 immunfestés mellett haematoxylines magfestés alapú sejtszámolást (CC) végeztünk. A sejtmagok számának, és az immunfestődés értékeléséhez az ImageJ algoritmusait használtuk. A Ki-67 fehérje proliferációs biomarkerként való létjogosultságát SKBR3 emlőtumoros sejtvonal, receptor státuszának (Her2+) megfelelő, Lapatinib (tirozin kináz gátló) kezelésével validáltuk. A sejtkultúrák esetén a kiválasztott jelátviteli útvonalak elemeit indirect, immunofluoreszcens jelöléssel (IF), majd “high content screening system” (HCS) segítségével vizsgáltuk, a képeket szintén ImageJ-vel értékeltük ki.
A pozitív kontrollként szolgáló Lapatinib kezelés hatására, SKBR3 emlőtumoros sejtekben a proliferációs assay-k (CC, IHC) a sejtproliferáció csökkenését mutatták, mely szorosan korrelált a sejtek Ki-67 pozitivitásával. A korábbi állatkísérletek szövetmintái esetén mind a normál, és a tumoros szövetmintákban szignifikásan csökkent a Ki-67 fehérje expressziós szintje a Bex+Carv kezelés hatására. A sejtkultúrákon végzett IF, és HCS eredményei alapján jelentős változásokat találtunk az egyes jelátvitelben szereplő fehérjék foszforilált formáinak expresszióiban.
A Bex+Carv kombinációja képes csökkenteni a premalignus és rákos sejtek proliferációját in vitro és in vivo, valamint in vitro, az egyes jelátviteli elemek expressziójának változtatásával csökkentette a tumorigenezisnek kedvező jelátviteli útvonalak aktivitását.

Kulcsszavak: Mellrák, Chemoprevenció, Szinergizmus, Jelátvitel, Proliferáció

DENTAL RESPECTS OF MYELOMA MULTIPLEX

Bhumika UPRETI[1], Enikő GEBRI2 , Attila KISS[3] , Csaba HEGEDŰS[4]
[1]MSc-Student
University of Debrecen, Faculty of Dentistry
[2]University of Debrecen, Faculty of Dentistry, Oral and Maxillofacial Department
[3] University of Debrecen Clinical Center, Internal Medicine Heamatology Department
[4] University of Debrecen, Faculty of Dentistry, Biomaterials and Prosthetic Department

Introduction: Multiple myeloma (MM) is a blood dyscrasia associated with malignant plasma cells, producing monoclonal immunoglobulins (Igs). Oral manifestation associated with multiple myeloma is often overlooked as pathological Igs invade multiple organs giving rise to various symptoms. MM lesions in the jaw can be seen in approximately 5-30% of cases and in about of 14% of these are the first sign of the disease. Immunosuppressive treatment of MM has many side effects on the oral tissues so unambiguously a negative effect on the oral health status that's why understanding MM's connection with dentistry can refine the treatment plan.
Aim: To discuss the connection between MM in respect to the field of dentistry. Evaluate the impact of the disease on the general upkeep of oral health before and after the treatment. Compare the oral health status of patients diagnosed with MM and a control group compromising of patients free from any malignant disease.
Material and method: Patient examination was carried out from 2016. October 1 till 2017. June 23rd in DE KK FOK Dental Outpatient Department. Compressive examination of the patient's cariodontal and periodontal status was carried out on 12 patients with MM that had undergone autologous haematopoietic stem cell transplantation (APSCT) and 10 control patients. DMFT index (D-decayed; M-missing; F-filled; T-tooth), and periodontal chart designed by University of Bern School of dentistry was used to record data.
Results: The average age of the control group was 66,00+/-3,6, while the MM group was 62,8+/-4,9 years. MM group shown better result in any index value, with bleeding on probing being the most significant one.
Conclusion: Based on the results it can be stipulated that the dental status of patients belonging to the MM group that had undergone APSCT was significantly better in comparison to the patients form the control group. This result can be explained by the fact that patients before APSCT need a complete removal of the dental focal infections thusly set up a good oral hygiene status. This in-turn was able to compensate for the negative effects of immunosuppressant treatment on the oral status.

A STROKE ÉS AZ IDŐ KAPCSOLATA A PREHOSPITÁLIS ELLÁTÁSBAN

SCHISZLER Bence[1], Dr. BÁNFAI Bálint[2,] PANDUR Attila[2], Prof. Dr. BETLEHEM József[2], Dr. RADNAI Balázs[1]
PhD-hallgató
[1]Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Kar, Egészségtudományi Doktori Iskola
[2]Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Kar, Sürgősségi Ellátási és Egészségpedagógiai Intézet

Célkitűzés: Kutatásunkban vizsgáltuk, hogy a magyarországi mentőellátásban stroke iránydiagnózis esetén a mentőegység kompetenciaszintje miként befolyásolja a prehospitális időket, emellett az elvégzett vizsgálatok mennyire adnak pontos képet a kórfolyamat súlyosságáról.
Adatok és Módszerek: DDR. kaposvári és tamási mentőállomás 2017-es esetlapjait vizsgáltuk, ahol iránydiagnózisként stroke szerepelt. A beválasztási és kizárási kritériumok érvényesítése után 200-as elemszámmal dolgoztunk. Az adatok feldolgozása IBM SPSS 22.0 program segítségével történt. A szignifikancia szintet 95%-os konfidencia intervallum mellett határoztuk meg.
Eredmények: Az átlagos, helyszínen töltött idő 15,56 perc volt. Az esetek 23,43%-ában orvos vagy mentőtiszt szerepelt egységvezetőként. A mentőegységek kompetenciaszintjének tekintetében a magasabb szintű egységek szignifikánsan több időt töltöttek a helyszínen (20,8 perc), mint az alacsonyabb szintűek (13,96 perc). Bár az eset- és rohamkocsik az esetek többségében végeztek valamilyen beavatkozást a helyszínen ($p<0,001$), nem ez okozhatta a hosszú helyszínen töltött időt, hiszen a beavatkozást végző és nem végző eset- és rohamkocsik helyszínen töltött ideje között nem találtunk szoros kapcsolatot ($p=0,123$). A súlyosabb stroke tünetek megléte nem befolyásolta a helyszínen töltött időt ($p=0,131$). **Következtetések:** Érdemes lenne a helyszínen elvégzett vizsgálatokat egy olyan értékelő rendszerbe integrálni, melynek PPÉ-e magasabb a mCPSS-nél, érdemi információkkal szolgál a stroke súlyosságával kapcsolatban, illetve a különböző szintű egységek körében is biztonságosan alkalmazható.

Kulcsszavak: stroke, prehospitális ellátás, NIHSS, időablak

ALKOHOLIZMUSBAN SZENVEDŐ BETEGEK SZUBJEKTÍV ÁLLAPOTFELMÉRÉSE FIZIOTERÁPIÁS SZEMSZÖGBŐL

DÓZSA Gréta
BSc-hallgató
Debreceni Egyetem Népegészségügyi Kar Fizioterápiás Tanszék
Kutatási terület: rehabilitáció, pszichiátria, egészségfejlesztés
dozgrea97@freemail.hu

Bevezetés: Hazai és nemzetközi szinten is az alkoholbetegség és annak szomatikus, mentális szövődményei az utóbbi évtizedekben megszaporodtak. Egyre nagyobb hangsúlyt nyer a beteg szakszerű vizsgálata, a korszerű gyógykezelése és a beteg vezetése. Az alkoholizmus a mozgásszervrendszert, a fizikai aktivitást is nagymértékben befolyásolja, így ezeknek a betegeknek a fizioterápiás vizsgálata, követése és fejlesztése is szükségszerű.
Célok: Kutatásunk célja, az alkoholfüggőséggel küzdő betegek komplex mozgás és állapotfelmérése kérdőíves és fizikális tesztek segítségével. Előadásunkban a kérdőív által nyert adatok kerülnek bemutatásra. A kérdőív célja, hogy egy általános képet kapjunk az alkoholfüggőségben szenvedő betegek mozgáskultúrájáról és saját fizikai fittségük megítéléséről.
Módszerek: A Debreceni Egyetem Kenézy Gyula Egyetemi Kórház Addiktológia részlegén végeztük kutatásunkat 2017 szeptember és 2018 március között. Célcsoportunk az intézetbe bekerülő alkoholfüggőséggel diagnosztizált betegek. Kérdőívünkben a demográfiai adatokra, diagnózis idejére, leszokással kapcsolatos törekvésekre kérdeztünk rá. Ezek mellett felmértük az egyes testtájakon jelentkező szubjektív fájdalom érzetet, melyet egy 0-10-ig terjedő skálán kellett a résztvevőknek jelölniük. Ugyanezzel a módszerrel vizsgáltuk, hogy milyennek ítélik meg az izomerejüket, állóképességüket, egyensúlyukat és testtartásukat. A kérdőív következő részeiben a sportolási szokásaikra kérdeztünk rá, azoknak a fajtájára, gyakoriságára és hogy mióta végzik, illetve, hogy esetleg miért nem sportolnak.
Eredmények: A vizsgált időszak alatt 168 kérdőív gyűlt össze, melyből az adatok tisztítása után 137 kérdőív eredményét tudtuk felhasználni (férfi 108 fő - átlag életkor 47,62±11,77; nő 29 fő, átlag életkor 46,37±12,26). A résztvevők 42,3%-át 2010 után diagnosztizálták alkoholbetegséggel, 83,8%-a diagnózis után próbált leszokni, legtöbben (44,8%) önállóan szakmai segítség nélkül. A fájdalom szubjektív megítélésénél a válaszadók nagy része nem vagy csak alig szenved fájdalmaktól. A képességeikre adott válaszoknál elmondható, hogy a betegek nagy része a 10-es skálán átlagosnak ötösre vagy hatosra értékelték magukat (izomerő: 5,53±2,09; állóképesség: 5,8±2,17; testtartás: 6±2,54; egyensúly: 6,12±2,58). A válaszadók negyedének van valamilyen mozgásszervi problémája. A betegek 85,4%-a semmilyen testmozgást nem végez, ennek okaként leggyakrabban a ’nincs kedvem’ (25%) és ’nincs kitartásom’ (19,6%) válaszokat jelölték meg. Azok a válaszadók, akik végeznek testmozgást átlagosan 9,3±8,48 éve, minimum heti 2 alkalommal sportolnak.
Megbeszélés: Kérdőívünk alapján egy pontosabb képet kaptunk a vizsgált intézetben fekvő alkohol betegek életmódjáról. Az alkohol a sensoros sejtekre kifejtett tompító hatása és a jelátviteleknek a gátlása megmutatkozik a szubjektív fájdalom megítélésének alacsony szintjében. További terveink között szerepel, hogy a vizsgálat másik részét képző fizikális tesztek adataival összevessük a kérdőív adatait, valamint egy komplex mozgásprogram hatékonyságát megvizsgáljuk az alkoholbetegek körében.

Kulcsszavak: alkoholbetegség, állapotfelmérés, kérdőív, testmozgás.

KISKÖRE - ÚT, EGY EGÉSZSÉGTUDATOSABB VÁROSÉRT

HAJDÚ Péter
MSc-hallgató
Debreceni Egyetem Általános Orvostudományi Kar
Kutatási terület: Egészségfejlesztés, Táplálkozástudomány
peterhajdup@gmail.com

Kisköre a hátrányos helyzetű települések közé tartozik, magas arányú az alacsony iskolázottság, illetve növekvő a daganatos megbetegeskedések száma és ez idáig még nem történt egészségfelmérés a településen.
A kutatás célja a településen élők egészségi állapotának feltérképezése, amely a jövőben alapként tud szolgálni, a település vezetőinek, az egészségügyi szakembereknek a város egészségtervének kialakításához.
A kutatás módszere, leíró, feltáró, magyarázó jellegű induktív kutatás. Eszköze kérdőív. 1100 kérdőív került kiosztásra a település lakosai körében. 621 (56,4 5%) kérdőív érkezett vissza, ebből 526 (84,7 %) volt értékelhető. Online felületen 135 kérdőív került kitöltésre. Így összesen661 (53,52 %) kérdőív lett értékelhető eredményű. Az adatok feldolgozása MS Excel és keresztpróba segítségével történt.
Az adatok alapján alacsony a szülők iskolai végzettsége. A válaszadók 40% érzi úgy, hogy egészségesen él. A lakosok fele félévente legalább egyszer jár egészségügyi intézménybe. Egészségesnek lenni leginkább a *rendszeres testmozgást végezni*, *megfelelő ételeket enni*, illetve a *nem dohányozni* alternatívák a legjellemzőbbek. Az egészséges életmódról a legtöbben a médiákból tájékozódnak, leginkább az internetről. 275 kitöltő szenved krónikus megbetegedésben, és a kitöltők családjában, közel a felénél volt daganatos megbetegedés. 194 kitöltő követ céltudatosan diétát. Akik nem tudnak egészségesen étkezni (458) azok közül 179-en (39,08 %) *nem tudnak ellenállni a fűszeres, kalóriadús ételek*nek. A kitöltők negyede napi legalább ötször étkezik. A legkedveltebb élelmiszerek a fehér- és finomlisztből készült termékek illetve a gyümölcsök, a legkevésbé kedveltek a barna kenyér és a teljes kiőrlésű termékek.
Az eredményekből megállapítható, hogy összefüggés van az alacsony iskolai végzettség, a helytelen életmód (táplálkozás) és a daganatos megbetegedések aránya között. Az egészségfejlesztési programok, az egészség-tanácsadás és a helyi szinten szervezett szűrővizsgálatok célzottan segíthetnek a településen élők egészségi állapotának hosszú távú javításában.
A kutatás hatására felkerestem a helyi vezetőséget és szakembereket, ahol egy bemutató előadás keretein belül ismertettem az eredményeket. Az előadás után elindult egy közös megegyezés és a lakosok igényének felmérése. Lakosok által írt igények elsősorban egészségügyi szolgáltatásokra és táplálkozásra tért ki. A kutatás eredményeként hetente elérhető gyermekorvosi rendelés, negyedévente szűrő vizsgálatok, méhnyak rák mintavétele a védőnői szolgálatban, a helyi pékségben a kínálat bővült a magvas-, teljes kiőrlésű- és barna péktermékek javára. Nagyobb üzletekben bővült az egészséges élelmiszerekhez szükséges alapanyagok kínálata, illetve megjelentek glutén- és laktózmentes termékcsaládok is a boltok polcain és a településen több olyan civil kezdeményezés és csoportosulás alakult, aminek a célja az egészségfejlesztés és a sportolási szokások népszerűsítése.
A kutatást szeretnénk megismételni 5 éven belül, ahol újabb szakemberek bevonását tervezzük, amiknek a segítségével bízunk, hogy magasabb esetszámot tudunk elérni.
Számos nemzetközi kutatás bizonyította már be, hogy a közösség erejével lehet a legjobban egészségfejlesztést véghezvinni. Az *Alma-Atai Nyilatkozat* és az *Ottawai Karta* nyújtott biztos alapot a kutatáshoz.

Kulcsszavak: Egészségfejlesztés, egészségtudatosság, táplálkozási szokások, iskolai végzettség, ismerethiány

MOLEKULÁRIS PROGNOSZTIKAI MARKEREK GLIOBLASTOMÁBAN

VIRGA József[1], SZIVOS László[1], HORTOBÁGYI Tibor[2], ZAHUCZKY Gábor[3], TÓTH Judit[4], Jörg FELSBERG[5], REMÉNYI-PUSKÁR Judit[1], BOGNÁR László[1], KLEKNER Álmos[1]
[1]PhD-jelölt
Debreceni Egyetem Általános Orvostudományi Kar, Idegsebészeti Tanszék Neuro-Onkológiai Labor
[2]Debreceni Egyetem Általános Orvostudományi Kar, Neuro-Pathológia Nem Önálló Tanszék
[3]UD-Genomed Kft.
[4]Debreceni Egyetem Általános Orvostudományi Kar, Onkológiai Tanszék
[5]Heinrich Heine Universität Düsseldorf Institut für Neuropathologie
Kutatási terület: glioblastoma, extracelluláris mátrix

Bevezetés A glioblastoma (GBM) a leggyakoribb rosszindulatú központi idegrendszeri tumor. A betegség kimenetele a terápia folyamatos fejlődése ellenére igen rossz. Az utóbbi évtizedekben egyre halmozódó molekuláris ismeretanyag révén egyértelművé vált, hogy a molekuláris onkológiai eltérések szerepe megkerülhetetlen a betegség prognózisának szempontjából (pl. IDH1 mutáció, MGMT promoter metiláció). Korábbi kutatások bizonyítják, hogy az extracelluláris mátrix (ECM) részt vesz a tumorsejtek inváziójában. Kutatócsoportunk korábbi kutatásai alapján az ECM expressziós mintázata, az inváziós spektrum különböző az eltérő prognózisú tumorokban.
Módszerek A DE KK Idegsebészeti Klinika Agydaganat- és Szövetbankjából választott 41 gyorsfagyasztott GBM mintát elemeztünk IDH1 mutációs státusz, MGMT promoter metilációs státusz és inváziós spektrum analízis (46 ECM molekula mRNS expressziója) szempontjából. Vizsgálataink során immunhisztokémiai eljárást, metilációs specifikus PCR-t és qRT-PCR-t használtunk. Elemeztük továbbá a betegek klinikai adatait. A betegeket a teljes túlélési idő (OS) alapján választottuk két csoportra az összehasonlítás elvégzéséhez (OS_A<16 hónap, OS_B>16 hónap).
Eredmények A betegek klinikai eredményei esetében különbség mutatkozott a reoperációs arány tekintetében. Minden tumorminta IDH1 vad típusú volt. Jelentősen különbözött a két csoportban az MGMT promoter metilációs státusz, A csoport esetében 28,6%, B csoport esetében 68,8% (p=0,03). Az inváziós spektrum elemzés során szignifikáns különbséget találtunk az integrin-β2, kadherin-12, VEGFR-3 és verzikán mRNS expresszióban. Statisztikai osztályozó segítségével a minták inváziós spektruma alapján nagy pontossággal megbecsülhető a prognosztikai csoport (83,3%). A módszer pozitív prediktív értéke 0,93 a rosszabb túlélésű A csoport esetében.
ÖsszefoglalásA tumormintákat elemezve szignifikáns különbségeket találtunk néhány inváziós molekula expressziójában a különböző túlélésű csoportok adatait összevetve. Eltérés mutatkozott a terápiás válasszal összefüggő MGMT promoter metilációs státusz tekintetében. A hosszabb túlélésű csoportban magasabb volt azon betegek aránya, akiken kiújulás miatt reoperációt hajtottak végre. Az inváziós spektrumot vizsgálva jó hatásfokkal becsülhető a betegségkimenetel, így az inváziós spektrum prognosztikai markerknek tekinthető.

Az Emberi Erőforrások Minisztériuma ÚNKP-17-3 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának támogatásával készült.

Kulcsszavak: glioblastoma, prognózis, inváziós, extracelluláris mátrix, MGMT

DEBRECEN FELNŐTT LAKOSSÁGÁNAK MENTÁLIS EGÉSZSÉGE

FŰZI Márta
Központi gyakornok
Debreceni Egyetem Népegészségügyi Kar, Megelőző Orvostani Intézet
Kutatási terület: Egészségfejlesztés
fuzi.marta@sph.unideb.hu

Az egészség érték. Érték az egyénnek és a közösségnek: a családnak és a társadalomnak. Az egészségi állapot egyik fontos meghatározó tényezője a mentális egészség. Magyarországon a depresszív zavar a hatodik vezető ok, ami rokkantsághoz vezet: a rokkantságban eltöltött életévek 4,38%-áért volt felelős 2016-ban.
Célkitűzés: Munkánk során Debrecen város 18 év feletti lakosságának mentális egészségi állapotát mértük fel.
Módszer: Lakossági egészség-felmérést végeztünk kérdőíves (HIS) módszerrel (n=750), melynek során a 2014-es Európai lakossági egészségfelmérésben (ELEF) is használt kérdőívet alkalmaztuk. A minta nem, kor és iskolai végzettség szerint jól reprezentálta a város felnőtt lakosságát. Debrecen lakosainak egészségi állapotát az országos átlaghoz (ELEF 2014) viszonyítottuk. Statisztikai elemzéshez a STATA programot használtuk, a 95%-os megbízhatósági tartományok alapján véleményeztük a szignifikáns különbséget a két populáció általunk vizsgált változóinak értékei között.
Eredmények: A debreceni lakosok 65%-a tartja egészségét jónak vagy nagyon jónak, ami több, mint az országos átlag (61%). A depresszió önbevalláson alapuló prevalenciája a mi mintánkban 2,6%-nak adódott, míg az országos átlag 4% volt. A depresszióban szenvedő lakosok 96%-a szedett gyógyszert e betegségre, míg országosan 90% volt a gyógyszerszedés gyakorisága. A PHQ-8 (Patient Health Questionnaire) segítségével mértük a depressziós tünetek jelenlétét, és a debreceni mintánkban a lakosok 20%-ánál találtunk depresszióra utaló tüneteket, szemben az országos 26%-al. Súlyos depresszióra utaló tünetek összességét a lakosság 2,7%-nál tapasztaltunk, míg országosan a lakosság 3,5%-nál fordult elő. Az egyéb mentális betegségek önbevallott prevalenciáját Debrecenben 2,9%-nak mértük, míg az országos átlag 2% volt. A gyógyszerfogyasztás e betegségekre 81% volt a mi populációnkban, míg országosan 88%-t becsültek. Az egészségmagatartás keretében felmértük az egészségtudatosságot jellemző attitűdöt, melynek eredményeként a debreceni lakosságnak csak 74,5%-a véli úgy, hogy nagyon sokat vagy sokat tehet egészségéért, ezzel szemben országosan a lakosság 80%-a gondolja ugyanezt. A debreceniek kisebb arányban gondolták (2%; 95% MT: 1,2-3,2), hogy semmit nem tehetnek egészségükért, míg országosan a lakosság 3%-a vélte így; azonban ez a különbség statisztikailag nem szignifikáns. A társas támogatottságot mérő Oslo-3 Social Support skálán mérve a debreceniek 20,4%-a rendelkezett erős szociális támasszal, közepes támogatottság 62,2%-ukra volt jellemző, míg gyenge támogatottság a lakosság 17,3%-ában volt mérhető, szemben az országos bő egyharmad, több, mint fele és 12,5%-os arányokkal (sorrendben). A WHO jóllét index átlaga a mi mintánkon 65,0 (95% MT: 63,3-66,8) pontnak, míg országosan 58,5 pontnak adódott.
Következtetés: Felmérésünk alapján arra a megállapításra jutottunk, hogy Debrecen város felnőtt lakosságának mentális egészsége jobb az országos átlaghoz képest. Azonban a társas támogatottság érzése elmarad az országos átlaghoz viszonyítva. A lakosság szintén hátrányban van a tekintetben, hogy mennyire érzi úgy, hogy saját maga felelős az egészségéért. Ezért úgy véljük, hogy e területek fejlesztése, támogatása kiemelt fontosságú Debrecenben.

Kulcsszavak: egészségi állapot, mentális egészség, lakossági egészség-felmérés, HIS

PSZICHOLÓGIAI ÉS NEVELÉSTUDOMÁNYI SZEKCIÓ

A CYBER-AGRESSZIÓ ÁLDOZATAI: PSZICHÉS EGÉSZSÉG, ELKÖVETŐVÉ VÁLÁS ÉS SEGÍTSÉGKÉRÉS

ZSILA Ágnes
PhD-hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Kutatási terület: egészséges és problémás médiahasználat
zsila.agnes@ppk.elte.hu

A technológiai fejlődés számos új kommunikációs és információszerzési lehetőséget nyújt a felhasználók számára. Az internethasználat általános elterjedése azonban mindemellett az agresszió új formáinak is teret nyitott. A cyberbullying olyan ismételt, agresszív cselekedet, amely elektronikus eszközök közvetítésével valósul meg, s melynek célja, hogy kárt, sérelmet okozzon másoknak. Korábbi tanulmányok rámutattak arra, hogy az online bántalmazás áldozatai alacsony fokú pszichés egészséggel jellemezhetők, például számottevően több depressziós, szorongásos tünetről számolnak be azoknál, akik nem váltak érintetté benne. Összefüggést találtak továbbá a hagyományos, offline bántalmazás és az online agresszióban szerzett tapasztalatok között, azonban kevés vizsgálat irányult azokra a tényezőkre, amelyek kulcsszerepet játszhatnak az áldozatok pszichés egészségének megőrzésében és az elkövetővé válás megelőzésében. A jelen vizsgálat három célt szolgált: 1) feltárni, mely tényezők jelenthetnek védőfaktort egyes pszichiátriai tünetek (pl. depresszió, szorongás) kialakulása ellen a cyberbullying áldozatainak körében; 2) melyek növelhetik annak kockázatát, hogy a korábbi áldozatok később elkövetővé váljanak; 3) és melyek játszhatnak szerepet az áldozatok segítségkérési hajlandóságának növelésében. Online kérdőíves vizsgálatunkban 1500 serdülő és felnőtt vett részt (57,9% férfi, átlagéletkor = 28,9 év, szórás = 8,7). Megállapíthattuk, hogy a bosszankodás és a barátok észlelt támogatása moderálta az áldozattá válás és a pszichiátriai tünetek közötti kapcsolatot, tehát azok az áldozatok, akik hajlamosak múltbeli, bosszúságot okozó élethelyzetek felett rágódni, nagyobb valószínűséggel számoltak be pszichiátriai tünetekről, mint azok az áldozatok, akikre nem jellemző, hogy bosszúságot okozó helyzetek felett rágódnának. Ugyancsak kevesebb tünetről számoltak be azok az áldozatok, akik több támogatást kaptak barátaiktól. A második kérdésfelvetés vizsgálatánál megállapíthattuk, hogy a bosszankodás és a hagyományos zaklatásban szerzett tapasztalatok az áldozat oldaláról moderálták a korábbi áldozattá válás és a későbbi elkövetés közötti kapcsolatot az online bántalmazás vonatkozásában, s számottevő nemi különbségeket figyelhettünk meg ezekben az összefüggésekben. Az eredmények alapján nagyobb valószínűséggel váltak később elkövetővé azok a férfi áldozatok, akik hajlamosak múltbeli, bosszúságot okozó szituációk felett rágódni. A női áldozatok körében ugyanakkor az offline bántalmazásban szerzett tapasztalatok növelték az online agresszió kockázatát. A harmadik, regressziós elemzés rámutatott arra, hogy online bántalmazást követően a nők hajlamosabbak segítséghez fordulni, mint a férfiak, továbbá növelte a segítségkérési hajlandóságot, ha az áldozat felismerte az elkövetőt, és ha gyakran rágódott az eset felett. Ezek az eredmények rámutatnak az érzelem-reguláció, a korábbi bántalmazással való adaptív megküzdés, valamint az észlelt baráti támogatás jelentőségére a cyberbullyinggal összefüggésben álló pszichológiai ártalmak csökkentésében, valamint az elkövetővé válás megelőzésében. A vizsgálatok során feltárt asszociációk potenciálisan segítséget nyújthatnak a prevenciós és intervenciós programok hatékonyságának növelésében.

Kulcsszavak: bullying, cyberbullying, pszichiátriai tünetek, segítségkérés, viktimizáció

POKÉMON GO: MOTIVÁCIÓ ÉS JÁTÉKHASZNÁLAT A NÉPSZERŰSÉGI ROBBANÁS IDEJÉN ÉS AZT KÖVETŐEN

ZSILA Ágnes
PhD-hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Kutatási terület: egészséges és problémás médiahasználat
zsila.agnes@ppk.elte.hu; orosz.gabor@ppk.elte.hu

OROSZ Gábor
adjunktus
Eötvös Loránd Tudományegyetem
orosz.gabor@ppk.elte.hu

A Pokémon Go a világ legnépszerűbb okostelefon-alkalmazása, amely megjelenését követően egy hét alatt 21 millió aktív játékos érdeklődésére tett szert, s ezzel olyan mobil applikációkat utasított maga mögé, mint a Facebook vagy a Twitter. A Pokémon Go egy olyan sokszereplős online játék, amelyben a játékos valós környezetében gyűjtheti össze a szabadban élő virtuális lényeket. A pokémonok képességei fejleszthetők, és csapatválasztást követően tesztelhetők is az edzőtermekben, ahol a játékosok összemérhetik erejüket. A játékfejlesztők napjainkban is több millió aktív játékost tartanak számon, így felmerülhet a kérdés, vajon mi motiválja őket arra, hogy elmerüljenek a kiterjesztett valóság nyújtotta játékélményben. Vizsgálatunkban erre a kérdésre kerestünk választ. A játékmotivációk feltérképezésének alapjául a Demetrovics és munkatársai (2011) által leírt hét onlinejáték-motivációt tekintettük (társas, menekülés, versengés, megküzdés, képességfejlesztés, fantázia, rekreáció), majd a népszerűségi robbanás idején kvalitatív vizsgálatot végeztünk 37 Pokémon Go-játékossal (64,6% férfi; átlagéletkor = 23 év, szórás = 5,1), melynek eredményeképpen további három faktort tártunk fel: szabadtéri aktivitás, unaloműzés és nosztalgia. Az első kvantitatív vizsgálat 2016 nyarán zajlott, melynek során 621 felnőtt Pokémon Go-játékos töltötte ki online kérdőívünket (45,1% férfi; átlagéletkor = 22,6 év, szórás = 4,4). Megerősítő faktorelemzést követően létrehoztuk az „Online-játék-motivációk Kérdőív – Pokémon Go kiegészítés” elnevezésű mérőeszközt, amely kilenc motivációs faktort foglal magába. Ennek segítségével megállapíthattuk, hogy a játékosok legfőbb motivációjának a rekreáció és a nosztalgia mutatkozott, míg a legkevésbé a menekülés és a képességfejlesztés vonzotta őket a Pokémon Góban. Nemi különbségek tekintetében a férfiak gyakrabban játszottak, s magasabb értéket értek el a versengés és társas motivációkban. A magasan iskolázott játékosok kevesebbet játszottak és alacsonyabb motivációról számoltak be minden vizsgált dimenzió terén az alacsonyan iskolázottaknál. Végül azok a játékosok, akik a „Pokémon” című rajzfilm rajongói voltak korábban, többet játszottak és minden motiváció terén magasabb pontszámot értek el azoknál a játékosoknál, akik előzőleg nem voltak a pokémonok rajongói. A második kvantitatív vizsgálatra 2016 novemberében került sor. Az ismételt mérésben ezúttal 510 felnőtt Pokémon Go-játékos vett részt (55,9% férfi; átlagéletkor = 26,6 év, szórás = 7,8). A motivációkban hasonló mintázatot figyelhettünk meg, mint az első adatfelvétel idején, azonban a játékidő és a motivációk erőssége is számottevően csökkent. Az impulzivitás és a problémás játékhasználat terén megállapíthattuk, hogy a Pokémon Go játékmotivációk nem állnak kapcsolatban az impulzivitással, azonban a menekülés és a fantázia motivációk pozitív kapcsolatot mutatnak a problémás használattal. Ezek az eredmények hozzájárulhatnak a Pokémon Go rendkívüli népszerűségének megértéséhez, valamint a játékhasználat karakterisztikumainak megismerése által útmutatást nyújthatnak az egészséges és problémás használat felismeréséhez.

Kulcsszavak: kiterjesztett valóság, motiváció, online játék, Pokémon Go, problémás használat

AZ EMLÉKEZET HAJNALÁN – KÉT ÉVES GYERMEKEK HOSSZÚ TÁVÚ EMLÉKEZETÉNEK VIZSGÁLATA

PERES Krisztina, KAMPIS Dóra, KIRÁLY Ildikó
PhD-hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Pszichológiai Doktori Iskola
Kutatási terület: emlékezetfejlődés
peres.krisztina@ppk.elte.hu

Az emlékezet kibontakozása régóta a pszichológiai kutatások tárgya, ennek ellenére még ma is meglehetősen homályos a kép erről a fejlődési folyamatról. A kisgyermekkori emlékezet rejtélyéhez kétféle forrás feltárásával juthatunk közelebb: a felnőttek gyermekkori emlékeinek vizsgálatával, vagy a kisgyermekek emlékezetének a kutatásával. A felnőttek emlékeihez viszonylag könnyű hozzá jutni, viszont a nagy változatosság miatt nehéz összehasonlítani őket; a nagyon korai, három éves kor előtti emlékekhez pedig a legtöbb embernek nincs igazán hozzáférése. Tehát ha a korai emlékezetet szeretnénk behatóan vizsgálni, lényegében egy út marad, a legkisebbek bevonása.

A kisgyermekekkel való kutatás egyik fő nehézsége, hogy a kicsik nem vagy csak töredékesen tudnak verbálisan beszámolni az emlékeikről. Így tehát olyan helyzetbe kell hoznunk őket, ahol a viselkedésükből tudunk következtetni arra, hogy milyen tudásuk van egy-egy helyzetről. A Piaget óta klasszikusnak számító utánzási helyzetek erre kiválóan alkalmasak főként, hogy mások megfigyelése és utánzása a kisgyermekek egyik fő módszere az őket körülvevő világ megismerésére. Érdekes módon az utánzás másfél - két éves gyerekeknél nem vakon történik, csak az adott cél szempontjából értelmes mozdulatokat imitálják. Ezt a viselkedést hosszú távon is megőrzik: egy hét múlva, újabb bemutatás nélkül is képesek produkálni az adott cselekvéssorozatot.

Mi történik azonban akkor, amikor egy eredetileg értelmetlen mozdulatot kellene előhívni egy feladat megoldásához? Vajon emlékeznek-e a gyerekek a korábban látott esemény egészére, az értelmetlen mozdulatokkal együtt? Felismerik-e, hogy egy megváltozott helyzetben jól jöhet az előzőleg feleslegesnek ítélt akció, és ennek megfelelően átértékelve a korábban látottakat, képesek-e megoldani egy ilyen feladatot? A kétévesek emlékezeti rugalmasságát vizsgáló kutatásunkban ezekre a kérdésekre keressük a választ.

Eredményeink szerint azonnali utánzási helyzetben a kisgyermekek képesek alkalmazkodni egy megváltozott helyzethez, és könnyen átértékelik a modellnél látott felesleges lépés szerepét. Egy hét múlva ez már nehezebben megy, bár a gyerekek kb. egy harmada még ekkor is meg tudja oldani feladatot.

Mindezek alapján azt a következtetést vonhatjuk le, hogy a gyerekek emlékezete idővel főleg csak az adott cél szempontjából releváns lépéseket tárolja, a feleslegesnek tűnő elemek hamar elhalványulnak, legalábbis egyre nehezebb elérni őket. A hosszú távú, epizodikus emlékezet fejlődésével feltételezhetően kevésbé célirányosan működik az elme, és az események egésze visszakereshető, valamint elemei rugalmasan felhasználhatóak későbbi, némi fejtörést okozó problémáknál is.

Kulcsszavak: emlékezet, utánzás, fejlődéspszichológia

KÉRDŐÍVES VIZSGÁLAT A HAZAI INTEGRÁLT OKTATÁS HELYZETÉRŐL

ORAVECZ Adrienn
PhD-hallgató
Eszterházy Károly Egyetem, Neveléstudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: Integráció és Inkluzió, Konduktív Pedagógia
ora_adri@msn.com, oraadri@gmail.com

A hazai neveléstudomány aktuális, sok kutatót foglalkoztató kérdése a fogyatékos gyermekek sikeres együttnevelésének feltételei és lehetőségei. Az oktatásba 1993. évi LXXIX törvény vezette be a különleges gondozás fogalmát, amelybe olyan diákok tartoznak, akiknek szükségük van egy bizonyos pedagógiai többletre, hogy sikerrel vegyék tanulmányaikat. A törvény két jól elkülöníthető csoportra bontja a rászorulók körét. Az egyik csoport a sajátos nevelés igény a másik a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdők. Márton 2011-es tanulmányában nagyon szemléletesen írja le a különböző iskolatípusokat, amelyek elindultak az integrált oktatás hatékony megvalósításának útján. A legelmaradottabb iskolát"Bábel tornyaként" jellemzi. Egy ilyen módon működő oktatási intézmény az integrált oktatást csupán „papíron" valósítja meg. Az integrált oktatás kivitelezéséhez jogi hátteréhez szükséges változtatásokat a törvényben foglaltak szerint végrehajtotta, ám leírtakat nem képes megvalósítani napi pedagógiai gyakorlatában. Egy fokkal jobb az az oktatási létesítmény, ahol az úgynevezett „Nincs más hátra, mint az Előre!"szemlélet uralkodik. Itt a vezetőség teljes mértékben elkötelezett, amelyhez hozzájárul a tantestület java részének pozitív attitűdje és tenni akarása is, különböző gyógypedagógiai továbbképzéseken való részvételük által. Az integrált oktatás legmagasabb fokán járót puha, meleg, biztonságot nyújtó fészekként írja le. A fészek típusú iskola, már több, mint tíz éves jó gyakorlattal rendelkezik a témában. Alapító okiratában szerepel a SNI-s tanulók ellátása és ennek megvalósítására rendelkezik a szükséges tárgyi, és személyi feltételekkel egyaránt. A vezetőségét és tantestületét a nyitott szemlélet jellemzi. Jelen kérdőíves vizsgálat is azzal a szándékkal született, hogy átfogóbb képet kapjunk a hazai integrált oktatás megvalósulásáról egészen a bölcsődétől a felsőoktatáson át. A szerző egy online típusú kérdőívet, amely huszonöt kérdést tartalmazott alkotott. A kutatási eszköz célcsoportja pedagógusok és pedagógusjelöltek voltak. A kérdőívet összesen 315-en válaszolták meg. Remélhetőleg ezen felmérés hozzájárulhat az integrált oktatással kapcsolatos ismereteink bővítéséhez, rámutatva azokra a hiányosságokra is, amelyek a jövőben még fejlesztésre szorulnak. Segítve a jelen és a jövő pedagógusainak, nevelő-oktatói munkájának hatékonyabbá tételét, Hári Doktornő szavait idézve a „legszebbet, a legjobbat és a legnagyobbat" hozhassák ki különleges bánásmódot igénylő növendékeikből.

Kulcsszavak: Esélyegyenlőség, Integráció az oktatásban, SNI, Személyi és tárgyi feltételek

IKSZES KURÁTOROK − A MÚZEUMI ÉS AZ ISKOLAI KÖZÖSSÉGI SZOLGÁLAT NEVELÉSI CÉLJAINAK ÉS EGYÜTTMŰKÖDÉSÉNEK VIZSGÁLATA MUZEÁLIS INTÉZMÉNYEKBEN

JOÓ Emese
etnográfus, múzeumpedagógus, PhD-hallgató
Néprajzi Múzeum, Eszterházy Károly Egyetem Neveléstudományi Doktori Iskola
Kutatási téma: A társadalmi múzeumok és a gyermekmúzeumok pedagógiájának vizsgálata − jellemzők, különbségek, összefüggések
emes.joo@gmail.com

A Néprajzi Múzeumban aktuálisan zajló gyermekmúzeumi fejlesztés előkészítéseként a társadalmi múzeumok és gyermekmúzeumok nem-formális pedagógiai módszereinek vizsgálatával foglalkozom. A gyermekmúzeumi fejlesztés egyik alapvető célja, hogy radikális változást érjen el a múzeumi és közoktatási szakterület jelenleg alacsony szintű pedagógiai együttműködésében azzal, hogy az iskola igényeinek megfelelően támogatja a köznevelés céljait, pl. a kompetencia alapú tanulást, a különböző tantárgyak szintézisét, vagy az iskolai közösségi szolgálat (IKSZ) teljesítését. A múzeumok és iskolák együttműködésének egészen új területét jelenti az iskolai közösségi szolgálat, amely a bevezetése óta eltelt, mindössze 5 évben gyorsan és széles körben elterjedt gyakorlattá vált − mára a múzeum jelenti az egyik legnépszerűbb IKSZ-es tevékenységi helyszínt. Jelenlegi kutatásom többféle mérési módszert alkalmazó empirikus kutatás, amely az IKSZ múzeumi adaptációjára fókuszál. A kvantitatív és kvalitatív kérdéssort tartalmazó kérdőívvel, a félig strukturált kérdéssorra épülő mélyinterjúkkal, résztvevő megfigyeléseimmel és saját kísérleteimmel azt vizsgálom, hogy a múzeum hogyan viszonyul az IKSZ társadalmi felelősségvállalással kapcsolatos küldetéséhez. Amennyiben a múzeumi adaptáció megváltoztatja az IKSZ eredeti küldetését, hogyan és miért módosulnak az IKSZ alapvető társadalmias nevelési céljai és közösségi tevékenységi formái, és mindez hogyan befolyásolja az iskola és a múzeum együttműködését, valamint a résztvevő középiskolások múzeumi kapcsolatát. A kutatás arra a feltételezésre épül, hogy a múzeumi IKSZ az esetek többségében nem az iskolai közösségi szolgálat küldetését valósítja meg, hanem a múzeum elsősorban saját működése érdekében, önkéntes munkaerőként foglalkoztatja a középiskolásokat. A hipotézisem szerint egy adott muzeális intézmény minél inkább érvényesíti az IKSZ társadalmias nevelési céljait, a középiskolások annál elkötelezettebben vesznek részt a társadalmias múzeumi működésben és fejlesztésekben. Kvalitatív elemzésem alapjául szolgálnak az országos "Múzeumpedagógia 2017" kutatás (Múzeumi Oktatási és Képzési Központ − MOKK) keretében, az IKSZ kutatócsoport vezetőjeként a munkatársakkal közösen készített 16 mélyinterjú anyaga, releváns adatokat nyújt az Oktatáskutató és Fejlesztő Intézettel (OFI) együttműködésben lebonyolított, párhuzamos iskolai és múzeumi IKSZ-es kérdőíves kutatás 71 múzeumi válaszsora, valamint résztvevő megfigyelésem eredményei a Magyar Nemzeti Galéria START programjában, és saját kísérleteim tapasztalatai a Néprajzi Múzeumban. A kutatás eredményeként, hipotézisem igazolása mellett, bemutatom az iskolai közösségi szolgálat és a társadalmi múzeum legmagasabb szintű együttműködését: a középiskolások múzeumi szakértői szerepvállalását jelentő ikszes kurátorságot.

Kulcsszavak: múzeumpedagógia, iskolai közösségi szolgálat, gyermekmúzeum, társadalmias múzeum, kurátorság

ETHICAL DILEMMA AND SOCIAL NETWORKS - A PSYCHOLOGICAL EXPERIMENT ON AUTONOMOUS VEHICLES

BARÁTH Ákos
PhD-hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Pedagógiai és Pszichológiai Kar

The current study represents the first quantitative investigation of the correlation between the basic characteristics of social networks in small, newly formed groups and the decision of the groups in a specific ethical dilemma. Participants (n=126) were randomly assigned to one of the 21 groups. After a three-hour long collaborative work, four emerging social networks were measured in each group, differentiated by the nature (later collaboration, professional advice, leisure activity, privacy) of the connection. During the experiment five ethical dilemmas of autonomous vehicles were presented to the participants. Each of the questions represents a real traffic situation, where one or more people have to be sacrificed to save others. In the questions the settings are different, focusing on various specific characteristic of the situation like the number of saved people, passengers or pedestrians are in danger, the direction of the vehicle has to be changed or not. After individual-level decision making the groups agreed on common judgments as well. Consciously no more than six participants were assigned in a group that is almost equal the number of the passengers in a family size car. Individual and group level decisions were collected and compared with the various characteristics of the networks like density and centrality measures. Analyses provide evidence that in a denser collaborative network, members are more likely to change their decision according to the group judgment. Exploratory analyses also suggest that the density of the network may influence the enforcement of the group interest during the decision-making process. Decision making depending on the structure of the social network is also examined. The relevance of social psychology in connection with autonomous vehicles and the need for future research on this topic are also discussed.

THE CHARACTERISTICS AND TERRITORIAL DISTRIBUTION OF HEALTH-BEHAVIOURAL CLUSTERS AMONG STUDENTS

KOVÁCS Karolina Eszter
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem, Nevelés- és Művelődéstudományi Doktori Program
Kutatási terület: tanulói egészségmagatartás, sportiskolai rendszer, tanulmányi és nem tanulmányi eredményesség
karolina92.kovacs@gmail.com

In Hungary, the new sport school system has been built in 2012, however, the investigation of the characteristics of its students and the comparison of the academic and non-academic achievement of students learning in sport schools and in traditional high schools has not been made yet. It is significantly important to measure factors like health-damaging behaviours (smoking, alcohol consumption and substance use), health-awareness components (effective and flexible coping, low-level anxiety or high-level well-being) and academic achievement indexes. The aim of the study is to measure academic and non-academic achievement of students learning in sport schools and traditional schools and to create student clusters alongside the different factors of health-behaviour and academic achievement. The methodology is based on smoking and alcohol consumption frequency, self-rated health and physical status, subjective heath-awareness, well-being (WBI-5, Susánszky et al, 2006), spiritual well-being (SWBS, Cotton et al, 2005), coping flexibility (CFS, Kato, 2012), anxiety (CALIS, Lyneham et al, 2013), health-conscious behaviour (HAQ, Nagy & Kovács, 2017), and self-rated academic achievement. The sample consists of three sport schools and three traditional schools from the seven regions of Hungary and from Budapest (48 schools), involving students from each grade (from 9th to 12th) (n=2864). Regarding representativeness, similar schools were selected in the regions to appropriately control the societal background factors. After the standardisation, cluster analysis was made and four student clusters were created namely the clusters of deviant (poor health-behaviour and academic achievement), phlegm (higher health-awareness, but lower academic performance), stressful (good health-behaviour, but poor mental health and academic achievement) and balanced (higher health-awareness and good subjective academic performance) students. Regarding gender, the rate of balanced and stressful students is higher among girls while the rate of phlegm students is higher among boys. Concerning grades, the ratio of balanced and stressful cluster membership shows a decreasing while the ratio of deviant cluster membership shows an increasing tendency. Regarding the type of the settlement, the rate of phlegm students is the highest in the capital city, the rate of balanced students is the highest in county seats and farms, the rate of deviant students is the highest in farms as well while the rate of stressful students is the highest in villages and small towns. The distribution on the basis of the parents' educational level was measured as well: the ratio of balanced cluster membership is the highest in case of the higher educational level of the parents while the ratio of deviant, stressful and phlegm cluster membership is the highest in case of lower educational level of the parents, regarding fathers and mothers as well. Finally, territorial differences could be detected regarding cluster memberships. The rate of deviant students is the highest in North-Hungary and it is the lowest in South-Transdanubia; the rate of phlegm students is the highest in Budapest while it is the lowest in North-Hungary and South-Transdanubia; the rate of stressful students is outstandingly high in Central Hungary while it is the lowest in the North-Great-Plain region; while the rate of balanced students is the highest in South-Transdanubia and the lowest in Central Hungary.

Keywords: sport school system, territorial differences, health-behaviour

ÉRTÉKKÖVETÍTÉS A MAGYARORSZÁGI KÖZÉPISKOLAI KOLLÉGIUMOKBAN

NAGY Friderika
PhD-hallgató
Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Politikaelméleti Doktori Iskola
Kutatási terület: Értékközvetítés
ingrid9kukacfreemail.hu

A szaktudományok (pedagógia, szociológia, társadalompolitika) figyelmeztetnek a magyar társadalom végletes – és egyre inkább, egyre többek számára véglegesnek tűnő– polarizációjának veszélyeire, és felhívja a figyelmet egy „értékén kezelt" nevelési-oktatási rendszer lehetőségeire a társadalmi békét veszélyeztető súlyos következmények elhárításában, a további romlás megakadályozásában, a folyamat hosszútávon ható megfordításában.
A témaválasztás a kollégiumban megtalálható és közvetített értékek területére terjed ki. Megközelítésem szerint az oktatás – nevelés szemszögéből közvetítendő értékek csak akkor tudnak a tanulók személyiségébe elmélyülni - beépülni, s ezzel egy időben a társadalom számára hasznossá válni, ha azok a megfelelő személyiségi korban, jól megválasztott pedagógiai módszerekkel - eszközzel kerülnek közvetítésre.
A pedagógia új utat kénytelen választani az értékek közvetítésére. A nevelőmunka,– mint morális kommunikáció jelenik meg. A morális kommunikáció gyakorlásának egyik legmegfelelőbb helyszíne véleményem szerint a középiskolai kollégium. Úgy gondolom, hogy nagyobb figyelmet kell, hogy kapjon ez az oktatási terület, hiszen lehetőségei kiaknázatlanok. Az országban megtalálható kollégiumok a területi, régiók adta viszonylatokat tükrözik, mintegy kicsinyített társadalom képe ismerhető fel. A kollégium az életre nevel, és olyan értékközvetítés történhet meg, melynek birtokában egy egészséges ifjúság és ennek következményeképpen egy minden szempontból erős társadalom hozható létre. A leendő kollégista individuuma hordozza már az előző iskolában kapott, a családjából és az őt körülvevő környezete által közvetített értékeket. Az így kapott kiforrásban lévő, de ezzel együtt alakítható „alapbázissal" munkálkodhat a kollégium a társadalom előmozdítása érdekében.
A kollégiumi foglalkozások alapköve a tematikus csoportfoglalkozás. A témákat és a hozzájuk tartozó fejlesztési követelményeket a Kollégiumi Nevelés Országos Alapprogram foglalja magába. A meghatározott témákon, illetve fejlesztéseken keresztül tud a kollégium, mint nevelési színtér a morális kommunikáció segítségével nevelni, erkölcsi tudatot formálni a kollégisták körében, rajtuk keresztül a társadalomban is.
A társadalmunk megmentéséhez, újraépítéséhez kettő elengedhetetlen szereplő tartozik: Értékek és Fiatalok. Amennyiben a középiskolai kollégiumok nem csak papíros és elméleti feladatokat kapnak az államtól, hanem tényleges figyelmet és együttműködést a társadalom megmentésében, akkor sikerülhet egy értékek mezsgyéjén alapjaiban megváltoztatott értékes társadalmat újraépíteni – létrehozni.

AZ ISKOLAI JÓLLÉT BEFOLYÁSOLÓ TÉNYEZŐINEK EMPIRIKUS VIZSGÁLATA ÁLTALÁNOS ISKOLÁS TANULÓK KÖRÉBEN

NAGY Krisztina
PhD-hallgató
Szegedi Tudományegyetem Neveléstudományi Doktori Iskola

A tanulói jólléttel foglalkozó kutatások egyre gyakrabban fordulnak elő a nemzetközi és a hazai szakirodalomban. A téma vizsgálata jelentős, mivel a gyerekek idejük jelentős részét az iskola falai között töltik, ezért fontos vizsgálni, hogy mely tényezők befolyásolják az iskolai jóllétüket, ami egyaránt hatással van a tanulási motivációjukra, tanulmányi teljesítményükre, valamint az iskolában átélt társas kapcsolatok minőségére is (*Hascher*, 2004; *Pollard* és *Lee*, 2002). Kutatások igazolják, hogy az életkor előrehaladtával a tanuláshoz és az iskolához való viszony folyamatosan romlik, az iskolával kapcsolatban a tanulók egyre többször számolnak be negatív attitűdről. Az iskolai jóllét, melynek kognitív és affektív összetevői egyaránt meghatározzák a tanulók iskolához való viszonyát, több tényező együttes hatásaként alakul ki a tanulókban és folyamatosan változik.

Hazai vonatkozásban kevés olyan kutatási eredmény áll rendelkezésünkre, amely több tényező együttes hatását vizsgálná általános iskolás tanulók körében. Kutatásunkban egy nemzetközi példán már alkalmazott kérdőív (*Hascher*, 2004) adaptálásának folyamatát és a kapott eredmények elemzését mutatjuk be. A kérdőív 6 dimenzió (általános attitűd; konfliktusok; aggodalom-stressz; fizikai és testi panaszok; iskolai önkép; elismerés) mentén tartalmaz állításokat, amelyeknél a tanulók egyetértésüket, vagy egyet nem értésüket egy 6-fokú Likert-skálán fejezték ki. A kutatásban résztvevő 5. és 8. évfolyamos általános iskolás tanulók eredményei alapján jelen kutatásban is kirajzolódtak a feltételezett faktorok, az eredmények szerint a tanulók iskolai jóllétet elsősorban az iskolában átélt konfliktushelyzetek, a társakhoz való viszony és a teljesítmény megítélése befolyásolja, emellett a környezeti tényezőknek van jelentős szerepe. Azok a tanulók, akik válaszaik szerint közepesen, vagy nem szívesen járnak iskolába, kevésbé vannak megelégedve a teljesítményükkel és alacsonyabb önértékeléssel rendelkeznek.

Az eredmények további nagymintás vizsgálatok alapját képezhetik, valamint hozzásegítenek megérteni a jóllét alakulását befolyásoló tényezőket. Az eredmények segítségével a pedagógusok árnyaltabb képet kaphatnak a diákok véleményéről, amely birtokában pontosabb fejlesztéseket kezdeményezhetnek a pozitív iskolai légkör, illetve a tanuláshoz és az iskolához való pozitív attitűdök kialakításához.

SZEMÉLYISÉGTÉNYEZŐK ÉS A CSAPATREZILENCIA ÖSSZEFÜGGÉSEI AGILIS PROJEKTMENEDZSMENT MÓDSZERTAN ALKALMAZÁSA MELLETT

SÁNDOR-DOBOS Emese
PhD-hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar, Pszichológiai Doktori Iskola
Kutatási terület: Szervezeti kultúra, stressz és reziliencia agilis kontextusban
sandor-dobos.emese@ppk.elte.hu

FARKAS Vera
BA-hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar

Az agilis projektmenedzsment módszertanok, különösen a Scrum, az utóbbi években egyre nagyobb népszerűségre tesznek szert, elsősorban szoftverfejlesztési területen.
A módszertan a csapatra és a csapatban történő együttműködésre helyezi a hangsúlyt, illetőleg a leszállítandó termék és a munkafolyamatok iteratív újraértékelésén keresztül a külső változó környezetre történő hatékonyabb válaszadást tűzte ki célul.
Az agilis csapatokban jellemző tehát a szokások felülvizsgálata, azaz a munkahelyi gyakorlatokon történő rendszeres változtatás, fejlesztés, az új szempontok bevonása. Ugyanakkor a rendet, struktúrát, stabilitást igénylő egyéneknek ez nehézséget okozhat, így fordított összefüggést feltételezünk a folyamatok értékelésének és fejlesztésének észlelt mértéke, valamint a rend és a struktúra igénye között, pozitív összefüggést várunk ugyanakkor a közösséget előtérbe helyező társas orientációval, mivel a folyamatok megváltoztatásához sokszor az egyéni érdekek háttérbe szorítása szükséges egy csapatdöntés meghozása kapcsán.
Feltételezzük továbbá, hogy a folyamatok rendszeres értékelése és javítása, valamint a csapatreziliencia pozitív összefüggést mutat, azaz a csapat nehézségekkel szembeni észlelt ellenállása magasabb lesz ott, ahol a folyamatok iteratív fejlesztése jellemzőbb.
Folyamatban lévő kutatásunkba agilis módszertant alkalmazó cégek alkalmazottait vontunk be, összesen 76 fő alkotja a vizsgált mintát. A munkafolyamatokkal kapcsolatos célzott kérdések mellett a társas orientációt az Individualizmus és Kollektivizmus Skálával mértük, míg a rend és a kiszámíthatóság preferenciájának mérésére a Lezárás Iránti Igény Skála Rend és Szervezettség Iránti Igény faktorát, a csapatreziliencia mérésére pedig a Szervezeti Reziliencia Kérdővet alkalmaztuk.
A vizsgált mintában szignifikáns pozitív korreláció mutatkozott a munkafolyamatok rendszeres újraértékelése és fejlesztése, valamint a csapatreziliencia és a horizontális kollektivizmus között, amely az egyenlőséget és a közösségi érdekeket előtérbe helyező személyiségvonást jelöl, illetve az elvárásunknak megfelelően negatívan korrelált a rend és szervezettség iránti igénnyel a nagyobb mértékű észlelt folyamatfejlesztés. A kutatás ökológiai validitását a kiválasztási és szervezetfejlesztési gyakorlatban való alkalmazhatóság adja.

Kulcsszavak: agilis módszertan, társas orientáció, lezárás iránti igény, szervezeti reziliencia

FUNKCIÓTANULÁS A MODELL NYELVHASZNÁLATÁNAK FÜGGVÉNYÉBEN

PETŐ Réka
PhD-hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar, Pszichológiai Doktori Iskola

A tárgyak fontos szerepet játszanak mindennapjaink során és fontos részét képezik kulturális környezetünknek. Különböző kultúrákban különböző eszközöket használhatnak az emberek, de fontos, hogy tudjuk, „mi, hogy használjuk" őket. Kutatásunk során arra voltunk kíváncsiak, hogy ez megmutatkozik-e a gyerekek tárgyakról való tanulása során. Feltételezésünk szerint igen, és a gyerekek egy tárgy funkcióját csak akkor sajátítják el, ha az információt egy olyan személytől kapják, aki osztozik velük más közös kulturális tudásban is (pl.: nyelv).
Vizsgálatunkat azon elméletre alapoztuk, hogy a 4 éves gyerekek, miután megtanulták egy tárgy funkcióját, az adott eszközt kizárólag arra az egy célra fogják használni, míg új célok elérésére új eszközöket fognak preferálni. Az első vizsgálatban a gyerekek 4 eszköz-funkció bemutatást láttak egy saját anyanyelvükön, vagy egy idegen nyelven beszélő személytől. A teszt során viszont egy teljesen új célt kellett elérniük vagy a korábban bemutatott eszköz szín variánsával vagy egy számukra addig ismeretlen eszközzel. A gyerekek csak akkor preferálták az új eszközt a már ismerttel szemben, ha a modell a saját nyelvükön beszélt. Egy második vizsgálattal kívántuk demonstrálni, hogy a különbség nem abból adódik, hogy a gyerekek nem figyelik az idegen nyelvű modell cselekvéseit. Ehhez megismételtük az első vizsgálatunkat, egy emlékezeti teszt hozzáadásával. Eredményeink igazolták elvárásainkat, a gyerekek fel tudták idézni azt is, hogy mit csinált az idegen nyelvű modell, azonban a bemutatott tárgy funkcióját mégsem tanulták meg. Mindennek tükrében elmondható, hogy a gyerekek csak akkor érzik számukra relevánsnak a tárgyak funkcióiról való tudást, ha az arra vonatkozó információt egy saját anyanyelvükön beszélő személytől kapják.

A FOGYATÉKOSSÁGGAL ÉLŐ SZÜLŐK HELYZETE

HANKÓ Csilla
PhD-hallgató
Pécsi Tudományegyetem, Fejlődés és Klinikai Pszichológia Doktori Iskola
Kutatási terület: Testi/érzékszervi fogyatékossággal élő családok várandóssága, gyermekvállalási tapasztalatai
hanko.csilla@pte.hu

Előadásomban a fogyatékossággal élő családok helyzetét, gyermekvállalási tapasztalatait kívánom bemutatni a világ különböző országaiban. Kutatásaim fókuszában a testi/érzékszervi fogyatékossággal élő – mozgássérült, vak vagy siket – emberek vannak, így az előadás során is a velük végzett kutatásokat elemzem, vetem össze.
Először a LaPierre (2017) által összegyűjtött, a fogyatékossággal élő nők gyermekvállalási motivációit befolyásoló tényezőket kívánom bemutatni és összehasonlítani korábbi, ezen a területen végzett tanulmányokkal. Az előadás második részében a motivációs tényezők függvényében jellemzem az egyes országokban a fogyatékossággal élő várandós, illetve már családot alapított nők helyzetét. Európán belül az Ausztriában és Norvégiában élő fogyatékossággal élő nőkkel végzett kutatások eredményeit mutatom be. Európán kívül az Amerikai Egyesült Államokban, A Közel-Keleten (Izrael Államban) élő és Kelet-Afrikán belül pedig az Etiópiában élő testi/érzékszervi fogyatékossággal élő nők helyzetét elemzem. A különböző országokban élő nők helyzetének bemutatását követően a tapasztalatbeli hasonlóságokat és különbségeket határozom meg.
Az előadás részét képezi még a vizsgált célcsoport fogyatékosságtípusok szerinti tapasztalatainak elemzése. Hogyan éli meg várandósságát egy vak, egy siket és egy mozgássérült nő? Milyen hasonlóságok és különbségek találhatók gyermekvállalási tapasztalataikkal kapcsolatban? Hogyan viszonyul hozzájuk a környezetük? Milyen minőségű társas támogatásban részesülnek? A parentifikáció témájában folytatott kutatási eredményeket is bemutatom, melyben kitérek az ép és a fogyatékossággal élő emberek véleményének éles ellentétére is.
Tanulmányom elméleti jellegű, mely megalapozza későbbi kutatási orientációmat. Jövőbeli terveim között szerepel, hogy a magyar testi/érzékszervi fogyatékossággal élő nők és családjuk helyzetét, tapasztalatait vizsgáljam meg.

Kulcsszavak: testi fogyatékosság, érzékszervi fogyatékosság, családalapítás, várandósság

FELNŐTTKORI TANULÁS A MAGYAR ÉS SZLOVÁK BÖRTÖNÖKBEN

MOLNÁR Attila Károly
PhD-hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar, Neveléstudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: Kriminálandragógia, oktatás a börtönben
www@molnarattila.hu

Az új évezredben a felnőttek tanulásának világában paradigmatikus változás következett be, mely változás magával hozta az élethosszig tartó tanulás minden formájának (formális, nem-formális és informális tanulás) felértékelődését. Mivel a felnőttek tanulása ma a társadalmi-gazdasági fejlődés motorjaként definiált, ugyanez reflektorfénybe helyezte a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok oktatás-képzés útján történő felzárkóztatásának kérdését is. E hátrányos helyzetű csoportokon belül a börtönökben élő fogvatartottak csoportja egy sajátos célcsoportot képvisel. Az ő esetükben a büntetés-végrehajtási intézetekben megvalósuló tanulás minden formája nagymértékben segítheti a társadalomba való visszatérés, a reintegráció sikerességét. Mivel a hátrányos helyzet alapvetően relatív lemaradást jelent, továbbá felfogható a különböző társadalmi egyenlőtlenségek megnevezéseként, e fogalom különösen érvényes a börtönökben élő, a mindennapi élettől elkülönített fogvatartottakra.
A börtönbeli tanulás megvalósítása kulcsfontosságú a fogvatartottak reintegrációjának sikerességében, ezért a büntetés-végrehajtási rendszerek igyekeznek a fogvatartottak tanulását támogatni. E tanulástámogatás Magyarországon és Szlovákiában olyan földrajzi-történelmi területen zajlik, melyet a szakirodalom a volt szocialista országok régiójába sorol. E régióban megtalálhatók azok az összefonódások, amelyek mentén évszázadok óta nemzetek haladnak közös irányba. Ilyen közös irányt képvisel a magyar-szlovák büntetés-végrehajtási eszmerendszer kapcsolata, amelynek hatása a gyakorlatban is megjelenik. E két ország büntetés-végrehajtási rendszereinek vizsgálatával arra vállalkoztunk, hogy megkeressük a jól működő, illetve a fejleszthető sajátosságokat. Vizsgálódásunkkor a fogvatartottak és a börtönszemélyzet tanulásával kapcsolatos kérdésekre fókuszáltunk. Kvalitatív és kvantitatív adatgyűjtéssel jutottunk olyan információkhoz, melyek elemzése során fény derült a börtönökben végzett tanulási folyamatok egyéni és szervezeti értékelésére, valamint a börtöntanulás fejlesztésére irányuló törekvésekre.
A vizsgálatból kiderült, hogy a börtönök tanulást támogató eredményessége több faktor mentén, különböző hatással valósul meg. Felmerül a börtönök tanulási lehetőséget nyújtó attitűdjén felül a tanulásban részt vevő fogvatartottak, valamint a fogvatartottakkal közvetlenül foglalkozó személyzet (nevelők, reintegrációs tisztek, pszichológusok stb.) aktivitása is. Felmerül tehát az együttműködés kérdése, mely együttműködéstől várható, hogy olyan oktatási-képzési lehetőségek nyíljanak a börtönökben a fogvatartottak számára, amelyek illeszkednek minden érintett időkeretéhez, érdeklődéséhez, továbbá megfelelően motiválják a potenciális résztvevőket a tanulásba való önkéntes bekapcsolódásra.

Kulcsszavak: élethosszig tartó tanulás, reintegráció, tanulás a börtönben

TANULÁS DIGITÁLIS KÖRNYEZETBEN ÉS A KÖNYVTÁRI-LEVÉLTÁRI-MÚZEUMI GYŰJTEMÉNYEK

NEMES László
Eötvös Loránd Tudományegyetem

A felsőoktatási szektorban egyre dominánsabbak a jelenlétet nem, vagy csak minimálisan igénylő távoktatási formák. Bár az elektronikus tananyagok, valamint az e-learning keretrendszerek több mint másfél évtizede jelen vannak az oktatásban, az utóbbi években történt széleskörű, a mindennapokban is észlelhető technikai ugrás azt eredményezte, hogy immár nem csak szigetszerűen használhatják őket. Az oktatáshoz mindig is hozzátartoztak a tananyagokat, a kutatáshoz szükséges szakirodalmat, valamint forrásokat gondozó könyvtárak. Előadásomban összefoglalom az elektronikus tananyagok fajtáit, felépítési lehetőségeit, a könyvtárak szerepét az e-learning folyamatában, valamint bemutatok fejlesztési lehetőségeket. Az összefoglaló alapját képező alkalmazott kutatás aktualitását több már folyó, vagy a jövőben induló fejlesztés adja.
A digitalizáció, amely kezdetben a tárolt javak tartalmát érintette, de ma már eljutott a folyamatok és a tartalmak eleve digitális keletkezésig, új kihívás elé állítja ezen intézmények működését. Egyrészt sokkal nehezebben követhetőek a létrehozott tartalmak, például míg egy levelezést - bár anno kevesebb helyen tárolták - egyedibb vonásai miatt jobban körülhatárolt volt, mint manapság, amikor naponta akár több tucat magán, illetve hivatali üzenetet (már nem is feltétlenül leveleket) küldünk.
Az oktatás terén megjelent digitális tananyagok is ezen új kihívások közé tartoznak, több szempontból is:

1. Digitális tartalmak, amelyeket tárolni kell és az olvashatóságukat évek múltán is biztosítani kell, hardveres és szoftveres kihívásokat eredményeznek.
2. Analóg és/vagy digitális építőkövekből jönnek létre, amelyek különböző helyekről származnak. E téren komolyan kell számolni a hitelesség kérdésével.
3. A felhasználók fizikálisan egyre kevésbé mobilak, átalakul a kutatás és a tanulás folyamata az ő viselkedésük szempontjából, jobban preferáltak az egykapus rendszerek (a felhasználót nem feltétlenül érdekli, hogy a keresett információt könyvtári, vagy levéltári, vagy múzeumi oldalon találja meg, ami fontos számára a relevancia, a megtalálás átfutási ideje és a hitelesség).

Mindezek következtében, bár a háttérben e gyűjtemények elkülönülése megmaradt, hosszabb távon az azokhoz kapcsolódó szakmák közötti átjárás vélhetően majd növekszik, a felhasználók felé pedig vélhetően egyre több integrált szolgáltatás jelenik meg.
A felhasználók között található elektronikus tananyag-szervezők pedig a végfelhasználók felé saját rendszerükbe integrálva állítják elő termékeiket. Létrejönnek az adattárak, s az adattárakkal együtt a projektek/cégek/magánszemélyek számára egyre fontosabb lesz az adatvagyon-gazdálkodás

Kulcsszavak: távoktatás, könyvtár, levéltár, múzeum, e-learning

A TANTERMI KÖRNYEZETE VÁLTOZÁSAI MAGYARORSZÁGON AZ 1950-ES ÉVEK UTÁN

BERTA-SZÉNÁSI Panna
PhD-hallgató
Pécsi Tudományegyetem, „Oktatás és Társadalom" Neveléstudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: iskolaépítészet, a tárgyi és épített környezet hatása a tanulási folyamatokra
panna.szenasi@gmail.com

Doktori kutatásom az 1960-as, illetve 1970-es években, Magyarországon, a szocializmus rendszerében létrejövő új iskolaépületek tantermeit helyezi a vizsgálat középpontjába. Ezen tantermek, mint nevelési terek elemeit vizsgálja és azon belül azt elemzi, hogy az itt található berendezési tárgyak, milyen mértékben és milyen módon hatnak a nevelési folyamatokra.
Az általam feltárni kívánt kérdéskör tárgya a megjelölt korszakban újonnan létrehozott középiskolai épületek általános rendeltetésű tantermeit kívánja elemezni. Egyrészről a szocializmus világképének és az ehhez kapcsolódó kultúrájának a tanteremben megtalálható tárgyi megjelenítési formáit vizsgálja, másrészről azon építészeti elemeket, amelyek nagymértékben befolyásolják az oktatási, illetve tanulási tevékenység minőségét. A szerteágazó vizsgálati terület végett jelen doktori kutatás nem kíván kitérni a szaktantermek, illetve különböző laborok formai sajátosságaira. Ezen felül a tanteremben megjelenő tankönyvek, mint tárgyi elemek elemzését sem tekinti feladatának. A kutatás mind a nevelés, mind a tervezői folyamatok szempontjából is lényeges elemeket kívánja bevonni a vizsgálatba, úgymint az oktatási segédeszközök, a különböző szemléltetőeszközök, a bútorok, valamint a térszerkezetet meghatározó építészeti adottságok (belmagasság, ablakok, szintkülönbségek).
Jelen előadásban elsősorban a Magyar Pedagógia című folyóirat témához illeszkedő képi forrásanyagának elemzését kívánom bemutatni. Az összegyűjtött adatok és elemzési módszerek segítségével a tanterem felépítésének jól elkülöníthető egységeit is meghatározom. Emellett és ehhez kapcsolódva röviden a kor iskolaépítészeti stíluselemeit, illetve irányzatait is megemlítem.
Célom, hogy az iskolaépületeket, illetve a tantermi környezetet ábrázoló forrásanyagok felhasználásával a neveléstudomány számára is releváns megállapításokat alkossak. A kapcsolódó szakirodalmi tartalmak elsősorban az elemzési szempontokhoz, illetve az iskolaépítészeti leírások feltárásához nyújtanak támpontot.

Kulcsszavak: iskolaépítészet, szocializmus, tanterem,

VIDEOJÁTÉKOK AZ OKTATÁSBAN – EGY EGYETEMI KOLLOKVIUM RÉSZTAPASZTALATAI

VAS János
MA (osztatlan) hallgató
Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar
Kutatási terület: Videojátékok az oktatásban
janaalgor@gmail.com

Manapság egyre több médium számol be arról az igényről, hogy az oktatásnak komoly reformokra van szüksége. Elég csak a Közoktatás Indikátorrendszere 2017-es kiadványára gondolni, de lesújtó eredményeket közölnek a PISA kutatások, vagy az OECD eredmények, ami miatt a mai magyarországi pedagógusoknak folyamatosan azon kell gondolkodniuk, hogy hol lehetne változtatni a rendszeren. Kísérletezni kell, új módszereket megpróbálni bevezetni, hasznosítani a különböző nyugati megoldásokat (Bahrami, 2014; Taj, 2017), vagy pedig új eszközöket bevetni az oktatás minőségének javítására (Fegyverneki, 2017). Ilyen új lehetőség lehet a mai fiatalok egyik legdinamikusabban használt digitális eszköze is, a videojátékok alkalmazása is, amelynek pozitív hatásait már számtalan tudományterület kutatója is bebizonyította: pszichológusok (Ferguson, 2010; Adachi-Willoughby, 2011; Badatala el al., 2017), nyelvtanárok (Ranalli, 2008; Noroozloo et al. 2015) de akár történészek is (McCall, 2011; Chapman 2016). A videojátékokat ráadásul nem csak elméleti szinten kezelték a game studies tudományágán belül, hanem már gyakorlati szemináriumokat is tartottak mind az Amerikai Egyesült Államokban (Ellard, 2013; Wainwright 2014), mind Latin-Amerikában is a segítségükkel (Radetich, 2015), ahol különböző irodalmi vagy esetleg történelmi aspektusaikat emelték ki, hogy ténytörténelmet, forráskritikát, vagy pedig absztrakt elméleteket sajátíthassanak el a diákok a segítségükkel. Az ő tapasztalataik, és módszereik alapján indítottam el én is a saját kutatásomat, melyben négy kategóriára osztottam a videojátékokat ténytörténelmi felhasználásukat tekintve az oktatásban. Az elméleti háttér kidolgozását követően témavezetőmmel közösen egyetemi szintre emeltük a videojátékokról való diskurzust a játékok oktatásban való felhasználásáról, amely végül a „A történelemoktatás lehetőségei a szórakoztató média eszközeivel” című egyetemi kollokviumban testesült meg. Itt, a kurzust felvett hallgatókkal közösen próbálunk választ találni arra, hogy a gyakorlatban hogyan működhetne – ha egyáltalán működhetne -, egy ilyen stílusú oktatási attitűd bevezetése a magyar oktatási rendszerben. Előadásomban szeretném bemutatni a kurzus elméleti hátterét, annak tartalmi felépítését, magát a kurzust felvett diákok demográfiai profilját, videojátékos attitűdjét, valamint a kurzushoz támasztott elvárásaikat, amelyeket egy kérdőív segítségével térképeztünk fel 82 fős mintával. Előadásomban továbbá szeretném prezentálni az eddigi tapasztalatokat, valamint a kurzuson történt további adatfelvételek irányvonalait és módszereit és a tárgy folytatásának jövőbeli lehetőségeit is.

Kulcsszavak: Oktatás, videójáték

COMPARATIVE EXAMINATION OF CHILDHOOD MEMORIES AND MALADAPTIVE SCHEMES CONNECTED TO PARENTAL MALTREATMENT

VARGA Csaba
PhD-hallgató
Pécsi Tudományegyetem Bölcsésztudományi Kar Pszichológia Doktori Iskola
Kutatási terület: Alkalmazott Pszichológia, gyermekbántalmazás
vargadoktor@manynet.hu

Several prospective studies have proved that parental maltreatment (verbal, physical, sexual, emotional abuse, absence of instruction) in childhood is a serious risk factor of developing adult personality and affective disorders and low level of functioning (eg. Johnson et al., 2006)
In our research, we aimed to investigate childhood memories connected to parental maltreatment.
We conducted our research with a self-administered questionnaire method, examining persons aged between 17 and 40, raised in normal families and in state custody, a sample of total (N=414), abused (N= 95) non-abused (N= 319). In our analysis, we worked with variables describing age, sex, highest level of qualification, marital status and number of children when representing demographic status. In the case of continuous variables, we examined means while among discrete variables we investigated frequencies. As a second step, we examined the connection between psychiatric disorders and abuse. As a third step, we analysed the connection between the psychiatric disorders appearing in the abused sample and their background factors with binary logistic regression.
About 22,9 % of or sample reported abuse by the parent or other important person. The interpretation of the results in a multivariable model has shown that abuse is a determining risk factor of drug use, smoking and alcohol consumption, independently of other variables.
According to the recollections of the informants in the control sample, they were subject to maltreatment by the parents much more rarely than those in the abused sample. We have found significant differencies between the samples with regard to the sex of the abusing parent, the degree and means of abuse. Members of the abused group remembered the following: cold parental treatment, sentencing to failure, by both of the parents; the mother weakening their efforts for independence; the father being negligent, not showing consideration for their desires and aims, requesting little discipline and treating them in an undisciplined way.
Our results confirmed that childhood maltreatment can have a significant impact on developing several adult psychiatric disorders and maladaptive behaviour. Retrospective questionnaires regarding childhood abuse have serious limitations, therefore we need to be careful in interpreting the results. At any rate, we can claim based on our results that in the abused sample childhood parental representations evoked from memory are more abusive than in the normal sample. According to Baumrind (1994), it predicts the abuse of children if the parent himself suffered from abuse in childhood, and this is confirmed also by our results.

Keywords: abuse, parental treatment

THE POSSIBLE CORRELATION BETWEEN MUSICAL AND LANGUAGE TALENT

Márta DABÓCZY
PhD-Student
University of Pannonia

Recently, there has been a growing interest in neurological and neurolinguistic research into the correlation of musical and language gifts. Recent fMRI studies reveal strong correlation between two gifts (Koelsch et al.2005; Schlaug et al. ,2005).
As a practicing teacher of English and music I have doubts. This is why I have decided to investigate in my PhD project whether this correlation can be proved in the everyday teaching practice as well. I am interested in finding the connection between musical and language talent with using combined methods including paper based and machine based research. Experience shows that people who are gifted in music or mathematics or language are often talented in the combination of these fields. I am trying to find if there is such a thing as talent at all, and figure out what is responsible for such outcome.
280 Hungarian learners of English (aged 9-14) participate in my tests. I have given the students paper based language mutual intelligibility tests (global understanding of foreign languages, sound recognition, picture based auditory memory tests). The follow up of the research is planned to be carried out with EEG at University of Pannonia, Veszprém, Hungary. I also tested if practicing sports might contribute to students learning abilities.
So far I have found that in spite of my presumptions, there really are correlations between music and language gifts.

KISISKOLÁS GYERMEKEK ÉRZELEMFELISMERÉSE

KRAUSZ Anita
PhD-hallgató
Szegedi Tudományegyetem Neveléstudományi Doktori Iskola

DOMBI Edina
tanársegéd
Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar, Tanító- és Óvóképző Intézet, Alkalmazott Pedagógiai és Pszichológiai Tanszék

Az emberi arc az érzelmek egyik legfontosabb szemléltetője. Érzelmeinknek fontos szerepe van a társas érintkezésben, saját belső állapotaink jelzése mellett információközlésre is szolgálnak (Buck, 1985). Szerepük van környezetünk értelmezésében, illetve hatással lehetnek az információ feldolgozására is. Ugyanakkor, ha az érzelem felismerése téves, az félreértésekhez, illetve helytelen társas viselkedési formákhoz vezethet.
Vizsgálatunkban alsó tagozatos, tipikusan fejlődő általános iskolások érzelemfelismerésére, illetve a fogyatékossághoz kapcsolódó érzéseikre voltunk kíváncsiak. Világszerte növekedés figyelhető meg a sajátos nevelési igényű gyermekek számában, mellyel egyidejűleg az integrációs törekvések is fejlődésnek indultak. Vizsgálatunkhoz képeket használtunk, kutatásunk két fő iránya: a fotókon látható személyek érzelmeire, illetve arra irányul, hogy a fotókon látható személyek milyen érzelmet váltanak ki a gyermekből. A vizsgálat hipotézise szerint a magyar gyermekek érzelemfelismerése fejlett, azonban saját érzéseik verbalizálása során nehézségekbe ütköznek. Ennek hátterében álló ok lehet a társadalmi kívánatosság ténye, illetve az attitűd tárgyával szembeni ismeretek hiánya. Kutatásunk során kíváncsiak voltunk arra is, hogy tesznek-e különbséget a tanulók a kisgyermek és felnőtt fogyatékossággal élők, illetve a fogyatékossági típusok között.
Vizsgálati eszközünk egy 36 tételt tartalmazó teszt, melynek első felében vizsgáltuk a gyermekek érzelemfelismerő képességét. A papír-ceruza teszt ezen részében a diákoknak a különböző arcképek melletti ellentétpárból (például érdeklődő-érdektelen, biztos a dolgában-bizonytalan) kell kiválasztani a képen látható személyre jellemzőt. A teszt ezen részét Baron-Cohen és munkatársai (Baron-Cohen, Jolliffe, Mortimore és Robertson, 1997) által kidolgozott eljárás alapján készítettük el. A vizsgálat második felében a képeken fogyatékos személyek szerepelnek, akikkel kapcsolatban a gyermekeknek a saját érzéseiket kell jelölniük. Ennél a feladatnál a tanulók már nem ellentétpárokat látnak, hanem az ekmani megközelítés alapján a hat alapérzelem közül választhatnak: düh, undor, félelem, öröm, szomorúság és meglepődés. A vizsgálat során a tesztet egy rövid háttérkérdőív előzte meg, melyben a tanulóknak lehetőségük nyílt személyes érintettségüket jelezni a fogyatékossággal élő személyekkel kapcsolatban. Erre azért volt szükség, mert az előzetes tapasztalatok befolyásolják a diákok attitűdjét (Staub, 2005). Vizsgálatunkban 78 alsó tagozatos tanuló vett részt. Az életkor választásánál figyelembe vettük Triandis (1971) attitűd elméletét, miszerint ezek a gyermekek életkorukból adódóan valószínűleg már találkoztak fogyatékossággal élő személlyel, tehát előzetes tudással rendelkezhetnek a fogyatékosságról.
Eredményeink alapján elmondható, hogy az alsó tagozaton tanuló gyermekek az érzelemfelismerés területén jól teljesítettek, azonban a saját érzelmeik kifejezése már nehezebbnek bizonyult számukra. Eredményeink összhangban állnak Goncalves és Lemos (2014) eredményeivel, mely szerint a kor előrehaladtával egyre többet tudnak, rendelkeznek háttérinformációval a fogyatékosságról, ezáltal elfogadóbb attitűd jellemző rájuk.
Vizsgálatunk nem csak a diákok fogyatékossággal kapcsolatos attitűdjéről ad visszajelzést, hanem hozzájárul az integrációval kapcsolatos kérdések megválaszolására is, úgy, mint eredményesebb-e együtt nevelni és oktatni a gyermekeket?

Kulcsszavak: érzelem, érzelemfelismerés, fogyatékossággal kapcsolatos attitűd

RENDÉSZETTUDOMÁNYI SZEKCIÓ

A VAJDASÁGI SZABADKAI ÁLTALÁNOS ISKOLÁBAN DOLGOZÓ TANÁROK MEGLÁTÁSAI AZ ELEKTRONIKAI ÉS MECHANIKAI ISKOLAVÉDELEM TERÜLETÉN

BÁLINT Krisztián
PhD-hallgató
Óbudai Egyetem, Biztonságtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: Iskolabiztonság, Biztonságtechnikai megoldások az általános iskolákban
balint.krisztian@phd.uni-obuda.hu

Az iskolabiztonság napjainkban időszerű téma, hiszen kitekintve külföldre egyre inkább azt lehet hallani és látni a médiában, hogy az oktatási intézmények különböző fenyegetettségnek vannak kitéve. Ezen felül sajnálatos módon az iskolai normaszegésre és rendzavarásra is egyre gyakrabban kerül sor. Jelen kutatás azt hivatott feltárni, hogy a határontúli vajdasági régióban az általános iskolai tanárok, hogyan vélekednek a mechanikai és a elektronikai iskolai védelemről.
Problémafelvetésként fogalmazódik meg, hogy szabadkai általános iskolák szerény anyagi költségvetéssel rendelkeznek, ezért számos elektronikai illetve mechanikai biztonsági rendszert nem engedhetnek meg maguknak. Ebből kifolyólag a tanároknak olyan biztonsági megoldásokról is véleményt kellett alkotniuk, amellyel a mindennapi iskolai életben még nem találkoztak (pl. beléptetőrendszer, biztonsági ablaküvegfólia).
A kutatás célja, hogy feltérképezze a határontúli vajdasági régióban dolgozó tanárok meglátásait iskolabiztonság területén, valamint, hogy feltárja azt, hogy a mechanikai illetve az elektronikai iskolai védelmet tartják-e fontosabbnak? A kutatásban 4 vajdasági, szabadkai általános iskola 32 tanára vett részt. Az empirikus kutatás vizsgálata során a pedagógiai mérések tipikus eszközei, a kérdőívek kerültek felhasználásra. A kapott adatokat az SPSS program segítségével lettek kielemezve.
A hipotézis nem igazolódott be, miszerint a tanárok egyforma fontosank tartják a mechanikai és az elektronikai iskolavédelmet. A kutatásban részt vevő tanárok többsége az iskoláktól függetlenül (x^2 próba: p=0,051) az elektronikai biztonsági megoldásokat részesíti előnyben a mechanikai védelemmel szemben. A kutatás továbbá feltárta, hogy tanárok többsége szeretné, ha az iskolákban beléptetőrendszer működne, mivel a meglátásaik szerint ez által jelentősen növelni lehetne az iskolabiztonságot. Ezen felül a tanárok többsége az iskoláktól függetlenül (x^2 próba: p=0,054) fontosnak tartja a biztonsági kamerarendszerek alkalmazását úgy az oktatási intézmény falain belül, mint azon kívűl. A szöveges válaszaikban ezt azzal indokolták, hogy ez által könnyebben vissza lehet szorítani az iskolai lopást, hatékonyabban lehetne kezelni a normaszegést, hiszen nagy valószínűséggel biztonsági videófelvétel készülne a különböző atrocitásokról. A kutatásban részt vevő iskolák mindegyikében működik biztonsági kamerarendszer, ezek az iskolák folyosóin, illetve udvarain vannak elhelyezve, a tantermekben ilyen biztonsági berendezés nem működik.
A kiemelkedő iskolabiztonság fontos szempont kell, hogy legyen. A tanulók számára egy olyan iskolakörnyezetet kell kialakítani, ahol biztonságban érzik magukat, fenyegetettségnek, veszélynek nyoma sincsen.

Kulcsszavak: mechanikai védelem, elektronikai védelem, iskolai biztonság, beléptetőrendszer, biztonsági kamerarendszer

FÓKUSZBAN A PÁLYAVÁLASZTÁSI MOTIVÁCIÓK ÉS A JÖVŐKÉP A MAGYAR RENDŐRHALLGATÓK KÖRÉBEN

BARÁTH Noémi Emőke
PhD-hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar Rendészettudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: Rendészettudományi oktatás hatásvizsgálata
Barath.Noemi.Emoke@uni-nke.hu

A felsőoktatási expanzió hatására szélesedő képzési palettából választhatnak a fiatalok, akik tovább szeretnének tanulni érettségi után. A rendészeti pálya sok fiatalt vonz a rendészeti szakgimnáziumokba és a főiskolába is. A bementi követelmények, a felvételi eljárás kiegészül egy több szakaszos alkalmassági kiválasztással, amely már önmagában is próbára teszi a jelentkezőket a hagyományos felvételi eljárási rendszer mellett. A rendőr képzés átalakuláson ment keresztül az elmúlt években, ennek hatásai érezhetőek lesznek az egész rendőri állományban, amikor ezeknek a hallgatóknak a státusza átváltozik hivatásos munkaviszonnyá. Fontos megismerni, hogy milyen motivációk hatására választották ezt a szakot a hallgatók. Milyen belső és külső hatások érvényesültek, amikor a jelentkezés során erre a pályára, szakra esett a végleges választásuk. A rendőri szakon a megfelelő középiskolai eredményen felül szükség van még elhivatottságra, kitartásra és kiváló fizikai állóképességre.
Az empirikus vizsgálat során valamennyi nappali tagozatos, rendészeti szakos első éves hallgató részt vett a kérdőív kitöltésében, akik az alapkiképzésen jelen voltak. Előadásom során szeretném bemutatni a kutatás eredményeit és azokat összevetem a motivációs bázis és a jövőképek vizsgálata mentén. Kiderül, hogy mennyire számít a „biztos munkahely” vízója, vagy a közvetlen vagy közvetett környezet befolyása a hallgatók pályaválasztásában. Arra is kerestem a választ, hogy a motivációjukkal összefüggésben milyen jövőképpel rendelkeznek a tanulmányaik kezdetén, hogy képzelik el magukat évek múlva a rendőr pályán.
Összegezni kívánom, hogy az eredmények alapján milyen szakmai identitás alakulhat ki a rendőrhallgatók körében és ennek folyamatos monitorizálása milyen hatással lehet a hatékonyabb toborzásra és oktatásra, később pedig a szervezet működésre.

Kulcsszavak: oktatás, pályaválasztási motiváció, jövőkép, empirikus kutatás, rendészettudomány

A LŐPORJÖVEDÉK RÖVID HAZAI TÖRTÉNETE

Dr. POTOCZKI Zoltán
tanársegéd
Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar Vám- és Pénzügyőri Tanszék Kutatási terület: Jövedéki jog
potozoli@gmail.com

„Az egyedáruság által az állam a gazdasági műfolyamat bizonyos pontján, legyen az a termelés, a forgalom vagy a fogyasztás, az árképzést megragadja és ezáltal jövedelmet biztosít a maga számára. Pénzügyileg az egyedáruságok különösen nagy jövedelmek biztosítása által nyújtanak előnyöket, bár másfelől a fogyasztásra és termelésre károsan hathatnak.”(Pallas Nagylexikona). A jövedék szabályozásának gyökerei a középkori egyedárúságok időszakába nyúlnak vissza. A király felségjogán alapuló állami monopóliumok között egykoron megtalálhattuk a pénzverés, só árusítás, majd a későbbiekben pedig a lottó szervezés (szerencsejáték), postai szolgáltatás, lőpor egyedáruság, valamint az italmérés jogát, Amerika felfedezését követően pedig megjelent a dohány egyedáruság is. Az egyedáruságokat – Bamberger Béla és Kautz Gyula megállapításai alapján – kétféleképp csoportosíthatjuk: a pénzügyi jelentőséggel bíró egyedáruságok (pénzügyi jövedékek) közé tartozott a dohányjövedék, sójövedék, lottójövedék és italmérési jövedék. Ezekhez kapcsolódott a későbbiekben az ásványolajtermékekhez kapcsolódó jövedék is. Mindemellett említést érdemelnek az úgynevezett közgazdasági jövedékek is, melyeket az állam nemzetgazdasági okokból fenntartott magának, annak ellenére, hogy jelentős költségvetési bevételt ezen jövedékek nem képeztek, hiszen elsődleges szerepük nem ez volt. Ezen közgazdasági jövedékek sorába tartozott a pénzverés, a lőporjövedék és a postajövedék. A középkorban elterjedő lőpor az egyes államok életében – elsődlegesen hadászati célból – kezdett egyre fontosabb szerepet betölteni, így idővel az állami egyedáruság kiterjedt erre a termékre is. Az alábbi tanulmány a lőpor jövedéki szabályozásának rövid történetét foglalja magában. Akárcsak a pénzverési jövedék, vagy a lottó jövedék: ma már a lőpor jövedék sem képezi jövedéki szabályozás tárgyát, azonban a korabeli szabályozás jó néhány eleme hasonlóságot mutat a jelenkori jövedéki szabályozással, annak jogintézményeivel. Épp ezért jelen tanulmány a lőpor jövedék történetét a komparatisztika elemeinek felhasználása mellett kívánja bemutatni.

Kulcsszavak: állami egyedáruságok, regálék, monopólium, lőpor jövedék

KENYA BIZTONSÁGA, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A NŐK HELYZETÉRE

Dr. POZSGAI Petra
PhD-hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar Rendészettudományi Doktori Iskola
drpozsgaipetra@gmail.com

Az afrikai problémák komplexitásának bemutatása a női perspektíván keresztül multidiszciplináris kutatói szemléletet kíván meg. A biztonságpolitikai nézőpont, mely Buzan (1998) szektorelmélete szemszögéből elemzi Kenya biztonságát, jelen kutatásban egy új rendészeti aspektussal is kiegészül. A vizsgálódás elsődleges tárgya a terrorizmus, mint globális jelenség. A kutatási kérdések között felmerül, hogy a térség egyik fő problémájának tartott fenomén, a kenyai biztonságpercepciók rangsorában az európaihoz hasonló prioritásként szerepel-e? Vannak-e speciálisan a nőket érintő biztonsági problémák Kenyában és Európában? A kutatás empíriájának alapja a terepen (Kenya) végzett kvalitatív kutatások, kormányzati szervek, helyi civil szervezetek, és szakértők bevonásával, interjúkkal vizsgálja, hogy milyen törésvonalak, - vallás, település, társadalmi státusz - mentén alakulnak ki a konfliktusok, melyek az ott élő nők életpályáira közvetlenül hatással lehetnek. Afrika megismerése, az ottani terrorszervezetek működése a globalizáció világában elengedhetetlen feladat. A kelet-afrikai régió terrorszervezetei, a szomáliai Al-Shabaab, az ugandai Lord's Resistance Army a környező országok számára komoly fenyegetettséget jelentenek. (Vörös, 2016) A szervezetek által az elmúlt időszakban Kenyában elkövetett terrorakciók globális kontextusba helyezik a jelenséget. De ezen szervezetek, mozgalmak mélyebb feltárásán, tevékenységi körük, módszereik, társadalmi hátterük bemutatásán túl az előadás a biztonság egyéb aspektusaiban is vizsgálódik. A politikai, gazdasági, környezeti, és társadalmi biztonság elemzése széles perspektíváját nyújtja a terrorizmus vizsgálatának.
A kutatás elméleti hátterének összefoglalása három pilléren nyugszik. A legtágabb, és Kenya határain túlmutató, az egész szubszaharai régióra kiterjedő általános politikai elméletek alkotják az első csoportot. A modernizmus, a posztkolonista elméletek, a függőségi viszonyok elmélete, és végül a jelenleg is leginkább uralkodó globalizációs szemlélet alkotják ezt a nagy látószögű megközelítést, melyek segítségével a kenyai politikai és hatalmi viszonyok is a megfelelő kontextusba helyezhetők. (Tarrósy, 2009)
A biztonságpolitikai áttekintés, az afrikai államiság természete, az afrikai nacionalizmus európaitól eltérő sajátosságai, a lokális, vagy globális terrorszervezetek vizsgálata az elméleti keret második nagy csoportja. (Haasturp, Dijkstra, 2016)
Az elméleti iránymutatás harmadik iránya a kenyai nők és az erőszak viszonyrendszerére fókuszál. A jelenlegi politikai, gazdasági, társadalmi, és törzsi szinteken milyen formában jelennek meg a női szerepek, és milyen a terrorizmushoz való direkt, vagy indirekt kapcsolatuk.

Kulcsszavak: Szubszahara Afrika, terrorizmus, Kenya, biztonság percepció, gender

INSARAG IRÁNYELV ÉS AZ EURÓPAI UNIÓ POLGÁRI VÉDELMI MECHANIZMUSÁNAK ÖSSZEHASONLÍTÁSA

SCHWEICKHARDT Gotthilf
Nemzeti Közszolgálati Egyetem
Kutatási terület: Katasztrófavédelem
schweickhardt.gotthilf@uni-nke.hu

A katasztrófák elleni védekezés megköveteli az államok, a katasztrófa sújtotta országok együttműködését. Az államok szuverenitásának tiszteletben tartásával az Egyesült Nemzetek Szervezete és az Európai Unió is kialakította a saját beavatkozási rendszerét. Az Észak-atlanti Szerződés Szervezete (NATO) is kialakította katasztrófához kapcsolódó szervezetét, de ez a szervezet vizsgálata nem témája jelen előadásnak. Természetesen az ENSZ és az Európai Unió eltérő megoldást alkalmaz. Mindkét szervezet eltérő megoldásokat alkalmaz a tagállamok számára nyújtott segítségnyújtása során. Az INSARAG (Nemzetközi Kutatási és Mentési Tanácsadó Csoport) a katasztrófa-kezelésért felelős vezetők, városi kutató mentőcsapatok, a kormánytisztviselők, a nem kormányzati szervezetek és az ENSZ irányítása alatt működő szereplők kormányközi humanitárius hálózata, amely hozzájárul a Nemzetközi Katasztrófa-megelőzési Stratégia végrehajtásához. A Polgári Védelmi Mechanizmus a polgári védelem területén folytatott katasztrófa megelőzési, katasztrófák elleni védekezésre való felkészültséget és reagálást szolgáló, a tagállamok és az Unió közötti együttműködés rendszere. A két megfogalmazásból már kitűnik, hogy az INSARAG esetében csak magát a beavatkozást célozza meg a rendszer, míg a Polgári Védelmi Mechanizmus a megelőzést is feladatának tekinti. Ebből az aspektukból nézve a két szervezet felépítése, feladatrendszere és irányítási módja eltérő egymástól. Az összehasonlítás során figyelembe kell venni, hogy az ENSZ által létrehozott szervezet korábban kerül megalapításra, mint a Polgári Védelmi Mechanizmus. Ugyanígy az összehasonlításnál szempont a területi elhelyezkedés, s az így védett terület. A 2010-es évek elején a világban és Európában bekövetkezett katasztrófák, mint például a Fukusimai erő katasztrófájához vezető természeti csapás megkövetelte mindkét szervezet esetében a védekezési feladatok átértékelését, s a nemzetközi beavatkozások hatékonyabbá tételét. 2013- ban a Polgári Védelmi Mechanizmus, majd 2015- ben az INSARAG módosult.

Kulcsszavak: Katasztrófavédelem, INSARAG, Polgári Védelmi Mechanizmus, Európai Unió, Mentőszervezetek

AZ INTERKULTURÁLIS KOMMUNIKÁCIÓ SZEREPE AZ ADÓ- ÉS VÁMHATÓSÁGNÁL

Dr. SUBA László
PhD-hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar, Hadtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: A kommunikáció szerepe a Nemzeti Adó- és Vámhivatalnál
suba.laszlo@nav.gov.hu

Az adó- és vámhatóság ügyfelekkel kapcsolatba kerülő tagjai közül sokan (elsősorban a pénzügyőrök) napi munkájuk során gyakorta szembesülnek azzal a ténnyel, hogy idegen anyanyelvű személyekkel kell szót érteniük. Ez a probléma hatékony nyelvoktatással, a személyi állomány nyelvtudásának szinten tartásával jórészt megoldható. Az esetek döntő részében a nehézséget csupán a (beszélt/írott) nyelvi akadályok leküzdése jelenti. Kétségtelenül előfordulnak azonban olyan kommunikációs helyzetek – még az elektronikus ügyintézés térhódítása ellenére is –, amikor a magyar, illetve a közép-európai kultúrkörtől távolabb álló ügyféllel való bánásmód meghatározó lehet. Adott esetben fontosnak bizonyulhat pl. egy muszlim vagy zsidó vallású, vagy éppen távol-keleti származású személy esetében, hogy a hatóság tagja ne kövessen el olyan kommunikációs hibát, amellyel megbántja, szélsőséges esetben akár erőszakos cselekményre indító indulatba hozza ügyfelét. Az eljárás, intézkedés sikerét veszélyeztetheti, ha ily módon épül gát a két fél gördülékeny kommunikációjának útjába.
A szerző arra keresi a választ, hogy az egyes jellemző intézkedések, eljárások körében (adóigazgatási, vámigazgatási, büntetőeljárás, rendészeti tevékenység stb.) melyek azok a – kommunikációs szempontból – érzékeny embercsoportok, élethelyzetek, amelyek igénylik a „figyelmesebb” bánásmódot. A kutatás további tárgya, hogy az erre irányuló kompetenciák milyen módon, milyen eszközökkel fejleszthetők (tovább) az adó- és vámhatóságnál.
A szerző célja kettős: egyrészt arra törekszik, hogy a releváns szakirodalom alapján feltérképezze a fent vázolt lehetséges kommunikációs „veszélyhelyzeteket”, a szakirodalmi forrásokat saját interjúkkal, esettanulmányokkal kiegészítve. Másrészt célul tűzte ki, hogy az egybegyűjtött tudásbázis alapján kísérletet tegyen egy speciálisan adó- és vámigazgatási szempontú tudásanyag alapjainak felvázolására. A két cél megvalósítása pedig egy harmadikat szolgál: javaslatok megfogalmazását arra, hogy miként lehetne hatékonyan megjeleníteni az adó- és vámigazgatás munkatársainak képzésében az interkulturális kommunikációs kompetenciát fejlesztő ismeretanyagot.

Kulcsszavak: adó- és vámhatóság, interkulturális, képzés, kommunikáció, kompetencia

ERKÖLCSTELENSÉG VAGY PATOLÓGIÁS MŰKÖDÉS? PROBLÉMÁS ÉS KÉNYSZERES VISELKEDÉSEK MEGJELENÉSE ÉS MEGÍTÉLÉSE A MAGYAR RENDÉSZETI SZERVEK ÁLLOMÁNYÁNAK KÖRÉBEN A XX. SZÁZAD ELSŐ FELÉBEN

ERDŐS Ákos
tanársegéd, addiktológiai konzultáns, PhD-hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem
Kutatási terület: rendészet és addiktológia
erdos.akos@uni-nke.hu

Arisztotelész szerint a szenvedély semmiképp sem defektus vagy valaminek a hiánya, mint inkább kifejezetett emberi tulajdonság. S mint ilyen, minden ember életében valamilyen formában jelentős szerepet játszik, nemtől, kortól vagy a gyakorolt hivatástól függetlenül.
Számos esetben viszont az egyén cselekvései túlmutatnak a szenvedélyes viselkedés keretein és problémás vagy kényszeres magatartásként csúcsosodnak ki. Ezek a függőségek, illetve problémás viselkedésformák mindenidőben – napjainkban is – kiváltották a társadalom ellenállását. A közösség válaszként, meg nem értve e probléma alapvetéseit és meghatározó tényezőit, elsősorban a moralitás és az akarat deficitjét hangsúlyozza mind a diszfunkcionális viselkedési formák mind pedig a kialakult függőségek kapcsán.
Ez az alapvetően hibás meggyőződés alakítja ki végül a társadalom tagjaiban azt a téves következtetést, miszerint a szilárd erkölcs és annak szigorú szabályozása megóv az olyan magatartásformáktól, mint a például a problémás vagy kényszeres alkoholfogyasztás, szerencsejáték illetve szexuális viselkedés.
Az erkölcstelenség valamint a problémás viselkedés, a kémiai és viselkedési addikciók effajta megalapozatlan korrelációja még inkább kifejezetté válik, amikor azt az olyan hivatások képviselői kapcsán tesszük vizsgálat tárgyává, akikkel szemben az átlagosnál magasabb szintű erkölcsi elvárást támaszt a közösség.
E tanulmány célja – a korabeli források alapján – annak a bemutatása, hogy a XX. század első felében hogyan jelent meg, s milyen értelmezést kapott a problémás, esetenként kényszeressé váló alkoholizálás, szerencsejáték, illetve szexuális életmód a rendészeti szervek – ezen belül is a rendőrség, a csendőrség és a pénzügyőrség – hivatásos állománya kapcsán.

Kulcsszavak: problémás viselkedés, függőség, alkohol, szerencsejáték, szex, rendőrség, csendőrség, pénzügyőrség

MEGFIGYELÉS ÉS SZUBJEKTÍV BIZTONSÁG

HÉDER Klára
PhD-hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Rendészettudományi Kar Rendészettudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: A digitális korszak rendészeti kihívásai
hederklara@gmail.com

Az információs társadalom mélyreható változásai a személyes biztonság reprezentációjában és a megfigyelés lehetőségével és valószínűségével kapcsolatban is átalakította az egyének percepcióját. Amíg azonban a digitális forradalom nyújtotta technikai lehetőségek szédítő változáson mentek át, rendkívül sokféle és sokak számára elérhető – és akár káros következményeket is hozó – adatgyűjtési és megfigyelési lehetőséget kínálva, az egyéni pszichológiai háttérmechanizmusok, működésmódok nem változtak meg jelentősen.
Az emiatt megjelenő inadekvát veszélypercepció és sérülékenység hátterében álló lelki tényezők vizsgálata ezért hozzásegíthet a folyamatok jobb megértéséhez, és az objektív és szubjektív biztonság javításához egyaránt.
Az egyén szintjén fenyegetésként megjelenő események kiértékelésében, a fenyegetettség szubjektív megélésében a kognitív és affektív komponensek egyaránt szerepet játszanak (Jackson 2006). Mivel azonban a heurisztikák, következtetési ugrások, tévedések, torzítások (*cognitive biases*) alapvetően jellemzőek az emberi gondolkodásra (Tversky&Kahneman, 1974; Shafir&LeBoeuf, 2002), a kiértékelés hibái téves következtetésekhez vezethetnek. E kognitív torzítások megjelenését vizsgálva a személyes biztonság megítélésében a szerző 123 fővel végzett online kérdőíves felmérést. Az eredmények alapján a válaszadók tanult tehetetlenséggel tekintenek a megfigyelésre, sokszor – különösen a kérdésben bizonytalanok – tagadják, bagatellizálják ennek hatását; un. „*harmadik-személy hatás*”-t (Davison, 1983) mutatva, úgy gondolják, hogy másokhoz képest kevésbé alanyai bármilyen adatgyűjtésnek vagy megfigyelésnek.
Az előadás a fenti előkutatás ismertetése mellett kitér a digitális térben megjelenő olyan kockázatokra, és – különösen a megfigyelés lehetőségével kapcsolatban fellépő – olyan egyéb pszichológiai jellemzőkre (pl. inadekvát veszélypercepció/veszélyérzéketlenség, távolítás, hárítás, kockázatbecslési tévedések), melyek befolyásolhatják a szubjektív biztonság megélt mértékét, és attitűd- vagy viselkedésmódosító hatással bírhatnak.

Kulcsszavak: megfigyelés, szubjektív biztonság, veszélypercepció, kockázatértékelés, kognitív torzítás.

A TELEPÜLÉSI BIZTONSÁGGAL KAPCSOLATOS KONFLIKTUSOK ÉS MEGOLDÁSI KÍSÉRLETEIK

KISPÁL Judit
MSc-hallgató
Szegedi Tudományegyetem, Gazdaság- és Társadalomföldrajz Tanszék
Kutatási területe: szubjektív biztonság, biztonság értelmezési lehetőségei, városfejlesztés
kispal.judit1993@gmail.com

NAGY Gyula
tanársegéd
Szegedi Tudományegyetem, Gazdaság- és Társadalomföldrajz Tanszék

Napjainkban az egyre fontosabbá váló közbiztonsági kérdések a településfejlesztés meghatározó elemévé válnak. A közbiztonság az emberek életét meghatározza, így a bűnmegelőzést szolgáló intézkedések fokozása elősegíti a félelemérzet csökkenését, a bűnözésföldrajz vizsgálata pedig elősegíti a megfelelő biztonság kialakítását a településeken.
A települési tér átalakítása, az épített környezet megváltozása számos esetben befolyásolja az emberek térérzékelését, egyben biztonságérzetét is. A városi építtet környezet meghatározott fizikai kereteket ad a bűnelkövetők számára, az úgynevezett szituációs bűnözés elkövetésre. A szűk utcák, sikátorok, elhagyatott telepek, kivilágítatlan utcák mind lehetőséget teremtenek például az erőszakos bűnözésnek, a belvárosi zsúfolt tömeg pedig a zsebtolvajoknak kedvez. A különböző biztonságérzékelés miatt sokféle bűnmegelőzési stratégiát kell folytatni, így fontos, hogy minden szempont figyelembevételével alkossák meg a bűnmegelőzési törvényeket, a biztonságos város kialakítását célzó programokat. Ezért elmondható, hogy a bűnmegelőzéshez mindenképpen feltárás szükséges, hogy megismerjék az emberek szubjektív biztonságérzékelését a lakosok biztonságról alkotott elképzeléseit. A sokféle módszert alkalmazó vizsgálatok elmaradhatatlanok ahhoz, hogy a város közbiztonságáért felelős szervek stratégiai szempontú beavatkozást adhassanak.
A dolgozat első részében a bűnözés és a közbiztonság kapcsolatát mutatom be, ismeretem, hogy milyen társadalmi okai lehetnek a városokban a bűnözés kialakulásának, majd ezt követően pedig a szituációs bűnmegelőzésen belül az építészeti eszközökkel történő bűnmegelőzés lehetőségét mutatom be városi környezetben.
A tanulmány második felében a kvantitatív felméréseim eredményeit ismertetem, amelyekkel egyúttal közbiztonsági helyzetértékelést, bűnügyi helyzetképet is vizsgálok. Mintaterületemnek Szeged Megyei Jogú Várost választottam, így 2018-ban a város közbiztonságára, a szubjektív biztonságérzetre, és a bűnözés térbeli megjelenésére vonatkozó kérdésekkel empirikus kutatást végeztem a szegedi lakosság körében, összesen 455 online kérdőívet kérdeztem le. A kutatás kriminálgeográfiai szemléletű, de a városi térhasználathoz kapcsolódó multidiszciplináris kutatás, amely több aspektusból vizsgálja a települést, segítségével társadalmi folyamatok előrejelzésével el lehet készíteni a bűnmegelőzéshez szükséges stratégiákat.
Összességében elmondható, hogy a bűncselekmények visszaszorítására vonatkozó cselekvések során több oldalról kell megközelíteni a lehetőségeket. A problémákra adott válaszok és megoldási kísérleteik között kiemelkedő szerepe van az empirikus kutatásoknak, a lakosság félelemérzetének felmérésének. Az eredmények azt tükrözik, hogy a város biztonságának megítélése különbözik a lakosság körében, ami még inkább azt bizonyítja, hogy szükséges a szubjektív vélemények vizsgálata. A téma konklúziójában összegzem a kutatást, valamint ezek alapján javaslatokat fogalmazok meg Szeged város közbiztonsági és bűnmegelőzési programjaira.

Kulcsszavak: közbiztonság, városi bűnözés, szubjektív biztonság, bűnmegelőzés, Szeged

AZ EMBERI TÉNYEZŐ SZEREPE A SZERVEZETI VÁLTOZÁS SIKERÉBEN – EGY INTEGRÁCIÓ MARGÓJÁRA

MAGASVÁRI Adrienn
PhD-hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem
Kutatási terület: emberi erőforrás-gazdálkodás a közszférában; kutatási téma: Utánpótlás-menedzsment a közszolgálati és rendészeti életpálya tükrében
adrienn.magasvari@gmail.com

A közszolgálat szervezetrendszerének megújítása a kormányzat egyik legfőbb stratégiai célja volt az utóbbi években. Ez a közszféra több intézményében feladatrendszerbeli és strukturális átrendeződéseket, illetve szervezeti kultúrát érintő változásokat idézett elő. A szervezeti változások nem kerülték el a Nemzeti Adó- és Vámhivatalt sem, hiszen ez a központi hivatalként működő államigazgatási szerv 2011. január 1-jén az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal, illetve a Vám- és Pénzügyőrség integrációjának eredményeként jött létre.
Az integráció célja az volt, hogy az érintett jogelőd intézmények egy olyan új szervezetben egyesüljenek, mely egységes elvek mentén kialakított struktúrával, kultúrával, menedzsmenttel rendelkezik. Másik oldalról tekintve a folyamatot, az integráció egy olyan szervezeti változás, melynek fókuszában azok az emberek állnak, akiket a változás leginkább érint, vagyis a munkatársak.
Előadásomban arra vállalkozom, hogy egy konkrét szervezeti változás lépcsőfokainak bemutatása mentén szemléltessem a változásmenedzsment azon eszközeit, amelyek segítik a munkatársakat a minél jobb alkalmazkodásban, támogatják a vezetőket a változásokkal szembeni ellenállás kezelésében, a konfliktusok megoldásában, az érintettek megfelelő elköteleződésének kialakításában. Hangsúlyt szeretnék fektetni annak bemutatására is, hogy egy ilyen változás milyen hatást gyakorol a szervezetet alkotó egyénekre.
Egy szervezeti változás sikere ugyanis nagymértékben függ a támogató szervezeti kultúrától, a megfelelő kommunikációtól, a végrehajtás dinamikájától, de a kulcs mindig a vezetők és a munkatársak kezében van. Ha ők kellően motiváltak és elkötelezettek, akkor a változás sikere garantált. Magyary Zoltán szavait idézve: *„A közigazgatás a tisztviselőkön fordul meg…”*[1].

Kulcsszavak: változásmenedzsment, integráció, emberi erőforrás, szervezeti kultúra.

[1]Magyary Zoltán: *A magyar közigazgatás gazdaságosságának és eredményességének biztosítása.* Athenaeum Irodalmi és Nyomdai Rt., Budapest, 1931, 14. p.

SZOCIOLÓGIAI ÉS MULTIDISZCIPLINÁRIS TÁRSADALOMTUDOMÁNYI SZEKCIÓ

DEBRECENI EGYETEM KOLLÉGISTÁINAK KÖRNYEZETTUDATOSSÁGA

HEGEDŰS Imre
Debreceni Egyetem Földtudományok Doktori Iskola

A kutatás során a kérdőív első részében a Debreceni Egyetem kollégistáinak környezeti problémákkal kapcsolatos ismereteit mértem fel. A feldolgozást és kiértékelést követően megállapítható volt, hogy a Debreceni Egyetem kollégistái valamivel érzékenyebbek a környezeti problémákra, annak ellenére, hogy a nyílt és burkolt állítások között különbség vehető észre. A kérdésekből az is kiderült, hogy az egyetemi éveik alatt környezettudatosságuk nőtt, ami köszönhető volt a szinte minden képzés mintatantervében jelenlévő alapvető környezetismereti elemeket tartalmazó tantárgynak. Ezen felül a tudásgyarapodásban segített, hogy a hallgatók lehetőségük nyílt társaságban is beszélni a környezetet érintő problémákról.
A környezetbarát tevékenységekkel, magatartásformákkal kapcsolatban a leggyakrabban megjelenő magatartásforma a szelektív hulladékgyűjtés, az energiatakarékos életmód, ezt követi a tömegközlekedés, és szatyrok, zacskók újrahasznosítása. Meglepő, hogy a társadalmi célú szemléletformálásban nagy hangsúlyt kapó hulladékminimalizálás, illetve tudatos vásárlás a kollégisták tevékenységnél a leggyengébben teljesítettek.
A vásárlási szokások vizsgálatánál kiderült, hogy a megkérdezettek döntéseit leginkább az ár és minőség befolyásolja. Ezt követi termék újrahasznosíthatósága, származási helye. Legutolsó szempontok között szerepel, hogy az áru minősége, azaz bio vagy sem. Ez a preferencia sorrend nem meglepő, hiszen több kutatás is olvasható, hogy a kollégisták rendelkezésére álló havi pénzkeret nem sok. Ezt támasztják alá válaszaik is.

NŐK ÉS A TUDOMÁNY

TAKÁCS Izolda
Debreceni Egyetem Humán Tudományok Doktori Iskola

Míg 2004-ben az MTA rendes és levelező tagjai között 96% volt a férfiak aránya, 2014-ben 93,2%. Vagyis – hasonlóan más szférákhoz – a tanulmányi teljesítményükhöz képest csigalassúsággal növekszik a vezető beosztású nők aránya a tudományban és a felsőoktatásban (Illésné Lukács et al., 2011: 94.; Grébics, 2015: 60 idézi Hadas, 2017:1391) A legutóbbi magyarországi akadémikus-választáson 26 férfit választottak meg, és egyetlen nőt sem. Ezzel a fordulattal itthon az eddigi 7%-os női arány is csökkent. A probléma gyökere tehát ott van, hogy az MTA és a tudomány doktorai között is kevés a nő, 2689 kutató közül 418 (15,5 százalék). A rendes és levelező tagok között jelenleg 23 nő található. Vitathatatlan tény, hogy ha Magyarországon, annak ellenére, hogy a nők nagyobb arányban vesznek részt a felsőoktatásban a férfiaknál (50% fölötti az egyetemet végzettek között a nők aránya, a doktorok közötti arány 35%), de akadémiai tagságuk aránya ennek ellenére sem emelkedik 7% fölé, ott súlyos társadalmi és egyéb okok keresendők. Ehhez pedig meg kell vizsgálni, hogy hány konzerválódott szokást kellett legyőzniük az emancipációs harcban. Éppen ezért fontos egy mindenre kiterjedő visszatekintés.

Konferencia előadásomban arra a kérdésre keresek választ ezzel kapcsolatosan, hogy a női tudósok karrierjének hol voltak a határai? A nőkre mért jelzők, az ezekből adódó korlátok, a megcsontosodott fogalmak közé szorított ön-képük milyen lehetőségektől fosztotta meg őket? Hogyan és miért zárta ki a hatalom őket? Milyen igyekezetet szolgált a történelem stabil filozófiája? Vajon a múltban elkezdett harc az egyenjogúságért mikor tudja felszámolni végleg az akadályokat és mikor olvad fel abban, a mára már természetes igényben, hogy ne legyen kérdés a nemi hovatartozás? A környezet mennyire játszik szerepet a női tudósok kevés arányában? A biológiai és a kulturális determináltságnak, a természetnek vagy a nevelésnek, vallásnak, kultúrának, szocializációnak etc. van-e nagyobb befolyása a nemi szerepeket illetően?

Az előadás második részében pedig röviden összefoglalom, hogyan fest mindez a gyakorlatban? Hogyan alakult a nők aránya a Magyar Tudományos Akadémián, illetve jelenleg mennyi esély, és milyen lehetőségeik vannak arra, hogy a tanulás és a hierarchia lépcsői után a kutatólaborok közelébe kerüljenek a tudós nők, oda, ahol az újraelosztás eldől?

DIGITÁLIS ÁLLAMPOLGÁRSÁGTÓL A KIBORGI ÁTALAKULÁS FELÉ

Dr. BOGNÁR Csaba
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Pedagógiai és Pszichológiai Ka
Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar

A posztmodernbe lépve az emberi és gépi tudás mind szorosabb együttműködését tapasztalhatjuk. Az információ középpontba kerülésével a joghoz való viszonyulástól a jogalkotáson át a törvénykezésig, a jogi kultúra egy megváltozott életvitelhez próbál igazodni, de azt utolsóként követve a gyorsuló változások szakadékokat teremtenek a jogrendszer és jogi intézmények meglévő lépéshátrányait korrigáló reakciók előtt. A római jog ódon kategóriái mind nehezebben húzhatók rá a megváltozott életviszonyokra, szemléletre és technikai környezetre. Az ezredfordulót közvetlenül megelőző években az internethasználat világmértékű általánossá válását követően az elmúlt években az okoseszközök elterjedése még inkább robbanásszerű gyorsasággal alakította át hétköznapjainkat. Ember és gép mind szorosabb összeforrása várható a „szingularitás" felé. Az információtechnológia exponenciális fejlődése, digitális kultúra létrejötte, ateizmus, tudás bővülése és elérhetővé válása a XXI. században egyre inkább olyan bizonytalanságot teremt a korábban stabilnak hitt berendezkedések, életfelfogás, értékítélet, társadalmi szerveződés ill. környezetünk egészében, mely alapjaiban ingatja meg a normális életvezetés biztonságát, az elmúlt évtizedek sci-fijét valósággá formálva. A jövőre vetített lehetséges prognózisok mindezt csak fokozzák. A sok szálon futó egymást erősítő folyamatok, ahhoz kapcsolódó lehetséges kiborgi átalakulás vagy genetikai manipuláció az emberi lét mibenlétét egyre bonyolultabb útvesztők elé állítják, azt talán már a közeljövőben megváltoztatva. Korábbi dimenziók egy emberöltő alatt átalakulhatnak egy olyan különös-ködös poszt-sci-fi világgá, amelynek mélységei mai gondolkodásunk mellett még felfoghatatlanok.

MINŐSÉGI SPORTESEMÉNYEK RENDEZÉSÉNEK FELTÉTELEI - MAGYARORSZÁGI ATP ÉS WTA TENISZTORNÁK ELEMZÉSE

ZIMÁNYI Róbert G.
PhD–hallgató
Testnevelési Egyetem Sporttudományok Doktori Iskola;
Kutatási terület: Sportmenedzsment, Sportegyesületek minősítési rendszere
zimanyi.robert@evopro-sc.com

A versenyelőny egyik megjelenési formája a minőségi megkülönböztetés, ami a teniszversenyek minőségi rendezésére is érvényes. Egy teniszrendezvény csak akkor lehet minőségi, ha tudjuk, mi adott teniszrendezvény télosza, és melyek a teniszre jellemző minőségi szempontok, amelyek egyenként, de összességében is hozzájárulnak egy minőségi teniszesemény megrendezéséhez. Hatalmas lehetőség és elismerésre való lehetőség egy ország számára, hogy minőségi tenisztornát rendezzen mind a női, mind a férfi teniszvilág legjobbjainak. Ezt a kiugrási lehetőséget csakis egy minőségi rendezvény megvalósításával lehet megragadni. Egy rendezvény sikeréről azonban csak akkor beszélhetünk, ha teljesül a télosz, illetve ha meg tudjuk határozni a téloszra épülő minőségi szempontokat. A télosz-alapú minőségi kritériumok osztályozására és besorolására többek között a STEEP-analízis elemei nyújthatnak segítséget, amelyek egyaránt tartalmazzák a felmerülő szociológiai, technológiai, gazdasági, környezet(védelm)i és politika-jogi tényezőket. Ezen kritériumok alapján el kell tudni dönteni, mikor nevezhetünk minőséginek egy teniszrendezvényt. A tanulmány rávilágít, hogy egy teniszrendezvény csakis akkor lehet minőségi, ha teljesül adott esemény télosza, illetve az eseményt az elsődleges és másodlagos sportfogyasztók is minőséginek találják, értéket is teremt számukra. A minőség értelmezése és javítása érdekében az objektivitás mellett kritikus szemmel is kell figyelni az eseményeket, keresve mindig a jobbnál-jobb, és minőség-javító lehetőségeket, amely az életen át tartó tanulás eszméjét is magában hordozza. Jövőbeni kutatási lehetőségként meg lehet határozni egy összetett minőségi kritikai szempontrendszert, amely a STEEP-analízis elemeire támaszkodik, és amely (súlyozás és rangsorolás) alapján értékelni lehet egy tenisz-, vagy bármilyen más sportrendezvény minőségét, minden esetben az adott sportágra és sporteseményre jellemző feltételekkel.

Kulcsszavak: minőség, télosz, kritériumok, STEEP, teniszrendezvény

TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI PROJEKTEK LAKOSSÁGI MEGÍTÉLÉSÉNEK ÖSSZEKAPCSOLÓDÁSAI ÉS TÉRBELI KÜLÖNBSÉGEI

NAGY Ilona
MA-hallgató
Szegedi Tudományegyetem
Kutatási terület: Településszociológia, városfejlesztési projektek társadalmi megítélése
nagyilona4918@gmail.com

A településfejlesztés során már a tervezés fázisába fontos lenne bevonni a lakosságot, legalábbis szükséges volna ismerni az érintettek véleményét egy-egy fejlesztési elképzeléssel kapcsolatban. A gyakorlatban azonban a projektek hatása által érintett lakosok véleményüket gyakran csak a későbbi fázisokban fejthetik ki, vagy éppen utólag adhatnak hangot megítélésüknek a fejlesztési programokkal kapcsolatban. Ezért is érdekes az ismertetett survey kutatás, melyben a Szegeden aktuális városfejlesztési elképzelésekről alkotott lakossági vélemények is felmérésre kerültek.
Feltételezhető, hogy a fejlesztések közül az érintett lakosság különböző megítéléssel rendelkezik a lakókörnyezetére ható projektekről, valamint az a lehetőség is fennáll, hogy éppen a fejlesztések térbeli vonatkozásai, közelsége miatt nem támogatják az elképzeléseket. Mindezek hátterében pedig szociológiai és térbeli okok együttesen is húzódhatnak.
A releváns nemzetközi és hazai szakirodalom áttekintése után a Szegeden évente lefolytatott kérdőíves felmérés-sorozat adatai kerültek elemzésre. Az elmúlt évekbeli felvételezéséből nyert adatokból sokváltozós statisztikai módszerekkel a projektek megítélésük szerinti átlagait, összekapcsolódását, valamint véleményezésük különbségeinek okait kutattuk, hangsúlyt fektetve a szociológiai háttérváltozók és a térbeliség szerepére. Főbb módszerekként főkomponens-elemzést és cluster-elemzést használtunk fel. A területi különbségeket pedig QGIS program segítségével jelenítettük meg a vizsgálat céljából.
A kutatás eredményei alapján elkülöníthetők a fejlesztési elképzelések főkomponensei aszerint, hogy a társadalmi megítélésük milyen összefüggéseket mutat. A cluster-elemzéssel jellemezhetők a fejlesztések főbb csoportjai a lakossági vélemények alapján. Differenciák vizsgálhatók a clusterképző változók és a szociológiai háttérváltozók szerint. A fejlesztések térbeli vonatkozásait tekintve pedig, területileg is megjeleníthetők a társadalmi megítélések átlagai, valamint kiszámíthatók főbb cluster-típusaik a városban.

Kulcsszavak: Városfejlesztési projekt, társadalmi megítélés, főkomponens, cluster

ALTERNATÍV TÖRTÉNELMI EMLÉKEZET: A SZÉLSŐJOBBOLDAL DISZKURZÍV VALÓSÁGÁNAK EGY VIZSGÁLATI ASPEKTUSA

LIPCSEI László Péter
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem Szociológia és Társadalompolitika Doktori Program
Kutatási terület: Diszkurzív társadalomtudomány, szélsőjobboldal társadalmi valósága, skinhead szubkultúra
laszlo.peter.lipcsei@gmail.com

A szélsőjobboldal diszkurzív valóságát számos „sűrűsödési pont” mentén lehetséges interpretálni. Ennek a szövevényes valóságkonstrukciónak egyik jelentős eleme az alternatív történelmi emlékezet, illetve ellentörténet-írás. A múlt egyes eseményeinek az újnacionalizmusba, illetve neonáci ideológiába ágyazott értelmezése és interpretálása olyan funkciókat lát el, mint a szélsőjobboldali emlékezeti kánonteremtés, az identitás megerősítése és ellenségkonstrukció, illetve ezek által a szélsőjobboldali társadalmi valóság rekonstrukciója. Három megállapítást kísérlek meg bizonyítani: egyrészt a szélsőjobboldal valósága hasonlóan a politikai valósághoz közvetített, más szóval interpretatív valóság (Szabó 2007), másrészt a nemzet nem szubsztanciális, tehát folyamatosan rekonstruálni kell (Feischmidt 2014), harmadrészt a történelmi emlékezet alkalmas a nemzet diszkurzív rekonstrukciójához.
Ezeknek a téziseknek az igazolását kísérlem meg bemutatni két egymást követő „Becsület napi” résztvevő megfigyelések empirikus elemzésével. Szélsőjobboldali szervezetek minden év februárjában megrendezik az 1945. évi kitörésre emlékező gazdag jelentéstartalommal és szimbólumokkal bíró performatív eseményt. A helyszín megválasztása, a résztvevők ruházata és testkultúrája, az elhangzó nyilvános beszédek és megemlékezés alatti szervezői utasítások mind hozzájárulnak az emlékezeti performansz diszkurzív „sűrűségéhez”.
Elemzem ezek önidentifikációban, kollektív identitásban és a diszkurzív társadalmi realitás felépítésében játszott szerepét. Bemutatom hogyan válnak el élesen a „mi” és „ők” narratív közösségei és miként élheti meg a résztvevő a közösségi cselekvést, miként válik az emlékezeti performansz magyarázó erejű valósággá és episztemológiai kapaszkodóvá. Röviden kitérek a Becsület Napjához kapcsolódó nemzetközivé válás jelenségére, tekintettel arra, hogy mind a résztvevők, mind beszédet mondók között több különböző nemzetiség is képviselteti magát. Mindezeket az elméleti és empirikus eredményeket számításba véve eljuthatunk a szélsőjobboldali diszkurzív valóság egy részének társadalomtudományos megismeréséhez.

Kulcsszavak: diskurzuselemzés, szélsőjobb, ellentörténelem, ideológia, Becsület Napja

A TURIZMUS HATÁSA A HORVÁTORSZÁGI DUBROVNIK TELEPÜLÉS VÁROSNÖVEKEDÉSÉRE

BIRÓ Viktória
MSc-hallgató
Szegedi Tudományegyetem, Természettudományi és Informatikai Kar
Kutatási terület: területhasználat, városfejlesztés, turizmusfejlesztés, társadalmi konfliktusok
birovikk@gmail.com

GUDMANN András
MSc-hallgató
Szegedi Tudományegyetem, Természettudományi és Informatikai Kar

NAGY Gyula
tanársegéd
Szegedi Tudományegyetem, Természettudományi és Informatikai Kar

Kutatásaink a turizmus és a városnövekedés kapcsolatát vizsgálja tengerparti településekre vonatkozóan, Horvátország egyik jelentős desztinációjának, Dubrovniknak és a környező településeinek a példája alapján. Mindezen kutatáshoz felhasználjuk megelőző kutatásainkat egy másik meghatározó célterületről, Zadarról. A két település eltérő városnövekedési folyamatainak elemzéséhez, az egyszerűsített RUSSELL ARTHUR SMITH (1991) féle modellt vesszük alapnak.
Tanulmányunk két fő egységre tagolódik, első felébe bemutatjuk a turizmus rendszerének felépítését, valamint második világháborútól kezdődően az európai turizmus körülményeit és az eltérő turisztikai fejlődések irányait. Majd a jugoszláviai rendszer megismerése után, megelőző kutatásainkat felhasználva Zadar városnövekedéséről összevetjük Horvátország egy jelentős világörökségi és filmturizmus által kedvelt tengerparti településével, Dubrovnikkal és környező településeinek településszerkezeti változásainak vizsgálatával. Különösen kitérve az 1990-től, 2017-ig történő változásokra, melyben fontos szerepet töltött be a Dubrovnikban található óváros világörökségi rangja, illetve a 2011-től megjelenő filmturizmus.
A településszerkezet változására és a városnövekedés elemzésére geoinformatikai módszereket alkalmazunk. A felszínborítás változásának áttekintéséhez, szemléltetéséhez 1990-től kezdve, 2012-ig a CORINE Land Cover adatbázis megléte nyújtott segítséget. Majd Dubrovnik és a környező települések növekedésének részletes vizsgálatához Landsat műholdképek elemzését is elvégeztük QGIS és Erdas Imagine programok használatával, a képek forrását az USGS adatbázis szolgálta.
Összességében elmondható, hogy a turizmus rendszerében a gazdasági, társadalmi- kulturális, természeti és politikai környezet megléte jelentős, melyeknek mértéke különböző lehet, illetve fontos, hogy akár a turizmus fejlődését szabályozhatják, akadályozhatják is vagy ellenkező esetben a turizmus megléte hat ezen környezetekre. Horvátország esetében a jugoszláv különutas politika a tengerparti területek turizmus fejlődésére kedvezően hatott, mindezt a délszláv háború közel 10 évre visszavetette. A turizmus újbóli fellendülése változásokat hozott a városok életében. Zadar település jelentős mértékben hasonlít RUSSELL ARTHUR SMITH (1991) általánosnak vélt modelljéhez, viszonylag sík területen helyezkedik el, így növekedésének nincsenek korlátai. Dubrovnik esetében a város terjeszkedése elérte a maximális kihasználtságot, mely hatást gyakorol a környező települések fokozatos növekedésére.

Kulcsszavak: turizmus, térszerkezet, városfejlesztés, területfejlesztés, műholdas távérzékelés

MI LESZ HA RÁM KATTAN? - A KÖZÖSSÉGI MÉDIA KITERJEDÉSÉT MAGYARÁZÓ TÉNYEZŐK NAPJAINKBAN

KEPE Nóra
Pázmány Péter Katolikus Egyetem Politikaelméleti Doktori Iskola

2018. január 30-án indult útjára a Huawei #addictedtoyou Youtoube-kampánya. A történet egy lányról szól, aki környezete szerint telefonfüggő. Végül kiderül, hogy az egyetemista csupán a távollévő szerelmével való kapcsolattartás miatt „lóg" egyfolytában telefonján. „Azt gondolják, rákattantam" – mondja a lány. „Akkor én is rá vagyok kattanva" – kontráz a fiú. A zárókép a telefongyártó logója és a „rádkattan" (Huawei – addicted to you) szlogen.
Mit látunk? A gyártó egyrészt feloldja a társadalom bűntudatát, mikor a szerelmi szál beemelésével igazolja a túlzott eszközhasználatot. Másrészt azt érzékelteti, hogy a telefon „szokik rá" használóira – azaz a felhasználók irányítanak és az eszköz szenvedélye maga az ember. Ezzel párhuzamosan a mindennapokban nemcsak az online térben eltöltött idő növekszik. A Facebook-regisztrációk száma 2021-re meghaladhatja a 3,02 milliárdot, vagyis a Föld várható népességének (7,84 milliárd) közel 40 százalékát. A többi közösségi oldal (Youtube, Instagram, Twitter stb.) szintén jelentős növekedést mutat.
Melyek tehát kifejezetten az elektronikus eszközök és szűkebben a közösségi médiafelületek mint platformok azon tulajdonságai, amelyek állandósulni látszó kiterjedését és egyre növekvő használatát biztosítják? A hipotézis, hogy a közösségi média hatalmi intézmény, amely alkalmas a Föld lakossága lehető legteljesebb körének ellenőrzésére és felügyeletére.
Ennek vizsgálatát Michel Foucault 1972 és 1976 közötti hatalmi mechanizmusokkal foglalkozó munkái (lásd Un problème m'intéresse depuis longtemps c'est celui du système pénal, 1971; Histoire des systèmes de pensée, 1972; Théories et institution pénales, 1973; Truth and Juridicial Forms, 1973; Entretien sur la prison: le livre et sa méthode; 1975; A szexualitás története I.), különösen a Felügyelet és büntetés (1975) című műve alapján végzem, amely utóbbi alkalmas tipológiát szolgáltat a fegyelmező intézmények jellemzésére.
Az összehasonlító elemzés alapján az első megállapítás, hogy a közösségi média a 18-19. századi börtönök, kórházak, gyárak és iskolák eljárásaihoz hasonlóan egyszerre valósít meg cellás, organikus, keletkezéstörténeti, valamint kombinatorikus fegyelmet. Emellett a közösségi média nemcsak hordozza a fegyelmi struktúrák minden jellemzőjét, hanem minőségi változást is jelent a korábbi hatalmi intézményekhez képest. Mivel a rendszer egészének, és egyes részeinek természete azonos és egymást erősítő, a 21. században új korszak kezdődik, amely fejleményei szükségszerűek és elkerülhetetlenek.

FELSŐOKTATÁSI MODELLEK KELET-KÖZÉP-EURÓPÁBAN

KRANKOVITS Melinda
PhD-hallgató, tanársegéd
Széchenyi István Egyetem, Regionális- és Gazdaságtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: regionális tudományok, felnőttképzés
kmelinda@sze.hu

A tanulmány a felsőoktatás modellek áttekintésével, a felsőoktatás finanszírozási formáival, ezek összehasonlításával foglalkozik, különös tekintettel a V4 államokra. A tömegessé válás előtt jól megkülönböztethető a felsőoktatás három elterjedt modellje, amelyeket a nemzetközi szakirodalom az akadémiai tudásbázis, az állam és a piaci verseny hatása alapján különböztet meg: brit modell: a hatalom az akadémiai tudósok (oligarcha) kezében van, nincs állami kontroll, nincs piaci verseny, kontinentális európai modell: a fő hatalom az állam kezében van, nincs piaci verseny, amerikai modell: nem érzékelhető a fő hatalom, abszolút piaci verseny van. A kontinentális európai modelleken alapuló egyetemek között megtalálható az alábbi három fő működési struktúra: gazdálkodó egyetem, szolgáltató egyetem, vállalkozó egyetem. A Széchenyi István Egyetemen is a „nyitott, szolgáltató egyetem" szlogennel találkozhatunk az egyetemi marketingben. Ez a meghatározás megállja a helyét, sőt nevezhetjük vállalkozó egyetemnek, hiszen az ipari kapcsolatai a régió nagyvállalati szektorával, valamint külföldi nagyvállalatokkal igen jelentősek.
A felsőoktatás finanszírozása az elmúlt két évtizedben sokat változott, de jellegzetes fejlődési trendje jól azonosítható. Az egyik meghatározó nemzetközi trend az innovációs gondolkodás, és ennek nyomán a nemzeti innovációs politikák fejlődése, amely a felsőoktatás-finanszírozási rendszereket is a korábbiaktól rendkívüli módon eltérő környezetbe helyezi.
A finanszírozás kérdései között első helyen általában a kiadásoknak és ezek forrásainak az alakulása jelenik meg. Jellemző trend a ráfordítások többdimenziós elemzése, amelyben megjelennek a kapcsolódó tényezők, mint: demográfiai és beiskolázási viszonyok, egész életen át tartó tanulás (lifelong learning), más piaci szereplők hozzájárulása, hallgató önfinanszírozása (tandíj, önköltség). 2008-ban az OECD országok átlagosan a nemzeti összteméküket 1,49%-át költötték felsőoktatásra, szemben az 1995-ös 1,25%-os és a 2001-es 1,32%-os aránnyal. Ez az arány Magyarország és Szlovákia esetében 1% alatt van, a kelet-közép-európai régióban Lengyelország és Csehország esetében növekedésnek indult, 2% közelében van. Az EUROSTAT adatbázisai szerint a V4 országok mindegyike jelentős összegeket költ a felsőoktatás finanszírozására.
A visegrádi országok oktatási struktúrái – köszönhetően a Bologna folyamatnak – nem nagyon térnek el egymástól, a finanszírozásban, létszámokban viszont jelentős különbségek tapasztalhatóak.
A tanulmányban olvasható összehasonlításokat az International Standard Classification of Education (ISCED) 5-7 szintek között teszem meg, ami a felsőoktatási formák nemzetközi besorolását takarja.

Kulcsszavak: felsőoktatás, finanszírozás, ISCED

PROJEKT-SZERVEZET HIVATALI KÖRNYEZETBEN

GYURINA Eszter
PhD-hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem Társadalomtudományi Kar, Szociológia Doktori Iskola
eszter.gyurina@gmail.com

Az európai uniós projekteket végrehajtó projekt-szervezet közigazgatási hivatali környezetbe való integrálása a döntéshozók számára is összetett feladat. Két különböző típusú szervezet találkozása mindig okozhat problémákat. Egy folyamatosan változó (SZMSZ változás, vezetői váltások) állami közintézményben, ahol a határozatlan időre kinevezett kormánytisztviselőkre vonatkozó szigorú szabályok élnek, változásokat okozhat egy új projektcsoport, projektszervezet felállítása, ahol inkább a határozott időre, egy adott feladat, projekt érdekében egymástól nagyon különböző területről érkező emberek csoportja áll össze. A szervezetbeli működési formák mellett a foglalkoztatási eltérésekből (fizetési, munkaköri, habitusbeli, kulturális, iskolázottsági különbségek) adódó szervezeti kultúra különbségek és együttműködési lehetőségek hatással lehetnek mind a projektek végrehajtására, mind a munkavállalási kedvre. A szabályrendszerek, kommunikációs stratégiák, nyelvezet, motivációs eszközök terén az egyenlőség, különbözőség hatással van a közösség jövőképére, munkakedvére. Az új típusú közmenedzsment karrierjében az európai uniós projektek időtartamukhoz, új régi és feladattípusokhoz igazodva dinamikusan változó lehetőségeket kínálnak. A munkavállalási kedv a projektbefogadó hivatali szervezetben a projektek végrehajtását követően csökkenni látszik attól függően, hogy milyen további lehetőségek adódnak a továbbfoglalkoztatásra.
A kutatás választ kíván arra adni, hogy a két különböző típusú szervezetben (projekt-szervezet, hivatali szervezet) a humánerőforrást tekintve a projektvégrehajtást érintő tevékenységek esetében a szociális, kulturális háttér, kompetenciák, kommunikáció, kapacitás hogyan befolyásolják a projektek megvalósítását és a fenntartási időszakban való feladatok ellátását.

Kulcsszavak: projekt, szervezet, foglalkoztatás

JÓ ÁLLAM PERCEPCIÓK A LAKOSSÁG KÖRÉBEN

BAGYURA Márton
Junior kutató, PhD-hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem Államkutatási és Fejlesztési Intézet
Eötvös Loránd Tudományegyetem Társadalomtudományi Kar Szociológia Doktori Iskola
Kutatási terület: államkutatás
marton.bagyura@gmail.com

BRECSOK Anna Ágnes
Junior kutató, MSc-hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem Államkutatási és Fejlesztési Intézet
Eötvös Loránd Tudományegyetem Társadalomtudományi Kar Survey statisztika
Kutatási terület: államkutatás
ann.brecsok@gmail.com

A Jó Állam Véleményfelmérés a felnőtt magyar lakosság körében 2017. februárban és márciusban 2500 fős mintán lekérdezett országos, címlistás adatfelvétel, amely reprezentatív nemre, korra, településtípusra és iskolai végzettségre. A kérdőíves kutatás elsődleges célja az állam és alrendszereivel kapcsolatos lakossági percepciók, attitűdök és elégedettségek feltárása volt. Ennek részeként szerepelt a kérdőívben a „jó állam-képet" feltáró nyitott kérdés, amely révén szerettük volna megismerni, hogy a kérdezettek számára mit jelent a jó állam fogalma. Nyitott kérdésre vártuk a válaszokat, azaz előre meghatározott kategóriák nélkül, szabad asszociációk mentén fejthették ki a válaszadók, hogy milyennek gondolják a jó államot.
A válaszok feldolgozásakor hat dimenziót alakítottunk ki, amelyek segítségével fontos, kvantitatív adatelemzésre alkalmas elemeket tudtunk megragadni az emberek „jó állam-képeiből". A szemantikai dimenzióval a válaszok nyelvtani szerkezetéből adódó különbségeket próbáltuk meghatározni: a jó állam valamilyen tevékenységet végez, valamilyen állapotban van vagy valamilyen értékkel jellemezhető. A tartalmi dimenzió az idealizált államképet legátfogóbban bemutató kategória, ugyanis nagyobb csoportokba rendezi az elhangzott állítások értelmét, ez vizsgálja a válaszok jelentéstartalmát. A célcsoport dimenzió azt mutatja meg, hogy a válaszokban milyen társadalmi csoportok jelentek meg. A másik három dimenzió arra vonatkozik, hogy a válaszokban megjelent-e kritika - vagyis a jó állam leírása a jelenlegivel szemben történt -, a politikai vagy gazdasági elit, és hogy megfogalmaztak-e gondoskodással kapcsolatos elvárásokat.
A kialakított öt dimenzió segítségével igyekszünk jobban megismerni, hogy a magyar lakosságnak milyen elképzelései vannak a jó államról. Előadásunkban a 2017-es kutatás tapasztalatait és eredményeit mutatjuk be. Ennek keretében kitérünk a vizsgálat módszertani nehézségeire, előnyeire és azokra a hipotézisekre is, amelyek helytállóságát későbbi kutatásaink során szeretnénk tesztelni. Ilyen további kutatási irány például a szocialista államkép tükröződése az emberek elképzeléseiben.
A kutatás az NKE Államkutatási és Fejlesztési Intézetben készült, a KÖFOP 2.1.2-VEKOP-15-2016-00001 projekt keretében.

Kulcsszavak: államkutatás, jó állam, véleményfelmérés

MENTÁLHIGIÉNÉS FOGLALKOZTATÁSOK A SZOCIÁLIS ELLÁTÓRENDSZERBEN

FODOR Rita
PhD-hallgató
Babes-Bolyai Tudományegyetem Szociológiai Doktori Iskola
Kutatási terület: Mentálhigiénés foglalkoztatás, művészetek által történő fejlesztés (falfestés, mint közösségépítő eszköz alkalmazása).
fodor.rita@eroforraskozpont.ro

A mentálhigiéné fogalmi és gyakorlati szinten az elmúlt évtizedekben lett közismertté, de már a XX. század első felében jelen volt. Magyar nyelvterületen több helyen lelki egészség címszó alatt is olvashatunk róla. Buda Béla a következőképpen határozza meg: „A mentálhigiéné nem csupán a pszichés megbetegedések és magatartászavarok megelőzése, hanem a lelki egészségvédelem is, mégpedig pozitív értelemben, mindazoknak a folyamatoknak, tevékenységeknek az összessége, amelyek az emberi személyiséget és közösségi kapcsolatot erőssebbé, fejlettebbé teszik" (Buda, 2003, 16.) A WHO[1] 2014-es meghatározása alapján a lelki egészség a jó mentálhigiénés állapot nem csupán a betegség hiányát jelöli, sokkal inkább a testi pszichikai és szociális jól létet (well-being), ahol a személy felismeri lehetőségeit, képes megbirkózni az őt ért stresszel és egészségesnek vallja magát. A szociális tevékenységet végző szervezetek bármilyen klienskörrel is dolgozzanak a személyek lelki egészségének javítását csaknem olyan fontos célnak tartják, mint a fizikai szükségletek kielégítésében való segítségnyújtást, vagy a biztonságos környezet megteremtését. A szociális ellátórendszer ellátottjai az életciklusokat figyelembe véve mondhatni széles skálán mozognak, mivel a legfiatalabbaktól kezdődően a legidősebbekig minden korosztály valamilyen módon kapcsolatban van e rendszer valamely ágával. A segítő szakemberek ehhez a diverzitáshoz alkalmazkodva keresik azokat az eszközöket, módszereket melyek segítségével a lelki egészség fenntartását és fejlődését segítik elő. Előadásomban körüljárjuk a mentálhigiénés foglalkoztatás alapelveit, segítő szakemberek által alkalmazható eszközöket valamint megvizsgáljuk az erdélyi szociális háló jelenlegi helyzetét. Említést teszünk egy előkészületben lévő kutatásról, melynek célja az, hogy konkrét eszközöket és módszereket tárjon fel, hasonlítson össze, azzal a céllal, hogy a már bevált eszközöket összegyűjtse és segítségképpen visszajuttassa a segítő szakmában dolgozó személyek számára.

Kulcsszavak: mentálhigiéné, szociális, lelki egészség, ellátórendszer

[1] Word Health Organization - Egészségügyi Világszervezet

A FŐVÁROSI ROMA SZEGÉNY CSALÁDOK JÖVEDELEMSZERZÉSI ÉS GAZDÁLKODÁSI SAJÁTOSSÁGAI

BALÁZS András
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem Humán Tudományok Doktori Iskola
Kutatási terület: a fővárosi roma szegény közösség társadalmi és kapcsolathatárai
balazsandras85@gmail.com

Előadásom során a fővárosi roma szegény családok jövedelemszerzési és gazdálkodási viszonyait kívánom bemutatni a Magdolna-negyedben megfigyelhető háztartási stratégiák ismertetésével. Eddigi kutatásaim eredményeire támaszkodva azt a kérdést szeretném körüljárni, hogy a főváros szegregátumszerű bérház és utcacsoportjaiban élők miként reagáltak a gazdasági szerkezetváltozás során beszűkülő lehetőségekre, az itt élő családok és háztartások milyen stratégiák mentén próbálnak bevételre szert tenni. Arra is megpróbálok választ adni, hogy a kirekesztettség érzésén túl létezik-e közöttük bármilyen gazdálkodási vagy életszervezési közösség. A rendelkezésemre álló idő alatt a következő hipotézisek alátámasztására vállalkozom:
A Magdolna-negyed szegény családjainak hétköznapi gazdálkodását nem etnikus gyökerű hagyományok, hanem kényszer szülte gazdasági szükségszerűségek, önvédelmi reflexek formálják.
A fővárosi roma szegény családok esetében a rokonság az egyetlen stabil társadalmi struktúra. A rokonsági hálózatok töltik be a legfőbb életszervező és normaalakító szerepet. A szabadidős és a munkajellegű tevékenységek is a rokonsági rendszerekbe szorultak vissza.
A főváros legszegényebb kerületrészeiben a hagyományos mesterségek alig fellelhetőek. A családok gazdálkodása változatos alkalmi munkák és sokrétű vállalkozási tevékenységek kombinációjából tevődik össze. A jóléti transzferjövedelmek a környékbeli családok számára csupán kiegészítő forrást jelentenek.
Az alkalmi munka világának szigorú hierarchiája alakult ki. A személytelenül, „utcáról beesve" jelentkezők elsősorban a fővárosi vendéglátóipar munkaerőhiányát kihasználva jutnak könnyű fizikai munkához, míg a nehéz fizikai munkát végzők jelentős része rokonsági-szomszédsági kötelékekbe szerveződik.
A rokonsági-szomszédsági alapon szerveződő munkásbrigádok státuszviszonyai az egyes szereplők közösségen belüli megítélését is befolyásolják. A bejáratott kapcsolatrendszer nélkül dolgozók kiszolgáltatottabb helyzetből indulnak, mint a folyamatos alkalmi munkával bírók.
Az építőipari beruházásokat kiszolgáló vállalkozások mellett számos család az üzleti tevékenység kevésbé tőkeigényes formáit választja. A kereskedelmi ügyletek a gyors megtérülésre fókuszálnak, az adásvétel tárgya a kereslethez igazodva széles palettán mozog.
A kiterjedt nagycsaládok életszervezési együttműködése a biztonsági háló funkcióját tölti be. A rájuk jellemző szolidaritás azonban ellehetetleníti az egyes részcsaládok tartalékképzését. A nehezen kalkulálható jövedelmek és a megtermelt javak megosztása töredezett fogyasztásszerkezetet és visszatérő eladósodottságot eredményez.
A szegénycsaládokra jellemző időszakos „túlfogyasztást" a krónikus nélkülözés magyarázza. A hétköznapokban elfojtott szükségletek kielégítése látványos külsőségekben, a fogyasztói javak hajszolásában tör utat.
A háztartáson belüli egyenlőtlenségek többféle formája különböztethető meg. A napi pénzkezelési feladatok általában a nők felelősségi körébe tartoznak, ám az egyéni fogyasztásokban éppen részükről tapasztalható lemondás. Ahogyan a szabadidős tevékenységek terén, úgy az individuális fogyasztásokat illetően is a férfiak folytatnak szabadabb életvitelt.

Kulcsszavak: szegénység, kirekesztettség, megélhetési stratégiák, roma

A VIDÉKI MEGÉLHETÉS ÁTALAKULÁSA A POSZTSZOCIALISTA MAGYARORSZÁGON

BALÁZS-LEGEZA Borbála
néprajzos muzeológus, PhD-hallgató
Szabadtéri Néprajzi Múzeum
Debreceni Egyetem Történelem és Néprajzi Doktori Iskola
Kutatási terület: Vidéki megélhetési stratégiák a szocialista és posztszocialista korszakban, ezek továbbélései, és új stratégiák kialakításának lehetőségei.
legeza.borbala@gmail.com

A szocialista korszakban az 1960-as évektől megtörtént a mezőgazdaság teljes kollektivizálása, mely egy gondosan kidolgozott rendszert épített ki a vidéki, falusi megélhetésben. A falvakban a megélhetés fő profilja a mezőgazdaság volt, a vidéki lakosság zöme a helyi termelőszövetkezetben vagy állami gazdaságban dolgozott. A szelep akkor jelent meg a rendszerben, amikor bevezették a háztáji lehetőségét, ami annyira bevált, hogy végül a magyar mezőgazdaság a nagyüzem és a családi gazdaságok, kisüzemek szimbiózisára épült fel. Ebben a rendszerben pedig mindenki maga dönthette el, hogy mennyi részt vállal: a fő foglalkozás mellett mennyi plusz munkát, és ezzel plusz bevételt vállal. Ez így egy kiszámítható megélhetést, életformát nyújtott, melyben mindenki megválaszthatta a saját stratégiáit.
A rendszerváltással – egy elhúzódó válság tetőzéseként – azonban ez felborult: a nagyüzemeket feloszlatták, a korábban elkobzott földet és vagyont megpróbálták a kárpótlási módszerrel 'visszaosztani' az eredeti tulajdonosoknak, azzal a céllal, hogy sikerül egy önálló gazdálkodói, 'farmergazdaságokból' álló társadalmi, megélhetési réteget megalkotni.
Ez nem sikerült.
A mezőgazdasági munkásoknak eddigre már hiányzott a komplex tudása az önálló gazdaság működtetéséhez, a lezajlott modernizációs fejlesztésekkel nem tudta egy-egy gazda tartani a lépést (önállóan beruházni a szükséges gépekre), ill. a kiosztott földek egymagukban egyébként sem voltak képesek eltartani egy családot. Így nem alakultak meg tehát kellően nagy számban a kormányzat szerint oly kívánatos családi gazdaságok, helyette a privatizáció során újra a nagybirtok-rendszer alakult ki: akinek volt kellő anyagi tőkéje, vállalkozói affinitása, és komplex tudása, rálátása a mezőgazdasági tevékenységekre, azok felvásárolták a kárpótlási jegyeket, és Kft-ket alakítva jóformán folytatták a korábbi Tsz-ek és állami gazdaságok nagyüzemi termelését, viszont a megosztott tulajdon helyett egy néhány fős tulajdonosi vezetőséggel. A korábbi dolgozókat nem voltak kötelesek tovább foglalkoztatni, így hatalmas lépésekben megindult a vidéki lakosság munkanélkülivé válása. Ez elsősorban a nyugdíj előtt állókat és a munkaerőpiacra belépni igyekvő fiatalokat sújtotta legnagyobb arányban.
Ezt a korszakot, az 1990-es évek első felét vizsgálom a megélhetési lehetőségek átrendeződésének szempontjából, az általános folyamatok bemutatása mellett négy konkrét településről hozva a saját terepmunkám példáit. Mind a négy település 'tipikusnak' mondható egy-egy sajátos szempontból, Magyarország különböző régióiban helyezkednek el, így a stratégiáik is különféléknek tekinthetők.

Kulcsszavak: megélhetési stratégia, posztszocializmus, vidéki Magyarország, településtípus

TDM-SZEMPONTÚ ŐRSÉG LEHATÁROLÁS

SZEDERKÉNYI Kornélia
PhD-hallgató
Szent István Egyetem, Enyedi György Regionális Doktori Iskola
Kutatási terület: Együttműködési hajlandóság az őrségi vidéki szállásadók körében
kornelia.szederkenyi@gmail.com

Az Őrség turizmusát tudatosan és átgondoltan fejlesztő, szervező, ún. Turisztikai Desztináció Menedzsment (TDM) szervezet létrehozásának lehetősége már évek óta napi renden levő kérdés. Egy létrejövő TDM-nek azonban jogszabályi és piaci feltételeknek egyaránt eleget kell tennie, nem beszélve a szakmapolitikai megfontolásokról. A TDM területi határainak a kijelölése mindegyiket érinti, hiszen bizonyos vendégéjszaka számot elérő, gazdaságilag rentábilisan működő, mindeközben a térségbe érkező turisták számára megfelelő időtartamú szabadidő eltöltését biztosító téregységnek kell lennie.
Különböző tudományterületi megközelítések alapján már számos kutató, tett javaslatot az Őrség lehatárolására, amelyek között jelentős ugyan, de nem teljes az átfedés. Ezeknek a lehatárolási kísérleteknek átfogó összegzését olvashatjuk Baranyai (2013) disszertációjában. Ezek az eredmények turisztikai nézőpontból tekinthetőek a kínálati-szempontú lehatárolásnak. Mi a helyzet azonban a keresleti oldallal? Mire számítanak azok a belföldi turisták, akiknek úti célja az Őrség?
Részkutatásom tárgya tehát az Őrség kereslet-szempontú lehatárolása, amelynek módszeréül egyfajta mentális térképezést alkalmaztam. Átfogó kérdőíves felmérésemnek három különböző blokkja is érintette a területi lehatárolás témáját. Ráhangolásként asszociációt kértem a válaszadóktól, hogy mi jut eszükbe az Őrségről. Második blokkban azt kértem, helyezzék el a térképen az Őrséget, először megyei, majd települési szinten. Ez utóbbi kérdés megválaszolásához egy olyan térképet kaptak, amelyen csak az országhatárok voltak jelölve, megyei és természeti határok nem. Végül pedig a tartalmas időtöltés földrajzi és időbeli távolságait vizsgáltam, amely egy TDM térbeli kiterjedése szempontjából különösen jelentős.
Dolgozatom eredményeként összehasonlíthatóvá válik az elméleti tájegység és az emberekben élő Őrség-fogalom, amely a térségi programturizmus kínálati elemeinek kialakításakor és a turisztikai térszervezésben megfontolandó lehet az illetékes szakemberek számára. Kutatásom eredménye érdemi ajánlás lehet egy jövőbeni Őrségi TDM-szervezet területi határainak kijelöléséhez.

Kulcsszavak: Őrség, lehatárolás, turizmus, TDM, mentális térkép

TÁRSADALMI CSOPORTOK A HARMINCAS ÉVEK MAGYAR FILMJÉBEN

KÖRÖSÉNYI Dániel
PhD-hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem Társadalomtudományi Kar Szociológia Doktori Iskola
Kutatási terület: Magyar filmtörténet társadalomtudományi és értékszociológiai vizsgálata
dkorosenyi@gmail.com

Ha a magyar film második világháború előtti éveiről beszélünk, akkor mindenekelőtt filmvígjátékok jutnak az eszünkbe. Arra ritkán gondolunk, hogy ezek a filmek arról a korról is tudósítanak, melyben készültek, vágyakat, szokásokat, értékeket közvetítenek, ahogy ideálokat is. A kérdés csak az, hogy melyiket milyen mértékben. Előadásomban azt vizsgálom, hogy a filmben megjelenő karaktertípusok mennyiben mutatják a harmincas évek társadalmi csoportjainak értékeit, ill. mennyire népszerűek a különböző társadalmi csoportok reprezentánsai a magyar film első évtizedében. A filmek tipológiája ugyan a társadalmi vígjátékok túlsúlyát mutatja, a társadalmi rétegzettség szempontjából ez mégsem jelent egyoldalúságot, vagy pontosabban mondva az esetleges egyoldalúságnak nem műfaji kritériumai vannak. A korszak filmjei, műfajtól függetlenül, ugyanazokat a karaktertípusokat jelenítik meg. A társadalmi csoportok irodalommal összehasonlító vizsgálatára több példát is tudunk, melynek alapja talán az írók szociális érzékenységében keresendő. A filmmel azonban más a helyzet. A film a szórakoztatóipar terméke, mindenkor profitot kell termeljen, máskülönben életképtelenné válik. Feltevésem szerint azonban a mozinak is megvan a maga válasza saját korára, melyet értelmeznünk kell és lehet. A szakirodalom szükségképpen több tudományterület irányából ad támpontokat, mint a társadalomtörténet, a filmtörténet, és a történettudomány, valamint fontos megemlíteni a korabeli társadalomtörténeti és politikatörténeti beszámolókat is. Mindezek mellett természetesen a filmek és az ott megjelenő karakterek állnak a vizsgálódás középpontjában. Kutatásomban azt a célt tűztem ki, hogy a magyar társadalomtörténet egyfajta térképét rajzolhassam meg a film műfajának szemszögéből. Az eredményből kiderülhet, hogy a film által népszerű, ill. népszerűtlen társadalmi csoportok mennyire reprezentálják a valós társadalmat, ha nem is számszerűen, de nagyságrendileg; valamint, hogy a korszak társadalmi problémái miként tükröződnek a filmeken, s hogy a szórakoztatóipar ezen szegmensének voltak-e ezekre a problémákra megoldási javaslatai.

Kulcsszavak: magyar film, társadalomtörténet,értékek, harmincas évek

A HÍRMÉDIA GEOPOLITIKÁJA - A SMART POWER MÉRÉSÉNEK ELMÉLETI MODELLJE

FAUST Anita
PhD-hallgató
Pécsi Tudományegyetem Természettudományi Kar Földtudományok Doktori Iskola
Kutatási terület: A hírmédia geopolitikája és a geopolitikai legitimáció kihívásai a 21. században
faust.anita@gmail.com

A hírmédia a geopolitikai törekvések belföldi és nemzetközi legitimációjának fontos eszköze, és kiemelt szerepet játszik az információs hadviselés mellett a hatalomgyakorlás különféle módozataiban. Szolgálhat az önkéntes követést indukáló, úgy nevezett soft power és kényszerítő erővel ható hard power kifejtésére egyaránt. Ezek sikeres együttes használata esetén smart powerről – okosan alkalmazott hatalmi eszköztárról – beszélünk. Bár a hard power kvantifikálása sem minden esetben kézenfekvő, noha a légi vagy szárazföldi haderő létszáma és eszköztára számszerűsíthető, a soft power és a származtatott smart power mérése végképp kihívást jelent.
A kommunikáció elméletre, valamint a mediatizációval kapcsolatos teóriákra, ezen belül is kiemelten a média és politika kölcsönhatásának Strömbäck és Esser-féle négy dimenziójára építve, a média gazdasági-politikai kontextusát is számításba véve azt tételezem, hogy a hírmédián keresztül gyakorolt smart power kvantifikálható, amennyiben a célországra gyakorolt hatását mérjük. A médiával és politikummal kapcsolatos releváns mutatók mérése megoldott, a mérési eredmények összetett hasznosításának módja ad többletet a smart power vizsgálatában.
A megközelítés hátránya, hogy a média amerikai dominanciája miatt bizonytalan és további vizsgálatot igényel, hogy az Egyesült Államokon kívül más hatalom hírmédián keresztül alkalmazott smart powerét milyen feltételek megléte esetén lehet mérni. További nehézséget jelent, hogy a szintén globális geopolitikai kódot alkalmazó transznacionális vállalatok és az Egyesült Államok geopolitikai legitimációs tevékenysége, illetve smart power használata a hírmédiában sem különíthető el. Ezzel együtt, a mérés elvi lehetősége közelebb vihet a szuverenitás, a szólásszabadság kérdésének és a média szabályozás szempontjainak árnyalt mérlegeléséhez.
Vizsgálatom további iránya konkrét számítási képlet, illetve besorolási szempontrendszer részletes kidolgozása.

Kulcsszavak: hírmédia, legitimáció, mediatizáció, smart power.

BITCOIN: A KÓDOLT BIZALOM

ELEKES Tamás Lajos
MA-hallgató
Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Szociológia Tanszék
Kutatási terület: bizalom, társadalmi tőke, decentralizált ökoszisztémák
eletom10@gmail.com

Kutatásom egy új pénzügyi és internetes entitás, a bitcoin példáján mutatja az új típusú társadalmi interakciók megjelenését. A bitcoin kitalálójának állítása szerint ennek a fizetési rendszernek és pénznek nincs szüksége bizalomra, mivel teljesen átlátható. Ennek az állításnak az igazságtartalmát vizsgáltam a kutatásomban. A bitcoin által használt bizalmi struktúrák vizsgálata közben olyan eredményekre bukkantam, melyeket könnyedén általánosíthatunk az internet világára vetítve. A világháló közvetítésével létrejött társadalmi cselekvések azonban nem csupán másképpen működnek, de a létrejöttükhöz szükséges bizalmi tőke is eltér a hagyományostól. Kutatásomban a bitcoin működését lehetővé tevő bizalmi elemeket hasonlítottam össze a hagyományos rendeleti pénzek által használt eszközkészlettel. A bitcoin vizsgálata nem önmagáért való cselekedet, hiszen általa könnyebben értelmezhetjük a XXI. században egyre gyorsuló ütemben létrejövő, téren és időn
átívelő társulások alapját adó bizalom működését, és így könnyebben értelmezhetjük a folyamatokat.
Egy országtanulmányokból álló empirikus összehasonlítás során kiderült, hogy a bitcoin és a hozzá hasonlóan internetes közösségi alapon szerveződő csoportok és az általuk nyújtott szolgáltatások miként illeszkednek a „hagyományos" gazdaság működésébe, milyen események előfordulásakor kerülnek előtérbe. A kutatás során ezeken túlmenően 2 új bizalom típus létrejöttét állapíthattam meg. Ezek a bizalmi típusok szorosan kötődnek az internethez, mivel erősen anonimizált, általában semmilyen információnk sincs az alanyáról, azonban mégis működik. Ezek a bizalomtípusok egy új típusú gazdasági és társadalmi rend kialakulását sejtetik, melyben egyre hangsúlytalanabbá válnak a sokféle földrajzi, nyelvi és egyéb velünk született különbségek kontúrjai.

Kulcsszavak: bizalom, bitcoin, decentralizált, internet

TÖRTÉNELEM- ÉS POLITIKATUDOMÁNYI SZEKCIÓ

AZ ATOMERŐMŰ ÉPÍTÉS POLITIKAI KÉRDÉSEI, ÉS A HELYI POLITIKA SZEREPE A DÖNTÉSHOZATALBAN

SIPOS Tamás
PhD-hallgató
Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Interdiszciplináris Doktori Iskola
Kutatási terület: Az atomerőmű építés politikai döntésfolyamatai
sipostamas5@gmail.com

Témám tárgya a Paksi Atomerőmű telephelyén létesítendő két új nukleáris termelőegység tervezett építése kapcsán felmerülő politikai kérdések, valamint a helyi politika bevonásának mértéke a létesítés (1960-70-es évek), és a jelenlegi bővítés idején.
Az, hogy adott állam (vagy más szervezet) adott időszakban dönt-e atomerőmű létesítése mellett, számos tényező függvénye. Az energiapolitika, az atomerőmű által elérhető presztízs (atomerőművek csak „fejlett és erős államokban" léteznek, az atomfegyver pedig gyakorlati bevethetetlensége ellenére a mai napig a nagyhatalmi helyzet fontos eleme, egyben egyes államok által áhított „státusz-szimbólum"), a lehetséges egyéb felhasználási lehetőségek (a kutatástól a fegyvergyártásig), a külfölddel ápolt kapcsolatok, a gazdasági együttműködés lehetőségei, illetve a döntés nyomán várható nemzetközi visszhang mind-mind formálják a döntéshozók véleményét.
A szocialista időszakban az iparosítás, a tervgazdaság, a gyakorinak mondható látványos nagyberuházások és az állam által megvalósítandó közjó világába remekül illeszkedett egy ilyen időtávú és méretű projekt. Demokratikus viszonyok között azonban szinte bizonyosan nem ez a helyzet, különösen, ha az atomerőmű létesítésének költségei az ország költségvetésével összevetve jelentős tételt alkotnak. Innentől valószínűsíthető, hogy az atomerőmű építés döntése demokratikus úton nem könnyen hozható tető alá.
Paks kapcsán a legfőbb tapasztalat az, hogy a város jelenleg és a rendszerváltás előtti időkben is elsősorban elszenvedte a változásokat, próbált jól kijönni a nem vitásan hatalmas lehetőségeket jelentő fejlesztésekből (ami később meg is valósult), miközben döntési lehetősége egyik esetben sem volt. Más kérdés, hogy a tanácsrendszerben a döntési kompetencia léte sem merült fel, míg jelenleg nem ez a helyzet: azonban az önkormányzat a gyakorlatban egyértelműen mellékes szereplő.
Előadásomban ennek az atipikus beruházásnak a politikai hátterét vázolom, fókuszban az atomerőművek pro és kontra érveinek vizsgálatával, valamint a helyi szint döntésben való részvételének bemutatásával.

Kulcsszavak: atomerőmű, döntéshozatal, demokrácia, helyi politika

AZ ENSZ ÉLELMEZÉSÜGYI ÉS MEZŐGAZDASÁGI SZERVEZETÉNEK MEGALAKULÁSA: ELŐZMÉNYEK ÉS A KEZDETEK

GIBÁRTI Sára
PhD-hallgató
Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Interdiszciplináris Doktori Iskola
Kutatási terület: Az ENSZ Élelmezésügyi és Mezőgazdasági Szervezetének fejlesztési és segélyezési mechanizmusa; élelmiszersegélyezés és élelmiszerbiztonság válságövezetekben
sara.gibarti@gmail.com

Az élelmiszerbiztonság napjaink egyik legnagyobb globális kihívásai közé tartozik, mely csak a mezőgazdasági termelés nehézségeivel, a klímaváltozással, valamint a szegénységgel együtt értelmezhető. Természetesen az élelmezés problémája nem újkeletű jelenség, nemzetközi léptékű kezelése azonban csak a XX. század első felében került előtérbe. A mezőgazdaság, élelmiszerbiztonság, az alultápláltság és a szegénység korrelációjára az első világháború, az 1929-es gazdasági világválság, valamint a második világháború negatív gazdasági és szociális következményei hívták fel a nemzetközi közösség figyelmét. Az ENSZ Élelmezésügyi és Mezőgazdasági Szervezetének *(Food and Agricultural Organization of the United Nations, továbbiakban: FAO)* 1946. október 16-i megalakulásakor a szervezet határozott elképzelésekkel, célokkal kezdte meg működését, mely a fentiekben felsorolt, egymással szorosan összefüggő társadalmi és gazdasági kihívásokra kívánt választ adni. Emellett egy olyan nemzetközi platformot létrehozását is fontosnak tartotta, ahol a kevésbé fejlett, főleg mezőgazdasági termelésre berendezkedett országok érdekei is érvényesülhetnek.
A konferencián elhangzó előadás és az az alapján íródó tanulmány célja a FAO létrejöttének bemutatása, azon események, körülmények ismertetése, melyek a nemzetközi szervezet megalakulásához vezettek. A vizsgálódás során fontos szerepet kapott a szervezetet létrehozó két nemzetközi konferencia, valamint említést érdemel a FAO hivatalos elődjeként számon tartott, 1905-ben megalapított Nemzetközi Mezőgazdasági Intézet *(International Institute of Agriculture, továbbiakban: IIA)*. Ez az intézet az első olyan, a mezőgazdasági termelés kihívásaival foglalkozó kormányközi testületnek számított, melynek nevéhez az első globális mezőgazdasági felmérés (World Census of Agriculture), valamint számos országjelentés és statisztikai vizsgálat is fűződik. A tárgyalt időszak vizsgálata elsősorban a FAO-t létrehozó kormányközi konferenciák anyagainak, a FAO működésének kezdetéről, megfogalmazott alapelvekről, célokról szóló, elérhető kiadványok elemzéseire épül.

Kulcsszavak: ENSZ, élelmezés, XX. század, mezőgazdaság

OKTATÁS ÉS NACIONALIZMUS A XIX-XX. SZÁZAD FORDULÓJÁN A MAGYAR- ÉS ROMÁN KIRÁLYSÁGBAN. A „LEX APPONYI" ÉS A SPIRU HARET-FÉLE OKTATÁSÜGYI TÖRVÉNYEK

KÖŐ Artúr
PhD-hallgató
Károli Gáspár Református Egyetem Történettudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: Román-magyar kapcsolatok a 19-20. században
koo.artur@gmail.com

A XIX. század végi, XX. század eleji magyar oktatáspolitikai intézkedésekben mind a kortársak, mind a későbbi történetírás asszimilációs törekvéseket látott. A magyarosítási szándék – mindamellett, hogy az analfabetizmus felszámolására is törekedtek – megkérdőjelezhetetlen, azonban fontos megvizsgálnunk azt is, hogy mindez mennyire mondható általános tendenciának a korszakban. Azonos irányvonalakat követett-e a szomszéd Román Királyság is, vagy mindez magyar sajátosság?
A konferencia ezen előadása a korszak Román Királyságának oktatáspolitikáját vizsgálná részletesebben – azon belül is leginkább a Spiru Haret-féle oktatási törvényeket – két okból kifolyólag. Egyrészt azért, mert a korszak magyar oktatáspolitikai törekvései ellen az erdélyi románság tiltakozott leghevesebben - így joggal lehetünk kíváncsiak arra, hogy Ó-Romániában az oktatáspolitikát jellemzi-e az asszimilációs szándék – , másrészt meg ennek a vizsgálatnak az eredménye tökéletes indikátor lehet ahhoz, hogy megválaszoljuk a kérdést: Valóban annyira drasztikusak voltak a magyar oktatásügyi törvények – ezen belül is a gróf Apponyi Albert nevéhez köthető törvénycsomag – , mint ahogy azt a kortárs, majd a későbbi román történetírás állítja? A feltett kérdések már csak azért sem másodlagosak, mert a vizsgált évtizedekben a Magyarországról elvándorlók második legkedveltebb célpontja – Amerika után – Románia volt. Így a román oktatáspolitikai törekvések a korszakban igen nagy hatással voltak a romániai magyar diaszpóra életére.

Kulcsszavak: oktatás, nacionalizmus, Apponyi, Haret, XIX-XX. század fordulója

A KALOCSAI JÉZUS-TÁRSASÁGI INTÉZET TÖRTÉNETE ÉS ÁLDOZATVÁLLALÁSA AZ ELSŐ VILÁGHÁBORÚBAN

SZABÓ Róbert
MA-hallgató (osztatlan)
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar
Kutatási terület: Kalocsa és a Kalocsai Szent István Gimnázium története és áldozatvállalása az első világháborúban (helytörténeti kutatás), Fizika tanítása, Történelem tanítása
szabo.robert2014elte@gmail.com

Az első világháború centenáriuma kapcsán rendkívül fontos a még feltáratlan vonatkozások kutatása, feldolgozása. Mindenekelőtt szükséges lehet a háború hatásainak elemzése helytörténeti szempontból. A kutatás témája így megválasztható egy-egy település, de akár egy-egy oktatási intézmény elemzésén keresztül is.
Kutatásomban így egykori középiskolám, a *Kalocsai Jézus-Társasági Intézet* (a mai *Kalocsai Szent István Gimnázium)* első világháború alatti történetét és áldozatvállalását vizsgáltam meg. Munkám bevezetőjében röviden jellemeztem a kutatás forrásait és módszereit. Kutatásom legfőbb forrásait az intézet *Főgimnáziumi Értesítő*inek, illetve *Stefáneum* nevű lapjának háborús számai (összesen 15 db) jelentették, míg az országos jellegű vonatkozások rendszerezésére a *Kalocsai Főegyházmegyei Levéltár* forrásanyagát (0,60 ifm) és a *Kalocsai Néplap*ot (kb. 220 szám) használtam. Szakirodalmi munkákra kevésbé támaszkodtam, mivel a témáról ezidáig egyetlen feldolgozás sem született.
Ezt követően, röviden bemutattam az intézet történetét és működési kereteit a kezdetektől 1914-ig. Ezután, a háborús tanévek történetére vonatkozóan igyekeztem az iskolában zajló eseményekből, jelenségekből azokat kiválasztani, amelyek a háború következtében valósultak meg. A rendelkezésre álló tények alapján megállapításokat fogalmaztam meg, amelyeket táblázatok és grafikonok segítségével támasztottam alá. A helyi jelenségek megmagyarázásához országos rendeleteket használtam összehasonlításként, amelyeket a *Kalocsai Főegyházmegyei Levéltár* kortárs dokumentumai között fedeztem fel.
Munkám már említett eredményei mellett, táblázatok formájában összegeztem a háborúba bevonult, kitüntetett, hősi halált halt és fogságba esett katonák névsorát, illetve legfontosabb személyi adatait. Emellett kimutatást adtam az intézet háborús tevékenységének anyagi vonatkozásairól. A táblázatok alapján megállapítottam, hogy a kalocsai intézet mindenben alárendelődött a háborús előírásoknak, tevékenysége és áldozatvállalása azonban kiemelkedő volt. A háború előtt vagy alatt az intézetben tanuló vagy tanító katonai, illetve polgári személyek közül ugyanis 76-an nyertek háborús kitüntetést (összesen több, mint 100 darabot). Mialatt, mindössze 13 intézeti személy esett hadifogságba, a halálos áldozatok száma rendkívül magas, 79 volt. A háború során lebonyolított, mintegy 7 hadiérettségi során 71 tanulót soroztak be a frontra. Végül, összegezhettem, hogy a nyolc hadikölcsön-jegyzésben való részvétel során az intézet kb. 54170 korona (mai árfolyamon 54 millió Ft) értékben járult hozzá az anyagi áldozatvállaláshoz, amelyhez még a különféle adományokat (gyűjtések, segélyező akciók) is hozzá kell számolnunk.
Kutatásom befejezésével célom, hogy feldolgozzam és megírjam iskolám 1919 és 1939 közötti történetét is, majd az első világháborús áldozatvállaláshoz hasonlóan számot adjak a *Kalocsai Jézus-Társasági Intézet* működéséről és szerepéről a második világháborúban.

Kulcsszavak: első világháború, helytörténet, áldozatvállalás, Kalocsai Jézus-Társasági Intézet, Kalocsai Főegyházmegyei Levéltár

NŐK TÁRSADALMI POZÍCIÓJÁNAK VIZSGÁLATA A POLITIKA VILÁGÁBAN MAGYARORSZÁGON, 1989-TŐL NAPJAINKIG

TÓTH Dóra
PhD-hallgató
Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Politikaelméleti Doktori Iskola
Kutatási terület: nők társadalmi pozíciója, nők politikai szerepvállalása, lehetőségei
funtineli03@gmail.com

Kutatási témám a női esélyegyenlőség helyzete és megvalósításának lehetőségei Magyarországon a rendszerváltástól napjainkig eltelt időszakban, a politika szférájára összpontosítva, az alábbi dimenziókban: történeti áttekintés; az esélyegyenlőség intézményesülése/intézményesültsége; a releváns érdekek, a témáról való társadalmi diskurzus és a politikai elvek és programok. Előadásomban a téma hátterének történeti dimenzióját tárgyalom: a nők és férfik társadalmi-gazdasági helyzetének jellemzőit legfőképpen az adott ország történelmi tradíciói, politikai hagyományai, kulturális karaktere, gazdasági fejlettsége, a társadalmi munkamegosztás gyakorlata és az ezekkel összefüggő nemi szerepek határozzák meg. 1989-et követően társadalmi és gazdasági átalakulások következtek be, melyek befolyásolták a nők politikai hatalomgyakorlását. Egy sok szempontból viszonylag homogénnek tekinthető társadalom szétszakadt a vagyoni helyzet és az életfeltételek terén. Ez mélyen érintette mind a nők, mind a férfiak helyzetét, a téma szempontjából a nők közéleti, munkahelyi, családi viszonyait alakította át, amely formálta, meghatározta a politikai hatalomgyakorlás kereteit, feltételeit.
Mi az oka annak, hogy a demokrácia és jogállamiság megvalósulása ellenére kritikus a nők részvétele, ezáltal helyzete a társadalmi és politikai közéletben? A kérdés megválaszolásához a már említett területeken túl vizsgálni szükséges a társadalmi értékrendet meghatározó tényezőket, melyek együttesen formálják a nők esélyét a hatalmi, döntéshozatali pozíciókban való részvételre.
A rendszerváltást különböző szempontok alapján elemző elméleti és empirikus munkákból az a következtetés vonható le, hogy az átalakulások három dimenzióban érhetők tetten: politikai, gazdasági, társadalmi. Mindegyik rendszerre/szférára jellemző a teljes vagy valamennyi alrendszerének egyidejű átalakulása, megváltozása. A kutatás során arra keresem a választ, hogy az egyes rendszerek mentén bekövetkező változások milyen kihívások elé állították a társadalom tagjainak többségét, s mindez hogyan hatott és jelent meg a nők politikai szerepvállalásában.

Kulcsszavak: nők, politika, rendszerváltás, esélyegyenlőség

A SOPRONI BORVIDÉK KIALAKULÁSÁNAK KEZDETEI

KERESZTES Gábor
Soproni Egyetem
keresztes.gabor@uni-sopron.hu

A nyugati határszélen elhelyezkedő Soproni borvidék Magyarország 22 történelmi borvidékeinek egyike, melynek termőterülete mintegy 1800 ha. A Soproni borvidék kiemelt figyelmet érdemel, mivel elkülönül a többitől sajátos világának és egyedi történelmének, népszokásainak köszönhetően.
A borvidék történetének kezdeteit az ókorban kell keresnünk, mely vélhetően már a kelta és bizonyosan a római korban gyökeredzik. Scarbantia híres volt borkultúrájáról, melyet több tárgyi és írásos emlék örökít meg. A római korok után folytatódott a bortermelés, a IX. században egy német népcsoport, mégpedig a hiencek költöznek a területre, akik folytatják a szőlőtermesztést. Az ezt követő időkben Sopron küzd a regionális vetélytársaival, a kőszegi és a ruszti borokkal, de ezzel együtt elindul a borkultúra és -minőség fejlődése és növekszik a nemzetközi értékesítés volumene.
A középkorban és a kora újkorban Sopron földrajzi elhelyezkedése egyértelműen kedvez a borvidék fejlődésének, a bécsi udvar közelsége és a németajkú lakosság jelenléte tovább erősíti a regionális jelentőséget és Pozsony mellett a nyugatra történő borkivitel jelentős részben ezen területre koncentrálódik. A borvidék jelentősége az ország török megszállásának idejében ismét felértékelődik, ugyanis ez a terület nem kerül idegen kézre.
A tanulmányban a borvidék kialakulásának történelmét dolgozom fel a kezdetektől a XVIII. századig.

Kulcsszavak: Sopron, borvidék, történelem

A TÁRSADALMI SZEREPVÁLLALÁS JELENTŐSÉGE A RÉPACUKOR MAGYARORSZÁGI ELTERJEDÉSÉBEN

LAKATOS Hajnalka
PhD-hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar
Kutatási terület: A nád- és répacukor története; táplálkozástörténet; 18–19. század
lakatos.hajnalka1988@gmail.com

A középkortól a XIX. század közepéig luxuscikknek számító cukor, akárcsak az előző századokban, napjainkban is nagy jelentőséggel bír. Korábban a fehér aranyként emlegetett nádcukor kizárólag a tehetős rétegek kiváltsága volt, mára azonban ez az édes anyag tömegcikké vált, sőt, az alapvetően cukrot nem tartalmazó élelmiszerekben is megtalálható, így jelentős szerepet tölt be a gazdasági életben, a kereskedelemben és a táplálkozásban is. E jelenség teszi időszerűvé a répacukor mindennapi használatban való magyarországi megjelenésének és elterjedésének vizsgálatát, valamint a meghonosodásban szerepet játszó tényezők elemzését. A répafélékben található cukrot Andreas Sigismund Marggraf porosz kémikus-gyógyszerész fedezte fel 1747-ben, azonban az első, már nemesített cukorrépamagok csak az 1790-es évek elején kerültek hazánkba. A magyarországi lakosság nehezen barátkozott meg a cukorrépával annak ellenére, hogy a répafélék kerti termesztése már megszokott volt. Éppen ezért többen szükségét látták olyan kezdeményezéseknek, melyek elősegítették a répatermesztés és a répacukorgyártás hazai terjedését. A gazdasági iskolák alapításától kezdve, az adókedvezményeken át, a vasúthálózat kiépítéséig több ilyen intézkedést is említhetnénk, ám előadásomban elsődlegesen a XIX. században, a cukorgyártás érdekében jelentős erőt megmozgató, társadalmi tevékenységet folytató egyesületekről kívánok szólni, melyek nemcsak kulturális, hanem gazdasági hatást is kifejtettek. Ezek közé az egyletek közé tartozik például az 1827-ben Széchenyi István kezdeményezésére létrehozott kezdetben Pályafutási Társaság néven, majd később, 1835-től Magyar Gazdasági Egyesület néven működő egylet, melynek tagjai nagyban hozzájárultak a cukorrépa-termesztés és a cukorgyártás hazai fejlődéséhez. Szintén számottevő szerepe volt a Védegyletnek, a Cukorgyárosok Központi Egyletének (Central-Verein für Rübenzucker-Industrie in der Österreichisch-Ungarischen Monarchie), illetve a század végén, az 1894-ben Hatvany-Deutsch Sándor által alapított Magyar Cukorgyárosok Országos Egyesületének. Bár a felsorolás még folytatható lenne, a legfontosabb egyesüléseknek a répacukor tekintetében az említetteket tartom, így vizsgálódásom tárgyául is ezek szolgálnak. Ugyan napjainkban egyre több történeti mű készül egyesületi témakörben, az egyesületek répacukrot támogató munkáját nem, vagy csak kevesen említik, ezért feltétlenül érdemes e terület vizsgálata, áttekintése.
A téma kidolgozására többek között „Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület Emlékkönyve”, az egyesület évkönyvei, évi jelentései, valamint az egyesület tevékenységével kapcsolatban megjelent számtalan egyéb mű, a „Der Centralverein für Rübenzucker-Industrie in der Österr.-Ungar. Monarchie...” című munka, a Magyar Gazdasági Egyesület közlönye a „Köztelek”, további folyóirata a „Gazdasági Tudósítások”, valamint a „Magyar Gazda” cikkei stb. adnak segítséget. E lapokban számos tanulmány megjelent a korszak cukorrépa-termesztését és cukoriparát érintő kérdésekben, melyek rámutatnak a már fejlődő, de még nem eléggé fejlett répacukoripar nehézségeire, s a lehetséges megoldásokra. Mindezek alapján képet alkothatunk a vizsgált egyesületek cukorrépa-termesztésre és cukoriparra gyakorolt hatásáról, mely közvetetten a hazai gasztronómia és kultúra alakulását is befolyásolta, hiszen a nagyobb mennyiségű és olcsóbb répacukor gyártása lehetővé tette a cukorfogyasztás növekedését, mely bizonyos mértékben átalakította a korábbi táplálkozási szokásokat.

Kulcsszavak: Cukorrépa, répacukor, egyesületek

KONFISKÁLÁS VAGY HATALOMÉPÍTŐ STRATÉGIA? A RÁKÓCZI-SZABADSÁGHARC BIRTOKADOMÁNYOZÁSAI A DUNÁNTÚL KELETI FELÉN (1705-1709)

KISS Márton
PhD-hallgató
Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Interdiszciplináris Doktori Iskola
Kutatási terület: Magyarország története a 17-18. században, hadtörténelem
kiss.marton1990@gmail.com

A 17-18. század fordulója a magyar történelem egyik legkritikusabb és legturbulensebb időszakának tekinthető. A felszabadító háború után hozott Habsburg kormányzati és gazdasági döntések nem hoztak azonnali békét, sőt, II. Rákóczi Ferenc vezetésével egy újabb háború megindítását eredményezte. A magyar történelem sokat tárgyalt eseményét, a Rákóczi-szabadságharc kirobbanását és katonai történetét számos jeles történész dolgozta fel a források legteljesebb bevonásával. A Magyar Királyság egyes részeken nyolc évig zajló harcok rendkívül megterhelték az előző időszakból még csak regenerálódó népességet, úgy anyagi mint emberi tekintetben egyaránt.
A szabadságharc gazdasági és egyben politikai kérdésének számító birtokadományozási intézményt eddig csak részleteiben ismertette a történettudomány. A szabadságharc levéltárában őrzött, a fejedelmi jószágadományokról szóló dokumentumokban (*MNL OL G19. II. 3. h. Fejedelmi jószágadományok kimutatása)* megtalálhatjuk azokat a módszereket, amikkel a vezérlő fejedelem megpróbálta kiépíteni és megszilárdítani hatalmát a Dunántúlon.
Az alapjába véve királyi jognak tekinthető birtokadományozást II. Rákóczi Ferenc az 1705-ös szécsényi országos gyűlés után kapta meg az összegyűlt rendektől. Ezek után a kuruc hadsereg által elfoglalt és ellenőrzött területeket és különböző intézményeit (harmincadok, uradalmak) Rákóczi nem minden esetben utalta ki, így a szabadságharc gazdasági alapjaivá váltak.
Előadásom célja, hogy a háború időszaka alatt végig a császár pártján maradó nádor, Esterházy Pál kelet-dunántúli uradalmainak viszonyain keresztül bemutassam a fejedelmi jószágadományozás okait, céljait és lehetőségeit. Véleményem szerint a birtokadományozások nem csupán gazdasági aspektusban értelmezhetők, hanem mint egy kísérlet a Rákóczihoz hű birtokos réteg létrehozására. A jogi lehetőségek és a fiskális javak kezelése azonban több esetben a helyi joggyakorlás és a katonaság fegyveres jogában öltött testet, ahogy azt több, kelet-dunántúli példa is mutatja. A távolban lévő országos főméltóság sem volt képes megvédeni birtokait a kurucok támadásától, ahogy azt a Tolna vármegyei birtokok esetében tapasztalhatjuk.
Fontosnak tartom ezt a tendenciát bevonni egy nagyobb, szinte egész Európára kiterjedő vizsgálatba. A különböző lázadáselméleti munkák legtöbbször a társadalmi és katonai események, az erőszak helyi szintű alkalmazásának kérdésével foglalkoznak, nem pedig annak jogi rendszerével és belső dinamikájával. Ennek oka valószínűleg a nagy földrajz régiót egy egységben, egységesen kezelni kívánó szintézisek lehetnek, amelyek elfedni próbálják a helyi sajátosságokat. Előadásom pontosan ezt az egyedi vonást kívánja bemutatni egy olyan időszakban, amiben a megnövekvő államhatalommal szembeni nyugtalanságok több esetben fegyveres összecsapásokká fajultak szerte Európában.

Kulcsszavak: Rákóczi-szabadságharc, birtokpolitika, Esterházy Pál, lázadáselméletek

AZ 1955. ÉVI ORSZÁGOS SPORTÉRTEKEZLET

RIGÓ Balázs
PhD-hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Történelemtudományok Doktori Iskola
Kutatási terület: A magyar sportirányítás szervezete, működése, vezetői 1948–1956
rig.balazs@gmail.com

A magyar történeti szakirodalomban találhatunk olyan álláspontot, amely szerint az 1954. júliusi, elvesztett labdarúgó világbajnoki döntő után Budapesten és az ország több városában kirobbant utcai megmozdulások a Rákosi nevével fémjelzett diktatúrával szembeni tömegelégedetlenség első nyilvános jelenként értelmezhetők, és ilyen módon bizonyos tekintetben előképei a két évvel későbbi forradalomnak. Ráadásul egy politikai szempontból stratégiai pillanatban került rájuk sor, amikor a sztálinizmus hazai Vezérének hatalma átmenetileg megingott, és Nagy Imre személyében egy kevésbé kompromittált kommunista vezető került előtérbe.
A fentieknek megfelelően nem véletlen, hogy a Magyar Dolgozók Pártja (MDP) már három nappal a vereség után elrendelte a svájci világbajnokságon történtek kivizsgálását, a Központi Vezetőség Titkársága által szeptember 13-án elfogadott párthatározatban pedig kimondta, hogy – bár a második hely sem jelent sportvereséget – a döntő elvesztése azért volt különösen fájdalmas, mert „politikai vereséget" jelentett az országra nézve. Ennek tükrében nem meglepő, hogy 1954 decemberében az MDP Központi Vezetősége a testnevelés és sportmozgalom helyzetéről szóló határozatában arra a megállapításra jutott, hogy az elért eredmények mellett a sport területén „nemkívánatos jelenségek, sőt súlyos hibák voltak, amelyek komolyan veszélyeztették a további előrehaladást". A hibák gyökerét pedig a sportvezetésben találta meg, amelynek képviselői nem látták meg ezeket a hibákat.
Előadásomban egyfelől elemezni kívánom az előbbieknek említett 1954. decemberi párthatározat tartalmát, másfelől pedig be kívánom mutatni a határozat értelmezésére, illetve a további feladatok megvitatására 1955. január 22–23-ra összehívott, országos sportértekezletet. Természetesen mind a párthatározatot, illetve megszületésének körülményeit, mind pedig a sportkongresszuson elhangzottakat a korszak tágabb politikatörténeti kontextusába ágyazva kívánom interpretálni.
Kutatásom, illetve prezentációm forrásbázisát az MDP vezetőségének jegyzőkönyvei mellett a korabeli állami sportirányító szerv, az Országos Testnevelési és Sport Bizottság iratanyagában az 1955-ös sportértekezletről fennmaradt részletes, több mint 200 oldalas dokumentáció képezi. A levéltári források mellett a sajtó, elsősorban a Népsport és a Szabad Nép vonatkozó híradásait is felhasználtam az előadás elkészítéséhez.

Kulcsszavak: Rákosi-korszak, sportpolitika, MDP, OTSB

A FUTBALLHULIGANIZMUS JELENSÉGÉNEK TÖRTÉNETE MAGYARORSZÁGON A RÁKOSI- ÉS A KÁDÁR-RENDSZERBEN

TABI Norbert
PhD-hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar, Történelemtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: Futball és politika kapcsolata Magyarországon a kommunizmus időszakában
tabi.nrbrt@gmail.com

A futballhuliganizmus jelensége napjainkban világszerte ismert, Európában – s így Magyarországon – gyakran számolnak be a híradások különböző erőszakos lelátói incidensekről. Itthon általános közvélekedés, hogy ez kimondottan egy modern jelenség, melynek megjelenése az 1989-es rendszerváltás utánra tehető. Ezzel szemben a lelátói erőszak különböző formái már a második világháborút követően kiépült kommunista diktatúrák időszakának futballéletéhez is szervesen hozzátartoztak. A labdarúgó-stadionok világa az elnyomó rendszerekkel szembeni ellenállás egyik utolsó terepe maradt, így az 1950-es évektől kezdve egészen a 1989-es rendszerváltásig, az itt elkövetett rendbontások jelentős részben antikommunista felhanggal történtek. Ezekkel párhuzamosan az 1980-as évektől Magyarországon is megjelent az Angliából eredő, új típusú futballhuliganizmus, a „botrány örömében való botrányokozás", amely már előrevetítette a 1990-es évek „modern" közönségbotrányainak jellegét.
Az előadás bevezetéséből kiderül: vajon miért kimondottan alkalmas a futball arra, hogy sokszor erőszakos események közegéül szolgáljon, és miért érzik drukkerek tömegei azt, hogy a játéknak teret adó környezetbe lépve „megengedetté" válnak a mindennapi életben tiltott cselekmények? A prezentáció fókuszát az 1945 és 1989 közötti időszak eseményeinek vizsgálata adja: az erőszakos lelátói cselekmények elkövetőinek társadalmi helyzete, a cselekmények indítékai, a tettleges és verbális erőszak megjelenési formái, az elkövetőkkel szemben alkalmazott hatósági intézkedések, valamint az incidensek korabeli sajtóvisszhangja, közvéleményre gyakorolt hatása nyújtják a kutatási szempontokat. Az ezek alapján bemutatott példák között szerepelnek: az 1954. júliusi, elvesztett labdarúgó világbajnoki döntőt követő budapesti zavargások, a Kádár-rendszerre jellemző, FTC körüli galerimozgalmainak akciói, rendőrséggel való konfrontálódásai, vagy éppen a lelátói antiszemita rigmusok '80-as évekbeli eszkalálódása. Mindezeken túl az 1945-től 1989-ig nézőtéri rendbontások miatt félbeszakadt magyar első osztályú labdarúgó-mérkőzések lajstromáról is számot ad az előadás.
A kutatás során számos elsődleges forrás került felhasználásra, többek között a korabeli írott sajtó – a sportlapok és a hírlapok – mellett az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárának ügynökjelentései, valamint Budapest Főváros Levéltárának egyes rendőrségi iratanyagai. A másodlagos forrásokat a korszakkal és a témával foglalkozó legfontosabb történeti munkák biztosították.
Az előadó célja bemutatni, téves az a társadalmi feltevés, hogy a futballhuliganizmus, a lelátói erőszak jelensége Magyarországon 1989 előtt előzmények nélküli. Ezt a valótlan közvélekedést szemléletes példákon keresztül cáfolják meg a kutatási eredmények, melyekből kiderül, hogyan értelmezhető az 1945 utáni kommunista diktatúrák időszakában a futballhuliganizmus jelensége.

Kulcsszavak: sport, futball, kommunizmus, futballhuliganizmus, erőszak

WHY IS THE ROSIKA SCHWIMMER COLLECTION IN THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY OF CRUCIAL IMPORTANCE FOR THE HUNGARIAN HISTORIOGRAPHY?

Dóra CZEFERNER
PhD-Student
University of Pécs, Faculty of Humanities
Research area: History of the Austro-Hungarian bourgeois feminist movement at the beginning of the 20th century (until the end of the First World War), Life and career of Rosika Schwimmer (Bédy-Schwimmer Rózsa), and her leading role in the Hungarian and global women's and peace movement.

How did a female clerk, Rosika Schwimmer (or Bédy-Schwimmer/Schwimmer Rózsa as she is better-known in the Hungarian historiography; 1877, Budapest – 1948, New York) coming from a Sothern Hungarian Jewish family become the secretary of the International Woman Suffrage Alliance (1904, Berlin)? What kind of difficulties did she as a provincial woman had to face with so that she would be able to become a well-known journalist in the Hungarian and in the international press during the first decade of the 20th century, when this profession was still highly dominated by male publicists? Why was it unique that she as a determined feminist and peace activist managed to make a living from her journalistic honorary and from the large sums of money she earned during her extended lecture tours around the old continent and in the United States? How did she along with Vilma Glücklich, the first female university student in Budapest (1872, Nové Mesto nad Váhom [Vágújhely] – 1927, Vienna) became the leading figures of the Hungarian Feminists' Association ([Feministák Egyesülete] 1904, Budapest) before 1918? Along which principles did they start the publication of the first national feminist journal titled *The Woman and the Society* [*A Nő és a Társadalom*] in 1907?
In the presentation, I will seek answers to these questions on the bases of the newly-researched sources of the Rosika Schwimmer Papers (592 boxes, 160 linear feet, almost 50 linear meter), preserved in the Manuscripts and Archives Division of the New York Public Library. Apart from discussing the genesis, importance and complex structure of the collection, in which Hungarian historians had not carried out systematic research work before I started to elaborate the sources last year, I will delineate the possibilities of writing a scientific biography on Schwimmer, on which I am currently working. In addition to this, I will survey the challenges social scientists, who intend to study the life and career of the unfairly-forgotten feminist, have to face with during the research work.
I intend to place large emphasis on the fact that the Schwimmer biography will be able to place the history of the Hungarian feminist movement in transnational perspectives. This is extremely important before 1914, because during first one and a half decades of the 20th century, the Hungarian bourgeois feminists associations developed along the lines of the Western European organizations. Furthermore, I will highlight that the elaboration of the life of Schwimmer could give important data to scientists dealing with diplomatic and cultural history, as she was in close connection with several leading politicians (eg. President Wilson, Lloyd George, Emperor Charles IV, Eduard Benes etc.), members of the Church (Benedict XV) and artists from all over the world (Endre Ady, Mihály Babits, Charlie Chaplin, Hedwig Dohm, E. M. Forster).

Keywords: Rosika Schwimmer Papers, bourgeois feminist movement, immigration, Hungarian Feminists Association, New York Public Library

THE ECONOMIC RELATIONSHIP BETWEEN AUSTRIA AND HUNGARY IN THE SHADOW OF THE TWO WORLD WARS

TELEKY Béla
PhD-hallgató
Andrássy Gyula Budapesti Német Nyelvű Egyetem
Kutatási terület: Közép-Európa gazdasági története, osztrák-magyar gazdasági kapcsolatok az első és a második világháború között; „Transnationale Kontinuitäten und Brüche innerhalb der österreichischen-ungarischen Handelsbeziehungen in der Zwischenkriegszeit“
bela.teleky@andrassyuni.hu

The collapse of the Austro-Hungarian Monarchy had a great impact on the political and economic system in Central and East-Central Europe in general, and particularly on the Republic of Austria and the Hungarian Kingdom. The economic region, which had grown together over the course of 150 years into a customs union, was characterized by strong interdependence. In this autarchic economic unit, the division of labor was highly developed and therefore focused on domestic trade. After the dissolution of the Habsburg monarchy, the economic and political structure of Central Europe changed completely, and the successor states had to face new challenges. The successor states focused on building their respective national economies in order to reduce their dependence on the other former territories of the Austro-Hungarian Empire. Consequently, the economies in Central and East Central Europe had to struggle with a lack of demand caused by surplus capacity, shrinking of the markets, and subsequently the economic disintegration of the entire region following the Great Depression of 1929/1930.
In particular, both former centers of the Monarchy had to struggle with the new political and economic realities. If you take a closer look at the Statistic Yearbooks and the development of trade between Austria and Hungary in the interwar period, it shows the changes of the flow of goods as well as the significant decline of economic integration. Although the strong economic ties between Austria and Hungary continued to exist, they were not even close to the previous level of interdependence. One reason for this development was the gradual build-up of previously non-existent or rudimentary economic sectors in the Kingdom of Hungary, such as the textile industry. Similarly, the economic policy of the Kingdom of Hungary was to raise the (customs) tariffs to protect national industries, thereby achieving further economic independence from Austria. On the other hand, Austria began to develop their agricultural sector to gain more economic self-sufficiency.
The presentation aims to elaborate on the differences and similarities between the economic developments of the two countries as well as focusing on the comparison of the Austrian and the Hungarian textile industry. As I mentioned above, the textile industry is a good example of how the economic ties have loosened.

Kulcsszavak: közép-európai gazdaságtörténet, nemzetközi kereskedelmi kapcsolatok, az első és a második világháború közötti időszak történelme

EGY KONZERVATÍV FEMINISTA: GRÓF TELEKI SÁNDORNÉ PÁLYAKÉPE

TELEKI András János
PhD-hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar, Történelemtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: Teleki Sándor és Teleki Sándorné pályafutása, az első világháború időszaka a hátországban
teleki.andras85@gmail.com

Gróf Teleki Sándorné Kende Júlia (1864. március 7. – 1937. március 15.), írói művésznevén Szikra a 20. század eleji magyar feminista mozgalom fontos szereplője volt, a Feministák Egyesülete Politikai Bizottságának elnöki tisztjét is betöltötte, valamint A Nő nevű lap szerkesztőjeként is dolgozott, emellett számos témakört érintő publicisztikáit több lap is rendszeresen közölte. Személye írónőként is ismert és elismert volt a 20. század első felében, a Magyar Írónők Körének egyik alapítója és első elnöke, valamint a Magyar PEN Klub alelnöke is volt. Mindezeken túlmenően igen aktív társadalmi szerepvállalás jellemezte pályáját, számos jótékonysági kezdeményezés köthető a nevéhez. Teleki Sándorné baráti és ismeretségi körébe tartozott a századforduló politikai és művészeti elitjének számos ismert tagja.
Noha az elmúlt évtizedek során fontos és jelentős kutatási eredmények születtek a korai magyar feminista mozgalomra vonatkozóan, azonban Teleki Sándorné életéről és munkásságáról eddig nem jelent meg kizárólag a személyére összpontosító történettudományi igényű szakmunka, személye nagyobb terjedelemben csupán ismeretterjesztő cikkek, illetve életrajzi és szaklexikonok címszavai szintjén került tárgyalásra.
Előadásomban, és tanulmányomban egy életrajzi áttekintést kívánok adni Teleki Sándorné életéről, különös hangsúlyt fektetve a nőjogi mozgalomban betöltött szerepére és társadalmi szerepvállalására. Prezentációm kronológiai súlypontját az 1890-es évektől 1919-ig terjedő időszak képezi, amely lefedi Teleki Sándorné pályakezdését és feminista mozgalmon belüli legaktívabb korszakát.
Előadásom fő forrásait a különböző gyűjteményekben őrzött levéltári anyagok, Teleki Sándorné férjének első világháborús naplója, korabeli sajtóanyagok, valamint Teleki Sándorné egyik eddig kiadatlan önéletrajzi verse képezi.
Reményeim szerint előadásom, és majd az annak alapján készülő tanulmányom az első lépés lehet Teleki Sándorné pályafutásának tudományos igényű feldolgozásához, valamint hasznos segédeszközzé válhat a korszak nőtörténetét kutatók vagy az aziránt érdeklődők számára.

Kulcsszavak: feminizmus, írónő, első világháború

SZOVJET DESTABILIZÁCIÓS KÍSÉRLETEK A BALTI ÁLLAMOKBAN 1919 ÉS 1940 KÖZÖTT

BAKÓ Bálint
PhD-hallgató
Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Történelemtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: Magyarország és a balti államok kapcsolatai a két világháború közti időszakban
imperiex88@gmail.com

Doktori értekezésem témája a Magyar Királyság és a balti államok kapcsolatai a két világháború közti időszakban, szűkebben Jungerth-Arnóthy Mihály (1883–1957) külkapcsolati tevékenysége az 1920-as évektől az 1930-as évek első feléig. Előadásom apropóját a balti államok függetlenségének 100. évfordulója adja.
Az előző század húszas éveiben járunk. Szovjet-Oroszország a kezdet kezdetétől nem nézte jó szemmel a balti államok függetlenedését. Ugyan a breszt-litovszki békében kénytelenek voltak lemondani a Baltikumról, az 1917-1918 folyamán megalakuló új köztársaságoknak később mégis hadat üzentek. Az 1920-as békekötéseket követően azonban Moszkva befolyása csökkent a térségben, mindössze agitációs propagandára és felforgató tevékenységre korlátozódott.
A várva várt forradalom azonban elmaradt. Jungerth-Arnóthy Mihály magyar követ a helyszínen követte az eseményeket. Többek közt az ő naplóinak felhasználásával ismertetem az eseményeket. A diplomata írásaiból megtudjuk, hogyan „nevelték át" hatékonyan Észtországban a fizetett agitátorokat, miként befolyásolták a szovjetek a lett parlamenti választásokat és hogyan nyertek meg céljaiknak egy világias életet élő litván papot.
A nagy különbségek ellenére gyümölcsöző kapcsolatot sikerült ápolnunk a két háború közti időszakban a balti államokkal, különösképpen a legkisebbel közülük, Észtországgal. A jó kapcsolatokat a Szovjet-Oroszországtól való félelem indította meg, majd a kommunista országban rejlő potenciálok - így például számunkra a kitörés lehetősége a diplomáciai elszigeteltségből - gördítették tovább. Jungerth-Arnóthy tallinni, majd helsinki magyar követnek és természetesen hazánk más képviselőinek hála egy elég érdekes, távoli rokonságra épülő kapcsolat jött létre a Magyar Királyság, Finnország és Észtország között, amely valószínűleg - amennyiben nem szól közbe az újabb világégés - jobban is elmélyülhetett volna. Előadásomat naplórészletekkel, korabeli dokumentumok, archív és általam a helyszínen készített fényképek bemutatásával igyekszem színesíteni.

Kulcsszavak: Baltikum, Szovjetunió, külkapcsolatok, diplomácia, évfordulók

A MAROS FOLYÓ TÁRSADALMI MEGJELENÉSE A 20. SZÁZAD ELSŐ FELÉNEK MAKÓI SAJTÓANYAGÁBAN

APJOK Vivien
PhD-hallgató
Szegedi Tudományegyetem, Néprajzi és Kulturális Antropológiai Tanszék
Kutatási terület: kulturális ökológia, táncantropológia, mikrotörténelem, társadalomnéprajz
av.etno@gmail.com

Tágabb kutatásom a Maros folyó társadalmi és kulturális szerepének változására fókuszál a 19. század végétől napjainkig. A kutatási terep Makó, amely a Maros alsó folyásának mentén fekszik.
A folyók mint kulturális és társadalmi terek kutatása nem újkeletű a társadalomtudományokban, ugyanakkor a néprajzi-történeti szakirodalom jobbára a folyókhoz kötődő hagyományos, illetve paraszti tevékenységekre (halászat, vízi közlekedés és áruszállítás, ártéri gazdálkodás stb.) koncentrál, míg a modern társadalmak vízgazdálkodásáról, illetve a polgárságnak a természetes vizekhez való viszonyáról kevesebb információ áll rendelkezésünkre. Utóbbit inkább nemzetközi szakirodalmak járják körül, kiemelkedők a svéd, finn és szlovák kutatások.
Tekintettel arra, hogy a folyóvizek világszerte elterjedt természeti erőforrások, és, hogy a történelem során a letelepedő emberi közösségek előszeretettel választották a folyók menti területeket tartós élettér kialakítására (gondoljunk csak akár az ókori folyam menti civilizációkra), a téma könnyen talál globális és lokális kapcsolódási pontokra.
A számos, a témához köthető vizsgálati terület (akár időben, akár térben) közül különösen izgalmas terepet kínál a sajtó vizsgálata. Az árvizekről tudósító hosszabb és – látszólag – jelentőségteljesebb írások mellett a 20. század első felének lokális sajtóanyaga bővelkedik az olyan apróbb – és sokszor jelentéktelennek ítélt – hírekben, melyek például a Maros-parton található eladó csárda vételi adatait, vagy a strandfürdő belépti díjait közlik; de ezek együtteséből áll össze az az egész, mely segítségével felrajzolható a Maros folyóhoz köthető társadalmi és kulturális háttér.
Ezen kívül lehetőségünk van a lokális történéseket a már ismert történelmi események (Trianon, világháborúk) kontextusába helyezni – hiszen a határok meghúzásánál előszeretettel vették figyelembe a folyók által alkotott természetes határvonalakat (így a Maros és a román határ esetében is), illetve olyan kérdések is előtérbe kerülhetnek, mint a háború és a folyó kapcsolata.

Kulcsszavak: Maros, társadalom, sajtó, mikrotörténelem

„*HOGY MÁSOK ÉLHESSENEK*" AZ EGYESÜLT ÁLLAMOK LÉGIEREJÉNEK HARCI KUTATÓ-MENTŐ EGYSÉGÉNEK RÖVID TÖRTÉNETE A MÁSODIK VILÁGHÁBORÚTÓL A HIDEGHÁBORÚ VÉGÉIG.

LENGYEL Ádám
PhD-hallgató
Szegedi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Történettudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: Harci mentőakciók a hidegháború után, afganisztáni és iraki háború, aszimmetrikus hadviselés.
adamlengyel92@gmail.com

A harci kutatás-mentés ma egyike a modern hadviselés alap követelményeinek, minden ország fegyveres ereje, ami éles bevetéseken vesz részt igyekszik elérni, hogy sebesült katonáit mielőbb evakuálni tudja a tűzvonalból. Az Egyesült Államok Légiereje ebből a célból létrehozott egy külön erre a feladatra kiképzett különleges mentő egységet, a Pararescuet. Azóta az ebben az egységben szolgáló katonák, az ejtőernyős mentők, nagy tiszteletet vívtak ki maguknak a különleges erők között, azonban ez egy hosszú fejlődés eredménye.
Előadásom során ezt a fejlődését veszem górcső alá. Kiindulási pontként egy a második világháború alatt végrehajtott bátor kísérleteit mutatok be, mely során katonaorvosok ejtőernyővel kiugorva segítettek egy a burmai dzsungelben lezuhant repülőgép legénységén. Ezután ismertetem a helikopterek nagy számú megjelenésének hatását a mentőakciók végrehajtására, különös tekintettel a vietnámi háborúban való alkalmazásukra. Zárásképp az ejtőernyős mentők hidegháború végi kisebb konfliktusokban, mint a Grenada vagy Panama elleni amerikai katonai akció, majd az azt közvetlen követő öbölháborúban játszott szerepét mutatom be. Az előadás során kirajzolódik egy kép, mely bemutatja az alakulat fokozatos bővülését, mind létszám, mind feladatkör szempontjából.
Az előadáshoz az angol nyelvű szakirodalmat és visszaemlékezéseket használom forrásként valamint az egyes akciókról készült, elérhető jelentéseket, magyar nyelvű irodalom nem áll rendelkezésre. Az ejtőernyős mentők teljes történetét egybefoglaló, részletes mű angol nyelven sem elérhető, így több könyv, cikk és visszaemlékezés felhasználásával készítettem el. Emellett igyekeztem figyelmet fordítani arra, hogy a mentőakciók megítélése hogyan változott – vagy változott-e? – a fenti időszakban. A téma a hazai kutatási témák, területek között unikálisnak tekinthető.

Kulcsszavak: harci mentőakció, ejtőernyős mentők, második világháború, Vietnám, öbölháború

„*SENKIT SEM HAGYUNK HÁTRA*” AMERIKAI HARCI MENTŐAKCIÓK SZOMÁLIÁBAN ÉS AFGANISZTÁNBAN

LENGYEL Ádám
PhD-hallgató
Szegedi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Történettudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: Harci mentőakciók a hidegháború után, afganisztáni és iraki háború, aszimmetrikus hadviselés.
adamlengyel92@gmail.com

„Senkit nem hagyunk hátra!” Ez az ismeretlen eredetű frázis meghatározza a modernkori hadviselést, s a hadseregek profi, hivatásos sereggé való átalakulásával még inkább jelentőségteljessé vált ez a mondat. Ez a katonák egymásért való felelősségérzetét, és a hadsereg a katonákért vállalt felelősségét testesíti meg, ám amikor ez a mottó a gyakorlatba is alkalmazásra kerül, sokszor igen kiélezett, veszélyes helyzeteket okoz – adott esetben még tovább növeli a veszteségeket. Előadásomban ezt szeretném szemléltetni két, az Egyesült Államok által végrehajtott mentőakción keresztül.
Az egyik akció az 1993. október 3-4-én lezajlott mogadishui csata során végrehajtott mentőakció, mely akció során a Task Force Ranger elvesztett egy Black Hawk típusú helikoptert Mogadishu belvárosában, majd a legénységi kimentésére érkező katonák csapdába estek a helikopter körül és másnap hajnalig tartó tűzharccal védték magukat, illetve a roncsban lévő sebesült és halott bajtársaikat, mire kimenekítették őket.
A másik a 2002. március 4-5-én a Takur Ghar hegyen végrehajtott mentőakció, mely során a Navy SEAL egyik operátora kizuhant a tűz alá vett helikopterből a Takur Ghar hegy tetején, s a mentésére indított akciók véres tűzharcba torkolltak a talibán és az amerikai erők között, miközben a hegy körüli területen egy nagyobb hadműveletet (Operation Anaconda) hajtottak végre más egységek katonái.
Bár az események közt közel tíz év telt el, és a bevetés környezete is más volt, a mentőakciók összehasonlítását a véletlen egybeeséseknek köszönhetően érdemes megkísérelni. Előadásom során elemezem és összehasonlítom azokat a döntéseket, melyek alapvetően befolyásolták a helyzet kialakulását, illetve a helikopterek lelövése után hozott döntéseket azok legénységének és utasainak kimentésére. Munkám során főként az elérhető angol nyelvű szakirodalomra támaszkodtam, kiegészítve azt visszaemlékezésekkel és az akkor érvényes harcászati szabályzatokkal.
Az összehasonlítással képet kaphatunk arról, hogy a mentőakciók tervezésének és végrehajtásának milyen nehézségei vannak, illetve a végrehajtás során milyen problémákkal szembesülhetnek az akciókat kivitelező katonák.

Kulcsszavak: harci mentőakció, Afganisztán, Szomália, Mogadishu, Takur Ghar

MODERNIZÁCIÓ A MEIDZSI KORSZAKBAN

SZABÓ Levente Gábor
Szegedi Tudományegyetem
Kutatási terület: Japán történelme, Japán modernizáció, haditengerészet

„*Egyik léptem a modern haladás emlékével, a másikon egy regeszerű múlt hagyományával találkoztunk.” – Széchenyi Béla*

A 19. század második felében Matthew Perry, hajói tűzerejét felhasználva, kinyitásra kényszerítette a már 220 éve bezárkózott Japánt. Ez olyan események sorozatát indította el, mely a már negyed évezred óta működő Sógunátusi rendszer végét eredményezte (*bakumacu*). A Meidzsi császárról elnevezett korszakban (1868-1912) hihetetlen gyorsasággal ment végbe a modernizáció, amelyet Japán egyedi hozzáállása és sajátosságai tettek lehetővé. Lényegében 40 év alatt eljutottak a tradicionális szamurájoktól egészen addig, hogy saját gyártású csatahajókkal legyőztek egy európai nagyhatalmat.

A Japán modernizációt három szakaszra osztom melyeket a Szacuma lázadás (1877) és az első kínai-japán háború (1894-1895) választanak el. Az egyes szakaszok igencsak eltérnek egymástól így jól bemutatható a modernizáció változása. Mivel összehasonlítási pont nélkül csak nehezen lehetne megérteni, hogy mennyire is gyors ütemben haladt a modernizáció ezért a helyi riválissal: Kínával fogom összehasonlítani. Továbbá részletesen elemzem a Japán ipar húzóágazatait mint a selyem, tea és porcelán és bemutatom ezen ágak változását a modernizáció alatt.

Nagy hangsúlyt fektetek a korban kint lévő magyar utazók bemutatására, mint Széchenyi Bélára aki 1878-ban látogatja meg Japánt az ázsiai körutazása során. Azon kevés emberek egyike, aki az első kínai vasútvonalon utazhat, mielőtt azt lebontják a fellázadt parasztok, 20 évre visszavetve a vasútépítést Kínában. Felhasználva az utazónaplókat egyedi nézőpontot kaphatunk mind a modernizációról mind Japánról. Kreitner Gusztáv katonatiszt naplóját felhasználva, összehasonlíthatjuk a korabeli kínai és japán hadseregeket. Ez azért is különösen szerencsés ugyanis a két ország háborúja során egyértelműen kitűnnek azok a különbségek amelyeket Kreitner is kiemel.

Kutatásomban a modernizációk sikerességét elemzem, hogy pontosan milyen tényezők szükségesek ahhoz, hogy hatásos legyen vagy csak pénzkidobás. Japán és Kína összehasonlítása megszokott módszer viszont ezt magyar forrásokon keresztül megtenni egészen különleges.

Kulcsszavak: Japán, modernizáció, Meidzsi, Kína

AZ 1853-AS MILÁNÓI FELKELÉS MAGYAR VONATKOZÁSI

VARGA Dániel
PhD-hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Történelemtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: Olasz-magyar kapcsolatok a XIX. században
vargasvd01@gmail.com

Az 1848/49-es szabadságharc leverését követően az emigrációra hárult a feladat, hogy külföldről segédkezzen a nemzeti függetlenség kivívásában. Mivel Itália és Magyarország számára a közös ellenfél továbbra is Bécs maradt, így teljesen ésszerű volt létrehozni valamilyen módon egy újabb olasz-magyar szövetséget.
Az 1848-as események megmutatták a „biztos receptet": ha a Habsburg Birodalom két vagy több szegletében egyszerre tör ki forradalom, akkor a bécsi udvar rendkívül nehéz helyzetbe hozható. Amikor Milánó és Pest népe felkelt Ausztria ellen, a császáriaknak nem volt elég erejük ahhoz, hogy mindkét szabadságmozgalmat egyidejűleg elfojtsák, éppen ezért 1848 tavaszán Magyarországon súlyos engedményekre kényszerültek. Hogy két frontos háborúra lehesessen kényszeríteni Bécset, szükség volt az olasz-magyar összefogásra. Kossuth először Piemontra kívánt támaszkodni, de miután megtapasztalta, hogy az 1850-es évek eleji nemzetközi politikai helyzetben nem lehet számítani az olasz monarchia segítségére, így végül a magyar szabadsághős a bizalmát egy esetleges mazzinista felkelés sikerébe helyezte. Ehhez célszerűnek mutatkozott egy közös propaganda kifejtésére: egyértelmű, ha bármilyen felkelés folyamán a helyőrség egy része átáll a felkelők oldalára, az nagyban megnövelheti a forradalmárok esélyeit. Bár 1848-ban nem történt tömeges átállás magyar részről, mégis Kossuthék abban bíztak, hogy hatékony propaganda kifejtése esetén az osztrák hadsereg magyar katonái meg fogják tenni, ami a „kötelességük". A felkelés eredményes megvalósítása azonban komoly akadályokba ütközött: többek között a szervezők állandó pénzhiánnyal küzdöttek, illetve Kossuth messze-messze az események színterétől, a törökországi tartózkodása alatt ráadásul elvágva a külvilágtól, nem lehetett teljesen tisztában egy újabb forradalom kirobbantásának realitásaival.
A végeredmény lesújtó lett: az 1853. február 6-án kirobbant felkelés során a magyar katonák alig álltak át a lázadók oldalára, az olasz lakosság részéről pedig elmaradt a tömeges részvétel. A város több pontján csekély létszámú felkelő csapott csak össze az osztrák katonasággal, így az elnyomó hatalom rövid időn belül rendet tett a városban. A kudarc után Kossuth igyekezett a felelősséget elhárítani magától, annak ellenére, hogy ő sosem hátrált meg teljesen a milánói felkelés tervétől, csak az időzítéssel volt problémája. Kossuth és Mazzini végig aktív szerepet vállalt a szervezőmunkában, igaz azonban, hogy az olaszok „örök konspirátora" inkorrektül használta fel a magyar szabadsághős nevét a milánói felkelés során. Kettejük még évekig kapcsolatban állt egymással, Kossuth azonban határozottan levonta a kudarc tanulságait, és belátta, hogy csak olyan akciót érdemes támogatnia, amelyet valamiképpen be lehet vonni a nagyhatalmi viszonyok érdekrendszerébe.

Kulcsszavak: Olasz-magyar kapcsolatok, Kossuth-emigráció, Milánó, Mazzini, forradalom

A MAGYAR NÉPHADSEREG PÁNCÉLOS CSAPATAINAK RÉSZVÉTELE AZ 1968-AS CSEHSZLOVÁKIA ELLENI INTERVENCIÓBAN: A „ZALA GYAKORLAT”.

CSÍK Ádám Lajos
MA-hallgató
Szegedi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar
Kutatási terület: A XX. század második felének történelme, Magyarország hadtörténete, és azzal kapcsolatos részterületek.
csikadam4@gmail.com

1968-as prágai tavasz a hidegháború egyik fontos, keleti tömbön belül lezajló eseménye volt. Alexander Dubček a CSKP első titkára lett, amely végett vetett a majd másfél évtizede az országot vezető Antonín Novotný pártvezér regnálásának. Csehszlovákia volt a tömbön belül az egyik legstabilabb államszocialista berendezkedésű állam. Az 1953-as tömbön belüli felkelések NDK-hoz képest jóval mérsékeltebben érintették, az 1956 során sem történtek forradalmi események Csehszlovákia területén. Ennek ellenére az 1948-as kommunista fordulat óta Csehszlovákia életszínvonala, amely vezető volt a tömbön belül, 1953-ig folyamatosan csökkent, a gazdasági problémák és a neosztálinista ideológiai, társadalmi berendezkedés is egyre fojtogatóbban hatott csehszlovákia népére. A ’60-as évek világszerte a társadalmi, és főleg ifjúsági megmozdulások évtizede volt. A Csehszlovákiai változások egyik első lépése is egy, az 1967 októberi ifjúsági megmozdulás, - amelyek a kollégiumok hatékonyabb elektromos ellátása ügyén pattantak ki - és azzal szembeni durva hatósági fellépés indította el. Az azt követő szűk egy év folyamatai egy gyors, a tömbön belüli progresszív reformfolyamatba csaptak át, amely mint a párt vezetőségének reformereit, mint a csehszlovák ellenzéket is aktivizálta, és a rendszer radikális, „ember arcú szocializmussá” való átformálását tűzte ki célul. Ezen gyors, Moszkva számára kontrollálhatatlannak tűnő folyamatok a szocialista tömb vezetőit összekovácsolták a reformfolyamatokkal szembeni fellépésre, amelyek végeredménye Csehszlovákia megszállása volt. Ennek az intervenciónak az egyik szelete a Magyar Néphadsereg csapatainak részvétele a „Zala” művelet keretében. Ezért is tartom fontosnak hogy egy ilyen világtörténelmi esemény részeként bekapcsolódó Magyar Néphadsereg szemszögéből is megismerjük az események ezen szeletét.
Előadásom célja hogy bemutassam a Magyar Néphadsereg páncélos alakulatai szemszögéből az intervenció eseményeit, illetve annak hétköznapjait, és az azt lezáró kivonulást. Emellett előadásomban - igyekszem bemutatni a 31. harckocsi ezred katonái mit tapasztaltak a lakosság körében a „járőröző katona” szemszögéből.

„AZ EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTÉRIUMA UNKP-17-2 KÓDSZÁMÚ ÚJ NEMZETI KIVÁLÓSÁG PROGRAMJÁNAK TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT”

Kulcsszavak: 1968, Prágai Tavasz, Magyar Néphadsereg, Páncélosok

POLITIKAI PEREK SZÉLSŐSÉGES SZUBKULTÚRÁK ELLEN AZ 1980-AS ÉVEKBEN – A „MOS-OI”- ÉS AZ „AURORA”-ÜGY

SZABÓ Mátyás
MA-hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Nemzetközi és Európai Tanulmányok Kar
Kutatási terület: alkotmánytörténet, titkosszolgálatok története
szabo.matyas.nke@gmail.com

A közgondolkodásban a Magyar Népköztársaság 1980-as éveivel is összeforrt a „puha diktatúra” kifejezés. Az emberi jogi egyezmények megszületése és a Helsinki Nyilatkozat elfogadását követően a magyar politikai rendszerben is megindult egy fokozatos liberalizáció. A pártigazgatás bizonyos társadalmi tereket kevésbé dominált, azonban a politikai tartalommal bíró és államellenes megnyilvánulások minden formáját még az 1980-as években is a lehető legszigorúbban, akár adminisztratív, állambiztonsági és büntetőjogi eszközökkel is üldözte.
A kutatás a Kádár-rendszer politikai ellenségképének egy szűk szeletéhez tartozó szubkultúra képviselői ellen indított állambiztonsági és büntetőeljárásokat igyekszik feltárni. A kevésbé ismert, ám a maguk nemében a korszak talán legemblematikusabb ügyeit politikai perek zárták. A megfigyelt csoportok fiatalokból álló együttesek voltak (CPg, Mos-Oi, Aurora, Közellenség), akik ellen rendszerellenes politikai megnyilvánulások miatt folytattak titkos akciókat az állambiztonsági szervek. A nyomozást pedig büntetőperek követték, melyben a fiatalokat közösség megsértésével és izgatás vádjával gyanúsították. A CPg, a Közellenség és az Aurora szövegeiben – punk együttesekről lévén szó – kommunistaellenes, pártellenes és anarchista szövegek hangzottak el, míg a Mos-Oi szövegeiben inkább a szélsőjobboldali és rasszista gondolatok, mint az állampárt kritikája domináltak. Bár az 1978. évi IV. törvényben az izgatás tényállása a Magyar Népköztársaság alkotmányos rendje és – szocialista meggyőződésük miatt – egyes csoportok mellett kiterjed bármely nép, nemzetiség, felekezet, vagy faj elleni gyűlölet felkeltésére is.
A büntetőpereket követően mind a négy társaságot szabadságvesztésre ítélte az illetékes bíróság, azonban az Aurora és a Mos-Oi tagjai esetében a végrehajtást felfüggesztették. Az előadás során igyekszem bemutatni az állambiztonsági intézkedéseket, az ügyekben megjelenő pártállami politikai akaratot, illetve a jogegység hiányát, ami egyenesen levezethető az ítéletek aránytalanságaiból.

Kulcsszavak: Kádár-korszak, állambiztonság, kulturális igazgatás, büntetőjog

A KLÉRUS KÉPVISELŐI ÉS A ZSIDÓKÉRDÉS

KOVÁCS Gergely Lajos
PhD-hallgató
Eötvös Lóránd Tudomány Egyetem Bölcsészettudományi Kar
Kutatási terület: A magyar orthodox zsidó oktatástörténet
koviator@gmail.com

Kutatási területem a magyarországi zsidó oktatástörténet. Ezek mellett a zsidóság megítélése, és a magyar törvénykezéssel való viszonya is érdekel, hiszen ennek ismeretében teljesebb képet kaphatok, vizsgált korszakomról. Dolgozatom célja, tehát a zsidótörvények áttekintése, illetve az, hogy áttekintsem a keresztény egyházak képviselőinek hozzáállását az izraelitákhoz, és a velük kapcsolatos jogalkotásokhoz. A Holokauszt és a hozzá vezető törvények, rendeletek, intézkedések az emberi történelem egyik legsötétebb fejezetéhez vezettek, de semmiféleképp nem tehetőek felelőssé, sem a katolikus egyház, a magyar, a német, vagy bármelyik nép, ahol az antiszemitizmus a tettlegességig fajult, de ezeket érdemes összegyűjteni, hogy világossá váljon, mi vezetett a vészkorszakig. A kutatásomban, végigveszem az első magyar királyok által hozott törvényeken, egészen az utolsó jogi aktusig, mely a háborút lezáróan a zsidókat érintette. A kutatásomban, bemutatom azokat a keresztény magyar felsőházi, képviselőket (1927-től) akik a zsidótörvényekhez, nagyjából azonos álláspontal viseltettek. Fontos megérteni ezeknek az embereknek a motivációját és érveit, melyek majdnem tizennégy évszázadig, az első zsinatok óta mérgezte, a kereszténység európai híveinek véleményét, mely szerint az óhitűek, vagyis a zsidók, Istengyilkosok, hiszen a Szanhedrin[1], mondott Jézusra halálos ítéletet. Úgy gondolom, a teljes történelmi környezet megértéséhez elengedhetetlen, hogy megvizsgáljam, hogy a Kárpát-medence, tehát a Magyarországot körülvevő Közép-kelet európai országok, akik szintén, kollaboránsok és/vagy megszálltak voltak a német nemzetiszocialisták irányította seregek által, milyen jogi kirekesztést követtek el zsidó honfitársaik ellen, megalapozva ezzel a német Végső Megoldást[2] lebonyolításában való segítkezést.

Kulcsszavak: Zsidó, törvény, jog, klerikális, képviselők, zsidótörvények

[1] Zsidó főtanács
[2] 1942. január 20-án a náci párt és a német kormány 15 magas rangú tisztviselője gyűlt össze a Berlin melletti Wannsee egyik villájában, hogy megbeszéljék „a zsidókérdés végső megoldása”-ként emlegetett terv megvalósítását. A „végső megoldás” az európai zsidók szisztematikus, előre eltervezett, tömeges fizikai megsemmisítésének kódolt elnevezése volt.

„WIDERSTAND” ÉS „OPPOSITION” A NÉMET FELSŐOKTATÁS-TÖRTÉNETI KUTATÁSOKBAN

POLYÁK Petra
PhD-jelölt
Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Interdiszciplináris Doktori Iskola
Kutatási terület: felsőoktatás-történet; fegyelmezési mechanizmusok, oktatói és hallgatói fegyelem a Rákosi-korszakban
polyak.petra@pte.hu

A diktatórikus politikai rendszerekkel szembeni elégedetlenség kifejezésformáinak kutatása a német történetírásban több évtizedes múltra tekint vissza. A kezdetben főként a náci diktatúrával szembeni ellenállás prominens alakjaira koncentráló vizsgálatok mellett a hetvenes évektől jelentkezett igény a kutatás tágabb társadalomtörténeti kontextusba helyezésére, ti. az egyén (a „kisemberek”) és a hatalom mindennapi viszonyának vizsgálatára. A perspektíva kiszélesedése mellett 1990-től a vizsgált időszak is kitágult. A nyilvánosság múltfeltárás iránti igénye és a korábban elzárt levéltári iratanyagokhoz való hozzáférés ugyanis rendkívüli mértékben ösztönözte a „másik” német diktatúra, az NDK történetének kutatását. A keletnémet társadalom rendszerellenességének megragadására az ellenállás-kutatás addigi elméleti-módszertani eredményei nyújtottak kiindulópontot. A fő kérdés azonban, ti. hogy milyen magatartásformákat lehet egy totális hatalomigénnyel fellépő diktatúrában az ellenállás fogalomkörébe sorolni, az NDK vonatkozásában is meglehetősen vitatott maradt, köszönhetően annak, hogy a definíciós kísérletek olykor meglehetősen eltérő társadalomképet eredményeznek. Az ellenállás túlzottan tág értelmezése ugyanis a hatalmat gyakorlók rendkívül szűk körével (ti. a pártelittel) szemben a „kis ellenállók” tömegét helyezi szembe. A túl szűk értelmezés viszont, mely kizárólag a konkrét hatalomkorlátozó eredménnyel járó, szervezett politikai ellenállást veszi számba, semmilyen mozgástérrel nem rendelkező, passzív „alattvalók” tömegeként ábrázolja a keletnémet társadalmat. Egyes történészek ugyanakkor arra is felhívták a figyelmet, hogy az „ellenállás-keresés” mint koncepció a társadalom és a hatalom viszonyát a szembenállásra redukálja, holott az csak egyetlen eleme az együttműködéstől, az alkalmazkodástól a kompromisszumokon, a közömbösségen és az elhatárolódáson át a rendszer elutasításáig vezető skálának.
A politikai kérdésekre meglehetősen érzékenyen reagáló hallgatók ötvenes évekbeli aktivitása a keletnémet társadalmi ellenállás kutatói számára sokrétűen kiaknázható kutatási területet jelent. Noha még az utóbbi években is születtek a témakör fehér foltjaira utaló sajnálkozások, az egyetemi-főiskolai hallgatóság és a hatalom mindennapi viszonyára vonatkozóan – a magyar kutatási helyzettel szemben mindenképpen – rendkívül sok eredmény született.
Előadásomban az elmúlt negyedszázadban a keletnémet hallgatói ellenállással kapcsolatos felsőoktatás-történeti irodalom megközelítésmódjait és fogalomhasználatát vizsgálom, utalva a magyar hallgatók magatartásának vizsgálatában való alkalmazás lehetőségeire is.

Kulcsszavak: keletnémet felsőoktatás-történet, hallgatói ellenállás, fegyelmezés

KONZERVATÍV PÁRTKIADVÁNYOK NAGY-BRITANNIÁBAN A MÁSODIK VILÁGHÁBORÚ UTÁN

HEGEDÜS Zoltán
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar
Kutatási terület: A brit konzervatív párt politikai kommunikációja a XX. század második felében, Nagy-Britannia és a brit Konzervatív párt a XX. században, Parlamenti választások Nagy-Britanniában
z.hegedus89@gmail.com

Doktori kutatásom témája a Brit konzervatív párt politikai kommunikációja a XX. század második felében. Ennek során azt igyekszem feltárni, hogy a vizsgált időszakban melyek voltak a párt politikájának legfontosabb irányvonalai, és hogy mindezek és a hozzájuk kapcsolódó üzenetek hogyan jelentek meg annak kommunikációs csatornáin és a tömegmédián keresztül.
Jelen tanulmány során ennek a témának egy különösen sajátos szegmensével a toryk által készített belső kiadványokkal kívánok foglalkozni. Ezeket alapvetően két csoportra érdemes felosztani, és eszerint vizsgálni őket.: Az egyik nagy csoport a belső hírleveleket (pl. Tory Onward) a másik pedig a leginkább kulcsfontosságúnak vélt témákban megjelent pamfeletteket, kiadványokat, írásokat, az egyes választási kampányokhoz tartozó Campaign Guide-okat foglalja magában.
Az elemzés során azt kívánom feltárni, hogy az időszak kulcstémái pl. hidegháborús nemzetközi események, Szuezi-válság, háború utáni újjáépítés, Európai integrációs törekvések, brit gazdasági problémák, mandátumterületek elvesztése, valamint az egyes választási kampányok üzenetei hogyan jelennek meg a fent említett kiadványokban.
A tanulmány terjedelmi korlátai miatt szűkebb forrásanyaggal kívánok dolgozni, és nem az egész korszakot átívelő elemzést készíteni, hanem egy rövidebb időszak, 1945 és 1964 között tekintem át az említett kiadványokat. A kezdő dátum a második világháborút követő első választások miatt fontos, a záró pedig Douglas-Home miniszterelnökségének vége, amelyet egy hosszabb ellenzéki időszak fog követni egészen a Thatcher-korszak kezdetéig.
A vizsgálat során azokra a kérdésekre igyekszem választ keresni, hogy melyek voltak a legfontosabb, folyamatosan a közbeszédben tartott témák? Az egyes kérdések mentén hogyan definiálta önmagát a Konzervatív párt? Mely témákkal és milyen módon igyekezett támadni legfőbb politikai riválisát a Munkáspártot? Milyen kommunikációs panelek mentén építették fel az egyes választási kampányaik üzeneteit a saját kiadványaikon?

Kulcsszavak: Brit konzervatív párt, Politikai kommunikáció, pártkiadványok, Brit parlamenti választások, propagandatörténet

A KORMÁNYZATI STABILITÁST BEFOLYÁSOLÓ INTÉZMÉNYES VISZONYOK KELET-KÖZÉP-EURÓPÁBAN

TÓTH László
PhD-hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Politikatudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: A kormányzati stabilitás Kelet-Közép-Európában
tothhlaszlo@gmail.com

A kormányzati stabilitás a nemzetközi politikatudomány fontos kutatási területévé emelkedett az elmúlt évtizedekben. A kérdést vizsgáló fő elméleti iskolák (empirikus, illetve racionális választás elméletén alapuló) közül az empirikus iskola – többek között – komoly hangsúlyt helyez az egyes országokban meglévő intézményes viszonyokra. Mind a kormányalakítás elméleti modelljei, mind a kormányzati stabilitást vizsgáló egyes empirikus kutatások központi szerepet szánnak a kormányzatok intézményes környezetének.
Az előadás – a szerző PhD kutatási témájába illeszkedően, annak egy részterületeként – arra vállalkozik, hogy bemutassa, a szakirodalom (pl. a Strøm-Budge-Laver szerzőhármas munkája) alapján milyen intézményes változók vannak hatással a kormányzati stabilitásra, ezen változóknak milyen lehetséges attribútumai léteznek. Az előadás által bemutatni szándékozott változó-körök a következők: Kormányforma; a törvényhozás szerkezete; a törvényhozó és végrehajtó hatalom közötti viszonyrendszer. Utóbbi komplex változókör magába foglalja a kormányok törvényhozás előtti felelősségének kérdéseit, a bizalom megadásának és megvonásának szabályait, a kormányalakítás feltételrendszereit. Kitér továbbá a törvényhozás (vagy a kormány hivatalban maradása szempontjából releváns kamarája) feloszlatásának lehetőségeire.
A kormányzati stabilitást befolyásoló intézményes környezet részét képezik továbbá a kormány belső működését érintő szabályok, valamint hasonlóképpen a törvényhozás belső szabályai.
A kutatás, melyre az előadás épül, áttekinti a kelet-közép-európai régió alkotmányos rendszereit a fenti szempontok szerint, bemutatja, milyen intézményes környezet működik a 11 kelet-közép-európai uniós tagállamban. A kutatás forrásai közé a fentebb említett általánosabb elméleti munkák mellett az egyes országok releváns jogszabályai (alkotmányok, vonatkozó törvények, törvényhozások belső szabályai) tartoznak.
A kutatás ezen szakaszának célja a kormányzati stabilitás egyik fontos tényezőjének áttekintése, kapcsolódva a stabilitást meghatározó többi szempontot (pl. pártrendszerek hatásai) érintő vizsgálatokhoz. Mindezek mellett a kutatásból születő tanulmány reményeink szerint önmagában is egy, a régió országainak kormányzati viszonyait bemutató hasznos összehasonlító munka lehet.

Kulcsszavak: kormányzat, stabilitás, törvényhozás, bizalmi szavazás, parlamentarizmus

MAGYAR HADIFOGLYOK L'AQUILÁBAN (1915-1918)

TAKÁCS Bálint
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem Bölcsész Tudományi Kar Történelmi és Néprajzi Doktori Iskola
Kutatási terület: A magyar hadifoglyok helyzete Olaszországban az első világháborúban
takacsb@yahoo.com

Az előadás témája a magyar hadifoglyok helyzete, élete a l'aquilai hadifogolytáborokban. A Nagy Háború centenáriumi időszakában egyre több olyan tanulmány jelenik meg, melyet az első világháborús hadifogság körülményeinek bemutatásának szentelnek. A témával, különösen az olaszországi hadifogsággal, az elmúlt száz évben kevés kutató foglalkozott. A l'aquilai fogságról még nem született tanulmány sem magyar, sem külföldi történészek tollából. Nem tárgyalja a l'aquilai helyzetet az eddigi legnagyobb monográfia, a kétkötetes Hadifogoly magyarok története (1940) sem. Az olasz történészek szintén más hadifogolytáborok történetének feldolgozásával foglalkoztak. L'Aquilában két hadifogolytábor volt. Az első hadifoglyok 1915. aug. 5-én érkeztek. Először a kora újkorban épült spanyol erődben (Forte Spagnolo, másik nevén: Caserma Castello) helyezték el őket, ahol 1917. jan. 1-én 739-en voltak. Az olasz vezérkar további hadifoglyokat kívánt L'Aquilában elhelyezni, ezért a város vezetése a nagy létszámra tekintettel úgy határozott februárban, hogy a Szent Szilveszter templomot (Chiesa di San Silvestro) is felhasználják erre a célra. Az alábbi kérdésekre kerestem a választ: Mikor és hány hadifogoly érkezett a l'aquilai hadifogolytáborokba? Milyen volt a táborok épülete és őrsége? Milyen ellátást biztosítottak a hadifoglyoknak (élelem, fűtés stb.)? Mivel töltötték az időt a hadifoglyok – pl. voltak-e szórakozási, sportolási, hitéleti, nyelvtanulási lehetőségeik? Milyen munkát végeztettek velük? A témának több forrásbázisa is van. Alapvető forrás az 1907-es Hágai Konvenció, amely a hadifoglyokkal való bánásmódot és a hadifogság körülményeit szabályozta. Az Olasz Hadsereg Vezérkari Levéltára (Archivio dell'Ufficio Storico dello Stato Maggiore dell'Esercito Italiano) őrzi a hadifogsággal kapcsolatos olasz szabályozásokból megmaradt iratokat, továbbá statisztikákat a hadifogolytáborokról és az ellenséges katonák fogságba eséséről. Feldolgoztam továbbá a vonatkozó helyi levéltári forrásokat is, melyeket a L'Aquilai Állami Levéltár (L'Archivio di Stato dell'Aquila) őriz. Ezek a források sokféle releváns iratot foglalnak magukban. A helyi katonai parancsnokság a hadifoglyok helyszínre szállításáról és őrzéséről rendelkezett. Önkormányzati rendeletek, illetve polgármesteri és prefektusi utasítások döntöttek a hadifogolytáborok kialakításáról, a hadifoglyok ellátásáról és mezőgazdasági munkavégzéséről. Ezen kívül fennmaradt a polgármester hivatalos levelezése egy építési vállalkozóval, akit a Szent Szilveszter templom felújításával bíztak meg. A kutatásba bevontam a helyi sajtót is: 1918 novemberében a kéthetente megjelenő Il Presente lapban megjelent egy rövid cikk azokról a hadifoglyokról, akiket a városból kivezető egyik út (Paganica) építésére használtak fel. A vizsgálatot két magyar katona, id. Balázs Vendel és Taródy Ferenc visszaemlékezésével árnyaltam, akik L'Aquilában, a Forte Spagnolóban voltak hadifoglyok. Számos izgalmas részletet és emléket örökítettek meg fogolytábori életükről, melyek segítenek megválaszolni a feltett kérdéseket. A halotti anyakönyvek alapján összeállítottam a l'aquilai hadifogságban elhunyt magyar katonák listáját.

Kulcsszavak: első világháború, hadifogság, olaszországi hadifogolytáborok, L'Aquila, Forte Spagnolo

1945-56 KÖZÖTT ELKÖVETETT SZABOTÁZSÜGYEK

Dr. CZENE-POLGÁR Viktória
PhD-jelölt
Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kar Történelemtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: A pénzügyi jellegű bűncselekmények megítélése és felderítése 1945–1956 között
cpviktoria@gmail.com

Az előadásomban az 1945 és 1956 között elkövetett (illetve annak minősített) szabotázsügyekkel, azok jogi és politikai megítélésével foglalkozom, esettanulmányok – az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában található források – feldolgozásával.
A második világháborút követően Magyarországon – a gazdasági vonatkozások tekintetében – a háborús károk helyreállítása, az újjáépítés, a termelés megindítása jelentette a legfőbb feladatot. A háború utáni első években a közellátás, de főleg a Szovjetunió irányába teljesítendő jóvátételi szállítások biztosítása, majd a három- és ötéves tervek bevezetése után a tervgazdálkodás zökkenőmentessé tétele volt a megvalósítandó cél. A szervezés során mindenek felett álló, elsődleges szempont volt az újonnan berendezkedő, kommunista államhatalomnak való megfelelés.
A hatalomra kerülő pártállami diktatúra a társadalom egészében, vagy egyes csoportjaiban megjelenő mindenfajta ellenállást igyekezett politikai, jogi vagy gazdasági eszközökkel háttérbe szorítani, a kialakuló gazdasági rendet büntetőjogi eszközökkel védték. A gazdasági bűncselekmények – a diktatúra lényegéből fakadóan – sok esetben összemosódtak, de legalábbis összekapcsolódtak az állam ellen elkövetett bűncselekményekkel.
Az 1946. évi VI. tv. felhatalmazta a kormányt, hogy rendeletet adjon ki az állam gazdasági, pénzügyi és közigazgatási rendjének biztosítása érdekében, majd 1946. augusztus 1-jén hatályba lépett a 8800/1946. M.E. sz. rendelet, amely egységes szerkezetbe foglalta a gazdasági jellegű bűncselekményeket, az árdrágító visszaéléseket, a közellátás érdekeit veszélyeztető cselekményeket és a forint értékállóságát biztosító rendelkezéseket. A rendelet alapján a szabotázs jellegű magatartásokat – a gazdasági rend súlyos sérelme esetén – akár halálbüntetéssel is sújthatták, illetve az előkészületet is büntették. Ugyancsak a szabotázs jellegű tevékenységekkel szemben kívánt fellépni a hároméves terv megvalósításának büntetőjogi védelme tárgyában hozott 14 200/1947. Korm. sz. rendelet is, majd az ötéves terv indulásakor hatályba lépő 1950. évi 4. sz. tvr., ahol először került elhatárolásra az aktív és a passzív szabotázs. (Aktív szabotázs volt a szándékos rongálás, megsemmisítés, használhatatlanná tétel, míg a passzív szabotázsok közé tartozott, ha valaki kártevő célzattal egy üzem működését korlátozta, oktalan anyag- vagy energiapazarlással járó termelést folytatott, vagy a rendelkezésre álló tőkét felhasználatlanul hagyta.)
A jogszabályok gyakorlati alkalmazása során egy-egy cselekmény minősítése, vagy épp elhatárolása problémát okozhatott, főleg mert a valós eseményeket gyakran előzetesen kialakított koncepciók mentén kellett besorolni, politikai igényeket kiszolgálva. Ennek megfelelően, a jogalkalmazóként fellépő politikai rendőrségnek is tisztában kellett lennie azzal, hogy mi alapján és kikkel szemben lép fel, de szem előtt kellett tartania azt is, hogy legfőbb feladata valójában az állam, illetve a kommunista párt ellen elkövetett bűncselekmények felderítése.
A fent említett nehézségek jól nyomon követhetőek a Király István és társai ellen lefolytatott ügyben (ÁBTL 3.1.9. V-43660), amely az Óbudai Fehérítőgyárban történt szabotázsok (géprongálás, munkalassítás, anyagrongálás, szabotázsra való felhívás, a munkafegyelem aláásása) miatt zajlott, 1948-ban, s amelynek ügyindító mozzanatát az adta, hogy a 1948. február 25-én éjjel, az egyik nyomógépben a feldolgozás alatt álló flanelruhába szúrva 70 cm hosszú réztűt találtak

Kulcsszavak: kommunista diktatúra*;* szabotázs; politikai rendőrség

A HIDEGHÁBORÚS KONFLIKTUSOK ÚJ HADSZÍNTERE: AZ OLIMPIAI JÁTÉKOK

DEBRECZENI Márk
Debreceni Egyetem Történelmi és Néprajzi Doktori Iskola

A nemzetközi konfliktusok és politikai csatározások mindig is befolyásolták az újkori nyári olimpia játékok eseményeit. Magyarország történetét tekintve a második világháború utáni éra egy nagyon viharos, küzdelmekkel teli periódus, egyik diktatúrából a másikba való átmenet, amely nagy hatással volt az államberendezkedésre, gazdaságra, társadalomra, és a kultúrára, így a sportra is. Egypártrendszert, központilag vezérelt kormányzást látunk, szovjet fennhatóság alatt, egészen 1989-ig.
A második világháború után, attól függetlenül, hogy a világ bipolárissá vált, a sport megpróbált felülkerekedni a politikai, társadalmi és ideológiai határokon és különbségeken, amelyek a két blokk országait jellemezték. Az 1980-as években Szovjetunió és az Egyesült Államok közötti konfliktus újra kiéleződött, ennek következtében az olimpiai játékok folyamatos nemzetközi konfliktusok színterévé váltak. Politikusok, diplomaták, később történészek újra definiálták a bojkott szó jelentését. Az 1976-as montréali nyári olimpiai játékok már csonka eseménynek számítottak, de a konfliktusok az 1980-as és 1984-es moszkvai és Los Angeles-i olimpiák idején csúcsosodtak ki.
Los Angeles esetében rengeteg magyar sportoló karrierje ment tönkre. A Magyar Szocialista Munkáspárt gondosan kontrollálta és kézben tartotta a bojkott körül zajló eseményeket. Minden állami intézmény, különösen az Országos Testnevelési és Sporthivatal (OTSH) kollaborált a szovjetekkel és az ő akaratukkal. Habár a Magyar Olimpiai Bizottságban volt jónéhány funkcionárius, akik próbáltak kiállni az olimpiai részvétel mellett, a pártfegyelem végig működött, így kísérleteik reménytelenek voltak. A Szovjetunió rendkívül szigorú propagandát és döntési mechanizmust közvetített a nyugati országok és saját tagországaik felé, amelyről jól tanúskodnak a magyar és nemzetközi sajtótermékek anyagai is. A magyar külügyminisztériumnak és más operatív csoportoknak szintén komoly szerepük volt a folyamatokban. Kompenzáció gyanánt a szocialista országok sportolói számára megszervezték a Barátság Játékokat, de ezek a versenyek nem pótolhatták az olimpiai hiányérzetet azokban, akik a bojkott miatt nem utazhattak Los Angelesbe. Az olimpiától való távolmaradás az egész sporttársadalmat megviselte.
A nyári olimpiai játékok a politika áldozatává váltak az 1980-as években, hogy aztán a hamvakból egy teljesen új arculatú eseménysorozatot ismerhessen meg a világ. A világ vezető hatalmai ráébredtek arra, hogy ellentéteiket és feszültségeiket máshogy és máshol kell megoldani, hiszen erre a sport nem nyújt megfelelő táptalajt. Az 1989-90-es években végbemenő politikai változások az Olimpiai Mozgalom és a nemzetközi sportkapcsolatok számára is új lehetőségeket teremtettek.

A MAGYARORSZÁGI SZLOVÁKSÁG A GENFI EURÓPAI NEMZETISÉGI KONGRESSZUSON

SZUDA Krisztina Eszter
PhD-hallgató, tudományos munkatárs
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Történelemtudományi Doktori Iskola
Magyarországi Szlovákok Kutatóintézete
Kutatási terület: A magyarországi szlovákság története a két világháború közötti időszakban. Bővebben a dél-alföldi régió szlovákjaival, ezen nemzetiség csehszlovák politikai elittel való politikai és diplomáciai kapcsolatfelvételével foglalkozik a szerző.
krisztinaszuda@gmail.com

Az előadás tárgya az 1931. augusztus 29 – 31. között Genfben megrendezésre kerülő Európai Nemzetiségek Kongresszusán felmerült probléma, mely a magyarországi szlovákság képviseletének jogosságának kérdésében merült fel.
Az eredeti képviselő, Szeberényi Lajos Zsigmond, betegség miatt nem utazhatott ki, s mivel nem jelölt maga helyett pótképviselőt, a pozsonyi székhelyű Magyarországi Szlovákok Kulturális Egyesületének delegátusa is részt vett az említett kongresszuson. A helyzetet bonyolította, hogy a budapesti székhelyű Uhorsko-krajinský vzdelávací spolok tagjai is képviselőkként jelentek meg. A kongresszusi alapszabályok értelmében, miszerint csak olyan szervezet képviselhet egy nemzetiséget, amelynek székhelye az adott ország területén található, nem tekintették a pozsonyi székhelyű egyesület tevékenységét jogszerűnek. Ehhez valószínűleg hozzájárulhatott az a tény is, hogy a delegátus tagjai között volt Hrdlicska Lajos tótkomlósi evangélikus lelkész is, aki a Horthy-korszakban „pánszláv" tevékenysége miatt kénytelen volt Csehszlovákiába emigrálni, ahol folytatta az odahaza megkezdett szlovák nemzetiség jogaiért folytatott küzdelmet. Bár végül az egyesület tagjai kizárólag mint megfigyelők vehettek részt az eseményen, kétségkívül aktívan hívták fel a nemzetközi fórum figyelmét a két világháború közötti időszakban a magyarországi szlovákság problémáira.
Az előadás első részében korabeli szlovák levéltári dokumentumok segítségével mutatom be a képviselet felállításának körülményeit, a Slovenská Liga kérelmét a delegátus kiküldésére. Ismertetem a kongresszusra tervezett Magyarországi Szlovákok Memorandumának főbb pontjait, illetve azon követeléseket, amelyeket többek között az anyanyelvhasználat kérdésében fogalmaztak meg. Röviden összefoglalom Milan Janota újságíró genfi részletes helyzetjelentéseinek tartalmát, melyet a Szlovák Nemzeti Tanács titkárának, Anton Granatiernek címzett Pozsonyba. Az előadás utolsó részében pedig összehasonlítom a csehszlovák, a magyar, illetve a csehszlovákiai magyar (Prágai Magyar Hírlap) sajtóban megjelent cikkeket, helyzetjelentéseket a kongresszusról, külön kitérve azokra a részekre, ahol bár különböző szempontokból, de feljegyzésre került a Hrdlicska Lajos és Szüllő Géza között fennálló ellentét is.

Kulcsszavak: két világháború közötti időszak, dél-alföldi szlovákság, európai kisebbségek kongresszusa, nemzetiségi jogok, anyanyelvhasználat

EFFECTS OF BREXIT ON THE UNITED KINGDOM AND THE EUROPEAN UNION

Jarmo GOMBOS
MA-Student
University of Szeged, International and Regional Studies Institute
Research area: Brexit, European Union External Action Service
jgombos@yahoo.com

Since the referendum the Conservative Party has lost its majority in Westminster, the influx of European workers has dropped, jobs are transferring to the European Union, the British government lost the court case about whether it has to ask the parliaments consent in invoking Article 50 (*R (Miller) v Secretary of State for Exiting the European Union [2017] UKSC 5*) and a vote in the Parliament in the question about parliamentary approval of the final deal. *The Great Repeal Bill* (officially *The European Union (Withdrawal) Bill*) has been introduced and it looks like its commonly used name is somewhat misleading. The Juncker Commission has published the *White paper on the future of Europe and the way forward* and the European Union has to choose its path.

In my research, I show the most important political consequences of the referendum both on the United Kingdom and on the European Union. In the second part I present the legal consequences and in the last part I demonstrate the impact on some aspects of the economy. I introduce what happened since the referendum and possible scenarios for the future. The questions I answer are: what major effects did Brexit have on British politics; what are the most likely scenarios on European integration; how is the legal environment changing and what are the forecasts for Britain's and the European Union's economy?

Obviously, there are serious limitations to my study, deriving mainly from the challenges to grab the complexity of the issue and to make predictions about the future in such hectic times. As the negotiations are still going on some facts are in constant evolution, what makes research more interesting but also harder.

Keywords: Brexit, United Kingdom, European Union, European Integration

A LEUVENI KATOLIKUS EGYETEM ÉS A HOME CARDINAL MINDSZENTY SZEREPE AZ 1956-OS BELGIUMI MAGYAR EMIGRÁCIÓ ÉLETÉBEN

CSONTA István
PhD-hallgató
Katholieke Universiteit Leuven
Kutatási terület: XX. századi katolikus egyháztörténet, II. Vatikáni zsinat, világi hívők apostolkodása, belgiumi magyar emigráció
istvan.csonta@kuleuven.be

Amikor az 1956-os emigrációról és általában az ötvenhatos magyar menekültek külföldi integrációjáról beszélünk, ritkán kerül említésre a Leuveni Katolikus Egyetem kiemelkedő szerepe annak a nagyjából 2-300 diákból álló közösség életében, akik a forradalom után Belgiumba emigráltak. Ahogyan azt korábbi kutatások már bemutatták (lásd Hajtó Vera: Milk Sauce and Paprika, 2017, Muzslay István SJ: Magyar diákok a Leuveni Katolikus Egyetemen, 2004) a belga-magyar kapcsolatok felerősödése az első világháború utáni időszakra tehető, amikor több ezer magyar árva vagy szegény családból származó gyereket fogadtak be belgiumi családok. Ezért a második világháború utáni, majd az 56-ot követő időszakban Belgiumba érkező magyar menekültek egy részének már voltak magyar kapcsolataik. Kiemelkedő szerepe volt az 56-os menekült magyar diákok akadémiai re-integrációjában Muzslay István fiatal jezsuita papnak, aki 1956 novemberétől kezdődően a diákoknak feltételt teremtett tanulmányaik folytatására. E munka keretében a belga társadalom kiemelkedő alakjait maga mellé állítva és éveken át koldulva sikerült a magyar emigráns diákok otthonának, a Home Cardinal Mindszenty-nek saját tulajdonú lakást vásárolnia. Az említett intézmény nem csak otthona volt a diákoknak, de magyar kulturális központként, magyar szigetként is szolgált. Előadásomban az 1956-ot röviddel megelőző és az 1968-as eseményeket szeretném bemutatni, amikor a Leuveni Katolikus Egyetemen forradalom tört ki és kiutasították a francia nyelvű oktatókat és hallgatókat. Az említett tizenkét évet felölelő időszakot szeretném bemutatni a leuveni magyar emigráns diákság szemszögéből, melyben a diákoknak hátteret biztosító Mindszenty Otthon és az egyetem jelentették a belgiumi integráció kulcsát.

Kulcsszavak: 1956-os forradalom, emigráció, Leuveni Katolikus Egyetem, Home Cardinal Mindszenty, Muzslay István

A POPULIZMUS TÉRNYERÉSE. EGY GENERÁCIÓS JELENSÉG?

HOLLE Alexandra
PhD-hallgató
Budapesti Corvinus Egyetem, Politikatudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: állampolgári nevelés, fiatalok, politikai részvétel
hollealexandra@gmail.com

Az Európai Unió tagállamaiban tartott választások 2017-ben a szokásosnál nagyobb nemzetközi figyelmet kaptak. A média potenciális történelmi fordulópontként hivatkozott erre az évre, amikor is a populizmus végigsöpörhet az öreg kontinensen. Bár a populista pártok és politikusok erősödése több évtizedre nyúlik vissza, a 2016-os Brexit népszavazás és Donald J. Trump elnökké választása a szélesebb közvélemény figyelmét is e jelenségre irányította. Nemcsak a politikai szereplők kerültek fókuszba, hanem az is egyre nagyobb érdeklődésre számot tartó kérdéssé vált, hogy ki a populista választó. Különös figyelmet kapott a populisták támogatóinak életkora: Míg egyes újságírók azt hangsúlyozták, hogy mind az Egyesült Királyság EU-ból való távozására, mind a Trump-ra szavazók körében felülreprezentáltak voltak az idősek, mások a fiatalokra hivatkoztak a populisták elsőszámú célcsoportjaként, a mainstream politikában csalódott és így könnyen befolyásolható csoportként bemutatva őket.
A tudományos diskurzusban két elmélet sugallja azt, hogy a populisták támogatói között egyes korosztályok felülreprezentáltak lehetnek. Inglehart és Norris (2016) „*cultural backlash*” tézise egy generációs értékeltolódásra épül. Eszerint az idősebb generáció, amely a poszt-materialista értékek előretörésével saját értékrendjének erózióját tapasztalta meg, politikailag elégedetlenné vált, és a populisták felé fordult, mivel ők rezonáltak leginkább a „hátrahagyottak” érzéseire. Ezzel szemben Foa és Mounk (2016, 2017) munkái azt sugallják, hogy a populisták a fiatalokat képesek leginkább megszólítani. A szerzőpáros azzal érvel, hogy a fiatalok körében magas a demokrácia értékével és teljesítményével szembeni szkepticizmus, így ők alkothatják a populisták potenciális társadalmi bázisát.
Az ismertetett elméletekből kiindulva e kutatás arra a kérdésre keresi a választ, hogy megfigyelhető-e a populistákra voksolók körében bármilyen generációs mintázat az Európai Unió tagállamaiban 2017-ben tartott választások eredményei tükrében. E teszt meglehetősen egyszerű: kizárólag a választói magatartásra koncentrál, valamint térben és időben is erősen korlátozott. Ugyanakkor, ha az ellentétes elméleti megközelítések bármelyike helytálló, akkor a populista szavazatok életkor szerinti bontásának meg kell mutatnia, hogy vagy az idősek vagy a fiatalok felülreprezentáltak a támogatók között. A vizsgált választások időrendi sorrendben: a holland és a bolgár parlamenti választások, a francia elnökválasztás, az egyesült királyságbeli előrehozott választások, a francia, a német, az osztrák és a cseh parlamenti választások.

Kulcsszavak: populizmus, választási eredmények

A JUGOSZLÁV NEMZETFOGALOM DEKONSTRUKCIÓJA

GYANTÁR Noémi
PhD-hallgató
Andrássy Gyula Budapesti Német Nyelvű Egyetem
Kutatási terület: Nemzet, nemzetépítés, etnikai nemzet, etnikai kisebbségek
gyantar.noemi@gmail.com

A nemzet, mint politikai kategória önmagában is rendkívül[1] nehezen definiálható és összetettsége révén terjedelmes viták okozója, ám a jugoszláv nemzetfogalom, ha lehet, még nagyobb kihívás elé állítja az őt meghatározni próbáló kutatót. Az első és legfontosabb kérdés talán, hogy a politikatudomány - évtizedek hosszú során finomra hangolt - klasszikus *államnemzet - kultúrnemzet* dichotómiájában vajon hol helyezhető el a szláv etnikai identitást és a modernkori kozmopolitizmust egyszerre megtestesítő jugoszláv identitás. További kérdéseket vet fel, hogy lehetséges-e a nemzetté válás különböző lépcsőfokán álló, eltérő történelmi fejlődéssel és kultúrálisvallási hagyományokkal bíró etnikai közösségeket egy újszerű, első sorban területi alapon nyugvó államnemzeti identitás égisze alatt egyesíteni? Milyen kihívásokat rejt magában egy ilyen jellegű törekvés és - az aktuális társadalmi, gazdasági és politikai körülmények függvényében – milyen lehetséges válaszok adhatók rá? A jugoszláv nemzetkoncepció a nemzetté válás intencionális szempontjai mellett kiemelten fontosnak tartotta - a közös történelmi múlt és évszázados hagyományok hiányában - egy minden államalkotó etnikum számára releváns hivatkozási alap megteremtését. A népfelszabadítóvá avanzsált II. világháború, melyet a kommunista rendszer ideológusai előszeretettel interpretáltak az ország területén élő népek közös együttélésre vonatkozó politikai szándéknyilatkozataként, nem csak ideológiai szempontból jelentett kiváló kiindulási alapot, de a létrehozni kívánt kulturális összefonódásnak is rendkívül termékeny táptalajául szolgált: teremtett hagyományaival és minden alkotói ágra kiterjedt művészetével egy sajátos, igen sokrétűen (fel)használható szimbólumrendszert hozott létre.
Előadásomban a jugoszláv nemzetépítés köztudatban meghonosodott toposzait szemléltetve szeretnék rávilágítani a párhuzamos nemzetépítések problémáira és ellentmondásaira, különös tekintettel a jugoszláviai magyar kisebbség helyzetére: esetükben ugyanis egy olyan közösség integrálási és integrálódási nehézségeinek lehetünk tanúi, melynek nagyrészt már kialakult, etnikai "alapidentitása" és a felülről diktált, új államnemzeti identitás közötti hiányzó kapcsolódási pontjait a fennálló magyar - szláv történelmi érdekellentéteket felülírva, szinte a semmiből kellett megteremteni.

Kulcsszavak: nemzet, nemzetépítés, államnemzet, etnikai nemzet, konstrukció

[1]A nemzetet első sorban a mindenkori politikai legitimitás határát kijelölő kategóriának tekintem. Bár több társadalomtudomány (történettudomány, szociológia, szociálantropológia, stb.) is előszeretettel foglalkozik a témával, úgy gondolom, hogy a nemzetnek első sorban politikai szempontból van jelentősége és relevanciája.

A SZERVEZETT BETELEPÍTÉST MEGALAPOZÓ POLITIKAI DÖNTÉSEK A 18. SZÁZADI MAGYARORSZÁGON

MOLNÁR Tibor János
PhD-hallgató
Pannon Egyetem Georgikon Kar, Festetics Doktori Iskola
molnar.tibor.janos@gmail.com

A 18. század elejére Magyarország a török hódoltság, a felszabadító háborúk és a Rákóczi-szabadságharc által leginkább érintett középső és déli területei a mezővárosok kivételével gyakorlatilag elnéptelenedtek, így a lehetőség szerint az uralkodóházhoz lojális, német nyelvű és római katolikus vallású alattvalókkal való újratelepítésük fontos politikai és gazdasági érdek volt. A Német-római birodalom nyugati határvidékén rengeteg család szegényedett el vagy vált földönfutóvá az éveken át zajló francia háború miatt, a támadások által nem érintett tartományokban pedig a megnövekedett népesség számára kínált új életlehetőségeket a török uralom által felszabadított és részben elnéptelenedett Magyarország. A népesség alig egy évszázad alatt gyakorlatilag megduplázódott, ehhez pedig a szervezett betelepítés a természetes szaporulatot jóval meghaladó arányban járult hozzá. A vizsgált időszak elején a demográfiai adatok még meglehetősen hiányosak és pontatlanok, azonban a szervezett betelepítést megalapozó politikai döntések jól dokumentáltak, így lehetséges összefoglaló jellegű feldolgozásuk. A történelmi Magyarország 18. századi újjáépítését és újbóli benépesítését hazánk és a teljes Habsburg-birodalom egyik legnagyobb „projektjének" tekinthetjük. Bár több uralkodó és katonai vagy polgári vezető irányításával, több jogi és államigazgatási aktussal megalapozva, több szakaszban és közel egy évszázadon keresztül ment végbe, eredményét tekintve egységes projektként tekinthetünk az újjáépítés korára. A 18. századi demográfiai változások ökológiai lábnyomban kifejezhető környezeti-gazdasági következményei doktori témám tárgyát képezik. Kutatásom célja a demográfiai, gazdasági és ökológiai változások tényszerű rögzítésén túl azok okainak azonosítása és az ipari forradalom vívmányainak hazai meghonosodása előtti utolsó történelmi időpillanatban alkalmazott, elsősorban a közösségi gazdálkodáson és haszonvételeken alapuló, fenntartható, biodinamikus közösségi gazdálkodási módszerek 21. századi létjogosultságának igazolása.

Kulcsszavak: szervezett betelepítés, 18. század, Habsburg-birodalom, történeti demográfia, történeti ökológia

A publikáció elkészítését a EFOP-3.6.3- VEKOP-16- 2017-00008 számú projekt támogatta. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósult meg.

THE TREATY OF PORTSMOUTH 1905 FROM THE VIEWPOINT OF RUSSIA

VÁRNAI Gergely
PhD-jelölt
University of Pécs, Faculty of Humanities, Interdisciplinary Doctor School
Research area: Diplomacy of the Russo-Japanese war 1904-1905
drvarnaigergely@gmail.com

The Imperial Japanese Navy started surprisingly an attack against Port Arthur, the Far Eastern navy basis of the Tsarist Russia. With this started the Far Eastern conflict, in which the most of the super power of that age were involved and which was on the headlines of the news in the year 1904-1905.
Nonetheless the Russo-Japanese war 1904-1905 was for a long time a rarely researched topic of the history. Because the World War One broke out just one decade later, the significance of this Far Eastern conflict was forgotten for a long time. This tendency was just strengthened by the circumstances, that the belligerents didn't want to deal with this topic neither: in one hand the historians of the former Soviet Union were not interested to present a lost war of the Tsarist Russia, on the another hand Japan tried to hide here imperialistic/colonialize past in East Asia after the loss of World War Two.
This situation began to change because the conferences, which were organized for the 100. anniversary of the war. Here were introduced among others the impact of the systems of the great power, which supported the belligerents, the origins of the conflict and the importance of the "material-battles" during the war. The involvement of the super powers, the development of the military technology and the amount of the soldiers on the battlefields were unprecedented. As a result, the term "World War Zero" began to used in the terminology of the 21th century historiography for this conflict. The war was finished with the Treaty of Portsmouth in the United States of America and president Theodore Roosevelt was given by the Nobel Peace Price, for his services as a mediator.
The aim of my dissertation is, to present the diplomatical background of the conflict (started from the end of the Sino-Japanese War 1895 to the Treaty of Portsmouth) and one chapter of my work will be the Peace Conference of Portsmouth. I will highlight in my presentation and in my essay the viewpoints, aims and efforts of the Russian delegation, through the diaries and memories.

Keywords: Russo-Japanese war 1904-1905, Treaty of Portsmouth, Theodore Roosevelt, Nicholas II.

EGY MÁSFAJTA PEREMVIDÉK. REFORMÁCIÓ, RENESZÁNSZ ÉS HATÁRMENTALITÁS A KORA ÚJKORI IZLANDON

POLGÁR Attila
PhD-hallgató
Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kar
Kutatási terület: Izland eszme- és kultúrtörténete a kora újkorban, izlandi reformáció, izlandi reneszánsz, 16-17. századi latin nyelvű humanista művek Izlandon
ati.varangos@gmail.com

A három részre szakadt Magyarország különböző részein lezajlott reformációval és a protestáns eszméknek a magyarság szellemiségére és önképére gyakorolt hatásaival (Isten új választott népe, apokaliptikus időszemlélet, a kereszténység védőbástyája) az elmúlt évtizedekben számos kutatás foglalkozott és több meghatározó munka is született ebben a témában. Ezek alapján magabiztosan kijelenthetjük, hogy a peremvidéki reformáció és határmentalitás magyarországi vonatkozásait napjainkban már igen alaposan és széles spektrumban ismerjük és a kutatások eredményeit más irányú vizsgálódásokhoz is fel tudjuk használni.
Egészen más a helyzet az Európa másik, nagymértékben különböző körülményekkel és adottságokkal rendelkező határvidékén fekvő Izlanddal. A szigetország a középkorban gyökeresen eltérő utat járt be minden tekintetben, mint a Magyar Királyság; a kora újkor viszont mindkét ország és népe számára gyökeres változásokat hozott, amelyek között a markáns különbségek mellett már szembetűnő hasonlóságok is megfigyelhetőek. Az említett változások Izlandon kisebb-nagyobb mértékben az élet szinte minden területére kiterjedtek (így például a közigazgatásra, a birtokviszonyokra, a kereskedelemre, az oktatásra, a vallási életre és az egyházra is), amelyekkel kapcsolatban érdemes kiemelni egy érdekes és meghatározó fordított arányosságot a reformációt követő 120 éves periódusból (1550-1670). A 16. század második felében végbemenő konszolidációt követően a dán uralom egyre súlyosabb rendelkezésekkel sújtotta a szigetországot, amely így gazdaságilag hosszú időre megrekedt a fejlődésben. Azonban a látványos recesszióval és közigazgatási elnyomással párhuzamosan kibontakozó keresztény reneszánsz következtében – a sokszor nyomorúságos életkörülmények közepette – az izlandi kultúra második virágkora szökkent szárba (az egyedülálló *saga*irodalmat és összefoglaló történeti-vallástörténeti munkákat kitermelő érett középkor után). A 17. század közepére pedig kikristályosodott egy humanista elképzelés a tanult izlandiak körében arra nézve, hogy mi a szerepük és küldetésük a velük rokon skandináv népek körében – egy elképzelés, amely bár fokozatosan veszített fényéből, egészen az izlandi felvilágosodásig éreztette hatását (nyelvi szempontból pedig egészen napjainkig). Így amíg a magyarok a keresztény Európa védelmezőiként kezdtek általánosan tekinteni önmagukra, addig az izlandiak Skandinávia kulturális örökségének és ősi múltjának letéteményeseivé váltak először a saját, majd a többi skandináv nép szemében is.
A fentiek tükrében így előadásomban az alábbi kérdésekre keresem a választ: mennyiben hasonló és milyen mértékben különböző a magyar és izlandi határvidék reformációja? Milyen egyezések és sajátosságok mutathatóak ki a két nép mentalitásában a protestáns eszmék hatásának tükrében? Milyen kulturális alapokra építve forrott ki az izlandiak körében az említett szemlélet? Milyen egyéb behatások, kihívások, események, tragédiák érték a szigetországot? Ezek mekkora befolyást gyakoroltak a formálódó eszmeiségre? Az ezekre adott válaszaimmal kettős cél vezérel: egy merőben más peremvidéki reformáció jellemzőinek bemutatásával szeretném egyfelől minél szélesebb közönséggel, másrészt a szintén ezt a korszakot és tágabb témát kutatókkal röviden megismertetni az izlandi történelem eme igen kevéssé ismert korszakát, amely esetlegesen új adalékokkal és szempontokkal is szolgálhat.

Kulcsszavak: Izland, kora újkor, reformáció, peremvidék, határmentalitás

VÁRKONYI NÁNDOR ÉS A Z OKKULT, NÁCI IDEOLÓGIA KAPCSOLÓDÁSI PONTJAI

HEGEDÜS András
PhD-hallgató
Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar, „Oktatás és Társadalom" Neveléstudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: Hálózattudomány, Várkonyi Nándor mester-tanítványi hálózata
hegedus.andras1984@gmail.com

Kutatásomban Várkonyi Nándor (1896-1975), a neves pécsi irodalmár, szerkesztő és könyvtáros legnagyobb volumenű és legismertebb művét, a Sziriat oszlopait, illetve ennek keletkezési körülményeit vizsgáltam, különös tekintettel arra a kérdésre, hogy a szerzőre hatottak-e, és ha igen, milyen mértékben a két világháború között nagy népszerűségnek örvendő ezoterikus és okkult eszmék, melyekben a nemzetiszocialista ideológia is megtalálta a maga gyökereit. Vajon a mélyen vallásos és tradicionalista Várkonyi miként határolódott el az általa bemutatott és/vagy felhasznált elméletek „sötét oldalától", a rájuk tapasztott náci ideáktól?
A Sziriat oszlopai Várkonyi fő művének, az Elsüllyedt kultúrák című „nagy tetralógiának" csak az első kötete volt (a további részek a következők: Elveszett paradicsom, Varázstudomány és Az ötödik ember – utóbbi három csak a II. világháború után készült el). E monumentális alkotásban az emberiség ős- és kultúrtörténetének felderítését tűzte ki célul, a régészeti leletek mellett a mítoszokban rejtve megtalálható nyomokat is felhasználva. Várkonyi kutatásai során óhatatlanul is érintkezésbe került ma már megcáfolt, illetve meghaladott elméletekkel, azonban műve pontatlanságai ellenére is kerek egészet alkot, mely mind eszme- mind tudománytörténeti szempontból hasznos és lebilincselő olvasmány.
Kutatási módszerem a személyes- és publikus források tartalmi elemzésén, valamint a szakirodalmi források és a hozzáférhető kritikák összevetésén és feldolgozásán alapult.
Kutatásom várható és reménybeli eredménye, hogy segítségével jobban megismerhetjük Várkonyi Nándor munkásságának egy eddig alig vizsgált oldalát, valamint bepillantást nyerhetünk az 1930-40-es évek ideológiai feszültségének egy kevesek által ismert fejezetébe. Ezenfelül Várkonyi példáján keresztül feltárul előttünk egy lehetséges módszer egy tekintélyuralmi rendszer cenzúrájának kijátszására is.

Kulcsszavak: kultúrtörténet, eszmetörténet, náci okkultizmus

A MAGYAR VÁLASZTÓI MAGATARTÁS ELEMZÉSE –NŐK A KÖZÉLETBEN

VEILANDICS Franciska
PhD-hallgató
Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészet-és Társadalomtudományi Kar Politikaelméleti Doktori Iskola
Kutatási terület: „A magyar választói magatartás elemzése –Nők a közéletben" címmel kutatom a férfiak és nők közötti politikai szocializációs különbségeket.
veilfrani91@gmail.com

A nő élethelyzetének és meghatározásának szándéka rendszeresen megjelenik a különböző kultúrákban, s ez változatlanul jelen van napjainkban is. Az emancipációs trend, a nemek közötti egyenlőtlenség deklarálása és érvényesítése a modern jóléti társadalmak egyik alapvető elve. Ennek ellenére a társadalom számára is érzékelhető, hogy a nemek közötti egyenlőség nem valósult meg maradéktalanul bizonyos területeken.
A férfi-nő viszony mind a mai napig számos dimenzióban konfliktusterhes. A kutatásom soránugyan kifejezetten a női élethelyzeteket vizsgálom, emellett viszont a szemléletemben egyaránt fontos mindkét nem, hiszen „a két nem meghatározottsága, létezése csak egymáshoz képest értelmezhető."1
1 Rosta Andrea – Ádám Szilvia – Női élethelyzetek. L'Harmattan Kiadó-Uránia Ismeretterjesztő Alapítvány. Budapest, 2014.
A közéletben jelentősen alacsonyabb a nők aktív részvételea férfiakéhoz képest, ezen örökös kérdés megválaszolására úgy gondolom közelebb hozhat bennünket, ha vizsgáljuk a nemek közti szocializációs különbségeket is, ezért kutatásom központi kérdése, hogyanők rendelkeznek-e esetleg olyan speciális politikai szocializációval, amely eltér a férfiakétól, illetve melyek ezek a tényezők és milyen mértékű a hatásuk.
A férfiak és nők szociológiájának egyik legtöbbet tárgyalt elméleti kérdése a nemek közötti különbségek okai. Ez esetben két elméleti felfogás áll egymással szemben:
1. a különbségek gyökere a biológiában, a genetikai eltérésben rejlik (sex);
2. első sorban pszichológiai és szociológiai természetű, a gyermekkori szocializációban a társadalmi környezet hatására alakul ki (gender).
A nők politikai szerepvállalását azonban nem csak az alapvető különbségek határozzák meg, ezt a kérdést két oldalról is megközelíthetjük: egyrészt a választók oldaláról, a választói magatartás vizsgálatával, másrészt a politikusok oldaláról, milyen egyéni aspirációk motiválják vagy éppenriasztják el a nőket a politikai pozíció vállalására.
Magyarországon nagyon alacsony a nők politikai szerepvállalása, s a kutatásomtól azt várom, hogy képes legyen válaszokat adni, amelyek közelebb hoznak bennünket a „nőkérdés" problémakörének feloldásához.

Kulcsszavak: nők, közélet, politika, választói magatartás, politikai szocializáció

PRO FIDE ET PATRIA

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTÉRIUMA

„A pályázat az Emberi Emberi Erõforrások Minisztériuma megbízásából az Emberi Erõforrás Támogatáskezelõ által meghirdetett Nemzeti Tehetség Program NTP-FKT-M-17_0003 kódszámú pályázati támogatásból valósult meg.”